

Lagano hya

Zigua New Testament

This Bible is copyrighted by Pioneer Bible Translators (pbt.org) and is produced at cost by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATAYO	4
MAKO.....	33
LUKA	52
YOHANA	84
NTENDWA	106
WALUMI	133
WAKOLINTO.....	145
2WAKOLINTO	157
WAGALATIYA	165
WAEFESO.....	170
WAFILUPI.....	175
WAKOLOSAI	179
1WASESALONIKE.....	183
2WASESALONIKE.....	186
1 TIMOSEO.....	188
2 TIMOSEO.....	192
TITO	195
FILEMONI.....	197
WAEBULANIYA.....	199
YAKOBO.....	209
1PETULO	213
2 PETULO	217
1YOHANA	220
2 YOHANA	224
3 YOHANA.....	225
YUDA.....	226
UGUBULO	228

MATAYO

ULONGOZI

Mbuli Yedi iwandikwe ni Matayo ni imwenga mwe vitabu vine mwe Lagano hya dikulavyanya wikazi wa Yesu Kulisito. Chila chimwenga mwe ivyo chetangwa "Injili," nuko kugamba "Mbuli Yedi." Vyawandikagwa hadya Yesu abanikaga ni Matayo na Mako na Luka na Yohana. Wawandisi hawamanyize chindedi zuwa idyo Mbuli Yedi iwandikwe ni Matayo, mna vyadahika chipindi cha mihilimo milongo mtandatu AD. Naho, hantu awandikile hahamanyike, mna mafani yawandikagwa uko Palesitina naho mafani hata mo mzi wa Yelusalemu.

Mwandisi ni Matayo, uyo endaga mchisanya ushulu henati kwitangwa kutenda mwanampina wakwe. Naho kamanyika kwa zina dya Mlawi. Matayo endaga yumwenga mwa wadya wasigilwa mlongo na waidi awandikaga kwa vilongozi wa Wayahudi. Vino vyawoneka pwilili mwe mihilimo 60 ikalanga mawandiko ya Lagano dya kale. Kaunga alagise kugamba Yesu nendile nuyo Masiya, mkombolwa asagulwe ni Chohile uyo alavyagwa mo uwoni. Naho Matayo awandikaga vintu vilozize mo Useuta wa Chohile. Wayahudi nendile wakagoja masiya kutenda seuta wa siasa za chiseuta. Matayo akaulisaga kwa ujhi vikuhigana mwe uzumizi kwa kutambalisa useuta wa Muye wa Chohile.

Mbuli Yedi iwandikwe ni Matayo ni kitabu chedi kwa kukongela mwe Lagano hya kwaviya vyose vyalanga Lagano dya kale. Dyalunganya mwe malagano maida. Wasomile naho nawakafanyanya kugamba Matayo akajeza kutimiliza mliganyo wa vitabu viwandikwe ni Musa, ivyo vyendaga vitabu vishano vya nkongo vya Lagano dya kale. Yesu kalonga ko lugulu (Mat 5-7) yadaha kuliganywa na kulavigwa sigilizi za Chohile kwa Musa (Kumbukumbu ya tolati 19; 3-23; 33).

Vimndani

Matayo kakonga Mbuli Yedi kwa kuwagambila mwe kwelekwa kwa Yesu Kulisito na nkongelo ye ndima yakwe 1-4.

Vikaheza Matayo atambalisa indima ya Yesu na mahinyo yalozize mwe 5-25.

Mo udumo Matayo alonga mwalo mjima wa Yesu na ndima yakwe na kubanika na kuyuka kwakwe (26-28).

Lukolo Iwa Yesu Kulisito

Luka 3:23-38

¹ Luno ni ludongo Iwa lukolo Iwa Yesu Kulisito, lukolo Iwa Daudi, endaga mlukolo ywa Bulahimu.

² Bulahimu amwelekaga Isaka, Isaka amweleka Yakobo, Yakobo amweleka Yuda na walukolo wakwe.

³ Yuda amwelekaga Pelesi na Zela mami yawo ni Tamali, Pelesi amweleka Hesiloni, Hesiloni amwelekaga Alamu.

⁴ Alamu amwelekaga Aminadabu, Aminadabu amweleka Nashoni, Nashoni amweleka Salimoni.

⁵ Salimoni amwelekaga Boazi, nine nani Lahabu, Boazi amweleka Obedi mami yakwe nani Lutu, Obedi amwelekaga Yese.

⁶ Yese awelekaga Seuta Daudi, Daudi amweleka Sulemani, nine nani mkaza Uliya.

⁷ Sulemani amwelekaga Lehoboamu, Lehoboamu amweleka Abiya, Abiya amweleka Asa.

⁸ Asa amwelekaga Yehoshafati, Yehoshafati amweleka Yolamu, Yolamu amweleka Uziya.

⁹ Uziya amwelekaga Yosamu, Yosamu amweleka Ahazi, Ahazi amweleka Hezekiya.

¹⁰ Hezekiya amwelekaga Manase, Manase amweleka Amoni, Amoni amweleka Yosiyi.

¹¹ Yosiyi amwelekaga Yekoniya na walukolo weyawe. Chipindi chiya Wayahudi wasamizigagwa Babeli.

¹² Umo weze waguhiwe mateka uko Babeli, Yekoniya amwelekaga Shealiteli,

Shealiteli amweleka Zelubabeli.

¹³ Zelubabeli amwelekaga Abihudi, Abihudi amweleka Eliakimu, Eliakimu amweleka Azoli.

¹⁴ Azoli amwelekaga Sadoki, Sadoki amweleka Akimu, Akimu amweleka Eliudi.

¹⁵ Eliudi amwelekaga Eleazali, Eleazali amweleka Matani, Matani amweleka Yakobo.

¹⁶ Yakobo amwelekaga Yusufu, Yusufu nani mgosi ywa Maliyamu nine dya Yesu akwitangwa Kulisito.

¹⁷ Ivyo nakuna vyeleko mlongo na mine, kukongela Bulahimu kubula Daudi, na vyeleko mlongo na mine, kukongela Daudi kubula mo usami kwita Babeli, na vyeleko mlongo na mine, ni kukongela hadya

waguhigwe utumwa kubula mwe chipindi cha Kulisito Mkombola.

Kwelekwa kwa Yesu Kulisito

Luka 2:1-7

¹⁸ Vino nivyo elekagwa Yesu Kulisito, Maliyamu nine dya Yesu nakalombwa ni Yusufu. Mna umo hawenati kusolana, Maliyamu nakawoneka ana nda kwa udahi wa Muye Ukukile. ¹⁹ Kwaviya Yusufu nakaoneka ywedi haungile kumjela soni Maliyamu mwa wantu, elo nakaunga amwase chinyele. ²⁰ Umo achi akafanyanya imbuli iyo, mndima ywa kwembingu ywa Zumbe am-laila mwe sozi amgamba, "Yusufu mwana Daudi, usekogoha kumguha Maliyamu atende mkaziwo, kwaviya kenula nda kwa udahi wa Muye Ukukile. ²¹ Ne-fungule mwana ywa chilume, nawe naumwitange Yesu, kwaviya uyo nuyo akunga awakombole wantu wakwe mwa masa yawo."

²² Ivyo yano yose nayalaila chani uchinte uduya ulosi Zumbe alongaga kujinkila kwa muwoni.

²³ "Chigoli nenule nda nakutenda na mwana chilume, naye netangwe Imanueli" nuko kugamba, "Chohile ehamwenga na suwe."

²⁴ Ivyo Yusufu eze asetuke mwe zintongo, adamanya saviya agambilwe ni mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amguha Maliyamu mkaziwe. ²⁵ Mna hagonile naye, kubula Maliyamu efungula mwana chilume, Yusufu amwinka zina dya Yesu.

Watalamke kulaila ulailo wa zuwa

2 Yesu elekagwa mo mzi wa Beselehemu uko Yudeya, mwe chipindi umo Helode endaga Seuta. Vikaheza, wantu wamanyi wa ntondo weza wakalaila ntendele yo ulailo wa zuwa wa Yelusalemu, ² niyo wauza, "Ekuhi umwana elekwe, akunga atende Seuta ywa Wayahudi? Chiwona ntondo yakwe um kikalaila ko ulailo we dizuwa, ivyo chiza kumvikila."

³ Seuta Helode eze eve ayo, engilwa ni chinyulu, hamwenga na chila yumwenga wo mzi wa Yelusalemu.

⁴ Awetanga wakulu wa walavyantambiko wose hamwenga na wahinyi wa Sigilizi na kuwauza, "Kulisito Mkombola nelekwe kuhi?"

⁵ Wahitula, Nelekwe mo mzi wa Beselehemu, uko Yudeya. Vino nivyo alongile, muwoni

⁶ Beselehemu mwe isi ya Yuda, Weye hwi wa udumo mgati mo ulongozi wa Yuda, kwaviya nalawe chilongozi mwako naalongoze wantu wangu wa Izulaeli.

⁷ Vikaheza Helode awetanga wamanyi wa ntondo wajeni walaile ko ulailo we dizuwa ko mdugano wa chinyele nakubunkula chipindi cha chindedi chilaile intondo. ⁸ Niyo awasigila waite Beselehemu kwa sigilizi zino, "Hitani mkalonde vyedi mwana alekwe, aho namumwone, mwize mnigambile, chani nami hamvikile."

⁹ Weze waheze kumwiva Seuta, watoza sila waita, ntondo nayo waiwonaga ko ulailo we dizuwa yawalongoza hadya eli umwana. ¹⁰ Weze waiwone intondo, niyo weleleswa. ¹¹ Wengila mwe nyumba, weze

wamwone umwana hamwenga na mamiyakwe Maliyamu, wafika madi kumvikila. Walavya majeleko yawo na kumwinka, zahabu, mavuta ya yombe kulu yakwitangwa manemane na uvumba.

¹² Niyo wauya kwe kaya yawo kwa sila ntuhu, kwaviya Chohile awafundaga mwe sozi wasekuya kwa Helode.

Kunyilikila Misili.

¹³ Weze wahalawe mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amlaila Yusufu mwe sozi nakumgamba, "Helode namlonde umwana chani amkome. Ivyo halaweni, mguhe umwana hamwenga na mamiyakwe mnyilikile Misili, mwikale uko kubula hadya hunga hugambile uhalawe."

¹⁴ Ivyo ahalawa, amguha umwana hamwenga na mamiyakwe nechilo na kwita Misili, ¹⁵ hantu ekalaga kubula mo kubanika kwa Helode. Vino vyadamanyika-ga saviya Zumbe alongaga kujinkila muwoni vilaila chindedi, "Simwitanga Mwanangu kulaila Misili."

Kukomwa kwa wana.

¹⁶ Helode eze abunkule kugamba wajeni walaile ko ulailo we dizuwa wamzunguluka, kengilwa ni maya. Alavya sigilizi za kukoma wana chilume mwe Beselehemu hamwenga na we mjihi wata mihilimo midia na wadodo wawo. Vino vyadamanyikaga kutimilana na viya amanyaga kwa awajeni mwe chipindi che ntondo yalailaga.

¹⁷ Naho uwoni wa muwoni Yelemiya wachintaga saviya alongaga,

¹⁸ "Izwi diivika kulaila uko Lama, ndilo ya usungu na malombolezo, Laheli akuwaila wanawe, haungile kuhembelezwa, kwaviya nendile wabanika."

Kuya kulaila Misili

¹⁹ Helode eze abanike mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amwizila Yusufu mwe sozi uko Misili, ²⁰ na kumgamba, "Halawe, mguhe umwana hamwenga na mamiyakwe mfose muye mwe isi ya Izulaeli, kwaviya wadya nawakaunga wamkome umwana wabanika."

²¹ Elo Yusufu ahalawa, amguha umwana hamwenga na mamiyakwe, wafosa wauya Izulaeli.

²² Mna Yusufu eze eve kugamba Alikelayo nendile akalongoza hantu ha tatiyakwe Helode saviya zumbe ywa Yudeya, nakogoha kwita uko. Enkagwa sigilizi mwe sozi, ivyo aita mwe si ya Galilaya. ²³ Kaita kwikala mwe mzi ukwitangwa Nazaleti. Ivyo viya wawoni walongaga vilaila, "Netangwe Mntu ywa Nazaleti."

Kulonga kwa Yohana Mta kubatiza

Mako 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28

3 Mazuwa ayo Yohana Mta kubatiza alaila kwe nyika ya Yudeya na kukonga kulonga. ² Agamba, "Kweileni masa yenyu, kwaviya Useuta wa kwembingu

wi hajihii!"³ Yohana nuyo mntu alongagwa ni muwoni Isaya akagamba,

"Izwi dya mntu aguta kwe nyika,
'Malanyani sila ya Zumbe,
chulusani sila zose akunga ajinkile!'"

⁴ Suche za Yohana zadamanyagwa kwa mazoya ya ngamiya, mwe chigudi chakwe avalaga msipi udamanywe kwa nchingo. Nkande yakwe nani sije na uchi. ⁵ Elo wantu kulaila ntendele zose za Yudeya wambasaga Yohana kulaila Yelusalemu na kolongo dyose dyo mto Yolodani. ⁶ Weze weile amasa yawo, niyo awabatiza mo mto Yolodani.

⁷ Yohana eze awone Mafalisayo na Masadukayo walozize wakeza chani awabatize, awagamba, "Nyuwe welekwa wa nyoka! Ni yuhi awagambileni mwadaha mwenene nkanto ya Chohile akunga aigale kwenyu?"

⁸ Elo lagisani kwa ntendwa zedi kugamba mweila masa yenyu. ⁹ Naho msekufanyanya kugamba mwadaha mwegombele mkagamba Bulahimu ni tati yetu. Nawagambileni kugamba Chohile adaha kuguha mayuwe yano nakuyatenda welekwa wa Bulahimu! ¹⁰ Hoya imalanywa kale kukanta masina ye miti, chila mti haukweleka matunda yedi naukantwe na kudulwa mo moto. ¹¹ Miye nawabatizani kwa mazi kulagisa kugamba mweila masa, yudya neze umo haheza miye nawabatizeni kwa Muye Ukukile na kwa moto. Ni mku-lu kujinka miye, naho sikuwagila kwinula vilatu vyakwe. ¹² Ana lungu mo mkono wakwe kuhetela nkande zoseni. Ngano yakwe naike mwe digulu, mna mahofya nayoke mo moto haukusila."

Ubatizo wa Yesu

Mako 1:9-11; Luka 3:21-22

¹³ Chipindi icho Yesu niyo eza kulaila Galilaya kubula mo mto wa Yolodani chani abatizwe ni Yohana. ¹⁴ Mna Yohana nakonga amchinde akamgamba, "Miye nuyo hungwa nibatize niweye," "mna kwiza kwangu!"

¹⁵ Mna Yesu amhitula, "Leka vitende ivyo haluse. Mwe isila ino nachidamanye vyoseni viwoneke vyedi kwa Chohile." Ivyo Yohana azumila.

¹⁶ Aho Yesu eze abatizwe, afosa mwa mazi. Niyo imbingu yagubuka, na kuwona Muye wa Chohile ukasela saviya suwamanga nakumlangaza. ¹⁷ Niyo izwi dyalonga kulaila kwe imbingu, "Yuno nuyo mwanangu akuniwagila hungisa."

Kujezwa kwa Yesu

Mako 1:12-13; Luka 4:1-13

4 Yesu niyo alongozwa ni Muye Ukukile kwe nyika chani ajezwe ni Mwavu. ² Eze afunge kudya kwa mazuwa milongo mine chilo na msi, Yesu niyo alumwa nisala. ³ Niyo Mwavu ambasa nakumgamba, "Uneva wi mwana Chohile, yahitwile mayuwe yano yatende migate."

⁴ Mna Yesu ahitula, "Mawandiko Yakukile yagamba, 'Wantu hawakudaha kwikala kwa migate iyodu, mna kwa chila ulosi Chohile akulonga.'"

⁵ Niyo Mwavu amwigala Yesu Yelusalemu, Mzi Ukukile, amwika kulanga ko lunenengwe lwe Nyumba nku-lu ya Chohile, ⁶ nakumgamba, "Uneva chindedi wi Mwana Chohile, kwedule hasi, kwaviya mawandiko yagamba.

'Chohile nawasigile wandima wa kwembingu wakwe, nawakutoze na mikono yawo, chani usekwekobadisa mwe yuwe iviga vyako.'"

⁷ Yesu ahitula, "Mna mawandiko Yakukile naho yagamba, 'Usekumjeza Zumbe Chohile ywako.'"

⁸ Niyo Mwavu amguha Yesu, amwigala mwe lugulu lutali vidala nakumlagisa useuta wose we isi na ukulu wakwe. ⁹ Mwavu agamba, "Vino vyoseni nahwinke uneva unafika madi univikile."

¹⁰ Yesu niyo ahitula, Shetani halawe! Mawandiko Yakukile yagamba, Mvikile Zumbe Chohile ywako naho msankanile uyodu!

¹¹ Niyo Mwavu amleka Yesu, wandima wa kwembingu niyo weza kumwambiza.

Yesu akonga ndima yakwe uko Galilaya

Mako 1:14-15; Luka 4:14-15

¹² Yesu eze eve kugamba Yohana Mta kubatiza kajel-wa mndani, aita Galilaya. ¹³ Hekale Nazaleti, mna kaita Kapelinaumu, mzi wi hankanda he diziwa dya Galilaya, mwe si ya Zabuloni na Nafutali. ¹⁴ Uwoni wa muwoni Isaya alongaga uchinta.

¹⁵ "Isi ya Zabuloni hamwenga ne isi ya Nafutali, mwe isila ikwita kwe bahali, kwe ntendele ntuhu yo mto Yolodani,

Galilaya, si ya sawo Wayahudi!

¹⁶ Wantu wakwikala mwe chiza nawawone ulangazi mkulu.

Mwe wadya wakwikala mwe isi ya chiza ya file ulangazi naulangaze."

¹⁷ Kukongela aho Yesu kakonga kulonga ulosi wakwe, "Kweileni masa yenyu, kwaviya Useuta wa kwembingu wi hajihii!"

Yesu etanga walowa samaki wane

Mako 1:16-20; Luka 5:1-11

¹⁸ Umo Yesu akajinka mnkanda mwe diziwa dya Galilaya, awona walukolo waidi walowa samaki, Simoni akwitangwa Petulo na mlukolo ywakwe akwitangwa Anduleya, wawalowa samaki mwe diziwa na lwavu. ¹⁹ Yesu awagamba, "Nitimilani, naniwahinye mtende walowa wantu." ²⁰ Aho waleka izinyavu zawo wamtimila.

²¹ Eze ajende jende awawona walukolo watuhu waidi, Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo. Nawe mwe ngalawa na tati yawo Zebedayo, wakasuma nyavu zawo vyedi. Yesu awetanga, ²² aho wayasa ingalawa hamwenga na tati yawo, wamtimila.

Yesu Ahinya na kuhonya

Luka 6:17-19

²³ Yesu aita mwe isi yose ya Galilaya, akahinya mwe nyumba ya Chiyahudi ya kuvikila, akalonga Mbuli Yedi

yo Useuta wa Chohile, na kuhonya wantu wata manyonje yesimile. ²⁴ Mbuli zakwe zizagala mwe isi yose ya Siliya, ivyo wantu wamwigaila wadya woseni na wakahuma, wa kuhuma manyonje yesimile na masulumizo, wantu wata mpepo, na wata chifutu hamwenga na wantu waholomale. Yesu naye kawahonya woseni. ²⁵ Fyo kulu dimtimila kulaila Galilaya na Dekapoli si ina mizi mlongo, kulaila Yelusalemu, Yudeya hamwenga ne isi mwe ntendele ntuho yo mto wa Yolodani.

Mahinyo ko lugulu

5 Yesu eze awone fyo dya wantu niyo akwela kwe lugulu, uko niyo ekala hasi. Wanampina wakwe wambasa, ² niyo akonga kuwahinya.

Chinyemi cha chindedi

Luka 6:20-23

³ Nawajimbikwe wadya wachiwa wa chimuye wakumsinya Chohile,

Useuta wa kwembingu ni wawo!

⁴ Nawajimbikwe wadya wata chinyulu, kwaviya Chohile nawafile mbazi!

⁵ Wajimbikwe ni wahoile, kwaviya nawalisi isi!

⁶ Chinyemi ni kwa wadya wakungisa kudamanya yawoneke yedi kwa Chohile, Chohile naweguse!

⁷ Chinyemi ni kwa wadya wakufila mbazi watuhu, Chohile nawajimbike!

⁸ Chinyemi ni kwa wadya wata moyo ulenguke, nawamwone Chohile!

⁹ Chinyemi china waivanyi, kwaviya nawetangwe wana wa Chohile.

¹⁰ Ujimbiko ni kwa wadya wakwihizwa kwachausa cha kuwoneka wedi, kwaviya useuta kwembingu ni wawo.

¹¹ "Mjimbikwa nyuwe chipindi wantu wakawahulutani na kuwasulumizani na kuwalongani vihiye kwa chausa changu. ¹² Mtende na chinyemi na kubweda, kwaviya mwikiwa ntunyo nkulu kwembingu. Vino nivyo wawoni wekalaga umo nyuwe hamwinati kusulumizwa.

Munyu na Ulangazi

Mako 9:50; Luka 14:34-35

¹³ "Nyuwe saviya munyu mwe isi. Mna uneva munyu ukaza ulumunyu lwakwe, naudamanywe vihihi munyu vituhu? Haikuwagila kwa chochose, mna udulwe hasi nakujatwa ni wantu.

¹⁴ "Nyuwe mwi ulangazi mwe isi. Mzi mwe lugulu haukwefisa. ¹⁵ Naho wantu hawakuwasha taa niyo wazika kwedivungu. Mna wazika mlanga mwe chiya cha kwikiya taa, niyo zalangaza kwa chila yumwenga mwe nyumba. ¹⁶ Mwe ivyo, ulangazi wenyu na naulangaze mwa meso ya wantu, chani wawone

ntendwa zenyu zedi na kumtunya Tati yenyu ywa kwembingu.

Sigilizi ya Musa na Mawandiko ya Wawoni

¹⁷ "Msekufanyanya siza kuhigana na Sigilizi ya Musa na mahinyo ya wawoni. Sizile kuhigana nayo, mna kumtenda mahinyo yawo yachinte. ¹⁸ Nawagambilani chindedi, kubula uhelo we mbingu ne isi, hachihali chidodo hegu hadodo vitendese ha sigilizi nahauswe kubula chila chintu chichinte. ¹⁹ Elo, yoyose hekutimila hata umwenga mwe miko ikigwe hata hegu ni mdodo na kuhinya watuhu kudamanya ivyo, natende mdodo mo Useuta wa kwembingu. Vituhu, yoyose akutimila Sigilizi nakuhinya watuhu kudamanya saivyo, natende mkulu mo Uzumbe wa kwembingu. ²⁰ Ivyo, nawagambilani kugamba, namdahe kwingila mo Useuta wa kwembingu uneva du hegu mna kuwoneka wedi kuwajinka wahinyi wa Sigilizi na Mafalisayo mwe kudamanya viya Chohile akunga.

Mahinyo mwe maya

Luka 12:57-59

²¹ "Mwiva kugamba aho kale wantu wagambilagwa, 'Usekukoma, mntu yoyose akudamanya ivyo na akantilwe.' ²² Mna miye nawagambilani kugamba yoyose akumwihwa mlukolo ywakwe aungwa akantilwe. Naho, yoyose akumgamba mlukolo ywakwe 'Weye wi ywa bule!' Negalwe kwe chitala, naho akumgamba mlukolo ywakwe kugamba wi mchilalu nehose kwigalwa kwe bome hedina uhelo. ²³ Ivyo uneva waunga kumlaviza jeleko Chohile mwe nchanja yo kulaviza ntambiko niyo wakumbuka kugamba kulemana na mlukolo ywako, ²⁴ asa idilavyo dyako kulongozi kwe nchanja yo kulaviza ntambiko, hita mkevane na mlukolo ywako, ukaheza uya ukalavywe idilavyo dyako kwa Chohile.

²⁵ "Uneva mntu akulaha ivanani hemwinati kabula kwechitala, chani mlahi ywako anasekukwinkiza kwa mkanta, akunga akwinkize kwa mndima mnkondo, nawe naujelwe mndani. ²⁶ Chindedi nakugambila, uko nawikale kubula aho nobinde kuliha maliho ya nkomelezo.

Mahinyo mwe ugonyi

²⁷ "Mwiva kugamba navilongwa, 'Msekugonya.' ²⁸ Mna nawagambilani yoyose akumsinya mvele na kummeila mate kamgonya kale naye mo moyo wakwe. ²⁹ Elo uneva ziso dyako dya kulume dyakuhosa ukole masa, ding'ole udidule! Ni vitana vidala waze hantu ho umwili wako kuleka umwili wako mjima kudulwe kwe dibome hedina uhelo. ³⁰ Uneva mkono wako wakulume wakuhosa ukole masa, ukante uudule! Ni vitana vidala waze hantu he vitago vyako kuleka umwili wako mjima kudulwa mwe dibome hedina uhelo.

Mahinyo mwe Kwasa mvyele

Matayo 19:9; Mako 10:11-12; Luka 16:18

³¹ "Naho vilongwa, 'Yoyose akumwasa mkaziwe amwinke mawandiko ya kumwasa.' ³² Mna nawagambilani kugamba yoyose akumwasa mkaziwe, mna siyo kwachausa cha chilanga, amtenda mkaziwe yudya agonywa uneva ana solwa vituhu. Naho akumsola uyo asigwe naye ni mgonyi.

Kwelisa

³³ "Naho mwiva kugamba aho kale navilongwa, 'Msekwelisa udanti, mna mdamanye viya mungile mumdamanyize Zumbe.' ³⁴ Mna miye nagamba, msekwelisa ng'o, hata kwembingu, kwaviya nicho chigoda cho uzumbe mazuwa yose cha Chohile, ³⁵ hegu mwe isi, kwaviya ni hantu hakwikiya viga vyakwe, hegu mwe Yelusalemu, kwaviya nuwo mzi wa Seuta mkulu. ³⁶ Naho usekwelisa kwa mtwi wako, kwaviya hukudaha kudamanya hata luvili lumwenga lutende lung'aile hegu lutitu. ³⁷ Mna 'Nivyo' itende 'Nivyo' hegu 'Bule' itende 'Bule.' Vituhu vikujinka aho vyalawa kwa Mwavu.

Mahinyo mwe kuvuziza

Luka 6:29-30

³⁸ "Mwiva kugamba vilongwa, 'Ziso kwa ziso, naho zino kwa zino.' ³⁹ Mna miye nawagambilani, msekuhigana na mntu mwavu, uneva mntu akakuhuta mwe fundu ya kulume, mhitwile intuhu nayo. ⁴⁰ Naho mntu akakwigala kwe chitala kukulaha kwa nkazu yako, mlekeile ne dijoho nadyo. ⁴¹ Naho mntu anakunga ujende maili imwenga, jenda naye mbili. ⁴² Mwinke akukulombeza, naho usekumlemeila akukulombeza.

Kunga Wankondo

Luka 6:27-28, 32-36

⁴³ "Mwiva kugamba navilongwa, 'Waunge wambuyazo, wehiwe wankondo wako.' ⁴⁴ Mna miye nawagambilani, waungeni wankondo wenyu naho walombezezeni wadya wakuwasulumizani, ⁴⁵ chani mkatende wana wa Tate ywa kwembingu. Kwaviya alangaziza zuwa dyakwe kwa wantu wavu na wantu wedi, naho anyesa fula kwa wadya wakuwoneka wedi na hewekuwagila. ⁴⁶ Namwinkigwe jeleko dyani kulaila kwa Chohile uneva mkawaunga wadya wakuwaungani? Hata wachisanya kodi wadamanya saivyo! ⁴⁷ Naho uneva mwasimwila na walukolo wenyu du, mdamanya vihi vitendese? Hata hewemzumile Chohile wadamanya saivyo! ⁴⁸ Mwaungwa mchinte, saviya Tati yenyu wa kwembingu achintile!

Mahinyo ya kulavya kwa watakunga

6 "Msinyise msekudamanya wedi mwa meso ya wantu, chani wawasinyeni, kwaviya mnadamanya ayo hamkuhokela ntunyo kwa Tati yenyu ywa kwembingu.

² "Ivyo umu ukenkiza malavyo, usekuvila gunda kwa mntu yoyose saviya wasongaganyi wakulombeza mwe nyumba zo kuvikila na mwe sila, chani watunywe ni wantu. Nawagambilani ichindedi, wahokela kale ntunyo yawo. ³ Mna nyuwe mkalavya malavyo damanyani kwa chinyele, usekuleka mkono wako wa kumoso umanye chiya chikudamanywa ni wa kulume, ⁴ Chani lavyo dyako ditende dya chinyele. Tati yako, akuwona vikudamanywa chinyele, nakutunye.

Mahinyo ya kumlombeza Chohile

Luka 11:2-4

⁵ "Umo mkamlombeza Chohile, msekutenda saviya wasongaganyi! Waunga kuchimala wakamlombeza Chohile mwe nyumba zo kuvikila na mwe zikaya, chani wawonwe ni chila mntu. Nawagambilani chindedi wahokela kale ntunyo yawo. ⁶ Mna ukamlombeza Chohile, ingila mwe chumba chako vugala ulwivi, niyo walombeza kwa Tati yako, hekuwoneka. Tati yako naye, akuwona vya chinyele, nakutunye.

⁷ "Mkamlombeza Chohile, msekulonga mbuli heziliganane, saviya wantu hewemzumile Chohile wakutenda, wakufanyanya chohile wawo naweve kwaviya walombezesha. ⁸ Msekwikala sa awo. Tati yenyu kavimanya kale viya mkunga umu nyuwe hemnati kumlombeza. ⁹ Elo msinyise ivyo mkungwa mlonge mkalombeza kwa Chohile, 'Tati yetu ywa kwembingu, zina dyako Dikukile ditogolwe, ¹⁰ Useuta wako na wize, hano he isi saviya vi kwembingu. ¹¹ Chinke mdyo wetu chikunga dyelo. ¹² Chilekeile masa yetu, saviya chikulekeila masa chidamanyizwe ni watuhu. ¹³ Usekuchijela mwe majezo, mna uchambule na yudya Mwavu. Kwaviya uzumbe ni wako na udahi na ukulu mazuwa yoseni.

Navitende ivyo.'

¹⁴ "Uneva mkawalekeila wantu watuhu masa yawo wawadamanyize, Tati yenyu ywa kwembingu nawalekeileni seivyo. ¹⁵ Mna uneva hamuwalekeile watuhu, Tati yenyu naye hawalekeileni masa yenyu mdamanye.

Mahinyo ya kufunga

¹⁶ "Umo mkafunga, msekusinyala izi nyuso zenyu saviya wasongaganyi wakutenda. Waleka viya weli chani wamanyike kugamba wafunga. Nawagambilani, wahokela kale maliho yawo yachintile. ¹⁷ Mna weye ukafunga hwi kudya, kuluguta mavuta mo uso naho uchane izi fili zako, ¹⁸ chani watuhu wasekumanya kugamba kufunga, Tati yako uyodu, hekuwoneka, namanye. Tati yako, akuwona ukudamanya chinyele, nakutunye.

Ugoli Kwembingu

Luka 12:33-34

¹⁹ "Msekwikiya ugoli hano he isi, ukubalangwa ni sondo na nkanga, wabavi nawo wavuna na kubawa. ²⁰ Mna, ikani ugoli wenyu kwembingu, sondo na nkanga havikudaha kubalanga na wabavi nawo hawakudaha kuvuna na kubawa. ²¹ Kwaviya moyo wako nawikale hadya ugoli wako wili.

Ulangazi wa mwili

Luka 11:34-36

²² "Meso yekala enga taa yo umwili. Uneva meso yako yawona vyedi, umwili wako mjima naulangazwe, ²³ mna uneva ameso yako yaiha, umwili wako nawikale mwe chiza. Elo uneva ulangazi wi mwako ni chiza, nakutende na chiza chivivihi!

Chohile na Ugoli

Luka 16:13; 12:22-31

²⁴ "Hahali akudaha kutenda mtumwa ywa mazumbe waidi, namwihiwe yumwenga nakumunga umtuhu, namtunye yumwenga nakubela umtuhu. Hamkudaha kusankanila woseni Chohile hamwenga na ugoli.

²⁵ "Vino nivyo vikuleka huwagambilani kugamba msekwoyaha mwe mbuli za nkande na vya kunywa vikunga vikaleka mkatenda wajima, hegu mwe suche za mili yenyu. Vino, ujima suwo wedi kujinka nkande? Naho mwili suwo wedi kujinka suche? ²⁶ Kaulani wadege, hawakuhanda mbeyu, kuchisanya nkande nakuika mwe magulu. Mna Tati yenyu ywa kwembingu awasinya! Nyuwe hamwi wedi kujinka wadege? ²⁷ Vino hana yumwenga mgati mwenyu akudaha kujenyeza ujima wakwe hadodo, hegu utali wakwe hadodo?

²⁸ "Naho ni mbwani kwevinya mwe suche? Kaulani viya maluwa ya kumbago yakukula, hayakudamanya ndima hegu kwesumila suche. ²⁹ Mna nawagambilani kugamba hata Zumbe Sulemani na ukulu wakwe woseni nahana suche ntana sa luwa dimwenga mwe yano. ³⁰ Ni Chohile akuvisa zani dya kumbago, diya dyelo diyaho naluvi, dyokwa. Hana uchindedi utendese wa kuwawisa nyuwe? Nyuwe wata uzumizi mjeche!

³¹ "Ivyo msekwoyaha, mkagamba, 'Nachidye mbwani? Nachinywe mbwani? Hegu nachivike mbwani?' ³² Vino nivyo ivintu hewekuzumila wakufanyanya. Tati yenyu ywa kwembingu kavimanya kugamba mwaunga vino vintu vyoseni. ³³ Mna kujinka yoseni, mfananye Useuta wa Chohile na wedi wakwe, naye nawenkeni vyoseni vituhu. ³⁴ Elo msekusankanila mbuli za luvi, neyevinye yenye. Chila zuwa dina mbuli zakwe.

Kukantila watuhu

Luka 6:37-38, 41-42

7 "Mse kukantila watuhu, chani Chohile naye asekuwakantilani, ² Kwaviya sila na mjeseze kukantila watuhu, nizo na mkantilwe. ³ Ni mbwani

ukusinya kabasi ke mwe ziso dya mlukolo ywako, hwikusinya msomo wi mwe ziso dyako? ⁴ Wadaha vihi kulonga kwa mlukolo ywako, 'Goja nuse kabasi ke mwe ziso dyako,' weye mwenye una msomo mwe idiziso dyako? ⁵ Weye msongaganyi! Konga kulavya msomo mwe diziso dyako, naho naudahe kuwona vye-di kulavya kabasi ke mwe ziso dya mlukolo ywako.

⁶ "Msekwinka makuli vintu vikukile, naho mnase kuzidwila nguluwe salu zenyu za yombe kulu zinase kujatwajatwa.

Lombeza, uza, Towa hodi

Luka 11:9-13

⁷ "Lombezeni, naywi namhokele, londani, naywi namuwone, towani hodi, naywi namvugwilwe. ⁸ Mna chila akulombeza nahokele, naho chila yumwenga akulonda nawone, akutowa hodi navugwilwe. ⁹ Hana yumwenga ywenyu tati ywa mntu akumwinka mwanawe yuwe akamlombeza mgate? ¹⁰ Hegu namwike nyoka akamlombeza samaki? ¹¹ Elo uneva nyuwe wavu mmanya kwinka wana wenyu vintu vyedi. Tati yenyu ywa kwembingu hawenkise vintu vyedi kwa wadya wakumlombeza!

¹² "Damanyizani watuhu viya mkunga wawadamanyizeni, nyuwe nanywi mwa wadamanyizagwa seivyo, vino nivyo ili Sigilizi ya Musa na mahinyo ya wawoni.

Sila finyu

Luka 13:24

¹³ "Ingilani mwe sila sisili, kwaviya sila ya kwe bome hedina uhelo ni zangalamu naho ni mpufu, walozize wagwila isila iyo. ¹⁴ Mna sila ikwiza ko ujima ni sisili, naho ni ndala, ni wajeche wakwiigwila.

Mti na matunda yakwe

Luka 6:43-44

¹⁵ "Mkaulise wawoni wadanti, wamwizilani wekale kwa kuse saviya wavaile suche za ngoto, mna mndani mwawo wekala saviya mauzi. ¹⁶ Namuwamanye kwa yadya wakudamanya. Miwa haikudaha kweleka zabibu, naho mibaluti haikulavya tini. ¹⁷ Mti wedi weleka matunda yedi, mti wihiye nawo haukudaha kweleka matunda yedi. ¹⁸ Mti wedi haukudaha kweleka matunda yehiye, mti wihiye nawo haukudaha kweleka matunda yedi. ¹⁹ Chila mti hawikweleka tunda dyedi nausengwe niyo wadulwa ko moto. ²⁰ Ivyo, wawoni wadanti namuwamanye kwa yadya wakudamanya.

Sakumanyize

Luka 13:25-27

²¹ "Suyo chila yumwenga akunitanga 'Zumbe, Zumbe' akunga engile mo Useuta wa kwembingu, mna wadya du wakudamanya viya Tati yangu ywa kwembingu akuwaunga wadamanye. ²² Umo zuwa dya Ukanti dik-abula, walozize nawanigambe, 'Zumbe, Zumbe! Hachi-longile ulosi wa Chohile kwa zina dyako, kwa zina dyako chigulusa mpepo na kudamanya mpituko ziloz-

ize!²³ Aho naniwagambe, 'Siwamanyizeni. Halaweni hangu, wantu wabanasi nyuwe!

Wazesi waidi

Luka 6:47-49

²⁴ "Ivyo, yoyose akwiva ulosi wangu uno nakuutimila kekala savya mntu mbala akuzenga nyumba yakwe mwe luwe. ²⁵ Fula inya, mito imela na kubohola, nkung'unto isingisa. Mna nyumba haigwele, kwaviya msingi wakwe uzengwa mwe luwe.

²⁶ "Mna yudya akwiva ulosi wangu niyo hakuutimila kekala saviya mntu mhezi azengile nyumba yakwe mwe msanga. ²⁷ Fula inya, mito imela na kubohola, nkung'unto isingisa inyumba, niyo yagwa. Ukugwa kwakwe ni msindo!"

Udahi wa Yesu

²⁸ Yesu eze aheze kulonga vintu vino, idifyo niyo dye-helwa mwe viya ahinyize. ²⁹ Hekale saviya wahinyi wa Sigilizi, mna, kahinya kwa udahi.

Yesu ahonya Mntu

Mako 1:40-45; Luka 5:12-16

8 Umo Yesu eze asele kwa kagulu, fyo kulu dimtimila. ² Niyo eza mntu yumwenga mta matana amfikila madi amgamba, "Zumbe, ukaunga wadaha kunitenda nilenguswe."

³ Yesu achumiza umkono wakwe amdonta. Amgamba, "Naunga lenguswa!" Ahadya mtu uyo ahona matana yakwe. ⁴ Niyo Yesu amgamba, "Tegeleza! Usekumgambila mntu, mna hita ukelagise kwa mlavyantambiko, chani chila mntu akuwone kugamba kuhona, lavya lavyo diya alagize Musa."

Yesu ahonya mndima ywa Mkulu ywa Chilumi

Luka 7:1-10

⁵ Yesu eze engile Kapelinaumu, mkulu yumwenga ywa Chilumi ambasa na kumlombeza amwabize.

⁶ Amgamba, "Zumbe, mndima ywangu ni mnyonje kukaya, hakudaha kujenda naho alumiswa."

⁷ Yesu amgamba, "Nanite hamhonye."

⁸ Yudya mkulu ahitula, "Zumbe, bule," "Miye sikuwagila weye wingile mwe nyumba yangu. Mna lavya ulosi du, mndima ywangu nahone. ⁹ Miye nami ni mntu nihasi he udahi wa wakulu, naho nina wankondo watuhu wehasi hangu. Nami hamgamba yumwenga, 'So!' Eza, naho hamgamba mtuhu, 'Hita!' Aita, naho hamgamba mndima ywangu, 'Damanya vino!' Adamanya."

¹⁰ Yesu eze eve ayo, kehelwa nakulonga kwa wantu wakumtimila, "Chindedi nawagambilani, sinati kuwona yoyose mwe Izulaeli mta uzumizi sa uno. ¹¹ Nawagambilani kugamba, walozize naweze kulaila ko ulailo wa zuwa na mwingilo wa zuwa nakwikala hamwenga na Bulahimu, Isaka na Yakobo mwe Useuta wa kwembingu. ¹² Mna wadya wakunga watende mo Useuta na wadulwe kuse kwe chiza, uko nawaile na kusiginta

meno." ¹³ Niyo Yesu amgamba yudya mkulu ywa nkondo, "Hita kaya, navitendeke saviya uzumile kwachausa chako." Ahadya yudya mndima niyo ahona.

Yesu ahonya wantu walozize

Mako 1:29-34; Luka 4:38-41

¹⁴ Yesu niyo aita kukaya kwa Petulo, uko ambwila nine vyala dya petulo, kagona mo lusazi hakudaha homa. ¹⁵ Adonta umkono wakwe, ihoma yamlekela, achimala na kumsankanila. ¹⁶ Chisingi chize chingile, wantu wamwigaila Yesu wantu walozize na wata mpepo. Yesu agulusa mpepo zihye kwa ulosi nakuhonya woseni nawakalumwa. ¹⁷ Adamanyaga ivyo kutenda viya alongaga muwoni Isaya vilaile, "Yeye mwenye kaguha ubovu wetu nakuguha manyonje yetu."

Wakunga watende Wanampina wakwe

Luka 9:57-62

¹⁸ Yesu eze asinye fyo dya wantu dimzunguluka, awaunga wanampina wakwe womboke ntendele ya kaidi ye diziwa. ¹⁹ Mhinyi ywa Sigilizi yumwenga ambasa amgamba, "Mhinyi, miye na hutimile uko nawite."

²⁰ Yesu amhitula amgamba, "Mauzi yana malundu na wadege wana masasa mlanga mwe miti, mna Mwana ywa Mntu hana heugono na kuumula."

²¹ Yumwenga mwa wanampina wakwe amgamba, "Zumbe, ndakunileka nuye hamhambe tate."

²² Yesu amhitula amgamba, "Nitimila, waleke wabanike wahambe weyawe wabanike."

Yesu anyamaza nkung'unto

Mako 4:35-41; Luka 8:22-25

²³ Yesu akwela mwe ngalawa, wanampina wakwe nawo waita naye. ²⁴ Aho wimbi kulu dyatowa idiziwa, ngalawa neimwe nkondo ya kudidimila. Mna Yesu na kagona. ²⁵ Wanampina wambasa wamwinula. Wamgamba, "Zumbe! Chikombole. Chafa!"

²⁶ Yesu ahitula, "Ni mbwani mkogohesa? Chindedi uzumizi wenyu nimdodo!" Niyo enuka na kukwahila inkung'unto namawimbi vinyamale, niyo kwatenda kwa zizwalisa.

²⁷ Chila yumwenga kehelwa. Wagamba, "Yuno ni mntu ywani? Hata nkungunto na mawimbi vyamwiva!"

Yesu ahonya wantu waidi wata mpepo

Mako 5:1-20; Luka 8:26-39

²⁸ Umo Yesu eze abule mo mzi wa Gadala mwe ntendele ntuhu ye diziwa, adugana na wantu waidi wakulaila kwe zimbila. Wantu wadya wendaga na mpepo nkali zitendese naho nendile hahana mntu ukudaha kugwila isila iyo. ²⁹ Aho waguta, "Wachunga mbwani, weye Mwana Chohile? Kwiza kuchinka nkuto chipindi hachinati kubula?"

³⁰ Nakuna fyo dya nguluwe dikudya hajihi aho. ³¹ Ivyo mpepo zamlombeza Yesu, "Uneva waunga uchiguluse, chigale mwe diya idifyo dye zinguluwe."

³² Yesu awagamba, "Hitani." Ivyo zafosa nakwingila mwe zinguluwe. Fyo jima dye zinguluwe dyagulukila kwe diziwa nakufila mwa mazi.

³³ Wadimi nawakadima izinguluwe niyo waguluka kwita komzi, uko wakusimwila imbuli injima naviya vilaille kwa wadya wantu wata zimpepo. ³⁴ Ivyo chila yumwenga kulaila komzi kaita kumsingila Yesu, weze wamwone, wamlombeza amlawe mo umzi wawo.

Yesu ahonya mntu aholomale

Mako 2:1-12; Luka 5:17-26

9 Yesu engila mwe ngalawa, alaila ntendele ya kaidi ye diziwa nakwingila komzi wakwe nakekala.

² Wantu wamwenga wamwigaila mntu aholomale, agonile mwe lusazi. Yesu eze awone uzumizi wakwe, amgamba yudya aholomale, "Mwanangu kwenke moyo, masa yako yalekeilwa."

³ Niyo wahinya Sigilizi wamwenga wawagamba, "Yuno mntu amhuluta Chohile!"

⁴ Yesu kuno akamanya viya wakufanyanya mwe myoyo yawo, awagamba, "Ni mbwani mkufanyanya mbuli zihye sa zino?" ⁵ Vihufu ni vihi, kugamba, 'Masa yako yalekeilwa,' hegu kugamba, 'Chimala ujende?' ⁶ Ivyo naunga mnamanye kugamba Mwana ywa Mntu ana udahi mwe isi wa kulekeila masa." Elo amgamba yudya mntu aholomale, "Chimala, guha lusazi lwako wite kaya!"

⁷ Uyo mntu achimala nakwita kaya. ⁸ Umo wantu weze wawiwone viya vilaille wogoha, na kumtunya Chohile kwa kumwinka udahi kwa wantu.

Yesu amwitanga Matayo

Mako 2:13-17; Luka 5:27-32

⁹ Yesu ahalawa aho hantu, niyo ajenda jenda, awona mchisanya kodi, akwitangwa Matayo, kekala he ndima yakwe. Amgamba, "Nitimila."

Matayo enuka na kumtimila.

¹⁰ Umo Yesu akadya nkande kukaya kwa Matayo, wachisanya kodi walozize na wata masa watuhu weza nakulungana na Yesu hamwenga na wanampina wakwe he ndala. ¹¹ Mafalisayo wamwenga wawiwona vino nakuwauza wanampina wakwe, "Ni mbwani mhinyi wenyu akudya na wachisanya kodi na wantu wata masa?"

¹² Yesu kaweva nakuwahitula, "Wantu wajima hawakunga mlaguzi, mna wadya wanyonje awodu.

¹³ Hitani mkalonde Vikulongwa mwa mawandiko Chohile alongaga. 'Naunga mbazi, siyo ntambiko ya nyama.' Miye mwenye sizile kunga wadya wakwefanyanya wawoneka wedi, mna wata masa."

Kuuza mwe kufunga

Mako 2:18-22; Luka 5:33-39

¹⁴ Niyo wanampina wa Yohana Mta kubatiza wambasa Yesu, wakauza, "Ni mbwani suwe chafunga, Mafalisayo nawo wafunga, mna wanampina wako hawakufunga ng'o?"

¹⁵ Yesu ahitula, "Vino wajeni wagonekwe mwe nyinka wadaha kwikala na usungu umo umwali nauswe? Havikudahika! Mna zuwa dyeza umo nyinka yo umwali nayuswe kwenyu, nawo nawafunge.

¹⁶ "Hahali akusuma chilaka cha suche mpya mwe suche isakale, kwaviya chihya nachitatule suche isakale na kujela sakaza mwe isuche. ¹⁷ Hahali akujela divai mpya mwe vyampa vya mikota visakale, kwaviya mikwiji naitulike, divai naitike, mikwiji naibanike. Mna divai mpya yaikwa mwe vyampa vya mikota vihya, vyoseni navikale mwe hali yedi."

Mwana chiche ywa mkulu na mvyele

Mako 5:21-43; Luka 8:40-56

¹⁸ Umo Yesu akalonga vino, mkulu yumwenga wa Chiyahudi ambasa, amfikila madi na kugamba, "Mwanangu wa chiche kabanika. Mna so ujeleke mikono yako mwakwe, natende mjima."

¹⁹ Ivyo Yesu afosa nakumtimila, wanampina wakwe nawo waita hamwenga naye.

²⁰ Mvyele nakahuma unyonje wa kulawa sakame kwa mihilimo mlongo na midi kamtimila Yesu hanyuma niyo adonta lepe dye suche ya Yesu. ²¹ Egamba mwenye, "Uneva du ninadonta isuche yakwe, na nihone."

²² Yesu ahitukila kunyuma niyo amwona yudya mvyele, amgamba, "Kwenke moyo, mwanangu ywa chiche! Uzumizi wako ukuhonya." Aho yudya mvyele atenda kahona.

²³ Niyo Yesu aita kukaya kwa yudya mkulu. Eze awone wantu wakachema nchemo za ndilo kuno fyo dya wantu wakatula lwasu, ²⁴ agamba, "Chila yumwenga afose! Yuno mwana chiche habanike, kata kugona du!" Niyo wose wamseka. ²⁵ Mna wantu weze wafose, Yesu niyo engila mwe chumba nachina umwana uyo, amtoza mkono, umwana naye achimala. ²⁶ Mbuli zo ulosi uno zijenyela mwe isi idya yose.

Yesu ahonya mantuntu waidi

²⁷ Yesu ahalawa hadya hantu, umo akajenda, mantuntu waidi wakonga kumtimila. Waguta, "Mwana ywa Daudi, chifile mbazi!"

²⁸ Yesu eze abule kukaya, wadya mantuntu waidi wambasa, niyo awauza, "Mwavizumila kugamba nadaha kuwahonya?"

Wahitula, "Zumbe, nivyo!"

²⁹ Niyo Yesu adonta ameso yawo na kugamba, "Navilaille, saviya mzumile!" ³⁰ Niyo meso yawo yagubuka. Yesu awasigila kwa nguvu, "Msekwiilonga imbuli ino kwa yoyose!"

³¹ Mna wahalawa nakulonga mbuli za Yesu mwe isi idya yose.

Yesu ahonya chimumu

³² Umo wantu wakahalawa, wantu wamwenga wamwigaila Yesu chimumu kwaviya nendile ana mpepo. ³³ Mna aho mpepo ize iguluswe, uyo mntu akonga

kulonga, chila yumwenga kehelwa. Wagamba, “Hachinati kuwona chintu sa chino mwe Izulaeli!”

³⁴ Mna Mafalisayo wagamba, “Mkulu ywa mpepo nuyo akumwinka Yesu udahi wa kugulusa mpepo.”

Yesu afila mbazi wantu

³⁵ Yesu azunguluka kutalamkila mizi na kaya zoseni. Kahinya mwe nyumba zo kuvikila, akalonga Mbuli Yedi yo Useuta, nakuhonya wantu wata manyonje na maine yesimane. ³⁶ Eze awone fyo dya wantu, umoyo wakwe niyo wawafila mbazi, kwaviya wekala wata woga kuno wasokele, saviya ngoto hezina mdimi. ³⁷ Ivyo awagamba wanampina wakwe, “Ulozo uloza, mna wavuni ni wajeche. ³⁸ Mlombezeni Zumbe mta ywa uvuni, egale wandima kuchisanya ulozo wakwe.”

Wasigilwa mlongo na waidi wa Yesu

Mako 3:13-19; Luka 6:12-16

10 Yesu kawetanga wanampina wakwe mlongo na waidi, awenka udahi wakugulusa mpepo nchafu na kuhonya chila unyonje. ² Mazina yawo wasigilwa mlongo na waidi ni yano, ywa nkongo ni Simoni akwitangwa Petulo, na mlukolo ywa Anduleya, Yakobo mwana ywa Zebedayo, hamwenga na mlukolo ywakwe Yohana, ³ Filipo na Batolomayo, Tomaso na Matayo mchisanya kodi, Yakobo mwana Alifayo, na Tadeyo, ⁴ Simoni Zelote, na Yuda Isikaliyote yudya amhituke Yesu.

Yesu asigila ndima kwa Wasigilwa mlongo na waidi

Mako 6:7-13; Luka 9:1-6

⁵ Yesu kawasigila wasigilwa mlongo na waidi na kuwenka malagizo yano, “Msekwita kwa wantu sawo Wayahudi naho msekwingila mwe mizi ya Wasamaliya. ⁶ Mna hitani kwe ngoto zagile za nyumba ya Izulaeli. ⁷ Mo kwita kwenyu mkalonge kugamba. ‘Useuta wa kwembingu wi haguhi!’ ⁸ Honyani wanyonje, uyusani wabanike, lengusani wata matana, gulusani mpepo. Hamlihile udahi uwo, nyuwe nanywi msekunga chochose. ⁹ Mwe mikwiji yenyu msekuguha zahabu, hela, hegu matundu ya shaba. ¹⁰ Msekuguha mkwiji wa kulombezeza mwe sila, suche ntuhu, vilatu, hegu nkome. Kwaviya mdamanya ndima aungwa ahokele maliho yakwe.

¹¹ “Mkengila mwe mzi wowose hegu kaya, londani mntu akunga awahokele, ikalani mwakwe kubula aho mkunga mhalaike. ¹² Mnengila mwe nyumba walamseni wakaya wa mwe nyumba iyo. ¹³ Uneva wantu we nyumba idya wakawahokela, watende na utondowazi udyu muwaungile, mna wanawalemela, utondowazi wenyu uwawiyeni. ¹⁴ Uneva mntu yeyose na alemele kuwahokela, hegu kuwetegeleza, ilaweni nyumba iyo hegu umzi uwo, naho mkungunte iditifili mwe viga vyenyu. ¹⁵ Nawagambilani chindedi, mwe dizuwa dyo kukantilwa, Chohile na awafila mbazi wantu wa Sodom na Gomola kujinka wantu wo umzi udyu!

Masulumizo yakwiza

Mako 13:9-13; Luka 21:12-17

¹⁶ “Kwetegelezeni! Nawasigila saviya ngoto mgati mwe mauzi. Msinyise saviya nyoka, naho mhole saviya suwamanga. ¹⁷ Mkaulise! Kwaviya nawawegaleni mwe vitala naho nawahute nkome mwe zinyumba zo kuvikila. ¹⁸ Namwigalwe kulongozi kwa wakulu na maseuta kwa chausa changu, chani mlavye ukuzi wa Mbuli Yedi ya Chohile kulongozi kwawo na kulongozi kwa wantu sawo Wayahudi. ¹⁹ Umo wanawegalani mwe vitala, msekogoha kugamba namgaze hegu namhitule vivihi, mkabula namwinkigwe yokulonga. ²⁰ Kwaviya sawo nyuwe mkunga mlonge, mna Muye wa Chohile nuwo naulonge kujinkila nyuwe.

²¹ “Mlukolo namhose mlukolo mnyawe akomwe, tati ya mntu na amhose mwanawe, wana nawawahitukile welesi wawo na kuwakoma. ²² Wantu wose nawawehiweni kwa chausa che dizina dyangu. Mna akunga ajijimize kubula koudumo, nuyo akunga akombolwe.

²³ “Umo wakawasulumiza mwe mzi umwenga, gulukilani mwe mzi mtuhu. Nawagambilani chindedi hambinde kujenda mwe mizi yose ya Izulaeli Mwana ywa Mntu hanati kwiza.

²⁴ “Mwanampina suyo mkulu kumjinka mhinyi ywakwe, hegu mndima hakumjinka mkulu ywakwe. ²⁵ Vyachinta mwanampina kutenda saviya mhinyi ywakwe, na mndima kutenda saviya mkulu ywakwe. Uneva wamwitanga mta ikaya Belizebuli, ivyo hawawetange awakaya mazina yehiyese!

Akungwa ogohigwe

Luka 12:2-7

²⁶ “Ivyo, mse kuwogoha wantu awo. Chila chigubikwe nachigubulwe, naho chila chifisigwe nachimanyike. ²⁷ Huwagambilani nyuwe mwe chiza, ilongeni kung'aile, naho mbuli mkuiva ikatakaliswa, ilongeni mwa wantu mlanga mwe nyumba. ²⁸ Mse kuwogoha wadya wakukoma umwili, mna hawakudaha kukoma imyuye. Ywa kogoha ni yudya akudaha kuukoma mwili hamwenga no muye mo umoto we bome hedina uheho. ²⁹ Wadege waidi watagwa tundu dimwenga. Mna hahali yumwenga mgati mwawo akunga agwe hasi Tati ywawo hevimgagile. ³⁰ Mna kwenyu, hata fili zose mwe mitwi yenyu ziwazwa. ³¹ Ivyo mse kogoha, nyuwe mwi wedi kujinka wadege walozize!

Kumzumila na kumlemela Kulisito

Luka 12:8-9

³² “Chila akunizumila mwa meso ya wantu, miye nami nanimzumile mwa meso ya Tati yangu kwembingu. ³³ Mna akunilemela mwa wantu, nami nanimlemele mwa meso ya Tati ywangu kwembingu.

Suwo utondowazi mna sime

Luka 12:51-53; 14:26-27

³⁴ “Mse kufanyanya kugamba siza kwigala utondowazi mwe isi. Sizile kwigala utondowazi mna sime.

³⁵ Siza kulemanya wana na tati ywawo, mwana chiche na nine, mkwelima na mkwewe, ³⁶ mnkondo ywako ni mwelekwa ywako mwenye.

³⁷ "Akumuungisa tati yakwe hegu mami yakwe kujinka miye, hakuniwagila. Akumuungisa mwana chilume hegu mwana chiche kujinka miye hakuniwagila, ³⁸ naho hekwinula msalaba wakwe na kunitimila hakuniwagila. ³⁹ Mta kuwona ujima wakwe nawaze, naho yudya akuwaza ujima wakwe kwa chausa changu, nauwone.

Jeleko

Mako 9:41

⁴⁰ "Akuwahokelani nyuwe, anihokela miye, yudya naye akunihokela miye, amhokela yudya anisigile.

⁴¹ Akumhokela muwoni kwaviya ni muwoni, na ahokele ntunyo ya muwoni. Akumhokela mta kuwagila kwaviya wawoneka ni wedi, na ahokele ntunyo ya mata kuwagila. ⁴² Naho uneva yoyose amwinka hata champa cha mazi ye mpeho kwa yumwenga mwe wano wadodo kwaviya ni mwanampina ywangu, nawagambilani chindedi, na ahokele jeleko."

Ulosi kulaila kwa Yohana Mta kubatiza

Luka 7:18-35

11 Umo Yesu eze abinde kuwasingila wanampina wakwe mlongo na waidi, niyo ahalawa, aita kuhinya na kulonga mwe mizi ihaguhi na hadya.

² Yohana Mta kubatiza umo achi kwe dijeleza eze eve mbuli zose zikudamanywa ni Kulisito, awasigila wanampina wakwe, ³ wakamuze, "Weye ni yudya ukungwa eze, hegu chimgoje mtuhu?"

⁴ Yesu ahitula awagamba, "Hitani mkamgambile Yohana yadya yose mkwiva na kuwona. ⁵ Matuntu wadaha kuwona, waholomale wajenda, wata matana walenguswa, hewe kwiva weva, wabanike wauyuswa naho Mbuli Yedi ya Chohile ya longwa kwa wachiwa.

⁶ Ni chinyemi kwa yudya hena nkama namiye."

⁷ Niyo wadya weze wahalawe, Yesu akonga kuwagambila wantu mbuli zakwe Yohana, "Mwita kwe nyika kukaula mbwani? Lunyasi lukusingiswa ni mpeho? ⁸ Mna namfosa kukaula mbwani? Mntu availe suche ntana? Kaula, wantu wakuvala suche ntana we mwe nyumba za maseuta. ⁹ Mna mwita kusinya mbwani? Muwoni? Ni chindedi, mna yuno nikajinka ya muwoni. ¹⁰ Yuno nuyo awandike yano, 'Kaula, miye namsigila mndima ywangu ho uso wako.

Naidamanye isila yako yo kukulongwela.'

¹¹ "Nawagambilani chindedi, mwenyu hanati kwelekwa mwana akutenda mkulu kujinka Yohana Mta kubatiza. Ivyo vili, yudya akutenda mdodo mo Useuta wa kwembingu, ni mkulu kujinka uyo. ¹² Kukongela zuwa dya Yohana Mta kubatiza kubula vino haluse Useuta wa kwembingu welavyanya wenye, wantu wakuungisa wauhokela. ¹³ Kwaviya uwoni uwo walongagwa ni wawoni wose ne Sigilizi ya Musa kubula mwe chipindi cha Yohana, ¹⁴ naho uneva mwaunga mzumile ulosi wawo,

Yohana nuyo Eliya, ukwiza kwakwe kwawonagwa.

¹⁵ Mta magutwi eve!

¹⁶ "Haluse nani waliganye na mbwani wantu wa chino cheleko? Waligana na wana wakwikala kwedigwilo, wakuwetanga weyawe, wakagamba, ¹⁷ 'Chiwachemelani wila wa nyinka, mna hamvinile! Chichema za ndilo, mna vyose hamwiile!' ¹⁸ Umo Yohana ezile, kafunga kuno hekunywa divai, chila yumwenga kagamba, 'Ana mpepo!' ¹⁹ Umo Mwana ywa Mntu ezile, adya na kunywa, chila yumwenga agamba, 'Mkauleni yuno mntu! Nimbafu naho ni mkozi, ni mbuya ywa wachisanya kodi na wata masa!' Umani wa Chohile walagiswa kwa kuwoneka ywedi kwa ntendwa zakwe."

Mizi Heikuzumila

Luka 10:13-15

²⁰ Wantu wa mwe mizi Yesu adamanyaga mpituko na vilagiso vilozize haweile masa yawo, ivyo Yesu kawakwahila wantu we mizi iyo.

²¹ "Nauluwone, weye mzi wa Kolazoni! Nauvimanye mwenye, Betisaida! Kwaviya mpituko zidamanywe mndani mwenyu zadamanywe uko Tilo na mo mzi wa Sidoni, wekazi wa uko nawavika majuniya na kweku-luguta maivu chikale, kulagisa kugamba weila masa yawo! ²² Nawagambilani chindedi, Chohile nawafilise mbazi wantu wa Tilo na Sidoni kujinka nyuwe mwe dizuwa dyo kukantilwa. ²³ Weye nawe Kapelinaumu, Togola! Naukaunga wekweze mwenye kwembingu? Naudulwe hasi kwe bome hedina uhelo! Hegu mpituko zidamanywe kwako zadamanywe uko Sodoma, umzi uwo naucheyaho kubula dyelo. ²⁴ Elo nawagambilani kugamba mwe dizuwa dyo kukantilwa weye naukantilwe kujinka wantu we Isi ya Sodoma!"

Soni kwangu mhumule

Luka 10:21-22

²⁵ Mwe chipindi icho Yesu ahitula agamba, "Tate, Zumbe ywa kwembingu ne isi! Nakutogola kwaviya mbuli zino kuwafisa wata umanyi na fanyanyi, niyo wawagubwila wana hewena fanyanyi. ²⁶ Heye, Tate, kwaviya nivyo ungile navitendeke.

²⁷ "Tate kaninka vintu vyose. Hahali ammanyize Mwana, mna ni Tate uyodu, naho hahali ammanyize Tate, mna Mwana uyodu hamwenga na yoyose Mwana akumunga kumgubwila.

²⁸ "Soni kwangu, nyuwe nyose msokele kwa kwinula mizigo izamile, naniwahumuzeni. ²⁹ Kwenkeni moyo, mhine kwangu, kwaviya miye siholo, naho nimjijimizi wa moyo, nanywi na mbwede mwe myoyo yenyu.

³⁰ Kwaviya moyo wangu uhuha, na mzigo wangu hun-ga niwatwiseni uhuha."

Lufyambo mwe zuwa dya kuumula

Mako 2:23-28; Luka 6:1-5

12 Havikalise umo Yesu akajinka mwe zikonde zuwa dya kuumula. Wanampina wakwe walumwa ni sala, wakonga kuhulula maiso ya ngano wadya. ² Mafalisayo weze wawone, wamgamba Yesu,

"Kaula, wanampina wako wadamanya mbuli hezikung-wa mwe zuwa dya Kuhumula!"

³ Yesu ahitula, "Hamsomile viya Daudi adamanye, umo endaga hamwenga na weyawe walumwagwa ni sala? ⁴ Engilaga mwe nyumba nkulu ya Chohile, yeye hamwenga na weyawe niyo wadya imigate aikiwe Chohile, hata hegu havikungwa wowo kuidya, walavyantambiko awodu nawo wakungigwa wadye. ⁵ Hegu hamsomile mwe Sigilizi Chohile amwinkile Musa, kugamba chila mwe Zuwa dya kuhumula walavyantambiko mwe Nyumba nkulu ya Chohile hawakudamanya viya vikungwa mwe Zuwa dya kuhumula, hawana masa? ⁶ Nawagambilani, kugamba hano hana chintu chikungiswa kujinka Nyumba nkulu ya Chohile. ⁷ Ueva hegu mwamanyize ulosi uno, 'Naunga mbazi, siwo ntambiko,' hamwawetange wadya hewena masa kugamba wana masa. ⁸ Kwaviya Mwana Mntu niyo Zumbe ywa Zuwa dya Kuhumula."

Mntu aholomale umkono

Mako 3:1-6; Luka 6:6-11

⁹ Yesu ahalawa hadya, niyo aita mwe nyumba yo kuvikila, ¹⁰ hendaga na mntu aholomale umkono. Nahana wantu wamwenga weyaho wakunga kumlaha Yesu kwa kudamanya vihiye, ivyo wamuza, "Mwe sigilizi yetu ni vyedi kumhonya mntu mwe Zuwa dya Kuhumula?"

¹¹ Yesu ahitula, "Ueva yumwenga ywenyu ana ngoto ingile mwe bome Zuwa dya Kuhumula, hailavye mwe dibome? ¹² Togolani! Mntu ni ywedi kujinka ngoto! Nuko kugamba Sigilizi haikuchunga suwe kumwambiza mntu yoyose mwe zuwa dya kuhumula." ¹³ Niyo amgamba yudya mntu, "Chumiza umkono wako."

Auchumiza, watenda mjima naho saudya umtuhi.

¹⁴ Mna Mafalisayo niyo wafosa wakufunga njama wamkome Yesu.

Mndima asagulwe ni Chohile

¹⁵ Umo Yesu eze eve injama akufungilwa, akulawa uko, fyo kulu dya wantu dyamtimila. Awahonya woseni nendile ni wanyonje ¹⁶ kawalemeza wase kumgambila mntu yoyose izimbuli zakwe. ¹⁷ Katenda ivyo chani yadya Chohile alongaga kujinkila kwa muwoni Isaya yachinte.

¹⁸ "Kaula mndima ywangu nimsagule, humungisa, naho nibwedile.

Nanijele Muye wangu mwakwe, naho nalonge na wantu wose we isi kanto dyangu.

¹⁹ Halafye hegu kuguta, naho hahali akunga eve izwi dyakwe mwe isila.

²⁰ Havune mwanzi uhindile,

naho hakome taa ikufifiya.

Naho abuze vikuwagila vilongoze,

²¹ naho wantu wose we isi nawamwikiye msuhi uyo."

Yesu na Beelizebuli

Mako 3:20-30; Luka 11:14-23

²² Niyo wantu wamwenga wamwigaila Yesu mntu mta mpepo, tuntu, naho ni chimumu. Yesu kamhonya, ivyo yudya mntu niyo alonga na kusinya. ²³ Wantu woseni wehelwa nakugamba, "Yuno suyo Mwana Daudi?"

²⁴ Mna Mafalisayo weze weve, wagamba, "Yuno hakulavya mpepo, mna kwa nguvu zikulawana na Beelizebuli, mkulu ywa mpepo!"

²⁵ Yesu nakamanya viya wakufanyanya, awagamba, "Useuta wowose ukatowana wenye kwa wenye naugwe. Naho wekazi wa mzi wowose hegu wantu wa luko-lo lwesimile wakatowana wenye lukolo ulo halwikalise.

²⁶ Ivyo ueva fyo dimwenga dyatowana na tuhu mwe uzumbe wa Shetani, vino ni kugamaba wemalanya kale mwe mafyo naho haukawe kugwa! ²⁷ Nyuwe mwagamba miye nalavya mpepo kwa udahi wa Belizebuli. Ni vyedi, haluse, wadya wakuwatimila nyuwe walavya mpepo kwa udahi wa yuhi? Kwaivyo, nawatende wakanti wenyu. ²⁸ Mna ueva hegu miye nalavya mpepo kwa udahi wa Muye wa Chohile, ivyo Uzumbe wa Chohile uwezilani kale.

²⁹ "Hahali akudaha kwingila mwe nyumba ya mntu mta nguvu nakumhoka vintu vyakwe, henati kumtaliza yudya mta izi nguvu, naho na adahe kwintu vintu vya uyo mntu.

³⁰ "Yoyose hehamwenga na miye anihiga, yoyose hekunambiza kuchisanya, ichindedi amwaganisa.

³¹ Ivyo nawagambilani, wantu nawalekeilwe masa yoyose na wihi wowose wakunga wamlonge Chohile. Mna mntu akunga amhulute Muye wa Chohile halekeilwe masa yakwe. ³² Yoyose akulonga dyodyose dya kuhiga Mwana Mntu adaha kulekeilwa masa, mna yoyose akulonga dikumhiga Muye Ukukile halekeilwe masa vino haluse na mazuwa yose.

Mti na matunda yakwe

Luka 6:43-45

³³ "Chani utende na mti una matunda yedi, utende na mti wedi, mti wedi weleka matunda yedi, mti wamanyika kwa matunda yakwe. ³⁴ Nyuwe nyoka, mwadaha vihihi kulonga mbuli zedi, kuno mwiha? Kwaviya mnomo wa mntu walonga yadya yamemile mo moyo wakwe. ³⁵ Mntu ywedi alavya mbuli zedi zikulawa mwe mpamba ya vintu vyedi, mntu aihye alavya mbuli zihye zikulawa mwe hazina ya mbuli zihye.

³⁶ "Nawagambilani, mwe dizuwa dyo kukantilwa chila yumwenga naungwe alonge chila ulosi wihiye alongile. ³⁷ Ulosi wako naukukantile kugamba wi wedi hegu kwiha."

Kuongwa kwa mpituko

Mako 8:11-12; Luka 11:29-32

³⁸ Niyo wahinya Sigilizi wamwenga na Mafalisayo wamwenga walonga. Wagamba, "Mhinyi, chaunga chiwone mpituko ukudamanya."

³⁹ Yesu ahitula, Wantu wa mazuwa yano wana wihi wi vihihi naho hawamanyize Chohile! Mwanunga mpituko miye? Mpituko iyodu mkunga mlagiswe ni mpituko ya muwoni Yona. ⁴⁰ Saviya Yona endile mndani mwe inda ya samaki nkulu vidala ekale mazuwa matatu, ivyo nivyo Mwana Mntu nekale mo umoyo we isi mazuwa matatu. ⁴¹ Mwe dizuwa dya kukantilwa wantu wa mzi wa Ninawi nawachimale nakuwalaha, kwaviya weila masa yawo umo Yona alongaga, naho nawagambilani hano mna mntu mkulu kumjinka Yona! ⁴² Mwe dizuwa dya kukantilwa Malikiya ywa Sheba naachimale kuwalahani, kwaviya atambaga ntendele zoseni ze isi yakwe kwetegeleza mahinyo ya umanyi ya Zumbe Sulemani, naho nawagambilani kugamba hano hana chintu chikulu kumjinka Sulemani!

Kuya kwa Muye wihiye

Luka 11:24-26

⁴³ "Umo mpepo nchafu ikamlawa mntu, yatamba mwe si nkavu ikazungula hantu hakuhemela, uneva haina wone, ⁴⁴ yegamba yenye, 'Nanuye kwe nyumba yangu nilaile.' Akabula ibwila inyumba ibule, ihagilwa, naho ikwa untanda. ⁴⁵ Niyo yaita kwe kuguha mpepo weyawe watuhu mfungate wadya weihise kuijinka yoyo, zengila na kwikala umo, mntu uyo ivyo neli vyatenda vihise kujinka hadya nkongo. Nivyo navilaile mwe wantu wehiye wa dyelo."

Nine dya Yesu na Walukolo wakwe

Mako 3:31-35; Luka 8:19-21

⁴⁶ Yesu na achei akalonga neidifyo umo mami yakwe na walukolo wakwe nendile wachimala kuse, wakaunga watamwile naye. ⁴⁷ Mntu yumwenga amgamba, "Kaula, mami yako na walukolo wako wachimala kuse, waunga walonge na weye."

⁴⁸ Yesu ahitula, "Mnala ni yuhi? Na walukolo wangu ni wahi?" ⁴⁹ Adosa kwa wanampina wakwe, agamba, "Kaulani, wano nawo mnala na walukolo wangu!" ⁵⁰ Yoyose natende saviya Tate kwembingu akunga, uyo nuyo mlukolo ywangu, na lumbu dyangu, na mnala."

Mliganyo wa mhandi

Mako 4:1-9; Luka 8:4-8

13 Mwe dizuwa idyo, Yesu niyo alaila kuse kwe idya nyumba, aita akwikala hankanda hediziwa niyo akonga kuhinya. ² Wantu niyo wamemelana vidala mo mdugano, akwela mwe ngalawa, ekala, fyo dyachimala mnkanda mwe diziwa. ³ Yesu alonga mbuli zilizotegeleza kwa miliganyo.

"Tegelezani, mhandi kaita kwe kuhanda mbeyu. ⁴ Ahadya akahanda, mbeyu ntuhu niyo zagwela mwe sila, niyo zadigwa ni wadege. ⁵ Ntuhu niyo zagwela mwa mayuwe hana ulongo mjeche, aho niyo zahota, kwaviya ulongo nani mjeche, ⁶ Mna ahadya zuwa dize dyake niyo zahya, kwaviya hazina maizi zinyuluka. ⁷ Ntuhu niyo zagwela mwe miwa, niyo zahota mna zifintwa ni miwa zinyuluka. ⁸ Ntuhu zigwela mwe ulon-

go wedi, zeleka, zimwenga gana, zimwenga milongo mtandatu zimwenga milongo mitatu."

⁹ Yesu akomeleza, "Mta magutwi neeve!"

Vilekile Yesu akahinya kwa miliganyo

Mako 4:10-12; Luka 8:9-10

¹⁰ Weza wanampina kwa Yesu, wamuza, "Nimbwani ukulonga kwa miliganyo?"

¹¹ Yesu ahitula, Nyuwe mgubwilwa kumanya chinyele cho Useuta wa kwembingu, mna wowo hawavimanyize. ¹² Kwaviya mntu mta chintu nongezewe, mna mntu hena chintu nahokwe hata chiya ananacho. ¹³ Nivyo vikuleka nalonga kwa miliganyo kwaviya wasinya, mna hawakwiva hegu kumanya. ¹⁴ Ulosi uchinta kwawo ulongigwe ni muwoni Isaya ukugamba, kwiva namwive, mna hammanyeye, kusinya na msinye, mna hamwone, ¹⁵ kwaviya fanyanyi zawo sizo zedi, na magutwi yawo haya kwiva vyedi, wafinya ngohe meso yawo, wanase kusinya na meso yawo, wakeva na magutwi yawo, wakamanya mwe myoyo yawo, waka kombolwa, niyo Chohile agamba, nani wahonye.

¹⁶ "Mna nyuwe mjimbikwa! Meso yenyu yawona, na magutwi yenyu yeva. ¹⁷ Nawagambilani chindedi, wawoni walozize na wantu wawoneke wedi kulongozi kwa Chohile nawaungisa wawone yano mkuwona nyuwe, mna hawawone, na kwiva mbuli mkwiva, mna hawevile."

Yesu alonga mliganyo wa mhandi

Mako 4:13-20; Luka 8:11-15

¹⁸ "Nyuwe tegelezani naho mhine mliganyo wo mhandi. ¹⁹ Wadya wakwiva mbuli yo Useuta wa Chohile mna hawakukombaganya vikaheza yudya Mwavu eza na kuzipempula izimbeyu zihandigwe mwe myoyo yawo. ²⁰ Mbeyu zigwele mwe miwa, uyo ni yudya akwetegeleza mbuli, aihokela kwa chinyemi. ²¹ Mna haikwika maizi mndani mwakwe, ivyo chipindi chijeche, hadya akulailwa ni masulumizo fanyanyi za mhituka kwa idya imbuli, aho agwa. ²² Idya ihandigwe mwe miwa, uyo ni yudya akwiva mbuli, na mbuli za mwe isi zamfinta, kunga ugoli kwa ifinta idya imbuli, nayo yatenda haikweleka. ²³ Mbeyu ihandigwe mwe ulongo wedi, uyo ni yudya akwetegeleza idya imbuli, nakumanya ivyo vikungwa, uyo nuyo akweleka, yuno gana, na yuno milongo mtandatu yuno naye milongo mitatu."

Mliganyo wo lugugu

²⁴ Yesu awagambila mliganyo mtuhu, "Useuta wa kwembingu wi savino. Mntu ahandile mbeyu yedi mwe nkonde yakwe. ²⁵ Mna nechilo wantu wagonile, eza mnkondo, ahanda ndago mgati mwe ngano niyo ahalawa. ²⁶ Umo indago ne ngano ize ibule haguhi na

kweleka, mwa woneka mna ndago. ²⁷ Wandima wakwe wambasa, wamgamba, 'Zumbe, huhandile mbeyu yedi mwe nkonde yako? Yalawa nahi idya indago?' ²⁸ Awahitula, 'Mnkondo nuyo atendile ivyo,' wandima wamuza, 'Waunga chite chikaing'ole?' ²⁹ Awagamba, 'Bule,' Mnase kwing'ola indago kwaviya mwadaha mng'ole hamwenga ne ngano. ³⁰ Lekani vikule hamwenga kubula mo kuvuna. Aho naniwagambile wata kuvuna, 'Kongani kuchisanya indago, mwike machisa mkayoke. Mna ingano ichisanyeni mkaike kwe digulu dyangu.' "

Mliganyo wa kabeyu kadodo vidala kakwitangwa haladali

Mako 4:30-32; Luka 13:18-19

³¹ Awagambila mliganyo mtuhu. Useuta wa kwembingu wisavino. Mntu yumwenga kaguha mpuluzi ya kabeyu kadodo kakwitangwa haladali niyo akuhanda mwe nkonde yakwe. ³² Ni kadodo kujinka mbeyu zose, mna aho kakukwila katenda mti mkulu kujinka miti yose hata wadege wa koulanga weza wazenga masasa mwa matambi yakwe.

Mliganyo wa hamila

Luka 13:20-21

³³ Yesu alonga mliganyo mtuhu, "Useuta wa kwembingu wikala saviya hamila akuguha mvyele, aijela mwe vibaba vitatu vya unga, niyo wagwaduka wose."

Yesu ajela mliganyo

Mako 4:33-34

³⁴ Yesu kawagambila kwa miliganyo, halongile dyoyose akaleka kujela mliganyo. ³⁵ Katenda ivyo chani ichinte mbuli ilingigwe ni muwoni, akagamba, "Nanilonge kwa kujela miliganyo, nani wagambile yadya yefisigwe kukongela kuumba kwe isi."

Yesu evilikiza mliganyo wo lugugu

³⁶ Niyo Yesu alaga idifyo, engila mwe nyumba. Wanampina wakwe wamtimila, wamgamba, "Chevilikize umliganyo wo lugugu lwi kwe nkonde."

³⁷ Yesu awahitula, agamba, "Mhandi wa ziya izimbeyu zedi ni Mwana ywa Mntu, ³⁸ nkonde ni isi, mbeyu zedi ni wana wa Useuta, idya indago ni wana wa yudya Mwavu, ³⁹ yudya mnkondo ahandile ni Mwavu, ulozo ni udumo we isi na wadya wakuvuna ni wandima wa kwembingu. ⁴⁰ Saviya ndago ikuchisanywa na kokwa mo moto, nivyo na vilaille mwe dizuwa dyo udumo we isi. ⁴¹ Mwana ywa Mntu nawegale wandima wa kwembingu wakwe, nawo nawachisanye kulaila mo Useuta wakwe wantu woseni wakuwakoza masa, na wadya woseni wakudamanya ubanasi. ⁴² Kuwadula mwe tanuli dyo moto, nuko nakutende na ndilo nakusiginta meno. ⁴³ Naho wadya na wawoneke wedi kulongozi kwa Chohile nawang'ale saviya zuwa mo Useuta wa Tati yawawo. Mta magutwi neeve!

Mliganyo wa mpamba yefisize

⁴⁴ "Useuta wa kwembingu uligana na ugoli ufisigwe mwe nkonde imwenga. Mntu yumwenga eze aubunkule, kaufisa vituhu, kwa chinyemi chikulu niyo aita kutaga vintu vyakwe vyose, na kugula inkonde idya."

Mliganyo wa lulu

⁴⁵ "Naho Useuta wa kwembingu uligana mta yombe, akulonda lulu ntana. ⁴⁶ Hadya akupatila lulu ntana inayombe kulu, aita akutaga vyose ananavyo, na kuigula."

Mliganyo wa lwavu

⁴⁷ "Naho Useuta wa kwembingu uligana na lwavu, luduligwe mwe bahali, lwa chisanya samaki zesimile. ⁴⁸ Hadya lukumemela lwakweswa kuse, wekalahasi, wachisanya ziya izedi wazijela mwe viya, mna ziya zihye wazidula. ⁴⁹ Nivyo navitende mo udumo we isi, wandima wa kwembingu nawalaile nawawapagule waihiye hale na wata kuwoneka wedi, ⁵⁰ na kuwadula mwe tanuli dyo moto. Nuko nakutende na ndilo na kusiginta meno."

Mahinyo mahya na ya kale

⁵¹ Yesu niyo awauza, "Myamanya yose ayo?" Wamgamba. "Heye,"

⁵² Akaheza awagamba, "Elo, chila mhinya wa Sigilizi ahinyigwe mo Useuta wa kwembingu, aligana na mntu mta nyumba akulavya vintu vihya na vyakale hamwenga kulaila mwe mpamba yakwe."

Yesu alemelwa uko Nazaleti

Mako 6:1-6; Luka 4:16-30

⁵³ Yesu eze abinde kulonga miliganyo iyo, niyo ahalawa hadya, ⁵⁴ auya kwe kaya yakwe. Ahinya mwe nyumba yo kuvikila, wantu wose wehelwa niyo wauza, "Yuno kaupatahi umanyi uno na mpituko zino? ⁵⁵ Yuno suyo yudya mwana ywa msongola? Mami yakwe suyo yudya akwitangwa Maliyamu? Naho walukolo wakwe sawo Yakobo na Yusufu na Simoni na Yuda? ⁵⁶ Naho walumbu zakwe wose hawahali hano hetu?" ⁵⁷ Ivyo wamlemela.

Yesu awagamba, "Muwoni atunywa chila hantu, mna siyo mwe isi yakwe, na kukaya kwakwe mwenye." ⁵⁸ Kwaviya hawamzumile, hadamanye mpituko ziloize uko.

Kubanika kwa Yohana Mta kubatiza

Mako 6:14-29; Luka 9:7-9

14 Mazuwa ayo, Helode Zumbe ywa Galilaya evaga mbuli za Yesu. ² Awagamba wandima wakwe "Yuno nuyo Yohana Mta kubatiza, kauyuka! Nivyo vikuleka ana udahi uno wa kudamanya mpituko."

³ Helode nakaunga Yohana agwilwe, amtaliza minyolo nakumjela mwe dijeleza. Adamanyaga ivyo kwachausa cha Helodiya, mkaza Filipo mlukolo ywakwe. ⁴ Kwaviya Yohana Mta kubatiza amgambaga Helode, "Haviwagile weye umsole Helodiya." ⁵ Helode nakaunga amkome Yohana, mna na kawogoha Wayahudi, kwaviya nawamwona kugamba ni muwoni. ⁶ Mwe ngasu ya kukumbuka zuwa elekwe Helode, mwana chindele ywa Helodiya avinaga mwa meso ye difyo jima dya wantu. Helode vimwelelesha ⁷ vilekile alagane kugamba, "Nahwinke chochose naulombeze!" ⁸ Akalongozwa ni mami yakwe mwe viya akunga alombeze akagamba, "Ninka vino haluse mtwi wa Yohana Mta kubatiza mwe chihungu!" ⁹ Seuta niyo atozwa ni chinyulu, mna kwaviya naka lagana mwa meso ya wajeni wakwe woseni, alagisa viya umndele alombeze enkigwe. ¹⁰ Ivyo asigila Yohana amdumulwe umtwi umo emwe dijeleza. ¹¹ Mtwi wegalwa mwe chihungu, enkigwa yudya mndele, amwigaila nine. ¹² Wanampina wa Yohana wabula niyo waguha umwili wa Yohana nakuuhamba. Weze wajike waita kumgambila Yesu.

Yesu alisa wantu magana milongo mishano

Mako 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14

¹³ Yesu eze eve imbuli iyo, kakulawa uko mwe ngalawa, aita hantu hechedu hehena wantu. Fyo dya wantu weze weve, wamtimila lwaviga kulaila mwe mizi. ¹⁴ Yesu eze asele mwe ngalawa, awona fyo kulu dya wantu awafila mbazi na kuwahonya wanyonje wawo.

¹⁵ Chisingi chize chingile, wanampina wakwe wambasa, wagamba, "Hano ni holuwala, na saa nayo ijinkisa. Laga idifyo waite kwe zikaya zawo, wakegwile nkande zawo."

¹⁶ Yesu ahitula, "Wasekwita, wenkeni nyuwe nkande."

¹⁷ Wamhitula, "China migate mishano na samaki mbili."

¹⁸ Yesu agamba, "Nigailani hano." ¹⁹ Adyunga idifyo dikale mwa mani, aguha idya imigate mishano na ziya izisamaki izimbili. Asinya kulanga kwembingu, ajimbika, aibesula idya migate, awenka wanampina, wanampina wawenka awantu. ²⁰ Chila yumwenga kadya niyo eguta. Niyo walogota vibesu vya migate vigwele hasi, wamemeza ntangulu mlongo na mbili. ²¹ Wadya wadile na ni wagosi wakubula magana milongo mishano, ukaleka wavyele na wana.

Yesu ajenda mlanga mwa mazi

Mako 6:45-52; Yohana 6:15-21

²² Yesu niyo awagamba wanampina wakwe wakwele mwe ngalawa wamlongwele waite ntendele ya kaidi yediziwa, kuno akalaga idifyo. ²³ Eze abinde kulaga idifyo, akwela kolugulu ichedu, akamlombeze Chohile. Umo chisingi chibwile, Yesu neeyuko ichedu, ²⁴ mwe chipindi chino ingalawa neibula hale mwe isi nkavu, yajubwaniswa na mazi kwaviya nakuna nkungunto nkulu.

²⁵ Mgati mwe saa chenda na saa mlongo na midi chilochilo Yesu awabasa wanampina akajenda mlanga mwa mazi. ²⁶ Wanampina weze wamwone akajenda mlanga mwa mazi, wengilwa ni nkama, wakagamba, "Ni chizuli!" Niyo waguta kwa nkama.

²⁷ Mna aho Yesu awagamba, "Kwenkeni moyo, ni miye. Msekogoha!"

²⁸ Petulo ahitula, "Zumbe, uneva chidedi ni weye, nigamba nize kwako hajenda mlanga mwa mazi."

²⁹ Yesu amhitula, "So!" Petulo niyo asela mwe ngalawa, akonga kujenda mlanga mwa mazi ambasa Yesu. ³⁰ Mna eze awone idya inkung'unto, ogoha, akonga kudidimila. Aguta akagamba, "Zumbe, nikombola!"

³¹ Aho Yesu achumiza umkono wakwe, amtoza akamgamba, "Weye mta uzumizi mjeche! Nimbwani una nkama?"

³² Weze wakwele mwe ngalawa, nkungunto niyo yatondowala. ³³ Wadya wendile mwe ngalawa wamfikila madi Yesu, wakagamba, "Chidedi weye wi mwana Chohile."

Yesu ahonya wanyonje Genesaleti

Mako 6:53-56

³⁴ Weze wabule ntendele ya kaidi yediziwa, wabula mwe isi ya Genesaleti. ³⁵ Wantu wahadya weze wambunkule kugamba ni Yesu niyo wasigila ulosi kwa wantu we izisi zose zimnkanda. Wantu wamwigaila wanyonje wawo wose, ³⁶ wamwila wadonte hata idilepe dye suche yakwe du, woseni wadontile wahonywa.

Mahinyo ya wadalalala

Mako 7:1-13

15 Mafalisayo na wahinyi wa Sigilizi walaile Yelusalemu wambasa Yesu nakumuza, ² "Nimbwani wanampina wako wakubalanga miko ya wadalalala? Hawa kuhaka imikono yawo viya vikungwa hewenati kudya!"

³ Yesu ahitula, "Nimbwani mkuleka sigilizi ya Chohile mkutimila mahinyo yenyu wenye? ⁴ Kwaviya Chohile agambaga, 'Mtunye tati yako na mami yako, mntu akunga amligite tati yakwe hegu mami yakwe na akomwe.' ⁵ Mna mwahinya kugamba uneva mntu ana chintu chikudaha kumwambiza tati yakwe hegu mami yakwe, mna mwagamba achilavye, 'Chino ni cha Chohile,' ⁶ vyaleka asekumtunya tati yakwe. Mwe vino mwabela sigilizi ya Chohile, vileka mtimile mahinyo yenyu. ⁷ Nyuwe wasongaganyi! Isaya nani mchindedi umo awonaga yedi mwenyu!"

⁸ 'Chohile agamba, wantu wano wanitunya kwa milomo yawo, mna myoyo yawo ihale na miye.

⁹ Wanivikila vya bule, kwaviya wahinya mahinyo ya malagiso ya chimntu mntu saviya ni sigilizi zangu!"

Vintu vikumtenda mntu atende halenguke

Mako 7:14-23

¹⁰ Yesu niyo aditanga idifyo, awagamba, "Tegelezani naho mkombaganye! ¹¹ Chikwingila mwe mnomo wamntu hachikumtenda mzavu, mna chikumtenda nicho chikumtenda mzavu."

¹² Niyo wanampina wakwe wambasa, wakagamba, "Kuvimanya kugamba Mafalisayo wehiwa mwe viya ulongile?"

¹³ Yesu ahitula, "Chila mti hewihandigwe ni Tati yangu wa kwembingu naung'olwe," ¹⁴ "Walekeni! Awo ni vilongozi mantuntu, tuntu akamlongwela tuntu mnyawe, woseni waidi nawapolomele mwe bome."

¹⁵ Petulo amgamba, "Chilavyanyize umliganyo uwo."

¹⁶ Yesu awagamba, "Vino nanywi mwichei hamkuvimanya kujinka watuhu. ¹⁷ Hamvimanyize? Chikwingila ko mnomo chajinkila kweinda, chafoseza kuse kulaila mo mwili kwita kwe choo. ¹⁸ Mna vikulaila mo mnomo vyalaila ko moyo, navyo nivyo vikumtenda mzavu.

¹⁹ Kwaviya ko moyo kwalaila fanyanyi zihaye, ukomi na ugoni na chilanga na ubavi, mbuli za lulimi, na mahuluto. ²⁰ Yano nayo yakumtenda mntu helenguke. Mna kudya hwichakile mikono yako saviya wakulonga mdamanye ivyo, havikumtenda mntu atende mzavu."

Uzumizi wa Mvyele

Mako 7:24-30

²¹ Yesu akulawa uko, aita kwe mkowa hajihi na mizi ya Tilo na Sidoni. ²² Mvyele yumwenga Mkanani na akekala mwe ntendele iyo kambasa. Akang'ung'uzika akagamba, "Zumbe, Mwana ywa Daudi! Nifila mbazi! Mndele ywangu ana mpepo naho ivyo eli sivyo vyedi."

²³ Mna Yesu hamhitule dyodyose. Wanampina wakwe wambasa, wamlombeza, wakagamba, "Mleke aite! Achitimila naho achitwila lwasu!"

²⁴ Yesu ahitula, "Sisigilwa kwe ngoto zagile za wantu wa nyumba ya Izulaeli iyodu."

²⁵ Mvyele uyo ambwila niyo amfikila madi. Agamba, "Zumbe nambiza."

²⁶ Yesu ahitula, "Sivyo vyedi kuguha nkande ya wana niyo waduila mbwa."

²⁷ Yudya mvyele ahitula, "Icho ni chindedi Zumbe, mna hata mbwa nazo zadya masigalo yagwele mwe zimeza za maseuta yawo."

²⁸ Ivyo Yesu amhitula, "Wi mvyele mta uzumizi mku-lu! Viya ukunga navidamanyike kwako." Aho mndele ywakwe niyo ahona.

Yesu ahonya wantu walozize

²⁹ Yesu niyo akulawa uko, abula mnkanda mwe dizi-wa dya Galilaya. Akwela ko lugulu na kwikala uko.

³⁰ Fyo kulu dya wantu dyambasa, dyamwigaila waholomale, mantuntu, vimumu, na watuhu walozize, wawai-ka heviga vya Yesu, niyo awahonya. ³¹ Wantu wehelwa weze wawone vimumu walonga, waholomale wajen-

da, mantuntu wawona. Naho wantunya Chohile ywa Izulaeli.

Yesu alisa fyo kulu dya wantu

Mako 8:1-10

³² Yesu niyo awetanga wanampina wakwe, nakuwagamba, "Nawafila mbazi wantu wano, kwaviya watenda na miye kwa mazuwa matatu naho haluse hawana cha kudya. Sikuvyunga waite siwalisize, sima wanagwe mteho mwe sila."

³³ Wanampina wamuza, "Nachilavye kuhi nkande ikuchinta kulisa idifyo dino mo uluwala luno?"

³⁴ Yesu auza, "Mna migate mingahi?"

Wahitula, "Mfungate na samaki njeche."

³⁵ Ivyo Yesu adyunga idifyo wekale hasi. ³⁶ Niyo aguha idya migate mfungate na ziya zisamaki, amhongeza Chohile, abesula, niyo awenka wanampina, wanampina nawo wawenka awantu. ³⁷ Woseni wadya niyo weguta. Niyo wanampina walogota vibesulo vya migate vigwele hasi wamemeza ngahu mfungate. ³⁸ Wantu wadile wabula magana mlongo milongo mine ya wagosi, ukaleka wavyele na wana.

³⁹ Niyo Yesu alaga idifyo, akwela ingalawa, aita ko mkowa wa Magadani.

Kunga mpituko

Mako 8:11-13; Luka 12:54-56

16 Mafalisayo na Masadukayo wambasa Yesu waunga wamtoze, nivyo wamlombeza awalagise chilagiso kulanga kugamba kazumilwa ni Chohile.

² Mna Yesu ahitula, "Dikaswa, mwagamba, 'Nakutende kwedi kwaviya ulanga winkundu.' ³ Nomtondo, mwagamba, 'Dyelo nakutende na fula kwaviya ulanga winkundu naho nimtitu.' Mwadaha kulongwela viya nakutende kwa kusinya ulanga, mna hamkudaha kubunkula vilagiso vikujenda ne vipindi vino! ⁴ Wantu wehiye naho hewemmanyize Chohile we vivih! Mwaunga chilagiso? Chilagiso ichodu mkungwa mwinkwe ukaleka chiya cha Yona."

Ivyo awasa niyo aita.

Ugwadu wa Mafalisayo na Masadukayo

Mako 8:14-21

⁵ Umo wanampina weze wadeluke ntendele ya kaidi yediziwa, nawajala kuguha nkande yoyose. ⁶ Yesu awagamba, "Kaulani, mwedime na ugwadu wa Mafalisayo na Masadukayo."

⁷ Niyo wakonga kulafya wenye kwa wenye, "Alonga vino kwaviya hachigale mgate wowose."

⁸ Yesu niyo abunkula viya nawakalafya, ivyo awauza, "Nimbwani mkulafya wenye kwa wenye mwe mbuli ya kuswesa mgate wowose? Uzumizi mjeche wi vivih mnanawo! ⁹ Mchei kumanya? Hamkukumbuka viya nabesulaga imigate imishano kwa wantu magana milongo mishano? Nammemeza ntangulu nyingahi mlogote? ¹⁰ Naho idya imigate mfungate kwa wantu magana milongomine? Ni ngahu nyingahi mmemeze?"

¹¹ Nimbwani hamkukombaganya kugamba siwagam-

bilani kwa chausa cha migate? Mwedime na ugwadu wa Mafalisayo na Masadukayo.”

¹² Naho wabunkwile kugamba hawagambile wedime na ugwadu wa kudamanyiza migate, mna mahinyo ya Mafalisayo na Masadukayo.

Petulo amlonga Yesu kugamba nuyo Kulisito

Mako 8:27-30; Luka 9:18-21

¹³ Yesu aitaga kwe mkowa wi hajihi na mzi wa Kaisaliya Filipi, uko awauzize wanampina wakwe akagamba, “Wantu wamtamwila viihi Mwana ywa Mntu?”

¹⁴ Wagamba, “Watuhu wamgamba ni Yohana Mta kubatiza, watuhu Eliya, watuhu Yelemya hegu yumwenga ywa wawoni.”

¹⁵ Auza, “Nyuwe mwanigamba ni yuhi?”

¹⁶ Simoni Petulo ahitula, “Weye wi Kulisito, Mwana ywa Chohile mta ujima.”

¹⁷ Yesu ahitula, “Chinyemi chako weye Simoni mwana ywa Yona, kwaviya ichindedi chino hachizile kwako kulaila kwa mntu yoyose, mna kuchinkwa ni Tate ywa kwembingu. ¹⁸ Ivyo nakugambila, Petulo, wi luwe, naho mlanga mo luwe luno nanizenge nyumba ya kuvikila, hata bome hedina uhelo hadidahe. ¹⁹ Nahwinke nkomwelo yo Useuta wa kwembingu, icho nauvugale mwe isi nachivugalwe kwe mbingu, icho nouvugule mwe isi nachivugulwe kwembingu.”

²⁰ Niyo Yesu awalemeza wanampina wakwe wase kumgambila mntu yoyose kugamba nuyo Kulisito Mkombola.

Yesu Alotela file yakwe

Mako 8:31-9:1; Luka 9:22-27

²¹ Kukongela aho na kujendeleza Yesu kakonga kulonga pwilili kwa wanampina wakwe, akagamba “Naungwa nite Yelusalemu hasulumizizwe ni wadalaha, wakulu wa walavyantambiko, na wahinya Sigilizi. Nanikomwe, mna mazuwa matatu yakutimila nani-uyuke.”

²² Petulo amguha hankanda, akonga kumkwahila. Agamba “Bule, Zumbe, ivyo havikulaile!”

²³ Yesu ahituka na kumgamba Petulo, “Uya kunyuma kwangu, Shetani! Wi chifingo kwangu, kwaviya hukufanyanya ya Chohile, mna ya wantu.”

²⁴ Niyo Yesu awagamba wanampina wakwe, “Mntu yoyose akunga anitimile, ne elemele mwenye, etwike msalaba wakwe, anitimile. ²⁵ Kwaviya mntu akunga kwambula untu wakwe, na awaze, na mntu akunga aze ujima wakwe kwa chausa changu, nauwone. ²⁶ Mntu na ahokele chibwani akapata isi yose, na kwaza ujima wakwe? Hegu mntu nalavye mbwani akaleka ujima wakwe? ²⁷ Kwaviya Mwana ywa Mntu neze no ukulu wa Tati yakwe hamwenga na wandima wa kwembingu wakwe naho namlihe chila mntu kulawana na viya atendile. ²⁸ Nawagambilani chindedi, hana wantu mgati mwa wano wachimale hano, hawabanike, kubula wamwone Mwana ywa Mntu akeza no Uzumbe.”

Kuhituka isula

Mako 9:2-13; Luka 9:28-36

17 Yeze yomboke mazuwa mtandatu, Yesu awaguhaga Petulo na Yakobo na Yohana mlukolo ywa Yakobo aita nawo kolugulu lutali hantu nawechedu. ² Uko kahitukila isula yakwe mwa meso yawo, uso wakwe ung'ala saviya zuwa, suche zakwe zing'ala saviya ulangazi. ³ Niyo wanampina watatu wamwona Musa na Eliya wakatamwila na Yesu. ⁴ Petulo amgamba Yesu, “Zumbe, ni vitana suwe chikatenda hano. Ukaunga, nanizenge mahema matatu, dyako, dya Musa, na idimwenga dya Eliya.”

⁵ Umo achi akalonga, ingu ding'aile dyawagubika, izwi dyalawa mdy mwe diya idingu, dyagamba, “Yuno nuyo Mwanangu akuniwagia hungisa. Mwetegelezeni!”

⁶ Wanampina weze weve diya idizwi, niyo wagwa chifudifudi, wogohesa. ⁷ Yesu eza, awadonta, awagamba, “Inukani, msekogoha.” ⁸ Weze wagubule ameso yawo, hawawone mntu mna Yesu ichedu.

⁹ Umo wakasela kulaila kolugulu, Yesu awasigila, agamba, “Msekumgambila mntu yoyose imbuli muwone, kubula aho akwizila Mwana ywa Mntu, hadya nauyukile.”

¹⁰ Wanampina wamuza, wagamba, “Nimbwani wahinya Sigilizi walonga kugamba, Eliya nuyo wa nkongo kwiza?”

¹¹ Yesu ahitula, “Chindedi Eliya nuyo wa nkongo kwiza, uyo naike vyedi chila chintu. ¹² Mna nawagambilani kugamba, Eliya keza kale, hawambunkule, wamdamanya yadya yoseni waungile. Mwe ivyo Mwana ywa Mntu nawamdamanya vihiye.”

¹³ Niyo wanampina wabunkula kugamba nakalonga nawo mbuli za Yohana Mta kubatiza.

Yesu ahonya mbwanga mta mpepo

Mako 9:14-29; Luka 9:37-43

¹⁴ Weze wabule he idifyo, mntu yumwenga amsogeila Yesu nakumfikila madi. ¹⁵ Agamba “Zumbe, mfile mbazi mwanangu wa chilume! Agwa msango naho asulumizwa vihiye vikuleka nkanana ziloize agwela mwe moto hegu mwe mazi. ¹⁶ Namwigalaga kwa wanampina wako, mna wadunduga kumhonya.”

¹⁷ Yesu ahitula, “Nyuwe cheleko hemkuzumila naho hemwimanyize! Nanikale na nyuwe vibule ini? Ni-gailani umbwanga uyo.” ¹⁸ Yesu aikwahila idya impepo, nayo yamlawa yudya mbwanga, kukongela aho kahona.

¹⁹ Niyo wanampina wambasa Yesu kwa hankanda echedu, wamuza, “Nimbwani suwe chidunduga kuilavya idya impepo?”

²⁰ Yesu ahitula, “Kwaviya mhungukilwa nu uzumizi. Nawagambilani chindedi, uneva mnatenda na uzumizi mdodo saviya mpuluzi ikwitangwa haladali, mwadaha kulugamba ulugulu luno, ‘Halawe hano wite kudya!’ Nalo na luhalawe. Hakutendeke na mbuli haikudahika mwenyu.” ²¹ Mna kwa malombezo na kufunga nuko

kukudaha kudamanya vino, hachihali chituhu chikuvidaha.

Yesu alonga vituhu ifile yakwe

Mako 9:30-32; Luka 9:43-45

²² Umo wanampina weze wadugane wose uko Galilaya, Yesu awagamba, "Mwana ywa Mntu ehajih nakwinkizwa mwe mikono ya wantu. ²³ Nawamkome, mna mazuwa matatu yakutimila na uyuke."

Wanampina wengilwa ni chinyulu vidala.

Maliho ya kodi ya Nyumba ya Chohile

²⁴ Umo Yesu na wanampina wakwe weze wabule Kapelinaumu, wachisanya kodi ya nyumba nkulu ya Chohile wambasa Petulo nakumuza, "Togola! Mhinyi ywenyu alavya kodi ya Nyumba ya Chohile?"

²⁵ Petulo ahitula, "Chindedi, alavya."

Petulo eze engile kwe nyumba, Yesu akonga kulonga, agamba, "Wagaze, Simoni? Ni yuhi akuliha makan-to hegu kodi kwa maseuta we isi ino? Wakaya we isi hegu wajeni?"

²⁶ Petulo ahitula, "Wajeni."

Yesu ahitula, ni vyedi, "Nikugamba wakaya hawakuliha kodi. ²⁷ Mna sivyo vyedi kuwaihiza wantu wano. Elo hitani kwe diziwa mkadule ndwano mwa mazi. Samaki ya nkongo no gwize, ugubule mlomo wakwe, na ubwile tundu dya hela dikuchinta kulihila kodi yetu suwe waidi."

Niyuhi Umkulu vitendese?

Mako 9:33-37; Luka 9:46-48

18 Chipindi icho wanampina wambasa Yesu wamuza, "Niyuhi mkulu atendese mo Useuta wa kwembingu?"

² Ivyo Yesu etanga mwana, amchimalisa mwameso yao, ³ nakugamba, "Nawagambilani chindedi, uneva hamnahituke na kutenda saviya wana, hamwingile mo Useuta wa kwembingu. ⁴ Akulise mo Useuta wa kwembingu ni yudya akweseleza niyo ekala saviya yuno mwana. ⁵ Naho mntu yoyose akumhokela mwana yumwenga sa yuno kwa zina dyangu, anihokela miye.

Majezo ya masa

Mako 9:42-48; Luka 17:1-2

⁶ "Wantu waidi wakusaga mpuluzi na yuwe kulu dya kusagila, uneva yoyose namhose yumwenga mwa wana wadodo wano aleke kunizumila, navitende vitana mntu uyo atalizwe mwe singo yuwe kulu dya kusagila, niyo adidimizwa hasi mwe bahali. ⁷ Nawaluwone wantu we isi ino vifingo vikuwatenda wantu waleke uzumizi wawo! Vintu saivyo navilaile, mna namanye mwenye akuyatenda yalaile!

⁸ "Uneva umkono wako hegu chiga chako vyakuhosa udamanye masa, vikante ukavidule hale na weye. Ni vitana kwingila mo ujima wa mazuwa yose hwina mkono hegu chiga, ukaleka kutenda una mikono midihegu viga vidi udulwe mo moto wa mazuwa yose.

⁹ Naho uneva ziso dyako dyakuhosa udamanye masa ding'ole ukadidule hale na weye. Ni vitana kwingila mo ujima hwina ziso, ukaleka kutenda na meso maidi udulwe mwe dibome hedina uhelo.

Mliganyo wa ngoto yagile

Luka 15:3-7

¹⁰ "Msinyise mnase kubela yumwenga mwa wadodo wano. Nawagambilani kugamba wandima wa kwembingu wawo wa uko kwe mbingu mazuwa yose wausinya uso wa Tati yangu ekwe mbingu. ¹¹ Kwaviya Mwana ywa Mntu ezaga kuhonya wagile.

¹² "Mwafanyanya vihi? Mntu mta ngoto gana, niyo imwenga yaga nazase izintuhu milongo chenda na chenda zikadya holugulu niyo aita akalonde idya yagile. ¹³ Nawagambilani taile, umo anaizungula naeleswe mwe ngoto ino kuleka ziya milongo chenda na chenda hezagile. ¹⁴ Seivyo Tati yenyu ekwembingu hakuvyunga yumwenga yoyose mwe wadodo wage.

Mlukolo akudamanya masa

¹⁵ "Uneva mlukolo ywako kakudamanyiza masa, mwitile ukamlagise uwihi wakwe. Mna idamanye chinyele, nyuwe wenye waidi du. Uneva anakwiva, kumhonya mlukolo ywako. ¹⁶ Mna uneva hakwivile, guha mntu yumenga hegu waidi mwitanye, chani chila ulosi uukulwe kwa kuwona ni waukuzi waidi hegu watatu saviya Mawandiko Yakukile yakulonga. ¹⁷ Hana wevile awo, ilongeni imbuli injima kwa wantu wa nyumba yo kuvikila. Kukomelekela, uneva hanevile wantu wa nyumba yo kuvikila, mtendeni saviya mntu hemzumile Chohile hegu mchisanya kodi.

Kulemela na Kuzumila

¹⁸ "Nawagambilani ichindedi, icho mkunga mchilemele mwe isi nachilemelwe kwembingu, naho mkunga mchizumile mwe isi nachizumilwe kwe mbingu.

¹⁹ "Naho nawagambilani taile, waidi wenyu mwe isi mnaivana mwe chochose mkulombeza, namdamanyizwe ni Tati yangu ywa kwembingu. ²⁰ Kwaviya waidi hegu watatu wakadugana kwa zina dyangu, miye nami nanitende hamwenga nawo."

Mliganyo wa Mndima hena mbazi

²¹ Petulo niyo ambasa Yesu amuza, "Zumbe, uneva mlukolo ywangu ajendeleza kunijela mwe masa, nimelekeile nkanana nyingahi? Nkanana mfungate?"

²² Yesu ahitula, "Bule, siyo nkanana mfugate," "mna nkanana milongo mfugate na mfungate. ²³ Kwaviya Useuta wa kwembingu uligana sa vino. Hendaga na seuta aungile kuwaza wandima wakwe. ²⁴ Iviya akakonga kuwaza, egailwa mntu yumwenga mta deni dya hela zakwe milongo magana mlongo. ²⁵ Mndima uyo nahana chakuvuza kuligana na viya aguhile, ivyo zumbe uyo amunga atagwe saiya mtumwa, mkaziwe hamwenga na wanawe na vyoseni ananavyo, vikaleka

akavuza viya aguhile. ²⁶ Yudya mndima amfikila madi zombe. Alombeza, 'Ni jijimiza, nahuvuzize chila chintu!' ²⁷ Zombe amfilambazi yudya mtumwa, ivyo amlekeila asekuvuza viya aguhile naho amleka aite.

²⁸ "Niyo yudya mndima ahalawa, adugana na mndima mnyawe mta deni dya wahela wakwe. Amkagatila nakukonga kumvinya. Agamba, 'Vuza chiya hwinkile!' ²⁹ Mndima mnyawe amgwela na kumlombeza, 'Nijijimiza, nahuvuzize viya uninkile!' ³⁰ Mna kalemela, amjela mndani vibule aho akunga avuze kadya katigizo. ³¹ Wandima weyawe watuhu weze wawone ivyo vilaile, wengilwa ni chinyulu vitendese, waita wakumgambila zombe yoseni yalaile. ³² Ivyo zombe amwitangila yudya mndima kunyumba. Agamba, 'Weye mndima wihiye, na sikulekeila deni hwinkile, kwaviya du kunilombeza hufile mbazi. ³³ Navyungwa umfile mbazi mndima mnyawo, saviya miye hufile mbazi.' ³⁴ Zombe kengilwa ni maya vidala, niyo amjela umndima uyo kundani asulumizwe vibule kuvuza kadya katigizo aguhile."

³⁵ Yesu akomeleza, "Ivyo nivyo Tate ywa kwembingu nakutendele, huna walekeile walukolo wako kulaila mo moyo wako."

Yesu ahinya vikunga kwasana

Mako 10:1-12

19 Yesu eze abinde ulosi uwo, kakulawa Galilaya na kubula mwe mihaka ya Yudeya, ntendele ya kaidi yo mto Yolodani. ² Fyo kulu dya wantu dimtimila Yesu, awahonya uko.

³ Mafalisayo wamwenga wambasa Yesu wakamjeza kwa kumuza, "Togola, Sigilizi yagaze ni vitana mntu kumwasa mkaziwe kwa lema dyodyose?"

⁴ Yesu ahitula, "Hamwasomaga Mawandiko yakugamba uyo Awaumbaga aho nkongo, aumbaga mntu mgosi na mntu mvyele?" ⁵ Elo agamba, 'Kwe chausa icho mntu namwase tati yakwe na mami yakwe, na kulungana na mkaziwe, naho awo waidi na wate nde mwili umwenga.' ⁶ Ivyo watenda sawo waidi naho, mna mwili umwenga. Elo mntu asekuhipagula chiya chilunganywe ni Chohile."

⁷ Mafalisayo wamuza, "Ni kwa chasa chani vilekile Musa kasigila kuwandika talaka ya kumwasa mvyele?"

⁸ Yesu awahitula, "Kwachausa cho udala we myoyo yenyu, Musa asigilaga muwase wavyele wenyu. Mna havyatendagwa kukongela aho nkongo yo kumbwa kwe isi. ⁹ Ivyo nawagambilani, chila mntu namwase mkaziwe, uneva siyo kwa chausa cha chilanga, anasola mtuhu, mntu uyo ni mgonyi, naho mntu mtuhu namsole yudya mvyele asigwe, naye ni mgonyi."

¹⁰ Wanampina wakwe wamgamba, "Uneva ivyo nivyo viwagile mntu mwa mkaziwe, havi kuwagila kusola."

¹¹ Yesu ahitula, "Sawo wose nawahokele imbuli ino mkulonga, mna wadya du wawagilwe kwa Chohile.

¹² Kuna wagosi awamwenga hawakusola kwaviya nivyo welekwe wagwa, wamwenga watendwa ivyo ni wantu, watuhu wetenda wenye wagwa kwa chausa

cha kusankanila Useuta wa kwembingu. Akuhokela mahinyo yano nazumile!"

Yesu ajimbika wana wadodo

Mako 10:13-16; Luka 18:15-17

¹³ Wantu watuhu wamwigaila Yesu wana wadodo awaikiye mikono mlanga na awalombezeze, wanampina wawakwahila wadya wantu. ¹⁴ Mna Yesu agamba, "Walekeni wana wadodo weze kwangu, naho msekuwalemeza, kwaviya Useuta wa kwembingu ni wawantu waligane na wowo."

¹⁵ Awaikiya mikono yakwe mlanga mwawo, niyo akulawa uko.

Mntu mgoli

Mako 10:17-31; Luka 18:18-30

¹⁶ Mntu yumwenga mgoli amwizilaga Yesu, amuza, "Mhinyi, nidamanye mbuli yani yedi chani nihokele ujima wa mazuwa yose?"

¹⁷ Yesu amhitula, "Nimbwani ukunuzu mwe mbuli yedi? Eyuko yumwenga uyodu ywedi. Mna ukaunga kwingila mo ujima, toza malagizo."

¹⁸ Yudya mntu auza, "Sigilizi zihungigwa ni toze?"

Yesu amhitula, "Use kukoma, use kugonya, use kubawa, use kulonga lulimi, ¹⁹ weve tati yako na mami yako, na munge mbwiyayo saviya ukweunga."

²⁰ Yudya mntu ahitula, "Sizitoza kale zose, sisigaza chimbwani naho?"

²¹ Yesu amgamba, "Ukaunga utende utogile, hita ukatage vyose unanavyo, uwenke wachiwa ugoli uwo, nawe nautende na mpamba kwembingu. Ukaheza wize unitimile."

²² Yudya mbwanga eze eve imbuli idya, kaita ulu na ulu kwaviya nani mgoli vitendese.

²³ Yesu awagamba wanampina wakwe, "Nawagambilani chindedi, navitende vidala mgoli kwingila mo Useuta wa kwembingu. ²⁴ Nawagambilani vituhu, nivihufu vitendese ngamiya kwingila mwe langa dya singano, ukaleka mgoli kwingila mo Useuta wa Chohile."

²⁵ Wanampina weze weve ivyo, niyo weheleswa, wakagamba, "Niyuhi elo akudaha kwambulwa?"

²⁶ Yesu awang'oilala meso, awagamba, "Kwa wantu idyo hadikudahika, mna kwa Chohile yose yadahika."

²⁷ Akaheza Petulo amgamba, "Kaula, suwe chileka vyose chikutimila weye, ivyo nachihokele chibwani?"

²⁸ Yesu awagamba, "Nawagambilani chindedi, mwe isi mpya, Mwana ywa Mntu aho nekale mwe chigoda chakwe cho Useuta china ukulu, nyuwe mlongo na waidi mntimile nanywi namwikale mwe vigoda mlongo na vidi, mkawakantila makabila mlongo na maidi ya Izulaeli. ²⁹ Naho chila mntu asize nyumba, hegu mlukolo ywa chilume hegu ywa chiche, hegu tati yakwe, hegu mami yakwe, wana hegu nkonde kwa chausa changu, naahokele nkanana ziloize kujinka naho neenkigwe ujima wa mazuwa yose. ³⁰ Mna wendile wa nkongo nawatende wo dumo, na wadya wazigile nawatende wa nkongo.

Wandima mwe nkonde ye mizabibu

20 "Useuta wa kwembingu wikala saviya mntu mta nkonde yakwe ya mizabibu elauke chilochilo kulonda wantu wandima mwe nkonde yakwe. ² Evana na wandima wasiku kuwaliha maliho ya mazwela ya zuwa dimwenga, niyo awasigila kwe nkonde yakwe. ³ Ize ibule saa ntatu ya mtondo, niyo afosa vituhu na kubwila watuhu wamile kwechimaila hedigwilo, hewena cha kudamanya. ⁴ Awagamba, 'Nyuwe nanywi mwite kwe nkonde yangu, naniwaliheni saviya vikuwoneka vyedi.' ⁵ Ivyo waita. Ize ibule saa mtandatu na saa chenda afosa naho, niyo adamanya saiviya adamanye. ⁶ Haguhi na saa mlongo na imwenga niyo afosa vituhu naho, abwila wantu watuhu wamile kwechimaila hantu ahadya. Awauza, 'Ni mbwani mwechimaila msi mjima hemwikudamanya ndima?' ⁷ Wahitula, 'Hahana achinkinkile ndima.' Awagamba, 'Ni vyedi, nyuwe nanywi mwite mkadamanye ndima kwe nkonde yangu ye mizabibu.'

⁸ "Chisingi chize chibule, mwenye nkonde amgamba Zumbe wakwe, 'Itanga awandima wose uwalihe amaliho yawo, akonga yudya azigile kwiza nakukomeleza kwa wadya wankongo.' ⁹ Wandima wakongile ndima sa mlongo na imwenga walihwa chila yumwenga maliho ya zuwa dimwenga. ¹⁰ Na wadya walongole kukonga indima weza, nawakafanyanya kugamba nawalihwe kujinka watuhu, mna nawo walihwa maliho ya zuwa dimwenga chila yumwenga. ¹¹ Waguha hela zawo nakukonga kumng'ung'uzikila mwenye inkonde. ¹² Wagamba, 'Wandima wano wazigile wadamanya ndima kwa saa dimwenga du, suwe chidamanya kwa msi mjima naho kwa kujijimiza mwe dizuwa. Kuwaliha viligane na suwe!'

¹³ "Mwenye inkonde amhitula yumwenga ywawo, 'Mbuyangu, kwetegeleze, sikupunjize. Hachivane kugamba nahulihe ndima ya zuwa kwa maliho ya zuwa dimwenga? ¹⁴ Elo hokela amaliho yako wite kaya. Sunga ni mwinke yuno azigile kuligana na viya hulihile weye. ¹⁵ Togola, viha miye kudamanya viya hunga mwe zihela zangu? Hegu wengilwa ni finju kwaviya miye ni ywedi? "

¹⁶ Niyo Yesu abindiliza, "Ivyo wadya wa kuzigila haluse na watende wa nkongo na wa nkongo vino haluse na watende waudumo."

Yesu atamwila nkanana ya katatu ifile yakwe

Mako 10:32-34; Luka 18:31-34

¹⁷ Umo Yesu akakwela kubula Yelusalemu, awaguha wadya wanampina mlongo na waidi hankanda he sila nakutamwila nawo chinyele, awagamba, ¹⁸ "Kaulani," "Chaita Yelusalemu, kudya Mwana ywa Mntu nalavigwe kwa wakulu wa walavyantambiko na kwa wahinya Sigilizi. Nawamkantile file, ¹⁹ niyo wamwinkiza kwa wantu sawo Wayahudi, wakunga wambele, wamtowe, na kumsulumiza mo msalaba, mna mazuwa matatu yakutimila nauyuke."

Lombezo dya mami ya mntu

Mako 10:35-45

²⁰ Niyo mkaza Zebedayo hamwenga na wanawe wambasa Yesu, wamfikila madi nakumlombeza mbuli.

²¹ Yesu amuza, "Waunga mbwani?"

Amhitula, "Mwo Useuta wako uwazumile wano wanangu waidi wekale yumwenga kulume kwako no mtuhu mo mkono wako wa kumoso."

²² Yesu awahitula awo wana, "Hamvimanyize ivyo mkulombeza, vino mwadaha kunywela chikombe cha masulumizo hunga ninywele?"

Wahitula, "Chavidaha."

²³ Yesu awagamba, "Nichindedi namnywe mwe chikombe changu, mna sina udahi wa kusagula wa kwikala kulume kwangu hegu kumoso kwangu. Mna hantu hano ni kwa wadya wasagulwe kale ni Tate awaikiye."

²⁴ Wadya wanampina watuhu mlongo weze weve ivyo, niyo wawehiwa awo walukolo waidi. ²⁵ Ivyo Yesu niyo awetanga akawagamba, "Mvimanya kugamba vilongozi hewemzumile Chohile wana udahi mwawo, vilongozi nawo wana udahi uchintile. ²⁶ Vino havikungwa vidamanywe mgati mwenyu. Uneva yumwenga aunga atende mkulu, atende mndima ywa wasigale, ²⁷ naho akunga atende wa nkongo atende mndima wenyu, ²⁸ seivyo Mwana ywa Mntu, hezile kusankanilwa, mna kusankanila na kulavya ujima wakwe utende maliho ya wantu walozize."

Yesu Ahonya Matuntu Waidi

Mako 10:46-52; Luka 18:35-43

²⁹ Umo Yesu hamwenga na wanampina wakwe wakahalawa mo mzi wa Yeliko, fyo kulu dya wantu nadikaitimila. ³⁰ Wantu waidi matuntu nawekala mnkanda mweisila weva kugamba Yesu naakajinka, ivyo wakonga kuguta, "Mwana ywa Daudi! Chifile mbazi Zumbe!"

³¹ Idifyo dyawakwamila nakuwagamba wanyamale. Mna wagutisa, "Zumbe Mwana ywa Daudi! Chifile mbazi!"

³² Yesu achimala nakuwetanga. Awauza, "Mwaunga niwadamanyize mbwani?"

³³ Wahitula, "Zumbe, chakunga uchitende chiwone!"

³⁴ Yesu awafila mbazi na kudonta meso yawo, aho wadaha kuwona, niyo wamtimila.

Yesu engila Yelusalemu kwa chinyemi

Mako 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19

21 Umo Yesu na wanampina wakwe weze waisogeile Yelusalemu, wabula Betifage mo Lugulu lwa Mizeituni. Uko Yesu kawasigila wanampina wakwe waidi walongole, ² awagamba, "Hitani hekaya ikulongozi kwenyu, aho nambwile mpunda italizwe na mwana mpunda ywakwe. Zifunguleni mnigaile. ³ Uneva mntu anawauzani chochose, mgambeni, 'Zumbe awaunga,' naye nawalekele aho."

⁴ Mbuli ino ilaila chani yadya yalongigwe ni muwoni yachinte.

⁵ “Ugambileni umzi wa Sayuni. Kaula seuta ywako akwizila! Ni mnyanyahala naho kakwela mpunda na mwana mpunda.”

⁶ Ivyo, wadya wanampina waita niyo wadamanya saviya Yesu awasigile wadamanye. ⁷ Wegala mpunda na mwana mpunda, watandika izi suche zawo mlanga mwe zimpunda, Yesu naye niyo ekala mlanga. ⁸ Fyo kulu dya wantu ditandika izisuche zawo mwe isila, watuhu wafyola matambi ya miti na kuyatandaza mwe isila. ⁹ Mafyo ya wantu ya mlongwela Yesu, wadya nawo wakumtimila hanyuma wagutila, “Jimbiko kwa mwana ywa Daudi! Ajimbikwe uyo akwiza kwa zina dya Zembe! Jimbiko kwa Chohile!”

¹⁰ Umo Yesu akengila Yelusalemu, wantu wo umzi umjima wabwikana moto. Wantu wauza, “Yuno ni yuhi?”

¹¹ Amafyo yahitula, “Yuno ni muwoni Yesu, kalawa Nazaleti si ya Galilaya.”

Yesu mwe Nyumba ya Chohile

Mako 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22

¹² Yesu engila mwe Nyumba nkulu ya Chohile, awabalaziza kuse wantu wendile wakataga na kugula vintu mndani umo. Kahitula izimeza za wadya wendile wakavunjizana hela na vigoda vya wadya wendile wakataga wasuwamanga. ¹³ Awagamba, “Iwandikwa mwa Mawandiko Yakukile kugamba Chohile kalonga, ‘Nyumba ya Chohile naitangwe nyumba ya kumlombeza Chohile.’ Mna nyuwe mwitenda ‘Nyumba ya kwefisiza wabavi.’”

¹⁴ Matuntu na waholomale wambasaga uko kwe Nyumba nkulu ya Chohile, niyo awahonya. ¹⁵ Wakulu wa walavyantambiko na wahinya Sigilizi wehiwa weze wawone izimpituko adamanye Yesu, hamwenga na wana wakuguta mwe Nyumba nkulu ya Chohile, “Ntunyo kwa Mwana ywa Daudi!” ¹⁶ Ivyo wamuza Yesu, “Togola, weva icho wakulonga?”

Yesu ahitula, “Heye, neva! Hamsomile mawandiko yano? ‘Kuhinya wana na wazana wachembe kutogola viya vikuwagila.’”

¹⁷ Yesu awasa nakubula kuse ko mzi wa Besaniya, agona uko.

Yesu aligita mtini

Mako 11:12-14, 20-24

¹⁸ Umo Yesu emwesila akauya komzi nomtondo nakalumwa nisala. ¹⁹ Awona mtini umwenga mnkanda mwe isila, niyo aubasa mna kaubwila hewina tunda dyodyose, na mani ayodu. Ivyo augamba, “Hawelege naho matunda mazuwa yose!” Aho uduya umtini unyala.

²⁰ Wanampina weze wawone niyo wehelwa, wauza, “Umtini uno usunguza kunyala vivihi?”

²¹ Yesu ahitula, “Nawagambilani chindedi, uneva mnazumila hemwina nkama, namdahe kudamanya vino nidamanye mo mtini uno. Naho sivyo vino du, mna namdahe hata kulonga ko lugulu luno, ‘Ng’oka uked-

ule mwe bahali,’ naho navitende ivyo. ²² Uneva mwazumila, namhokele chochose mkulombeza mo kumlombeza Chohile.”

Kuza mwe udahi wa Yesu

Mako 11:27-33; Luka 20:1-8

²³ Yesu engilaga mwe Nyumba nkulu ya Chohile, umo akahinya, wakulu wa walavyantambiko na wadalaha wa wantu wambasa wamuza, “Wadamanya mbuli zino kwa udahi wa yuhi? Naho ni yuhi akwinkile udahi uno?”

²⁴ Yesu awahitula, “Naniwauzeni swali dimwenga, mnanihitula, naniwagambileni nadamanya mbuli zino kwa udahi wa yuhi. ²⁵ Nigambilani, udahi wa Yohana wo kubatiza walawaga kuhi? Walawaga kwa Chohile hegu walawaga kwa wantu?”

Wakonga kulosana wowo wenye kwa wenye, “Chigambe mbwani? Uneva chinahitula, ‘Ulaila kwembingu,’ naachigambe, Ni mbwani naho hamwamzumilaga Yohana?” ²⁶ Mna chinagamba, “kulaila kwa wantu, chogoha wantu viya nawatende, kwaviya wantu wose wamzumila Yohana kugamba ni muwoni.” ²⁷ Ivyo wamhitula Yesu, “Hachivimanyize.”

Niyo awagamba, Miye nami saniwagambileni nadamanya mbuli zino kwa udahi wa yuhi.

Mliganyo wa wana waidi

²⁸ “Haluse, mwafanyanya vihi kwa dino? Kwendaga na mntu yumwenga endaga na wanawe waidi. Uyo niyo amgamba mwanawe ywa nkongo kugamba, ‘Mwanagu, dyelo hita ukadamanye ndima kwe nkonde ye mizabibu.’ ²⁹ Niyo ahitula, ‘Sikunga,’ Mna nyumani niyo ahitwila fanyanyi zakwe niyo aita. ³⁰ Yudya tati ya mntu niyo ambasa mwanawe ywa kaidi amgambila seiviya amgambile yudya ywe nkongo. Uyo niyo amhitula, ‘Heye Zembe,’ mna haitile. ³¹ Togolani, niyuhimngati mwa wano waidi adamanye viungile tati yakwe?”

“Ywa nkongo,” Wahitula.

Ivyo Yesu awagamba, “Nawagambilani chindedi, wachisanya kodi na wachilanga na wawalongweleni kwingila mo Useuta wa Chohile. ³² Kwaviya Yohana ezaga kwenyu kuwalagisa sila ya kuwoneka wedi, nyuwe hamumzumile, mna wachisanya kodi na wachilanga wamzumilaga. Hata umo mwawonaga yano, hamweile fanyanyi zenye na kumzumila.”

Mliganyo wa walimi mwe nkonde ye mizabibu

Mako 12:1-12; Luka 20:9-19

³³ Yesu agamba, “Tegelezani mliganyo mtuhu, kwendaga na mntu mta nkonde ahandaga mizabibu, niyo aizungulusiza mnulu, asimba bome dya kufumbwila zabibu nakuzenga mnala. Niyo alekeila walimi inkonde iyo nakutamba. ³⁴ Chipindi cho uvuni chize chibule, asigila wandima wakwe kwa wadya walimi, wakachisanye ulozo wakwe. ³⁵ Wadya walimi niyo wawagwila wandima wakwe, wamtowa uyumwenga,

mtuhu wamkoma, mtuhu naye wamtowa mayuwe.
³⁶ Yudya mntu naho egala wandima watuhu walozize, kujinka wadya we nkongo, wadya walimi wawausa chisimo saichiya. ³⁷ Kokukomeleza amwigala mwanawe kwawo, akagamba, 'Ichindedi nawamtunye mwanangu.' ³⁸ Mna wadya walimi weze wamwone yudya mwana, wegamba, 'Yuno nuyo mlisi we nkonde. Chimkomeni chiguhe ulisi wakwe!' ³⁹ Ivyo wamgwila, wamdula kuse kwe nkonde ye mizabibu niyo wamkoma."

⁴⁰ Yesu auza, "Haluse, aho akwizila Zumbe mwenye nkonde ye mizabibu nawadamanye chibwani wadya walimi?"

⁴¹ Wahitula, "Ichindedi nawakome wadya wantu wehi, niyo enka inkonde ye mizabibu walimi watuhu, wakunga wamwinke ulozo wakwe mwe chipindi chikungwa."

⁴² Yesu awagamba, Hamwasomaga viya Mawandiko Yakukile yakulonga?

Yuwe dilemelwe ni wazesi
 dihitukila dikungisiswa mwa yoseni.
 Ulosi uno ulaila kwa Zumbe,
 nawo ni maula mwa meso yetu?

⁴³ "Yesu ajeleka, Ivyo nawagambilani, namhokwe Useuta wa Chohile niyo wenkwa wantu watuhu sawo Wayahudi weleke matunda yawagile. ⁴⁴ Akunga agwe mwe diyuwe naavunike vunike, na uyo dikunga dimfunte nadimtiginte tiginte." Mawandiko matuhu hayana uno msitali.

⁴⁵ Wakulu wa walavyantambiko na Mafalisayo, weva miliganyo ya Yesu, wabunkula kugamba awalonga wowo. ⁴⁶ Ivyo wazungula ubala wakumgwila. Mna nawakogoha amafyo ya wantu wakumwona Yesu sa muwoni.

Mliganyo wa Ngasu ya Nyinka

Luka 14:15-24

22 Yesu alonga nawo kwa miliganyo, akagamba.
² "Useuta wa kwembingu uligana sa vino. Kwendaga na seuta amdanyize mwanawe wa chilume nyinka. ³ Kasigila wandima wakwe wawetange wadya wagonekwe kwe nyika, nawo niyo walemela kwiza. ⁴ Ivyo asigila wandima watuhu akagamba, 'Ngasu yangu yajika, ng'ombe zangu na vinonile vichinjwa kale, na vyose viheza kale. Soni kwe ngasu ye nyinka!' ⁵ Mna awajeni wagonekwe hawaitolotoze niyo wadamanya zawo, yumwenga kaita kwe nkonde yakwe, mtuhu kwediombe dyakwe, ⁶ wasigale niyo wawagwila wadya wandima wakwe, wawahuta na kuwakoma. ⁷ Yudya seuta niyo ehiwa vidala, egala wankondo wakwe wacomile wadya wakomi na kuutimpa moto umzi wawo. ⁸ Akaheza awagamba wandima wakwe, 'Inyinka yemalanya kale, mna sawo wadya wagonekwe nawo wawagile kudya. ⁹ Hitani kwe zisila mpanda muwetange wose mkunga muwabwile weze kwe nyinka.' ¹⁰ Ivyo wandima waita kwezisila wawachisanya wantu wose wawawone, wehiye na wedi, nyinka niyo yamema wajeni.

¹¹ "Mna seuta eze engile kukaula wajeni, niyo abunkula mntu hevikile suche ye nyinka. ¹² Amuza, 'Mbuyangu, kwingila vihihi hano hwivikile suche ye nyinka?' Mna uyo mntu halongile dyodyose. ¹³ Niyo seuta awagamba wandima wakwe, 'Mtalizeni mwe mikono na mweviga, mumdule kuse kwe chiza. Uko naile na kusiginta meno yakwe.'"

¹⁴ Yesu akomeleza, "Kwaviya wagonekwe ni waloza, mna wasagulwe ni wajeche."

Swali mwe kulihia kodi

Mako 12:13-17; Luka 20:20-26

¹⁵ Mafalisayo niyo waita wakaike ubala wa kumgwila Yesu mo ulosi wakwe. ¹⁶ Wasigila wanampina wakwe hamwenga na wantu wa Helode. Wagamba, "Mhinyi, chimanya kugamba weye walonga chindedi. Wahinya ichindedi mwe viya akunga Chohile kwa chausa cha wantu, kuno hwikogoha viya watuhu wakufanyanya, kwaviya hukusinya viya mntu eli. ¹⁷ Chigambile, wafanyanya vihi? Ni vyedi mwe sigilizi yetu kulihia kodi kwa mkulu ywa Chilumi hegu bule?"

¹⁸ Mna Yesu, niyo amanya ubala wawo wihiye, agamba, "Nyuwe wasongaganyi! Ni mbwani mkunijeza?"

¹⁹ Nilagisani hela yo kulihila kodi!"

Niyo wamwigaila hela, ²⁰ awauza, "Sula ne dizina ni vya yuhi?"

²¹ Wahitula, "Ni vya Mkulu ywa Chilumi,"

Ivyo Yesu awagamba, "Ni vyedi, mwinkeni Mkulu ywa Chilumi viya vimuwagile, na Chohile vikumuwigaila Chohile."

²² Weze weve ivyo, niyo wehelwa, wamleka wahalawa.

Mbuli ya uyuso

Mako 12:8-27; Luka 20:27-40

²³ Mwe dizuwa idyo Masadukayo wamwenga wamwitila Yesu wakalonga kugamba wantu hawauyuke. ²⁴ Wagamba, "Mhinyi, Musa alongaga kugamba mntu hena mwana akabanika, mlukolo ywakwe ampale mnamuwe, chani amwelekele wana. ²⁵ Haluse, kwendaga na walukolo mfunigate. Ywankongo asolaga, niyo abanika. Kwaviya na hena cheleko, niyo amwasiza mlukolo ywakwe mkaziwe. ²⁶ Chintu icho kimlaila ywa kaidi na ywa katatu, vita ivyo kubula ywa mfunigate. ²⁷ Ko uhelo yudya mvyele niyo abanika. ²⁸ Haluse chigambe mwe dizuwa dyo uyuso, mvyele yudya na atende wa yuhi? Woseni nawamsola."

²⁹ Yesu awahitula, "Mwagilisa! Nikwaviya hamyamanize mawandiko hegu nguvu za Chohile. ³⁰ Kwaviya mwe zuwa dya uyuso wantu, hawasole hegu kusolwa, nawekale saviya wandima wa kwembingu. ³¹ Mna mwe wabanike uyuso, hamsomile viya Chohile awagambila-ga?, ³² 'Miye nuyo Chohile ywa Bulahimu, nuyo ywa Isaka, naho nuyo ywa Yakobo.' Ni Chohile ywa wajima, suyo ywa wabanike."

³³ Idifyo dya awantu dize dive vino, wehelwa amahinyo yakwe.

Sigilizi Nkulu

Mako 12:28-34; Luka 10:25-28

³⁴ Mafalisayo weze weve kugamba Yesu kawatenda Masadukayo wanyamale waswese dya kulonga, Mafalisayo niyo wekala hamwenga, ³⁵ yumwenga mwawo, mhinya Sigilizi, amjeza Yesu kwa kumuza. ³⁶ Amuza, "Mhinyi, Isigilizi nkulu ni ihi?"

³⁷ Yesu ahitula, " 'Munge Zumbe Chohile ywako kwa moyo wako wose, kwa ujima wako wose, na kwa umanyi wako woseni.' ³⁸ Ino niyo Isigilizi inkulu naho niyo yankongo. ³⁹ Sigilizi ya kaidi ya kusinyisa sa iyo, 'Munge mtuhu saviya ukweunga mwenye.' ⁴⁰ Sigilizi yose ya Musa na mawandiko ya wawoni ikala mwe zisigilizi mbili zino."

Mbuli ya Kulisito Mkombola alongigwe ni Chohile

Mako 12:35-37; Luka 20:41-44

⁴¹ Umo Mafalisayo wamwenga weze wadugane, Yesu niyo awauza, ⁴² "Mwafanyanya vihi mwa Kulisito Mkombola? Kalaila mo ulukolo lwa yuhi?"

Wahitula, "Ni mlukolo ywa Daudi,"

⁴³ Yesu auza, "Ni mbwani naho, Muye wa Chohile ukamwingila Daudi kumwitanga 'Zumbe'? Daudi agambaga,

⁴⁴ 'Zumbe alongaga kwa Zumbe ywangu.

Ikala hano kulume kwangu

kubula niwaike wehi wako mwe viga vyako.'

⁴⁵ Uneva haluse Daudi kamwitanga 'Zumbe', Kulisito Mkombozi atenda vivihi mlukolo ywa Daudi?"

⁴⁶ Hahalaile adahile kumhitula Yesu, kulaila mwe dizuwa idyo, hahali ajezize kumuza naho.

Yesu Afunda Wahinya Sigilizi na Mafalisayo

Mako 12:38-39; Luka 11:43, 46; 20:45-46

23 Yesu niyo alonga na kwa amafyo na kwa wanampina wakwe. ² Awagamba, "Wahinya Sigilizi na Mafalisayo wenkwa udahi wa kulavyanya Sigilizi ya Musa. ³ Ivyo tozani na kutimila chila wakuwagambilani mdamanye, mna msekwiwa ntendwa zawo, kwaviya hawakudamanya viya wakulonga. ⁴ Wafunga mizigo na kuwatwisa wantu mwamayega yawo mna wowo wenye hawakunga hata kuidonta na kadole. ⁵ Wadamanya ntendwa zawo zose chani welagise kulongozi kwa wantu. Kaulani wavika wakota wawo wana Mawandiko Yakukile. Naho wavala nkazu na mahembe matali! ⁶ Waunga kwikala mwe vigoda vi kulongozi mwe ngasu, na vikigwe na kuwandwa mwe nyumba zo kuvikila. ⁷ Waunga kulamswa kwa kutunya mwa magwilo na kunga kwitangwa 'Mhinyi'. ⁸ Mna nyuwe msekuzumila kwitangwa 'Wahinyi', kwaviya nyuwe wose mwi walukolo, nanywi mna Mhinyi yumwenga du. ⁹ Naho msekumwitanga mntu yoyose 'Tate', hano he isi kwaviya Tati yenyu ni yumwenga kwembingu. ¹⁰ Naho msekumwitangwa 'Chilongozi', kwaviya mwi wamwenga naho chilongozi uyodu ni Kulisito Mkombola. ¹¹ Mkulu mgati mwenyu aungwa

atende mndima ywenyu. ¹² Yoyose nekweze na aseleweze, akweseleza na akwezwe ni Chohile.

Yesu alonga usongaganyi wawo

Mako 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47

¹³ "Namvimanye wenye, wahinya Sigilizi na Mafalisayo! Nyuwe wasongaganyi! Mwawavugaila wantu watuhu sila ya kwingila mo Useuta wa kwembingu nyuwe wenye hamkuwingila, naho hamkulekela wadya wakujeza kuwingila! ¹⁴ Namluwone, nyuwe wahinyi wa Sigilizi na Mafalisayo! Nyuwe wasongaganyi! Mwapolaganya ugoli wa wavyele wabanikilwe ni wagosi na kulombeza malombezo matali kwa kwelagisa. Kwa chausa icho kanto dyenyu naditende kulu ditendese!

¹⁵ "Namvimanye wenye, wahinya Sigilizi na Mafalisayo! Nyuwe wasongaganyi! Mwazunguluka mwe bahali na mwe isi chani mhokele mntu yumwenga atimile isila yenyu. Anazumila, mwamtenda mwana wa kwedibome hedina uhelo nkanana mbili kujinka nyuwe wenye!

¹⁶ "Namluone, vilongozi matuntu! Mwagamba, 'Uneva mntu elisa kwa Nyumba nkulu ya Chohile, sicho chintu. Mna uneva mntu elisa kwa zahabu ya Nyumba ya Chohile, kegwiza.' ¹⁷ Nyuwe wahezi na matuntu! Chikulu ni chihi, zahabu hegu Nyumba nkulu ya Chohile ikutenda zahabu itende ikukile? ¹⁸ Naho mwahinya, 'Uneva mntu elisa kwa nchanja yo kulaviza ntambiko, sicho chintu, mna uneva mntu elisa kwa ntunyo imlanga mwe shanduku ya kulaviza jeleko mwakwe, kegwiza.' ¹⁹ Nyuwe matuntu! Chikulu ni chihi, shanduku ya kulaviza jeleko hegu nchanja yo kulaviza ntambiko ikutenda jeleko dikukile? ²⁰ Ivyo mntu akwelisa kwa nchanja yo kulaviza ntambiko, elisa kwa iyo, na vintu vyose viyumo. ²¹ Akwelisa ne Nyumba nkulu ya Chohile, elisa kwa iyo, na kwa uyo Chohile akwikala mndani mwakwe. ²² Uyo akwelisa kwa zina dya kwembingu, elisa kwe chigoda cho uzumbe wa Chohile mazuwa yose na kwa uyo akwikala umo.

²³ "Namluwone wenye, wahinya Sigilizi na Mafalisayo! Nyuwe wasongaganyi! Mwamwinka Chohile hantu hamwenga mwe mlongo ha uvuni wa mhilimo, enga vitago na bizali na jila, mna mwaleka kutimila mahinyo yakungwa ya Sigilizi, saviya wedi wa Chohile na mbazi na ukanuni na uzumizi. Mwaungwa mvijese ivyo hemwi kuleka vituhu. ²⁴ Vilongozi matuntu! Mwafilihiza wadudu wadodo enga saviya mbu mwe mazi, mna mwamela ngamiya!

²⁵ "Namluwone, wahinya Sigilizi na Mafalisayo! Nyuwe wasongaganyi! Mwalengusa viya vyenyu na vihungu kwa kuse na chano, mndani mmema uhoki na kwevutila. ²⁶ Weye Falisayo tuntu! Konga kulengusa mndani mwe chiya kuse nako nakutende kulenguka!

²⁷ "Namluone, wahinya Sigilizi na Mafalisayo! Nyuwe wasongaganyi! Mligana na mbila zihakigwe chwakaa, kwa kuse ni ntana, mna mndani mmema mavuha ya wabanike na uzavu. ²⁸ Seivyo, kuse mwasinyika wantu

wedi kwa chilayumwenga, mna mndani mmema usongaganyi na masa.

Yesu alotela nkanto zao

Luka 11:47-51

²⁹ "Namluone, wahinya Sigilizi na Mafalisayo! Nyuwe wasongaganyi! Mwazengela wawoni mbila ntana nakuzika untanda mbila za wantu wawoneke wedi kulongozi kwa Chohile. ³⁰ Naho mwagamba, hegu suwe chendaga hamwenga mwe chikale cha wadalahala wetu, hachehangile nawo mo kuwakoma wawoni. ³¹ Elo mweukuila wenye, kugamba nyuwe mwiwana wawadya wawakomile wawoni! ³² Haya komelezani ndima waikongile wadalahala wenyu! ³³ Nyuwe fyo dya nyoka! Namwenenge vihihi nkanto dya kwe bome hedi-na uhelo? ³⁴ Kwaivyo, nawegailani wawoni na wata ubala na wahinya Sigilizi. Wamwenga wenyu namuwakome na kuwasulumiza, watuhu namuwatowe mwe nyumba yo kuvikila na kuwagulusa mzi kubula mzi. ³⁵ Mwe ivyo, namlihizwe sakame itike mwe isi ino hewena masa, kukongela ukomi wa Habili awoneke ywedi kwa Chohile kubula ukomi wa Zakaliya mwana Balakiya, mwamkomaga mgati mwe Nyumba nkulu ya Chohile na mwe nchanja yo kulaviza ntambiko. ³⁶ Nawagambilani chindedi, ukomi uno woseni naugwele mwe wantu we icheleko chino.

Yesu Ayunga Yelusalemu

Luka 13:34-35

³⁷ "Yelusalemu, Yelusalemu! Ukuwakoma wawoni, na kuwatowa wasigilwe kwako ni Chohile! Ninkanana nyingahi sunga niwachisanye hamwenga wanawo, saviya nguku ikufuwatila wanawe hasi ha mawawa yakwe, mna hamvyungile! ³⁸ Ivyo, Nyumba ya Chohile naibomolwe ikale isamigwe. ³⁹ Nawagambilani kukongela vino haluse, hamniwone naho kubula mgambe, 'Chohile mjimbike akwiza kwa zina dya Zumbe.' "

Yesu Alonga Uvuni wa Nyumba ya Chohile

Mako 13:1-2; Luka 21:5-6

24 Yesu nakafosa mwe Nyumba nkulu ya Chohile naho na akahalawa umo wanampina wakwe wambasize chani wamlagise mazengo ye mwe Nyumba ya Chohile. ² Auza, "Mwayawona yano yose? Nawagambilani chindedi, hano hadisigale yuwe mlanga mwe mnyawe, chila dimwenga nadidulwe hasi."

Nkunto na Masulumizo

Mako 13:3-13; Luka 21:7-19

³ Umo Yesu endaga ahumule ko Lugulu lwa Mizeituni, wanampina wakwe wambasaga kwa chinyele, wauza, "Chigambile, mbuli zino nazilaile ini? Ni chilagiso chani chokwiza kwako, na udumo we isi?"

⁴ Yesu ahitula, "Msinyise, mntu ase kuwadanta.

⁵ Kwaviya wantu walozize nawalaile waketanga kwa zina dyangu, wakagamba, 'Miye nuyo Kulisito Mkombo-la!' Nawo na wadante walozize. ⁶ Namwive mbuli za nkondo na hambwe hambwe dya nkondo, kaulani,

msekutiswa, kwaviya ayo yaungwa yalaile, mna udyu udumo haunati. ⁷ Si naitowane na si ntuhu, useuta nautowane na useuta. Nakutende na gumbo, na visingisa chila hantu. ⁸ Yose ayo nayekale saviya usungu wa nkongo wa kwefungula mwana.

⁹ "Vikajika namlavigwe chani msulumizwe, nakukomwa, nanywi namwihiwe ni wantu wa si ntuhu zose kwa chausa changu. ¹⁰ Mwe ichipindi icho walozize nawahige uzumizi wawo naho nawaihiwane na kulemana. ¹¹ Nawalaile wawoni wadanti walozize, wakunga wawadante wantu walozize. ¹² Kwa chausa cha kujenyela kwa wihi, uungi wa wantu walozize nauhunguke. ¹³ Mna mntu akunga ajijimize kubula kodumo nuyo akunga akombolwe. ¹⁴ Naho Mbuli Yedi ya Useuta nailongwe mwe isi yose, utende ukuzi kwa wantu we si ntuhu yose, aho naho udyu udumo naubule.

Chintu chihye chikudaha kubalanga

Mako 13:14-23; Luka 21:20-24

¹⁵ "Namumwone uyo akwitangwa 'Ihizo dya ubanasi' chilongingwe ni muwoni Danieli. Nachichimale hantu hakukile." Akusoma na abunkule! ¹⁶ Niyo wose we mwe isi ya Yudeya, nawasumkile ko lugulu. ¹⁷ Yudya ekulanga kwedigulu asekusela kuviguha vintu vimwenyumba yakwe, ¹⁸ Naho ekwenkonde, asekuya kunyuma kuguha suche yakwe. ¹⁹ Nawamanye wenye watanda na wakonkeza mwa mazuwa ayo! ²⁰ Mlombezeni Chohile, chani kuguluka kwenyu kusekutenda mwempeho, hegu mwe zuwa dya kuhumula. ²¹ Kwaviya nakutende na nkunto nkulu, idya heinati kulaila kukongela isi heinati kumbwa kubula vino haluse, naho hazize zilaille vituhu. ²² Hegu Chohile hahunguze mazuwa ayo ye zinkunto hahendile na mntu hata yumwenga ahonile mwe file. Mna kwa chausa cha wantu wakwe asagule, Chohile nayahunguze mazuwa ayo.

²³ "Naho, mntu akawagambani, 'Kaula, Kulisito ehano!' Hegu 'Ekudya!' Msekumzumila. ²⁴ Kwaviya nawalaile makulisito wadanti, na wawoni wadanti, nawo nawadamanye mpituko nkulu na vilagiso, chani, vikadahika, wawadante hata wantu wasagulwe ni Chohile. ²⁵ Kaulani, silongola kuwagambilani yakwiza. ²⁶ "Ivyo, uneva wantu wakawagambani, 'Kaulani, ekwenyika!' Mse kwita uko, hegu wakawagambani, 'Kaulani, kefisa kuno!' Msekuzumila. ²⁷ Kwaviya ni saviya lumwemwe lukumulika ulailo wa zuwa lukawoneka uswelo wa zuwa, ivyo nivyo na kutende kwiza kwakwe Mwana ywa Mntu.

²⁸ "Kwaviya hohose hana chimba, naho nayadugane magushu.

Kwiza kwa Mwana ywa Mntu

Mako 13:24-27; Luka 21:25-28

²⁹ "Mna Aho, vikajinka ukukunta mwa mazuwa ayo, zuwa nadijelwe chiza, mnenge haulangaze, ntondo nazigwe kulaila kwembingu, nguvu za kwembingu nazisingisike, ³⁰ Naho nachiwoneke chilagiso cha

Mwana ywa Mntu kwembingu, naho wantu wose we isi nawaile, nawo nawaile Mwana ywa Mntu akeza mlanga mwa maingu hamwenga na nguvu za ukulu ulozize. ³¹ Naawasigile wandima wa kwembingu wakwe hamwenga na izwi kulu dya gunda, nawo nawawachisanye wasagulwa wakwe kulaila ntendele nne, kulaila ko udumo uno kwita ko udumo uno.

Hinani kulawana na Mtini

Mako 13:28-31; Luka 21:29-33

³² "Ivyo ko mti ukwitangwa mtini mhine mliganyo, tambi dyakwe dikasuka mani na kubwalika mwananya kugamba chipindi cha fula chihajiji, ³³ Seivyo nanywi, mkayawona ayo yose, bunkulani kugamba Mwana ywa Mntu ehaguhi na kwiza. ³⁴ Nawagambilani chindedi, vintu vyose vino navilaile umo wantu wa haluse hawanati kubanika. ³⁵ Mbingu ne isi na vijinke, mna mbuli zangu hazomboke ng'o.

Hahali amanyize idizuwa ne isa

Mako 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36

³⁶ "Hahali mntu yoyose amanyize idizuwa idyo na chipindi, hata wandima wa kwembingu hata Mwana, mna Tate ichedu nuyo amanyize. ³⁷ Saviya vyendaga mwa mazuwa ya Nuhu, nivyo navitendeke kwiza kwakwe Mwana ywa Mntu. ³⁸ Saviya mwa mazuwa hevinati kulaila galika wantu wendaga wakadya, na kunywa, wakasola na kusolwa, vikabula zuwa diya Nuhu engilaga mwe ngalawa nkulu, ³⁹ wasekumanya, niyo galika yeza, yawaguha wose, nivyo na kutendeke kwiza kwakwe Mwana ywa Mntu. ⁴⁰ Wantu waidi nawatende kwenkonde, yumwenga na aguhigwe yumwenga asigwa. ⁴¹ Wavyele waidi na watende wabunda, yumwenga aguhigwa, yumwenga asigwa. ⁴² Ivyo chelezani, kwaviya hammanyize aho neezile Zumbe dyenyu. ⁴³ Mna mmanyi mbuli ino, uneva mta nyumba amanyize hadya nezile mbavi, nakacheleza, naho halekile inyumba yakwe ivunwe. ⁴⁴ Kwe chausa icho nyuwe nanywi mwikale mhezize, kwaviya mwe saa hemwimanyize Mwana ywa Mntu eza.

Mndima ywedi hegu Mndima aihye

Luka 12:41-48

⁴⁵ "Elo ni yuhi mndima mkanuni mta fanyanyi, yudya zumbe dyakwe nakamwika mwe nyumba yakwe, awenke wantu nkande mwe chipindi chikuwagila? ⁴⁶ Chinyemi china yudya mndima yudya hadya zumbe dyakwe akwizila na ambwile adamanya ivyo. ⁴⁷ Nawagambilani chindedi naamwike atende mdimi mkulu mo wakwe wose. ⁴⁸ Mna mndima yudya aihye akagamba mo moyo wakwe, 'Zumbe dyangu akawa ukwiza,' ⁴⁹ Naho niyo akonga kuwatowa wandima weyawe na kudya na kunywa hamwenga na wakozi. ⁵⁰ Zumbe dyakwe umndima uyo neeze zuwa hedi-manyize, na chipindi hemanyize. ⁵¹ Namtowe viten-dese na kumsulumiza seiviya na wantu wasongaganyi, akamwika hantu hendilo na kusiginta meno.

Mliganyo wa wandle Mlongo

²⁵ "Naho, Useuta wa kwembingu nauligane na wandle mlongo, waguhi taa zawo, niyo waita kumgoja msola. ² Washano mwe wadya nendile ni wachezi, washano wendaga ni wabala. ³ Wadya wahezi waguha taa zawo, mna hawaguhi na mavuta ya kongezeza. ⁴ Mna wadya wabala waguha mavuta mwe supa hamwenga ne zita zawo. ⁵ Kwaviya msola kakawa ukwiza, woseni niyo wahitilwa ni ntongo.

⁶ "Mna chilo gati, niyo kwatenda na lwasu, Sunguzani, sunguzani, msozi eza, hitani mkamhokele! ⁷ Wandle woseni mlongo niyo wenuka wamalanya taa zawo. ⁸ Wadya wahezi wawagamba wadya wabala, 'Chihunguzizeni wavuta wadodo kwaviya taa zetu zafi-fiya.' ⁹ Mna wadya wabala wawahitula, 'Bule' 'hayach-inte kwa suwe na nyuwe. Mkadaha hitani kwamaduka, mkagule.' ¹⁰ Ivyo weze waite kokugula, msola niyo eza, wadya wendile ahadya wengila hamwenga no msola kwe nyinka, ulwivi niyo lwavugalwa.

¹¹ "Vikaheza weza wadya wandle awatuhu, wagamba, 'Zumbe, zumbe! Chivugwile!' ¹² Ahitula agamba, 'Nawagambilani chindedi, nyuwe siwamanyize.' "

¹³ Yesu akomeleza, "Elo chelezani, kwaviya hammanyize zuwa hegu saa.

Mliganyo wa wandima watatu

Luka 19:11-27

¹⁴ "Mwe chipindi icho Useuta wa kwembingu nawikale sa vino. Kwendaga na mntu akunga atambe, awetanga wandima wakwe, aika ugoli wakwe kwawo wamsinyize. ¹⁵ Amwinka hela shano, mtuhu hela mbili, mtuhu hela imwenga, chila mntu saviya nguvu ananza. Niyo atamba. ¹⁶ Aho Yudya enkigwe hela shano ahalawa, niyo azidamanyiza mayombe, zamwingiziza ntuhu shano. ¹⁷ Seivyo yudya ahokele hela mbili, zamwingiziza ntuhu mbili. ¹⁸ Mna yudya enkigwe hela imwenga niyo aita aisimbila hasi, aifisa ihela ya zumbe dyakwe.

¹⁹ "Yeze yomboke mazuwa yalozize zumbe dya wadya wandima niyo auya, awauza ivyo wazidamanyize ndima. ²⁰ Eza yudya mndima enkigwe hela shano, enkiza hela shano ntuhu, akagamba, 'Zumbe, waikaga kwangu hela shano.' 'Kaula! Hela shano zongezekela.'

²¹ Zumbe dyakwe dya mgamba, 'N ivyedi, weye mndima ywedi na mchindedi, kutenda mkanuni kwa vijeche, nahutende msinyi ywa vilozize, utende na chinyemi na zumbe dyako!' "

²² "Yudya mndima enkigwe hela mbili niyo eza, agamba, 'Zumbe, nakwika hela mbili kwangu. Kaula! Hela mbili zongezekela.' ²³ Zumbe ywakwe amgamba, N ivyedi, mndima ywedi na mchindedi. 'Kutenda mkanuni kwa vijeche, nahutende msinyi ywa vilozize, ingila utende na chinyemi hamwenga na zumbe dyako!' "

²⁴ "Niyo eza yudya enkagwa hela imwenga, agamba, 'Zumbe, nasibunkula kugamba weye wi mdala, weye walozola hwi handile, na kuchisanya hadya hwi mwa-

ganise. ²⁵ Ivyo sogoha, niyo naifisa ihela yako hasi ho msanga. Kaula! Guha ivyako.' "

²⁶ Niyo Zumbe dyakwe amhitula, "Weye wi mndima wihye naho mbwa! Kuvimanya kugamba miye nalozola hantu sihandile nakuchisanya hadya simwaganise mbeyu? ²⁷ Ivyo, naukaungwa wigale hela yangu kwa wadya wakuliha liba, nasiza kuguha ihela yangu na vijenyelekele. ²⁸ Ivyo, hela iyo, mwinkeni yudya mta hela mlongo. ²⁹ Kwaviya chila mta chintu nenkigwe, na kongezewa vitendese, mna hena, chiya ananacho nacho na ahokwe. ³⁰ Na mndima yudya hekuwagila, mduleni hale kuse kwe chiza, uko nakutenda na ndilo na kusiginta meno.'

Kanto dyo kukomeleza

³¹ "Aho Mwana ywa Mntu neze no ukulu wakwe, hamwenga na wandima wa kwembingu wose wakukile nawatende naye, nekale mwe chigoda chakwe cho useuta. ³² Wantu wose mwe zisi zose, na wadugane houso wakwe, naye na awapagule wantu saviya mdimi akupagula ngoto na mbuzi. ³³ Naike ngoto ntendele yakwe ya kulume, na mbuzi ntendele ya kumoso. ³⁴ Akaheza Seuta na awagambe wadya wekulume kwakwe, 'Soni, nyuwe mjimbikwe ni Tate! Hokelani useuta mwikiwe kukongela nkongo mo kuumbwa kwe isi. ³⁵ Nendaga na sala, mninka nkande, nendaga na nchilu mwaninkaga mazi, nendaga mjeni, mwanihokelega, ³⁶ nani mwazi niyo mwanivisa, nendaga mnyonje, mwezaga kunikaula, nendaga mwedijeleza, mwezaga kunitalamkila.'

³⁷ "Wantu wawoneke wedi nawamhitule, Zumbe, ni chipindi chihi chakuwonaga una sala niyo chakwinka nkande, hegu nauna nchilu niyo chakuywesa? ³⁸ Ni ini naho chakuonaga wi mjeni, niyo chakuhokela, hegu wi mwazi niyo chakuvika? ³⁹ Ni ini chakuwonaga wi mnyonje, hegu mwechifungo, niyo cheza kukukaula?

⁴⁰ Seuta nawahitule, 'Nawagambilani chindedi, ivyo muwadamanyize wamwe mwa awo walukolo wangu wadodo, mnitendela miye!'

⁴¹ "Akajika nawagambe wadya we komkono wakwe wa kumoso, 'Halaweni ho uso wangu, nyuwe mligitwe! Hitani ko moto wa mazuwa yose, ekiwe Mwavu na wandima wakwe! ⁴² Nendaga nasala, hamninkile nkande, nendaga na nchilu, hamninkile mazi, ⁴³ Nendaga mjeni, hamnihokele, nendaga mwazi, hamnivisize, nendaga mnyonje na mwechifungo, mna hamwizile kunikaula.'

⁴⁴ "Nawamhitule, 'Zumbe, ni ini chakuonaga una sala hegu nchilu, hegu mjeni, hegu wi mwazi, hegu wi mnyonje, hegu mwechifungo, hachikusankanile?'

⁴⁵ Seuta na awahitule, 'Nawagambilani chindedi, ivyo hemkumtendela yumwenga mwa wano wakuwazwa wadodo, hamnitendele miye.' ⁴⁶ Wano nawegalwe kwe kanto dya mazuwa yose, mna wadya wawoneke wedi kulongozi kwa Chohile nawengile mo ujima wa mazuwa yose."

Ubala wa kumgwila Yesu

Mako 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53

26 Yesu eze abinde kulonga yoseni ayo, awagamba wanampina wakwe, ² "Mvimanya kugamba, mazuwa maida yakwiza nakutendeleke na Pasaka, na Mwana ywa Mntu nalavigwe chani asulumizwe."

³ Niyo wakulu wa walavyantambiko na wadalaha wa wantu wadugana mndani mwe nyumba ya Mlavyantambiko Mkulu, akwitangwa Kayafa, ⁴ waika ubala, chani wamgwile Yesu chinyele chani wamkome. ⁵ Mna wagamba, "Vinasekutenda mwe ngasu ye Pasaka, sima kunalaile nkumbizi."

Yesu ahakwa mavuta uko Besani

Mako 14:3-9; Yohana 12:1-8

⁶ Umo Yesu endaga Besaniya mwe nyumba ya Simoni, akwitangwa mta matana, ⁷ mvyele mta kasupa ka mavuta yakupwepweleka yakutagwa kwa hela zilozize kamwizila, amjidila mo mtwi wakwe hadya ekale mo kudya he meza. ⁸ Wanampina wakwe weze wawone, niyo wehiwa, wagamba, "Kwaza kuno ni kwambwani? ⁹ Mavuta yano nayakadaha kutagwa kwa hela zilozize, niyo wenkigwa wachiwa!"

¹⁰ Yesu niyo abunkula, awagamba, "Nimbwani mwamsunka sunka yuno mvyele? Kanidamanyiza ndima yedi. ¹¹ Wachiwa mnanawo mazuwa yose, mna miye hachitende hamwenga mazuwa yose. ¹² Mvyele uyo kanijidila mavuta yakupwepweleka mo mwili wangu chani anike vyedi mo kuhambwa kwangu.

¹³ Nawagambilani chindedi, kwa chausa cha kumkumbuka yuno mvyele, ntendwa idya adamanye najenjeleze hose Mbuli Yedi nailongwe mwe isi yose."

Yuda azumila kumlavya Yesu

Mako 14:10-11; Luka 22:3-6

¹⁴ Mwe chipindi icho yumwenga mwa wadya wanampina mlongo na waidi, zina dyakwe Yuda Isikaliyote, awabasa wakulu wa walavyantambiko, ¹⁵ awauza, "Namninke chibwani uneva hamwinkiza Yesu kwenyu?" Niyo wamwinka matundu milongo mitatu ya hela. ¹⁶ Kukongela aho Yuda naakalonda luhenyu lwa kumwinkiza Yesu kwawo.

Yesu adya nkande ya Pasaka na wanampina wakwe

Mako 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yohana 13:21-30

¹⁷ Zuwa dya nkongo dye Pasaka dye migate heijeligwe Hamila, wanampina wambasa Yesu na kumuza, "Waunga chikutendele hahi Inkande ye pasaka?"

¹⁸ Yesu niyo awagamba waite ko mzi na kumgambila mntu yumwenga kugamba, "Mhinyi agamba, 'Zuwa dyangu dihaguhi, miye hamwenga na wanampina wangu nachidye nkande ya Pasaka kwako.'"

¹⁹ Wanampina niyo wadamanya enga viya wasigilwe ni Yesu, waikaga nkande ya Pasaka.

²⁰ Ivyo eze ibule chisingi kekala he nkande hamwenga na wadya mlongo na waidi. ²¹ Umo nawakadya,

Yesu agamba, "Nawagambilani chindedi, yumwenga ywenyu nanilavye."

²² Niyo wengilwa ni chinyulu vitendese, wakonga kumuza yumwe yumwe, "Zumbe, ni miye?"

²³ Ahitula agamba, "Natweze tonge dyakwe hamwenga na miye mwe bakuli nuyo akunga anilavye."

²⁴ Mwana ywa Mntu aita zakwe enga ivyo awandikilwe mwa Mawandiko ya Kukile. Mna hangi mwenye yudya mntu akunga amlavye! Nani vyedi mntu yudya hegu hekegawa."

²⁵ Yuda, yudya mta kumlavya, amhitula, agamba, "Mhinyi, ni miye?"

Yesu amhitula, "Weye kulonga."

Nkande ya Zumbe

Mako 14:22-26; Luka 22:14-20; 1Wakolinto 11:23-25

²⁶ Umo wendile wakadya, Yesu niyo aguha mgate, aujimbika, niyo aubesula, awenka wanampina wakwe akagamba, "Guhani mdye. Uno nuwo mwili wangu."

²⁷ Akaheza aguha chikombe, amtogola Chohile, na kuwenka. Akagamba, "Nywani nyoseni," ²⁸ "Ino niyo sakame yangu ya lagano, ikwitika kwachausa cha walozize chani walekeilwe masa yawo. ²⁹ Mna nawagambilani, saninywe naho kukongela haluse lweleko luno lwo mzabibu, kubula hadya nanizile kunywa impya hamwenga na nyuwe mo Useuta wa Tate."

³⁰ Weze wabinde ukuchema, walawa kolwazo kwita ko Lugulu lwa Mizeituni.

Yesu alotela ukulemelwa ni Petulo

Mako 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38

³¹ Naho Yesu akuwagamba, "Chilo cha dyelo, nyuwe nyose namwihizwe kwa chausa changu. Kwaviya viwandikwa, Chohile agamba, 'Nanimtowe umdimi, ne idifyo dye zingoto nadimwagikane.' ³² Mna heza kuuyuka, naniwalongweleni kwita Galilaya." ³³ Petulo ahitula, amgamba, "Wose wanakwa, miye sahwasel!"

³⁴ Yesu amgamba, "Chindedi nakugambila, weye chilo chino umo zogolo hadinati kwila, naunilemele nkanana ntatu."

³⁵ Petulo amgamba, "Uneva vyaungwa nibanike hamwenga naweye navihaya mna sahulemele ng'o."

Niyo wanampina wose walonga seivyo.

Yesu amlombeza Chohile uko Gesemane

Mako 14:32-42; Luka 22:39-46

³⁶ Akaheza, Yesu aita hamwenga na wanampina wakwe hantu hakwitangwa Gesemane, awagamba wanampina wakwe, "Ikalani hano, nite halombeze."

³⁷ Amguha Petulo na wadya wana waidi wa Zebedayo, akonga kwingilwa ni usungu na tumbwaziko. ³⁸ Naho awagambila, "Nina usungu vidala mo moyo haguhi na kubanika. Ikalani hano, mcheleze hamwenga na miye."

³⁹ Ajendeleza kulongozi hadodo, agwa chifudifudi, alombeza, agamba, "Tati yangu, vikadahika, champa chino chikombe, mna visekutenda enga viya hunga miye, mna saviya ukunga weye."

⁴⁰ Awezila wadya wanampina, awabwila wagona.

Amgamba Petulo, "Togola! Hamdahile kucheleza na miye kubula saa dimwenga? ⁴¹ Chelezani, mlombeze, msekwiza kwingila mwe majezo, Muye wa mntu waunga kudamanya vyedi mna mwili uhwa." ⁴² Aita nkanana ya kaidi, alombeza, agamba, "Tati yangu, uneva havikudahika ichikombe chino cha masulumizo chinege nege uneva sinywele, mna ivyo ukunga vitendeke."

⁴³ Eza vituhu, awabwila wagona, kwaviya meso yawo yazamilwa ni ntongo.

⁴⁴ Awasa vituhu, aita, alombeza nkanana ya katatu, alonga mbuli iziya. ⁴⁵ Akaheza awezila wanampina wakwe, awagamba, "Mchei gonile? Kaulani, chipindi chibula Mwana ywa Mntu nalavywe mwe mikono ya wantu wata masa. ⁴⁶ Inukani, chiteni zetu! Kaulani, yudya akunga anihituke ehaguhi."

Kugwilwa kwa Yesu

Mako 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12

⁴⁷ Umo achei kulonga, Yuda, yumwe wa wadya wanampina mlongo na waidi niyo eza hamwenga na fyokulu dya wata mabamba na malungu. Nawasilwa ni wakulu wa walavyantambiko na wadalaha wa wantu. ⁴⁸ Yuda, yudya akumhituka nakawenka chilagiso, akagamba, "Mntu uyo hunga kumsesa, uyo nuyo. Mgwileni."

⁴⁹ Aho amsogeila Yesu, amlamsa, "Ndamsa Mhinyi!" Niyo amsesa.

⁵⁰ Yesu amgamba, "Mbwiangu, damanya idyo uba-size."

Waita, wamgwila Yesu. ⁵¹ Yumwenga mwe wadya na we hamwenga na Yesu achumiza umkono wakwe, asomola idibamba dyakwe, amtowa mndima ywa mlavyantambiko mkulu, amsenga idigutwi. ⁵² Aho Yesu amgamba, "Vuza idibamba dyako mwe yala yakwe. Wose nawatoze bamba, nawakomwe kwa bamba. ⁵³ Hegu hamanyize kugamba nadaha kumlombeza tate, naye adaha kunigaila wankondo wa bunga dya kwembingu kujinka mlongo na maida ya wandima wa kwembingu? ⁵⁴ Ivyo nayachinte vihihi Mawandiko Yakukile yakugamba nivyo vikungwa vitendeke?"

⁵⁵ Ichipindi icho Yesu niyo alugambila ludyu ulukudidi lwa wantu wezile kumgwila, "Togolani, mlawa enga kwiza kumgwila mpolaganyi wata mabamba na malungu chani mnitoze? Chila zuwa nani mwe nyumba nkulu ya Chohile hahinya, mna hamnigwile. ⁵⁶ Mna yano yose yalaila, chani mawandiko ya wawoni yachinte."

Niyo wanampina wose wamwasa, wanyilika.

Yesu Kwechitala

Mako 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24

⁵⁷ Wadya wamgwile Yesu niyo wamwigala kwa Mlavyantambiko Mkulu akwitangwa Kayafa, hantu wahinya Sigilizi na wadalaha wendile wadugana.

⁵⁸ Petulo nakamtimila kwa luhalehale kubula kungwelo kwa Mlavyantambiko Mkulu, engila kunyumba hamwenga na wambizi chani adahe kuziwona mbuli

zose zikunga zilaile. ⁵⁹ Iyoy wakulu wa walavyantambiko na wadya wose we chitala walonda mbuli za udanti kulawana na Yesu, chani wamkome. ⁶⁰ Mna hawabunkule ulosi wowose, hamwenga na ivyo wantu walozize naweza wamlongeile udanti. Nkomelezo weza waukuzi waidi, ⁶¹ wagamba, "Yuno nakagamba, 'Nadaha kuivuna Nyumba nkulu ya Chohile, na kuizenga naho kwa mazuwa matatu.' "

⁶² Mlavyantambiko Mkulu achimala amgamba Yesu, "Nimbwani hukuhitula mbuli? Wano walonga vikukulanga weye?" ⁶³ Mna, Yesu kanyamala dwi. Mlavyantambiko Mkulu amgamba, "Kwelise kwa zina dya Chohile mta ujima, chigambile hegu weye nuyo Kulisito Mkombola, Mwana ywa Chohile!"

⁶⁴ Yesu amhitula, "Heye, ni saivyo ukulonga. Mna nawagambilani, kukongela haluse nammuwone Mwana ywa Mntu kekala ntendele ya kulume kwa Chohile mta nguvu zose, akeza kulanga kwa maingu ya kwembingu!"

⁶⁵ Niyo Mlavyantambiko Mkulu atatula izisuche zakwe na kugamba, "Mntu yuno kahuluta! Chaungilani vituhu ukuzi mwakwe? Kaulani, mwiva ivyo ahulute.

⁶⁶ Nyuwe mwafanyanya vihi?"

Wahitula, "Ana masa auungwa akomwe!"

⁶⁷ Niyo wamtwela mate mo uso, wamtowa. Watuhu wamtowa maihi, ⁶⁸ wakagamba, "Elo, Kulisito Mkom-bola, lavya uwoni, ni yuhi akutoile!"

Petulo amlemela Yesu

Mako 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Petulo nakekala kweise kouwa. Mndima yumwenga wa chivyele ambasa, agamba, "Weye nawe na wihamwenga na Yesu ywa Galilaya."

⁷⁰ Mna kalemela mwa meso ya wose, akahitula, "Simanyize idyo ukulonga." ⁷¹ Umo akafosa ko lwivi, mndima mtuhu ywa chivyele kamwona, niyo awagambila wadya wantu nawehadya, "Mntu yuno nehamwenga na Yesu ywa Nazaleti."

⁷² Petulo alemela vituhu kwa kwelisa, "Simmanyize mntu yuno!" ⁷³ Weze wekale hadodo, wantu na wehadya niyo wambasa Petulo, wamgamba, "Chindedi, weye nawe na wi yumwenga wawo, kwaviya milongele yako yalagisa kulaila Galilaya."

⁷⁴ Niyo Petulo agamba, "Chohile kamanya nalonga chindedi, neligita na kwelisa uneva nalonga udanti, simmanyize uyo mntu!"

Ahadya zogolo niyo dyaila. ⁷⁵ Petulo akumbuka mbuli idya agambilwe ni Yesu, "Umo zogolo hadinati kwila, naunilemele nkanana ntatu," Iyoy afosa kweise, niyo aila vidala.

Yesu egalwa kwa Pilato

Mako 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32

27 Kwize kuche, wakulu wa walavyantambiko wakulu wose na wadalalahala wa wantu wadamanya ulosi kulanga Yesu chani wamkome. ² Wamtaliza minyolo, wamguha na kumwigala kwa Pilato, asagulwe ni Mkulu ywa Lumi.

File ya Yuda

Ntendwa 1:18-19

³ Umo Yuda, yudya amhituke, eze awone kugamba wamkantila kale Yesu, niyo awona usungu mo moyo, avuza yadya amatundu milongo mitatu, kwa wakulu wa walavyantambiko na wadalalahala. ⁴ Agamba, "Sidamanya wavu kumlavya mntu hena masa akomwe!"

Mna wowo wagamba, "Idyo suwe hadimwetu idyo naumanye mweye!"

⁵ Niyo azidula ziya izihela Kwenyumba nkulu ya Chohile, ahalawa aita akwenyulika,

⁶ Wakulu wa walavyantambiko waziguha ziya izihela, wagamba, "Sivyo vyedi mwe sigilizi yetu kuzijela izihela zino mwe shanduku dye Nyumba nkulu ya Chohile, kwaviya ni hela ya sakame." ⁷ Niyo walosana wevana wagule nkonde ya mufi watenda hantu hakuzikila wajeni. ⁸ Iyoy niyoy vikuleka kubula dyelo nkonde iyo yetangwa Nkonde ya Sakame.

⁹ Nivoy ichintile mbuli ya ulosi ulongigwe ni muwoni Yelemya, akagamba, "Nawaguha vihanda milongo mitatu ya hela, nayo maliho ya wantu wa Izulaeli wazumilaga kumliha, ¹⁰ na wazigwila nkonde ya mufi, enga viya Zumbe anisigilaga."

Pilato amuza Yesu

Mako 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38

¹¹ Yesu nakachimaliswa houso wa Pilato, mkulu ywa mkowa, ivyo mkulu wa mkowa amuza, "Weye nuyo seuta ywa Wayahudi?"

Yesu amhitula, "Walonga weye," ¹² Mna wakulu wa walavyantambiko na wadalalahala weze wamlongele habitule mbuli yoyose.

¹³ Iyoy Pilato amuza, "Vino hukwiva izimbuli izo zose wakukulongela?"

¹⁴ Mna Yesu habitule hata mbuli imwenga, itenda mkulu ywa mkowa ehelwe vidala.

Yesu akantilwa kukomwa

Mako 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16

¹⁵ Nawazwela mwe Ngasu ya Pasaka Mkulu ywa Chilumi awalekeila Wayahudi mfugwa yumwenga wakumunga. ¹⁶ Mwe ichipindi icho nakuna mfungwa amanyike vidala, zina dyakwe nuyo Balaba.

¹⁷ Iyoy wantu weze wadugane hamwenga, Pilato niyo awauza, "Mwaunga ni walekeile yuhi mwa wano waidi, Balaba hegu Yesu akwitangwa Kulisito Mkombola?"

¹⁸ Kwaviya na kamanya kugamba na wamlavya Yesu kwa chausa cha finju.

¹⁹ Umo Pilato ekale mwe chigoda che nkanto, mkaziwe amwigailaga ulosi kugamba, "Usekutenda na mbuli na yuno awoneke ni ywedi, kwaviya dyelo siwonesa vidala mwe sozi, kwachausa chakwe."

²⁰ Mna wakulu wa walavyantambiko na wadalalahala waluvya idifyo dya wantu waunge alekelwe Balaba, Yesu akomwe. ²¹ Mna Pilato auza idifyo, "Ni yuhi mwa wano waidi mkunga ni walekeile?"

Wahitula, "Balaba!"

²² Pilato awauza, "Haluse nimtende mbwani Yesu akwitangwa Kulisito Mkombola?"

Wose wagamba, "Asulumizwe mo msalaba."

²³ Mna Pilato auza, "Ni mbwani?" Kakola masa yani? Waguta vidala, "Asulumizwe mo msalaba!"

²⁴ Umo Pilato eze amanye hamna dyodyose, dikujenda naho nkumbizi nazikakonga, niyo aguha mazi, aha-ka mwe mikono yakwe mwa meso ye idifyo dya wantu, agamba, "Miye simuli mwe file ya yuno mntu, namanye wenye."

²⁵ Wantu wose wahitula wagamba, "Sakame yakwe itende mlanga mwetu hamwenga na wenetu!"

²⁶ Niyo Pilato awalekeila Balaba. Eze aheze kumunga Yesu ahutwe nkome, amlavya chani asulumizwe mo msalaba.

Wankondo Wambela Yesu

Mako 15:16-20; Yohana 19:2-3

²⁷ Niyo wankondo wa Pilato wamwingiza Yesu mwe nkambi ya wankondo wa Chilumi, niyo woseni wamzunguluka. ²⁸ Wamvula izisuche zakwe, wamvisa suche ya Chiseuta. ²⁹ Niyo waluka chilemba cha miwa, wamvisa mo mtwi, ko mkono wakwe wakulume, wamwikiya tete. Wamfikila madi ho uso wakwe, wamtila wakagamba, "Ndamsa Seuta ywa Wayahudi!" ³⁰ Wamtwela mate, waguha diya iditete, wamhuta huta nadyo ko mtwi. ³¹ Weze wabinde kumtila, niyo wamvula idya isuche ye Chiseuta, wamvika suche zakwe, wamwigala ko kumsulumiza mo msalaba.

Yesu atungikwa mo msalaba

Mako 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27

³² Umo wakaita, wabwila mntu yumwenga Mkilene zina dyakwe nuyo Simoni, mwikazi ywa Kilene, wamhimbiliza enule msalaba wa Yesu. ³³ Niyo wabula hantu hakwitangwa Goligota, nuko kugamba, "Hantu ha Ngobela ya mtwi." ³⁴ Wamnywesa divai ihangaywe na chintu chisungu, mna Yesu eze alume, alemela kuinywa.

³⁵ Weze waheze kumsulumiza, niyo wasangilana suche za Yesu kwa kuzitoila tegatega. ³⁶ Niyo wekala wamdima. ³⁷ Halanga ho mtwi wakwe mo msalaba waika wandiko kukantilwa kwakwe, viwandikwa, "Yuno nuyo Yesu, Seuta ywa Wayahudi." ³⁸ Wapolaganyi waidi niyo wasulumizwa hajihi na Yesu mwe misalaba yawo, yumwenga ntendele ya kumoso mtuhu kulume.

³⁹ Wantu wendile wakajinka hantu aho wamhuluta, wakasingisa singisa imitwi yawo, wakagamba, ⁴⁰ "Weye ukudaha kutula Nyumba nkulu ya Chohile na kuizenga kwa mazuwa matatu, haluse kwehonye mwenye. Hegu weye wi Mwana ywa Chohile, sela mo msalaba."

⁴¹ Seivyo na wakulu wa walavyantambiko hamwenga na wahinya Sigilizi na wadalaha na wamtila wakagamba, ⁴² "Kahonya watuhu, mna hakudaha kwehonye mwenye, hambwe yeye ni seuta ywa Waizulaeli, hegu ni chindedi na asele haluse mo msalaba naswi

nachimzumile. ⁴³ Nakamwegamila Chohile na kugamba hambwe ni Mwana ywa Chohile, haluse Chohile na mwambule hegu amunga." ⁴⁴ Seivyo wadya wapolaganyi wasulumizwe mo msalaba hamwenga nauyo wamhuluta.

File ya Yesu

Mako 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30

⁴⁵ Kukongela sa mtandatu nomsi, chiza nachigubika isi yose vibindile ma sa matatu. ⁴⁶ Ize ibule mwe sa chenda ya chisingi, Yesu niyo aila kwa izwi kulu, "Eloi, Eloi, lama sabakisani?" Nuko kugamba, "Chohile, Chohile, nimbwani kunasa?" ⁴⁷ Umo wadya wachimale hadya weze weve ivyo niyo wagamba, "Amwitanga Eliya!" ⁴⁸ Yumwenga ywawo aguluka aguha lendele, aditweza mwe siki, aika mlanga mwe tete niyo amwin-ka anywe.

⁴⁹ Watuhu wagamba, "Leka, chikaule hegu Eliya neze amwambule!"

⁵⁰ Yesu naho agututisa na kuhema muye wa nkomelero.

⁵¹ Aho paziya dye Nyumba nkulu ya Chohile dyatatu-ka hagati, kukongela kulanga kubula hasi. Si niyo yengilwa nichisingisa, mayuwe makulu yatulika.

⁵² Mbila zagubuka, na wantu wa Chohile walozize wabanikaga chikale wauyuswa. ⁵³ Weze wauyuke mwe zimbila zawo, naho Yesu eze auyuke niyo wengila Yelusalemu mo mzi Ukukile, wantu walozize wawawona.

⁵⁴ Ivyo yudya mkulu ywa wankondo, na wadya wendile wehamwenga nauyo wakamdima Yesu, weze wawone ichisingisa cheisi na mbuli zilaile, wogoha vidala, wagamba, "Chindedi mntu yuno nani Mwana Chohile."

⁵⁵ Hantu aho hendaga na wavyele walozize wakasinya luhale hale, awo niwadya wamtimile Yesu kukongela Galilaya, wakamsankanila. ⁵⁶ Mgati mwawo endaga Maliyamu Magidalena, Maliyamu mami yawo dya Yakobo na Yusufu, hamwenga na mami yawo wana wa Zebedayo.

Mazisi ya Yesu

Mako 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42

⁵⁷ Ize ibule chisingi, eza mgoli yumwenga mntu ywa Alimataya, zina dyakwe nuyo Yusufu, endaga mwanampina ywa Yesu. ⁵⁸ Amwitila Pilato akalombeza enkigwe umwili wa Yesu. Ivyo Pilato azumila enkigwe. ⁵⁹ Yusufu aguha udyu umwili wa Yesu, auvisa sanda ikukile, ⁶⁰ awika mndani mwe mbila yakwe asongolaga mwe luwe. Niyo afingilisa yuwe kulu divugala ulwivi lwe mbila, niyo ahalawa. ⁶¹ Maliyamu Magidalena, na yudya Maliyamu mtuhu nawekala wakakaula kwe mbila.

Wamizi we mbila

⁶² Zuwa dikutimila nani zuwa dya Kuhumula, wakulu wa walavyantambiko na Mafalisayo nawambasa Pila-

to, ⁶³ wagamba, “Zumbe, chakumbuka kugamba yudya mdanti nakagamba umo endaga mjima, ‘Yanabula mazuwa matatu naniuyuke.’ ⁶⁴ Ivyo sigila imbila idimwe dibule zuwa dya katatu chani wanampina wakwe wanase kumbawa na kuwagamba wantu kugamba kauyuka. Udanti uno we nkomelezo nautende wiha vidala kujinka udyo wankongo.”

⁶⁵ Pilato awagamba, “Hayani, mkamile imbila sevyo na mmanyane.”

⁶⁶ Ivyo niyo waita, wayamila imbila, wakanda hula mwe diya idiyuwe hamwenga na wadya wankondo waidi.

Uuyuko

Mako 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10

28 Dize dijinke zuwa dya Kuhumula, luvi dyakwe zuwa dya nkongo dya juma, Maliyamu Magidalela na yudya Maliyamu mtuhu waita wakukaula imbila. ² Chipumpa kulaila chisingisa chikulu mwe isi, kwaviya mndima ywa kwembingu ywa Zumbe kasela kulaila kwembingu, kafingilisa diya diyuwe digubike imbila kunkanda nakudikaila. ³ Nakekala enga lumwemwe na suche zakwe na zikang'ala chwee. ⁴ Vikaheza wadya wamizi we mbila wogohesa na kuzingiza, wekala saviya wabanike.

⁵ Yudya mndima ywa kwembingu ahitula, awagamba wadya wavyele, “Msekogoha, kwaviya sivimanya kugamba mwamlonda Yesu, yudya atungikwe. ⁶ Hahali hano, kauyuka, saviya alongaga. Soni mkaule hantu hadya wamwikaga. ⁷ Sunguzani mwite haluse, mka wagambile wanampina wakwe, ‘Kauyuka mwe wabanike, naho awalongwela kwita Galilaya, nuko na mumuwone!’ Elo siwagambilani kale.”

⁸ Wanyaguliza kuhalawa he mbila, wakogohesa naho wengilwa ni chinyemi chikulu. Waguluka kuwagambila wanampina wakwe mbuli idya.

⁹ Aho Yesu adugana na wadya wavyele na kuwalamasa, awagamba, “Aho ni.” Wamsogeila wamfikila madi, wamvikila. ¹⁰ Yesu niyo awagamba, “Msekogoha, hitani mkawagambile walukolo wangu waite Galilaya, nauko nuko wakunga waniwone.”

Mbuli ya wamizi

¹¹ Wadya nawo umo wakaita, wankondo watuhu niyo wengila mo mzi, wawagambila wakulu wa walavyantambiko zimbuli zose zilaile. ¹² Wadugana hamwenga na wadalalaha, walosana, wawenka wankondo hela ziloze, ¹³ wakagamba, “Gambani, kugamba wanampina wakwe weza neichilo niyo wabawa umwili wakwe umo suwe chigonile. ¹⁴ Uneva liwali aneva imbili ino, suwe nachilosane naye chani mnase kwingila mwe nkumbizi.”

¹⁵ Ivyo waziguha ziya zihela, wadamanya saviya wagambilwe. Imbuli iyo ijendeleza mwa Wayahudi kubula vino dyelo.

Yesu awalaila wanampina wakwe

Mako 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Matayo 1:6-8

¹⁶ Wadya wanampina mlongo na imwenga niyo waita Galilaya kubula ko lugulu ludyu wasigilwe ni Yesu.

¹⁷ Weze wamwone, wamfikila madi, mna watuhu mgati mwawo na wana nkama. ¹⁸ Akaheza Yesu niyo awasogeila, na awagamba, “Sinkigwa udahi wose wa kwembingu na mwe isi. ¹⁹ Elo, hitani, mkawatende wantu wose we isi watende wanampina wangu, mkawabatiza kwa zina dya Tate, na Mwana na Muye Ukukile.

²⁰ Muwahinye kutoza amalagiso yose niwenkileni. Naho mmanyane kugamba miye nihamwenga nanyuwe mazuwa yose kubula ko udumo we isi.”

MAKO

ULONGOZI

Chitabu cha Mbuli Yedi chiwandikwe ni Mako ni chimwenga mgati mwe vitabu vine mwe lagano hya diya dikulonga wikazi wa Yesu Kulisito. Chila yumwenga kaitanga "mbuli" kugamba, "Mbuli Yedi" Vyawandikagwa ni Matayo na Mako na Luka na Yohana file ya Yesu ize iheze. Mbuli Yedi iwandikwe ni Mako ni mdumulizo we vitabu ivyo ivine. Iviya vyafanyanywa vyawandikagwa mwe nkongo mgati mwa 65-70 AD. Wawandike walozize wazumila kugamba chawandikagwa ko mzi wa Lumi kwa mwalo wa kuwajela moyo Walumi wakulisito wa uko. Iviya Mako amanyike seiviya Yohana Mako, na ni mjeso wa wasigilwa Paolo na Banaba mna ntogozi imlumiza moyo eze aholole mo utafi wakwe wo undima wa kumsankanila Chohile (Nten 13:13). Nyumani Mako niyo atamba naho na Banaba (Nten 15:37-39) Iviya Mako amanyikaga enga mbuya ywa Petulo vitendese (1Pet 5:13). Hata hegu Mako hendaga mukuzi ywa wikazi wa Yesu, wawandike wazumila kugamba Mako kavuzagiza vilozize ukuzi wa Petulo elo uwo nuwo mwegamo wa Mbuli Yedi iwandikwe ni Mako. Mwe mbuli Yedi, Mako alanga umbuya wa wanampina na Yesu, ahinya mwe chipindi cho udumo.

Vimndani

Mako kachitambalisa ichitabu sula 1:1-13.

Ukajika Mako atambalisa undima wa Yesu umo endile Galilaya 1:14-8:21.

Naho alonga kumlanga utafi wa Yesu kwita ko mzi wa Yelusalemu (8:22-10:52).

Mako abindiliza kwa kuwandika kumlanga chipindi Yesu ekomzi wa Yelusalemu, vihangane na file ya Yesu na kuyuka kwakwe 11:1-16:8.

Kulonga kwa Yohana Mta kubatiza

Matayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28

1 Ino ni nkongelo ya Mbuli Yedi ya Yesu Kulisito, Mwana ywa Chohile. ² Iwandikwa vino mwe chitabu cha muwoni Isaya.

"Chohile kagamba, 'Namsigila msigilwa ywangu aku-longwele, chani akudamanyize sila.'

³ Izwi dya mntu akuguta kwe nyika dyetanga, 'Damanyani sila ya Zumbe, mchumize wombokelo wakwe!'"

⁴ Yohana alailaga kwenyika, akabatiza wantu na kuwagamba kweile masa yenyu, mbatizwe "Chohile nawalekeile masa yenyu."⁵ Wantu wose we isi ya Yudeya na wadya wo mzi wa Yelusalemu wambasa Yohana, wamweila masa yawo, niyo awabatiza mo mto wa Yolodani.

⁶ Yohana nakavala suche zisumigwe na mazoya ya ngamiya na msipi wa mkota mwe chigudi chakwe, naho nkande yakwe na ni sije na uchi wa kumbago.

⁷ Niyo alonga akagamba, "Eza mntu kunyuma kwangu mta udahi kunijinka miye. Naho miye sikujeza hata kwina na kufungula sigi ze vilatu vyakwe. ⁸ Miye siwabatizani kwa mazi, mna uyo akwiza naawabatizeni kwa Muye Ukukile."

Kubatizwa na kujezwa kwa Yesu

Matayo 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13

⁹ Mazuwa ayo, Yesu niyo eza kulaila Nazaleti ya Galilaya, chani abatizwe ni Yohana mo umto wa Yolodani. ¹⁰ Ahadya Yesu eze afose kulaila mwa mazi, niyo awona kwembingu kwagubuka, na Muye Ukukile asela mnanga mwakwe saviya suwamanga. ¹¹ Niyo izwi dyevika kulaila kwembingu dikagamba, "Weye nuyo mwanangu huungisa, selelwa vidala na weye."

¹² Akaheza Muye Ukukile amlongoza na kumwigala kwe nyika. ¹³ Kekala uko kwe nyika chipindi cha mazuwa milongo mine, kuno Shetani akamjeza. Kekala uko hamwenga na makala ya kumbago, mna wandima wa kwembingu na wakamsankanila.

Yesu awetanga wanampina wakwe wa nkongo

Matayo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11

¹⁴ Yohana eze ajelwe mndani mwe digeleza, Yesu niyo aita mwe isi ya Galilaya, alonga Mbuli Yedi ya Chohile. ¹⁵ Akagamba, "Chipindi chibula," na "Useuta wa Chohile wi haguhi! Mweile masa yenyu na mzumile Mbuli Yedi!"

¹⁶ Umo Yesu akajinka mnkanda mwe bahali ya Galilaya, niyo awawona walowa samaki waidi, Simoni na mlukolo ywakwe Anduleya, wakalowa samaki na

Iwavu mwe bahali.¹⁷ Yesu niyo awagamba, "Nitimilani, nami naniwatende walowa wa wantu."¹⁸ Aho niyo wazasa izi nyavu zawo, niyo wamtimila.

¹⁹ Eze awalongwela hadodo, awawona walukolo waidi Yakobo na Yohana, wanawe dya Zebedayo. Nendile we mwe ngalawa yawo, wakadamanya izi nyavu zawo.²⁰ Aho Yesu eze awawone, niyo awetanga, elo wamwasa tati yawe Zebedayo mwe ngalawa hamwenga na wandima wakwe na kumtimila Yesu.

Yesu amhonya mta mpepo

Luka 4:31-37

²¹ Yesu na wanampina wakwe niyo waita mwe mzi wa Kapelinaumu. Dize dibule Zuwa dya Kuhumula, Yesu engilaga mwe nyumba yo kuvikila naho yakuhinyiza wantu akonga kuhinya.²² Wantu wose wamwivile weheleswa na mahinyo yakwe, kwaviya hahinyize saviya wahinya Sigilizizi wawo, mna enga mntu mta udahi.

²³ Aho mntu yumwenga mta mpepo nchafu endile mndani mwe nyumba yo kuvikila akaguta,²⁴ "Kuna ulosi wani mgati mwako na suwe, Yesu ywa Nazaleti? Kwiza uchikome? Sikumanya weye wi Mkuka ywa Chohile!"

²⁵ Yesu niyo aikwahila idya impepo, "Nyamala, naho mlawe mntu yuno!"²⁶ Mpepo idya nchafu yamsingisa na kumjela msango, aho aguta niyo yamlawa.

²⁷ Woseni niyo wehelwa, wauzana wakagamba, "Vino nimbwani? Mahinyo yano ni mahya? Mntu yuno ana udahi wa kukwamila mpepo nchafu, nazo zamwiva!"

²⁸ Elo Mbuli za Yesu niyo zajendesha kose mwe isi yose ya Galilaya.

Yesu awahonya wantu walozize

Matayo 8:14-17; Luka 4:38-41

²⁹ Ahadya weze wafose mwe nyumba yo kuvikila, niyo Yesu hamwenga na Yakobo na Yohana waita kukaya kwa Simoni na Anduleya.³⁰ Mkwewe ywe chivyele ywa Simoni ne mo lusazi hakudaha. Ahadya Yesu eze abule, niyo wamgambila mbuli zakwe.³¹ Yesu ambasa, amtoza mkono na kumwambiza kwinka. Unyonje wamlekela, niyo akonga kuwasankanila.

³² Ize ibule chisingi zuwa dize dingile, wamwigaila Yesu wantu wose wendile wanyonje na wata mpepo.

³³ Wantu wose wo umzi uduya na wechisanya ho lwivi lwe nyumba.³⁴ Yesu kahonya wanyonje walozize wata manyonje yesimile na kugulusa mpepo ziloze. Halekile mpepo yoyose ilonge dyodyose, kwa viya nazimanya ni yuhi.

Yesu alombeza echedu

Luka 4:42-44

³⁵ Luvi dyakwe chilochilo zuwa hedinati kutontomoka, Yesu niyo enuka na kuhalawa mwe kaya. Kaita kuse hantu hehana wantu hachinyele, na kukonga kulombeza.³⁶ Elo Simoni na weyawe niyo wamzungula,³⁷ weze wamuwone, wamgamba, "Chila mntu akuzungula."

³⁸ Mna Yesu niyo awahitula, "Chiteni hantu hatuhu mwe zikaya zihaguhi. Halonge na wantu seivyo, kwaviya niyo vilekile heza."

³⁹ Elo, niyo aita chila hantu uko Galilaya, akalonga mwe nyumba zo kuvikila na kugulusa mpepo.

Yesu amhonya mta matana

Matayo 8:1-4; Luka 5:12-16

⁴⁰ Mntu yumwenga endaga na matana na keza kwa Yesu, na kumfikila madi akamlombeza amwambize. Amgamba, "Ukaunga, wadaha kunilengusa."

⁴¹ Yesu niyo amfila mbazi, achumiza imikono yakwe na kumdonta. Niyo amgamba, "Naunga," "Ulen-guswe!"⁴² Ahadya matana yamlawa yudya mntu, niyo alenguswa.

⁴³ Yesu niyo asunguza kumgamba ahalawe,⁴⁴ amgamba, "Tegeleza, usekumgambila mntu imbuli ino. Mna hita kwa mlavyantambiko akukaule, hegu kuhona chindedi, ukaheza lavya jeleko diya Musa alagise kutenda ukuzi kwa wose wawone kugamba kulenguswa."

⁴⁵ Mna mntu yudya niyo aita akalonga imbuli iyo chila hantu, niyo Yesu adunduga kwingila mo mzi kwa pwilili. Mna, niyo ekekala kuse hantu hechedu, wantu niyo wambasa aho kulaila chila hantu.

Yesu amhonya mntu aholomale

Matayo 9:1-8; Luka 5:17-26

2 Yeze yajinke mazuwa majeche, Yesu niyo engila Kapelinaumu vituhu, wantu weva kugamba eyumo mwe kaya.² Niyo wantu wamema niyo hasigale hantu he kwikala kuse ko lwivi, kubula kolwazo. Yesu niyo alonga mbuli.³ Wantu wamwenga niyo wamwigaila mntu aholomale enulwe mwe lusazi ni wantu wane.⁴ Kwaviya wantu nawamema, hawadahile kubula hajihi na Yesu. Niyo waponkola kulanga kwedigulu dye nyumba kwa hadya achimaile Yesu, niyo wamseleza no ulusazi lwakwe.⁵ Yesu eze akaule uzumizi wananawo, niyo amgamba yudya mnyonje, "Mwanangu, kusizwa masa yako."

⁶ Wahinya Sigilizizi watuhu nawehadya wekala wafanyanya mwe myoyo yawo,⁷ "Nimbwani yuno mntu kalonga vino? Amhuluta Chohile! Chohile ichedu nuyo akudaha kusa masa!"

⁸ Ahadya Yesu niyo amanya mo muye wakwe viya wakufanyanya mwe myoyo yawo. Niyo awagamba, "Nimbwani mkufanyanya ivyo?"⁹ Ivyedi ni vihi, kumgamba mta kuholomala, 'Kusizwa masa yako', hegu kumgamba, 'Chimala, kwetwike ulusazi lwako wite?'¹⁰ Elo naunga mmanyane kugamba, Mwana ywa Mntu ana udahi wakulekela masa hano he isi." Ivyo amgambila yudya aholomale,¹¹ "Nakugambila, chimala, kwetwike ulusazi lwako wite kwe kaya yako!"

¹² Ahadya mntu yudya niyo achimala, etwika ulusazi lwakwe, ahalawa wantu wose wakamsinya. Wose wehelwa na kumtunya Chohile, wakagamba, "Mbuli ino hachinati chiiwone!"

Yesu amwitanga Lawi
Matayo 9:9-13; Luka 5:27-32

¹³ Yesu afosa, aita mnkanda mwe ibahali ya Galilaya, wantu wose wambasa, niyo akonga kuwahinya.

¹⁴ Umo akajinka, amwona Lawi mwana Alifayo kekala mwe kazumba ka kulihila kodi. Yesu amgamba, "Nitimila." Lawi niyo enuka na kumtimila.

¹⁵ Umo Yesu akadya mwe nyumba ya Lawi, fyo dya wachisanya kodi na wadya nawakagambigwa wata masa nawakadya naye hamwenga na wanampina wakwe, kwaviya wantu walozize nawambasa.

¹⁶ Wahinya Sigilizi awamwenga wendile wa bunga dikwitangwa Mafalisayo, wamwona Yesu adya na wadya wakugambigwa wata masa hamwenga na wachisanya kodi. Niyo wawauza wanampina wakwe, "Nimbwani adya na wata masa na wachisanya kodi?"

¹⁷ Yesu eze eve imbuli iyo, awagamba, "Wantu hewekulumwa hawakunga mgangana, mna wanyonje wamunga. Sizile kuwetanga wantu wakwefanyanya kugamba wawoneka wedi kulongozi kwa Chohile, mna siza kuwetanga wata masa."

Mbuli ya kufunga
Matayo 9:14-17; Luka 5:33-39

¹⁸ Wanampina wa Yohana Mta kubatiza na wanampina wa Mafalisayo nawakafunga. Niyo weza wantu wamuza Yesu, "Nimbwani wanampina wa Yohana na wanampina wa Mafalisayo wafunga, mna awakoo hawakufunga?"

¹⁹ Yesu awahitula, "Wagonekwe kwe nyinka nawafunge vihihi na msozi wananaye? Havikudahika. ²⁰ Mna mazuwa yeza msozi nauswe kwawo, naho nawafunge.

²¹ "Hahana mntu akusuma chilaka cha suche mpya mwe suche ya kale. Anadamanya ivyo, chiya chilaka ichihya chadaha kwibalanga idya suche ya kale, na kutenda hadya hantu hatatuke hatatukise. ²² Naho hahana mntu akujela divai mpya mwe mikwiji ya mkota usakale. Anajela, idya divai mpya naitule idya imikwiji, niyo divai neitike na mikwiji navyo naitatuke. Divai mpya yajelwa mwe mikwiji mihya!"

Mbuli ya zuwa dya kuhumula
Matayo 12:1-8; Luka 6:1-5

²³ Zuwa dya Kuhumula dimwenga, Yesu na wanampina wake nawakajinka mwe zinkonde za uhemba. Umo wakajinka mwe zinkonde izo, wanampina wakwe nawakahasula maiso ya uhemba. ²⁴ Mafalisayo wamgamba Yesu, "Nimbwani wanampina wako wakudamanya mbuli hezikungwa mwe zuwa dya Kuhumula?"

²⁵ Yesu awahitula, "Hamsomile hohose viya adamanyaga Daudi hamwenga na weyawe hadya wendaga na sala na hewena chintu cha kudya? ²⁶ Mwe mazuwa ya Mlavyantambiko Mkulu akwitangwa Abiatali, Daudi niyo engila mwe Nyumba ya Chohile, adya migate ipagulwe kwa mbuli ya Chohile. Migate iyo na ni sigilizi idigwe ni walavyantambiko awodu wakung-

wa kudya imigate idya, mna Daudi kaidya na kuwapangila weyawe."

²⁷ Niyo Yesu awagamba, "Zuwa dya Kuhumula dikwa kwa chausa cha wantu siyo wantu kwa chausa cha zuwa dya Kuhumula. ²⁸ Mvimanye Mwana ywa Mntu nuyo Zumbe ywa zuwa dya Kuhumula."

Yesu amhonya mntu mta mkono uholomale
Matayo 12:9-14; Luka 6:6-11

3 Yesu niyo engila naho mwe nyumba yo kuvikila. Umo namna mntu mta mkono uholomale. ² Wantu watuhu nawakalonda mbuli chani wamgwile Yesu. Ivo nawakamsinya wakaule hegu namhonye mntu yudya mwe Zuwa dya Kuhumula. ³ Yesu amgamba yudya mta umkono uholomale, "Chimala hagati." ⁴ Niyo awauza, "Sigilizi zachunga chidamanye vihi mwe Zuwa dya Kuhumula, kudamanya mbuli yedi hegu ihile? Kuhonya ujima wa mntu hegu kuukoma?"

Mna wowo niyo wanyamala dwi! ⁵ Yesu ahituka kuno na kuno na kuwasinya kwa maya. Awafila mbazi kwo udala we myoyo yawo. Niyo amgamba yudya mta kuholomala, "Chumiza umkono wako." Naye adamanya ivyo, umkono wakwe wata mjima naho. ⁶ Wadya Mafalisayo niyo wafosa heise he nyumba nku-lu ya Chohile, ahadya wadugana na wantu wa Helode, wakonga kulonda sila ya kumkoma Yesu.

Fyo dya wantu dyambasa Yesu

⁷ Yesu hamwenga na wanampina wakwe niyo waita Galilaya. Fyo dya wantu dyamtimila Yesu kulaila mwe si za Galilaya na Yudeya, ⁸ na Yelusalemu na Idumeya na ng'ambo yo mto wa Yolodani na ntendele zose za Tilo na Sidoni. Wantu wose awa nawambasa Yesu kwaviya naweva mbuli adamanye. ⁹ Kwa viya wantu nawatendesa, Yesu niyo awagamba wanampina wakwe wamwikiye ngalawa chani wantu wanase kumvigaviga. ¹⁰ Kahonya wantu walozese, ivyo wadya wose wendile wanyonje nawakafintana chani wamdonte. ¹¹ Na chila mta mpepo nchafu eze amwone Yesu, kagwa hasi na kuguta, "Weye wi Mwana Chohile."

¹² Mnalo Yesu niyo azikwamila mpepo nchafu zisekulonga kugamba yeye na ni yuhi.

Yesu awasagula Wasigilwa mlongo na waidi
Matayo 10:1-4; Luka 6:12-16

¹³ Yesu niyo akwela holugulu, awetanga wadya awaungile, nawo wamtimila. ¹⁴ Niyo awasagula mlongo na waidi mgati mwawo watende wasigilwa, awagamba, "Siwasagula chani mkalonge kwa wantu," ¹⁵ nanywi namtende na udahi wa kuwalavya wantu mpepo.

¹⁶ Wano nawo awasagule. Simoni Yesu kamwinka zina dya Petulo; ¹⁷ Yakobo na mlukolo ywakwe Yohana wana Zebedayo Yesu kawenka zina dya Boanega, nikugamba "Wantu wa Mlulumo". ¹⁸ Anduleya, Filipino, Batolomayo, Matayo, Tomaso, Yakobo mwana Alifayo,

Tadeyo, Simoni wa Zelote, ¹⁹ na Yuda Isikaliyote, amhituke Yesu.

Udahi wa Yesu walawa kwa yuhi

Matayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10

²⁰ Yesu niyo auya kaya. Naho atimilwa ni fyo dya wantu vitendile yeye hamwenga na wanampina wakwe wasekudaha kudya nkande. ²¹ Walukolo wakwe weze weve imbuli iyo, niyo waita wakamgwile kwaviya wantu walozize nawakagamba, "Ni mchilalu!"

²² Wahinya Sigilizi wamwenga walaile Yelusalemu nawakagamba, "Ana Belizebuli! Uyo ni mkulu ywa mpepo amwinkile udahi wa kulavya mpepo."

²³ Yesu niyo awetanga na kusimwila nawo kwa mliganyo, "Vino Shetani adaha kumgulusa Shetani mnyawe?" ²⁴ Wantu wa useuta umwenga wakatowana wenye useuta uwo naugwe. ²⁵ Hegu nyumba inekala mwe mafyo na kuhigana, nayo yagwa. ²⁶ Ivyo uzumbe wa Shetani hegu unesenta wenye kwa wenye, naugwe na kubindilikila.

²⁷ "Hahana mntu akudaha kwingila mwe nyumba ya mta nguvu na kuguha vintu vyakwe henati kumnyinya mntu uyo. Niyo adaha kuguha vintu vyakwe."

²⁸ "Nawagambilani chindedi, wantu wadaha kusizwa masa na kufulu zawo zose na mahuluto yose kwa Chohile. ²⁹ Mna akunga ahuluta Muye Ukukile, halekeilwe masa yakwe, kwaviya kadamanya wihi wa mazuwa yose."

³⁰ Yesu nakalonga ivyo kwaviya wantu watuhu nawagamba, "Ana mpepo nchafu."

Nine na walukolo wa Yesu

Matayo 12:46-50; Luka 8:19-21

³¹ Nine na walukolo wakwe Yesu niyo weza. Wachimala heise na kusigila Yesu etangwe. ³² Yesu nakazungulukwa ni fyo dya wantu. Wamgamba, "Nyokwe na walukolo wako we heise, wakulonda."

³³ Yesu awahitula, "Mnala ni yuhi? Naho niwahi walukolo wangu?"

³⁴ Niyo asinya wantu wamzunguluke na kugamba, "Wano nawo wamnala na walukolo wangu!" ³⁵ Mntu yoyose akudamanya viya akunga Chohile, nuyo mlukolo ywangu na lumbu dyangu na mnala."

Mliganyo wa mhandi.

Matayo 13:1-9; Luka 8:4-8

4 Yesu niyo naho akonga kuhinya mnkanda mwe dziwa dya Galilaya. Fyo dya wantu nadimzunguluke naditendesha, vikatenda akwele mwe ngalawa. Wantu nawachimala mnkanda mwe isi. ² Kawahinya mbuli ziloze kwa miliganyo. Mwa mahinyo yakwe niyo awagamba.

³ "Tegelezani; Handaga na mntu kakumyaga mbeyu. ⁴ Umo akamyaga izimbeyu, izimwenga zigwela mwe sila, wadege weza na kuziuya. ⁵ Izimwenga zigwela mweluwe hene ulongo mjeche. Aho niyo zasunguza kuhota kwaviya nahana ulongo mjeche. ⁶ Mna zuwa dize dilawe, izimpotela zatoigwa ni zuwa, zinyuluka

kwaviya maizi hayengile hasi. ⁷ Mbeyu ntuhu zagwela-ga mgati mwe miwa, idya imiwa niyo yasuka na kuzifinta niyo hazeleke. ⁸ Mna mbeyu ntuhu zigwela mwe ulongo wedi. Niyo zahota na kukula na kulavya ulozo, izimwenga zilavya mbeyu nkanana milongo mitatu, nkanana milongo mtandatu izimwenga nkanana gana."

⁹ Yesu awagamba, "Tegelezani, mta magutwi neve."

Vikulongwa mwe miliganyo

Matayo 13:10-17; Luka 8:9-10

¹⁰ Yesu umo neichedu, wantu watuhu wamwivile hamwenga na wanampina wakwe mlongo na waidi niyo wamgamba awatambalisize imiliganyo iyo.

¹¹ Yesu awahitula, "Nyuwe mwinkigwa kubunkula mbuli zifisigwe zo Useuta wa Chohile. Mna wadya we kweise weva kwa miliganyo. ¹² Chani, 'Wakaule, mna wasekuwona, weve, mna wasekumanya. Uneva wanamanya wadaha kumhitukila Chohile, niyo awalekeila masa yawo.'"

Yesu atambalisa mliganyo wo mhandi

Matayo 13:18-23; Luka 8:11-15

¹³ Yesu niyo awauza, "Hammanyize mliganyo uno? Haluse namdahe zeze kumanya miliganyo mituhu?"

¹⁴ Mbeyu ihandigwe nu mhandi ni mbuli ya Chohile.

¹⁵ Wantu wamwenga wekala saviya vilaille mwe izimbeyu zigwele mwe sila, weva mbuli yedi ya Chohile, aho Shetani awezila na kwiilavya mwe myoyo yawo.

¹⁶ Wantu watuhu waligana saviya mbeyu zigwele mwe luwe. Waneva imbuli, waihokela kwa chinyemi. ¹⁷ Mna kwa viya hawana maizi, wajijimiza chidogo. Kunalaila nkunto na masulumizo kwachausa che imbuli iyo, ahadya wauya kunyuma. ¹⁸ Wantu watuhu waligana saviya vilaille mwe mbeyu zigwele mwe miwa. Wano ni wadya wakwiva imbuli, ¹⁹ mna nkunto za mwe isi ino na udanti wa ugoli, na tama zesimile zinawengila, vyafinta udyu ulosi wi mndani mwawo na kuchinda kweleka matunda. ²⁰ Mna watuhu waligana saviya vilaille mwe mbeyu zigwele mwe ulongo wedi. Weva imbuli, waihokela na kweleka, wamwenga nkanana milongo mitatu, wamwenga nkanana milongo mtandatu na wamwenga nkanana gana.

Taa igubikwe

Luka 8:16-18

²¹ Yesu ajendeleza kulonga, "Togolani, kuna akudaha kwingiza taa kunyumba na kuigubika na ntangulu hegu kuika kwedivungu? Togola hakuika halanga he chiya cha kwikiya taa? ²² Chochose chifisigwe nachilon-dolwe, na chiya chigubikwe nacho nachigubulwe. ²³ Tegelezani, mta magutwi neve!"

²⁴ Awagamba naho, "Tegelezani vyedi viya mkwiva! Viya mkuwadamanyiza wenyu, nivyo nanywi mkunga mdamanyizwe ni Chohile, naho vitendese. ²⁵ Kwaviya mntu mta chintu nongezewe, mna yudya hena chintu, nahokwe hata chiya chidodo ananacho."

Mliganyo wa mbeyu ikukula

²⁶ Yesu ajendeleza kugamba, "Useuta wa Chohile uligana saviya mntu ahandile mbeyu mwe nkonde. ²⁷ Nechilo agona, nomsi emeso. Mbeyu zahota na kukula, mna hamanyize vilaila vivihii. ²⁸ Ulongo wenye wazitenda mbeyu zikule na kweleka, nkongo zalavya mani mateke, vikajika zabwalika maiso, vikajika zeleka ngano. ²⁹ Izimbeyu zinatoga, mntu uyo aguha nyengo yakwe na kwita kuvuna kwaviya ulozo ubula."

Mliganyo wa kabeyu kadodo

Matayo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19

³⁰ Yesu auza, "Useuta wa Chohile chonga chiugambe wikala saviya mbwani? Ni mliganyo uhi ukudaha kuu-tambalisa ichindedi? ³¹ Waligana na mbeyu ndodo ya haladali, mbeyu ndodo kujinka zose zikuhandwa mwe isi. ³² Mnalo ikahandwa, yahota, niyo yakula, yatenda ziti kulu. Dyatenda na matambi makulu vikuleka wadege wo ulanga wadaha kuzenga masasa mwa matambi yakwe."

³³ Yesu asimwila na wantu mbuli yakwe kwa miliganyo ilozize saino, kawagambila viya wakudaha wamwive. ³⁴ Halongile nawo mbuli yoyose hejeile miliganyo. Mna hadya endile na wanampina wakwe du, kawagambila chila chintu.

Yesu ahoza mjubwaniso

Matayo 8:23-27; Luka 8:22-25

³⁵ Mwe dizuwa idyo nechisingi, Yesu awagamba wanampina wakwe, "Chitambuke ntendele ya kaidi ye idiziwa." ³⁶ Wadyasa idifyo dya awantu, wanampina wengila mwe ngalawa umo neli Yesu. Na hana ngalawa ntuhu naziyaho. ³⁷ Kulaila nkung'unto, mawimbi ya mazi yajubwanisa ingalawa, nayo yakonga kumema mazi. ³⁸ Yesu na ekunyuma kwe ngalawa, kagona mtwi wakwe wigama mwe mto. Wanampina wakwe wamwinula na kumgamba, "Mhinya, vino hukuwona chasila?" ³⁹ Yesu niyo achimala, akwahila idya inkung'unto na kuyagamba mawimbi, "Tongomalani dwi!" Elo inkung'unto niyo yanyamala, niyo kwaziziwala.

⁴⁰ Yesu awauza wanampina wakwe, "Nimbwani mko-goha? Hamnati kutenda na uzumizi?"

⁴¹ Mna wengila woga utendese, walosana wenye, "Yuno ni mntu ywani? Hata mpeho na mawimbi vyamwiva!"

Yesu amhonya mta mpepo

Matayo 8:28-34; Luka 8:26-39

5 Yesu na wanampina wakwe wabula ntendele ya kaidi ye idiziwa dya Galilaya kwe isi ya Wagelasi. ² Yesu eze asele mwe ngalawa, adugana na mntu mta mpepo nchafu akulaila kwe zimbila. ³ Mntu uyo naakekala kwe zimbila, hahalaile mntu adahile kumtaliza naho hata kwa minyolo. ⁴ Nkanana zilozize viga vyakwe ne mikono navinyinywa na minyolo ya chuma,

mna kadumula iminyolo idya na kuvuna viya ivifungo vye chuma nendile hahana mntu mta nguvu za kumgwila. ⁵ Chilo na msi nakekala kwe izimbila izo na mwa magulu, akaguta kuno akesenga na mayuwe.

⁶ Eze amwone Yesu kwa hale, amgulukila na kumfikila madi. ⁷ Agutila kwa izwi kulu, "Yesu Mwana Chohile ekulanga, waunga mbwani kwangu? Kwelise kwa zina dya Chohile kugamba honisulumize!" ⁸ Nakalonga ivyo kwa viya Yesu nakamgamba, "We mpepo nchafu, mlawe mntu uyu!"

⁹ Yesu amuza, "Zina dyako nuyo yuhi?"

Amhitula, "Zina dyangu ni Fyo, kwa viya chiloza."

¹⁰ Niyo amlombeza asekuzigala ziya mpepo zihye kuse mwe isi idya.

¹¹ Ho luwala lwo lugulu na hana fyo kulu dya nguluwe dikudimwa. ¹² Mpepo ziya zamlombeza Yesu zikagamba, "Chigale mwe difyo dye zinguluwe, uchilekele chikengile mwe izo." ¹³ Yesu niyo azumila ziya mpepo nchafu zingile mwe zinguluwe izo. Fyo jima dye zinguluwe milongo magana maidi dyasela kwa nguluko mwe diziwa na kudidimila mwa mazi.

¹⁴ Wadimi we zinguluwe izo waguluka na kuisimwila imbuli iyo mwe imizi na mwe zinkonde. Wantu waita wakaule icho chilaille. ¹⁵ Weze wabule kwa Yesu, wamwona yudya mntu endaga na fyo dya mpepo kekala, kavala suche zakwe vitana na nyanyi zakwe zimuwiya. Wantu wose niyo wogoha. ¹⁶ Wadya wawone diya dilaille, niyo wawagambila wantu chintu chimlaile yudya namta mpepo ne imbuli ye zinguluwe.

¹⁷ Wantu niyo wamlombeza Yesu ahalawe mwe isi yawo.

¹⁸ Yesu hadya akakwela mwe ngalawa, yudya nendile mta mpepo amlombeza waitanye.

¹⁹ Mna Yesu niyo alemela, amgamba, "Hita kwenyu kaya, kawagambile visimo udamanyizwe ni Zumbe na viya akufile mbazi." ²⁰ Ivyo mntu yudya ahalawa, aita mwe si ikwitangwa Dekapoli kugamba Mizi Mlongo na kuwagambila wantu viya Yesu amtendele. Na wose wevile wehelwa.

Mwana Yailo na mvyele adontile suche ya Yesu

Matayo 9:18-26; Luka 8:40-56

²¹ Yesu eze aite vituhu ntendele ya kaidi ye diziwa kwa ngalawa, fyo kulu dya wantu niyo dyammemela mnkanda mwe diziwa. ²² Alaila mntu yumwenga akwitangwa Yailo, yumwe mwe wakulu we nyumba yo kuvikila Chohile. Eze amwone Yesu, amfikila madi, ²³ amlombeza akamgamba, "Mwanangu ywa chiche ehaguhi na kubanika. Nakulombeza chite, ukamjelekele mikono ahone atende mjima."

²⁴ Yesu aitanya na Yailo. Fyo dya wantu niyo dyamtimila Yesu na kumfintafinta.

²⁵ Ahadya nahana mvyele yumwenga endile na unyonge wa kulawa sakame mihilimo mlongo na midi.

²⁶ Mvyele yudya nakatumbwazika vidala kwa wagan-gana walozize. Kazisa hela zakwe zose, mna hawone vyedi kalumiswa chipindi chose. ²⁷ Yudya mvyele eze eve mbuli za Yesu, niyo omboka mgati mwe difyo dya

wantu. Amwitila Yesu kunyuma na kukufya isuche yakwe ²⁸ akelongela mo moyo wakwe, "Ninakufya du isuche yakwe, nahona."

²⁹ Eze akufye isuche ya Yesu, aho sakame niyo yaleka kumlawa, awona kugamba kahona unyonje wakwe.

³⁰ Ahadya Yesu abunkula kugamba nguvu zimlawa. Awahitukila wantu na kuwauza, "Ni yuhi akufize isuche yangu?"

³¹ Wanampina wakwe wamhitula, "Waona wantu ivyo wakukufintafinta, nawe wauza ni yuhi akukufize?"

³² Mna Yesu niyo ajendeleza kupagasa kuno na kuno amuwone mntu atendile viya. ³³ Yudya mvyele niyo abunkula dimbwile. Ivyo niyo ambasa Yesu akazingiza kwa kogoha, amfikila madi na kumgambila ichindedi chose. ³⁴ Yesu amgamba, "Mwanangu, uzumizi wako ukuhonya. Jenda mpeho naho utende mjima."

³⁵ Umo Yesu henati kukomeleza kulonga ulosi uwo, weza wantu kulaila kwa yudya mkulu ywe nyumba yo kuvikila na kumgamba, "Mndeale ywako kabanika. Nimbwani naho ukumtubwanisa Mhinya?"

³⁶ Yesu eze eve yadya walongile, niyo abela amgamba yudya mkulu we nyumba yo kuvikila, "Usekogoha, weye zumila du." ³⁷ Yesu haungile atimilwe ni mntu yoyose, mna Petulo na Yakobo na Yohana mlukolo ywa Yakobo. ³⁸ Weze wabule kwa yudya mkulu ywe nyumba yo kuvikila, Yesu awona wantu hewekwivana, naho eva wakwila na kulomboleza. ³⁹ Yesu engila mnyumba, awagamba, "Nimbwani hamkwivana naho mwaila? Umwana habanike, kata kugona du!"

⁴⁰ Mnalo wamseka, niyo awalavya wose kuse, awanguha tati ya mntu na mami yakwe na wadya wanampina watatu. Wengila kwe chumba wamwikiye yudya umwana. ⁴¹ Amtoza mkono amgamba, "Talita koumi!" Nukokugamba, "Mndeale, nakugamba inuka!"

⁴² Ahadya mndeale yudya niyo achimala na kukonga kujenda. Mndeale yudya nana mihilimo mlongo na midi. Ize ilaile ivyo, chila yumwenga niyo ehelwa vidala. ⁴³ Mna Yesu niyo awaunga wasekuwagambila wantu imbuli idya. Niyo awagamba, "Mwinkeni nkande mndeale uyu adye."

Yesu alemelwa uko Nazaleti

Matayo 13:53-58; Luka 4:16-30

6 Yesu niyo ahalawa hadya, aita ko mzi wakwe na wanampina wakwe niyo wambasa. ² Mwe Zuwa dya Kuhumula, akonga kuhinya mwe nyumba yo kuvikila. Wantu walozize wamwivile, niyo wamwehelwa, wauzana, "Yose yano kayalavya hi? Ni nguvu zani engigwe kubula kudamanya mpituko zino?" ³ Vino yuno suyo yudya msongola, mwana Maliyamu na lumbu dya Yakobo na Yusufu na Yuda na Simoni? Walumbuze hawehano hamwenga na suwe?" Niyo wamlemela.

⁴ Yesu awagamba, "Muwoni atunywa chila hantu, mnalo kwawe na walukolo wakwe na kwe nyumba yakwe hakutunywa."

⁵ Yesu hadamanye mpituko yo yose hadya, mna kajelekela wanyonje wajeche mikono na kuwahonya.

⁶ Kehelwa vidala, kwa viya wantu hawazumile.

Yesu asigila wanampina mlongo na waidi

Matayo 10:5-15; Luka 9:1-6

Aho Yesu niyo aita mwe zikaya zi mjiji, akahinya wantu. ⁷ Awetanga wadya wanampina mlongo na waidi, awasigila waidi idi. Awenka udahi mwe mpepo nchafu. ⁸ Naho nakawagamba, "Msekuguha shanduku hegu chochose mwe ntambo yenyu mna nkome du. Msekuguha nkande hegu mkwiji hegu hela mwe misipi yenyu. ⁹ Valani vilatu, mna mse kuguha suche ntuhu. ¹⁰ Nyumba yoyose mkunga mhokelwe, ikalani aho kubula hadya mkuhalaila mo mzi uwo. ¹¹ Naho mnengila mwe mzi niyo hamhokelwe hegu hamtegelezwe, halaweni, naho mkung'unte tifili mwe viga vyenu. Idyo nadite ukuzi mwawo."

¹² Niyo waita na kuwagambila wantu weile masa yawo. ¹³ Wawalavya wantu mpepo zilozize na kuwaku-luguta mavuta wanyonje walozize na kuwahonya.

File ya Yohana Mta kubatiza

Matayo 14:1-12; Luka 9:7-9

¹⁴ Helode keva izimbuli izo kwa chausa cha zina dya Yesu nadimanyika chila hantu. Wantu watuhu nawakagamba, "Ni Yohana Mta kubatiza kauyuka. Nivyo vikuleka ana nguvu za kudamanya mpituko."

¹⁵ Watuhu wagamba, "Yuno ni Eliya."

Mnalo watuhu wagamba, "Ni muwoni saviya wadya wawoni we ichikale."

¹⁶ Helode eze eve, agamba, "Yuno ni Yohana Mta kubatiza nimkantile umtwi kauyuka!" ¹⁷ Helode mwenye nakasigila Yohana agwilwe ajelwa mndani.

Kadamanya ivyo kwa chausa cha Helodiya mkaziwe. Mvyele uyo na ni mkaza Filipo, mlukolo ywa Helode. ¹⁸ Yohana Mta kubatiza nakamlonga Helode ulo na ulo, "Sigilizi zagamba, havikungigwa weye kuguha mkaza mlukolo ywako."

¹⁹ Ivyo Helodiya nana maya mo moyo kwa chausa cha Yohana, nakalonda amkome. Mnalo niyo adunduga kwa chausa cha Helode. ²⁰ Helode nakamogoha Yohana kwa viya nakamanya Yohana ni mntu mta kuwoneka ywedi kulongozi kwa Chohile naho ni mkuka, ivyo nakamwamila. Nakaungisa kumtegeleza, hata-hegu nakakangawala chila nkanana akamwetegeleza.

²¹ Helodiya ketukila niyo apata luhenyo lwa kumkoma, yendaga zuwa dya kwelekwa kwa Helode, chipindi adamanyaga ngasu ya nkande kwa wachimaila wo ulongozi wakwe na wakulu wawa nkondo na wakulu wa Galilaya. ²² Mwana ywa Helodiya kengila, niyo aseziga vyedi, kawelesesa Helode na wajeni wakwe. Seuta amgamba uyo mndeale, "Nilombeza chochose ukunga, nami nahwinke." ²³ Helode elisa, "Nahwinke chochose ukunga, hata ukaunga inusu yo useuta wangu!"

²⁴ Yudya mndeale niyo afosa akamuuze nine, "Nunge chibwani?"

Nine amhitula, "Lombeza mtwi wa Yohana Mta kubatiza."

²⁵ Yudya mndele ahadya akumpuka kubula kwa seuta na kumgamba, "Naunga uninke ivino haluse umtwi wa Yohana Mta kubatiza mwe sahani."

²⁶ Seuta niyo engilwa ni usungu vidala, mna kadunduga kulemela kwa viya nakelisa, na wose wendile wehadya nawamwiva. ²⁷ Ahadya niyo seuta asigila mnkondo amwigaille umtwi wa Yohana Mta kubatiza. Niyo mnkondo uyo aita kwe chifungo na kumkanta Yohana umtwi. ²⁸ Awigala umtwi mwe sahani na kumwinka yudya mndele. Naye niyo amwinka nine. ²⁹ Wanampina wa Yohana weze weve imbuli iyo, waita kuguha umwili wakwe na kuuhamba.

Yesu alisa fyo kulu dya wantu

Matayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14

³⁰ Wasigilwa wachintana kwa Yesu na kumgambila vyose wadamanye na kuhinya. ³¹ Nakuna wantu walozize wendile wakengila na kufosa, ivyo vimtenda Yesu na wanampina wakwe waswese luhenyo lwa kudya. Yesu awagamba, "Chiteni hantu hechedu chitende wenye, chani mhumule hadodo." ³² Niyo wakwela mwe ngalawa wowo wenye, waita hantu hechedu.

³³ Mnalo wantu wenji wawawona wakahalawa nakuwamanya. Niyo wantu kulaila mwe mizi yose waguluka, wawalongwela kubula. ³⁴ Yesu eze asele mwe ingalawa, awona fyo dya wantu. Niyo awafila mbazi kwa viya wekala saviya ngoto hezina mdimi. Niyo akonga kuwahinya mbuli zilozize. ³⁵ Umo dikahunga, wadya wanampina wambasa na kumgamba, "Hano chili chi he nyika, zuwa nadyo dyaswa.

³⁶ Walage wantu waite mwe zinkonde ne zikaya zimjihi wakagule chochose cha kudya."

³⁷ Yesu awahitula, "Wenkeni nyuwe nkande wadye."

Wamuza, "Wonga chikagule migate ya hela zilozize zikulihwa mindima kwa miezi mnane hela miezi mnane hegu hela ya dinali magana maidi, chiwenke wadye?"

³⁸ Yesu awauza, "Mna migate mingahi? Hitani mkakaule." Weze wamanye, wamgamba, "Kuna migate mishano na samaki mbili."

³⁹ Yesu niyo awagamba wanampina wakwe wawagambile wantu wekale mabungabunga mwa mani maisi. ⁴⁰ Wantu niyo wekala hasi mwe mabungabunga hano maganagana, hano mwe milongo mishanoshano. ⁴¹ Niyo Yesu aguha idya migate mishano na ziya samaki mbili, asinya kulanga kwembingu na kumjimbika Chohile. Aibesula idya migate na kuwenka wanampina wakwe wawenke wantu. Awapangila wantu wose na wadya wasamaki waidi. ⁴² Chila yumwe kadya na kwiguta. ⁴³ Wanampina walogota mabesu ye migate na samaki yasigale ntangulu mlongo na mbili. ⁴⁴ Wagosi awodu wadile nendile ni magana milongo mishano.

Yesu ajenda mlanga mwa mazi

Matayo 14:22-33; Yohana 6:15-21

⁴⁵ Ahadya Yesu awaunga wanampina wakwele mwe ngalawa wamlongwele Betisaida, ntendele ya kaidi ye diziwa. Yeye nendile akawalaga wantu waite. ⁴⁶ Eze

awalage wadya wantu, niyo aita he kagulu akalombeze. ⁴⁷ Zuwa dize diswe, ngalawa ne imgati mwe diziwa, mna Yesu ne ichedu mo mjingu. ⁴⁸ Awawona wadya wanampina wakwe wakavumba mwe ngalawa, kwa viya nawakahigana na nkung'unto. Mavukuvuku, awalaila kuno akajenda mlanga mwa mazi. Nakaunga awajinke, ⁴⁹ mna weze wamwone ajenda mlanga mwa mazi, waguta, wakafanyanya ni chizuli. ⁵⁰ Wose niyo wengila woga weze wamwone.

Ahadya Yesu alonga nawo, awagamba, "Msekogoha! Ni miye! Kwenkeni moyo!" ⁵¹ Aho eingila mwe ingalawa umo naweli, na inkung'unto niyo yaleka. Wanampina wose wehelwa vitendese ⁵² kwaviya nahawanati kumanya vyedi imana yakwe yo kuwalisa wadya magana milongo mishano, myoyo yawo na ni midala kumanya.

Yesu ahonya wanyonje uko Genesaleti

Matayo 14:34-36

⁵³ Watambuka idiziwa na kubula ntendele ya kaidi ye isi ya Genesaleti. Aho niyo wajela nanga ingalawa.

⁵⁴ Weze walawe mwe ingalawa, ahadya niyo wantu wambunkula Yesu. ⁵⁵ Niyo wagulukila mwe mizi, kose wevile Yesu kawoneka. Wamwigaila wanyonje wawo mwe zisazi. ⁵⁶ Chila hantu Yesu abwile mwe zikaya hegu mizi hegu mwe zinkonde wantu wegala wose wendile wakalumwa mwa magwilo. Wamlombeza vikadahika wakufye idiheto dyakwe. Wose wakuvize wahona.

Mahinyo ya wadalahala

Matayo 15:1-9

7 Mafalisayo na wahinya sigilizi wamwe walaile Yelusalemu wadugana kulongozi kwa Yesu. ² Niyo wawawona wanampina wamwenga wa Yesu nawakadya nkande na mikono haikukile kugamba hawahakile mikono yawo saviya mazwela ya Mafalisayo waungile wantu wahake.

³ Mafalisayo na Wayahudi nawatongela mahinyo ya wadalahala wawo, hawakudya nkande kubula wahake mikono yawo kubula mwe vinko. ⁴ Naho hawakudya chochose chikulawa kwe digwilo kubula chinde kusuntwa. Nawakatimila mahinyo yalozize matuhu wahokele, saviya kusunta vyedi bakuli, sazi, nyungu na viya.

⁵ Elo Mafalisayo na wahinyi wa sigilizi wamuza Yesu, "Nimbwani wanampina wako hawakutimila mahinyo chasizwe ni wadalahala wetu? Mna wadya na mikono mizavu?"

⁶ Yesu awahitula, "Isaya nakalonga uwoni wedi kwenyu! Wasongaganyi nyuwe, saviya awandike, 'Chohile agamba, wantu wano wanitunya mwe milomo yawo, mna myoyo yawo ihale na miye.

⁷ Wanivikila vyabule, kwaviya wahinya malagizo ya wantu, wakazitenda saviya Sigilizi za Chohile!"

⁸ "Nyuwe mwasenta sigilizi za Chohile, mwatoza mahinyo ya wantu."

⁹ Yesu niyo ajendeleza kulonga, “Mmanya pwilili ivyo mlemele Sigilizi za Chohile chani mtoze mahinyo yenyu wenye. ¹⁰ Musa alagizaga, ‘Wategelezeni tati zenyu na mami zenyu,’ naho, ‘Mntu yoyose akunga amligite tati yakwe hegu mami yakwe akomwe.’ ¹¹ Mna nyuwe mwahinya kugamba mntu mta chochose cha kumwambiza tati yakwe hegu mami yakwe, mna agamba, ‘Chintu chino Kolobani’ kugamba, ni malavyo kwa Chohile, ¹² niyo mwagamba mntu uyu aleke kumwambiza tati yakwe hegu mami yakwe. ¹³ Kwe isila ino, mahinyo yenyu mkuhinyana yabela Mbuli ya Chohile. Naho kuna matuhu yalozize mkuhokelezana mkudamanyaa saayo.”

Vintu vikumtenda mntu atende halenguke

Matayo 15:10-20

¹⁴ Yesu niyo etanga fyo dya wantu vituhu na kuwagamba, “Nitegelezani wose, naho mnive. ¹⁵ Haku na chintu chikumwingila mntu chikudaha kumtenda atende mzavu. Mna chikumtenda ivyo ni chiya chikulawa mndani mwakwe. ¹⁶ Mta magutwi, neve!”

¹⁷ Eze ase idifyo dya wantu na kwingila mwe nyumba, wanampina wakwe wamuza awatambalise mliganyo wo lusimo ludya. ¹⁸ Yesu awagamba, “Vino hata nyuwe nanywi hamna fanyanyi? Hamvimanyize kugamba hachihali chintu chikulawa kuse chikumwingila mntu chikudaha kumtenda mzavu, ¹⁹ kwaviya hachikwingila mo moyo wakwe mna mwe nda yakwe niyo chafosa mo mwili kwa sila ya kwe choo.” Kwa kulonga ivyo, Yesu kalagisa kugamba nkande zose zilenguswa zidigwe.

²⁰ Niyo ajendeleza kulonga, “Chikumtenda mntu mzavu ni chiya chikulawa mndani mwakwe. ²¹ Kwaviya mwe moyo wa mntu kwalaila fanyanyi zihye na chilanga na ubavi na kukoma, ²² na uchilanga na tama zihye na ukankalu na uvambi na finju na kuhuluta na kweduvya na uhezi, ²³ Vyose vino nivyo vikumtenda mntu atende mwihii.”

Uzumizi wa mvyele

Matayo 15:21-28

²⁴ Yesu niyo afosa, aita mwe isi ihajihii na mzi wa Tilo. Kengila mwe nyumba, na haungile mntu yoyose amanye vino ehadya, mna havidahike. ²⁵ Mvyele yumwenga endaga na mwanakwe ywa chiche mta mpepo nchafu, keva mbuli za Yesu niyo ambasa ahadya na kumgwela mwe viga. ²⁶ Mvyele uyo endaga Mgiliki, mwelekwa ywa mkowa wa Silofoinike si ya Siliya. Amwila Yesu aguluse mpepo zi mwa mwanawe. ²⁷ Mna Yesu amhitula, “Ndakuwaleka wana wa mnyumba wegute. Kwaviya sivyo vyedi kuguha nkande ya wana na kudwila makuli.”

²⁸ Mvyele uyo niyo amhitula, “Zumbe,” Walonga chindedi, “Hata makuli yazwela kudya nkombelezo ziya zihasi mwe meza.”

²⁹ Yesu amgamba, “Kwa ivyo uhitule, uya kaya, nok-abwile mpepo imlawa mwanawo!”

³⁰ Yudya mvyele kauya kukaya na kumbwila mwanawe kagona mo lusazi, idya mpepo nananayo imlawa kale.

Yesu amhonya hekwiva na chimumu

³¹ Yesu ahalawa ho mzi wi haguhi na Tilo, na kujinkila Sidoni kwe diziwa dya Galilaya kujinkila isi ya Dekapoli, na kubula mwe si ya Mizi Mlongo. ³² Wantu wamwigaila Yesu mntu hekwiva na hekudaha kulonga vyedi, wamwila amwikiye mikono mlanga mntu uyo.

³³ Elo Yesu niyo amusa he difyo dya wantu amwigala hankanda, ajela madole yakwe mwa magutwi ya yudya mntu, niyo atwa mate na kumdonta mo lulimi lwakwe. ³⁴ Akaheza Yesu niyo asinya kwembingu, atoa nkwi, na kumgamba yudya mntu, “Efata,” Kugamba, “Vuguka!”

³⁵ Ahadya uyo umntu akonga kwiva na ululimi lwakwe lwalegela na kukonga kulonga vyedi. ³⁶ Yesu niyo awalemeza wantu wasekulonga dyodyose kwa mntu, mna ivyo akuwalemeza, nivyo wakujendeleza kulonga. ³⁷ Wose wevile weheleswa. Wagamba, “Kadamanya chila chintu vyedi!” “Kawatenda hewekwiva weve na vimumu walonga!”

Yesu alisa wantu magana milongo mine

Matayo 15:32-39

8 Mwa mazuwa ayo fyo tuhu dya wantu dyechisanya vituhu. Weze wantu watende hawana nkande, Yesu awetanga wanampina wakwe, awagamba, ² “Nawafila mbazi wano wantu kwa viya wekala na miye mazuwa matatu, naho vino haluse hawana nkande. ³ Uneva ninawalaga wauye kaya hewedile, nawagwe mteho mwe sila, kwaviya watuhu walawa hale.”

⁴ Wanampina wakwe wamuza, “Hano he nyika mntu akudaha kuchinka nkande ya kuchinta kulisa wantu woseni wano?”

⁵ Yesu awauza, “Mna migate mingahi?”

Wamhitula, “Mfungate,”

⁶ Awagamba wantu wekale hasi. Aguha idya migate mfungate, amjimbika Chohile, niyo aibesula besula, na kuwenka wadya wanampina wakwe wawapangile wantu, niyo watenda ivyo. ⁷ Naho nawana samaki njeche. Yesu azijimbika na kuwagamba wanampina wawapangile seiviya. ⁸ Wose wadya niyo weguta. Vikaheza wanampina walogota vibesulo vigwele, wamemeza ntangulu mfungate. ⁹ Wantu wadile wendaga magana milongo mine. Akaheza awalaga, ¹⁰ aho Yesu niyo engila mwe ngalawa hamwenga na wanampina wakwe na kwita mo mzi wa Dalumanuta.

Mafalisayo waunga mpituko

Matayo 12:38-42; 16:1-4

¹¹ Mafalisayo awamwenga wambasa Yesu na kukonga kuhigana naye. Wakamjeza, wakumunga awadamanyize mpituko ikulagisa kugamba udahi wakwe ulaila kwembingu kwa Chohile. ¹² Yesu niyo engila

chinyulu mo moyo niyo agamba, "Nimbwani wantu we cheleko chino waungisa mpituko? Chindedi nawagam-bilani! Hahana chilagiso chochose namwinkigwe!"

¹³ Akaheza niyo awasa, engila mwe ngalawa, na kukonga kwita ng'ambu ye diziwa.

Hamila ya Mafalisayo na ya Helode

Matayo 16:5-12

¹⁴ Wanampina wakwe wajalaga kuguha migate ikuwachinta. Nawana mgate umwenga du mwe ngalawa. ¹⁵ Yesu awafunda, "Msinyisise," na "Mwenege ne hamila ya Mafalisayo na ya Helode!"

¹⁶ Wanampina niyo wakonga kulosana, "Alonga vino kwa viya hachina migate."

¹⁷ Yesu niyo amanya viya nawakalosana, elo awauza, "Nimbwani mkulosana mbuli ya kuswesa migate? Hamvimanyize hegu kukombaganya? Myoyo yenyu ichei midala? ¹⁸ Mna meso mna hamkuwona? Mna magutwi, mna hamkwiva? Hamkukumbuka, ¹⁹ umo habesula imigate mishano na kuwenka wantu magana milongo mishano? Mwalogotaga ntangulu nyingahi zimemile vibesulo?"

Wamhitula, "Ntangulu mlongo na mbili."

²⁰ "Eze nibesule migate mfunigate na kuwenka wantu magana milongo mine, ni ntangulu nyingahi zimemile vibesulo mlogote?"

Wamhitula, "Mfunigate,"

²¹ Awauza, "Hamnati kumanya?"

Yesu amhonya tuntu uko Betisaida

²² Wabula mwe mzi ukwitangwa Betisaida. Uko wantu wamwigaila Yesu tuntu na kumwila amdonte.

²³ Yesu amtoza umkono yudya tuntu na kumlavya mwe kaya. Eze amtwele mate mwa meso, amwikiya mikono mlanga na kumuza, "Wadaha kuwona chochose?"

²⁴ Yudya mntu asinya kulanga na kugamba, "Heye, nawona wantu wakujenda, mna wekala enga miti."

²⁵ Yesu niyo naho aika mikono yakwe mwa meso ya yudya tuntu, niyo agubula ameso yakwe akonga kuwona vyedi, niyo awona vintu vyose pwilili. ²⁶ Yesu amgamba aite kaya, mna amlemeza, "Asekuya ko mzi udyu."

Petulo ambunkula Yesu kugamba nuyo Kulisito, Mkombola

Matayo 16:13-20; Luka 9:18-21

²⁷ Yesu na wanampina wakwe waita ko mzi hajihi na Kaisaliya Filipi. Mwe sila, Yesu awauza, "Nigambilani, wantu wanitanga miye ni yuhi?"

²⁸ Wamhitula, "Watuhi wakugamba ni weye Yohana Mta kubatiza, watuhu wagamba wi Eliya na watuhu nawo wakugamba wi yumwenga wa wawoni."

²⁹ Awauza, "Nyuwe nanywi mwanigaze?" Petulo amhitula, "Ni weye Kulisito."

³⁰ Yesu niyo awafunda wasekumgambila mntu yoyose imbuli idya.

Yesu asimwila mbuli ya masulumizo ne file yakwe

Matayo 16:21-28; Luka 9:22-27

³¹ Yesu akonga kuhinya wanampina wakwe. "Mwana Mntu aungwa asulumizwe vidala na kulemelwa ni wadalahala na wakulu wa walavyantambiko na wahinyi wa sigilizi. Nakomwe, mna yakajinka mazuwa matatu kulawa ukubanika kwakwe nauyuke." ³² Yesu kawagambila pwipwipwi. Petulo niyo amsenta hankanda na kumkwahila. ³³ Mna Yesu niyo ahituka, awasinya wanampina wakwe na kumkwahila Petulo amgamba, "Halawe hano, Shetani! Hukufanyanya mbuli za Chohile, mna za wantu."

³⁴ Niyo Yesu etanga fyo dya wantu hamwenga na wanampina wakwe, awagamba, "Mntu akunga anitimile, elemele mwenye, enule Msalaba wakwe anitimile."

³⁵ Mntu yoyose akunga akombole ujima wakwe, nawaze, mna yoyose akuwaza ujima wakwe kwa chausa cha miye na chausa cha Mbuli Yedi yo Useuta wa Chohile, naukombole. ³⁶ Togola kuna loso dyani Mntu anapata isi yoseni mna aze ujima wakwe? ³⁷ Hahana chintu wakudaha kulavya chani wavuzizwe ujima wawo. ³⁸ Mntu akuniwonela soni miye na mahinyo yangu mwe cheleko chino china masa na wachilanga kulongozi kwa Chohile, Mwana ywa Mntu namwonele soni aho akwizila mo ukulu wa Tati yakwe hamwenga na wandima wa kwembingu wakukile."

⁹ Yesu kalonga naho, "Chindedi kuna wantu watuhu hano hawabanike kubula wawone Useuta wa Chohile ukeza na nguvu nkulu."

Umwili wa Yesu wahituka

Matayo 17:1-13; Luka 9:28-36

² Zeze yajinke mazuwa mtandatu, Yesu awaguha Petulo na Yakobo na Yohana, waitanya kulanga ko lugulu, hantu nawechedu. Hadya mwili wa Yesu wahitukila mwa meso yawo. ³ Suche zakwe nazikang'alisa, ukung'ala uko hahana mntu yoyose mwe isi akudaha kunyukula suche zing'ale se ivyo. ⁴ Niyo wanampina wadya watatu wawawona Eliya na Musa wakasimwila na Yesu. ⁵ Petulo amgamba Yesu, "Mhinyi, vitenda vye-di suwe chikale hano. Chizenge mahema matatu, dimwenga dyako, dimwenga dya Musa na dimwenga dya Eliya." ⁶ Petulo na weyawe nawogoha vidala vilekile asekuwanyo dyo kulonga.

⁷ Niyo kwalaila ingu dyawagubika, na izwi dyevika mwe diya idiingu kugamba, "Yuno nuyo mwanangu huungisa, mwetegelezeni!" ⁸ Ahadya weze wapagase, hawamwone mntu mna Yesu ichedu hamwenga na wowo.

⁹ Umo wakasela kulawa ko ulugulu, Yesu awagamba, "Msekumgambila mntu yoyose icho muwone aho Mwana Mntu hadya akunga auyuke."

¹⁰ Wazumila viya awagambile, mna mgati mwawo wauzana, "Kuno 'Kuuyuka' ni mbwani?" ¹¹ Niyo wamuza Yesu, "Kwa mbwani wahinyi wa sigilizi wagamba Eliya aungigwa akonge kwiza?"

¹² Awahitula, "Chindedi Eliya nakonge kwiza kwika mbuli zose vyedi, mna ni mbwani Mawandiko Yakukile yakugamba seivyo kugamba Mwana ywa Mntu nasulumiziswe naho nabelwe?" ¹³ Mna nawagamba, Eliya keza kale na wantu wamtendela viya waungile, saviya viwandikwe mwa Mawandiko."

Yesu amhonya mbwanga mta mpepo

Matayo 17:14-21; Luka 9:37-43

¹⁴ Weze wadugane na wadya wanampina watuhu wasigale, wawona fyo dya wantu diwazunguluke na wahinyi wa sigilizi wahigana nawo. ¹⁵ Wantu weze wamwone Yesu, weheleswa, wamgulukila kumlamsa. ¹⁶ Yesu awauza wanampina wakwe, "Mwahigana mbwani na wowo?"

¹⁷ Mntu yumwe mwe difyo amhitula, "Mhinyi, sikwigaila mwanangu kwa viya ana mpepo ikumleka atende chimumu. ¹⁸ Chila mpepo ikemuka, yamgwisa hasi, alawigwa ni fulo mo mnomo, agwegwenya ameno naho atoga umwili wose. Siwagamba wano wanampina wako wailavye impepo iyo, mna wadunduga."

¹⁹ Yesu awagamba, "Nyuwe wantu hemkuzumila! Nikale na nyuwe kubula ini? Niwajjimizeni viyahi? Ni-gailani uyo mbwanga!" ²⁰ Wamwigala kwa Yesu.

Ahadya mpepo ize imwone Yesu, yamgwisa chifutu yudya mbwanga na kugalagala hasi, naho kalawigwa ni chifulo ko mnomo. ²¹ Yesu amuza ise dya yudya mbwanga, "Vino vimkonga ini?"

Amhitula, "Vimkonga achi mdodo." ²² "Nkanana ziloize mpepo neikamdula mwe moto na mndani mwa mazi. Chifile mbazi naho chambize hegu ukadaha!"

²³ Yesu niyo agamba, "Heye kwambwani wagamba," "Hegu wadaha! Yose yadahika kwa yudya akuzumila."

²⁴ Aho tati yakwe yudya mwana niyo alonga kwa izwi kulu, "Nazumila mna uzumizi wangu ni mjeche, nam-biza nitende na uzumizi mkulu!"

²⁵ Yesu eze awone fyo dya wantu dyawasogeila hajihi, niyo akwahila mpepo idya nchafu, "Weye mpepo chimumu na hwikwiva, nakugamba mlawe mwana uyo. usekumuwiya vituhu!"

²⁶ Mpepo yaguta, yamgwisa chifutu na kumlawa. Yudya mbwanga kekala enga chimba, ivyo wantu wamwanga nawakagamba, "Kabanika!" ²⁷ Mna Yesu amtoza yudya mwana mkono na kumwambiza kuchimala, naye achimala.

²⁸ Yesu eze engile mwe nyumba, wanampina wakwe wamuza kwa chinyele, "Nimbwani hachidahile kulavya impepo idya?"

²⁹ Yesu awahitula, "Ni kulombeza kwa Chohile du kukudaha kulavya mpepo saiyo, hakuna chituhu."

Yesu alonga mbuli ye file yakwe nkanana ya kaidi

Matayo 17:22-23; Luka 9:43-45

³⁰ Yesu na wanampina wakwe wahalawa hadya kujinkila si ya Galilaya. Yesu nahaungile yoyose amanye aho eli, ³¹ kwa viya nakahinya wanampina wakwe.

Awagamba, "Mwana ywa Mntu nenkizwe mwe mikono ya wadya nawamkome. Mna yanajinka mazuwa matatu kulaila ukubanika kwakwe, na auyuke."

³² Wanampina hawadahile kumanya mahinyo, mna nawakogoha kumuza.

Mkulu ni yuhi?

Matayo 18:1-5; Luka 9:46-48

³³ Weze wabule Kapelinaumu, wengila mnyumba. Yesu awauza wanampina wakwe, "Namkahigana mbwani mwe sila?"

³⁴ Mna hawamhitule kwa viya mwe sila nawakahigana kugamba mkulu ni yuhi mgati mwawo.

³⁵ Yesu ekala hasi, awetanga wanampina wakwe mlongo na waidi na kuwagamba, "Akunga kutenda ywa nkongo, etende mndima ywa kuwasankanila wose." ³⁶ Niyo amguha mwana mdodo, amchimalisa mwa meso yawo, amkumbatila na kuwagamba, ³⁷ "Yoyose akumhokela yumwe mwa wawana sawano kwa zina dyangu, anihokela miye. Na akunihokela miye, hakunihokela miye ichedu, mna na yudya anisigile."

Mntu akuchizumila ehamwenga na suwe

Luka 9:49-50

³⁸ Yohana amgamba Yesu, "Mhinyi, chiwona mntu akulavya mpepo kwa zina dyako. Chimlemeza kwa viya he hamwenga na suwe."

³⁹ Yesu awagamba, "Msekumlemeza," Kwaviya hahana mntu akudaha kudamanya mpituko kwa zina dyangu niyo nyumani alonga yehiye mwangu. ⁴⁰ Kwa viya hekulemana na suwe ehamwenga na suwe.

⁴¹ Nawagambilani chindedi, mntu yoyose akunga awenke mazi ya kunywa, kwa viya mwi wantu wa Kulisito, chindedi nahokele ntunyo.

Majezo yakumtenda mntu adamanye wavu

Matayo 18:6-9; Luka 17:1-2

⁴² Mntu yoyose akunga amsweseze yumwenga mgati mwa wadodo wano wakunizumila, atende wavu naviwagila mntu uyo atalizwe yuwe kulu mwe isingo yakwe niyo adulwa mwe ibahali. ⁴³ Uneva mkono wako ukakuhosa udamanye wavu, ukante. Naviwagila kwingila ko ujima wa mazuwa yose na mkono umwenga, kujinka kwingila kwedibome hedina uhelo na mikono midi. ⁴⁴ Umo mna wadudu hewe kubanika na moto heukufa. ⁴⁵ Uneva chiga chako chikakuhosa udamanye wavu, chikante. Naviwagila wingile ko ujima una chiga chimwenga, ukaleka ukatenda na viga vidi na kudulwa kwe bome hedina uhelo. ⁴⁶ Uko mafuza yakuwadya hayakubanika, na moto ukuwoka haukufa. ⁴⁷ Saiviya ziso dyako hegu dyonga dikutende udamanye wavu, ding'ole. Naviwagila kwingila mo Useuta wa Chohile na ziso dimwe, kujinka kutenda na meso maida na kudulwa kwedibome hedina uhelo. ⁴⁸ Uko mafuza yakuwadya hayakubanika, na umoto ukuwoka haukufa.

⁴⁹ “Chila yumwenga nalenguswe kwa moto saviya nyama ijeligwe munyu.

⁵⁰ “Munyu ni wedi, mna unaza ulumunyumunyu lwakwe, naujelwe mbwani utende wedi? Tendani na munyu wa umbuya mgati mwenyu, naho mwikale kwa utondowazi.”

Yesu ahinya mbuli za kusola na kwasana.

Matayo 19:1-12; Luka 16:18

10 Yesu niyo aita Yudeya kugwila mto wa Yolodani. Mafyo ya wantu yamwizila naho, niyo akonga kuwahinya saviya adamanyaga.

² Mafalisayo watuhu wambasa na kumjeza kwa kumuza, “Chigambile, vino sigilizi zetu zamunga mgosi amwase mkaziwe?”

³ Yesu awahitula na kuwauza, “Musa nakawasigila mbwani?”

⁴ Niyo wamhitula, “Musa nakazumila mgosi kuwandi-ka talaka na amwase mkaziwe.”

⁵ Yesu awagamba, “Musa awawandikilaga mwiko uno ko udala we myoyo yawo. ⁶ Mna chipindi Chohile akaumba wantu aumbaga mgosi na mvyele. ⁷ Ivyo mgosi namwase tati yakwe na mami yakwe, na kuhangana hamwenga na mkaziwe. ⁸ Nawo nawa-tende mwili umwenga. Ivyo hawatende waidi naho, mna yumwe. ⁹ Kwa ivyo chilunganywe ni Chohile, mntu hakungigwa kuchisenta.”

¹⁰ Weze wauye kunyumba, wanampina wamuza Yesu imbuli iyo. ¹¹ Naye awagamba, “Mgosi yoyose na mwase mkaziwe ywa nkongo na kuguha mtuhu, adamanya chilanga kwa mkaziwe wa nkongo. ¹² Iviya naho, mvyele akumwasa mgosiwe ywa nkongo na kuguhigwa ni mtuhu, naye adamanya chilanga kwa mgosiwe wa nkongo.”

Yesu awajimbika wana wadodo.

Matayo 19:13-15; Luka 18:15-17

¹³ Wantu wamwenga nawamwigaila Yesu wana wadodo awajelekele mikono, mna wanampina nawakawakwahila wantu wadya. ¹⁴ Yesu eze awone ivyo, niyo ehiwa na kuwagamba wanampina wakwe, “Walekeni wana wadodo weze kwangu, msekuwachinda kwaviya Useuta wa Chohile wimwe wantu sa wana wano. ¹⁵ Nawagambilani ichindedi, mntu yoyose hekuhokela Useuta wa Chohile sa wana wadodo, hawingile ng’o.” ¹⁶ Awakumbatila awo wana na kuwajeleka mikono na kuwajimbika.

Mntu mgoli

Matayo 19:16-30; Luka 18:18-30

¹⁷ Umo Yesu akahalawa, mntu yumwenga amgulukila, kamfikila madi na kumuza, “Mhinyi ywedi, nitende mbwani niuhokele ujima wa mazuwa yose?”

¹⁸ Yesu amuza, “Nimbwani ukunitanga ywedi? Hahana mntu ywedi mna ni Chohile ichedu. ¹⁹ Kumanya ivyo mwiko ukulonga, usekukoma, usekugonya, usekubawa, usekumzigiliza mnyawo, usekutenda mdanti, watunye tati yako na mami yako.”

²⁰ Yudya mntu amgamba, “Mhinyi, natozaga sigilizi zino kukongela udodo wangu.”

²¹ Yesu niyo amkaula na kumunga. Niyo amgamba, “Kuna chimwenga chisigale, katage vyose unanavyo, niyo wawenka wachiwa izihela, nawe nautende na ugoli kwembingu. Ukaheza aho, wize unitimile.”

²² Yudya mntu eze eve ivyo, niyo ehiwa, niyo ahalawa kwa chinyulu kwa viya nani mgoli vidala.

²³ Yesu apagasa na kuwagamba wanampina wakwe, “Navitende vidala mgoli kwingila mo Useuta wa Chohile!”

²⁴ Wanampina wakwe wehelwa imbuli idya. Mna Yesu ajendeleza kuwagamba, “Wanangu, ni vidala kwingila mo Useuta wa Chohile! ²⁵ Ni vihufu ngamiya kujinka mwe langa dya singano, ukaleka wagoli kwingila mo Useuta wa Chohile”

²⁶ Wanampina niyo weheleswa na kuzana, “Uneva nivyo, nakombolwe ni yuhi?”

²⁷ Yesu awasinya na kuwahitula, “Vino havikudahika kwa mntu, mna siyo kwa Chohile. Kwa Chohile, chila chintu chadahika.”

²⁸ Petulo amgamba, “Kaula, suwe chileka chila chintu na kukutimila weye!”

²⁹ Yesu niyo awagamba, “Nawagambilani chindedi, mntu yoyose akunga ase nyumba yakwe hegu walukolo wakwe hegu walumbu zakwe hegu tati yakwe hegu mami yakwe hegu wana wakwe hegu nkonde zakwe kwa chausa changu na Mbuli Yedi, ³⁰ nahokelese mwa mazuwa aya. Nahokele nkanana gana, nyumba na walukolo na walumbu na mame na wana na nkonde hamwenga na nkuto. Mwa mazuwa yakwiza nahokele ujima wa mazuwa yose. ³¹ Mna wadya wa wakutunywa nawatende wakubelwa, na wadya wa wakubelwa nawatende wa wakutunywa.”

Yesu alonga mbuli ya file yakwe nkanana ya katatu

Matayo 20:17-19; Luka 18:31-34

³² Yesu na wanampina wakwe nawemweisila kwita Yelusalemu. Yesu nakawalongwela, niyo wanampina wehelwa, na wantu nawakamtimila nawo wengilwa ni woga. Aho Yesu awasenta naho wanampina wakwe mlongo na waidi hankanda na kuwagambila mbuli zikunga zimlaile. ³³ Awagamba, “Tegelezani, chaita Yelusalemu. Uko Mwana Mntu nenkizwe kwa walavyantambiko wakulu na wahinya Sigilizi. Wowo nawo nawamkantile akomwe na kwinkizwa kwa Wantu sawo Wayahudi. ³⁴ Nawambe na kumtwela mate na kumhuta nakumkoma. Mna mazuwa matatu yakutimila kubanika, kwakwe nauyuke.”

Lombezo dya Yakobo na Yohana.

Matayo 20:20-28

³⁵ Yakobo na Yohana wana wa Zebedayo niyo wambasa Yesu nakumgamba, “Mhinya, chaunga uchidamanyize chintu.”

³⁶ Yesu awauza, “mwonga ni wadamanyize mbwani?”

³⁷ Wamhitula, “Umo ukekala mwe ichiti chako cho Useuta mo ukuka wako, chaunga chikale hamwenga

na weye, yumwenga kulume kwako na mtuhu naye kumoso kwako.”

³⁸ Yesu awagamba, “Hammanyize icho mkulombeza. Vino mwadaha kunywela chiya cha masulumizo naninywele hegu kubatizwa ubatizo hunga nibatizwe?”
³⁹ Wamhitula, “Chavidaha.”

Yesu awagamba, “Heye, namnywele chiya cha masulumizo hungigwa ninywele na kubatizwa ubatizo hungigwa nibatizwe.”
⁴⁰ Mna sikudaha kusagula ni yuhi akunga ekale kulume hegu kumoso kwangu. Ni Chohile akunga awenke hantu aho kwa wadya awasagule.”

⁴¹ Wadya wanampina watuhu mlongo weze weve chiya Yakobo na Yohana wendile wakalombeza, niyo wawehiwa.
⁴² Yesu niyo awetanga hamwenga nakuwagamba, “Mvimanya wadya wakugambigwa ni vilongozi wa Wantu sawo Wayahudi wakulongoza kwa kukundagiza wantu, wana udahi mkulu kwa wantu.
⁴³ Mna sivyo ivyo kwenyu. Mntu yoyose mgati mwenyu akunga atende mkulu kwenyu aungigwa atende mndima ywenyu,
⁴⁴ na mntu yoyose akunga atende wa nkongo, aungigwa atende mndima wa wose.
⁴⁵ Kwaviya Mwana ywa Mntu hezile kusankanilwa, mna keza kuwasankanila wantu, na kulavya ujima wakwe chani kuwakombola wantu walozize.”

Yesu amhonya Batimayo endaga tuntu

Matayo 20:29-34; Luka 18:35-43

⁴⁶ Niyo wabula Yeliko. Yesu na wanampina wakwe hamwenga na fyo dya wantu umu wakahalawa mo mzi, tuntu yumwenga akwitangwa Batimayo mwana Timayo nakekala hankanda he isila akalombeza.
⁴⁷ Eze eve Yesu wa Nazaleti akujinka, niyo akonga kuguta, “Yesu! Ywa Daudi! Nifila mbazi.”

⁴⁸ Wantu walozize wamkwahila na kumgamba, “Nyamala, mna agutisa akagamba, mwa ywa Daudi, nifila mbazi!”

⁴⁹ Yesu niyo achimala nakugamba, “Mwitangeni!”
Wamwitanga yudya mntu na kumgamba, “Kwenke moyo! Inuka akwitanga.”

⁵⁰ Adula mcheka wakwe, apilika na kumbasa Yesu.

⁵¹ Yesu amuza, “Waunga hutendele mbwani?”

Yudya ntuntu ahitula, “Mhinya, naunga nione naho.”

⁵² Yesu amgamba, “Hita, uzumizi wako ukuhonya.”

Ahadya akonga kuwona, niyo amtimila Yesu mweisila.

Yesu engila Yelusalemu kwa chinyemi

Matayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19

11 Weze wabule hajihi na Yelusalemu, hajihi ne mizi ya Betifage na Besaniya, wabula mo lugulu lwa Mizeituni. Yesu awasigila wanampina wakwe waidi wawalongwele.
² Awagamba, “Hitani he kaya ihajihi. Mkabula uko, nambwile mwana mpunda afungigwe, henati kukwelwa ni mntu. Mchohweleni mnigaile hano.
³ Naho hegu mntu akawauza, nimbwani mwadamanya vino mgambeni, Zumbe amunga amje-seze namvuze ivino haluse.”

⁴ Wanampina wadya waita, wambwila mwana mpunda atalizwe ho lwivi hankanda he sila haguhi na nyumba. Umo wakamchohwela,
⁵ wantu watuhu wachimale hadya wawauza, “Nimbwani mwamchohola mpunda uyo?”

⁶ Wahitula enga viya wagambilwe ni Yesu, na awantu awo niyo wawaleka waite naye.
⁷ Wamwigala mwana mpunda uyo kwa Yesu na kutandika suche zawo mwe yudya mwana mpunda, Yesu niyo ekala mnanga mwakwe.
⁸ Wantu walozize watandaza izisuche zawo mweisila, watuhu nawo wasenga matambi ya miti na kuyatandaza mweisila wakamsingila.
⁹ Wantu walongole na wadya wekunyuma wagutila, “Chohile atogolwe! Ajimbikwe akwiza mwe idizina dya Zumbe!”

¹⁰ Chohile ujimbike Useuta ukwiza wa zumbe Daudi, tati yetu! Chohile ekulanga atogolwe!”

¹¹ Yesu engila Yelusalemu, aita kwe Nyumba nkulu ya Chohile na kukaula chila chintu. Mna kwaviya nadiswa, niyo aita ko mzi wa Besaniya na wanampina wakwe mlongo na waidi.

Yesu auligita mtini

Matayo 21:18-19

¹² Zuwa ditimile umu wakauya kulawa Besaniya, Yesu nakalumwa ni sala.
¹³ Kwa hale awona mti ukwitangwa mtini utimile mani, aubasa hegu napate tini. Mna eze abule haguhi, abwila mani ayodu kwaviya nasicho chipindi chakwe cha kweleka.
¹⁴ Yesu augamba umtini uwo, “Kukongela vino dyelo kubula mazuwa yose hahana nadye tini kulaila kwako naho!” Wanampina wakwe niyo wamwiva viya alongile.

Yesu engila mwe Nyumba nkulu ya Chohile.

Matayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22

¹⁵ Weze wabule Yelusalemu, Yesu engila mwe Nyumba nkulu ya Chohile na kukonga kuwagulusa woseni nawakataga na kugula vintu. Niyo agwisa izimeza za wadya nawakasakanya hela, na kugwisa vigoda vya wadya nawakataga wasuwa manga,
¹⁶ naho haungile yoyose afose na chintu mwe nchili ye Nyumba nkulu ya Chohile.
¹⁷ Akaheza niyo awahinya wantu, “Iwandikwa mwa mawandiko kugamba, Chohile agamba, ‘Nyumba yangu naitangwe nyumba nkulu ya Chohile ya kulombezeza wantu wa si zose.’ Mna nyuwe mwihitula itende lundu dya wabavi!”

¹⁸ Walavyantambiko wakulu na wahinyi sigilizi weva imbuli iyo, niyo wakonga kulonda sila ya kumkoma Yesu. Nawakamwogoha kwaviya fyo dyose dya awantu nawekehelwa amahinyo yakwe.

¹⁹ Ize ibule chisingi, Yesu na wanampina wakwe niyo walawa mo mzi udyia.

Hinyo dikulawana na mtini.

Matayo 21:20-22

²⁰ Zuwa ditimile nomtondo, umu wakajenda mweisila, wawona udyia mtini uligitwe ni Yesu unyala woseni kukongela kwa amaizi.
²¹ Petulo akumbuka chilaila na

kumgamba Yesu, "Mhinyi, kaula umtini udy a uligite unyala!"

²² Yesu awahitula, "Mzumileni Chohile. ²³ Nawagam-bilani chidedi, mntu yoyose analugamba lugulu luno, 'Hita ukedule mwe bahali,' naye hena nkama mo moyo wakwe, mna zumilani kugamba chiya alongile nachilaile, navitendeke kwakwe. ²⁴ Kwa chausa icho nawagambilani, mkavika na kulombeza chintu chochose, zumilani kugamba mchihokela, nanywi namwinkigwe chiya mkunga. ²⁵ Nanywi mkalombeza, hegu kuna mntu awatendeleni wihi, musizeni wihi wakwe, chani Tati yenyu wa kwembingu naye awausizeni wihi wenyu. ²⁶ Mna uneva hamnawausize amasa watuhu, Tati yenyu wa kwembingu naye hawausizeni wavy wenyu."

Mbuli ya udahi wa Yesu

Matayo 21:23-27; Luka 20:1-8

²⁷ Wengila naho Yelusalemu. Umo Yesu akajenda mwe Nyumba nkulu ya Chohile, walavyantambiko wakulu, wahinya Sigilizi na wadalahala niyo wambasa. ²⁸ Niyo wamuza, "Ni kwa udahi wa yuhi ukudamanya mbuli zino? Naho niyuhii akwinkile udahi wa kudamanya yano?"

²⁹ Yesu awahitula, "Nami naniwauzeni mbuli imwenga, mnanihitula, na miye naniwagambileni udahi uwo ulawahi. ³⁰ Nigambilani, ni yuhi amwinkile Yohana udahi wo kubatiza? Ulaila kwe mbingu hegu kwa wantu?"

³¹ Wakonga kuzana wenye kwa wenye, "Chigambe mbwani? Chinamhitula kugamba, 'Ulaila kwe mbingu' nachuze! 'Kwa mbwani naho hamumzumile Yohana?' ³² Naho hachikudaha kugamba! 'Ni wantu.' " Nawakogoha wantu, kwaviya chila mntu nakamanya kugamba Yohana nani muwoni. ³³ Niyo wamhitula Yesu, "Hachivimanyize"

Yesu naye awagamba, "Nami saniwagambileni udahi uno wo kudamanya vino ulawahi"

Mliganyo wa walimi mwe nkonde ye mizabibu

Matayo 21:33-46; Luka 20:9-19

12 Akaheza Yesu niyo akonga kulonga milosi ino kwa wadya wakulu kwa sila ya miliganyo, "Hendaga na mntu ahandaga nkonde ya mizabibu, niyo aizungulusiza gwegwe inkonde, asimba bome dya kufumbwila zabibu, niyo azenga mnala kwa chausa cha wachimaila inkonde. Niyo aikodisha inkonde kwa walimi niyo atamba kwe si ntuhi. ² Mazuwa ya kuvuna izizabibu yeze yabule, amsigila mndima akaguhe izizabibu kwa wadya walimi. ³ Wadya walimi wamgwila umndima yudya, wamhuta na kumgamba aogole hena chochose. ⁴ Mta inkonde amsigila mndima mtuhu. Wadya walimi wamhuta mo mtwi na kumjela soni. ⁵ Amsigila naho mtuhu, uyo niyo wamkoma. Mta inkonde niyo ajendeleza kuwasigila wandima watuhu walozize, mna wadya wandima niyo wawadamanyiza seivyo, watuhu wawatowa, watuhu nawo wawakoma. ⁶ Asigale wo kumsigila nani

mwanawe mwenye akumungisisa. Niyo amsigila kwa viya nakalanga, yuno nawamwive, kwaviya ni mwanangu. ⁷ Mna wadya awalimi wagambilana, 'Yuno nuyo mlisi we inkonde. Chisunguzeni kumkoma chani chilisi.' ⁸ Ivyo wamgwila, wamkoma na kudula ichimba chakwe kuse kwe inkonde ye mizabibu."

⁹ Yesu awauza, "Mkulu ywe nkonde ye mizabibu nate nde mbwani naho? Neze awakome wadya awalimi wose na kuwenka wantu watuhu inkonde iyo. ¹⁰ Togatani hamsomile mawandiko yano.

'Yuwe dilemelwe ni wazesi, dihitukila nakutenda yuwe kulu dyedi kujinka yose.

¹¹ Vintu vino navitendwa ni Zembe, navyo ni chilozo mwa meso yetu!" "

¹² Wakulu wa Wayahudi nawakalonda sila wamgwile Yesu kwa viya nawamanya umliganyo uwo wawalanga wowo. Mna nawakogoha idifyo dya wantu, niyo wahalawa.

Mbuli ya kuliha kodi

Matayo 22:15-22; Luka 20:20-26

¹³ Mafalisayo watuhu na wantu wa bunga dya zembe Helode nawasigilwa kwa Yesu chani wakamtege mwe milosi yakwe. ¹⁴ Wambasa nakumgamba, "Mhinyi, chikumanya weye wi mlunga chidedi, hukusinya uku-lu wa mntu mna wahinya ichidedi cha Chohile kwa wantu. Chigambile, ni vyedi suwe mwe sigilizi yetu kuliha kodi kwa Kaisali? Chilihe hegu chisekuliha?"

¹⁵ Mna Yesu niyo abunkula ubala wawo. Awahitula, "Ni mbwani mkunijeza? Nigailani hela niikaule."

¹⁶ Wamwigaila imwenga. Niyo awauza, "Sula na chingo na idizina vimuno ni vya yuhi?"

Wamhitula, "Ni vya Zembe wa Lumi." ¹⁷ Yesu awagamba, "Ni vyedi. Mwinkeni Zembe wa Lumi yakwe, na Chohile naye mwinkeni yakwe."

Niyo wamwehelwa Yesu.

Mbuli yo kuuyuka kwa wantu

Matayo 22:23-33; Luka 20:27-40

¹⁸ Wantu wamwenga mwe bunga dya Masadukayo, wakugamba hakuwali kuuyuka kulaila mwe file, wambasa Yesu na kumgamba, ¹⁹ "Mhinyi, Musa kachigambila sigilizi ino kugamba, 'Mntu anabanika niyo asa mvyele mna hana wana, mlukolo ywo umntu uyo aungigwa ampale uyo asigwe, watende na wana wakunga wagambigwe ni wa yudya abanikaga.'

²⁰ Hendaga na walukolo mfungate. Awalongwele naka-sola, niyo abanika hena mwana. ²¹ Wa kaidi niyo ampala umvyele uyo, mna naye niyo abanika hena mwana. Niyo yalaila ivyo kwa wa katatu. ²² Na wose wasigale, wose niyo wampala umvyele uyo, mna hawekeleke wana. Mwe nkomelezo, umvyele uyo naye niyo abanika. ²³ Haluse, awo wose wakeza kuuyuka mwe dizuwa dyo kuyuka, mvyele uyo natende ni wa yuhi? Kwaviya woseni mfungate nawamsola."

²⁴ Yesu awahitula, "Vino mwaga! Mmanya nikwambwani? Ni kwa viya hammanyize Mawandiko naho nguvu za Chohile. ²⁵ Kwa viya wantu wabanike nawauyuke,

nawekale saviya wandima wa kwembingu wakwikala naho hawasole hegu kusolwa. ²⁶ Kwa mbuli yo kuuyu-ka kwa wantu wabanike, vino hamsomile mwe chitabu cha Sigilizi ya Musa mbuli ya kasaka kakwaka moto? Viwandikwa kugamba, Chohile amkamgamba Musa. Miye ni Chohile ywa Bulahimu na Chohile ywa Isaka na Chohile ywa Yakobo. ²⁷ Yeye ni Chohile wa wantu waji-ma, suyo Chohile ywa wadya wabanike. Ivyo mwaga vidala!"

Sigilizi nkulu

Matayo 22:34-40; Luka 10:25-28

²⁸ Mhinyi yumwenga ywa sigilizi nehadya akategeleza. Eze awone Yesu kamhitula yudya Sadukayo vyedi, amwitila na kumuza, "Mwe miko yose, ni mwiko uhi mkulu?"

²⁹ Yesu amhitula, "Sigilizi inkulu ni ino, 'Tegelezani nyuwe wantu wa Izulaeli! Zumbe Chohile ywetu ni Zumbe yumwe ichedu. ³⁰ Munge Zumbe Chohile ywako kwa moyo wako wose na kwa muye wako wose na kwa fanyanyi zako zose na kwa nguvu zako zose.'

³¹ Na mwiko wa kaidi mkulu ni uno, 'Munge mnyawo saviya ukweunga we mwenye.' Hahana mwiko mkulu utendese ikwinda ino imidi."

³² Yudya mhinyi we zisigilizi amgamba Yesu, "Mhinyi, ni vyedi ivyo ukulonga. Ni chindedi kugamba yuno Zumbe nuyo Chohile du, naho hahana mtuhu. ³³ Naho kumunga Zumbe Chohile ywako kwo moyo wako wose na kwa Muye wako wose na kwa fanyanyi zako zose na kwa nguvu zako zose, na kumunga mnyawo saviya ukweunga we mwenye ni vyedi kujinka kumlaviza Chohile ntambiko."

³⁴ Yesu amanya viya amhitule vyedi na kumgamba, "Hwi hale no Useuta wa Chohile."

Eze aheze hahana mntu mtuhu amuzize Yesu mbuli yoyose.

Kulisito ni yuhi?

Matayo 22:41-46; Luka 20:41-44

³⁵ Iviya Yesu akahinya mwe Nyumba nkulu ya Chohile, awauza, "Navitende vivihi wahinyi wa sigilizi wakagamba Kulisito nalawe mo ulukolo lwa Daudi? ³⁶ Muye Ukukile nakamlongoza Daudi, naye kagamba! 'Zumbe kamgambila Zumbe ywangu,

Ikala kulume kwangu kubula niwaike wankondo wako hasi he iviga vyako'

³⁷ "Daudi mwenye nakamwitanga 'Zumbe.' Vitenda vivihi Kulisito naho alawe mo lukolo lwa Daudi?"

Yesu awafunda wantu wenene na wahinyi wa sigilizi

Matayo 23:1-36; Luka 20:45-47

Wantu walozize nawakamtegeleza Yesu kwa chinyemi. ³⁸ Niyo awahinya awagamba, "Muwasinyise wahinya sigilizi. Wakunga kuvala nkazu ntali na kulamswa kwa kutunywa mwa magwilo. ³⁹ Wakunga kusagula vigoda vya watunywa mwe nyumba yo kuvikila na mwe zingasua. ⁴⁰ Wabunyanya ugoli wa wafilwe ni wag-

osi, naho walombezesha chani wawonwe kugamba ni wantu wa Chohile. Awo kanto dyawo nadi tendese!"

Malavyo ya afilwe ni mgosi

Luka 21:1-4

⁴¹ Yesu na kekala mndani mwe Nyumba yo kuvikila haguhi ne dishanduku dye mpamba, nakasinya wantu ivyo wakujela izi hela. Wagoli walozize nawakajela hela zilizize. ⁴² Kwalaila mvyele mchiwa abanikilwe ni mgosiwe, naye ajela watundu wakwe waidi wa wahela. ⁴³ Yesu awetanga wadya wanampina wakwe hamwenga na kuwagamba, "Nawagambilani ichindedi, yuno mvyele abanikilwe ni mgosiwe kajela vilozize mwe dishanduku dye mpamba kuwajinkani wose. ⁴⁴ Watuhu wajela viya vitendese mo ugoli wawo, mna yuno mvyele mchiwa, kajela vyose ananavyo, kajela vyose nakasinya kubula chiya asigaze mo wikazi wakwe."

Yesu asimwila mbuli ya kuvunwa kwa Nyumba nkulu ya Chohile

Matayo 24:1-2; Luka 21:5-6

13 Umo Yesu akafosa kulaila mwe Nyumba nkulu ya Chohile, mwanampina ywakwe yumwenga amgamba, "Mhinyi, kaula amayuwe na mazengo yano ivyo yekale vyedi!"

² Yesu amhitula, "Wawona mazengo yano makulu? Hahasigale hata yuwe dimwenga nadisigale mlanga mwe mnyawe, chila dimwenga nadidulwe hasi."

Nkunto na masulumizo

Matayo 24:3-14; Luka 21:7-19

³ Yesu nakekala ho lugulu lwa Mizeituni akasinya Nyumba nkulu ya Chohile, Petulo na Yakobo na Yohana na Anduleya wambasa iche du. ⁴ Wamuza, "Chigambile yano yose umo nayalaile naho ni chilagiso chani nachilaile chani chimanye kugamba chipindi icho chibula?"

⁵ Yesu akonga kuwagamba, "Mkaulise, naho mntu anase kuwadanta. ⁶ Wantu walozize naweze na kwetanga wenye kwa zina dyangu, wakagamba, 'Miye nuyo Kulisito!' Nawo nawawadante walozize. ⁷ Mneva mbuli za nkondo na mbuli za visimo vya nkondo. Ayo yaungwa yalaile, mna siyo kugamba udumo ubula. ⁸ Kwaviya si imwenga naitowane na si ntuhu, naho seuta nautowane na useuta mtuhu. Nakulaile visingisa chila hantu, naho nakutende nagumbo. Vino vyose navitende enga nkongelo ya usungu wa kwefungula mwana.

⁹ "Mwikale meso vyedi. Kwaviya namwigalwe kwe vitala. Namtoigwe mwe zi nyumba zo kuvikila, namchimaliswe kulongozi kwe vilongozi na maseuta kwa chausa changu chani mlavye ukuzi wa Mbuli Yedi.

¹⁰ Vyaungwa Mbuli Yedi ya Chohile ilongwe nkongo kwa wantu wa si zose. ¹¹ Mnagwilwa niyo mwegalwa mwe vitala, msekogoha na milosi iyo na ivyo na mka-longe, mna longani ayo namwinkigwe mwe chipindi icho, kwaviya ayo mkunga mlonge sayo yenyu, mna nayalawe kwa Muye Ukukile. ¹² Mntu na amlavye

mlukolo ywakwe akomwe, na tati ya mntu na amlavye mwanawe. Wana nawo nawawahitukile welesi wawo na kuwakoma. ¹³ Wantu wose nawaweihiweni kwa chausa changu. Mna akunga ajijimize kubula ko udu-mo nakombolwe.

Ihizo dya ubanasi

Matayo 24:15-28; Luka 21:20-24

¹⁴ "Mna namumwone yudya akwitangwa, 'Ihizo dik-wigala ubanasi' dichimala hantu hehekungwa." Mntu akusoma naamanye, naho amanye ivyo vili! Elo Yudeya wasumkile kuchenya kwa magulu. ¹⁵ Mntu yoyose kwedigulu asekusela hasi naho asekwingila kunyumba kuguha chintu chochose. ¹⁶ Yudya ek-wenkonde asekuwa kukaya kuguha suche yakwe. ¹⁷ Mwa mazuwa ayo, wavyele wasoka na wakonkeza nawasulumile vidala mwa mazuwa ayo. ¹⁸ Mlombeze-seni Chohile mazuwa ayo yasekulaila mwe mpeho. ¹⁹ Mazuwa ayo nayatendese na nkunto nkulu heinati kulaila kukongela Chohile akaumba isi kubula vino dyelo, naho haize ilaile vituhu! ²⁰ Uneva Zumbe nendile hahunguze amazuwa ayo, nendile hahana mntu nakadaha kukombolwa. Mna kwa chausa cha wadya wasagulwe kayahunguza.

²¹ "Mwa mazuwa ayo, mntu yoyose akunga awagambe, 'Kaulani Kulisito ekuno!' Hegu 'Yudya ekudya!' Msekuzumila. ²² Kwaviya nawalaile makulisito wadanti na wawoni wadanti. Nawadamanye mpituko na vilagiso chani wawadante hata wadya wasagulwe ni Chohile, vikadahika. ²³ Msinyise! Siwagambilani kale chila chintu chikunga chilaile.

Kwiza kwa Mwana ywa Mntu

Matayo 24:29-31; Luka 21:25-28

²⁴ "Mna mwama zuwa yadya yakaheza kujinka masu-lumizo yadya, zuwa nadijelwe chiza, mnenge nawo haumulike, ²⁵ ntondo nazigwe kulaila kwembingu, na nguvu zo ulanga nazisingisike. ²⁶ Akajika, Mwana ywa Mntu nalaile akeza mwa maingu kwa nguvu nkulu no Ukuka. ²⁷ Naye nasigile wandima wa kwembingu nten-dele zose kuwachisanya wantu wose wasagulwe ni Chohile, kulaila ntendele imwenga ye isi kubula ntuhu.

Hinyo dikulawana na mtini

Matayo 24:32-35; Luka 21:29-33

²⁸ "Kaulani mligano wa mti wa mtini. Umo matambi yakwe yakasuka na kulavya mani mateke, mmanye kugamba fula zi haguhi. ²⁹ Nivyo naho, umo namu-wonele ayo yalaila, mmanye kugamba Mwana ywa Mntu ehajiji vitendese kwiza eho lwivi. ³⁰ Mmanye chindedi kugamba cheleko chino hachinjinke kubula ayo yose yalaila. ³¹ Mbingu na isi navijinke, mna ulosi wangu haujinke.

Hahana mntu amanyize zuwa hegu saa

Matayo 24:36-44

³² "Hahana mntu amanyize zuwa hegu sa. Hata wandima wa kwembingu hegu Mwana hamanyize,

mna ni Tate du nuyo amanyize. ³³ Chelezani, mwikale vyedi, kwa viya hammanyize isa iyo umu naizile.

³⁴ Navikale saviya mntu atambile hale ne kaya na kuwasiza udahi wandima wakwe, chila yumwenga kamwinka ndima ya kudamanya. Niyo amsigila mwamizi naye asinyise. ³⁵ Chelezani, kwaviya ham-manyize mkulu ywe nyumba nauye ini, vyadahika vika-tenda umu diswele hegu chilogati au chilochilo hegu naho nomtondo. ³⁶ Anauya kwa kwitukiza, anasekuwabwila mgonile. ³⁷ Icho huwagambilani nyuwe, nawagambila wantu woseni, 'Chelezani!'

Mizungu ya kumgwila Yesu

Matayo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53

14 Nayasigala mazuwa maidi hainati kubula Pasa-ka na yemigate hejeligwe hamila. Walavyan-tambiko wakulu na wahinyi wa sigilizi nawakalonda sila wamgwile Yesu chinyele chani wamkome. ² Wagamba, "Chisekumgwila mwe Pasaka kwaviya nawatende nkumbizi."

Yesu ajelwa mavuta uko Besaniya

Matayo 26:6-13; Yohana 12:1-8

³ Yesu nemwe mzi ukwitangwa Besaniya, mwe nyumba ya Simoni, mntu ahumaga matana. Umo Yesu akadya, niyo engila mvyele atozize kasupa kamemile mavuta yakupwepweleka vidala, naho yedi ya yombe kulu. Kasupa kadya nakadamanywa na yuwe dikwi-tangwa alabasita. Niyo akagubula kadya kasupa ka malashi na kumwitila Yesu mavuta ayo mo mtwi wak-we. ⁴ Wantu wamwenga nawehadya wehizwa ni mbuli idya, niyo wauzana, "Chiya chikuleka akabalanga mavuta yakupwepweleka saviya ni chihini? ⁵ Mavuta ayo nayakadaha kutagwa kwa hela ikudaha kumliha mndi-ma kwa mhilimo umwenga hela mhilimo umwenga hegu hela ya dinali magana matatu na ihela iyo niyo wenkigwa wachiwa." Niyo wamfuzumila vidala umvyele uyo.

⁶ Mna Yesu agamba, "Mlekeni. Ni mbwani mkumjela sungusungu? Kanitendela chintu chedi vidala. ⁷ Wach-iwa namtende nawo chila zuwa, mwadaha kuwambiza chipindi chochose mkunga. Mna hamtende na miye mazuwa yose. ⁸ Mvyele yuno kadamanya viya adahile. Kanijela mavuta mo mwili wangu nyumani ko kuhambwa kwangu. ⁹ Nawagambilani ichindedi, ho-hose Mbuli Yedi ikunga ilongwe mwe isi yose, chino adamanye nachilongwe, niyo chatenda lukumbusa lwakwe."

Yuda azumila kumhituka Yesu

Matayo 26:14-16; Luka 22:3-6

¹⁰ Niyo Yuda Isikaliyote, yumwenga mwe wadya wanampina mlongo na waidi aita kwa walavyantam-biko wakulu akamhituke Yesu. ¹¹ Welelwa vidala kwiva viya alongile, niyo walagana kugamba nawamwinke hela. Niyo Yuda akonga kulonda luhenyo lwa kumhitu-ka Yesu.

Yesu adya nkande ya Pasaka na wanampina wakwe

Matayo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30

¹² Mwe idizuwa dya nkongo dye Pasaka heyajeligwe hamila, zuwa dyo kuchinja mwana ngoto ywe Pasaka, wanampina wa Yesu niyo wamuza, "Waunga chite kuhi chikaike hantu ho kudila nkande ye Pasaka?"

¹³ Niyo Yesu awasigila wanampina wakwe waidi, awagamba, "Hitani ko mzi, namdugane na mgosi etwikile biga dya mazi. Mtimileni, ¹⁴ kubula kaya akunga engile, niyo mgambileni mta ikaya iyo kugamba, mhinya auza, chikui ichumba cha wajeni chani nidye nkande ya Pasaka na wanampina wangu?, ¹⁵ Naye nawalagiseni chumba chikulu chikulanga chikigwe vitana, chiikiyeni aho."

¹⁶ Wanampina niyo waita, wabwila chila chintu saviya Yesu awagambile. Niyo waika inkande ye Pasaka.

¹⁷ Mwe ichisingi, Yesu niyo abula na wanampina wakwe mlongo na waidi. ¹⁸ Umo we mwe ndala wakadya, Yesu awagamba, "Nawagambila chindedi, yumwe ywenyu chikudyanya, nanihituke."

¹⁹ Wadya wanampina niyo wengilwa ni chinyulu, niyo wamuza Yesu yumwe yumwe, "Hegu ni miye?"

²⁰ Yesu awahitula, "Ni yumwenga mgati mwenyu nyuwe wose mlongo na waidi, yudya natweze mgate wakwe mwe bakuli hamwenga na miye. ²¹ Mwana Mntu naabanike saviya Mawandiko yakulonga. Mna nkon-do yakwe mntu uyo akunga amhituke. Naviwagila mntu uyo asekweluka!"

Nkande ya Zombe

Matayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1Wakolinto 11:23-25

²² Umo wakadya, Yesu niyo aguha mgate, aujimbika, aubesula na kuwenka wanampina wakwe, awagamba, "Guhani, uno nu umwili wangu."

²³ Niyo aguha chikombe cha divai, amhongeza Chohile na kuwenka, niyo wose wachinywela hamwenga.

²⁴ Awagamba, "Ino ni sakame yangu ikwitika kwa wantu walozize, itende ni lagano dya wantu na Chohile. ²⁵ Nawagambila chindedi, saninywe naho divai ino yo mzabibu kubula zuwa heza kunywa divai mpya mo Useuta wa Chohile."

²⁶ Weze waheze kuchema nchemo, niyo waita ko lugulu lwa Mizeituni.

Yesu alotela kugamba Petulo namlemele

Matayo 26:31-35; Luka 22:14-20; 1Wakolinto 11:23-25

²⁷ Yesu awagamba, "Nyuwe wose namnisumke, saviya viwandikwe mwa Mawandiko Yakukile, nan- imkome umdimi, ne zingoto nazo nazimwaganikane. ²⁸ Mna heza kuuyuka, naniwalongwele kwita Galilaya."

²⁹ Petulo amhitula, "Sahwase, hata hegu wose nawakwase!"

³⁰ Mna Yesu amgamba Petulo, "Nakugambila chindedi, zogolo hadinati kwila kaidi chilo chino, naunilemele nkanana ntatu kugamba hunimanyize."

³¹ Mna Petulo amhitula naho kwa nguvu, "Hata haungigwa chibanikanye, sahwase!" Wanampina wose wasigale walonga ivyo.

Yesu alombeza uko Gesemane

Matayo 26:36-46; Luka 22:39-46

³² Wabula hantu hakwitangwa Gesemane, Yesu awagamba wanampina wakwe, "Ikalani hano, miye halombeze." ³³ Awaguha Petulo na Yakobo na Yohana. Akonga kwingilwa ni chinyulu na tumbwaziko. ³⁴ Niyo awagamba, "Moyo wangu una usungu vidala na tumbwaziko. Ikalani hano, naho mcheleze."

³⁵ Ajendajenda hadodo, edula hasi na kulombeza kugamba vikadahika asekwingila mwe chipindi cha masulumizo. ³⁶ Agamba, "Aba, kugamba Tate, yose yadahika kwako. Nusiza ichikombe chino cha masulumizo. Mna vitende sikunga miye, mna viya ukunga weye."

³⁷ Auya na kuwabwila wadya wanampina watatu wagona. Amgamba Petulo, "Simoni, kugona? Kudunduga kwikala na miye kubula saa dimwenga du?"

³⁸ Niyo awagamba wanampina wose, "Mcheleze naho mlombeze mnasekwingila mwe majezo. Muye waunga, mna umwili uhwa."

³⁹ Aita naho na kulombeza saiviya. ⁴⁰ Auya naho na kuwabwila wanampina wakwe wagona, wadunduga kufinyula, Hawamanyize wamgeze.

⁴¹ Eze auye katatu, awagamba, "Mchegonile na mhumula? Ivyo! Chipindi chibula, haluse Mwana Mntu enkizwa mwe mikono ya wata masa. ⁴² Chimalani! Chiteni! Kaulani, yudya mntu akunihituka nuyo."

Yesu agwilwa

Matayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12

⁴³ Yesu nachei akasimwila, Yuda, yumwe ywa wadya wanampina mlongo na waidi niyo abula. Keza na fyo dya wantu wata mabamba na malungu, wasigilwe ni walavyantambiko wakulu na wahinya Sigilizi hamwenga na wadalahala. ⁴⁴ Yuda alavya chilagiso kwe idifyo nakugamba, "Hunga nimlamse kwa kumsesa, nuyo mkunga. Mgwileni naho mwigaleni kwa kusinyisa anase kuwasumka." ⁴⁵ Ahadya Yuda eze abule, kaita kwa Yesu na kumgamba, "Mhinyi!" Niyo amsesa. ⁴⁶ Wadya wantu niyo wamgwila Yesu na kumtaliza. ⁴⁷ Mna yumwenga mgati mwa wadya wachimale aguha bamba dyakwe, amtoa mtumwa wa mlavyantambiko mkulu na kumsenga idigutwi dyakwe.

⁴⁸ Yesu niyo awagamba, "Nimbwani mwiza na mabamba hamwenga na malungu kunigwila saviya miye ni mbavi? ⁴⁹ Chila zuwa nanihamwenga na nyuwe hawahinyani mwe Nyumba nkulu ya Chohile, hamnigwile. Mna leka Mawandiko yachinte."

⁵⁰ Niyo wanampina wose wamwasa, wanyilika.

⁵¹ Mbwanga yumwenga egubike mgolole nakamtimila Yesu. Weze waunge kumgwila, ⁵² niyo asa mgolole wakwe na kuguluka mwazi.

Yesu mwe chitala cha wadalaha wa Chiyahudi

Matayo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24

⁵³ Yesu niyo egalwa mwe inyumba ya mlavyantambiko mkulu, aho nawadugana na walavya ntambiko wakulu, wadalaha na wahinya sigilizi. ⁵⁴ Petulo nakamtimila Yesu kwa hale, niyo engila kouwa we nyumba ya mlavyantambiko mkulu. Ekala hasi hamwenga na wamizi we nyumba, akotela moto. ⁵⁵ Walavyantambiko wakulu na wantu wose hechitala cha Wayahudi nawakaunga ukuzi ukudaha kumtenda Yesu akomwe, mna hawaubunkule. ⁵⁶ Wantu walozize na waka mukwila Yesu mbuli za udanti, mna ukuzi wawo hauligane.

⁵⁷ Mna niyo kwachimala wantu wamwenga wakaukula udanti ukumlanga Yesu. ⁵⁸ "Chimwiva akagamba, 'Nanitule Nyumba nkulu ya Chohile izengigwe ni wantu, niyo yakajinka mazuwa matatu nanizenge ntuhu heizengigwe ni wantu.'" ⁵⁹ Hamwenga na ivyo, ukuzi wawo hauligane.

⁶⁰ Mlavyantambiko mkulu achimala kulongozi kwa wadya wantu, amuza Yesu, "Hukuhitula chino wakukulonga?"

⁶¹ Mna Yesu niyo anyamala dwi, halongile dyodyose. Mlavyantambiko mkulu amuza naho, "Togola weye wi Kulisito, Mwana ywa Chohile Ajimbikwe?"

⁶² Yesu amhitula, "Heye, ni miye! Naho wose namu-muwone, Mwana ywa Mntu kekala kulume kwa Chohile mta nguvu, naho asela kulaila kwembingu."

⁶³ Mlavyantambiko mkulu atatula suche zakwe na kugamba, "Vino chaunga ukuzi wani naho?" ⁶⁴ Mwiva ivyo akumhuluta Chohile! Chimtende mbwani?"

Wose wamkantila akomwe.

⁶⁵ Wantu wamwenga wakonga kumtwela mate, wamgubika uso na kumtowa maihi na kumgamba, "Bunkula, akutoile ni yuhi!" Wamizi nawo wamguha na kumtowa maihi.

Petulo amlemela Yesu

Matayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27

⁶⁶ Umo Petulo nachei kouwa, mvyele yumwenga endile mndima ywa Mlavyantambiko mkulu niyo eza.

⁶⁷ Eze amwone Petulo akotela moto, amsinya na kumgamba, "Weye nawe na wi hamwenga na Yesu Mnazaleti."

⁶⁸ Mna Petulo niyo alemela na kugamba, "Simanyize, naho sikumanya idyo ukulonga." Niyo afosa, kubula he chifigwe, zogolo dyaila.

⁶⁹ Yudya mtumwa eze amwona naho, niyo akonga kuwagambila wadya wachimale aho, "Yuno ne hamwenga nawo!" ⁷⁰ Mna Petulo alemela naho.

Aho, wadya wachimale wambasa naho na kumgamba, "Chindedi hukudaha kudanta kugamba weye hwi yumwe ywawo kwa viya weye nawe wi Mgalilaya."

⁷¹ Niyo Petulo akonga kwelisa, "Nalonga chindedi, Chohile nanidamanye vihiye uveva sikulonga chindedi! Simmanyize uyo mntu mkulonga izimbuli zakwe!"

⁷² Ahadya naho, zogolo dyaila nkanana ya kaidi, Petulo naye akumbuka Yesu viya amgambilaga, "Zogolo hadinati kwila kaidi chilo chino, naunihituke nkanana ntatu kugamba hunimanyize." Agwa hasi na kutula ndilo.

Yesu kulonozi mwechitala cha Pilato

Matayo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38

15 Iviya mtondotondo, walavyantambiko wakulu wadugana na wadalaha na wahinya sigilizi na chitala chijima, waika ubala kumjela Yesu minyolo na kumwigala kwa Pilato. ² Pilato amuza Yesu, "Weye wi Seuta ywa Wayahudi?"

Yesu amhitula, "Heye, ni sa ivyo ukulonga."

³ Walavyantambiko wakulu wamlongeleza Yesu kwa mbuli zilizozize, ⁴ ivyo Pilato amuza naho, "Hukunihitula? Tegeleza yose wakukulongeleza!"

⁵ Yesu naho alemela kulonga dyodyose, Pilato naye niyo ehelwa.

Yesu akantilwa kufa

Matayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39-19:16

⁶ Chila chipindi cha Sikunkulu ya Pasaka, Pilato na ana mazwela ya kulekela mfungwa yumwenga wantu waungile alekelwe. ⁷ Mwa mazuwa ayo, nahana mntu yumwenga akwitangwa Balaba ne mwe chifungo. Uyo hamwenga na weyawe, nawakoma wantu mwe nkumbizi umo kwatendaga mhigano. ⁸ Idifyo dya wantu weze wadugane hamwenga, niyo wakonga kumlombeza Pilato amchohwele mfungwa yumwenga saviya akutendaga. ⁹ Pilato awauza, "Mwaunga ni walekeile Seuta ywa Wayahudi?" ¹⁰ Nakamanya vyedi kugamba walavyantambiko wakulu nawamlavya Yesu kwa kumuwonela finju.

¹¹ Mna walavyantambiko wakulu walafya na idifyo chani dimgambe Pilato amlekeile Balaba. ¹² Pilato alonga vituhu na idifyo, "Mwaunga nimtende mbwani yuno mkwitanga Seuta ywa Wayahudi?"

¹³ Niyo idifyo diya dyagutula, "Msulumize mo msalaba!"

¹⁴ Pilato auza, "Mna katenda mbwani?"

Wose hamwenga wagutisa, "Msulumize mo msalaba!"

¹⁵ Pilato nakaunga adibwedeze idifyo dya wantu, ivyo awalekeila Balaba. Akaheza, amlavya Yesu atoigwe milugwa akajika wamsulumize mo msalaba.

Wankondo wambela Yesu

Matayo 27:27-31; Yohana 19:2-3

¹⁶ Wankondo wamwingiza Yesu kouwa we nyumba ya Pilato, mkulu we isi. Hadya wachintana hamwenga ne chitala chijima. ¹⁷ Wamvika suche izambalau, wamdamananyiza chilemba cho useuta chidamanywe kwa miwa na kumvika mo mtwi wakwe. ¹⁸ Wakalawa aho, wakonga kumlamsa, "Waacha, Seuta ywa Wayahudi!" ¹⁹ Wamtowa na tete mo mtwi na kumtwela mate, niyo wamfikila madi na kumfunamila. ²⁰ Weze waheze kumtila, wamvula isuche izambalau, na kumvi-

ka suche yakwe mwenye. Niyo wamlongoza kokumsulumiza mo msalaba.

Yesu atungikwa mo msalaba

Matayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27

²¹ Mwe sila, wadugana na mntu akwitangwa Simoni, uyo nakengila mo mzi akalaila kwe nkonde. Wankondo wamkunduganya enule msalaba wa Yesu. Simoni na nimntu wa si ya Kilene, naho endaga tati yawo Alekizanda na Lufo. ²² Niyo wamwigala Yesu hantu hakwitangwa Goligota, kugamba, "Hantu ha Ngobela."

²³ Wajeza kumwinka divai ihanganywe na mti wa kunywa ukwitangwa manemane, mna Yesu kalemela kuinywa. ²⁴ Niyo wamsulumiza mo msalaba, vikaheza wazi-toila tegatega izisuche zakwe, kugamba suche ihi aguhe yuhi. ²⁵ Yendaga saa ntatu ya mtondo umo wakamsulumiza mo msalaba. ²⁶ Halanga ho msalaba hawandikwa malema yakwe, "Seuta ywa Wayahudi."

²⁷ Seivyo wasulumizagwa wapolaganyi waidi hamwenga na Yesu, yumwenga kulume kwa Yesu na mtuhu naye kumoso kwakwe. ²⁸ Mawandiko Yakukile yakugamba vino nayachinte, "Nakatungikwa hamwenga na wata wavu."

²⁹ Wantu nawakajinka mwe sila, nawakamhuluta kuno wakasingisa imitwi yawo, wakagamba, "Ha! Weye mta kuvuna Nyumba nkulu ya Chohile na kuizenga kwa mazuwa matatu! ³⁰ Kwehonye we mwenye, usele kulaila mo msalaba!"

³¹ Ivyo walavyantambiko wakulu hamwenga na wahinya sigilizi niyo nawo wamtila, wakagamba, "Nakahonya watuhu, mna hakudaha kwehonya mwenye! ³² Goja chikaule Kulisito, Seuta ywa Waizulaeli asele mo msalaba, suwe nachimzumile!"

Wadya wantu waidi wasulumizwe hamwenga na Yesu nawo niyo wamhuluta.

Yesu abanika mo msalaba

Matayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30

³³ Ize ibule sa mtandatu nomsi, isi yose igubikwa ni chiza chibwile kubula saa chenda nomsi. ³⁴ Saa chenda nomsi, niyo Yesu aila kwa izwi kulu, "Eloi, Eloi, lama sabakitani?" Nivyo kugamba, "Chohile ywangu, Chohile ywangu, nimbwani ukunileka?"

³⁵ Wantu wamwenga wamwivile wagamba, "Mwetegelezeni, amwitanga Eliya!" ³⁶ Yumwenga aguluka na lendele dijeligwe mwe siki igwaduke nakwitundika mwe tete. Niyo ainula kubula komlomo wa Yesu na kugamba, "Gojani, chikaule hegu Eliya neze amseleze kulaila ko msalaba." ³⁷ Yesu alavya izwi kulu na kubanika.

³⁸ Paziya dye Nyumba nkulu ya Chohile dyatatuka vihande vidi, kulaila kulanga kubula hasi. ³⁹ Mnkondo mkulu achimale ho msalaba niyo amwona viya Yesu abanike. Agamba, "Mntu yuno ni chindedi ni Mwana Chohile."

⁴⁰ Kuna wavyele nawehadya wakasinya kulawa hale. Hamwenga nawo na ni Maliyamu Magidalena, Maliyamu nine dya Yakobo mdodo na Yusufu hamwenga na

Salome. ⁴¹ Nawakamtimila Yesu umo E galilaya na kumwambiza. Wavyele watuhu walozize wezile Yelusalemu hamwenga naye nawo naweyaho.

Kuhambwa kwa Yesu

Matayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42

⁴² Umo chipindi chize chibule. Na ni zuwa dya kwe malanya, kugamba zuwa dikulongwela Zuwa dya kuhumula. ⁴³ Niyo eza Yusufu mkaya ywa Alimataya, ni mntu akutunyiswa mwe Chitala Chikulu, uyo naye nakagoja kwiza kwa Useuta wa Chohile. Elo, kambasa Pilato hena woga, niyo amlombeza enkigwe umwili wa Yesu. ⁴⁴ Pilato nakehelwa kugambilwa kugamba Yesu kabanika kale. Amwitanga mkulu ywa wankondo na kumuza hegu Yesu kabanika chikale. ⁴⁵ Eze amwive uyo mkulu kugamba ni chindedi Yesu kabanika kale, amgamba Yusufu auguhe umwili wa Yesu. ⁴⁶ Yusufu agula sanda, auseleza umwili wa Yesu hasi, auzinga mwe sanda na kuuhamba mwe mbila isongolwe mwe luwe. Niyo afingilisa yuwe kulu kugubika ulwivi lwe mbila idya. ⁴⁷ Maliyamu Magidalena na Maliyamu nine dya Yusufu nawakasinya na kuwona aho umwili wa Yesu wikigwe.

Kuuyuka kwa Yesu

Matayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10

16 Zuwa dya Kuhumula dize dijinke, Maliyamu Magidalena, Maliyamu nine dya Yakobo hamwenga na Salome wagula mavuta yakupwepweleka wakaukulugute umwili wa Yesu. ² Mtondotondo zuwa dya kuhumula mwe Chigiliki ni zuwa dya nkongo dya mazuwa mfungate. Kwize kutandazuke, waita kwe mbila. ³ Mwe sila wauzana, "Ni yuhi akunga achifingilize diya idiyuwe dimo lwivi lwe mbila?" ⁴ Mna eze wasinye wawona kugamba yuwe diya dyuswa kale yuwe idyo dyendaga dikulisa. ⁵ Niyo wengila mndani mwe mbila, wambwila mbwanga availe nkazu ing'aille kekala kulume, niyo wehelwa.

⁶ Mna mbwanga yudya niyo awagamba, "Msekwehewa," Simanya mwamzungula Yesu ywa Nazaleti asulumizwe mo msalaba. Hahali hano, kauyuka! Kaulani, ahantu wamwikaga. ⁷ Haluse hitani mkawagambile wanampina wakwe hamwenga na Petulo kugamba, kawalongwelani kwita Galilaya, uko nammuone saviya awagambilagani,.

⁸ Elo wavyele wadya niyo waguluka kulaila kwe mbila, kuno wazingiza naho wakangawala. Hawamgamibile mntu yoyose mbuli idya kwa viya nawakogoha.

Yesu amlaila Maliyamu Magidalena

Matayo 28:9-10; Yohana 20:11-18

⁹ Yesu eze auyuke chilochilo zuwa dya kuhumula, kamlaila Maliyamu Magidalena, yudya abalazagwa mpepo mfungate mndani mwakwe. ¹⁰ Yudya mvyele niyo aita kuwagambila wambuyaze wendile hamwenga na Yesu. Nawo wendile wache kuomboleza na kwila. ¹¹ Weze weve kugamba Yesu kauyuka ni mjima naho mvyele uyo kamwona, hawazumile.

Yesu awalaila wanampina waidi

Luka 24:13-35

¹² Vikahaheza, Yesu niyo awalaila wanampina wakwe waidi akatenda na mwili mtuhu umo wendile mwe sila wakaita mwe zikaya. ¹³ Nawo wauya na kuwagambila wamtimile Yesu watuhu, mna nawo hawazumile.

Yesu awalaila wanampina mlongo na yumwe

Matayo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Ntendwa 1:6-8

¹⁴ Vikajika, Yesu niyo awalaila wanampina wakwe mlongo na yumwe umo wendile wakadya. Awakwahila kwa viya hawazumile, naho kwa viya nawana myoyo midala kuwazumila wadya wamwonile. ¹⁵ Akaheza awagamba, "Hitani kwe isi yose, mkalonge Mbuli Yedi kwa chila mntu. ¹⁶ Mntu yoyose akunga azumile na ku-

batizwa nakombolwe, mna mntu yoyose hekuzumila nakantilwe. ¹⁷ Na vilagiso vino na vitimilane na wadya wazumile, kwa zina dyangu na waguluse mpepo, nawalonge kwa semo mpya, ¹⁸ nawatoze nyoka hegu wanadya chintu chikukoma hachiwakome, nawajeleke mikono yawo mwe wanyonje, nawo nawahone."

Yesu enulwa kwita kwe mbingu

Luka 24:50-53; Ntendwa 1:9-11

¹⁹ Elo Zumbe Yesu eze ajike kulonga ayo, niyo enulwa kulanga kwita kwembingu uko kekala kulume kwa Chohile. ²⁰ Wanampina waita chila hantu na kulonga Mbuli Yedi, Zumbe naye asankanila hamwenga nawo na kulagisa kugamba kulonga kwawo nichindedi kwa sila ye vilagiso wadamanye.

LUKA

ULONGOZI

Chitabu cha Mbili yedi chiwandikwe ni Luka ni chimwenga mwe vitabu vine mwe Lagano Hya chiya chikutamwila wikazi wa Yesu Kulisito. Chila chimwenga mwe ivyo chetangwa “Mbili,” kugamba “Mbili Yedi” Vya wandikagwa ni Matayo na Mako na Luka na Yohana, Yesu eze kubanika. Naho Luka suyo uyodu awandike lugano lwo wikazi wa Yesu, mna awandikaga naho mwe mbili wadamanyaga wasigilwa wa Yesu eze abanike no kuuyuka kwakwe, chitabu chikwitangwa Ntendwa za Wasigilwa. Hahana amanyize pwilili chipindi icho Mbili yedi iwandikwe ni Luka chawandikagwa hegu ni kuhi chawandikagwa, mna wasomile walozize wazumila kugamba mafani chawandikagwa mo mhilimo wa milongo mfungate. 70 AD

(Eze elekwe Yesu) Mta kuwandika ni Luka, yudya endaga tabibu mkulu. Isila ivyo awandike na ulongi ajeseze walagisa kugamba endaga mntu mmanyi. Luka nakaunga awandike jejeje milosi yo wikazi wa Yesu, akalavyanya mwe sila ivyo vintu vilaile, chani kugamba watuhu wadahe kumanya kulaila mo kukisoma (Luka 1:1-3). Hendaga Myahudi (Wako 4:10-14) naho awandikaga mwe sila kugaba wantu sawo Wayahudi wadaha kukombaganya. Vino ni pwilili mwe sila idya alongile mwe mazwela ya Wayahudi (Luka 1:8).

Chitabu cha Mbili yedi iwandikwe ni Luka chaliganisa ne vitabu vya Matayo na Mako, kwaviya vya vyatambalisa vintu iviya mwe sila iyo vyaligana. Mgati mwe vitabu vitatu, Luka alavya mbili zilozize mo kwelekwa kwa Yohana Mta kubatiza. Luka naho atambalisa kulekeilwa (sula 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47) na malombezo (sula 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Vimndani

Mwe sula ya 1:1-4, Luka alonga Mbili yawe na kutambalisa vilekile akawandika ichitabu icho.

Akaheza atamalisa ukwelekwa kwa Yesu naivyo amalanyagwa mwe ndima (1:14-21:38),

Mwe ntendele nkulu mbili yedi isigale (4:14-1:8). Luka alonga mwe ndima idya Yesu adamanyaga, vitendese mpituko adamanye na mbili ahinyize.

Mo udumo, mwe zisula zimbili (22-24), katambalisa ivyo Yesu abanike, kuhambwa, na kuuyuka kwakwe.

1 Mkulu Teofilo, Wantu walozize wajezaga kuwandika mbili ziya zadamanyagwa mgati mwetu. ² Wawandikaga saviya chigambilwe ni wadya waukuzi naho wavionaga, na wandima wa udyu ulosi kukongela nkongo, ³ Ivyo mkulu Teofilo siwona vyawagila nikaule uchindedi we zimbili izo zose kukongela nkongo, siwona ni vyedi niwandike kwa untanda mbili izo ivyo zilaile. ⁴ Sidamanya ivyo chani nawe umanye uchindedi we izimbili ziya uhinyigwe.

Kwelekwa kwa Yohana Mta kubatiza kwalongwa

⁵ Mwe dizuwa hadya Helode endaga seuta ywa Yudeya, hendaga na mlavyantambiko yumwenga akwitangwa Zakaliya, endaga ywa bunga dya walavyantambiko wa lukolo lwa Abiya. Na mkaziwe naketangwa Elizabeti naye endaga wo lukolo lwa mlavyantambiko mkulu akwitangwa Haluni. ⁶ Wose waidi wendaga wawoneka wedi kulongozi kwa Chohile, nawatoza kwa ukanuni miko na malagizo yose ya Zumbe. ⁷ Mna wendaga hawena mwana, kwaviya Elizabeti nendile

hana cheleko, naho wose waidi wendaga wadalalaha.

⁸ Zuwa dimwenga, Zakaliya endaga akamsankanila Chohile, akadamanya ndima yakwe ya ulavyantambiko kwaviya yendaga zamu ye dibunga dyakwe. ⁹ Kulawana na mazwela ya walavyantambiko, uyo asagulagwa kwa sila ya kumtoila tegatega kwa kwingila mndani mwe nyumba yo kuvikila ya Zumbe, chani akafunkize ubani. ¹⁰ Fyo kulu dya wantu nendile dikuse dikalombeza mwe saa idya Zakaliya awoka ubani.

¹¹ Niyo mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amlaila Zakaliya, kachimala ntendele ya kulume ye nchanja yo kufunkiziza ubani. ¹² Zakaliya eze amwone, niyo ehelwa na kwingilwa ni woga. ¹³ Mna yudya mndima ywa kwembingu niyo amgamba, Zakaliya, “Use kogoha! Kwaviya Chohile keva malombeza yako, na mkaziwo Elizabeti nakwelekele mwana ywa chilume. Wenawe naumwitange Yohana. ¹⁴ Wenawe na utende na mbwendo na chinyemi, na wantu walozize nawabwede mo kwelekwa kwakwe. ¹⁵ Kwaviya nauwazwe kutenda mntu mkulu kulongozi kwa Zumbe. Hanywe divai hegu mpombe, naho namemezwe Muye Ukukile kukongela mwe nda ya nine. ¹⁶ Nawahitule Waizulaeli walozize

kwa kumuwiya Zumbe Chohile ywawe. ¹⁷ Namlongweile Zumbe, naho na atende na nguvu na udahi wa Muye saviya muwoni Eliya. Na wevanye vituhu watati zamntu na wana wawo, na kuwahitula wehi watendwe na umanyi saviya wakuwoneka wedi, naho na watende wantu wemalanye kale kumhokela Zumbe.”

¹⁸ Zakaliya amuza yudya mndima ywa kwembingu, “Nanimanye vihihi ichindedi che imbuli ino? Miye sidalahala, mkazangu naye kadalalahala.”

¹⁹ Mndima ywa kwembingu amgamba, “Miye ni Gabulieli, akwikala haguhi na Chohile, anisigile nize kulonga na weye na kukugambila mbuli yedi ino. ²⁰ Mna kwaviya huzumile ulosi wangu, ukunga uchinte mwe chipindi chikigwe. Kwaviya huzumile, haudahe kulonga, naho naunyamale kubula mwe dizuwa diya dye ndagano nadichinte.”

²¹ Wantu wendile wakamgoja Zakaliya wehelwa kwaviya kekalisa mwe nyumba yo kuvikila. ²² Eze afose, hakudaha kulonga nawo, wantu niyo wamanya kugamba kawona uwoni mndani mwe nyumba yo kuvikila. Niyo alonga nawo kwa vilagiso mwe mikono yakwe.

²³ Eze abinde ndima yakwe, Zakaliya auya kwe kaya yakwe. ²⁴ Yeze yomboke mazuwa majeche, mkaziwe Elizabeti niyo atenda msoka ekala hekaya yakwe miezi mishano. ²⁵ Elongela, “Vino nivyo anitendele Zumbe,” akagamba. “Kanusiza soni zangu za kuleka kweleka!”

Kwelekwa kwa Yesu kwalongwa

²⁶ Mwezi wa mtandatu we inda ya Elizabeti Chohile amsigilaga mndima ywa kwembingu Gabulieli aite kwe isi ya Galilaya ikwitangwa Nazaleti. ²⁷ Nakasigilwa kwa mwana chiche akwitangwa Maliyamu henati kudugana na mgosi. Mwana chiche uyo nakalombwa ni mgosi akwitangwa Yusufu, akulaila mo lukolo lwa Daudi. ²⁸ Mndima ywa kwembingu niyo amlaila Maliyamu na kumlamsa, “Utondowazi utende naweye! Zumbe ehamwenga na weye naye kakujimbika vidala!”

²⁹ Maliyamu niyo engilwa ni chinyulu eze eve ulosi uwo, niyo ehelwa mbuli idya yagaze. ³⁰ Akaheza mndima ywa kwembingu amgamba, “Maliyamu, usekogo-ha, kwaviya Chohile kakufila mbazi. ³¹ Nawinule nda, naho naweleke mwana chilume, namwitange zina dyakwe Yesu. ³² Uyo natende mkulu naho netangwe Mwana Chohile Mkulu. Zumbe Chohile namwinke chigoda chakwe cho useuta, saviya endaga mwelesi ywakwe Daudi, ³³ naho natende seuta ywa lukolo lwa Yakobo mazuwa yose, useuta wakwe hauna udumo!”

³⁴ Maliyamu niyo amuza mndima ywa kwembingu, “Navidahike, vihihi, mbuli ino?” Miye simmanyize mgosi.

³⁵ Mndima ywa kwembingu amhitula, “Muye Ukukile nakwizile, na nguvu za Chohile nazikugubike. Kwa chausa icho mwana uyo nomwitange Mwana ywa Chohile. ³⁶ Naho umanye mlukolo ywako Elizabeti, yudya wantu wamanyaize hakweleka, mna haluse ana nda ya myezi mtandatu, hatahegu kadalalahala.

³⁷ Kwaviya hamna hedikudahika kwa Chohile.”

³⁸ Maliyamu niyo agamba, “Kaula, miye ni mtumwa ywa Zumbe,” “navitende saivyo ulongile.” Niyo mndima ywa kwembingu ahalawa.

Maliyamu amtalamkila Elizabeti

³⁹ Mwa mazuwa yadya Maliyamu kahalawa aita kwa kuchinyinta kwita ko mzi wendile kwa magulu ye mwe si ya Yudeya. ⁴⁰ Niyo engila mwe nyumba ya Zakaliya na kumlamsa Elizabeti. ⁴¹ Elizabeti eze eve indamsa yakwe Maliyamu, kazana mwe inda yakwe katugusa. Elizabeti niyo amemezwa Muye Ukukile. ⁴² Niyo alonga kwa izwi kulu, “Kujimbikwa weye kujinka wavyele wose, na umwana ukunga weleke kajimbikwa! ⁴³ Ilaila vihihi mbuli ino, vikaleka mame ywa Zumbe ywangu anitalamkile? ⁴⁴ Nize nive indamsa yako, kazana mwe nda yangu niyo katugusa kwa chinyemi. ⁴⁵ Chinyemi kwa weye uzumile longi mbuli ziya ugambilwe kulaila kwa Zumbe nazichinte!”

Uchemi wa Maliyamu wa kumtologa Chohile

⁴⁶ Maliyamu niyo alonga,
“Umoyo wangu wamtogola Zumbe,
⁴⁷ no muye wangu wamwelelwa Chohile Mwambula ywangu,
⁴⁸ kwaviya kanikumbuka, mtumwa wakwe mnyanya-hala!
Kukongela vino haluse na kujendeleza,
vyeleko vyose navinitange mjimbikwa,
⁴⁹ kwaviya Chohile mta Udahi anidamanyiza vintu vikulu.

Zina dyakwe ni ukuka.
⁵⁰ Mbazi zakwe zekala vyeleko na vyeleko kwa wadya wakumwogoha.
⁵¹ Kadamanya vintu vikulu kwa mkono wakwe.
Kawasambalagasa wata kweduvya fanyanyi zawo mwe myoyo yawo.

⁵² Kawaseleza maseuta wata nguvu kulaila mwe vigo-da vyawo vyo useuta,
na kuwakweza wachiwa.

⁵³ Kawegusa wata sala kwa vintu vyedi,
na kuwabalaza wagoli mikono ibule.

⁵⁴ Kamwambiza Izulaeli, mndima ywakwe,
naho kawafila mbazi wantu wakwe mazuwa yose.
⁵⁵ Saviya alongile kwa wababa zetu Bulahimu na lweleko lwakwe lose mazuwa yose!”

⁵⁶ Maliyamu niyo ekala na Elizabeti myezi mitatu, niyo auya kaya.

Kwelekwa kwa Yohana Mta kubatiza

⁵⁷ Mazuwa ya Elizabeti yo kwefungula yeze yabule, niyo efungula mwana chilume. ⁵⁸ Wantu we haguhi hakwe hamwenga na walukolo wakwe weze weve ivyo Zumbe amfilise mbazi, niyo wose weleleswa hamwenga naye.

⁵⁹ Mwana eze abule mazuwa mnane, weza kumjela ngasu. Niyo waunga wamwinke zina dya tati yakwe,

etangwe Zakaliya. ⁶⁰ Mna nine niyo agamba, "Bule! Zina dyakwe netangwe Yohana."

⁶¹ Wamhitula, "Mna hahana mntu mo lukolo lwenyu akwitangwa zina idyo!" ⁶² Niyo walonga na Zakaliya kwa vilagiso chani wamanye ivyo akunga amwitange mwanawe.

⁶³ Zakaliya niyo alombeza wamwinke chibawo awandike, niyo awandika vino, "Zina dyakwe netangwe Yohana." Wose niyo wehelwa vidala! ⁶⁴ Ahadya Zakaliya niyo adaha kulonga naho, niyo akonga kumjimbika Chohile. ⁶⁵ Wantu we haguhi hakwe niyo wogoha, na mbuli za vintu ivyo niyo zalongwa kose kwa wagulu wose we isi ya Yudeya. ⁶⁶ Chila evile mbuli izo, afanyanya mo moyo wakwe na kweuza, "Ivyo mwana uyo natende mntu ywani? Kwaviya udahi wa Zumbe wi hamwenga naye."

Uwoni wa Zakaliya

⁶⁷ Zakaliya, ise dya Yohana, amemezwa Muye Ukukile, naye kalonga mbuli ino kwa uwoni kulaila kwa Chohile.

⁶⁸ Ajimbikwe Zumbe, Chohile ywa Izulaeli! Kwaviya keza kuwambiza wantu wakwe na kuwambula.

⁶⁹ Kachinka suwe Mwambula mta nguvu, kulaila mo lukolo lwa Daudi, mtumwa ywakwe.

⁷⁰ Saviya alongaga kukongela nkongo, kujinkila kwa wawoni wakwe wakukile,

⁷¹ kugamba na chambulwe kulaila mwe wankondo wetu,

na kulaila mwe mikono ya wadya wose wakuchihiwa.

⁷² Alongaga nawawonele mbazi wadalalala wetu, na kudikumbuka lagano dyakwe dikukile.

⁷³ Elisaga kwa Bulahimu mkale ywetu,

⁷⁴ kugamba nachambule kulaila mwa wankondo wetu.

Naho nachitende chidahe kumsankanila Chohile hehena kogoha,

⁷⁵ kwa ukuka na kwa kuwoneka wedi kwakwe, mazuwa yose yo ujima wetu.

⁷⁶ "Nawe mwanangu, nawitangwe muwoni ywa Chohile Mkulu.

Kwaviya naulongole kubula kulongozi kwa Zumbe, chani umdamanyize sila.

⁷⁷ Kuwagambila wantu wakwe kugamba nawambulwe

kwa kulekeilwa masa yawo.

⁷⁸ Kwaviya Chohile ywetu ni mta mbazi.

Nachigaile mmweko wa wambulwa kulaila kulanga,

⁷⁹ na kuwalangaziza wadya wose wakwikala mwe chiza,

na chizuli cha file,

na kuvilongoza iviga vyetu mwe isila ya utondowazi."

⁸⁰ Yudya mwana niyo akula umwili no muye. Ekalaga mwe nyika kubula zuwa diya eze awalaile wantu wa Izulaeli.

Kwelekwa kwa Yesu

Matayo 1:18-25

2 Mazuwa yadya, Augustito, seuta ywa Lumi kalavya sigilizi kugamba wantu wose wo uzumbe wa isi ya Lumi waungigwa wawazwe. ² Iyo nani nkanana ya nkongo kwa wantu kuwazwa umo Kileniyo endile mkulu ywe isi ya Siliya. ³ Wantu wose niyo waita wawazwe, chila mntu ko mzi wakwe elekwe.

⁴ Yusufu naye ahalawaga heisi ya Galilaya mo mzi wa Nazaleti, niyo aita kwe isi ya Yudeya, mo mzi wa Beselehemu, hantu elekagwa zumbe Daudi. Yusufu nakaita uko kwaviya nani mntu akulaila mo lukolo lwa Daudi.

⁵ Niyo aita wawazwe hamwenga na Maliyamu mchumbakwe, endile ni msoka. ⁶ Umo wecheyuko Betilehemu, zuwa dya Maliyamu dyo kwefungula niyo dyabula. ⁷ Niyo efungula mwanawe ywa nkongo, mwana chilume. Amvisa vibwende, amgoneza mwe hondo, kwaviya nahehena he kwikala mwe nyumba za kufikila wajeni.

Wadimi wa ngoto na wandima wa kwembingu

⁸ Mwe isi idya, kwendaga na wadimi wa ngoto mwe zinkonde, wakadima fyo dyawo dya ngoto kwa kuhokelezana neichilo. ⁹ Mndima ywa kwembingu ywa Zumbe awalaila, Ukulu wa Zumbe wawang'aziza kosekose, niyo wogoha vidala. ¹⁰ Mna mndima ywa kwembingu awagamba, "Msekogoha! Siwegailani mbuli yedi ya chinyemi vidala, ikunga iwatamile wantu wose. ¹¹ Dyelo ko mzi wa Daudi, kelekwa Mwambula ywenyu, nuyo Kulisito, † Zumbe! ¹² Chino ni chilagiso chikunga chileke mkampanya, namumbwile mwana mteke, kaviswa vibwende, kagonezwa mwe hondo."

¹³ Ahadya, bunga kulu dya wandima wa kwembingu dyadugana na yudya mndima ywa kwembingu, wakamtogola Chohile na kugamba.

¹⁴ "Ukulu una Chohile eyuko kulanga kwembingu, na utondowazi kwa wantu mwe isi awaungile."

¹⁵ Wandima wa kwembingu wadya weze wauye kulanga, wadya wadimi wagambilana, "Haya, chiteni uko Beselehemu chikakaule idyo dilaile, Zumbe achigambile."

¹⁶ Ivyo waita kwa kunyaguliza, wambwila Maliyamu na Yusufu hamwenga na yudya mwana umteke kagonezwa mwe hondo. ¹⁷ Weze wamwone yudya mwana, niyo wawagambila mbuli wagambilwe ni mndima ywa kwembingu zikumlanga umwana.

¹⁸ Wadya wose wevile, wehelwa kwa yadya wagambilwe ni wadya wadimi. ¹⁹ Mna Maliyamu niyo ayaika yose mo moyo wakwe, akayafanyanya vitendese.

²⁰ Vikaheza wadya wadimi niyo wauya waka mtunya Chohile na kumtogola kwa chausa cha yose wevile na kuyawona, kwaviya yose yadamanyagwa saviya mndima ywa kwembingu endaga awagambilaga.

† KULISITO.

Umwana enkwa zina

²¹ Mwe zuwa dya mnane, zuwa dyo kumjela ngasu umwana, niyo umwana etangwa Yesu saviya mndima ywa kwembingu alongaga umo nine nahenati kwinda.

Yesu alavigwa kwa Zumbe mwe Nyumba inkulu ya Kuvikila

²² Yabula mazuwa ya Maliyamu na Yusufu kulenguswa saviya mazwela ye Sigilizi ya Musa ikulagiza, niyo wamwigala umwana Yelusalemu uleke wamlavye kwa Zumbe, ²³ saviya iwandikwe mwe Sigilizi ya Zumbe, "Chila mwana ywa nkongo wa chilume aungwa aikwe kwa Chohile." ²⁴ Niyo waita chani wakalavye majeleko saviya viungigwe mwe Sigilizi ya Zumbe iku-longa, "Suwa waidi hegu machinda maidi ya wasuwamanga."

²⁵ Mazuwa ayo, hadya Yelusalemu nahana mntu akwitagwa Simoni. Mntu uyo nendile kawoneka ywedi kulongozi kwa Chohile. Naho nakagoja vidala wambulwa wa Izulaeli, na Muye Ukukile ne hamwenga naye. ²⁶ Naye nakagambigwa ni Muye Ukukile kugamba habanike kubula eze amwone Kulisito asagulwe ni Zumbe. ²⁷ Welesi wa Yesu weze wamwigale Yesu mwe Nyumba nkulu ya Chohile chani wamdanyize saviya vikungwa ni Sigilizi ya Musa, niyo Muye Ukukile amlongozi Simoni kubula mwe Nyumba iyo. ²⁸ Simoni amhokela umwana mwe mikono yakwe, amjimbika Chohile agamba,

²⁹ "Haluse Zumbe, mlekeile mtumwa ywako, aite kwa utondowazi saviya ulongile."

³⁰ Kwaviya kwa meso yangu suuwona wambulwa wako,

³¹ uutendile uwoneke mwa wantu wose.

³² Langailo dikunga diwagubwile wantu sawo Wayahudi yadya ukuunga weye, naho nadigale ukulu kwa wantu wako wa Izulaeli."

³³ Welesi wa Yesu wehelwa ni izimbuli zilongigwe ni Simoni zo umwana. ³⁴ Niyo Simoni awajimbika na kumgambila Maliyamu, nine dya Yesu, "Mwana yuno kasagulwa ni Chohile kutenda luhosa lwa kugwa na kuuyuka kwa wantu walozize mwe isi ya Izulaeli. Naho natende chilagiso kulaila kwa Chohile, na wantu walozize nawamlemele. ³⁵ Naho fanyanyi za mwe myoyo ya wantu walozize nazigubulwe pwilili. Nawe mwenye, usungu saviya bamba dikutwa naukusenge mo umoyo wako."

³⁶ Hendaga na muwoni yumwenga mvyele akwitangwa Ana, mwana Fanueli, ywa kabila dya Asheli. Mvyele uyo ekalaga na mgosiwe kwa mihilimo mfungate kukongela kusolwa kwakwe. ³⁷ Niyo afilwa ni mgosiwe. Naho nana mihilimo milongo mnane na mine. Chipindi chose icho nakekala mwe nyumba nkulu ya Chohile, akalombeza kwa kufunga na kulombeza chilo na msi.

³⁸ Yuno nakalaila mwe sila idya, akamtogola Chohile,

na kawagambila mbuli ya yudya mwana wantu wose nawakagoja wambulwa wa Yelusalemu.

Kuya Nazaleti

³⁹ Yusufu na Maliyamu weze wabinde yose saviya waungigwe ni Sigilizi ya Zumbe, wauya Nazaleti, mo mzi wa Galilaya. ⁴⁰ Yudya mwana niyo akula na kutenda na nguvu, niyo atenda na umanyi, na wedi wa Chohile navihamwenga naye.

Mbwanga Yesu mwe Nyumba nkulu ya Kuvikila

⁴¹ Welesi wa Yesu nawa mazwela ya kwita Yelusalemu chila mhimilimo mwe Pasaka. ⁴² Yesu eze abuze mihilimo mlongo na midi, niyo waita naye mwe sikunkulu iyo saviya nawakaungigwa ni mazwela. ⁴³ Sikunkulu ize isile, wakonga kuya kaya. Mna yudya mwana Yesu niyo asigala ko mzi wa Yelusalemu, mna welesi wakwe hawavimanyize. ⁴⁴ Nawakamanya emgati mwe difyo dya wantu, wajenda kubula zuwa diswa. Niyo wakonga kumlonda kwa walukolo wawo na wambuya wawo. ⁴⁵ Weze wamswe, wauya Yelusalemu kumlonda.

⁴⁶ Yeze yabule mazuwa matatu, wambwila mwe Nyumba nkulu ya Chohile, kekala mgati mwa wahinya wa Chiyahudi, awategeleza na kuwauza milosi. ⁴⁷ Wose wamwetegeleze wehelwa ni zifanyanyi zakwe no umanyi ananawo. ⁴⁸ Welesi wakwe weze wamwone wehelwa. Mami yakwe amgamba, "Mwanangu, ni mbwani ukuchitenda vino? Kaula, miye na iso nachikakulonda kwa chinyulu."

⁴⁹ Yesu awagamba, "Kwa mbwani mwanilonda? Hamanyize kugamba naungwa nikale mwe inyumba ya Tate?" ⁵⁰ Mna wowo hawaimanyize imbuli idya awagambile.

⁵¹ Yesu niyo auyanya na welesi wakwe kubula Nazaleti, naye nakawevisa ise na nine. Nine azika izimbuli zose mo moyo wakwe. ⁵² Naye Yesu niyo akula na kongezeka chimo na kutenda na umanyi, na kujendeleza kumuwigala Chohile na wantu.

Ulongi wa Yohana Mta kubatiza

Matayo 3:1-12; Mako 1:1-8; Yohana 1:19-28

3 Mhilimo wa mlongo na mishano wo uzumbe wa zumbe Tibeliyo zumbe ywa Lumi, Pontiyo Pilato endaga mkulu ywa isi ya Yudeya, na Helode endaga chilongozi ywa Galilaya, na mlukolo ywakwe Filipo endaga chilongozi ywa si ya Ituleya hamwenga na Tilakoniti, Lisaniya naye endaga chilongozi ywa Abilene, ² Anasi na Kayafa wendaga walavyantambiko wakulu. Chipindi icho mbuli ya Chohile yambwila Yohana mwana ywa Zakaliya kwedijangwa. ³ Yohana niyo abula chila hantu mwe si zose zihakane no mto Yolodani, akalonga, "Kweileni masa yenyu, mbatizwe, Chohile nawalekeileni masa yenyu."

⁴ Saviya iwandikwe mwe chitabu cha muwoni Isaya "Izwi dya mntu akwila kwe nyika, 'Idamanyeni sila ya Zumbe, mchumize hadya akunga ajinkile!"

⁵ Chila kolongo nadigubikwe,
chila gulu na kagulu visalahazwe.
Sila zigonjize zichumizwe,
na sila zibanike zidamanywe vyedi.

⁶ Chila mntu nawone ivyo Chohile nachambule! "

⁷ Yohana nakawagambila wadya wose wezile chani wabatizwe, "Nyuwe welekwa wa nyoka! Ni yuhi awagambileni mwadaha kusumka kanto dya Chohile dikwiza? ⁸ Elo lagisani kwa ntendwa kugamba mweila masa yenyu. Msekwelongela mwe myoyo yenyu, 'Bulahimu ni tati yetu! Nawagambilani kugamba, Chohile adaha kuyahitula mayuwe yano kutende wana Bulahimu! ⁹ Mna haluse hoyu imalanywa kale kukanta masina ye miti, chila mti haukweleka matunda yedi naukantwe na kudulwa mo moto."

¹⁰ Wantu niyo wamuza, "Haluse chitende mbwani?"

¹¹ Niyo awahitula, "Mta nkazu mbili amwinkage imwenga yudya hena, mta nkande atende saivyo."

¹² Wachisanya kodi nawo niyo weza chani wabatizwe, wamuza, "Mhinyi, suwe naswi chitende mbwani?"

¹³ Niyo awahitula, "Msekuguha vintu kujinka viya mpangilwe."

¹⁴ Wankondo nawo niyo wamuza, wamgamba, "Suwe naswi chitende mbwani?"

Awagamba, "Msekuhoka vintu vya wantu, msekumlongela mntu kwa udanti, naho mzumile maliho mkulihwa."

¹⁵ Mna kwaviya wantu nawakagoja kwiza kwa Kulisito, ivyo wakonga kufanyanya mwe myoyo yawo kugamba Yohana nuyo Kulisito. ¹⁶ Yohana niyo awahitula, "Miye nawabatizani kwa mazi, mna eza mntu mta udahi kujinka miye. Uyo akwiza miye sikuwagila hata kufungula izisigi ze vilatu vyakwe, uyo nawabatizeni kwa Muye Ukukile na kwa moto. ¹⁷ Ana lungu mo mkono wakwe, naye aheta ingano yakwe. Akajika naike ngano kwedigulu, mna makanka nayoke ko mo houkufa."

¹⁸ Ivyo kwa mbuli ntuhu ziloze Yohana niyo awagambila wantu Mbuli Yedi na kuwagamba waleke wavy wawo. ¹⁹ Naho Yohana nakamkwahila Helode, mkulu ywa Galilaya kwaviya nakamsola Helodiya, mkaza mlukolo ywa Filipino mwe mbuli ntuhu zihaye ziloze. ²⁰ Vikajika Helode nakongezeza wavy wakwe hadya eze amjele Yohana mwe digeleza.

Yesu abatizwa

Matayo 3:13-17; Mako 1:9-11

²¹ Niyo wantu wose weze wabatizwe, Yesu naye niyo abatizwa. Umo akalombeza, kulanga kwembingu niyo kwagubuka, ²² Muye Ukukile niyo asela mnanga mwakwe mwe mligano uge suwa manga. Niyo izwi kulaila kwembingu dyevika, "Weye nuyo mwanangu, hungisa. Weye waniwagila."

Lukolo Iwa Yesu

Matayo 1:1-17

²³ Yesu eze akonge ndima yakwe, nakabula mihilimo milongo mitatu. Wantu nawakampanya kugamba ni

mwana Yusufu, mwana Eli. ²⁴ Eli nani mwana Matati, endaga mwana Lawi, mwana Meliki, mwana Yana, mwana Yusufu, ²⁵ endaga mwana Matatiya, mwana Amosi, mwana Nahumu, mwana Hesili, mwana Nagayi, ²⁶ endaga mwana Mati, mwana Matatiya, mwana ywa Semeni, mwana ywa Yusufu, mwana ywa Yuda, ²⁷ endaga mwana Yohanani, mwana Lesa, mwana Zelubabeli, mwana Shealiteli, mwana Neli, ²⁸ mwana Meliki, mwana Adi, mwana Kosamu, mwana Eli-madamu, mwana Eli, ²⁹ endaga mwana Yoshuwa, mwana Eliezeli, mwana Yolimu, mwana Matati, mwana Lawi, ³⁰ endaga mwana Simoni, mwana Yuda, mwana Yusufu, mwana Yonamu, mwana Eliakimu, ³¹ endaga mwana Meleya, mwana Mena, mwana Matati, mwana Natani, mwana Daudi, ³² endaga mwana Yese, mwana Obedi, mwana Boazi, mwana Salimoni, mwana Nashoni, ³³ endaga mwana Aminadabu, mwana Adimini mwana Hesiloni, mwana Pelesi, mwana Yuda, mwana wa Alini, ³⁴ endaga mwana Yakobo, mwana Isaka, mwana Bulahimu, mwana Tela, mwana Naholi, ³⁵ endaga mwana Selugi, mwana Leyu, mwana Pelegi, mwana Ebeli, mwana Sala, ³⁶ endaga mwana Kenani, mwana Alifakisadi, mwana Shemu, mwana Nuhu, mwana Lameki, ³⁷ endaga mwana Mesusela, mwana Henoko, mwana Yaledi, mwana Mahalaleli, mwana Kenani, ³⁸ endaga mwana Enoshi, mwana Seti, mwana Adamu, endile mwana Chohile.

Kujezwa kwa Yesu

Matayo 4:1-11; Mako 1:12-13

4 Yesu kauya kulaila ko mto Yolodani kamema Muye Ukukile niyo alongozwa ni Muye uyo kwita kwe nyika. ² Uko niyo ajezwa ni Mwavyu kwa mazuwa milongo mine. Mwe chipindi icho chose hadile chochose, ivyo eze yajinke mazuwa ayo niyo alumwa nisala.

³ Mwavyu amgamba, "Hegu weye wi Mwana ywa Chohile, digambe diyuwe dino dihituke mgate."

⁴ Yesu amhitula, "Iwandikwa mwa Mawandiko Yakukile, 'Mntu hakwikala kwa kudya mgate uwodu.'"

⁵ Akaheza Mwavyu amkweza hantu henukile kulanga na kumlagisa useuta wi mwe isi yose. ⁶ Niyo Mwavyu amgamba, "Nahwike useuta wose uwo una udahi wose na Ukuka na ugoli wose," "Kwaviya vyose sinkigwa miye, nidahe kumwinka yoyose saviya hunga. ⁷ Elo una nifikila madi kwa kunivikila miye, vyoseni vino navitende vyako."

⁸ Yesu niyo amhitula, "Iwandikwa vino mwa Mawandiko Yakukile, 'Mvikile Zumbe Chohile ywako na kumsankanila uyo du!'"

⁹ Akaheza Mwavyu amwigala Yelusalemu na kumkweza halanga ho lunenengwe he Nyumba nkulu ya Chohile, niyo amgamba, "Hegu weye wi Mwana ywa Chohile, kwedule hasi kulaila hano. ¹⁰ Kwaviya iwandikwa mwa Mawandiko Yakukile kugamba, 'Chohile nawasigile wandima wa kwembingu wakwe wakudime.' ¹¹ Naho viwandikwa kugamba, 'Nawaku-

toze mwe mikono yawo, chani unasekwebaja chiga chako mwe diyuwe.' "

¹² Mna Yesu niyo amhitula, "Viwandikwa kugamba, 'Usekumjeza Zumbe Chohile ywako.' "

¹³ Mwavu eze abinde kumjeza Yesu kwa chila sila, niyo amwasa kwa chipindi.

Yesu akonga ndima yakwe uko Galilaya

Matayo 4:12-17; Mako 1:14-15

¹⁴ Yesu niyo auya Galilaya, atenda kamema nguvu za Muye Ukukile. Mbuli zakwe niyo zajendeleza mwe zi si zose zi mjihi. ¹⁵ Nakahinya mwe zi nyumba zo kuvikila zawo naho nakatunyiswa ni wantu wose.

Yesu alemelwa uko Nazaleti

Matayo 13:53-58; Mako 6:1-6

¹⁶ Yesu niyo aita Nazaleti, hantu akwile, mwe zuwa dya kuhumula, engila mwe nyumba yo kuvikila saviya azwele. Niyo achimala chani asome Mawandiko Yakukile, ¹⁷ niyo enkigwa chitabu cha muwoni Isaya.

Kachigubula na kusoma hantu hawandikwe,

¹⁸ "Muye wa Zumbe wi hamwenga na miye, kwaviya kanisagula niwagambile wachiwa Mbuli Yedi. Kanisigila niwagambile wadya wafungigwe kugamba nawalekeilwe,

na wadya hawekuwona nawawone naho, kanisigila kuwalekeila wadya wakusulumizwa,

¹⁹ na kulonga kugamba chipindi chibula, Zumbe hadya nakombole wantu wakwe."

²⁰ Akaheza Yesu niyo agubika chiya chitabu, amvuziza mndima, na kwikala hasi. Wantu wose nawe mwe nyumba yo kuvikila wamng'oilu meso, ²¹ niyo akonga kuwagambila, "Mawandiko yano dyelo yachinta, saviya mwivile yakasomwa."

²² Wose niyo watamilwa na kwehelwa ni milosi yedi ya mbuli asimwile. Wagamba, "Yuno suyo mwana ywa Yusufu?"

²³ Yesu awagamba, "Sivimanya kugamba namnigambile mliganyo, 'Mganga, kwehonye mwenye.' Naho namnigambe kugamba chiva mbuli zose udamanye uko ko mzi wa Kapelinaumu vidamanye hano he kaya yako. ²⁴ Yesu ongezeza, chindedi nawagambilani vino," kugamba, "Hahana muwoni natunywe kwe isi yakwe mwenye.

²⁵ "Tegelezani chindedi, kwendaga na wavyele walozize mwe isi ya Izulaeli mwa mazuwa ya Eliya. Mwe chipindi chiya kwendaga hakuna fula kwembingu kwa mihilimo mitatu na myezi mtandatu naho niyo kwatenda na gumbo ditendese mwe si yose. ²⁶ Hata ivyo Eliya hasigilwe kwe mntu mgati mwawo, ukaleka du kwa yudya mvyele abanikilwe ni mgosi Saleputa mwe si ya Sidoni. ²⁷ Naho kwendaga na wantu walozize wata matana wakekala mwe isi ya Izulaeli mwa mazuwa ya muwoni Elisha, mna na hahana hata mtu yumwenga mgati mwawo alenguswe, mna Naamani uyodu we isi ya Siliya."

²⁸ Wantu wose nawe mwe idya nyumba yo kuvikila weze weve ivyo, niyo wengilwa ni maya. ²⁹ Niyo wachi-

mala, wamlavya Yesu kuse ko mzi, na kumwigala halanga ho lugulu hadya mzi wawo uzengigwe. Nawakaunga wamdule hasi kulaila mnkanda mo lugulu, ³⁰ mna Yesu niyo ajinka mgati mwawo na kwita zakwe.

Mntu mta mpepo

Mako 1:21-28

³¹ Akaheza Yesu niyo aita Kapelinaumu, mwe mzi wa Galilaya. Na akahinya wantu we Zuwa dya Kuhumula.

³² Woseni niyo weheleswa eze wawone ivyo endile akawahinya, kwaviya nakahinya kwa udahi. ³³ Mwe nyumba yo kuvikila kwendaga na mntu mta mpepo nchafu, niyo aguta kwa izwi kulu, ³⁴ "Haa! Yesu ywa Nazaleti, waunga mbwani kwetu? Kwiza uchikome? Sikumanya weye wi yuhi, wi Msigilwa Mkuka ywa Chohile!"

³⁵ Yesu niyo aikwahila idya mpepo, "Nyamala naho mlawe yuno mntu!" Mpepo idya yamgwisa hasi yudya mntu kulongozi kwawo, yamlawa hemlumize.

³⁶ Wantu wose weheleswa na kugambilana, "Yano ni mahinyo yani? Mntu yuno ana udahi na nguvu za kukwahila mpepo nchafu, nazo zamwiva!" ³⁷ Elo mbuli za Yesu niyo zazagala chila hantu mwe isi idya.

Yesu ahonya wantu walozize

Matayo 8:14-17; Mako 1:29-34

³⁸ Yesu niyo afosa mwe nyumba yo kuvikila aita kwe nyumba ya Simoni. Mkwewe Simoni ywe chivyele endaga akalumiswa homa, wamlombeza Yesu amhonye. ³⁹ Yesu aita na kuchimala hajihi na yudya mvyele aikwamila idya ihoma imlawe. Ihoma nayo niyo yamlawa, aho akonga kuwasankanila.

⁴⁰ Zuwa dize diswe, wamwigaila Yesu wantu wose wendile wakalumwa ni manyonje yesimile, niyo awajelekela mikono chila yumwenga na kuwahonya woseni. ⁴¹ Mpepo niyo zawafosa wantu walozize, wakaguta kugamba, "Weye wi Mwana ywa Chohile!"

Mna Yesu kazikwahila naho haungile zilonge, kwaviya nawammanya kugamba uyo nuyo Kulisito.

Yesu alonga uko Yudeya

Mako 1:35-39

⁴² Mtondo wakwe eze kuche, Yesu afosa mo mzi na kwita hantu hechedu. Fyo kulu dya Wantu wakonga kumbasa, weze wamuwone, niyo waunga wamchinde asekuhalawa aho hawo. ⁴³ Mna awagamba, "Naungigwa nilonge Mbuli Yedi ya Useuta wa Chohile mwe mizi mituhu nayo, kwaviya icho nicho nisigilwe ni Chohile kudamanya."

⁴⁴ Elo Yesu ajendeleza kulonga mwe isi ya Yudeya mndani mwe zi nyumba zo kuvikila ya Galilaya.

Yesu etanga wahinywa wa nkongo

Matayo 4:18-22; Mako 1:16-20

5 Zuwa dimwenga Yesu achimalaga hankanda hedi ziwa dya Genesaleti. Wantu walozize nawammemela na kufintana kwita kwakwe

kwetegeleza ulosi wa Chohile. ² Awona ngalawa mbili zijeile nanga mpwani, walowa wazasa nawakasunta izinyavu zawo. ³ Yesu engila mwe ngalawa imwenga yendaga ya Simoni niyo amgamba aigale hale hadodo na mpwani. Akajika ekala mwe ingalawa iyo na kuhinya fyo dya wantu.

⁴ Eze abinde ukuhinya, amgamba Simoni, "Igale hale-hale ingalawa kwa mazi amatali, niyo weye hamwenga na mbuyazo mziseleze izinyavu zenyu mlowe samaki."

⁵ Simoni amhitula, "Zumbe," "chilowa chilo chijima mna hachipatile chochose. Mna hegu weye walonga seivyo, naniziseleze izinyavu." ⁶ Weze waseleze izinyavu niyo walowa samaki zilizose naho izinyavu niyo zakonga kukantika. ⁷ Ivyo wawatagusa weyawe wadya nawe mwe ingalawa intuhu zingalawa wawambize. Weza na kumemeza samaki mwe zingalawa zoseni mbili na zimeme niyo zakonga kudidimila. ⁸ Simoni Petulo eze awone ayo yalaile, amfikila madi Yesu na kumgamba, Zumbe! "Halawe hangu, miye ni mta masa!"

⁹ Simoni na wose wendile wehamwenga naye niyo weheleswa kwa chausa che zisamaki walowile.

¹⁰ Seiviya weyawe dya Simoni, Yakobo na Yohana, wana Zebedayo nawo wehelewa. Yesu amgamba Simoni, "Usekogoha, kukongela vino haluse nautende mlowa wantu."

¹¹ Elo walavya izingalawa zawo mwa mazi na kuzibuza mpwani. Waleka chila chintu na kumtimila Yesu.

Yesu ahonya mntu

Matayo 8:1-4; Mako 1:40-45

¹² Yesu hadya endaga kwemzi umwenga mgati mwe mizi idya kwalailaga mntu endaga akuhuma matana. Eze amwone Yesu, edula hasi na kumlombeza, "Zumbe, ukaunga, wadaha kunilengusa!"

¹³ Yesu achumiza mkono wakwe na kumdonta. Niyo amgamba, "Lenguka!" Aho unyonje wamlawa mntu uyo. ¹⁴ Yesu amgamba, "Usekumgambila mntu yoyose, mna hita kwa mlavyantambiko akuwone, naho ukalavye jeleko kwa chausa cho kulenguka kwako saviya Musa asigile, chani wantu waukule kugamba kuhona."

¹⁵ Mna mbuli za Yesu niyo zajendesha vidala, na mafyo ya wantu nayo niyo yaita kumwetegeleza na kuhonywa manyonje yawo. ¹⁶ Mna Yesu nakaita hantu hechedu na kumlombeza Chohile.

Yesu ahonya mntu aholomale

Matayo 9:1-8; Mako 2:1-12

¹⁷ Zuwa dimwenga Yesu nakahinya. Mafalisayo wamwenga na wahinya Sigilizi walaile mwe chila mzi wa Galilaya na Yudeya na Yelusalemu hadya ekale akahinya. Nguvu za Zumbe nazimwingila ahonye wanyonje. ¹⁸ Wantu wamwenga naweza wamwinula mntu mwe lusazi aholomale. Niyo wajeza kumwingiza kunyumba wamwike kulongozi kwa Yesu. ¹⁹ Mna kwachausa che difyo dya wantu, wadunduga kumwingiza mndani. Ivyo wamwinula no lusazi na

kumjisiza kulanga kwe digulu, waponkola langa, na kumseleza no lusazi lwakwe mgati mwe difyo kulongozi kwa Yesu. ²⁰ Yesu eze awone uzumizi wananawo, niyo amgamba, "Mbuyangu, kulekeilwa masa yako."

²¹ Wahinya Sigilizi hamwenga na Mafalisayo wakonga kulonga wenye, "Yuno ni mntu ywani akumhuluta Chohile? Chohile nuyo ichedu akudaha kulekeila masa!"

²² Yesu kabunkula zifanyanyi zawo na kuwagamba, "Ni mbwani mkufanyanya vino mwe myoyo yenyu?"

²³ Vihufu ni vihi kugamba, 'Masa yako yalekeilwa,' hegu kugamba, 'Chimala ujende?' ²⁴ Mna naunga mmanye kugamba, Mwana ywa Mntu ana udahi wa kulekeila masa mwe isi yose." Akajika amgamba yudya mntu aholomale, "Nakugamba, chimala, guha ulusazi lwako wite kukaya!"

²⁵ Ahadya mntu yudya achimala kulongozi kwawo wose, etwika ulusazi lwakwe endile akagonela, aita kaya, kuno akamtunya Chohile. ²⁶ Wantu wose niyo wehelweswa! Wengilwa ni woga, wamtunya Chohile, wakugamba, "Dyelo chiwona maula!"

Yesu amwitanga Lawi

Matayo 9:9-13; Mako 2:13-17

²⁷ Aho vize viheze, Yesu akafosa niyo amwona mchisanya kodi yumwenga akwitangwa Lawi, ekale mwe kazumba ka kuchisanyiza kodi. Yesu amgamba, "Nitimila." ²⁸ Lawi achimala, asa chila chintu na kumtimila.

²⁹ Akaheza Lawi niyo amdamaniza Yesu ngasu nkulu mwe nyumba yakwe, bunga kulu dya wachisanya kodi na wantu watuhu wendaga wakadya hamwenga nawo. ³⁰ Mafalisayo wamwenga na wahinya sigilizi wamwenga wa bunga dya Mafalisayo wawagamba wanampina wa Yesu. "Ni mbwani mkudya na kunywa na wachisanya kodi hamwenga na wata masa?"

³¹ Yesu awahitula, "Wantu hewekulumwa hawakunga mgangana, mna wadya wakulumwa. ³² Sizile kuwetanga wakuwoneka wedi weile, mna wadya wata masa wadahe kweila masa yawo."

Mbuli ya kufunga

Matayo 9:14-17; Mako 2:18-22

³³ Wantu watuhu wamgamba Yesu, "Wanampina wa Yohana wafunga kudya nkanana zilizote na kumlombeza Chohile, na wanampina wa Mafalisayo nawo wadamanya seivyo, mna wanampina wako wadya na kunywa."

³⁴ Yesu awahitula, "Mwafanyanya kugamba mwadaha kuwachinda wajeni wagonekwe kwe nyinka wafunge wasekudya aho msozi achi hamwenga nawo? Havikudahika! ³⁵ Mna mazuwa yeza umo msozi aneza kusigwa mgati mwawo, aho naho nawafunge."

³⁶ Yesu naho awagambila mligano uno, "Hahana mntu akutatula chilaka cha suche mpya na kuchisuma mwe suche isakale. Anadamanya ivyo, nabalange isuche impya, na chiya chilaka che suche impya hachivane neidya isuche isakale. ³⁷ Seivyo hahana mntu

akujela divai mpya mwe mikwiji ya kale, kwaviya anadamanya ivyo, divai mpya naitule idya mikwiji, divai naitikile hasi, mikwiji nayo naiwole vyabule. ³⁸ Mna divai mpya yawagila ijelwe mwe mikwiji mihya! ³⁹ Naho hahana mntu naunge anywe divai mpya anaheza kunywa divai ya kale. Agamba, 'Idya divai ya kale ni yedi,' vitendese."

Mbuli ya Zuwa dya Kuhumula

Matayo 12:1-8; Mako 2:23-28

6 Zuwa dimwe dya Kuhumula Yesu na wanampina wakwe nawakajinka mwe nkonde zo uhemba. Wanampina wakwe niyo wakonga kuhasula maiso, wayahugusa ne mikono yawo, na kudya uhemba. ² Mafalisayo wamwenga wauza, "Ni mbwani mku-damanya mbuli ilemezwe mwe sigilizi yetu kudamanywa mwe zuwa dya Kuhumula?" ³ Yesu awahitula, "Vino hamsomile viya adamanyaga Daudi hamwenga na weyawe umo nawana sala? ⁴ Yeye nakengila mwe nyumba nkulu ya Chohile, niyo aguha migate ilavigwe kwa chausa cha Chohile na kuidya, niyo awapangila weyawe. Naho Sigilizi zilemeza mntu yoyose kudya migate iyo, mna walavyantambiko du." ⁵ Akajika Yesu awagamba, "Mwana ywa Mntu nuyo Zombe ywa Zuwa dya Kuhumula."

Mntu aholomale mkono

Matayo 12:9-14; Mako 3:1-6

⁶ Mwe Zuwa tuhu dya Kuhumula Yesu aitaga kwe kuhinya mwe nyumba yo kuvikila. Mwe nyumba iyo mwendaga na mntu aholomale mkono wakwe wa kulume. ⁷ Wahinya Sigilizi wamwenga na Mafalisayo wamwenga nawakazungula chintu chikunga chimhose Yesu, elo wamsinyisa hegu namhonye mntu yudya mwe Zuwa dya Kuhumula. ⁸ Mna kwaviya Yesu naka-manyi izifanyanyi zawo niyo amgamba yudya mntu mta mkono uholomale, "Souchimale hano." Yudya mntu enuka niyo achimala hadya. ⁹ Akaheza Yesu niyo awagamba, "Nawauzani, Sigilizi yetu yachunga chidamanye yedi hegu yehiye mwe Zuwa dya kuhumula? Kuhonya ujima wa mntu hegu kukoma?" ¹⁰ Niyo ahituka na kuwakaula wantu woseni wendile hadya, niyo amgamba yudya mntu, "Chumiza umkono wako." Naye niyo adamanya seivyo, mkono wakwe niyo wahona.

¹¹ Mna wadya wantu niyo wengilwa niyo wehiwa wafanyanya wamtende chisimo chani Yesu.

Yesu asagula wasigilwa mlongo na waidi

Matayo 10:1-4; Mako 3:13-19

¹² Mwa amazuwa ayo Yesu akwelaga ko lugulu akuchezeza chilo chijima akamlombeza Chohile. ¹³ Eze kuche, niyo etanga wanampina wakwe, na kusagula mlongo na waidi mgati mwawo, na kuwetanga wasigilwa, ¹⁴ Simoni yudya amwinkile zina dya Petulo na mlukolo ywakwe Anduleya, Yakobo na Yohana, Filipino na Batolomayo, ¹⁵ Matayo na Tomaso, Yakobo mwana ywa Alifayo, na Simoni akwitangwa Zelote, ¹⁶ Yuda

mwana ywa Yakobo na Yuda Isikalivyote amhosize Yesu.

Yesu ahinya na kuhonya wantu

Matayo 4:23-25

¹⁷ Yesu eze asele kulaila ko lugulu hamwenga na wanampina wakwe, wachimala hantu hachumile. Wanampina wakwe walozize. Fyo kulu dya wantu walaile ntendele zose za Yudeya na wantu walaile Yelusalemu na mpwani ya Tilo na Sidoni, ¹⁸ Wantu awo naweza kumwetegeleza Yesu na kuhonywa manyonje yawo. Wadya wendile wakasulumizwa ni mpepo nchafu nawahonywa. ¹⁹ Wantu wose nawakajeza kumkufya, kwa idya nguvu nendile ikalaila mndani mwakwe na kuwahonya wose.

Chinyemi na usungu

Matayo 5:1-12

²⁰ Yesu kawasinya wanampina wakwe agamba, "Chinyemi china nyuwe wachiwa, kwaviya Useuta wa Chohile ni wenyu!" ²¹ Chinyemi china nyuwe mkulumwa nisala vino haluse, kwaviya namwigute! Chinyemi china nyuwe mkwila vino haluse, kwa viya namseke!"

²² "Chinyemi china nyuwe chipindi wantu wakawaihiwani, na kuwalemela, na kuwahulutani, na kugambigwa mwiha, kwa chausa cha Mwana ywa Mntu! ²³ Mbwedani aho mbuli izo nazilaile, kwaviya mwikiwa ntunyo nkulu uko kwembingu. Kwaviya wadalalaha wawo wawadamanyizaga saivyo wawoni."

²⁴ "Mna na mvimanye nyuwe mwi wagoli vino haluse, kwaviya mhokela kale chinyemi chenyu!"

²⁵ Namvimanye nyuwe mwigute vino haluse, kwaviya namtende na sala!

Namvimanye nyuwe mkuseka vino haluse, kwaviya namwomboleze na kwila!

²⁶ "Namvimanye nyuwe uneva wantu wakawato-golani, kwaviya wadalalaha wawo watendaga saivyo wawoni wadanti.

Kuwaunga wankondo

Matayo 5:38-48; 7:12a

²⁷ "Mna nawagambilani nyuwe mkunitegeleza, waun-
geni wankondo wenyu, wadamanyizeni vyedi wadya wakuwehiwani. ²⁸ Wajimbikeni wadya wakuwaligita, naho walombezezeni kwa Chohile wadya wakuwadamanyiza yehiye. ²⁹ Uneva mntu anakutowa mwe fundu imwe, mleke akutowe mwe fundu ya kaidi nayo, naho uneva mntu anaguha inkazu yako, mwinke ne shati nayo. ³⁰ Mntu yoyose akukulombeza chintu, naho mntu yoyose akukuhoka chintu chako, usekumgamba akuvuzize. ³¹ Saviya mkunga wantu wawadamanyizeni nyuwe nanywi muwadamanyize seivyo.

³² "Uneva mwa waunga wadya wakuwaungani awodu, ni mbwani mkunga mhokele ntogizi? Kwaviya

hata wata masa wawaunga wadya wakuwaunga!
³³ Naho uneva mkawadamanyiza yedi wadya wakuwadamanyizani yedi, na mhokele ntunyo yani? Kwaviya hata wata masa wadamanya seivyo! ³⁴ Naho uneva mwawakopesha wadya mmanyize kugamba nawawaliheni, ni mbwani mkunga mhokele ntogozi? Hata wata masa wawakopesha wata masa, wakatenda na msuhi wakulihwa chiyasi ichiya! ³⁵ Mna nyuwe waungeni wankondo wenyu naho wadamanyizeni yedi, wakopesheni naho msekwiwa fanyanyi za kuvuzizwa. Mkaheza namwinkigwe jeleko kulu, na mtende chindedi wana wa Chohile Mkulu ywa kwembingu Kwaviya uyo ni ywedi kwa wantu wehiye hewena ntogozi. ³⁶ Mtende wata mbazi saviya Tati yenyu ana mbazi.

Kuwakantila watuhu

Matayo 7:1-5

³⁷ "Mse kukantila watuhu, na Chohile naye hawakan-tile nyuwe, mse kuwalaha watuhu, na Chohile naye hawalaheni, walekeileni watuhu, na Chohile naye nawalekeile nyuwe. ³⁸ Wenkeni watuhu, na Chohile nawenkeni nyuwe. Kwaviya na mhimilwe chihimo chimemile na kusintwa mwe mikono yenyu. Naho chihimo mkunga muwahimile watuhu nicho Chohile naajeseze kuwahimila nyuwe."

³⁹ Yesu naye niyo awagambila mligano uno akawauza, "Tuntu hakudaha kumlongoza ntutu mnyawe, anadamanya ivyo, wose waidi nawagwele mwe bome. ⁴⁰ Hahana mwanampina akumjinka mhinya wakwe, mna chila mwanampina umo akakomeleza mahinyo yakwe, natende saviya mhinya yakwe.

⁴¹ "Ni mbwani ukusinya kabasi kemwe ziso dya mlukolo ywako, mna hukuwona msomo wi mwe diziso dyako? ⁴² Hegu naudahe vivihi kumgamba mlukolo ywako, 'Hake, mlukolo ywangu, goja huuse kabasi mwe diziso dyako,' mna hukuwona msomo wi mwe diziso dyako mwenye? Msongaganyi weye! Konga kusa msomo wi mwe diziso dyako mwenye, nivyo nau-dahe kuwona pwilili na kudaha kuusa msomo wi mwe diziso dya mlukolo mnyawo.

Mti na matunda yakwe

Matayo 7:16-20; 12:33-35

⁴³ "Mti wedi haukweleka matunda yaihiye, naho mti wihiye haukweleka matunda yedi. ⁴⁴ Kwaviya chila mti umanyika kulawana na matunda yakwe ukweleka, wantu hawakwaha tini mwe saka dya miwa hegu kumtunda zabibu mwe misongoma. ⁴⁵ Mntu ywedi alavya yedi kulaila mwe mpamba imwakwe, na mntu ehiye alavya yehiye kulaila mwe mpamba yakwe ya mbuli zihyiye. Kwaviya mntu alonga chiya chimemile mo moyo wakwe.

Wazesi waidi wa nyumba

Matayo 7:24-27

⁴⁶ "Ni mbwani mkunitanga, 'Zumbe, Zumbe,' mna hamkudamanya yadya huwagambilani? ⁴⁷ Chila mntu akwiza kwangu na kwiva mbuli zangu na kuzitimila, nani walagise ivyo eli. ⁴⁸ Uyo kekelo enga mntu, mo kuzenga nyumba yakwe, asimbisa na kwika msingi wakwe mwe luwe. Fula nkulu ize inye yabohola mo mto yaisingisa inyumba iyo mna haisingisike, kwaviya izengwa vyedi. ⁴⁹ Mna mntu yoyose akwiva izimbuli zangu akaleka kuzitoza aliganywa na mntu azengile nyumba mlanga mwe msanga hesimbile msingi, mazi ya bohole mwe mto yakeisingisa inyumba iyo yagwa hasi, naho yabogozoka!"

Yesu amhonya mtumwa ywa mkulu ywa wankondo wa Lumi

Matayo 8:5-13

⁷ Yesu eze abinde kulonga yoseni yano kwa wantu, niyo aita Kapelinaumu. ² Mkulu yumwenga ywa wankondo gana wa Chilumi nana mtumwa amungise, mtumwa uyo nani mnyonje gaja. ³ Yudya mkulu eze eve mbuli za Yesu, niyo awasigila wadalalaha wamwenga wa Chiyahudi waite wakamlombeze akamhonye umtumwa ywakwe. ⁴ Weze wambwile Yesu, niyo wamlombezesela, "Ichindedi mntu yuno aungigwa umwambize ⁵ kwaviya awaunga wantu wose, naho kachizengela nyumba yo kuvikila."

⁶ Akaheza Yesu niyo ajesanya nawo. Eze abule haguhi ne nyumba ya yudya mkulu ywa wankondo, niyo yudya mkulu awasigilaga wambuyaze kumgamba Yesu, "Zumbe, usekwehosa kwiza kuno, kwaviya miye sikuwagila kukuhokela mwe nyumbangu. ⁷ Naho miye nami sikuwagila kwiza kwako. Mna longa ulosi du, na mtumwa ywangu nahone. ⁸ Kwaviya miye mwenye nami ni mntu mta udahi, naho nina wankondo we hasi yangu. Ninamgamba yumwenga, 'Hita!' Naye aita, na ninamgamba mtuhu, 'So!' Naye eza, na ninamgamba mtumwa ywangu, 'Damanya vino!' Naye adamanya."

⁹ Yesu eze eve ivyo niyo ehelwa, niyo ahitukila idifyo dya wantu dikumtimila na kugamba, "Nawagambilani, sinati kuwona uzumizi sauno mwe isi yose ya Izulaeli!"

¹⁰ Wadya wantu wasigilwe wauya kukaya kwa yudya mkulu na kumbwila mtumwa ywakwe kahona.

Yesu auyusa mwana mvyele afilwe ni mgosiwe

¹¹ Zuwa dikumtimila, Yesu hamwenga na wanampina wakwe waita he mzi ukwitangwa Nayani. Fyo kulu dya wantu niyo dyawabasa. ¹² Umo wehaguhi ne nchili yo umzi, niyo kwa laila wantu wenule chimba cha mbwanga yumwenga endile ni mwana ichedu ywa mvyele afilwe ni mgosiwe, na fyo kulu dya mzi uduya nendile dikamsindikiza yudya mvyele kokuhamba.

¹³ Zumbe eze amwone uyo umvyele, niyo amfila mbazi, na kumgamba, "Usekwila." ¹⁴ Niyo asogela na kuditoza idijeneza, wadya wagosi nawadinule niyo wachimala.

Yesu agamba, "Mbwanga! Nakugamba, inuka!"

¹⁵ Yudya mbwanga abanike enuka, ekala na kukonga kulonga. Yesu amwigala kwa mami yakwe.

¹⁶ Wantu wose niyo wengila woga na kumtunya Chohile. Niyo wagamba, "Muwoni mkulu kachilaila mgati mwetu! Chohile keza kwambiza wantu wakwe!"

¹⁷ Mbuli zino za Yesu zijenda mwe si yoseni ya Yudeya na si zoseni zi mguhi.

Wasigilwa kulaila kwa Yohana Mta kubatiza

Matayo 11:2-19

¹⁸ Wanampina wa Yohana niyo wamgambila Yohana izimbuli zino zose. Naye niyo etanga waidi mgati mwa-wo ¹⁹ na kuwasigila kwa Zumbe wakamuze, "Vino weye nuyo alongigwe ni Yohana kugamba neze, hegu chimgoje mtuhu?"

²⁰ Weze wabule kwa Yesu, wamgamba, "Yohana Mta kubatiza kachisigila chize chikuze kugamba ni weye nawize, hegu chimgoje mtuhu."

²¹ Chipindi ichiya Yesu nendile akawahonya wantu walozize wendile wanyonje na wata mpepo nchafu na kuwatenda mantuntu walozize wawone. ²² Ivyo Yesu awahitula wanampina, "Hitani mkamgambile Yohana yadya muwone na kwiva, mantuntu wawona, viwete wajenda, wadya wakuhuma matana walenguka, hewekwiva weva, wabanike wauyuswa, na Mbuli Yedi ya Chohile yalongwa kwa wachiwa. ²³ Chinyemi china wadya hewena nkama na miye!"

²⁴ Wanampina wa Yohana weze wahalawe, Yesu niyo akonga kuwasimwila wantu mbuli za Yohana, "Umo mwitile kwenyika, namwita kusinya mbwani? Vino namwita kusinya nyasi ikusingiswa ni mpeho? ²⁵ Vino mlaila kuse mkasinye mbwani? Mntu avikile suche zedi? Bule! Wantu wakuvika suche za chiseuta naho wekala wikazi wa chigoli we mwe nyumba za chiseuta! ²⁶ Nigambilani, mwakusinya mbwani kuse? Muwoni? Chindedi, mna muwona akujinka muwoni. ²⁷ Kwaviya Yohana nuyo alongigwe mwa Mawandiko kugamba, 'Chohile kagamba, nanisigile msigilwa ywangu akulongwele kukudamanyiza sila.' ²⁸ Yesu ajendeleza kulonga," Nawagambilani, "Yohana ni mkulu kujinka mntu yoyose elekwe ni mvyele. Mna mntu mdodo kujinka wose mo Useuta wa Chohile ni mkulu kujinka Yohana."

²⁹ Wantu wose weze weve ayo, na hata wachisanya kodi, niyo nawazumila wedi wa Chohile kwaviya na wakabatizwa ni Yohana. ³⁰ Mna Mafalisayo hamwenga na wahinya Sigilizi walemela kumwiva Chohile naho nawalemela kubatizwa ni Yohana.

³¹ Yesu niyo ajendeleza kulonga, "Vino wantu wa dye-lo nadaha kuwaliganya na mbwani? Waligana na mbwani? ³² Waligana na wana wekale he gwilo. Bunga dimwenga dyagutila kwa tuhu, 'Chawachemelaga wila wa nyinka, mna hamwavinaga! Chachemaga wila wa ndilo, mna hamwiile!' ³³ Yohana Mta kubatiza nakeza hekudya naho hakunywa divai, mwagambaga, 'Ana mpepo!' ³⁴ Mwana Mntu ezaga, naakadya na kunywa, niyo mwagamba, 'Mkauleni yuno mntu! Aungisa kudya, naho ni mkozi, mbuya ywa wachisanya kodi na

wata masa!' ³⁵ Mna ubala wa Chohile uwoneka wedi naho wachindedi kwa wadya woseni wakuuzumila."

Yesu mnyumba mwa Simoni Mfalisayo

³⁶ Mntu yumwenga Mfalisayo amgoneke Yesu mwe nkande ya chisingi. Niyo Yesu aita kwe kaya ya Mfalisayo uyo, ekala na kudya. ³⁷ Mwo umzi udyo, nakuna mvyele mta masa. Keva kugamba Yesu naakadya mwe kaya ya Mfalisayo uyo, ivyo aguha kasupa kamemile mavuta ya kupwepweleka vitana. ³⁸ Achimala haguhi na Yesu kuno akaila, akachabaza iviga vya Yesu na mesozi yakwe. Niyo avifuta kwa fili zakwe, vikajika esa na kuvikuluguta mavuta. ³⁹ Yudya Mfalisayo eze awone ivyo, afanyanya mo moyo wakwe, "Uneva chindedi mntu yuno nani muwoni, nakabunkula kugamba mvyele yuno akumtoza evivihi, nakamanya kugamba ni mta masa!"

⁴⁰ Yesu amgamba Mfalisayo uyo, "Simoni, nonga hugambile chintu."

Simoni niyo agamba, "Haya Mhinyi, nigambila."

⁴¹ Yesu niyo akonga kulonga, "Nahana wantu waidi wakopaga hela kulaila kwa mntu akukopesha. Yumwenga nakakopa matundu magana mashano na mtuhu naye akopaga matundu milongo mishano. ⁴² Hahana adahile kuliha matundu ayo, ivyo yudya mntu awakopeshaga niyo awalekeila awagamba wose wasekumliha. Haluse ni yuhi namungise mgati mwa wadya waidi?"

⁴³ Simoni ahitula, "Nafanyanya kugamba ni yudya alekeilwe mta deni dya matundu yalozize."

Yesu amgamba, "Ni chindedi." ⁴⁴ Niyo amhitukila yudya mvyele na kumgamba Simoni, "Wamwona mvyele yuno? Siza mwe kaya yako, huninkile mazi ya kuhaka iviga vyangu, mna mvyele yuno kanihaka iviga vyangu kwa mesozi yakwe na kuvifuta kwa fili zakwe. ⁴⁵ Hunihokele kwa kunisesa, mna yuno kukongela hadya nizile halekile kunisesa mwe viga vyangu. ⁴⁶ Huukulugute mavuta mtwi wangu, mna mvyele uyu kakuluguta mavuta matana iviga vyangu. ⁴⁷ Nakugambila, kwaviya kausizwa masa yakwe yalozize, ivyo naye aungisa. Mna mntu yeyose alekeilwe masa majeche naye aunga kidodo."

⁴⁸ Niyo Yesu amgamba yudya mvyele, "Kulekeilwa amasa yako."

⁴⁹ Wantu watuhu wekale mwe meza wakonga kulonga wenye, "Yuno ni yuhi akudaha kulekeila masa?"

⁵⁰ Mna Yesu amgamba yudya mvyele, "Uzumizi wako ukuhonya. Jenda kwa utondowazi."

Wavyele nawakamwambiza Yesu

8 Akajika, Yesu katamba kwe mizi na kaya kulonga Mbuli Yedi yo Useuta wa Chohile. Wanampina mlongo na waidi niyo waita naye, ² wavyele wamwenga wahonyigwe manyonje na kulavigwa mpepo ni Yesu nawo wawabasa. Wavyele awo wendaga ni Maliyamu akwitangwa Magidalena, yudya alavigwe mpepo nchafu mfunigate, ³ Yona, mkaza Kuza endaga

mkulu mwe chitala cha Helode, Suzana, wavyele watuhu walozize. Wavyele awo wajesezaga ugoli wawo kumsankanila Yesu hamwenga na wanampina wakwe.

Mliganyo wa mhandi

Matayo 13:1-9; Mako 4:1-9

⁴ Wantu wajendeleza kwiza kwa Yesu kulaila chila mzi. Umo fyo kulu dya wantu dize didugane, Yesu nakasimwila mliganyo uno.

⁵ "Hendaga na mntu aitile kuhanda mbeyu. Umo akamyaga izimbeyu mwe nkonde, zimwenga zigwela mwe sila. Aho zijatwa, wadege wa kulanga nawo wazidya. ⁶ Izimwenga zigwela mwe luwe. Zize zikonge kuhota, zinyala kwaviya ulongo uswesa mazi. ⁷ Izimwenga zigwela mwe miwa, zikula hamwenga ne miwa, miwa niyo yazifintafinta. ⁸ Mbeyu ntuhu zigwela mwe ulongo wedi. Zakula na kweleka, chila imwenga nkanana gana."

Yesu naye abindiliza, "Mta magutwi neve!"

Vikuleka akuhinya kwa miliganyo

Matayo 13:10-17; Mako 4:10-12

⁹ Wanampina wakwe wamuza Yesu mliganyo uno ni mbwani, ¹⁰ Niyo ahitula, "Nyuwe ugubwilwa kumanya chinyele cho Useuta wa Chohile, mna kwa wantu watuhu vyalongwa kwa miliganyo, chani wanasinya wasekuona, wanategeleza wasekukombaganya.

Yesu atambalisa mliganyo wa mhandi

Matayo 13:18-23; Mako 4:13-20

¹¹ "Mliganyo uno nikugamba, mbeyu ni Mbuli ya Chohile. ¹² Izimbeyu zigwele mwe sila zaligana na wantu wakwiva Mbuli ya Chohile, mna Mwavu eza na kuiguha Mbuli iyo mwe myoyo yawo chani wasekuzumila na kukombolwa. ¹³ Izimbeyu zigwele mwe luwe zaligana na wantu wakwiva Mbuli ya Chohile na kuhokela kwa chinyemi, mna haikwingila mwe myoyo yawo. Waizumila hadodo, mna wanajezwa waileka. ¹⁴ Izimbeyu zigwele mwe miwa ni mliganyo wa wantu wakwiva Mbuli ya Chohile, mna wafintwa ni nkunto na ugoli na mbwedo wa mwe isi vyaleka wadunduga kweleka matunda. ¹⁵ Izimbeyu zigwele mwe ulongo wedi zaligana na wantu wakwiva Mbuli ya Chohile, waizumila na kuika mwe myoyo yawo, naho waitoza kubula kweleka matunda.

Taa igubikwe mwe nyungu

Mako 4:21-25

¹⁶ "Wantu hawakuwasha taa na kuigubika na nyungu hegu kuika kwe divungu. Mna waika mnanga mwe chiya cha kwikiya taa, chani wantu walangazwe umo wakengila mnyumba.

¹⁷ "Chochose chifisigwe nachilavyanywe kung'aile, naho chochose chigubikwe nachigubulwe na kwikwa kung'aile.

¹⁸ "Elo msinyise, saviya mkwiva, kwaviya mta chintu nongezewe, mna yudya hena chintu nahokwe chiya ichidodo akufanyanya ananacho."

Nine na walukolo wa Yesu

Matayo 12:46-50; Mako 3:31-35

¹⁹ Nine na walukolo wa Yesu wambasaga, mna hawadahile kumbwila kwa chausa che idifyo kulu dya wantu. ²⁰ Mntu yumwenga amgamba Yesu, "Mamiyako na walukolo wako wachimala heise waunga wakuwone."

²¹ Yesu awagamba wantu wose, "Mnala na walukolo wangu ni wadya wakwiva Mbuli ya Chohile na kuitimila."

Yesu aikwahila nkung'unto

Matayo 8:23-27; Mako 4:35-41

²² Zuwa dimwenga Yesu nakakwela mwe ngalawa hamwenga na wanampina wakwe. Niyo awagamba, "Chiteni ntendele ntuhu ye idiziwa." Ivyo wakonga kwita. ²³ Umo wendile mwe ngalawa wakaita, Yesu niyo agona ntongo. Aho nkung'unto nkulu yavumila mwe dziwa, niyo ingalawa yakonga kumema mazi, woseni nawe mwe chiloza chikulu. ²⁴ Elo wanampina wakwe niyo wamwinula wakamgamba, "Zumbe, Zumbe! Chafa!"

Yesu eze enuke, niyo akwahila idya inkung'unto na amawimbi ya mazi, niyo vya nyamala. ²⁵ Niyo awagamba wanampina wakwe, "Uzumizi wenyu nuhi?"

Mna wehelwa na kogoha kuno wakagambilana, "Yuno ni mntu ywani? Alonga na nkung'unto namawimbi navyo vyamwiva!"

Yesu ahonya mta mpepo

Matayo 8:28-34; Mako 5:1-20

²⁶ Yesu hamwenga na wanampina wakwe wajendeleza ne ntambo. Niyo wabula kwe isi ya Gelasi imwe ntendele ntuhu ye diziwa dya Galilaya. ²⁷ Yesu eze alawe mwe ingalawa, niyo adugana na mntu kudya ko mzi yudya endaga na mpepo. Mntu yudya nendile hakuvika suche kwa chipindi chitali, naho nendile hakwikala mwe nyumba, mna nakekala kwe zimbila. ²⁸ Eze amwone Yesu, kaguta kwa izwi kulu, kedula hasi mwe viga vya Yesu, na kugamba, "Yesu, Mwana Chohile ekulanga! Waunga mbwani kwangu? Nakulombeza, usekusulumiza!" ²⁹ Mntu uyo nakalonga ivyo kwaviya Yesu kamlagiza mpepo nchafu imlawe. Nkanana zilozize mpepo uyo nakamwizila uyo, hatahegu wantu nawakamvugaila mntu yudya, nakanyinywa mikono yakwe ne viga vyakwe kwa minyolo, mna nakaikanta minyolo iyo, na mpepo nakamwigala kwe nyika.

³⁰ Yesu amuza, "Zina dyako niweye yuhi?"

Amhitula, "Zina dyangu nuyo 'Nimiye Fyo,'" nakahitula ivyo kwaviya nendile na mpepo zilozize. ³¹ Mpepo zamlombeza Yesu asekuzigala kwe dibome hedina uhelo.

³² Nahana fyo dya nguluwe hajihi, dikadya hankanda he kagulu. Ivyo izimpepo zamlombeza Yesu azigale zikengile mwe izinguluwe, naye azumila. ³³ Ivyo mpepo zamlawa yudya mntu, niyo zengila mwe izingu-

luwe. Idifyo dyose dye zinguluwe digulukila ntendele ya kagulu kwe diziwa na kudidimila mwa mazi.

³⁴ Wantu nawakadima izinguluwe weze wawone chilaille, niyo waguluka na kulonga izimbuli izo mo mzi na mwe zinkonde. ³⁵ Wantu niyo waita wakakaule ni chibwani chilaille. Weze wabule kwa Yesu, wambwila yudya mntu alavigwe mpepo kekala he viga vya Yesu, kavika suche, na ana fanyanyi zakwe zedi. Niyo woseni wengila ni woga. ³⁶ Wadya wawone imbuli idya, wawagambila wantu yudya mntu mta mpepo viya ahonyigwe. ³⁷ Niyo wantu woseni wa si ya Gelasi wamwunga Yesu aite kwaviya nawakogoha vidala. Ivo Yesu engila mwe ngalawa na kuhalawa. ³⁸ Yudya mntu alavigwe izimpepo amlombeza Yesu waitanye. Mna Yesu amgamba, ³⁹ "Uya kukaya naho ukawagam-bile wantu chiya udamanyizwe ni Chohile."

Yudya mntu niyo aita ko umzi wose, awagambila wantu viya adamanyizwe ni Yesu.

Mndele abanike na mvyele mnyonje

Matayo 9:18-26; Mako 5:21-43

⁴⁰ Yesu eze auye kwe ntendele ntuhu ye diziwa, wantu wamhokela, kwaviya woseni nawakamgoja. ⁴¹ Akaheza niyo eza mntu yumwenga akwitangwa Yailo, nani mntu mkulu mwe nyumba yo kuvikila. Kedula hasi mwe viga vya Yesu na kumlombeza aite kwakwe, ⁴² kwaviya mwanawe ywa chiche ywe ichedu mta mihilimo mlongo na midi, na akabanika.

Umo Yesu akaita uko, fyo dya wantu na dikamfinta. ⁴³ Mgati mwawo nakuna mvyele akulawigwa sakame kwa mihilimo mlongo na midi, alavyaga vyoseni ananavyo kwa wagangana, mna hahana hata yumwenga adahile kumhonya. ⁴⁴ Mvyele uyo kalaila mwe difyo hanyuma ha Yesu nakukufya lepe dye suche yakwe, aho sakame niyo ileka kumlawa. ⁴⁵ Yesu auza, "Sikufywa ni yani?"

Chila yumwenga kalemela, niyo Petulo agamba, "Zumbe, wantu woseni wakuzunguluka nakukufintafinta."

⁴⁶ Mna Yesu agamba, "Kuna mntu yumwenga aniku-fize, sibunkula kwaviya nguvu zinilawa." ⁴⁷ Yudya mvyele kawona kugamba kabunkulwa, Elo eza akazinga nakwedula hasi he viga vya Yesu. Mwa meso ya chila mntu, akamgambila ivyo vilekile akamkufya na vilekile kahonywa aho. ⁴⁸ Yesu niyo amgamba, "Mwanangu, uzumizi wako ukuhonya. Jenda na utondowazi."

⁴⁹ Umo Yesu achi akulonga mbili izo, msigilwa yumwenga eza kulaila kwa yudya mkulu akwitangwa Yailo we nyumba yo kuvikila. Amgamba Yailo, "Mwana-wo kabanika," "usekumjela kivuzovuzo mhinya naho."

⁵⁰ Mna Yesu eze eve ivyo, amgamba Yailo, "Usekogo-ha, zumila du, nahone."

⁵¹ Yesu eze abule kwe nyumba ya Yailo, haungile engile kunyumba na mntu mna Petulo, Yohana, na Yakobo, na tati ya mtu na mami ywa mwana. ⁵² Wantu wose nendile wakaila nakulomboleza kwa chausa cho

mwana. Yesu agamba, "Usekwila, mwana habanike katakutongomala du!"

⁵³ Wose niyo wamseka, kwaviya nawamanya kugamba kabanika. ⁵⁴ Mna Yesu niyo amtoza umkono na kumwitanga kwa izwi, "Chimala, mwanangu!" ⁵⁵ Muye wakwe umuwiya, niyo achimala ahadya, Yesu niyo awaunga wamwinke chintu cha kudya. ⁵⁶ Welesi wakwe weheleswa, mna Yesu kawalagisa wasekugambila mntu yeyose chilaille.

Yesu awasigila wanampina Mlongo na waidi

Matayo 10:5-15; Mako 6:7-13

9 Yesu awetanga hamwenga wanampina mlongo na waidi niyo awenka nguvu za kugulusa mpepo na udahi wa kuhonya manyonje. ² Niyo awasigila kulonga Useuta wa Chohile na kuhonya wanyonje, ³ akawagamba, "Msekuguha chochose mwe ntambo yenyu, msekuguha nkome, hegu mkwiji hegu nkande hegu hela, naho hata suche mbili. ⁴ Hohose mkuhokelwa, ikalani umo mnyumba kubula mumlawe mo mzi uwo, ⁵ hohose hemkuhokelwa, halaweni houmzi uwo, mpugute tifili mwe viga vyenyu vitende ukuzi kwawo." ⁶ Wanampina niyo wajinka mwe vijiji wakalonga Mbuli yedi nakuhonya wantu chila hantu.

Mkanganyo wa Helode

Matayo 14:1-12; Mako 6:14-29

⁷ Helode, chilongozi wa Galilaya eze eve mbuli zoseni nazikalaila, kazaganywa vidala, kwaviya wantu wamwenga nawakagamba kugamba Yohana Mta kubatiza kauyuka. ⁸ Watuhu nawakagamba Eliya kalaila, watuhu nawakagamba yumwenga mwa wawoni wa chikale kauyuka. ⁹ Helode agamba, "Sikanta umtwi wa Yohana, mna yuno mntu ni yuhi hwiva izimbuli zino?" Niyo ajendeleza kujeza kumwona Yesu.

Yesu alisa Fyo Kulu

Matayo 14:13-21; Mako 6:30-44; Yohana 6:1-14

¹⁰ Wasigilwa weze wauye niyo wamgambila Yesu chila chintu wadamanye. Niyo ahalawa nawo, waita wenye kwe mzi ukwitangwa Betisaida. ¹¹ Idifyo dya wantu dize dive imbuli iyo, niyo wamtimila. Kawahokela, alonga nawo mbuli za Useuta wa Chohile, nakuhonya wadya waungile kuhonywa.

¹² Umo zuwa dikakonga kuswa, wadya wanampina wakwe mlongo na waidi wambasa nakugamba, "Lagana na wano wantu chani waite, kwe imizi na kwezinkonde zimjihi wakalonde nkande na hantu ha kugona kwa viya hano chili hechedu."

¹³ Mna awagamba "Wenkeni nyuwe wenye chintu cha kudya."

Wahitula, "Chinanayo ni migate mishano na wasamaki waidi. Waunga chikagule nkande ya fyo jima?" ¹⁴ Nahana wantu wakubula magana milongo mishano

Yesu awagamba wanampina wakwe, "Wagambeni wantu wekale mwe mabunga ya wantu milongo mishano shano."

¹⁵ Wanampina weze wabinde kudamanya niyo wantu wekale hasi, ¹⁶ Yesu niyo aiguha idya imigate mishano na wadya wasamaki waidi, asinya kulanga, amjimbika Chohile, aibesula, awenka wanampina wawasangile wantu. ¹⁷ Woseni wadya niyo weguta, wanampina walogota ntangulu mlongo na mbili za viya visigazwe.

Kweila kwa Petulo kwa Yesu

Matayo 16:13-19; Mako 8:27-29

¹⁸ Zuwa dimwenga umo Yesu akamlombeza Chohile echedu, wanampina wambasa. Awauza, "Idifyo dyanigamba miye ni yuhi?"

¹⁹ Wamhitula "Wamwenga wagamba wi Yohana Mta kubatiza, watuhu wagamba wi Eliya, watuhu nawo wagamba wiyumwenga ywa wawoni wa chikale kauyuka."

²⁰ Awauza, "Nanywi mwagaze?, Mwanigamba miye ni yuhi?"

Petulo ahitula, "Wi Kulisito ywa Chohile."

Yesu asimwila masulumizo na file yakwe

Matayo 16:20-28; Mako 8:30-9:1

²¹ Yesu niyo awalemeza wasekumgambila mntu yoyose imbuli iyo. ²² Alonga naho kwawo, "Mwana ywa Mntu aungigwa asulumizwe na kulemelwa ni vilongozi wadalalaha na mlavyantambiko mkulu na wahinya Sigilizi. Nakomwe, mna mazuwa matatu yakutimila nauyuke."

²³ Niyo alonga kwa woseni, "Yoyose akunga anitimile aungigwa elemele, aguhe msalaba wakwe chila zuwa, nakunitimila. ²⁴ Kwaviya yoyose akunga ahonye ujima wakwe nawaze, mna yoyose akunga awaze ujima wakwe nauhonye. ²⁵ Kuna wedi wani kwa mntu kuhokela isi njima, mna aho aza ujima wakwe? ²⁶ Mntu ananiwonela soni na amahinyo yangu, Mwana ywa mntu naye namwone soni umo akeza mo ukuka wakwe na Ukulu wa Tate na wandima wa kwembingu wakukile. ²⁷ Nawagambilani chindedi, watuhu hano hawabanike kubula wauwone Useuta wa Chohile."

Mwili wa Yesu wahitukila

Matayo 17:1-8; Mako 9:2-8

²⁸ Mazuwa mfungate eze alonge mbuli izo, Yesu awaguha Petulo na Yohana na Yakobo niyo waita he kagulu kumlombeza Chohile. ²⁹ Umo akalombeza, uso wakwe uhitukila, suche zakwe nazo niyo zang'alisa. ³⁰ Aho wantu waidi nawehadya wakasimwila naye. Nani Musa na Eliya, ³¹ wantu waidi Musa na Eliya walaila wakaoneka mgati mo langazi wo ukuka ukulaila kwembingu. Nendile wakalonga na Yesu mwa yadya nayamlaile kudya Yelusalemu. Chani achintize yawandikwe mwakwe. ³² Petulo na weyawe nawadotwa ni ntongo, mna niyo wenuka nakuwona ukulu wa Yesu na wantu waidi wachimale naye. ³³ Wadya wantu weze wamwase Yesu, Petulo amgamba, "Zumbe, utana wani uno wihano! Nachizenge mahema matatu, dimwenga dyako, dimwenga dya Musa na dimwenga dya Eliya." Hamanyaga vitendese chiya akutamwila.

³⁴ Iviya akajendeleza kutamwila, ingu dyalaila na kuwagubika kwa chizuli chakwe, wanampina wogoha umo idingu dikawezila. ³⁵ Izwi dyevika kulaila mwe dingu, "Yuno nuyo Mwanangu, nisagule mwetegelezeni!"

³⁶ Idizwi dize dinyamale, wamwona Yesu ichedu. Wanampina wanyamala kusimwila imbuli ino, chipindi chiya hawamgambile yoyose chochose wawone.

Yesu amhonya mwana mta mpepo

Matayo 17:14-18; Mako 9:14-27

³⁷ Zuwa ditimile Yesu na wadya wanampina watatu wasela kulaila kwa kagulu, fyo kulu dyadugana na Yesu. ³⁸ Mntu yumwenga aguta kulaila mwe difyo, "Mhinya! Nakulombeza, msinye mwanangu echedu! ³⁹ Mpepo nchafu inamwingila aho atula lwasu, kuno yamgwisa chifutu, malovu nayo yalawa mo mlomo, ijendeleza kumlumiza naho haikunga kumlekela aite! ⁴⁰ Nawalombezaga wanampina wako waiguluse, mna waidunduga."

⁴¹ Yesu ahitula, "Nyuwe lweleko helwikumzumila Chohile naho lwagile! Nanikale nanyuwe kubula ini? Nanikale na nyuwe kubula ini?" Niwajjimizeni kubula ini? Niyo amgamba judya mntu, "Mlete mwawo hano."

⁴² Umo judya mbwanga akeza, mpepo nchafu imgwisa hasi nakumjela chifutu. Yesu aikwamila impepo iyo, amhonya umbwanga, nakumvuza kwa tatiyakwe. ⁴³ Wantu woseni wehelwa mo udahi mkulu wa Chohile.

Yesu asimwila naho mbuli ye file yakwe

Matayo 17:22-23; Mako 9:30-32

Wantu nawechei wehelwa kwa chila chintu naakadamanya Yesu, umo alongaga kwa wanampina wakwe, ⁴⁴ "Mnasekujala chino hunga nilonge nanywi! Mwana ywa Mntu nenkizwe mo udahi wa wantu." ⁴⁵ Mna wanampina hawakombaganye mbuli iyo manakwe ni mbwani. Naifiswa kwawo chani wasekuikombaganya, naho nawakogoha kumwuza mwe mbuli iyo.

Mkulu kujinka woseni ni yuhi?

Matayo 18:1-5; Mako 9:33-37

⁴⁶ Malosano yakonga mgati mwe wanampina wakauzana ni yuhi mkulu kujinka woseni. ⁴⁷ Yesu niyo abunkula viya nawakafanyanya mwe myoyo yawo, iyo aguha mwana, amchimalisa hankanda hakwe, ⁴⁸ nakuwagamba, "Yoyose akunga amhokele mwana yuno mwe zina dyangu, anihokela miye, naho akuni-hokela, iviya amhokela judya anisigile. Kwaviya yoyose wa hasi mwenyu wose nuyo mkulu kujinka woseni."

Yoyose hekuhingana nanyuwe ni kwa chausa chenyu

Mako 9:38-40

⁴⁹ Yohana alonga, "Zumbe, chiwona mntu akugulusa mpepo kwa zina dyako, niyo chamgamba aleke, kwaviya hemwe dibunga dyetu."

⁵⁰ Yesu niyo awagamba, "Msekumlemeza, kwaviya yoyose ehamwenga na nyuwe ni mnyenyu."

Wantu wa Samaliya walemela kumhokela Yesu

⁵¹ Chipindi chikasogela umo Yesu naguhigwe kwigal-wa kwembingu, kaviwona akonge ntambo kubula Yelusalemu. ⁵² Kasigila wantu wamlongweile, waitile kwe kaya ya Samaliya kumdamanyiza chila chintu kwa chausa chakwe. ⁵³ Mna wantu wo mzi udy hawamhokele, kwaviya ni pwilili kugamba emwe ntambo kwita Yelusalemu. ⁵⁴ Umo wanampina Yohana na Yakobo weze wawone vino, wagamba, "Zumbe waunga chisigile moto kulaila kwembingu uwa-balange?" †

⁵⁵ Mna Yesu niyo awahitukila na kuwawahila. ⁵⁶ Wakaheza waita kwe mzi mtuhu.

Wakunga watende wakumtimila Yesu

Matayo 8:19-22

⁵⁷ Umo wakajenda mwe isila, mntu yumwenga amgamba Yesu, "Nahutimile hohose ukunga wite."

⁵⁸ Yesu amgamba, "Mauzi yana mabome, wadege n-wo wana masasa, mna Mwana ywa Mntu hana hantu hekugona."

⁵⁹ Amgamba mntu mtuhu, "Nitimila."

Mna yudya mntu agamba "Zumbe, ndakunileka nuye hamhambe tate."

⁶⁰ Yesu ahitula, "Waleke wabanike wahambe wabanike wawo. Wite ukalonge Useuta wa Chohile."

⁶¹ Mtuhu naho agamba, "Zumbe, nahutimile, mna ndakunileka nite halage kukaya kwangu."

⁶² Yesu amgamba, "Yoyose akukonga kutoza jembe niyo ajendeleza kusinya kunyuma hakuwagila ko Useuta wa Chohile."

Yesu awasagula milongo mfungate na waidi

10 Eze yajike ayo, Zumbe niyo asagula wantu watuhu milongo mfungate na waidi. Awasigila waididi wamlongwele kujinkila chila mzi na chila hantu endile uyo mwenye nakaunga aite. ² Awagamba, "Ulo-zo utendesa, mna wata kuvuna ni wajeche. Mlombezani Zumbe ywenkonde egale wavuni mwe nkonde yakwe. ³ Hitani! Mkaulise nawasigilani saviya ngoto mgatigati mwe mauzi. ⁴ Msekwinula hela hegu mkwiji hegu vilatu, naho msekumlamsa mntu yoyose mwe sila. ⁵ Mkengila mwe nyumba, kongani kugamba, 'Utondowazi utendeke mwe nyumba ino.' ⁶ Uneva akwikala umo ni mntu akunga utondowazi, utondowazi wenyu neikale hamwenga nauyo, hegu bule, ndamsa yenyu yo utondowazi ne iwawiyeni wenye. ⁷ Ikalani mwe nyumba iyo, mkadya na kunywa vyo vyose wakuwenkani, kwaviya wandima waugwa wenkigwe maliho yawo. Msekujenda jenda kulaila nyumba imwenga kwita ntuhu. ⁸ Mkengile mwe mzi wowose niyo wantu wawahokeleni, dyani viya wakuwenkani, ⁹ honyani wanyonje we mo mzi uwo, naho wagambeni wantu wa uko, 'Useuta wa Chohile wiza haguhi henyu.'

¹⁰ Mna mkengila mwe mzi niyo hamhokelwe, fosani

† Mawandiko matuhu wajeleka saviya adamanya Eliya.

mo lwazo kuno mkagamba, ¹¹ 'Hata tifili dikulaila mo mzi wenyu dimamatile mwe viga vyetu chadikung'un-tila mwenyu. Mna mkumbuke kugamba Useuta wa Chohile wiza haguhi henyu!' ¹² Nawagambilani chinde-di kugamba mwe dizuwa dyo kukantilwa ni Chohile mzi uwo nawafile mbazi kujinka mzi wa Sodoma!

Mizi heikumzumila

Matayo 11:20-24

¹³ "Nauluwone weye, Kolazoni! Nauluwone weye mzi wa Betisaida! Uneva mpituko zidamanywe kwenyu zadamanywe uko Tilo na Sidoni, wantu wa uko na weila chikale, wavala suche za majuniya, na kwehaka maivu, kulagisa kugamba waleka masa yawo!

¹⁴ Chohile nawafile mbazi Tilo na Sidoni mwe dizuwa dyo kukantilwa kujinka kwenyu. ¹⁵ Na kwachausa chako weye Kapelinaumu! Waunga wekweze wenye kwembingu? Naudulwe hasi kwe bome hedina uhelo!"

¹⁶ Yesu alonga kwa wanampina wakwe, "Akuwa-tegelezani nyuwe anitegeleza miye, na akuwalemelani nyuwe anilemela miye, na akunilemela miye amlemela yudya anisigile."

Kuya kwa wadya milongo mfungate na waidi

¹⁷ Wadya wantu milongo mfungate na waidi wauya weleleswa vidala. Wagamba, "Zumbe," "hata mpepo zichiva hadya chize chizikwahile kwe dizina dyako!"

¹⁸ Yesu niyo awahitula, "Simuwona Shetani akagwa kulaila kwembingu saviya lumwemwe. ¹⁹ Tegelezani! Siwenkani udahi, chani mdahe kujata nyoka na visuse na nguvu zose za kumhuda yudya mwih, naho hahana chikunga chiwalumize. ²⁰ Hata ivyo msekwelelwa kwaviya mpepo zawevani, mna mwelelwe kwaviya mazina yenyu yawandikwa kwembingu."

Yesu elelwa

Matayo 11:25-27; 13:16-17

²¹ Mwe chipindi ichiya Yesu niyo amemezwa chinyemi kwa udahi wa Muye Ukukile, niyo agamba, "Tate, Zumbe dya kwembingu ne isi! Nakuhongeza kwaviya mbuli ufisize kwa wantu wata ubala na umanyi. Kuzivugula kwa wadodo. Heye Tate, zose izo ni kulawana neivyo vikuwagile.

²² "Tate kaninka vintu vyoseni. Hahana akumanya Mwana ukaleka Tate, naho hahana amanyize Tate ukaleka Mwana na yoyose yudya Umwana akunga amlagise kwakwe."

²³ Akaheza Yesu niyo awahitukila wanampina wakatenda wechedu, awagamba, "Watogolwe ni wantu wakuwona mbuli ziya mkuziwona! ²⁴ Nawagambilani kugamba wawoni na maseuta walozize nawakaungisa wayawone yadya mkuyawona nyuwe, mna hawaya-wone, nakuyeva yadya mkwiva, mna hawayevile."

Mliganyo wa Mfambazi ywedi

²⁵ Akaheza mhinya yumwenga ywa Sigilizi niyo achimala amuza Yesu kwa kumjeza. Akamuza, "Mhinya,"

"naungwa nitende mbwani chani nihokele ujima wa mazuwa yose?"

²⁶ Yesu amhitula, "Iwandikwa mbwani mwe Sigilizi? Wamanya mbwani ukaisoma?"

²⁷ Yudya mntu ahitula, "Munge Zumbe Chohile ywako kwa moyo wako wose, kwa muye wako wose, hamwenaga na nguvu zako, na kwa fanyanyi zako zose," naho "Munge mnyawo saviya ukweunga we mwenye."

²⁸ Yesu ahitula, "Kuhitula vikungwa," "damanya ivyo nawe nawikale."

²⁹ Mna yudya mhinya Sigilizi nakaunga awoneke ywedi, niyo amuza Yesu, "Mnyangu ni yuhi?"

³⁰ Yesu ahitula, "Handaga na mntu yumwenga akulaila ko mzi wa Yelusalemu akasela kwita Yeliko mwesila adugana na wapolaganyi wamhuta, niyo wamwasa ehaguhii na kubanika. ³¹ Niyo kwalaila mlavyantambiko yumwenga nakajinka mwe sila idya, mna eze amwone yudya mntu, niyo ajinkila mnkanda. ³² Seivyo Mlawi yumwenga naye kabula aho, kajinka nakumsinya yudya mntu, niyo ajinkila mnkanda. ³³ Mna Mfambazi yumwenga endile akatamba mwe sila iyo kabula hayudya mntu, naye eze amwone, moyo wakwe wingilwa ni mbazi. ³⁴ Amsogeila, amwitila mavuta na divai mwe zinkwenje zakwe na kumzingiliza katambala, niyo amkweza mnanga mwe mpunda yakwe amwigala mwe nyumba ya kufikila wajeni, na kumuuguzua. ³⁵ Zuwa ditimile alavya matundu maidi ya hela nakumwinka yudya msinya idya inyumba. Amgamba yudya msinya inyumba, 'Msinye,' umo haogola nanuye ne sila ino, 'nahulihe chochose ukunga ujeseze mo kumsinya,' "

³⁶ Yesu niyo amuza yudya mhinya Sigilizi, "Mwezi-fanyanyanyi zako, niyuhii mwa wano watatu amwonele mbazi yudya mntu atoigwe na wapolaganyi?"

³⁷ Yudya mhinya sigilizi amhitula, "Ni yudya afile mbazi."

Yesu ahitula, "Jenda, naho, na ukadamanye saivyo."

Yesu awatalamkila Masa na Maliyamu

³⁸ Umo Yesu na wanampina wakwe we mwe ntambo, kengila mwe mzi umwenga kudya na kuna mvyele yumwenga akwitagwa Matha kamhokela mwe nyumba yakwe. ³⁹ Masa na ana lumbudye akwitagwa Maliyamu ekale hasi mwe viga vya Zumbe na kwetegeleza mahinyo yakwe. ⁴⁰ Matha endaga na ndima ziloize mnyumba, ivyo kambasa Yesu na kumgamba, "Zumbe, hukuwiona vino lumbu dyangu anasize nisankane ichedu? Mgambe eze anambize!"

⁴¹ Zumbe amhitula, "Matha, Matha! Wangadika na kwevinya mwe mbuli ziloize, ⁴² mna kuna chintu chimwenga du chikungwa. Maliyamu kasagula chintu chikungiswa, na chiya hahana mntu namhoke."

Mahinyo ya Yesu mwe Kumlombeza Chohile

Matayo 6:9-13; 7:7-11

11 Zuwa dimwenga Yesu nakalombeza hantu hamwenga. Eze abinde, yumwenga mwe

wanampina wakwe amgamba, "Zumbe, chihinye kumlombeza Chohile, saviya Yohana awahinyaga wanampina wakwe."

² Yesu awagamba, "Mkalombeza, gambani vino, 'Tate,

Zina dyako ditunywe,

Useuta wako wize.

³ Chinke nkande yetu ya chila zuwa.

⁴ Chilekeile masa yetu,

kwaviya suwe chawalekeila wadya wachidamanyize vihihe.

Naho usekuchijela mwe majezo.' "

⁵ Niyo Yesu awagamba wanampina wakwe,

"Fanyanyanyi yumwenga mgati mwenu aite kukaya kwa mbuyaye chilogati nakugamba, 'Mbuyangu, nikopesha migate mitatu. ⁶ Kwaviya sizilwa ni mbuyangu emwentambo mna sina nkande yoyose ya kumwinka!'

⁷ Fanyanya mbuyayo akuhitula kulaila kunyumba, 'Use kunilonda ulosi! Lwivi luvugalwa kale, miye hamwenga na wanangu chimwe zisazi. Sikudaha kwinka hwinke chochose.' ⁸ Ni vyedi, chikutimila ni chihii? Nawagambilani kugamba hata hegu henuke nakukwinka umgate kwaviya wi mbuyaye, mna nenuke na kukwinka vyoseni ukunga kwaviya huna soni kujendeleza kumlombeza.

⁹ "Na ivyo nalonga kwenyu, lombeza, nauhokele, londa, namwinkwe, towani hodi, na uvugwilwe ulwivi.

¹⁰ Kwaviya woseni wakulombeza nawahokele, wadya wakulonda nawenkwe, lwivi nalwo naluvugulwe kwa yoyose akutowa hodi. ¹¹ Mwana anamlombeza tatiyakwe samaki, togola namwinke nyoka siyo samaki?

¹² Hegu wamwinka chisuse uneva kalombeza tagi?

¹³ Wihi wenyu mnanawo, mvimanya kuwenka wana wenyu vintu vyedi. Haluse chihimo chani Tati yenyu ywa kwembingu na wenke Muye Ukukile kwa wadya wakumlombeza!"

Yesu na Baizebuli

Matayo 12:22-30; Mako 3:20-27

¹⁴ Yesu nakagulusa mpepo heikulonga, mpepo ize ite, yudya mntu niyo akonga kulonga. Idifyo dyehelwa,

¹⁵ mna wantu wamwenga wagamba, "Ni Belizebuli, mkulu ywa mpepo, amwinkile udahi wa kuzigulusa."

¹⁶ Watuhu nawakaunga wamhime Yesu, ivyo wamlombeza awadamanyize vilagiso kulagisa kugamba udahi wakwe ulaila kwembingu kwa Chohile. ¹⁷ Mna Yesu nakamanya viya nawakafanyanya, ivyo awagamba, "Wantu wa useuta wowose wakalemana wowo wenye useuta uwo naugwe. Naho wantu wa lukolo lumwenga wakalema wowo wenye, lukolo ulo lwagwa.

¹⁸ Ivyo uneva useuta wa Shetani wepanga wenye mwe mafyo yakutowana, nawikale vihihi? Mwagamba Nagulusa mpepo kwaviya Belizebuli aninka udahi wa kudamanya ivyo. ¹⁹ Uneva nagulusa mpepo kwa udahi wa Belizebuli, ivyo wantu we difyo dyenyu wazigulusa kwa udahi wayuhi? Wantu awo nawawone kwa sila ya ntendwa zawo kugamba nyuwe mkantilwa! ²⁰ Sivyo,

nagulusa mpepo kwa udahi wa Chohile, vino vyalagisa kugamba Useuta wa Chohile wiza kale kwenyu.

²¹ "Mntu mta nguvu, akadima ikaya yakwe kwa viz-
iha, ugoli wakwe wose wikala mpeho. ²² Mna mta ngu-
vu kumjinka aneza nakumtowa, ataha viziha vyakwe
na ananavyo nakuvilavya viya abaile.

²³ "Yoyose hehamwenga namiye ahigana namiye,
yoyose hekunambiza kuchisanya amwaganisa.

Kuya kwa Mpepo

Matayo 12:43-45

²⁴ "Mpepo nchafu ikamlawa mntu, yatamba mwe si
nkavu ikalonda hantu hakuhumula. Uneva inalonda
haiwone, yelongela, 'Nanuye kwe nyumba yangu.'

²⁵ Ivyo yauya nakubwila inyumba ihagilwa na kuhamb-
wa. ²⁶ Akaheza yahalawa yakuguha mpepo ntuhu zi-
hise mfungate kujinka yoyo yenye, niyo zeza
nakwikala aho. Vyoseni vikaheza, yudya mntu nalu-
miswe kujinka ivyo neli aho nkongo."

Chinyemi cha chindedi

²⁷ Yesu eze alonge vino, mvyele yumwenga alaila ku-
longa mwe diya idifyo nakumgamba, "Chinyemi chi-
vivihi cha mvyele akweleke nakonkeza!"

²⁸ Mna Yesu ahitula, "Iviya, chinyemi chivivihi kwa
wadya wakwiva mbuli ya Chohile nakuitimila!"

Kunga mpituko

Matayo 12:38-42

²⁹ Umo wantu wamemile wamzunguluke Yesu, kajen-
deleza kulonga, "Wantu wa dyelo wana wihi wi vivihi!
Waunga vilagiso, hawenkigwe yoyose mna mpituko ya
Yona. ³⁰ Mwe ivyo kugamba muwoni Yona nani chilag-
iso kwa wantu wa Ninawi, ivyo Mwana ywa Mntu na-
tende chilagiso kwa wantu wa dyelo. ³¹ Mwe dizuwa
dyo kukantila Seuta ywa chivyele ywa Sheba nachimale
nakuwalaha wantu wa dyelo, kwaviya atambaga
kulaila kwe isi yakwe kwita kwetegeleza milosi ya chi-
manyi ya Seuta Sulemani, naho nawagambilani hano
hana mkulu kumjinka Solomoni. ³² Mwe dizuwa dyo
kukantilwa wantu wa Ninawi nawachimale hamwenga
na wantu wa dyelo na kuwalahani, kwaviya weilaga
masa yawo weze wamwive Yona akalonga, naho
nawagambilani chindedi hano hana yudya mkulu
kumjinka Yona!

Ulangazi wa mwili

Matayo 5:15; 6:22-23

³³ "Hahana akuwasha taa niyo aifisa he ntangulu
hegu kuika hasi hedivungu, Mawandiko matuhu
hayana hegu kuika hasi hedivungu. Mna aika he chiya
cha kwikiya taa, chani wantu wawone ulangazi umo
wakengila. ³⁴ Meso yako yekala saviya taa kwachausa
cho mwili. Uneva meso yako ni yedi, umwili mjima ni-
wedi, mna hegu meso yako sayo yedi, umwili wako
mjima nautende nachiza. ³⁵ Haluse, kaulisa kugamba
ulangazi wi mwako unase kutenda chiza. ³⁶ Ivyo uneva

umwili wako mjima niwedi, naung'aile mazuwa yoseni,
saviya taa ikulangaza na ulangazi wakwe."

Yesu Akantila Mafalisayo na Wahinya Sigilizi

Matayo 23:1-36; Mako 12:38-40

³⁷ Yesu eze akomeleze kulonga, Falisayo yumwenga
amgonekaga akadye hamwenga naye, ivyo kengila
nakwikala hasi kudya. ³⁸ Falisayo uyo nakehelwa eze
awone kugamba Yesu hahakile henati kudya. ³⁹ Ivyo
Zumbe amgamba, "Kaula, nyuwe Mafalisayo mwelen-
gusa kuse mwe vyampa na sahani, mna mndani
mwenyu mmema wihi na finju. ⁴⁰ Wahezi nyuwe! Suyo
Chohile adamanye kuse naho nuyo adamanye mn-
dani? ⁴¹ Mna lavyani viya vimwevyampa vyenyu na sa-
hani kwa wachiwa, chila chintu nachitende chilenguka
kwachausa chenyu.

⁴² "Namluwone nyuwe Mafalisayo! Mwamlaviza
Chohile fungu dya mlongo dya wabwanga vintu saviya
nkande na chila mboga zesimile, mna mwabela wedi
wa Chohile. Mbuli saizo nizo nendile mkaungwa mzi-
tozese mkaleka kujala ntuhu.

⁴³ "Namluwone nyuwe Mafalisayo! Mwaunga vigoda
vikigwe koso mwe nyumba zo kuvikila nakulamswa
kwa ntunyo mwa magwilo. ⁴⁴ Namluwone! Mwi saviya
mbila hezikuwoneka na zikujendelwa ni wantu
hewekuvimanya."

⁴⁵ Yumwenga mgati mwa wahinya Sigilizi amgamba,
"Mhinyi, kwa kulonga ivyo, wachihuluta suwe naswi!"

⁴⁶ Yesu ahitula, "Naho namluwone nyuwe wahinya
Sigilizi! Mwaika mizigo mwe migongo ya wantu heik-
winulika, mna nyuwe wenye hamchuluse kadole
kuwambiza kwina imizigo iyo. ⁴⁷ Namluwone!
Mwadamanyiza wawoni mbila zedi wadya wawoni
wakomigwe ni wadalaha wenyu. ⁴⁸ Nyuwe wenye
mwaukula kugamba, kuzumila wababa zenyu, kwaviya
wowa wawakomaga wadya wawoni, niyo mwazenga
izimbila zawo. ⁴⁹ Kwachausa chino Umanyi wa Chohile
wagamba, 'Nanisisigile kwenyu wawoni na wasigilwa,
nawakome wamwenga mgati mwenyu nawawasulu-
mize watuhu.' ⁵⁰ Ivyo wantu wa chipindi chino
nawakantilwe kwa ukomi wa wawoni woseni wako-
magwa kukongela uumbi we isi, ⁵¹ Kukongela ukomi
wa Habili kubula ukomi wa Zakaliya, akomigwe hagati
he Nyumba ya Chohile mwe nchanja yo kulaviza ntam-
biko na Hantu Hakukile. Chindedi nawagambilani,
wantu wa chipindi chino nawakantilwe kwachausa cha
woseni!

⁵² "Namluwone wahinya Sigilizi! Mtoza dikomwelo
dikuvugula ulwivi lwe nyumba yo umanyi, nyuwe
wenye hamwingile mndani, naho mwahiga wadya
wakujeza kwingila mndani!"

⁵³ Umo Yesu akahasa hadya hantu, wahinya Sigilizi
na Mafalisayo wakonga kumvinya kwa usungu naku-
muza mbuli ziloize, ⁵⁴ wakajeza kumtegela wamgwile
akalanga chintu chihye.

Mwiko kwa wasongaganyi

Matayo 10:26-27

12 Umo milongo mlongo ya wantu wamemile hamwenga kubula wajatana, Yesu niyo akonga kulonga na wanampina wakwe, "Msinyise mahinyo ya Mafalisayo kugamba ni wasongaganyi." ² Hahana chintu chochose chifisigwe nachiswese kubunkulwa, naho hahana chinyele nachiswese kumanywa. ³ Kwaivyo, chila mchilongile mwe chiza nachivike nomsi, naho mbuli zozose na mtakalisane mwi wenye mwe chumba nazimpwinkulwe namlonge kulaila kwedigulu.

Wakogohigwa

Matayo 10:28-31

⁴ "Nawagambilani, wambuya zangu, msekuwogoha wadya wakudaha kukoma umwili mna hawakudaha kudamanya chochose chihise." ⁵ Naniwalagiseni yudya mkungwa mumogohe, mwogoheni Chohile, yudya, akaheza kukoma, nuyo mta udahi wa kumdula mntu kwe bome hedina uhelo. Chindedi nawagambilani, nuyo mkungwa mumogohe!

⁶ "Togolani! Wadege washano hawakutagwa kwa matundu maidi? Naho hahana yumwenga akujalwa ni Chohile." ⁷ Mna hata fili zimwe mitwi yenyu ziwazwa. Elo msekogoha, nyuwe mna yombe kujinka wadege walozize!

Kumhitukila Chohile na kumlemela Yesu.

Matayo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ "Nawagambilani kugamba kwa wadya wakulonga mwa wantu kugamba we kwangu, Mwana ywa Mntu nawadamanyize ivyo mwa meso ya wandima wa kwembingu wa Chohile. ⁹ Mna wadya wakunilemela mwa wantu, Mwana ywa Mntu nawalemele mwa meso ya wandima wa kwembingu wa Chohile."

¹⁰ "Mntu yoyose akusimwila vihiye mwa Mwana ywa Mntu adaha kulekeilwa, mna chila mntu akuhuluta Muye Ukukile halekeilwe."

¹¹ "Umo wakawegala mkalahwe mwe nyumba zo kuvikila hegu mwa meso ya wakulu we vilongozi, msekwogoha chiya mkunga mhitule hegu mkunga mlonge. ¹² Kwaviya Muye Ukukile nawahinye aho chiya mkunga mlonge."

Mliganyo wa mgoli mhezi

¹³ Mntu mwe difyo amgamba Yesu, "Mhinya, mgambile mlukolo ywangu chipangane ulisi chasizwe ni tatiyetu."

¹⁴ Yesu amhitula, "Mbuyangu, niyani aninkile kulamula hegu kwinkiza ugoli mgati mwenyu nyuwe waidi?"

¹⁵ Naho ajendeleza kuwagambila wose, "Mkaulise naho mwesinye wenye mwe chila tama ya ugoli, kwaviya wikazi wa chindedi wa mntu haukulawana na vintu ananavyo, hata akatenda na ugoli wi vivihi."

¹⁶ Niyo Yesu awagambila mliganyo uno, "Hendaga na mntu yumwenga mgoli endaga na mgunda una ulozo

utendese. ¹⁷ Akonga kwefanyanya mwenye, 'Sina hohose hakwika ulozo wangu wose. Nitende mbwani?' ¹⁸ Egamba mwenye, 'vino nivyo nanidamanye,' 'Nanitule magulu yangu niyo nazenga matuhu makulu yatendese, umo nanike nkande yangu na vintu vituhu vyose. ¹⁹ Niyo elongela mwenye, Mntu atendile mbafu! Una chila vintu vyedi vyose ukunga kwa mihilimo ilozize. Ikala wikazi wedi, dya, nywa, naho ubwede mwenye!' ²⁰ Mna Chohile niyo amgamba, 'Mhezi weye! Dyelo dino nechilo walavya ujima wako, haluse ni yuhi akunga aguhe vintu vino vyoseni weikiye?' "

²¹ Yesu niyo akomeleza kugamba, "Vino nivyo vili kwa wose wakweikiya ugoli utendese mna sawo wagoli mwa meso ya Chohile."

Mzumile Chohile

Matayo 6:25-34

²² Akaheza Yesu awagamba wanampina wakwe, "Nivyo vilekile huwagambani msekwehelwa mwe nkande mkunga iwenkeni ujima hegu mwe suche mkunga kwachausa che mili yenyu. ²³ Ujima ni wedi kujinka nkande, na mwili nawo waungiswa kujinka suche. ²⁴ Kaulani wadege hawakuhanda hegu hawaku-vuna, hawana magulu hegu vihenge, Chohile awalisa! Nyuwe mwawagila vidala kujinka wadege! ²⁵ Niyuhi mgati mwenyu akudaha kweongezeza hata zuwa dimwenga kujinka chipindi cho wikazi wakwe? ²⁶ Uneva hamkudaha kudamanya chintu chidodo enga chino, ni mbwani una nkama na vintu vituhu? ²⁷ Kaula maluwa ya kumbago ivyo yakusuka, hayakudamanya ndima hegu kwesumila suche. Mna nawagambilani kugamba hata Zumbe Sulemani na ugoli wakwe woseni hendaga na suche ntana saviya yano maluwa. ²⁸ Ni Chohile akuvisa mani ya kumbago mani yakutenda hano dyelo nakwaga luvi, yakokwa mwe moto. Hatendese na ukanuni wakuwavisa? Ujeche wani wa uzumizi mnanawo!

²⁹ "Elo msekwehanganya, chila nkanana mfanyanye chiya namdye na kunywa. ³⁰ Kwaviya wantu sawo Wayahudi mno mwe isi nawo wakulonda vintu vyoseni ivyo. Tati yenyu kavimanya kugamba mwavyunga vintu ivyo." ³¹ Mna, mwevinye no Useuta wakwe, naye nawenkeni vino vintu.

Ugoli wi kwembingu

Matayo 6:19-21

³² "Msekogoha, nyuwe bunga dodo, kwaviya Tati yenyu kelelwa kuwenka Useuta." ³³ Tagani vintu vyenye vyose na muwenke wachiwa izihela. Kweikiyeni hela hezikusakala, naho mweikiye ugoli wenyu kwembingu, kudya hekdaha kuhunguka, kwaviya hakuna mbavi akudaha kuubwila, na matele hayakudaha kuubalanga. ³⁴ Kwaviya myoyo yenyu chila nkanana naitende kudya ugoli wenyu wili.

Wandima wakanuni

³⁵ "Mwikale enga wandima wakumgoja mkulu ywawo kwa ntendwa hamwenga na taa zenyu zikaka, ³⁶ mtende saviya wandima wakumgoja mkulu ywawo auye kulaila kwembwedo wa nyinka. Umo akeza naku-gong'onda ulwivi, nawamvugwile aho." ³⁷ Chinyemi chivivihi kwa wadya wandima wakunga wabwilwe ni mkulu ywawo wakacheleza chipindi akuwiya! Nawagambilani chindedi, nahambule suche yakwe, awaunge wekale hasi wadye nkande, na kuwasankani-la. ³⁸ Nawatende na chinyemi wandima wadya nawab-wile wakacheleza kubula nechilogati hegu nyumani mwe saa idya! ³⁹ Naho mvimanya kugamba hegu mta nyumba anamanya muda akwizila mbavi, hamlekele avune nakwingila mnyumba.

⁴⁰ "Nyuwe, nanywi, mwaungwa mwemalanye, kwaviya Mwana ywa Mntu neze mwe chipindi hemwikuifanyanya."

Mndima mchindedi na suyo mchindedi

Matayo 24:45-51

⁴¹ Petulo agamba, "Zumbe, mliganyo uno ni wetu suwe, hegu ni kwa chila yumwenga?"

⁴² Zumbe ahitula, "Ni yuhi, naho, mzumizi na mmanyi na msankani? Ni yudya aikigwe ni mkulu ywakwe achi-maile weyawe, na kumlagiza awenke nkande mwe chipindi chikigwe." ⁴³ Mndima uyo natende na chinye-mi chivivihi hegu zumbe dyakwe anambwila akadamanya vino umo akauya kukaya! ⁴⁴ Chindedi, nawagambilani, mkulu namtende mndima uyo achi-maile vintu vyakwe vyose. ⁴⁵ Mna hegu mndima uyo akelongela mo moyo kugamba mkulu ywakwe akawa kuya niyo akonga kuwatowa wandima watuhu, wagosi na wavyele, na kudya na kunywa nakukolwa, ⁴⁶ ivyo mkulu ywo mndima uyo neze mwe zuwa hemanyize na saa heimanyize. Naho namtowe enga wantu sawo wazumizi.

⁴⁷ "Mndima akumanya chiya mkulu ywakwe akunga adamanyizwe, mna hakwemalanya kuchidamanya, na asulumizwe kwa kutoigiswa. ⁴⁸ Mna yudya mndima he-manyize mbuli hekunga mkulu ywakwe, na aku-damanya mbuli zikuwagila nkanto, natoigwe nkome njeche. Kwaviya chila mntu enkigwe vilozise, naho enkigwe ukulu utendese nauzwe vitendese."

Yesu nkongelo ya kwenegana

Matayo 10:34-36

⁴⁹ "Siza kuchulika moto isi, nasivyungisa vyatendile uchuikwa kale! ⁵⁰ Nina ubatizo wa kuhokela, nkunto yani ninanayo kubula uchinte! ⁵¹ Mwafanyanya kugam-ba nasiza kwigala utondowazi mwe si? Sivyo ivyo, siyo utondowazi, mna mwenegano. ⁵² Kukongela haluse wantu washano wa lukolo lumwenga nawenegane, watatu nawahigane na waidi na wahigane na watatu. ⁵³ Watate nawahigane na wanawawo, wana nawo na watati zawo, wavyele nawahigane na wanachiche wa-

wo, na wanachiche mwe mamizawo, wakwe wa chivyele nawahigane na wakaza wana wawo, wakaza wana nawo mwe wakwe zawo wa chivyele."

Kukombaganya chipindi

Matayo 16:2-3

⁵⁴ Yesu alonga naho kwa wantu, "Umo mkawona in-gu kulaila ntendele za mwingilo wa zuwa, aho mwa-longa kugamba fula yaunga inye naho yavitenda.

⁵⁵ Naho umo mkeva mpeho ikavumila, mwalonga kugamba kwatenda na chivuguto naho chalaila.

⁵⁶ Nyuwe wasongaganyi! Mmánya kubunkula ivyo isi ili no ulanga, nimbwani hamkudaha kubunkula chipindi cha haluse?

Mwivane na mlemanyi ywako

Matayo 5:25-26

⁵⁷ "Nimbwani nyuwe wenye hamkwelamwila wedi? ⁵⁸ Uneva ukaita kwe chitala na mlahi ywako, mwivane mwe isila hemnati kubula kwechitala. Hegu sivyo nakwigale kwe chitala mkanti, akunga awenke wankondo, naho namjelwe mndani. ⁵⁹ Uko nawikale, nawagambilani, mkabula kuliha hela ya udumo kwa maliho yenyu ya malaho."

Lekani Masa yenyu na Mbanike

13 Chipindi icho wantu wamwenga nawehadya wamgambilaga Yesu mbuli za Wagalilaya wako-magwa ni Pilato umo nawakachinja wanyama chani walavye ntambiko zawo kwa Chohile. ² Yesu niyo awagamba, "Mwafanyanya kugamba Wagalilaya awo wendaga na masa yatendese kujinka watuhu, hamb-we kwaviya wasulumizwa saivyo? ³ Ichindedi sivyo ivyo! Naho nawagambilani kugamba hegu hamnaeile masa yenyu, nyoseni nambanike saviya wabanike. ⁴ Hegu mwafanyanya kugamba wadya wantu mlongo na mnane wagwelagwa nu mnala kudya ko mzi wa Silowamu niyo wabanika wana masa kujinka wekazi wose nawakekala Yelusalemu? ⁵ Ichindedi sivyo ivyo! Naho nawagambilani kugamba hamneile masa yenyu, nyose nambanike saviya wabanike."

Mliganyo wa mtini hewina hokweleka

⁶ Yesu niyo awasimwila mliganyo uno, "Hendaga na mntu yumwenga mta mti wa mtini mwe nkonde yak-we. Mntu uyo aitaga chani akazungule tini mo mtini uwo, mna niyo aubwila mti uwo hawekele hata ntunda dimwenga. ⁷ Niyo amgamba yudya msinya inkonde, 'Kaula! Ni mihilimo mitatu neza hano kuzungula tini mo mtini uno, mna silondole chochose. Ukante! Nimb-wani ukujendeleza kujeseza isanga vya bule?' ⁸ Mna yudya msinyi wo mgunda ahitula, 'Zumbe, ndakuule-ka, ujinke mhilimo umwenga, naniuhaile nakuujeila mboleya. ⁹ Hegu uneva uneleka mhilimo ukutimila, navitende vyedi vidala, hegu sivyo ivyo, wadaha kuukanta.' "

Mvyele mta mpepo ahonywa mwe Zuwa dya kuhumula

¹⁰ Zuwa dimwenga dya kuhumula Yesu na kahinya mwe nyumba yo kuvikila. ¹¹ Mvyele yumwenga endaga mnyonje, engilagwa ni mpepo zihye kwa chipindi cha mihilimo mlongo na mnane, mgongo wakwe wendaga uhinda hakudaha kuchuluka. ¹² Yesu eze amwone niyo amwitanga, "Mnala, kuhonywa unyonje wako!" ¹³ Amwikiya mikono yakwe, ahadya echulusa mwenye na kumtunya Chohile.

¹⁴ Mkulu ywe nyumba yo kuvikila kehiwa kwaviya Yesu kahonya mwe Zuwa dya kuhumula, ivyo alonga kwa wantu, "Kuna mazuwa mtandatu yakudamanya ndima, ivyo wize mwe mazuwa ayo chani uhonywe, siyo mwe Zuwa dya kuhumula!"

¹⁵ Zumbe amhitula, "Nyuwe wasongaganyi! Chila yumwenga ywenyu mwe Zuwa dya kuhumula hakukomweila njeku yakwe au mpunda kulaila mwe didewa na kuigala ko kuinywesa mazi?" ¹⁶ Haluse mwelekwa yuno ywa Bulahimu nuyo avugailagwa ni Shetani kwa mihilimo mlongo na mine, hakungigwa alekeilwe chifungo chakwe mwe Zuwa dya kuhumula?" ¹⁷ Hitulo dyakwe ditenda wahigani wakwe wahuze, mna wantu watuhu niyo welelwa mwe mbuli zose zikwehela adamanye.

Mliganyo wa Mbeyu ya Haladali

Matayo 13:31-32; Mako 4:30-32

¹⁸ Yesu kauza, "Useuta wa Chohile wi savihi? Nadaha kuuliganya na mbwani?" ¹⁹ Wikala savino. Mntu aguha mbeyu nddo ikwitangwa haladali nakuihanda mwe nkonde yakwe. Yakula na kutenda mti, na wadege wo ulanga wazenga masasa mwa matambi yakwe."

Mliganyo wa Hamila

Matayo 13:33

²⁰ Yesu kauza naho, "Useuta wa Chohile naniuliganye na mbwani?" ²¹ Wekala savino. Mvyele aguha hamila njeche na kuihanganya na madebe maida na nusu ukajika unga wose niyo wagwaduka."

Lwivi lufinyu

Matayo 7:13-14, 21-23

²² Yesu niyo ajendeleza na ntambo yakwe kwita Yelusalemu, kajinkila kwe mizi na kaya, akahinya wantu Mbuli Yedi. ²³ Yumwenga kamwuzi, "Zumbe, nawahonywe wantu wajeche du?"

Yesu kawahitula, ²⁴ "Damanyani viya mkudaha kwingila mwe lwivi lufinyu, kwaviya wantu walozize nawajeze kwingila mna hawadahe. ²⁵ Mkulu ywa nyumba nenuke nakuvugala ulwivi, niyo umo mkachimala kuse nakukonga kulonga mo ulwivi nakugamba, 'Zumbe chivugwile ulwivi!' Nawahituli, 'Sivimanyize mwawahi!' ²⁶ Niyo mwahitula, 'Chidya na kunywa hamwenga na nyuwe kuhinya mo mzi wetu!' ²⁷ Mna nagambe naho, 'Simanyize uko mkulaila. Halaweni

hangu, nyuwe wose mkudamanya yehiye!" ²⁸ Namwile vivihi nakusigina meno yenyu umo mkamwona Bulahimu, Isaka na Yakobo na wawoni woseni mo Useuta wa Chohile, umo nyuwe mduligwe kuse! ²⁹ Wantu na weze kulaila ulailo wa zuwa na uswelo wa zuwa, na kulaila kwa mwenye mzi na chibula, nakwikala he ngasu mo Useuta wa Chohile. ³⁰ Niyo wadya we waudumo haluse nawatende wankongo, na wadya wankongo haluse nawatende wa udumo."

Yesu ayunga Yelusalemu

Matayo 23:37-39

³¹ Mwe chipindi icho Mafalisayo wamwenga weza kwa Yesu na kumgamba, "Waugwa uhalawe hano wite hantu hatuhu, kwaviya Helode aunga akukome."

³² Yesu awahitula, "Hitani mkadigambe diya uzi, 'Nagulusa mpepo nakuhonya dyelo na luvi, mwe dizuwa dya katatu nanibindilize ndima yangu.' ³³ Havinati naungwa nitende mwe sila dyelo, luvi, nachisindo siyo vyedi kwa muwoni kukomwa hatuhu mna Yelusalemu.

³⁴ "Yelusalemu, Yelusalemu! Weye ukuwakoma wawoni na wasigilwe ni Chohile kwenyu kwa kuwaduila mayuwe! Nkanana ziloze nasunga niwachisanye wekazi wako saviya nguku akufugasila wanawe hasi mwa mawawa yakwe, mna nyuwe hamnungile! ³⁵ Na kwaivyo Nyumba yenyu nkulu ya kuvikila nailekwe. Nawagambilani kugamba hamniwone naho kubula umo namgambe, 'Kajimbikwa uyo akwiza kwa zina dya Zumbe.'"

Yesu Ahonya Mntu Mnyonje

14 Zuwa dimwenga dya kuhumula Yesu nakaita kudya nkande mwe nyumba ya chilongozi yumwenga ywa Mafalisayo, wantu nawo nawakamsinya Yesu kwa hajihi. ² Mntu yumwenga mta viga na mikono ivimbile kamwizila Yesu, ³ Yesu naye awauza wahinya Sigilizi na Mafalisayo, "Sigilizi yaunga kuhonya mwe Zuwa dya kuhumula hegu bule?"

⁴ Mna wowo niyo wanyamala. Yesu niyo amtoza uyo umnyonje na kumhonya, amleka aite zakwe. ⁵ Niyo awagamba, "Uneva yoyose yumwenga ywenyu mta mwana hegu njeku igwele mwe bome mwe Zuwa dya kuhumula, hamvilavye aho mwe Zuwa dya kuhumula?"

⁶ Mna hawadahile kumhitula mwe vino.

Untu na Wikazi wedi

⁷ Yesu nakabunkula viya wajeni wamwenga nawakasagula hantu hedi, ivyo kawagambila woseni umliganyo uno. ⁸ "Umo yumwenga anakugoneke kwe nyinka, usekwikala hantu hedi. Vyadahika kagonekwa yumwenga wa awagile kujinka weye, ⁹ mkaya wako, awagoneke woseni waidi, neze nakulonga kwenyu, 'Mlekeni ekale hano.' Niyo nawingile soni nakwikala hantu hasi. ¹⁰ Mna, ukagonekwa, jenda ukekale hantu hasi, chani mkaya ywako akeza kulonga kwako, 'Mbuyangu, so hantu hedi,' Ino naikwinke ntunyo mwa

wajeni woseni. ¹¹ Kwa wadya woseni wakwetenda wakulu nawaseleze, na wadya wakweseleza nawatendwe wakulu.”

¹² Niyo Yesu amgamba mkaya ywakwe, “Ukalavya nkande ya msi hegu ya chisingi, usekugoneka mbuya-zo hegu walukolo wako wakweleka hegu wehaguhi wagoli kwaviya nawakugoneke, usekunga kulihwa kwa chiya udamanye. ¹³ Ukadamanya ngasu, wagoneke wachiwa, vilema na waholomale na mantuntu, ¹⁴ naujimbikwe, kwaviya hawadahe kukuliha. Chohile nawalihe mwe zuwa dya uyuso kwa wantu wedi.”

Mliganyo wa Ngasu Nkulu

Matayo 22:1-10

¹⁵ Yumwenga mwa wadya wekale mwe meza eze eve vino, amgamba Yesu, “Chinyemi chivivihwa kwa wekale he ngasu mo Useuta wa Chohile!”

¹⁶ Yesu amgamba, “Kwendaga na mntu yumwenga nana ngasu nkulu niyo agonekaga wantu walozize.

¹⁷ Chipindi che ngasu chizechibule, kasigila wandima wakwe kugambila wajeni wakwe, ‘Soni, chila chintu chajika!’ ¹⁸ Mna woseni wakonga kulavya uzulu yumwenga kutimila mtuhu. Wankongo kamgamba uyo mindima, ‘Sigula mgunda naungwa nite haukaule, hake netegeleza.’ ¹⁹ Mtuhu agamba, ‘Sigula jozi shano za njeku ivyo nimwesila kwita hazijeze, hake netegeleza.’ ²⁰ Mtuhu agamba, ‘Nivyo silawa mwe kusola, kwa ivyo sikudaha kwiza.’

²¹ “Yudya mindima niyo auya nakumgambila zumbedyakwe yoseni yano. Zumbe kehiwa nakumgamba mindima ywakwe, ‘Guluka wite kwe zisila nkulu na ndodo zo umzi, walete wachiwa na vilema na mantuntu na waholomale.’ ²² Aho mindima agamba, ‘Zumbe, viya ungile vidamanyika kale, mna hechei na hantu ha kwikala.’ ²³ Ivyo zumbe amgamba mindima, ‘Jenda wite kwe zisila nkulu na ndodo ze isi uwaletе wantu, chani nyumba yangu imeme.’ ²⁴ Nawagambilani kugamba hamna hata yumwenga mwe wadya wagonekwe nalume nkande yangu ya chisingi!”

Maliho ya kutenda Mwanampina

Matayo 10:37-38

²⁵ Aho mafyo makulu ya wantu nayakatimilizana na Yesu, kahituka nakuwagamba, ²⁶ “Wadya wakwiza kwangu hawakudaha kutenda wanampina wangu hegu wakanungisa miye kujinka tati zawo na mami zawo, mvyele na wanawe, walukolo wawo na walumbu zawo, na kujinka ujima wawo wenye. ²⁷ Wadya hewekwinula misalaba yawo wenye na kunitimila hawakudaha kutenda wanampina wangu.

²⁸ “Uneva yumwenga ywenyu afanyanya kuzenga mnala, wakonga kwikala hasi nakukaula kugamba wonga uzengwe kwa yombe dyani, kukaula hegu una hela ya kuchinta kubindiliza indima iyo. ²⁹ Huna vitendile ivyo, haudahe kukomeleza umnala uwo ukaheza kuzenga msingi, woseni wakuwona chilaile nawakuseke. ³⁰ Nawagambe, ‘Yuno mntu kakonga kuzenga mna hakudaha kubindiliza indima!’

³¹ “Uneva Seuta yumwenga anafosa na wantu mlongo magana mlongo kutowana na seuta mtuhu akwiza na wantu mlongo midi magana mlongo, nandekwikala hasi nakukaula hegu ana udahi wa kudaha kuhigana na zumbe mtuhu uyo. ³² Hegu hakudaha, nasigile wantu kudugana na zumbe uyo, kulombeza utondowazi umo yeye achi hale. ³³ Mwe ivyo,” Yesu akomeleza, “Hahana yumwenga mwenyu akudaha kutenda mwanampina ywangu uneva hana lekile chila chintu ananacho.

Munyu Ubanike

Matayo 5:13; Mako 9:50

³⁴ “Munyu ni wedi, mna hegu unaza umunyu wakwe, hakuna sila yakuvuza umunyu wakwe naho. ³⁵ Suwo wedi kwa ulongo hegu zala, wadulwa. Tegelezani, hegu mna magutwi!”

Ngoto yagile

Matayo 18:12-14

¹⁵ Zuwa dimwenga umo wachisanya kodi na wata masa watuhu weza kumwetegeleza Yesu, ² Mafalisayo na wahinya Sigilizi wakonga kung'ung'uzika, “Yuno mntu ahokela wata masa naho adya hamwenga nawo!” ³ Ivyo Yesu awagambila mliganyo uno.

⁴ “Fanyanya yumwenga mwenyu ana ngoto gana niyo imwenga mwe izo yaga natende mbwani? Wasa ntuhu mlongo chenda na chenda zikadya nakwita ukalonde iyo imwenga yagile kubula aho nailondole. ⁵ Unailondola, watenda na chinyemi nakwihagata mayega yako, ⁶ nakuivuzwa kukaya. Niyo wetanga wambwiyazo na wajihi wako hamwenga na kuwagamba, ‘Nina chinyemi vidala silondola ngoto yangu yaga-ga. Nachivineni!’ ⁷ Mwe ivyo, nawagambilani, naku-tende na chinyemi vidala kwembingu mwe mta masa yumwenga akweila masa kujinka wantu mlongo chenda na chenda wakuwoneka wedi kulongozi kwa Chohile.

Tundu dyagile

⁸ “Hegu fanyanya mvyele mta matundu mlongo ya hela aza dimwenga mwe ayo natende mbwani? Awasha taa, ahagila nyumba yakwe, nakusinyisa chila hantu kubula aho nadilondole. ⁹ Anadilondola, etanga wambuya zakwe na wajihi wakwe hamwenga, nakuwagamba, ‘Nina chinyemi vidala silondola tundu dyangu dyagaga. Nachivineni!’ ¹⁰ Mwe ivyo, nawagambilani, wandima wa kwembingu wa Chohile watenda na chinyemi mwe yumwenga akweila masa yakwe.”

Mwana Agile

¹¹ Yesu ajendeleza kulonga, “Kwendaga na mntu mta wana waidi. ¹² Umdodo amgamba, ‘Tate, ninka hantu ho ugoli wangu haluse.’ Ivyo yudya mntu enkiza vintu vyakwe mwa wanawe waidi. ¹³ Mazuwa majeche yeze yakajinke mwana umdodo niyo ataga ntendele ya

ugoli wakwe nakuhalawa hanyumba na hela. Kaita kwe si ya hale, uko kajeseza hela zakwe mwe wikazi wihiye. ¹⁴ Kajeseza chila chintu nananacho. Niyo kwengila gumbo kulu mwe si yose, naye kasigwa hena chintu. ¹⁵ Ivyo aita kwa mkaya yumwenga mwe isi iyo kwe kudamanyana ndima, amwigale kwe nkonde yakwe akalise nguluwe. ¹⁶ Nakaunga hegu nakadaha kudya mwe zae dye zinguluwe, mna hahana amwinkile chochose cha kudya. ¹⁷ Ko udumo ezilwa ni fanyanyi na kugamba, 'Wandima woseni wa tate wana chimemile cha kudya, miye hano nonga kukomwa nisala!' ¹⁸ Nanihalawe na kwita kwa tate nakumgamba, Tate, sidamanyana masa kwembingu na kwa Chohile hamwenga na weye. ¹⁹ Sikuwagila kwitangwa mwanawo, nitenda saviya yumwenga ywa wandima wako.' ²⁰ Ivyo achimala nakukonga ntambo kuya kwa tati yakwe.

"Nachei hale kulaila kukaya umo tati yakwe amwone, moyo wakwe naumema mbazi, niyo aguluka, edula mwe mikono yakwe kumzunguluka mwanawe nakumsesa. ²¹ Yudya mwana agamba, 'Tate,' 'Sidamanyana masa kwa Chohile hamwenga na weye na kwembingu. Sikuwagila kwitangwa mwanawo.' ²² Mna tati yamntu ketanga wandima wakwe. Agamba, 'Sunguzani!'. 'Igalani suche yedi vidala mumvise. Mviseni mpete mwa kadole kakwe na vilatu mwe viga vyakwe. ²³ Mkaheza mwite mkaguhe ndama idamane mchinje, chivineni ngasu! ²⁴ Kwaviya yuno mwanangu nakabanika, mna haluse ni mjima, nakaga, mna haluse kalondoka.' Aho ngasu yakonga.

²⁵ "Mwe chipindi icho mwana ywa yudya mdalahala nekwenkonde. Umo emwe sila akauya, eze abule hajihi na hakaya, eva nchelejele na ngoma. ²⁶ Ivyo etanga yumwenga mwa wandima nakumuza, 'Ni chibwani chikujendeleza?' ²⁷ Yudya mindima ahitula, 'Mlukolo ywako kauya kukaya, tati yako naye kachinja ndama idamane, kwaviya kamhokela emjima.'

²⁸ "Yudya mwana umkulu nakehelwa vidala vilekile hengile kunyumba, ivyo tati yakwe afosa na kumlombeza engile. ²⁹ Mna kamhitula tati yakwe, 'Kaula, mihilimo ino yoseni sikusankanila enga mtumwa, naho salemelaga lagizo dyako. Kuninka mbwani? Hata mbuzi hadamanye ngasu na wambuya zangu! ³⁰ Mna mwanawo yuno kaza ugoli wako kwa uchilanga, naho eze auye kaya, wamchinjiza ndama idamane!' ³¹ Tati yamntu ahitula, 'Mwanangu, wi hano mazuwa yose hamwenga na miye, chila chintu ninanacho ni chako. ³² Mna chaungwa chidamanye ngasu naho chitende na chinyemi, kwaviya mlukolo ywako nakabanika, mna haluse ni mjima nakaga, mna haluse kalondoka.' "

Mliganyo wa Mchimaila ugoli

16 Yesu niyo awagamba wanampina wakwe mliganyo uno, "Kwendaga na mgoli yumwenga endaga akachimaila ugoli wakwe. Yudya mchimaila niyo alongelezwa kwa mkulu ywakwe kugamba abalanga ugoli wa mkulu ywakwe, ² Akaheza mkulu ywakwe amwitanga niyo amgamba, 'Ni mbuli zani

nizivile kulawana na weye? Lavya mahokelo yose yo ugoli wangu kulawana na viya wingize na viya vifosize, naho hukudaha kutenda mchimaila ywangu naho.'

³ Yudya mchimaila niyo elongela mwenye kugamba, 'Zumbe dyangu aunga anilavye mo chimaila ugoli. Na nitende mbwani? Kulima sikudaha, naho kwita kwe kulombeza enga mchiwa nawona soni. ⁴ Haluse simanya dyo kudamanyana, chani umwo habalazwa mo uchimaila wantu wadahe kunihokela kwe zikaya zawo.'

⁵ "Niyo awetanga wadya wose wakutigizwa ni mkulu ywakwe. Kamuza ywa nkongo, 'Watigizwa chiyasi chani ni mkulu ywangu?' ⁶ Niyo amhitula, 'Mavuta ya nyonyo mapila gana,' yudya mchimaila ugoli niyo amgamba. 'Guha ibaluwa yako ye ntigizo,' mkulu amgamba, 'ikala hasi uwandike watigizwa mapila milongo mishano.' ⁷ Akaheza amwaza mtigizwa mtuhu, 'Weye watigizwa chiyasi chani?' Niyo amhitula, 'Majuniya gana ya ngano,' yudya mchimaila niyo amgamba. 'Guha ibaluwa yako ya ivyo mwivane,' 'Uwandike milongo mnane.'

⁸ "Mna mkulu ywakwe niyo amtogola yudya mchimaila ugoli kwaviya adamanye kwa umanyi, kwa viya wantu wa mwe isi ino ni wabala vitendese kujinka wantu wakunga kwikala mo ng'azi."

⁹ Yesu niyo ongezeza kugamba, "Nami nawagambilani, jesezani ugoli we isi ino kwa kutenda na wambuya, chani ugoli uwo ukasila, mhokelwe mo wikazi wa ujima wa mazuwa yose. ¹⁰ Mntu yeyose akunga atende mzumizi mwe mbuli ndodo naatende mzumizi mwe mbuli nkulu, na mntu yoyose yudya hatende mzumizi mwe mbuli ndodo, hakudaha kutenda mzumizi mwe mbuli nkulu. ¹¹ Hegu nyuwe sawo wazumizi mwe ugoli we isi ni yuhi akunga awenkeni ukununi na kuwatunyani mwe ugoli wa chindedi? ¹² Hegu hwimkanuni na ugoli wa mntu mtuhu kwa uzumizi, ni yuhi akunga awenkeni ugoli wenyu we ichedu?

¹³ "Hahana mindima akudaha kusankanila wakulu waidi, kwa viya na mwihawe yumwenga na kumungisa mtuhu. Hamkudaha kumsankanila Chohile no ugoli."

Milosu yesimile ya Yesu

Matayo 11:12-13; 5:31-32; Mako 10:11-12

¹⁴ Mna mafalisayo weze weve ayo yose, kwa viya wowo na wakaungisa hela niyo wamona Yesu hakuwagila chintu. ¹⁵ Yesu niyo awagamba, "Nyuwe mwi wantu mkwetenda kugamba mwawoneka wedi kulongozi kwa wantu, mna Chohile kamanya ye mwe myoyo yenyu. Kwaviya yakutogolwa ni wantu ni maihizo kulongozi kwa Chohile.

¹⁶ "Sigilizi ya Musa na mawandiko ya wawoni yalongwa kubula kwiza kwa Yohana, kukongela chipindi icho Mbuli Yedi ya Useuta wa Chohile yalongwa, naho chila mntu engiza kwa nguvu mo useuta uwo." ¹⁷ Mna ni vihufu vitendese imbingu ne isi kujinka, ukaleka kubula helufi imwenga ya Sigilizi yuswe.

¹⁸ "Mntu yoyose akumwasa mkaziwe niyo asola mntu agonya, yoyose nasole mvyele asigwe agonya."

Mgoli na Lazalo Mchiwa

¹⁹“Hendaga na mntu yumwenga mgoli vidala, na akavala suche zina langi ya zambalau na chitani zina yombe kulu na kudamanya ngasu chila zuwa.” ²⁰Naho nahana mchiwa yumwenga akwitangwa Lazalo, mchiwa uyo naana nkwenje mwili mjima wantu na wakamgoneza ho lwivi lwe nyumba ya yudya mgoli. ²¹Yudya mchiwa na akaungisa adye nkande ikulagala mnanga mwe imeza hadya akudila yudya mgoli, naho makuli na yakeza yakamlambita mwezi nkwenje ahadya agonile.

²²“Yudya mchiwa niyo abanika, wandima wa kwembingu niyo wamguha wakwikala naye haguhi na Bulahimu.” Yudya mgoli naye niyo abanika, niyo ahambwa, ²³Elo, kudya kwedibome hedina uhelo akasulumizwa niyo asinya kulanga niyo amwona Bulahimu, kwa luhale, na Lazalo akatenda ehankanda hakwe. ²⁴Elo niyo etanga kwa izwi nkulu, Tate Bulahimu! Nifila mbazi, naho mgambe Lazalo atweze akadole kakwe mwa mazi anitwekeze hata twentwe dimwenga mo lulimi lwangu, kwaviya nasulumila vidala mo umoto uno!

²⁵“Mna Bulahimu niyo amhitula, ‘Kumbuka, mwanangu, kugamba mo wikazi wako mwe isi wenkagwa yedi, Lazalo niyo ahokela yehiye.’ Haluse Lazalo atondowazwa, weye wasulumizwa.” ²⁶Ukaleka ayo, mgati mwenyu na suwe hana bome kulu, chani wakunga kwiza kwenyu kulaila kuno wasekudaha, na wauko wasekudaha kwiza kuno. ²⁷Yudya mgoli agamba, Elo, nakulombeza weye, tate Bulahimu, msigile Lazalo aite kwe nyumba ya tate, ²⁸Kwaviya nina walukolo washano. Chani awagambe wanase kwiza kuno kwa masulumizo.

²⁹“Bulahimu niyo amgamba, ‘Walukolo wako wana mawandiko ya Musa na ya wawoni ya kuwafunda, waleke wayategeleze.’ ³⁰Mna yudya mgoli niyo agamba, ‘siyo ivyo, tate Bulahimu! Mna uneva mntu yumwenga anauyuka nakuwabasa, naweile kulaila mwa masa yawo.’ ³¹Mna Bulahimu niyo amhitula, ‘Uneva hawanawevile Musa na wawoni, hata anauyuka mntu anawabasa hawamwive.’”

Masa

Matayo 18:6-7, 21-22; Mako 9:42

17 Yesu niyo awagamba wanampina wakwe, “Vintu naviwahose wantu vyaungwa vilaile, mna namanaye mwenye mntu yudya akunga avitende vilaile! ²Na vita vyedi mntu uyo atalizwe yuwe kulu dya kusigintila mwe singo akadulwe mwe bahali ukaleka akahosa yumwenga ywa wadodo wano wakole masa.” ³Kwaivyo mwedime vyedi!

Uneva mlukolo ywako anakola masa, mkwahile, na uneva aneila, mlekeile. ⁴“Uneva ana kola masa nkanana mfungate kwa zuwa, na chila nkanana auya kwako akagamba ‘neila kwako,’ mlekeile.”

Uzumizi

⁵Wasigilwa niyo wamgamba Zumbe, “Chongezeze uzumizi wetu.” ⁶Zumbe niyo ahitula, “Uneva mna uzumizi saviya kapuluzi ka mbeyu ikwitangwa haladali, na mkadaha kuugamba umti uno wo mkuyu, ‘Ng’oka na ukehande mwe bahali!’ Nawo na uweveni.”

Vikungwa mindima

⁷“Chigambe kwa mliganyo yumwenga ywenyu ana mindima ywakwe akulima kwe nkonde hegu akudima ngoto, togolani akauya kulaila kwe nkonde, namumgambe uyo mindima sunguza so udye nkande? ⁸Bule! Mna, namgambe, ‘nikiya nkande, naho wikale ahano kubula nibinde ukudya na kunywa, vikaheza wenawe nivyo na udye.’ ⁹Togola, haumtogle uyo mindima kwa viya kadamanya yadya malagizo, bule? ¹⁰Nivyo vili kwenyu nyuwe, uneva mdamanyanya yadya yose mgambigwe mdamanye, gambani, ‘Suwe chiwandima du, chibinda yadya chungigwe chidamanye.’”

Yesu ahonya wadya wantu mlongo wata matana

¹¹Umo Yesu nemwe ntambo ya kwita Yelusalemu, nakajinka mwe mihaka ya Samaliya na Galilaya. ¹²Umo akengila mwe kaya imwenga niyo adugana na wantu mlongo wata matana. Wachimala kwa luhale, ¹³waguta wakagamba, “Yesu! Zumbe! Chifile mbazi!”

¹⁴Yesu eze awawone niyo awagamba, “Hitani kwa walavyantambiko mkelagise chani wawakauleni.”

Mwesila wakajenda niyo walenguswa. ¹⁵Yumwenga ywawo eze awone kahonywa, niyo auya, kuno akamtunya Chohile kwa izwi kulu. ¹⁶Niyo amfikila madi Yesu kuno akamtunya. Uyo mntu nani Mfambazi. ¹⁷Aho Yesu agamba, “wantu walenguswe hawendile mlongo, awatuhu wekuhi? ¹⁸Hawoneke mtuhu awiye kumtogo la Chohile mna yuno mjeni uyodu?” ¹⁹Akaheza Yesu amgamba yudya mntu, “Chimala wite zako, uzumizi wako ukuhonya.”

Kwiza kwa Useuta wa Chohile

Matayo 24:23-28, 37-41

²⁰Mafalisayo weza wamuze Yesu useuta wa Chohile nawize ini. Awahitula, “Useuta wa Chohile hawize kwa kuwoneka pwilili. ²¹Naho hahana yumwenga nagambe, ‘Kaula, wihano!’ Hegu, ‘Wihadya!’ Kwaviya useuta wa Chohile wi mgati mwenyu.”

²²Niyo awagamba wanampina wakwe, “Mazuwa yeza ayo mkunga munge muwone zuwa dimwe dya Mwana ywa Mntu, mna hamdiwone. ²³Wantu nawawagambeni, ‘Kaulani, ekudya!’ Mna nyuwe msekufosa naho mkawabasa. ²⁴Kwaviya enga lumwemwe viya lukwaka kwembingu na kumulika uko na uko, nivyo Mwana ywa Mntu akunga eze mwe dizuwa dyakwe. ²⁵Mna aungwa nkongo asulumiziswe na kulemelwa ni wantu wa dyelo. ²⁶Saviya mwe dizuwa dya Nuhu nivyo vikunga vitende mwe chipindi

cha Mwana ywa Mntu. ²⁷ Mwa mazuwa yadya wantu na wakadya na kunywa, naho kusola na kusolwa, kubula zuwa diya Nuhu eze engile mwe safina na fula nkulu niyo yanya na kuwakoma wose. ²⁸ Nivyo vyenda-ga mwa mazuwa ya Lutu. Wantu na wakadya na kunywa, kugula na kutaga, kuhanda na kuzenga. ²⁹ Mna zuwa diya Lutu eze akulawe Sodoma, niyo kwalaila moto wa chibiliti usela kulaila kwembingu na kuwako-ma woseni. ³⁰ Ivyo nivyo vikunga vitende zuwa diya ak-wizila Mwana ywa Mntu.

³¹ "Mwe dizuwa idyo mntu yudya aungagwa ase-lezwe hasi kulaila mnanga mwe nyumba asekusela kwita kwe nyumba yakwe akaguhe vintu vyakwe, seivyo mntu ekwenkonde asekuya kaya. ³² Kumbukani yadya yamlaile mkaza Lutu! ³³ Yoyose nadime ujima wakwe nawaze, mna yudya nalavye ujima wakwe na audime. ³⁴ Nawagambilani nyuwe, mwe dizuwa idyo, wantu waidi nawatende wagona mwe lusazi lumwenga, yumwenga aguhigwa, yumwenga asigwa.

³⁵ Wavyele waidi nawatende wabunda hamwenga, yumwenga naguhigwe, yumwenga nasigwe." ³⁶ Wantu waidi nawatende mwenkonde imwenga, yumwenga naguhigwe, yumwenga asigwa.

³⁷ Wanampina niyo wamuza, "Zumbe, mbuli zino nazidamanyike kuhi?"

Yesu niyo awahitula, "Hadya hana chimba chiwoile, naho hakuchima magushu."

Mliganyo wa mvyele abanikilwe ni mgosi na mlamuzi

18 Akaheza Yesu awagambila wanampina wakwe mliganyo uno kwa kuwalagisa kugamba mazuwa yose waungigwa wamlombeze Chohile naho wasekufa chevu. ² Agamba, "Mwe mzi msiku kwenda-ga na mkanta yumwenga hekumogoha Chohile hegu hekumtunya mntu yoyose. ³ Seivyo kwendaga na mvyele abanikilwe ni mgosi mo umzi uwo nakajen-deleza kumbasa akalombeza enkigwe vintu vyakwe vikumu wagila, akagamba, 'Nambiza mwe vikuniwagila mwa mhiga ywangu!' ⁴ Kwa chipindi chitali yudya mkanta kalemela kudamanya, mna keuza mwenye ak-agamba, 'Hata hegu sikumwogoha Chohile hegu siku-tunya mntu yoyose, ⁵ mna kwaviya yudya mvyele abanikilwe ni mgosiwe mwe chivuzovuzo akuninka, nani kaule kugamba ahokela vikumu wagila. Hegu sanitivende, najendeleze kwiza kunjijela maya! "

⁶ Akaheza Zumbe agamba, "Tegelezani ivyo mkanta uyo ahiye ivyo alongile." ⁷ Elo, Chohile hawenke wadya wedi kulongozi kwa Chohile wantu wakumwila chilo na msi wambizwe? Nakawe kuwambiza? ⁸ Nawagambilani nyuwe, hakawe kuwenkani vikuwoneka vyedi kulon-gozi kwa Chohile. Mna Mwana ywa Mntu aho akwizila nabwile wazumile mwe isi?

Mliganyo wa Mafalisayo na wachisanya kodi

⁹ Yesu awagambila naho mliganyo uno kwa wantu wewone kutenda wedi na kubela chila mntu mtuhu.

¹⁰ "Nakuna wantu waidi wakweile kwita kwe ku-

lombeza mwe Nyumba nkulu ya Chohile, yumwenga nani Falisayo, mtuhu ni mchisanya kodi."

¹¹ "Yudya Falisayo kachimala hankanda mwenye akalombeza zavino, weye Chohile, 'Nakuhongeza weye, Chohile, kugamba miye suyo mbafu, naho nim-chindedi naho si mgonyi hegu mbunyanyi, sayuno mchisanya kodi ehadya hankanda hekwiva. ¹² Nafunga mazuwa maidi chila juma, naho nalavya fungu dyangu dya mlongo dya vintu vyose ni nanavyo.'

¹³ "Mna yudya mchisanya kodi kachimala kwa luhale naho haungile hata kwinula uso wakwe kwembingu, mna kutowa mwe chifuwa chakwe nakugamba, 'Chohile, nifila mbazi, miye ni mkola masa!' ¹⁴ Yesu niyo agamba, Nawagambilani, "mchisanya kodi, kauya kaya akatenda kalekeilwa masa yakwe mna suyo Fal-isayo, akuoneka ywedi kulongozi kwa Chohile. Kwaviya woseni wakwekweza nawaselezwe, woseni nawo wakunyanyahala nawatendwe wakulu."

Yesu Ajimbika Wana Wadodo

Matayo 19:13-15; Mako 10:13-16

¹⁵ Wantu wamwenga nawamwila Yesu chani awa-jelekele mikono yakwe. Wanampina weze wawone niyo wawakwahila kwa kudamanya ivyo, ¹⁶ mna Yesu kawetanga wadya wana kwakwe nakugamba, "Walekeni wana weze kwangu msekuwachinda, kwaviya Useuta wa Chohile wikwa wadodo sawano. ¹⁷ Chindedi nawagambila vino! Yoyose hekuhokela Useuta wa Chohile enga mwana hawingile."

Mntu mgoli

Matayo 19:16-30; Mako 10:17-31

¹⁸ Chilongozi yumwenga ywa Chiyahudi amuza Yesu, "Mhinya Ywedi, nidamanye mbwani nihokele ujima wa mazuwa yose?"

¹⁹ Yesu amuza, "Ni mbwani ukunitanga ywedi?" "Hakuna mntu ywedi ukaleka Chohile du. ²⁰ Kuya-manyama malagizo, 'Usekugonya, usekukoma, usekubawa, usekulonga udanti, watunye iso na nyok-we.' "

²¹ Yudya mntu ahitula, "kukongela ni mdodo, sitimila malagizo yano yoseni."

²² Yesu eze eve vino, amgamba, "Kuchei nachintu chimwenga ukungigwa udamanye. Taga vyoseni unanavyo uwenke wachiwa izihela, nawe nautende na ugoli kwembingu, ukaheza wize unitimile." ²³ Mna yudya mntu eze eve vino, kengilwa ni chinyulu vidala, kwaviya nanimgoli vitendese. ²⁴ Yesu kawona kugamba nana chinyulu vitendese, "Udala wi vivihi kwa mntu mgoli kwingila mo Useuta wa Chohile! ²⁵ Ni vidala vitendese kwa mntu mgoli kwingila mo Useuta wa Chohile kujinka ngamiya kujinka mwe ntundu ya singano."

²⁶ Wantu wamwivaga wamuza, "Ni yuhi, naho, akuda-ha kukombolwa?"

²⁷ Yesu ahitula, "Hechikudahika kwa mntu chadahika kwa Chohile."

²⁸ Niyo Petulo agamba, "Kaula! Suwe chileka kaya ze-tu nakukutumila weye."

²⁹ Yesu awagamba, "Chindedi," naho nawagambilani kugamba yoyose akwasa nyumba hegu mvyele hegu mlukolo hegu welesi hegu wana kwachausa cha Useuta wa Chohile, ³⁰ nahokele vilozese mwe chipindi chino na wikazi wa ujima wa mazuwa yose mwe mihilimo ikwiza.

Yesu asimwila nkanana ya katatu ye file yakwe na ku-uyuka kwakwe

Matayo 20:17-19; Mako 10:32-34

³¹ Yesu awaguha hankanda wadya wanampina mlongo na waidi nakuwagamba, "Tegelezani! Chaita Yelusalemu kudya chila chintu chiwandikwe ni wawoni mwe Mwana ywa Mntu nachitende chindedi.

³² Kwaviya nalavigwe mwe mikono ya wantu sawo Wayahudi, wadya wakunga wamtile, wamhulute na kumtwela mate. ³³ Nawamhute na kumkoma, mna mazuwa matatu yakutumila nauyuke."

³⁴ Mna wadya wanampina hawakombaganye chochose mwe vino vintu, nikugamba ulosi ufisizwa wowo, naho hawamanyaga nichibwani Yesu nakakisimwila mwe mbwani.

Yesu Ahonya tuntu Mlombezi

Matayo 20:29-34; Mako 10:46-52

³⁵ Hadya Yesu eze atende haguhi no mzi wa Yeliko, kwendaga na mntu yumwenga tuntu ekale hankanda he sila, akalombeza. ³⁶ Eze eve fyo dya wantu wakajinka, auza, "Kuna mbwani?"

³⁷ Wamgamba, "Yesu wa Nazaleti ajinkila hano."

³⁸ Aguta, "Yesu! Mwana ywa Daudi! Nifila mbazi!"

³⁹ Wantu walongole wamkwahila nakumgamba anyamale. Mna niyo agutisa, "Mwana ywa Daudi! Nifila mbazi!"

⁴⁰ Elo Yesu niyo achimala nakuwalagiza wamwigale judya tuntu kwakwe. Eze abule hajihi, Yesu amuza,

⁴¹ "Waunga hudamanyize mbwani?"

Ahitula, "Zumbe," "Naunga niwone naho."

⁴² Yesu amgamba, "Kwaivyo wana! Uzumizi wako ukuhonya."

⁴³ Ahadya judya tuntu niyo adaha kuwona, niyo amtimila Yesu, kuno akamhongeza Chohile. Fyo dize diwone ivyo, wose wamtunya Chohile.

Yesu na Zakayo

19 Yesu kajendeleza kwingila Yeliko naho nakajinkanya. ² Nakuna mchisanya kodi mkulu kudya akwitangwa Zakayo, endaga mgoli. ³ Nakajeza kusinya Yesu nani yuhi, mna nani mntu mjihi naho hadahile kumwona Yesu kwachausa che difyo. ⁴ Ivyo kalongola kulongozi kwe difyo nakukwela kulanga kwe mkuyu amwone Yesu, kwaviya Yesu nakaunga ajinkile mwe sila iyo. ⁵ Umo Yesu eze abule hadya hantu, kasinya kulanga nakumgamba Zakayo, "Zakayo sunguza usele, kwaviya naungwa dyelo nikale mwe nyumba yako."

⁶ Zakayo kasunguza kusela na kumhokela kwa chinyemi. ⁷ Wantu wose wawone ivyo wakonga kung'ung'uzika wakagamba, "Mntu yuno kaita na kwikala na mntu mta masa!"

⁸ Mna Zakayo niyo achimala nakumgamba Zumbe, "Zumbe! Tegeleza, naniwenke wachiwa nusu yo ugoli wangu, naho hegu namhokaga mntu yoyose chakwe, nanilihe nkanana nne kujinka."

⁹ Yesu amgamba, "Dyelo wambulwa wingila mwe nyumba ino, kwaviya mntu yuno, naye, ni mwelekwa ywa Bulahimu. ¹⁰ Kwaviya Mwana ywa Mntu keza kuzungula na kwambula wagile."

Mliganyo wa matundu ya Zahabu

Matayo 25:14-30

¹¹ Umo wantu waketegeleza yano, Yesu kajendeleza na kuwagambila mliganyo. Kwaviya nehaguhi no mzi wa Yelusalemu, nawo nawakafanyanya kugamba mazuwa yo Useuta wa Chohile nawihajihi na kulaila.

¹² Ivyo agamba, "Kwendaga na mntu yumwenga mku-lu atambaga kwita mwe si ya hale vidala chani akatendwe seuta, akaheza auye kukaya. ¹³ Umo henati kuhalawa, kawetanga wandima wakwe mlongo nakuwenka chila yumwenga tundu dya zahabu nakuwagamba, 'Kaulani mwadaha kudamanya mbwani mwe chino chani mwingize umo miye sihali.'

¹⁴ Mna, wantu wa kwawo niyo wamwihiwa, ivyo wasigila wantu kwakwe kugamba, 'Hachikunga mntu atende seuta ywetu.'

¹⁵ "Yudya mntu niyo atendwa seuta nakuya. Akaheza alagiza wadya wandima wakwe enkile yadya matundu weze, chani akaule chila yumwenga icho engize. ¹⁶ Ywa nkongo keza nakulonga, 'Zumbe, miye singiza matundu ya zahabu mlongo mwe imwenga waninkaga.'

¹⁷ Agamba, 'Kudamanya vyedi,' 'wimndima ywedi! Kwaviya na wi mkanuni kwa vintu vidodo, nahutende mchimaila ywa mizi mlongo.' ¹⁸ Mndima ywa kaidi keza nakugamba, 'Zumbe, miye singiza matundu mashano ya zahabu mwe imwenga waninkaga.' ¹⁹ Uyo naye amgamba, 'Nahutende mkulu mwe mizi mishano.'"

²⁰ "Mndima mtuhu keza nakugamba, 'Zumbe, tundu dyako dya zahabu dino dihana, nasidifisa mwe katambala ka mo mkono. ²¹ Nahakogoha, kwaviya wi mntu mdala. Waguha sicho chako naho wavuna hwi-handile.'

²² Amgamba, 'Wimndima ehiye! Nahukantile kwa ulosi wako mwenye! Kuvimanya kugamba ni mdala, kuguha sicho changu nakuvuna sihandile. ²³ Nivyedi, elo, nimbwani hwikiye hela zangu kwa wakulavya vyongezekele? Niyo nahokela chongezekele umo ukanivuziza.'

²⁴ "Niyo alonga kwa wadya nawachimale hadya, 'Guhani idyo iditundu dye zahabu kulaila kwakwe mmwinke mndima judya mta matundu mlongo.'

²⁵ Mna wamgamba, 'Zumbe, ana matundu mlongo kale!' ²⁶ Awahitula, 'Nawagambilani,' 'kugamba mtu mta chintu, nongezewe, mna wadya hewena chintu, hata chiya chidodo wananacho nawahokwe. ²⁷ Haluse, kwa wadya wankondo wangu hawaungile miye ni-

tende seuta ywawo, waleteni hano muwakome mwa meso yangu!" "

Mwingilo wa kwe ngasu uko Yelusalemu

Matayo 21:1-11; Mako 11:1-11; Yohana 12:12-19

²⁸ Yesu eze alonge vino, kawalongweila kwita Yelusalemu. ²⁹ Umo akabula hajihi na Betifage na Besaniya ho lugulu lwa Mizeituni, kasigila wanampina waidi walongole, ³⁰ awasigila vino, "Hitani kudya ko mzi wikulongozi kwenyu, umo mkengila, namlondole mwana mpunda atalizwe henati kukwelwa. Mchohweleni mumwigala hano. ³¹ Uneva mntu anawauzani ni mbwani mwamchohola, mgambeni kugamba Zumbe amunga."

³² Waita intambo yawo nakubwila chilachintu saviya Yesu awagambile. ³³ Umo wakamchohola yudya mwana mpunda, umwenye awauza, "Ni mbwani mkumchohola?"

³⁴ Wahitula, "Zumbe, amunga," ³⁵ niyo wamwigala mwana mpunda uyo kwa Yesu. Wadula suche zawo mwe mpunda iyo nakumwambiza Yesu kukwela.

³⁶ Umo akajendeleza, wantu watandaza suche zawo mwe sila.

³⁷ Eze abule haguhi na Yelusalemu, hantu hana se-leza kwita kolugulu lwe Mizeituni, fyo kulu dya wanampina wakwe welelwa na kukonga kumhongeza Chohile na kumtoga kwa izwi kulu kwa mpituko zose wawone. ³⁸ Wakagamba, "Ajimbikwe seuta akwiza kwa zina dya Zumbe! Utondowazi kwembingu na ukuka kwa Chohile!"

³⁹ Niyo Mafalisayo wamwenga mwe difyo walonga wamgamba Yesu. Wagamba, "Mhinya," "wakwahile wanampina wako wanyamale!"

⁴⁰ Yesu awahitula, "Nawagambilani kugamba uneva wananyamala, mayuwe nayagute."

Yesu awila Yelusalemu

⁴¹ Yesu eze abule haguhi no umzi, na eze auwone, kawila, ⁴² akagamba, "Hegu du wamanyize dyelo dino chintu chikudaha kukwigaila utondowazi! Mna haluse hukudaha kuchiwona! ⁴³ Kwaviya mazuwa yeza umo wankondo wenyu nawawazunguluke kwa nkondo, aho nawazenge chiwambaza cha kuwachinda nakuwawugaila ntendele zose. ⁴⁴ Nawawakomeni vitendese na wantu we mwe viwambaza vyenyu, hahana yuwe dikunga disigazwe hantu hakwe, kwaviya hawakombaganye chipindi umo Chohile akunga eze awambuleni!"

Yesu engila kwe Nyumba ya Kuvikila

Matayo 21:12-17; Mako 11:15-19; Yohana 2:13-22

⁴⁵ Yesu niyo engila mwe Nyumba nkulu ya Chohile nakukonga kugulusa wakutaga mayombe, ⁴⁶ akawagamba, "Iwandikwa mwa mawandiko kugamba Chohile kagamba, 'Nyumba nkulu ya Chohile ya Kuvikila naitende nyumba ya kulombezeza.' Mna nyuwe mwihitula hantu hakwefisiza wabavi!"

⁴⁷ Yesu na kahinya chila zuwa mwe Nyumba nkulu ya Chohile. Walavyantambiko wakulu, wahinya Sigilizi, na vilongozi wa wantu nawakaunga wamkome, ⁴⁸ mna hawabunkule sila yakumkoma, kwaviya wantu wose nawakamwetegeleza, wasekuleka kwiva ulosi wowose.

Mbuli ya udahi wa Yesu

Matayo 21:23-27; Mako 11:27-33

20 Zuwa dimwenga umo Yesu nakahinya wantu mwe Nyumba nkulu ya Chohile na kulonga Mbuli Yedi, walavyantambiko wakulu na wahinya Sigilizi, hamwenga na wadalaha, weza ² nakumgamba, "Chigambile, Wadamanya mbuli zino kwa udahi wa yuhi? Ni yuhi akwinkile udahi uno?"

³ Yesu awahitula, "Gojani niwauze mbuli. Nigambilani, ⁴ Udahi wa Yohana wo kubatiza ulaila kwembingu hegu kwa mntu?"

⁵ Niyo wafanyanya chalumwe, "Chigeze? Uneva chinagamba, 'Ulaila kwembingu,' nagambe, 'Nimbwani, hamumzumile Yohana?' ⁶ Mna uneva chinagamba 'Ulaila kwa wantu,' dino difyo dyose nadichitowe mayuwe, kwaviya wabunkula kugamba Yohana endaga muwoni." ⁷ Iyo wahitula, "Hachivimanyize uko ulaila."

⁸ Yesu awagamba, "Saniwagambilani, ni kwa udahi wani nadamanya mbuli zino."

Mliganyo ywa Mkodisha nkonde ya mizabibu

Matayo 21:33-46; Mako 12:1-12

⁹ Yesu niyo ajendeleza kuwagambila mligano uno, "Kwendaga na mntu yumwenga nakalima nkonde yakwe ya mizabibu, niyo aikodisha kwa walimizi, niyo atamba kwita si ya hale kakwikala uko kwa chipindi chitali. ¹⁰ Umo chipindi cho uvuni we zabibu chize chibule, niyo amsigila mndima ywakwe yumwenga kwa wadya walimizi chani wamwinke ntendele yakwe yo ulozo. Mna wadya walimizi niyo wamtowa yudya mndima na kumvuza mikono bule. ¹¹ Yudya mntu niyo amsigila mndima mtuhu, mna naye niyo wamtowa saiviya na kumtendela vihiye na kumvuza mikono bule. ¹² Niyo asigila mtuhu ywa katatu, yuno naye weze wamtowe na kumlumiza niyo wambalaza. ¹³ Vikahiza yudya zumbe mta inkonde ye mizabibu niyo agamba, 'Nitende zeze? Nani msigile mwanangu hungisa, wadaha wakamwiva.' ¹⁴ Wadya walimizi weze wamuwone yudya mwana niyo wagambilana, 'Yuno nuyo mlisi, haluse chimbikome chani uno ulisi utende wetu.' ¹⁵ Niyo wamlavya mweidya inkonde ye mizabibu, wamkoma.

Yesu niyo auza, "Yuno zumbe mta inkonde nawatende mbwani wadya walimizi?" ¹⁶ "Neze awakome wadya walimizi na kuwenka walimizi watuhu idya inkonde ye mizabibu."

Wantu weze weve ziya izimbuli, niyo wamhiga wagamba "Havikudahika!"

¹⁷ Mna Yesu niyo awasinya, awagamba, "Mawandiko yano Yakukile manakwe ni mbwani?"

"Yuwe dilemelwe ni wazesi,

haluse ditenda yuwe kulu dya msingi.’
¹⁸ “Mntu yoyose anagwa mnanga mwe diya diyuwe nakantike vihandehande, naho dinamgwela mntu yoyose nadimtiginte enga unga.”

Mbuli ya kuliha kodi

Matayo 22:15-22; Mako 12:13-17

¹⁹ Wahinyi wa Sigilizi na walavyantambiko wakulu na wamanya kugamba mligano uwo wawalanga wowo, ivyo na wakaunga wamgwile ahadya, mna nawaka-wogoha wantu. ²⁰ Ivyo niyo wakonga kumhanga Yesu, niyo wasigila wazuza waketenda ni wantu wedi chani wamgwile mo ulosi wakwe, na mwe sila iyo wadahe kumlavya mwe mikono ye vilongozi we isi. ²¹ Awo wazuza niyo wamgamba, “Mhinyi, chimanya kugamba walonga na kuhinya mbuli za chindedi, chimanya weye hukupagula, weye wahinya ichindedi chenye che sila ya Chohile. ²² Elo chigambile hegu ni vyedi hegu sivyo vyedi mwe sigilizi yetu kuliha kodi kwa mkulu ywa Chilumi!”

²³ Yesu niyo amanya viya wamtegile, niyo awagamba, ²⁴ “Nilagisani ivyo hela iyo ili, nauza iyo isula ne chapa ni yauhi?”

Niyo wamhitula, “Niya Mkulu ywa Chilumi”

²⁵ Yesu niyo awagamba, “Elo mwinkeni mkulu ywa Chilumi ivyakwe na Chohile ivyakwe.”

²⁶ Elo wadya wantu niyo wadunduga kumgwiza mwe mbuli yoyose, niyo wehelwa hawahitule, niyo wanya-mala dwii.

Mbuli ya Kuyuka

Matayo 22:23-33; Mako 12:18-27

²⁷ Mna Masadukayo wadya wakugamba wabanike hawakudaha kuyuka, niyo wamhitula Yesu wagamba, ²⁸ “Mhinyi, Musa kachiwandikila vino hegu mntu abanika kuno kasa mkaziwe heleke wana, vyongigwa mlukolo ywakwe amsole yudya mvyele, chani amwelekele wana yudya mlukolo abanike. ²⁹ Mna na kuna walukolo mfungate. Ywankongo asolaga mvyele niyo abanika heleke mwana, ³⁰ mlukolo ywa kaidi niyo ampala yudya mvyele naye niyo abanika, ³¹ ywakatatu seivyo vilaile kwa wose mfungate, wose na wabanika heweleke wana. ³² Weze wabanike wose yudya mvyele naye niyo abanika. ³³ Nauza mwe dizuwa idyo dyo kuyuka, mvyele uyo natende mkaza yuhi? Kwaviya na kasolwa ni wose mfungate.”

³⁴ Yesu niyo awagamba, “Wantu we mihilimo ino wosola na kusolwa, ³⁵ mna wadya nawafanyanywe kugamba wawagila kuyuswa na kwikala mwe mihilimo ikwiza hawasole hegu kusolwa. ³⁶ Naho hawabanike vituhu, kwa viya na watende saviya wandima wa kwembingu, na watende wana Chohile. Kwa viya wauyuka. ³⁷ Mna mbuli yo kuyuka ni chindedi, hata Musa ailon-gaga mwa Mawandiko yakwe Yakukile, hadya awandikaga mbuli ya saka dikwaka moto niyo amtaja Zumbe saviya Chohile ywa Bulahimu na Isaka na Yakobo. ³⁸ Uyo suyo Chohile ywa wabanike, mna ni Chohile ywa wajima, kwaviya kwa uyo woseni wekala.”

³⁹ Wahinyi Sigilizi watuhu wagamba, “Mhinyi, kuhitula vyedi vidala!” ⁴⁰ Niyo hawamuzize vituhu.

Mbuli ya Mesiya

Matayo 22:41-46; Mako 12:35-37

⁴¹ Yesu niyo awauza, “Kwa mbwani wantu wagamba Kulisito ni mwana ywa Daudi? ⁴² Kwa viya Daudi mwenye nakalanga mwe chitabu chakwe cha zabuli, ‘Zumbe na kamgamba zumbe ywangu. Ikala kwe ntendele ya kulume kwangu.

⁴³ Kubula aho naniwaike wadya wakukwihiwa enga fumbi dya kwikiya viga vyako.’

⁴⁴ Elo ni viyahi Daudi akumwitanga Yesu ‘Zumbe’, nivivihhi naho, Kulisito adaha kutenda mwelekwa ywa Daudi?”

Yesu Awafunda Wahinya Sigilizi

Matayo 23:1-36; Mako 12:38-40

⁴⁵ Yesu niyo awagambila wanampina wakwe ahadya ha wantu wose. ⁴⁶ “Mwedime na wahinya Sigilizi, wakunga kujinka jinka wavika nkazu, wakungisa kulamswa ni wantu kwa kutunywa kwa magwilo, wongisa kwikala hantu na hedi mwe midugano mwa nyumba yo kuvikila na kuguha hantu hedi mwe zingasusu, ⁴⁷ Wawahoka ugoli wadya wafilwe ni wagosi zawo mwe zi nyumba zawo, na kulombeza malombezo matali chani wawoneke kulongozi kwa wantu. Kwaviya nawakantilwe vitendese!”

Malavyo ya Mvyele abanikilwe ni mgosi

Mako 12:41-44

21 Yesu eze enule meso awawona wagoli waidi wakajela malavyo mwe shanduku mndani mwe nyumba nkulu ya Chohile. ² Niyo amona mvyele yumwenga afilwe ni mgosiwe, ajeleka wahela waidi mndani mwe chiya ichiya. ³ Yesu niyo agamba, “Nawagambilani chindedi, mvyele yuno afilwe ni mgosiwe kajeleka majeleko makulu mwe ino mpamba kujinka wose. ⁴ Kwa viya wantu wose walavya malavyo yawo mwe hela ziya zisigale mwe zimbuli zawo. Mna yuno mvyele na uchiwa ananawo kalavya chiya chikunga chimwambize mo wikazi wakwe.”

Yesu Asimwila mwe Uvuni wa Nyumba nkulu ya kuvikila

Matayo 24:12; Mako 13:1-2

⁵ Mna wanampina watuhu na wakalanga mwe mbuli ze Nyumba nkulu ya Chohile, ivyo ihambigwe kwa mayuwe ya zahabu, hamwenga na majeleko yalavigwe kwa chausa cha Chohile. Mna Yesu niyo agamba, ⁶ “Yose mkuyawona sicho chintu, nayeze mazuwa hamuwone hata yuwe dimwenga, mnanga mo mnyawe, chila chintu nachibanangwe.”

Nkunto na Masulumizo

Matayo 24:3-14; Mako 13:3-13

⁷ Mna niyo wamwuzwa, “Mhinyi, mbuli izo na zilaile ini? Naho ni chilagiso chani chikunga chilagise mbuli izo zihaguhi kulaila,”?

⁸ Yesu niyo awahitula, “Kaulani, sima mnadantwe. Wantu walozize naweze waketanga zina dyangu, wakagamba, ‘Miye nuyo Kulisito!’ ‘Chipindi chibula!’ Mna nyuwe msekuwatimila. ⁹ Mna mkeva mbuli za nkondo na nkunto ze isi msekogoha, ayo yaungwa yakonge kulaila, mna udumo wa yose haunati.”

¹⁰ Akaheza Yesu niyo ajendeleza kulonga agamba, “Si naitowane na si ntuhu, naho useuta nautowane na useuta. ¹¹ Chila hantu na kulaile chisingisa chikulu mwe isi, nakutende na sala na manyonje ya kwinkilizana, na kutenda na mbuli za kutisa na vilagiso vikulu kulaila kwembingu. ¹² Mna nyumani mbuli izo hezinati kulaila, namgwilwe na kusulumizwa, na mwigalwe kwe kukantilwa mwe nyumba zo kuvikila na kuwagwilani, naho namwigalwe kulongozi kwa maseuta na wakulu kwa chausa che dizina dyangu. ¹³ Ivyo namlavye ukuzi wangu kulongozi kwawo. ¹⁴ Mna mwekambe mndani mwe myoyo kugamba ivyo mkunga mweile hemnati kulahwa. ¹⁵ Kwa viya naniwenke mbuli zedi zo kulonga zikunga zileke wakuweihiwa hawadahe kulemela hegu kuhigana na nyuwe. ¹⁶ Welesi wenyu, walukolo wenyu na wambuya zenyu nawawalemele, na watuhu na mkomwe. ¹⁷ Wantu wose nawawaihiwe kwa chausa cha zina dyangu. ¹⁸ Mna hata luvili lumwenga mwe mitwi yenyu halwage. ¹⁹ Kwa viya yo uijimizi mnanawo, wikazi wenyu hawage.

Yesu Asimwila mwe Uvuni wa Yelusalemu

Matayo 24:15-21; Mako 13:14-19

²⁰ “Chipindi namuwone umzi wa Yelusalemu uzungulukwa ni wankondo, aho manyani kugamba kubalanguwa kwakwe kwihaguhi. ²¹ Aho wadya nawatende Yudeya wagulukile kwe milima, wadya we komzi wafose, na wadya wekwe zinkonde wasekuya komzi wa Yelusalemu. ²² Kwa viya mazuwa ayo ‘Na yatende ya nkunto’, chani yadya yose yawandikwe mwa Mawandiko Yakukile yachinte. ²³ Wavyele wasoka na wakonkeza nawaluwone mwa mazuwa ayo! Kwa viya nakutende na nkunto nkulu mwe isi na maya ya Chohile nayawagwele wantu wano. ²⁴ Watuhu nawakomwe kwa mabamba, watuhu na waguhiwemateka kulaila mwe chila si na mzi wa Yelusalemu na uguhiwemateka ni wantu wa si ntuhu kubula chipindi chawo chize chisile.

Kwiza kwa Mwana ywa Mntu

Matayo 24:29-31; Mako 13:24-27

²⁵ “Nakutende na vilagiso mwedizuwa na mo mnenge na mwezintondo. Mwe zisi zose nazitende na nkunto wantu na welelwe kulawana na mawimbi makulu kwe bahali. ²⁶ Wantu na wafe kififimbazi kwa

chausa cha woga wakagoja mbuli zikunga zilaile mwe isi yose, kwaviya vyose vina nguvu kwembingu navisingiswe. ²⁷ Nawamwone mwana ywa Adamu akasela mwa maingu kulaila kwa Chohile, kamema nguvu na ukuka. ²⁸ Umo izimbuli izo zikakonga kulaila, chimalani niyo mwenule mitwi yenyu kulanga kwa viya ukombolwa wenyu wihaguhi.”

Hinyo dya mtini

Matayo 24:32-35; Mako 13:28-31

²⁹ Yesu niyo awagambila mligano ukugamba, kaulani ivyo wili mtini na miti mituhu yose. ³⁰ Mkawona kugamba mani yo mtini yakonga kusuka bunkulani wenye kugamba chipindi cha zuwa kali chihaguhi. ³¹ Saivyo, mneza kuwona mbuli izo zikalaila mmanyekugamba Useuta wa Chohile wihaguhi. ³² Nawagambilani chindedi, cheleko chino cha haluse hachijinke, izimbuli izo zose hazinati kulaila. ³³ Mbingu ne isi vyose na vijinke, mna ulosi wangu haujinke.

Ungi wa Kusinya

³⁴ “Mkaulise myoyo yenyu inase kuzamilwa ni mbuli zimwe isi ino, saviya ukozi na kutumbwazikila wikazi, mkaulise kwa viya zuwa idyo nadiwezile kwa kuwetukizani. ³⁵ Kwaviya zuwa idyo na diwezile saviya mtego ukufyuka kwa wose wakwikala mwe isi. ³⁶ Elo, nagamba mcheleze mkalombeza chila zuwa chani mwinkwe nguvu za kwenega mbuli zose izo nazilaile nanywi mchimale kulongozi kwa Mwana ywa Mntu.” ³⁷ Yesu nomsi nakekala mwe Nyumba nkulu ya Chohile akahinya, nechilo nakaita kugona ko lugulu lwe Mizeituni. ³⁸ Mtondo wantu wose nawakaita kwe Nyumba nkulu ya Chohile chani wakamwetegeleze.

Njama za kumkoma Yesu

Matayo 26:1-5; Mako 14:1-2; Yohana 11:45-53

22 Zuwa kulu dye migate hejeligwe hamila, ikwitagwa Pasaka nadisogela. ² Walavyantambiko wakulu na wahinya sigilizi nawakalonda mbuli ya kumkoma Yesu mna nawakogoha wantu.

Yuda azumila kumhituka Yesu

Matayo 26:14-16; Mako 14:10-11

³ Shetani amwingila Yuda akwitangwa Isikaliyote, yumwenga mgati mwa wadya wasigilwa mlongo na waidi wa Yesu. ⁴ Yuda aita akulonga na Walavyantambiko wakulu na wadya wadimi we nyumba nkulu yo kuvikila, ivyo akunga amhituke Yesu chani wamgwile. ⁵ Niyo welelwa wamgamba nawamwinke hela anadamanya ivyo. ⁶ Yuda azumila, niyo akonga kulonda hantu hedi hakumhituka Yesu chani wamgwile, mna wantu wasekumanya.

Yesu Emalanya Kudya nkande ya Pasaka

Matayo 26:17-25; Mako 14:12-21; Yohana 13:21-30

⁷ Niyo dyabula zuwa dya migate hejeligwe hamila, zuwa idyo nidyo idizuwa dyo ukuchinjwa mwanangoto

we Pasaka. ⁸ Ivyo Yesu awasigila Petulo na Yohana awagamba, Hitani mkachikiye vintu vye ngasu chani chidahe kudya Pasaka. ⁹ Mna niyo wamuza, "Waunga chikaikiye kuhi?"

¹⁰ Yesu awahitula, Tegelezani umo mkaita ko mzi namdugane na mgosi ketwika biga dya mazi, mtimileni kubula aho he nyumba akunga engile. ¹¹ Mgambileni mta inyumba iyo mhinyi akuza chikuhi icho ichumba hunga nidile Pasaka hamwenga na wanampina wangu? ¹² Naye nawenkeni chumba chikulu cha kulanga chihambigwe vyedi, ikani umo ivintu.

¹³ Niyo waita wabwila saviya wagambilwe ni Yesu, niyo waika ivintu vye ingasu ye dizuwa dye Pasaka.

Nkande ya Chisingi ya Zumbe

Matayo 26:26-30; Mako 14:22-26; 1Wakolinto 11:23-25

¹⁴ Ichipindi chize chibule Yesu niyo ekala adye inkande hamwenga na wasigilwa wakwe. ¹⁵ Yesu niyo awagamba, siungisa chidye hamwenga mwe ingasu ino ye dizuwa dye Pasaka umo sinati kusulumizwa.

¹⁶ Nawagambilani ichindedi sanidye vituhu kubula ize idamanyike mwe idizuwa idyo dyo useuta wa Chohile hadinati kubula.

¹⁷ Niyo achiguha ichikombe amtogola Chohile agamba, "Guhani chino ichikombe mhokelezane kunywa.

¹⁸ Nawagambilani chindedi kukongela haluse saninywe naho divai ino ikudamanywa na zabibu, kubula Useuta wa Chohile nawizile."

¹⁹ Niyo aguha umgate, amtogola Chohile niyo aubesula, awenka, awagamba, uno nuwo umwili wangu, ukulavigwa kwa chausa cha nyuwe, mdamanye savino chani mnikumBUKE chila mkadamanya. ²⁰ Niyo adamanya saivyo ne ichikombe nacho, weze wabinde ukudya, niyo agamba, chikombe chino ni lagano hya dya Chohile dikuukulwa kwa sila ya sakame yangu, ikwitika kwachausa cha nyuwe.

²¹ Mna kaulani yudya akunga anihituke ehano he meza. ²² Chindedi Mwana ywa mntu aita akukomwa saviya vikigwe, mna hangi mwenye yudya mntu akunga amhituke.

²³ Ahadya niyo wakonga kuuzana wo wenye ni yuhi akunga amhituke Zumbe ywawo.

Kuhigana mwe Ukulu

²⁴ Wadya wasigilwa niyo wakonga kuhigana wo wenye ni yuhi mgati mwetu akunga atende chilongozi mwa weyawe. ²⁵ Yesu niyo awagamba, "Maseuta wa si ntuhu wawalongoza wantu wawo kwa nguvu, na wadya wakulongoza 'Wakwetanga wambuya wachila mntu'. ²⁶ Mna visekutenda ivyo mwenyu mna yudya akunga atende mkulu mwenyu aungwa atende mdo-do kujinka wose akunga atende chilongozi aungwa atende mndima. ²⁷ Nauza mkulu ni yuhi ni yudya akwikala mwe meza akagoja nkande hegu ni yudya akumwigaila? Nafanyanya ni yudya ekale he meza akagoja inkande hegu miye sikala hano enga mndima ywenyu.

²⁸ "Nyuwe namwihamwenga na miye umo hasulumi-la. ²⁹ Saviya Tate aninkile Useuta saivyo miye nami naniwenkeni nyuwe Useuta. ³⁰ Nidye na kunywa he meza yangu mwe useuta wangu naho namwikale mwe vigoda vyenyu vyo useuta McKayakantila makabila mlongo na maidi ya izulaeli.

Yesu alotela Ukani wa Petulo

Matayo 26:31-35; Mako 14:27-31; Yohana 13:36-38

³¹ "Simoni, Simoni! Tegeleza! Shetani kalekelwa chipindi cha kuwajezani nyuwe, saviya mntu akuheta ngano. ³² Mna miye sikulombezeza kwa Chohile chani uzumizi unanawo usekuhunguka naunihituke mna unauya uwajele moyo walukolo wako."

³³ Petulo niyo amhitula amgamba, "Zumbe, miye semalanya kale nite na weye kwedigeleza hata habanika sina mbuli."

³⁴ Yesu amhitula, "Nakugambila, Petulo," "Zogolo hadinati kwila neichilo naunilemele nkanana ntatu kugamba hunimanyize."

Mkwiji na Sime

³⁵ Yesu niyo awauza wanampina wakwe "Umo nawasigilagani msekutoza hela hegu mkwiji hegu vilatu mwahungukilagwa ni chibwani?"

Niyo wamhitula. "Bule,"

³⁶ Yesu awagamba mna yudya mta mkwiji wa hela naguhe, mta mkwiji we vintu naye naguhe. Seivyo hene bamba natage isuche yakwe chani agule.

³⁷ Nawagambila imbuli ino ya mawandiko yano Yakukile yekigwa hamwenga na wata ubanasi yongigwa yadamanywe. Yadya hungigwa nidamanye yehaguhi kubula

³⁸ Wanampina wakwe niyo wamgamba, "Zumbe, kaula hano!" Yesu niyo awahitula, "Vichinta!"

Yesu Alombeza Chohile ko lugulu lwa Mizaituni

Matayo 26:36-46; Mako 14:32-42

³⁹ Yesu niyo ahalawa enga viya nakadamanya niyo aita ko lugulu we imizaituni mna wanampina wakwe niyo wambasa. ⁴⁰ Eze abule uko niyo awagamba mkalombeza sima mwingile mwe majezo.

⁴¹ Niyo awasa aita hale hadodo utali wa mntu akudula yuwe hadya dikugwela. Niyo afika madi alombeza.

⁴² "Tate," uneva hegu ukaunga, unusize chikombe cha masulumizo. Mna visekutenda viya hunga miye, mna "Ivyo ukunga navitendeke." ⁴³ Aho mndima ywa kwembingu kulaila kwa Chohile niyo eza amjela moyo.

⁴⁴ Umo emwe masulumizo makulu niyo ajendeleza kulombeza niyo alawa chiluke saviya madwentwe ya sakame niyo yajuluzika kubula hasi.

⁴⁵ Eze abinde ukulombeza niyo auya hadya hantu awasize wanampina wakwe niyo awambwila wagona, kwaviya nawana chinyulu. ⁴⁶ Niyo awagamba kwambwani mgona? Inukani mlombeze chani msekwingila mwe majezo.

Kugwilwa kwa Yesu

Matayo 26:47-56; Mako 14:43-50; Yohana 18:3-11

⁴⁷ Umo hanati kubinda ukulonga fyo dya wantu niyo dyeza dikalongozwa ni Yuda yumwenga mwe wadya wasigilwa mlongo na waidi, Yuda niyo ambasa Yesu chani amlamse kwa kumsesa. ⁴⁸ Mna Yesu niyo amgamba vino Yuda, wamhituka Mwana ywa mntu kwa kumsesa?

⁴⁹ Wadya wanampina wakwe weze wawone izimbuli zikudamanywa, niyo wagamba Zumbe chiwasenge mabamba? ⁵⁰ Yumwenga mwe wadya wanampina niyo amsenga bamba mindima ywa Mlavyantambiko Mku-lu, niyo amsenga idigitwi dyakwe dya kulume

⁵¹ Aho Yesu niyo amgamba, leka, "Vyachinta!" Niyo adonta idigitwi dya yudya mntu na kumhonya.

⁵² Yesu niyo awagamba wadya Walavyantambiko wakulu, wadalaha wa wadimi we nyumba nkulu ya Chohile na wantu wakulu wose wezile kumgwila vino mwiza mtoza mabamba na makome mwiza kunigwila enga miye ni mbavi? ⁵³ Umo nanihamwenga na nyuwe mwe nyumba nkulu ya Chohile kwa chila zuwa ham-nigwile mna chindedi chino nicho ichipindi chenyu, chino nicho chipindi cho udahi wa shetani.

Petulo amhituka Yesu

Matayo 26:57-58, 69-75; Mako 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Niyo wamgwila wamguha wamwigala kubula kwe inyumba ya Mlavyantambiko mkulu mna Petulo nakamtimila Yesu kwa kunyuma luhalehale. ⁵⁵ Moto naujimbwa hagati ho uwa wo mdugano wose nawekala hamwenga, Petulo naye nehadya. ⁵⁶ Mindima yumwenga mvyele eze amwone Petulo kekala haguhi ho moto, niyo amng'oilu meso amgamba, Yuno mntu nehamwenga na Yesu.

⁵⁷ Mna Petulo niyo alemela agamba, We mvyele miye simmanyize.

⁵⁸ Chize chijinke chipindi chidodo mntu mtuhu niyo amwona Petulo amgamba, Weye wiyumo mwe wano wagwiligwe,

Mna Petulo niyo amhitula amgamba we mbwawe suyo miye.

⁵⁹ Enga saa dimwinga dijinkile mntu yumwenga niyo eza kumvikiza chindedi yuno ne ehamwenga na Yesu, hambwe kalaila Galilaya.

⁶⁰ Mna Petulo niyo amgamba, we mbwawe simanyize icho ukulonga,

Ahadya umo achekulonga zogolo niyo dyaila.

⁶¹ Zumbe Yesu niyo ahituka na kumsinya Petulo, ahadya Petulo niyo akumbuka yadya agambilwe ni Zumbe, dyelo zogolo hadinati kwila naunihituke nkanana ntatu. ⁶² Aho Petulo niyo afosa kweise, na kwila vidala.

Yesu atilwa na kutoigwa

Matayo 26:67-68; Mako 14:65

⁶³ Wadya wantu nawakamdima Yesu niyo wamtila nakumtowa. ⁶⁴ Wamgubiga ameso niyo wamuza, "Akutoile ni yuhi? Hebu bunkula chikaule?" ⁶⁵ Niyo wamhuluta vidala.

Yesu egalwa mwa meso ye Chitala

Matayo 26:59-66; Mako 14:55-64; Yohana 18:19-24

⁶⁶ Kwize kuche, wakulu wo mzi na wantu niyo wekala chitala, Wahinya Sigilizi na walavyantambiko wakulu naweyumo mwe icho chitala, Yesu niyo egalwa he chitala. ⁶⁷ Niyo wamuza, "Chigambile," "Weye nuyo masiya?"

Kulisito niyo awagamba, "Uneva nina wagambilani, nyuwe hamnizumile, ⁶⁸ naho hegu ninawauzani ham-nihitule. ⁶⁹ Mna kukongela vino haluse Mwana ywa Mntu nekale haguhi na Chohile Mta nguvu."

⁷⁰ Wose niyo wamuza, "Elo, chigambile weye nuyo Mwana ywa Chohile?"

Yesu niyo awagamba, "Nyuwe mlonga mwagamba miye nuyo."

⁷¹ Niyo wagamba, "Hachikunga ukuzi mtuhu mwakwe! Suwe wenye chimwiva ivyo alongile!"

Yesu Egalwa kulongozi kwa Pilato

Matayo 27:1-2, 11-14; Mako 15:1-5; Yohana 18:28-38

23 Akaheza wantu wose niyo wachimala, wamwigala Yesu kulongozi kwa Pilato, ² Wakonga kumlongezeza wakagamba, "Yuno mntu nachimbwila akawadanta wantu wose, walemele kuliha kodi kwa Seuta ywa Lumi na kwetanga hambwe nuyo Kulisito, Seuta." ³ Pilato amuza Yesu, "Weye wi seuta ywa Wayahudi?"

Yesu amhitula. "Niweye ukulonga,"

⁴ Akaheza Pilato awagamba walavyantambiko wakulu hamwenga ne difyo dya wantu, "miye sikuwona wavu wowose wakumkantila yuno mntu." ⁵ Mna wowo walahiliza wakagamba, "Kwa sila ya mahinyo yakwe awaluvya wantu wadamanye wavu mwe isi yose ya Yudeya. Kakongela Galilaya haluse kubula hano."

Yesu Egalwa kwa Helode

⁶ Pilato eze eve ayo, niyo auza, "Vino mntu yuno ni mkaya wa Galilaya?" ⁷ Eze amanye kugamba Yesu ne mo mkowa ukulongozwa ni Helode, niyo amwigala kwa Helode, kwaviya Helode naye nendile eyuko Yelusalemu. ⁸ Helode eze amwone Yesu niyo eleleswa, kwaviya nakeva kale izimbuli zakwe, ivyo nakamgoja kwa chipindi chitali. Nana msuhi amwone Yesu akadamanya vilagiso. ⁹ Ivyo niyo amuzisa, mna Yesu ahitule dyodyose. ¹⁰ Walavyantambiko wakulu na wahinya Sigilizi wendaga aho walavyaga malaho makulu mwa Yesu. ¹¹ Ivyo Helode hamwenga na wankondo wakwe wambasa Yesu na kumjela soni, niyo wamvisa suche zikale za chiseuta na kumvuza

kwa Pilato. ¹² Mwe dizuwa diya Helode na Pilato wendaga hawekwivana, mna kukongela dizuwa idyo niyo watenda wambuya.

Yesu Akantilwa file

Matayo 27:15-26; Mako 15:6-15; Yohana 18:39-19:16

¹³ Ivyo Pilato niyo etanga chitala cha wakulu wa walavyantambiko, vilongozi, na wantu wawo, ¹⁴ awagamba, mnigaila mntu yuno mwagamba nakawadanta wantu. Haluse tegelezani, nize nimuze imbuli iyo mwa meso yenyu simuwone na lema dyodyose mwa ayo mkumlaha. ¹⁵ Naho Helode hamwone lema dyodyose, nivyo vilekile kamvuza kwetu. Mntu yuno hadamanye dyodyose dikuleka ankantilwe kukomwa. ¹⁶ "Ivyo nanilagize atoigwe nkome niyo namlekela." ¹⁷ Chila zuwa dya Pasaka Pilato na kaungwa alekele mfungwa yumwenga. ¹⁸ Mna wose hamwenga watula lwasu, "Muse yuno mntu! Chifungwile Balaba!" ¹⁹ Balaba nakajelwa mndani kwa wavu wa nkumbizi mwe kaya, naho nakakoma wantu. ²⁰ Pilato nakaunga amlekele Yesu, ivyo niyo alonga nawo vituhu. ²¹ Mna wowo niyo watula lwasu vituhu, "Mtungike! Mtungike!"

²² Pilato awagamba nkanana ya katatu, "Kabalangani? Sikuwona ubanasi wowose mwakwe vikuleka akomwe! Nanilagize atoigwe nkome vikaheza nimlekele." ²³ Mna wowo wajendeleza kutula lwasu vidala kugamba Yesu aunngwa atungikwe mo msalaba, na mo udumo wo lwasu lwawo niyo wahudwa. ²⁴ Ivyo Pilato kamkantila Yesu saviya nendile wakaunga. ²⁵ Amvugwila kulaila kwedijeleza yudya waungile, yudya ajeligwe kwedijeleza kwa wavu wa nkumbizi na kukoma wantu, amwinkiza Yesu kwawo wamdamanye ivyo wakunga.

Yesu Atungikwa mo Msalaba

Matayo 27:32-44; Mako 15:21-32; Yohana 19:17-27

²⁶ Umo wakamwigala ko kumtungika mwe sila, wadugana na mntu yumwenga akwitagwa Simoni wa si ya Kilene endaga akalaila kwe kaya zihaguhi. Wamchimalisa, wamkankalisa etwike msalaba wa Yesu, na kumtimila mnyuma. ²⁷ Fyo kulu dya wantu dimtimila, mgati mwawo namna wavyele nawakalomboleza na kwila. ²⁸ Yesu awahitukila awagamba, "Nyuwe wavyele wa Yelusalemu! Msekuniila miye, mna kweileni nyuwe wenye na wana wenyu. ²⁹ Kwaviya mazuwa nayeze aho wantu wakunga walonge, 'Chinyemi china wadya hewakweleka, wadya hawajezaga kweleka hegu konkeza!' ³⁰ Chipindi icho wantu nawakonge kuyagamba magulu, 'Chigweleni! Na wagulu, 'Chigubikeni!' ³¹ Kwaviya uveva wantu wautendela mti mbisi seivyo, naitende zeze kwa mti unyaile?"

³² Kwendaga na wantu watuhu waidi, wendaga weihiye, wegalagwa hamwenga na Yesu ko kutundikwa. ³³ Weze wabule hantu hakwitangwa, "Gobela dya mtwi", niyo wamtungika Yesu mo msalaba, na hamwenga na wadya wabanasi waidi, yumwenga ntendelo ya kulume yumwenga kumoso kwakwe.

³⁴ Akaheza Yesu agamba, "Walekeile, Tate kwaviya hawamanyize diya wakudamanya."

Niyo wapangana izisuche za Yesu kwa kuzitoila tegatega. ³⁵ Wantu nawachimala hadya wakakaula kuno vilongozi wa Wayahudi wakamtila wakagamba, "Ambulaga wantu watuhu, haluse neambule mwenye hegu nuyo Kulisito yudya asagulwe ni Chohile!" ³⁶ Wankondo nawo niyo wamtila, wamwigaila divai igwadu, ³⁷ na kumgamba, "Kweambule mwenye hegu weye wi seuta ywa Wayahudi!"

³⁸ Ulahi na uwandikwa savino kulanga kwakwe, "Yuno nuyo Seuta ywa Wayahudi." ³⁹ Yumwenga mwa wadya wabanasi atundikwe mo msalaba amhuluta, akamgamba, "Weye hwi Kulisito? Elo kweambule mwenye ukaheza uchambule naswi!"

⁴⁰ Mna yudya mnyawe niyo amkwahila, amgamba, "Weye hukumogoha Chohile? Hata hegu waungwa uhokele kanto seiyo. ⁴¹ Suwe, ivyovili, vyachiwagila, kwaviya chongigwa chinkigwe kanto kwa yadya chidamanye, mna yuno mntu hana icho abalange."

⁴² Niyo amgamba Yesu, "Unikumbuke, Yesu, mo Useuta wako!"

⁴³ Yesu niyo amhitula amgamba, "Chindedi dyelo dino nautende hamwenga nami hantu hahoile."

Kubanika kwa Yesu

Matayo 27:45-56; Mako 15:33-41; Yohana 19:28-30

⁴⁴ Yendaga saa mtandatu vino no msi, umo zuwa dilekile kulangaza isi, niyo kwatenda na chiza kubula saa chenda. ⁴⁵ Paziya dyendile ditungikwa mwe Nyumba ya Chohile ditatuka vihande vidi. ⁴⁶ Yesu niyo aguta kwa izwi kulu, "Tate! Mwe mikono yako naika muye wangu!" Kalonga vino nakubanika.

⁴⁷ Yudya mnkondo kawona chiya chilaille, niyo amtunya Chohile, akagamba, "Chindedi nani mntu ywedi!"

⁴⁸ Umo fyo dya wantu nawadugane hadya kukaula yose yalaile, wose niyo wauya kukaya, waketowa mwe vifuwa vyawo kwa chinyulu. ⁴⁹ Wadya wantu woseni wammanyaga Yesu, hamwenga na wadya wavyele wamtimilaga kulaila Galilaya, wachimala kwa hale wakakaula.

Kuhambwa kwa Yesu

Matayo 27:57-61; Mako 15:42-47; Yohana 19:38-42

⁵⁰ Kwendaga na mntu yumwenga akwitangwa Yusufu, mwelekwa ywa mzi umwenga wa Wayahudi ukwitangwa Alimataya. Endaga mntu ywedi akutunyiswa.

⁵¹ Nendile akagoja kwiza kwa useuta wa Chohile. Hata hegu endaga yumwenga mwe Chitala Chikulu cha Wayahudi, endaga hevanaga nawo mwe ntendwa yawe. ⁵² Yusufu aitaga kwa Pilato nakulombeza mwili wa Yesu. ⁵³ Niyo auseleza umwili hasi, auvisa sanda, nakuwika mwe mbila yadamanyaga mwe luwe naho hayadamanyaga ndima. ⁵⁴ Dyendaga zuwa dya kuhumula nadyo dihajihi nakukonga.

⁵⁵ Wadya wavyele wezaga na Yesu kulaila Galilaya wamtimila Yusufu nakuwona imbila na ivyo mwili wa Yesu nauhambwe umo. ⁵⁶ Niyo wauya kukaya ku-

damanya malihamu na mavuta yakupwepweleka wauhake umwili.

Wahumula mwe Zuwa dya kuhumula, saviya Sigilizi ikunga.

Kuyuka wa Yesu

Matayo 28:1-10; Mako 16:1-8; Yohana 20:1-10

24 Zuwa dya kuhumula dya nkongo dya juma chilo chilo wadya wavyele niyo waita kwembila, nawenula yadya mavuta wadamanye. ² Wadya wavyele mo kulomboleza wabwila diya diyuwe difingiliswa hale ne mbila. ³ Mna weze wengile mndani mwe mbila hawauwone umwili wa Zumbe Yesu. ⁴ Umo wachei kwehelwa mwe mbuli iyo, niyo walaila wantu waidi wawaile suche zing'alise wachimala haguhi na wowo. ⁵ Wadya wavyele niyo wengilwa ni woga na kwinama chifudifudi kubula hasi. Wadya wantu wawagamba, "Kwambwani mwamlonda mntu mjima mwe wantu wabanike?" ⁶ Hahali hano kauyuka, kumbukani ivyo awagambilagani viya achei Galilaya. ⁷ 'Yongigwa mwana ywa mntu alavigwe mwe wantu wata masa na kusulumizwa na kuyuka zuwa dya katatu.' "

⁸ Aho wadya wavyele niyo wakumbuka ulosi wakwe. ⁹ Weze waue kulaila kwe mbila, niyo wawagambila mbuli zose wadya wasigilwa mlongo na yumwe na wadya nawakamtimila Yesu. ¹⁰ Awo walongile izimbuli kwa wasigilwa ni Maliyamu Magidalena, Yona, na Maliyamu nine dya Yakobo, hamwenga na wadya wavyele wendile wehamwenga. ¹¹ Awo nawo niyo wawagambile wasigilwa mbuli izo. Wasigilwa hawatolotoze imbuli iyo, niyo hawaizumile. ¹² Mna Petulo niyo afosa aguluka kubula kwembila, eze afunama nakusungila mndani mwakwe aona sanda iyodu. Niyo auya kukaya kuno kehelwa ni mbuli izo zilaile.

Kutalamka kwita Emau

Mako 16:12-13

¹³ Mwe diziwa idyo, wantu waidi mgati mwa wanampina wakwe na wakaita mwe kaya imwenga ikwitagwa Emau, kaya iyo ihale no mzi wa Yelusalemu enga lujendo lwa masa maidi. ¹⁴ Nawakatamwila wenye mwe mbuli zose zilaile. ¹⁵ Umo nawakatamwila na kuzana wowo wenye, Yesu mwenye niyo alaila alongozana nawo. ¹⁶ Nawamona kwa meso mna hawamanyize kugamba ni Yesu. ¹⁷ Yesu awauza, "Mwatamwila mbuli zani hano he sila?"

Wowo niyo wachimala, kuno wana chihovu. ¹⁸ Yumwenga akwitangwa Kilopa, amhitula agamba, "Weye ichedu wi mjeni mo mzi uno wa Yelusalemu, vitende humanjize mbuli zilaila mwa mazuwa yano?"

¹⁹ Yesu awauza, kulaila mbwani? Wamhitula, mbuli za Yesu ywa Nazaleti, yudya nani muwoni, mta udahi wa kudamanya na kulonga ko uso wa Chohile na wantu wose. ²⁰ Wakulu wa walavyantambiko hamwenga na vilongozi wetu wamlavya chani akantilwe file, niyo wamsulumiza mo msalaba. ²¹ Mna suwe nachina msuhi kugamba uyo nuyo akunga aikombole Izulaeli, elo dyelo ni zuwa dya katatu kukongela hadya izimbuli

izo zilaile. ²² Ukaleka ayo wavyele watuhu mwe bunga dyetu wachitusa, nawaita chilochilo kwembila.

²³ Hawaubwile umwili wakwe, wauya na kugamba walailwa ni wandima wa kwembingu niyo wawagambila kugamba ni mjima. ²⁴ Wetu watuhu nawaita kwe mbila wawona ivyo walongile wadya wavyele, mna yeye hawamuwone.

²⁵ Niyo Yesu awagamba, "Nyuwe wahezi na wata myoyo midala ya kuzumila mbuli zose za wawoni walongile! ²⁶ Elo havyungigwe Kulisito asulumizwe akahenza engile mwe ukuka wakwe?" ²⁷ Niyo awagambila mbuli zose ziwandikwe mwa Mawandiko Yakukile, kukongela muwoni Musa kubula wose.

²⁸ Weze wabule hajiji ne idya ikaya nawakaita, Yesu enga ajendeleza ne ntambo awasa. ²⁹ Mna wowo wamlombeza wamgamba, usekwita kwaviya zuwa diswa chilo chengila. Ivyo engila he ikaya na kwikala nawo. ³⁰ Eze ekale na kudya nkande hamwenga nawo, aguha mgate aujimbika, aubesula awenka. ³¹ Ahadya meso yawo niyo yagubulwa, wambunkula kugamba ni Yesu, mna ahadya niyo ahalawa kuno wakasinya.

³² Niyo wagambilana togolani "Myoyo yetu haisangale vidala umo akatamwila na suwe mwe sila na kuchigambila Mawandiko Yakukile?"

³³ Niyo wahalawa isa idya, niyo wabula Yelusalemu niyo wawabwila wadya mlongo na yumwe wadugana hamwenga na wantu watuhu we dibunga dyawo.

³⁴ Wakalonga, Zumbe kauyuka chindedi, naye kamlaila Simoni.

³⁵ Niyo wawagambila mbuli zose mbuli zose zilaile mwe sila neivyo wambunkule Yesu umo akabesula umgate.

Yesu Alaila kwa Wanampina wakwe

Matayo 28:16-20; Mako 16:14-18; Yohana 20:19-23; Ntendwa 1:6-8

³⁶ Umo nawakawagambila ayo, Yesu mwenye alaila achimala hagati hawo, awagamba, Mtende na utondowazi.

³⁷ Wasetuka na kwingilwa ni woga, nawamanya wawona mpepo. ³⁸ Mna yeye awagamba, kwambwani mnankama? Kwambwani mwatenda na nkama mwe myoyo yenyu? ³⁹ Kaulani imikono ne viga vyangu, chani mmanye ni miye, nitozanitozani muwone, kwa viya mpepo haina mwili na mavuha enga vino mkuniwona.

⁴⁰ Eze alonge iyo, awalagisa imikono yakwe ne viga vyakwe. ⁴¹ Umo hawenati kuzumila kwa chinyemi wananacho kuno wakehelwa, awauza, hano mna nkande yoyose? ⁴² Niyo wamwinka chihande cha samaki yokigwe. ⁴³ Aiguha, aidya kuno wose wakamsinya.

⁴⁴ Niyo awagamba, "Uno nuwo ulosi nahawagambilani umo nendaga nichei hamwenga na nyuwe, kugamba vyaungwa nichintize mbuli zose niwandikilwe mwe Sigilizi ya Musa, na mwamawandiko ya wawoni na Zabuli."

⁴⁵ Niyo agubula fanyanyi zawo chani wamanye Mawandiko Yakukile, ⁴⁶ awagamba, "Ivyo nivyo vi-

wandikwe kugamba Kulisito nasulumizwe zuwa dya katatu nauyuke. ⁴⁷ Naho kugamba kwa zina dyakwe wantu wose kukongela Yelusalemu nawagambilwe Mbuli Yedi weile chani walekeilwe masa yawo. ⁴⁸ Nyuwe namtende waukuzi wangu mwe mbuli zino. ⁴⁹ Miye mwenye naniwegaileni yudya Tate ekiye ndagano kugamba namsigile kwenyu, mna ikalani muno mo mzi kubula mwinkigwe idya nguvu ikulaila kulanga.”

Yesu Aguhigwa kwita Kwembingu

Mako 16:19-20; Ntendwa 1:9-11

⁵⁰ Niyo awalongoza kubula Besaniya, enula imikono yakwe awajimbika. ⁵¹ Umo akawajimbika, awasa, aguhigwa kulanga kwembingu. ⁵² Wamvikila, niyo wauya Yelusalemu kuno wana chinyemi vidala. ⁵³ Nawo nawakekala kwe nyumba nkulu ya Chohile chila zuwa, wakamjimbika Chohile.

YOHANA

ULONGOZI

Chitabu cha Mbuli Yedi iwandikwe ni Yohana ni chimwenga mgati mwe vitabu vine vya Lagano hya vikutambalisa wikazi wa Yesu Kulisito. Chila chimwenga mgati mwe vino chetangwa “Mbuli,” nuko kugamba “Mbuli Yedi.” Chawandikagwa hadya Yesu eze abanike ni Matayo na Luka na Yohana. Mbuli Yedi iwandikwe ni Yohana chindedi yawandikagwa ni msigilwa Yohana hajihi na mhilimo wa 90 AD. Hata hegu chitabu chino hachikulonga kugamba Yohana nuyo mwandisi, ivyo chiwandikwe chaligana ne ibaluwa ya nkongo ya Yohana na baluwa ya kaidi ya Yohana na baluwa ya katatu ya Yohana. Wamwenga mwa wakale wawandika hantu Yohana ekale ni ko mzi wa Efeso mwe chipindi icho, elo vyalagisa kugamba chitabu chawandikagwa ko mzi wa Efeso. Yohana kakonga pwilili mwalo we chitabu kwa kuwambiza wantu wazumile kugamba Yesu ni Kulisito, ni Mwana ywa Chohile akwikala (20:31). Kwa kuzumila vino nawatende na wikazi mwe dizina dyakwe. Chitabu chawandikagwa kwa wakusoma wose Wayahudi na sawo Wayahudi. Mbuli Yedi iwandikwe ni Yohana unaikaulisa yesimana na ziya izintuhu izintatu. Alongesa mwe mpituko adamanye Yesu mna hawandikise mwe zisimo zakwe. Mbuli ntuhu zilaile saviya kubatizwa kwa Yesu na kujezwa kwe nyika ivyo haviwandikwe mwe ino Mbuli yedi.

Vimndani

Yohana kakonga Mbuli Yedi mwe sula 1:1-18.

Ukajika niyo awandika mpituko zimwenga Yesu adamanye (1:19-12:50).

Ukajika atambalisa mbuli zilozize mo wikazi wa Yesu zimbuzize mwe file na kuuya kwakwe (13:1-20:31).

Yohana abindiliza Mbuli Yedi mwe sula 21 achigambila chipindi chimwenga Yesu awalailaga wantu eze auyuke ukajika akonga mwalo wakwe kwa kuwandika ichitabu.

Ulosi ukuchinka ujima

1 Aho nkongo hendaga na mntu akwitangwa Ulosi, Ulosi uyo endaga na Chohile, naye endaga Chohile. ² Kukongela nkongo Ulosi endaga hamwenga na Chohile. ³ Chila chintu chaumbwaga kombokela uyo, hendile uyo, Chohile haumbile chintu chochose. ⁴ Uyo endaga nkongelo ya ujima, na ujima uwo wendaga ulangazi wa wantu. ⁵ Ulangazi uwo walangaza mwe chiza, mna ichiza nacho chidunduga kuudaha.

⁶ Chohile amsigilaga msigilwa yumwenga zina dyakwe Yohana, ⁷ yudya ezaga kuwagambila wantu watimile ulangazi uwo. Ezaga chani wantu wose weve na kuzumila ulosi wakwe. ⁸ Yohana hendaga uwo ulangazi, mna ezaga du kuwaukuila wantu mbuli yo ulangazi uwo. ⁹ Uno nuwo ulangazi we chindedi, ulangazi ukwiza mwe isi na kuwamulikila wantu wose.

¹⁰ Ivyo Ulosi uyo endaga uko kwe isi. Hata kugamba Chohile aumbaga isi kombokela uyo wantu woseni we isi hawamzumile. ¹¹ Ezaga mwe isi yakwe mwenye, mna wendile wakwe hawamhokele. ¹² Mna wantu wamwenga wamhokela na kumzumila, ivyo awenka udahi wa kuwoneka wedi kulongozi kwa Chohile.

¹³ Hawatendile wana wa Chohile kwa fanyanyi za chimntu mna nguvu za chimwili, mna kwa udahi wa Chohile mwenye.

¹⁴ Naye Ulosi niyo etenda mntu, ekala kwetu, suwe naswi chiuwona ukuka wakwe, ukuka wakwe uyo endile Mwana ichedu ywa Tate, kamema mbazi na chindedi.

¹⁵ Yohana awaukwilaga wantu mbuli zakwe, akaguta, “Uyo nuyo nilongile hadya nalongaga, ‘Eza mntu yumwenga anomboke miye, uyo ni mkulu kujinka miye, kwaviya endaga uko sinati kwelekwa.’”

¹⁶ Mo ujejeje we izimbazi zakwe zose, suwe chose chihokela mazi kujinka mbazi. ¹⁷ Kwaviya Chohile kalavya Sigilizi kwombokela Musa, mna Yesu Kulisito kegala mbazi na chindedi. ¹⁸ Hahali mntu amuwone Chohile chipindi chochose mna Mwana ichedu, aligane na Chohile, yudya alungane na Tate, nuyo amtendile chimmanyee Chohile.

Uukuzi wa Yohana Mta kubatiza

Matayo 3:1-12; Mako 1:1-8; Luka 3:1-18

¹⁹ Uno nuwo ukuzi Yohana aukule mwe Vilongozi wa Chiyahudi uko Yelusalemu wawasigila walavyantambiko na Walawi wamuze, “Weye wiyuhi?”

²⁰ Yohana halemele kuwahitula, niyo alonga pwip-wipwi, "Miye suyo Kulisito Mkombola."

²¹ Aho niyo wamuza, "Haluse weye wi yuhi? Togola, weye ni Eliya?"

Yohana niyo ahitula, "Bule! Miye suyo."

Wamuza, "Togola, weye ni yudya muwoni?"

Yohana awahitula, "Bule!"

²² Wowo wamuza, "Haluse weye niweye yuhi?"

Wegaze we mwenye? Chigambile chani chikawagam-bile wadya wachisigile."

²³ Yohana awahitula, "Miye ni yudya muwoni Isaya alongaga izimbuli zakwe kugamba, 'Izwi dya mntu dikwivika kwe nyika, chumizani sila ya Zumbé.' "

²⁴ Awo wantu nawasigilwa ni bunga dikwitangwa Mafalisayo. ²⁵ Niyo wamuza Yohana, "Uneva weye suyo Kulisito hegu Eliya hegu yudya muwoni, kwa mbwani wabatiza wantu?"

²⁶ Yohana niyo awahitula, "Miye nabatiza kwa mazi, mna eyuko yumwenga mgati mwenyu hamummanyize. ²⁷ Uyo neze umo hajika komboka, mna miye sikuwagilwa hata kufungula luzigi lwe vilatu vyakwe."

²⁸ Mbuli zino zoseni zitamwilwa uko Besaniya, ng'ambo yo mto wa Yolodani uko Yohana endaga akabatiza.

Yesu ni ngoto ya Chohile

²⁹ Zuwa dikutimila, Yohana amwona Yesu akamwizila. Niyo agamba, "Yuno nuyo Mwanangoto ywa Chohile ikusa masa ya wantu we isi! ³⁰ Yuno nuyo nilongile umo hagamba, 'Homboka miye neze mntu yumwe mkulu kujinka miye, kwaviya endaga uko miye sinati kwelekwa!' ³¹ Miye mwenye sammanyize, mna siza kubatiza wantu kwa mazi chani wantu wa Izulaeli wammanyé."

³² Yohana nakaukula kugamba, "Simwona Muye Ukukile akasela kulaila kulanga enga suwa manga na kuchima mlanga mwakwe. ³³ Miye sammanyize, mna Chohile anisigile ukubatiza wantu kwa mazi na kanigambila, 'Mntu yudya noumwone Muye Ukukile akamseila kulaila kulanga na kwikala mnanga mwakwe, uyo nuyo akubatiza kwa Muye Ukukile.' ³⁴ Yohana agamba, miye siwona," "nahi siukula kugamba yuno nuyo Mwana Chohile."

Wanampina wankongo wa Yesu

³⁵ Zuwa dikutimila Yohana nendile naho ehadya hantu aho hamwenga na wanampina wakwe waidi. ³⁶ Eze amwone Yesu akajinka, agamba, "Kaulani! Yuno nuyo Mwanangoto ywa Chohile."

³⁷ Awo wanampina wamwiva Yohana akalanga izimbuli izo, niyo wamtimila Yesu. ³⁸ Yesu ahituka eze awawone awo wanampina wamtimila, awauza, "Mwaunga mbwani?"

Wamgamba, "Labi, wekala kuhi?" Labi nuko kugamba mhinyi.

³⁹ Yesu awagamba, "Soni, nanywi namwone." Awo wanampina wamtimila, wawona hantu endaga

akekala. Wasinda naye zuwa idyo. Nayo neikabula saa mlongo nechisingi.

⁴⁰ Anduleya mlukolo ywakwe Simoni Petulo nendile ni yumwenga mgati mwa awo awaidi wendile wamwivile Yohana aho akalanga ivyo. Niyo wamtimila Yesu. ⁴¹ Anduleya ambwila Simoni nkongo, mlukolo ywakwe. Amgamba, "Chimwona Masiya." Masiya nu nukokugamba Kulisito Mkombola. ⁴² Niyo amwigala Simoni kwa Yesu.

Yesu amsinya nakumgamba, "Zina dyako nuyo Simoni mwana ywa Yohana, mna nawitangwe Kefa." Zina dino diligana na Petulo nadyo nu nukokugamba Luwe.

Yesu awetanga Filipino na Nasanieli

⁴³ Zuwa dikutimila Yesu akonga kwita Galilaya. Uko ambwila Filipino na kumgamba, "Nitimila!" ⁴⁴ Filipino nani mkaya ywa Betisaida, mzi nawakekala Anduleya na Petulo. ⁴⁵ Filipino ambwila Nasanieli nakumgamba, "Chimwona yudya alongagwa ni Musa mwe chitabu che zisigilizi, naho alongagwa ni wawoni. Nuyo Yesu mwana Yusufu, mntu ywa Nazaleti."

⁴⁶ Nasanieli auza, "Vino vyadahika chintu chedi chilaile Nazaleti?"

Filipino ahitula, "Soo ukaule."

⁴⁷ Yesu eze amuwone Nasanieli akamwizila, amlongela, "Uyo ni Muizulaeli toti, hena lema!"

⁴⁸ Nasanieli amuzi, "Kunimanya vihihi?"

Yesu ahitula, "Nakuwonaga umo nawihasi ho mtini, umo Filipino hanati kukwitanga."

⁴⁹ Nasanieli ahitula, "Mhinyi, weye wi Mwana Chohile! Weye wi Seuta ywa Izulaeli!"

⁵⁰ Yesu agamba, "Wazumila kwaviya du nakugambila-ga kugamba na sikuwona hasi ho mtini? Nauwone mbuli nkulu kujinka zino!" ⁵¹ Awagamba, "Nawagambilani chindedi, namwone mbingu zikagubuka na wandima wa kwembingu wa Chohile wakakwela na kusela mlanga mwe Mwana ywa Mntu."

Nyinka mo mzi wa Kana

2 Zuwa dya katatu nakuna nyinka mo mzi wa Kana uko Galilaya. Mamiyakwe Yesu endaga aho, ² Yesu hamwenga na wanampina wakwe nawo wagonekagawa mwe inyinka iyo. ³ Divai eze isile, nine Yesu amgamba, "Divai iwasila!"

⁴ Yesu ahitula, "Mnala, usekunigambila dya kudamanya, chipindi changu hachinati."

⁵ Aho mamiyakwe awagambila wandima, "Damanyani dyodyose nawagambileni."

⁶ Aho na hana mabiga mtandatu yadamanywe kwa mayuwe, chila dimwe nadikaguha madebe mashano vino, mazwela yakutimilwa ni Wayahudi mwe kwelengusa. ⁷ Yesu awagamba wandima, "Memezani mazi amabiga yano." Wayamemeza, ⁸ niyo awagamba, "Tekani mazi mmwigaille mkulu ywe ngasu".

Wamwigaila mazi, ⁹ mkulu ywe ngasu eze ayalume yahitukila kutenda divai. Havimanyaga mazi yano uko

yalaile, kwaviya wandima watekile amazi nawavi-
manya, ivyo niyo amwitanga umwali, ¹⁰ amgamba,
“Chila mntu alavya divai yedi nkongo, hadya wagonek-
we wakatenda wanywelesa, alavya idya isokele. Mna
weye kuika idivai iyedi kubula vino haluse!”

¹¹ Yesu kadamanya chilagiso icho cha nkongo uko
Kana, mzi wa Galilaya, uko kalagisa ukuka wakwe,
wanampina wakwe niyo wamzumila.

¹² Vize viheze, Yesu na mamiyakwe, walukolo wakwe
na wanampina wakwe wasela kwita Kapelinaumu
nakwikala uko kwa mazuwa majeche.

Yesu aita kwe Nyumba ya Chohile

Matayo 21:12-13; Mako 11:15-17; Luka 19:45-46

¹³ Pasaka ya Wayahudi neihaguhi, ivyo Yesu niyo aita
Yelusalemu. ¹⁴ Umo mwe Nyumba nkulu ya Chohile
awabwila wantu watamayombe wakulu wakataga
ng'ombe, ngoto na wasuwa manga, wavunja hela
wekala mwe izimeza zawo. ¹⁵ Elo niyo apilika luzigi
saviya msipi na kugulusa ng'ombe hamwenga na ngo-
to zawo kumlawa mwe Nyumba nkulu ya Chohile, aka-
heza ahitula meza za wadya wata yombe dya hela na
kwitila matundu yawo hasi. ¹⁶ Niyo awagamba
nawakataga suwamanga, “Usani vintu vino hano!
Mleke kuitenda Nyumba ya Chohile Tate gwilo!”

¹⁷ Wanampina wakwe wakumbuka kugamba
Mawandiko Yakukile yagamba, “Chohile, kuyungisa
kwangu Nyumba ya Chohile kwanoka saviya moto.”

¹⁸ Vilongozi wa Wayahudi wahitula, “Wadaha ku-
damanya mpituko yani kulagisa kugamba una uwagila
wa kudamanya vino?”

¹⁹ Yesu ahitula “Vunani Nyumba nkulu ya Chohile, na-
mi naniizenge naho kwa mazuwa matatu.”

²⁰ Aho wayahudi wamuza, “Waunga wiizenge kwa
mazuwa matatu? Iguha mihilimo milongo mine na
mtandatu kuzenga Nyumba nkulu ya Chohile!”

²¹ Mna Nyumba nkulu ya Chohile naikalongwa ni
Yesu nuumwili wakwe. ²² Ivyo umu eze auyuke,
wanampina wakwe wakumbuka kugamba alongaga
ayo, niyo wazumila Mawandiko Yakukile viya alongaga
Yesu.

Umanyi wa Yesu mwe myoyo ya wantu

²³ Yesu umu endaga Yelusalemu kwe zuwa Pasaka
wantu walozize wamzumila weze wawone vilagiso
adamanyaga. ²⁴ Mna Yesu nendile hana uzumizi nawo,
kwaviya nakawamanya wose. ²⁵ Havyungigwe yoyose
amukuile mbuli zawo, kwaviya uyo mwenye nakavi-
manya vimwe myoyo yawo.

Yesu na Nikodemo

3 Kwendaga kuna chilongozi yumwenga Myahudi
akwitangwa Nikodemo, wa bunga dya Mafalisayo.
² Chilo chimwenga ambasaga Yesu nakumgamba,
“Labi, chimanya kugamba weye wi mhinya usigilwe ni
Chohile. Hahali akudaha kudamanya vilagiso uku-
damanya uneva Chohile he hamwenga naye.”

³ Yesu ahitula, “Nakugambila chindedi, hahali akuda-
ha kuuwona Useuta wa Chohile henati kwelekwa
nkanana ya kaidi.”

⁴ Nikodemo auza. “Mntu mjima adaha vivihi kwelek-
wa vituhu?” “Havikudahika kwingila vituhu mweinda ya
mami yakwe na kwelekwa vituhu!”

⁵ Yesu ahitula. “Nakugambila chindedi,” “Hahana
akudaha kwingila mo Useuta wa Chohile henati
kwelekwa kwa mazi na kwa Muye. ⁶ Chikwelekwa ni
mntu ni cha chimwili ni tati yakwe na mami yakwe,
mna chikwelekwa ni Muye ni muye. ⁷ Usekwehelwa
kwaviya sikugambila kugamba nyuwe mwaungwa
mwelekwe uhya. ⁸ Mpeho yavumila kuhinga kudya
ikunga, waiva idizwi dyakwe, mna hukuvimanya uko
ikulaila hegu uko ikwita. Ni saivyo kwa chila mntu ak-
welekwa kwa Muye.”

⁹ Nikodemo auza. “Vino vyadahika vivihi?”

¹⁰ Yesu ahitula, “Wi mhinya mkulu mwe Izulaeli, naho
huvimanyize vino? ¹¹ Nakugambila chindedi, suwe cha-
longa yadya chimanyize na kuukula milosi chiwone,
mna nyuwe hamkunga kuhokela ukuzi wetu. ¹² Uneva
hamkuzumila umu hawagambilani mbuli ze isi, nam-
dahe vivihi kunizumila, naho. Umo hawagambilani
mbuli za kwembingu? ¹³ Na kujinka idi hahali mntu ak-
weile kwembingu ukaleka Mwana ywa Mntu, aseile
hasi kulaila kwembingu.”

¹⁴ Saviya Musa enule kulanga nyoka idamanywe kwa
shaba uko kwenyika, saivyo Mwana ywa Mntu nenul-
we kulanga, ¹⁵ chani chila mntu akumzumila enkgwe
ujima wa mazuwa yose. ¹⁶ Kwaviya Chohile kaungisa isi
vilekile amlavye Mwanawe ywe ichedu, chani chila mn-
tu namzumile asekwaga mna enkwe ujima mazuwa
yose. ¹⁷ Chohile hamsigile Mwanawe mwe isi chani
akantile wantu, mna atende mkombola ywawo.

¹⁸ Mntu yoyose akumzumila Mwana hakantilwe, mna
yudya hekumzumila kakantilwa kale, kwaviya hamzu-
mile Mwana ywa ichedu ywa Chohile. ¹⁹ Kanto
dyalawana savino, ung'azi wiza mwe isi, mna wantu
waunga chiza waleka ung'azi, kwaviya ntendwa zawo
ziha. ²⁰ Chila yumwe akudamanya wavu ehiwa ung'azi
naho haunge kwiza ko ung'azi, kwaviya hakunga wavu
wakwe ulangazwe. ²¹ Mna akudamanya chindedi eza
ko ung'azi chani ntendwa zakwe ziwoneke kugamba
zadamanywa saviya Chohile alagize.

Yesu na Yohana Mta kubatiza

²² Vikaheza, Yesu na wanampina wakwe waita kwe isi
ya Yudeya, uko kekala nawo hamwenga kuno akabati-
za wantu. ²³ Yohana naye naakabatiza uko Ainoni,
haguhi na Salimu, kwaviya uko kwendaga na mazi
yalozize. Wantu nawakaita kwakwe naye kawabatiza.
²⁴ Yano yalaila umu Yohana henati kujelwa mndani.

²⁵ Kulaila mahigano mgati mwa wanampina wa
Yohana na Myahudi yumwenga mwe mbuli ya
mazwela yawo ya kwelengusa. ²⁶ Ivyo waita kwa
Yohana nakugamba, “Mhinya, wakumbuka yudya mn-
tu endaga hamwenga na weye ng'ambo yo mto Yolo-

dani, yudya waukulaga mbuli zakwe? Kaula, haluse abatiza, naho chila mntu amwitila!"

²⁷ Yohana ahitula, "Hahali akudaha kutenda na chintu hanenkigwe ni Chohile ywa kwembingu. ²⁸ Nyuwe wenye mwi waukuzi wangu wa yadya nalongaga, 'Miye suyo Kulisito, mna sisigilwa chani nimlongweile.' ²⁹ Mta mwali wa chiche nuyo mwali we chilume, mna mm-buya wo mwali we chiche, yudya akumchimala haguhi na uyo na kumwetegeleza, eleleswa umo akeva izwi dyo umwali we chivyele. Vino nivyo mbwedo wangu uchinta. ³⁰ Aungwa amanyikise miye nami nisinywe hadodo."

Akwiza kulaila kwembingu

³¹ Akwiza kulaila kwembingu ni mkulu kujinka wose. Akulaila kwe isi ni ywa mwe isi naho alonga mbuli za chiisi, mna akwiza kulaila kwembingu ni mkulu kujinka wose. ³² Asimwila yadya awone na kuyeva, mna hahana mntu akuzumila ukuzi wakwe. ³³ Mna yoyose akuzumila ulosi wakwe atogola kugamba ukuzi wa Chohile wabunkula chindedi. ³⁴ Yudya asigilwe ni Chohile alonga mbuli za Chohile, kwaviya Chohile amwinka umemo wa Muye wakwe. ³⁵ Tati ywa mntu amunga Mwanawe naho kamwinka vintu vyose vitende mwe mikono yakwe. ³⁶ Akumzumila Mwana ana ujima wa mazuwa yose, hekumwiva Mwana hatende na ujima wa mazuwa yose, mna naasigale mwe maya ya Chohile.

Yesu na mvyele Mfambazi

4 Mafalisayo naweva kugamba Yesu nakahokela nakubatiza wanampina walozize kujinka Yohana. ² Mna ichindedi, ni kugamba Yesu habatizaga mntu yoyose, nawakadamanya ivyo ni wanampina wakwe. ³ Ivyo umo Yesu eze eve ayo nayakalongwa, akulawa Yudeya na kuya Galilaya. ⁴ Mwe ntambo iyo imtenda ajinkile Samaliya.

⁵ Uko Samaliya abula kwe mzi ukwitangwa Sikali, wendaga wihaguhi ne nkonde idya ya Yakobo amwinkaga mwanawe Yusufu. ⁶ Hantu aho hendaga na sima dya Yakobo, na Yesu, nakasokezwa ni ntambo, ekala hasi haguhi ne disima. Nani saa chenda vino za nomsi.

⁷ Mvyele yumwenga Mfambazi keza kuteka mazi, niyo Yesu amgamba, "Ninka mazi ninywe." ⁸ Chipindi icho wanampina wakwe nawaita komzi kwe kugula nkande.

⁹ Uyo mvyele Mfambazi amgamba, "Weye wi Myahudi, miye nami ni Mfambazi ivyo wadaha vihihi kunilombeza mazi?" Wayahudi hawakudaha kudya ndala na Wafambazi.

¹⁰ Yesu amhitula, "Uneva hegu wamanyize ntunyo ya Chohile akukwinka naho ni yuhi akukulombeza mazi anywe, nakumlombeza, naye nakakwinka mazi yakukwinka ujima."

¹¹ Uyo mvyele agamba, "Zumbe, huna chiya cha kutekela mazi, disima dyenye ni tali. Naupatehi mazi ya ujima? ¹² Ni mkale ywetu Yakobo achinkile idisima

dino, wanawe na wanyama wakwe wose wanywela idisima dino. Haluse weye wi mkulu kumjinka Yakobo?"

¹³ Yesu ahitula, "Wose wakunywa mazi ye idisima dino nawatende na nchilu naho, ¹⁴ mna nanywe mazi nanimwinke miye hatende na nchilu naho. Mazi hunga nimwinke nayatende mndani mwakwe mfajo ukunga umwinke mazi yakumwinka ujima. Naho nayamwinke ujima wa mazuwa yose."

¹⁵ Uyo mvyele amgamba, "Zumbe, ninka amazi ayo! Chani nise kuwona nchilu vituhu, naho ninasekwiza vituhu hano kuteka mazi."

¹⁶ Yesu amgamba, "Hita ukamwitange mgosiwo mwizanye."

¹⁷ Uyo mvyele ahitula, "Sina mgosi."

Yesu ahitula, "Kulonga chindeni, ukagamba huna mgosi. ¹⁸ Nauna wagosi washano, yuno naye ukwikala naye vino haluse suyo mgosiwo. Kulonga chindedi."

¹⁹ Uyo mvyele agamba, "Zumbe, nawona kugamba weye wi muwoni." ²⁰ "Wakale wetu wa Chisamaliya nawamvikila Chohile mo lugulu luno, mna nyuwe Wayahudi mwagamba kugamba Yelusalemu ni hantu chikungwa chimvikile Chohile."

²¹ Yesu amgamba, "Wemvyele nizumila, chipindi nachibule wantu hawamvikile Tate mo lugulu luno hegu kudya Yelusalemu. ²² Nyuwe Wasamaliya mwamvikila hemwimanyize, mna suwe Wayahudi chimanya uyo chikumvikila, kwaviya wambulwa walaila kwa Wayahudi. ²³ Mna chipindi cheza, naho chibula kale, umo wakumvikila Tate nawalongozwe ni Muye mwe chindedi mo kumvikila Tate. Kwaviya Tate awaunga wakumvikila saivyo. ²⁴ Chohile ni Muye, wantu wakumvikila waungwa wamvikile kwa kulongozwa ni Muye na chindedi."

²⁵ Uyo mvyele amgamba, "Sivimanya kugamba Masiya akwitangwa Kulisito neze. Umo akeza nachigambile chila chintu."

²⁶ Yesu ahitula, "Miye hulonga na weye nuyo."

²⁷ Aho wanampina wa Yesu wauya, niyo wehelwa vidala kumwona asimwila na mvyele. Mna hahana amuzize mvyele uyo kugamba, "Waunga mbwani?" Hegu kumuza Yesu, "Nimbwani wasimwila na mvyele yuno?"

²⁸ Uyo mvyele niyo asa idibiga dyakwe hadya, aita komzi na kuwagambila wantu, ²⁹ "Soni mkamwone mntu anigambile mbuli zose nidamanye. Vyadahika kutenda nuyo Kulisito?" ³⁰ Ivyo wantu walawa umzi na kwita kwa Yesu.

³¹ Ichipindi icho wanampina wakwe nawakamhembeleza Yesu, "Mhinyi, udye chochose!"

³² Mna Yesu awahitula, "Nina nkande nyuwe hemwimanyize."

³³ Ivyo wanampina wakwe wauzana, "Vyadahika kuna mntu amwigaille nkande?"

³⁴ Yesu awagamba, "Nkande yangu ni kudamanya yadya akunga yudya anisigile, na kubindiliza ndima yakwe anisigile. ³⁵ Mna lusimo lukugamba, 'Isigala myezi mine, chikutimila nu uvuni.' Mna nawagambi-

lani, kaulani izinkonde zaungwa zivunwe!³⁶ Mvuni alihwa naho achisanya nkande kwa ujima wa mazuwa yose, ivyo mtuhu akuhanda na yudya akuvuna nawelelwe hamwenga.³⁷ Lusimo ulo ni chinedi, 'Yumwenga ahanda mtuhu avuna.'³⁸ Siwasigilani mkavune mwe nkonde hamwidamanyize ndima, watuhu na wadamanya ndima hano, nyuwe mwahokela mwe ndima yawo."

³⁹ Wasamaliya walozize we kaya idya wamzumila Yesu kwaviya yudya mvyele amukwilaga, "Kanigambila zose nidamanye."⁴⁰ Ivyo umo Wasamaliya wambwile Yesu wamlombeza ekala nawo. Yesu niyo ekala aho mazuwa maidi.

⁴¹ Wantu walozize niyo wazumila kwa ulosi wa Yesu,⁴² wamgamba yudya mvyele, "Haluse hachizumile, siyo kwaviya walongaga, mna kwaviya chimwiva wenye, naho chivimanya kugamba nuyo chinedi Mwambula ywa wantu we isi."

Yesu amhonya mwana ywa chilongozi

⁴³ Yesu eze abinde mazuwa maidi, niyo aita Galilaya,⁴⁴ kwaviya Yesu mwenye aukulaga, "Muwoni hakutunya kwe isi yakwe."⁴⁵ Eze abule Galilaya, wantu walozize wa uko wamhokela kwaviya wawonaga yose adamanyaga umo waitile Yelusalemu kwe nkande ye Pasaka.

⁴⁶ Yesu niyo auya mo mzi wa Kana uko Galilaya, uko ahitule mazi yakatenda divai. Kwendaga na mkulu yumwenga ywa selikali endaga na mwanawe mnyonje uko Kapelinaumu.⁴⁷ Eze eve kugamba Yesu kakulawa Yudeya kabula Galilaya, kamwitila na kumlombeza aite akamhonye mwanawe wa chilume endaga mnyonje wa kubanika.⁴⁸ Yesu amgamba, "Nyuwe hamnawone mpituko na vilagiso hamzumile."

⁴⁹ Mkulu uyo ahitula, "Zumbe, chitanye mwanangu hanati abanike."

⁵⁰ Yesu amgamba, "Jenda, mwanawo natende na ujima!"

Uyo mntu niyo azumila ulosi wa Yesu, niyo ahalawa.⁵¹ Achei mwe sila wandima wakwe wadugana naye, wamgamba, "Mwanawo kahona!"

⁵² Awauza isa umwana ahonile, nawo wamhitula, "Gulo saa mfunigate nomsa, unyonje umlekela."⁵³ Niyo akumbuka nendile nidya isa Yesu amgambile, "Mwanawo nahone." Ivyo yeye hamwenga na wantu mwe nyumba yakwe wose niyo wazumila.

⁵⁴ Chino ni chilagiso cha kaidi adamanyaga Yesu eze auye kulaila Galilaya kubula Yudeya.

Uhonyi he bwawa dya mazi

5 Vikaheza Yesu niyo aita Yelusalemu kwe ngasu ya Chiyahudi.² Kudya Yelusalemu hajihi ne nchili yo mzi uwo ikwitangwa lwivi lwa ngoto, nakuna ndiwa ya mazi ikwitangwa kwa Chiebulaniya Betisaza, naina balaza shano zina mizeze.³ Wanyonje walozize nawalambala mwe zibalaza, matuntu na viwete na waholomale nawakagoja mazi yatibulwe,⁴ kwaviya mndima ywa

kwembingu nakasela chila nkanana mndani mwe ndiwa atibule amazi. Mnyonje ywa nkongo kwingila mndani mwa mazi umo yatibulwe, nakahonywa unyonje wose nendile ananawo.⁵ Nahana mntu mnyonje kwa mihilimo milongo mitatu na mnane.⁶ Yesu eze amwone kagona nakumanya kugamba katenda mnyonje kwa mazuwa yalozize, niyo amuza, "Waunga uhone?"

⁷ Mnyonje ahitula, "Zumbe, sina mntu ywa kuningiza mwe ndiwa ya mazi umo yakatibulwa, chila hajeza kwingila, mntu mtuhu anilongwela."

⁸ Yesu amgamba, "Chimala, guha umcheka wako wite."⁹ Aho mntu uyo niyo ahona, niyo aguha mcheka wakwe, akonga kujenda.

Mbuli iyo idamanyika mwe Zuwa dya kuhumula,¹⁰ ivyo vilongozi wa Wayahudi wamgamba yudya mntu ahonyigwe, "Dyelo ni Zuwa dya kuhumula, kwa Sigilizi zetu havikungwa wetwike mcheka wako dyelo."

¹¹ Ahitula, "Yudya mntu anihonyize nuyo anigambile, guha umcheka wako ujende."

¹² Wamuza, "Uyo mntu akugambile ivyo ni yuhi?"

¹³ Mna yudya mntu ahonyigwe hammanyaga Yesu ni yuhi, kwaviya nahana wantu walozize, Yesu naye kahalawa kale.

¹⁴ Vize vyajike, Yesu ambwila yudya amhonyize mwe Nyumba nkulu ya Chohile na kumgamba, "Tegeleza, haluse kuhona. Ivyo usekudamanya masa vituhu unase kubwilwa ni mbuli ihise."

¹⁵ Yudya mntu niyo ahalawa na kuwagambila vilongozi wa Wayahudi kugamba Yesu nuyo amhonyize.

¹⁶ Ivyo Wayahudi niyo wakonga kumsunkasunka Yesu kwaviya nakadamanya ivyo mwe zuwa dya Kuhumula.

¹⁷ Yesu awahitula, "Tate adamanya ndima chipindi chose, miye nami nadamanya ndima."

¹⁸ Ulosi uno uwatenda vilongozi wa Wayahudi waungise kumkoma. Siyo kwaviya nakabalanga Sigilizi ya zuwa dya kuhumula du, mna kwaviya kagamba Chohile ni Ise, ivyo ketenda kaligana na Chohile.

Udahi wa Mwana Chohile

¹⁹ Ivyo Yesu awahitula, "Nawagambilani ichinedi, mwana hakudaha kudamanya chintu ichedu, adaha kudamanya chiya akumwona Ise adamanya. Chiya akudamanya Tati ya mntu, Mwana naye achidamanya.

²⁰ Kwaviya Tati ya mntu amunga Mwanawe amlagisa chila chintu akudamanya mwenye. Namlagise mbuli nkulu zikujinka zino, nanywi namwehelwe.²¹ Saviya Tate akuuyusa wabanike na kuwenka ujima, mwe ivyo Mwana naye awenka ujima wadya akunga.²² Tate hakukantila yoyose. Kamwinka Mwanawe udahi wose wa kukantila,²³ chani wose wamwive Mwana saviya wakumwiva Tati yamntu. Hekumwiva Mwana hakumwiva Tati ya mntu yudya amsigile.

²⁴ "Nawagambilani ichinedi, akwiva ulosi wangu, na kumzumila yudya anisigile, ana ujima wa mazuwa yose. Hakantilwe, mna kajinka kale kulaila mo kubanika na kwingila mo ujima.²⁵ Nawagambilani chinedi, chipindi cheza, naho chibula kale, umo wabanike na weve izwi dya Mwana ywa Chohile, na wadya wakudi-

va nawatende na ujima. ²⁶ Saviya Tate mwenye nuyo nkongelo yo ujima, nivyo amtendile Mwanawe nkongelo yo ujima. ²⁷ Naho kamwinka Mwanawe udahi wa kukantila, kwaviya ni Mwana ywa Mntu. ²⁸ Msekwehelwa mwe vino. Chipindi cheza umo wabanike wemwezimbila naweve izwi dyakwe, ²⁹ na kulaila mwe zimbila zawo. Wadya wadamanye yedi nawa uyuke na kutenda na ujima, mna wadya wadamanye yehiye nawa uyuke na kukantilwa.

Uchindedi mwa Yesu

³⁰ "Sikudaha kudamanya chintu kwa udahi wangu mwenye. Nakantila saviya hugambilwa ni Chohile kugamba kanto dyangu dyawagila, kwaviya siku-damanya viya hunga, mna viya du yudya anisigile.

³¹ "Uneva heukuila mwenye, hunga nilonge hachihokelwe saiya chindedi. ³² Mna hana mtuhu akunukuila, naho simanya kugamba yose akunilongela ni chindedi. ³³ Nyuwe msigila wantu kwa Yohana, naye kaukula ichindedi. ³⁴ Suko kugamba miye naunga ukuzi wa mntu; Nalunga vino chani mdahe kwambulwa. ³⁵ Yohana endaga saviya taa ikwaka na kupulika, naho namkaunga mbwede hadodo ulangazi wakwe. ³⁶ Mna miye nina ukuzi ukulise kujinka udyalaavyaga Yohana. Yadya hudamanya, nizo ndima aninkile Tate nizidamanya, zino zani longela na kulagisa kugamba Tate kanisigila. ³⁷ Naye Tate anisigile nuyo anikuile kale, nyuwe hamnati kwiva idizwi dyakwe na kumwona, ³⁸ naho ulosi wakwe haukwikala mndani mwenyu kwaviya hamkumzumila yudya amsigile. ³⁹ Nyuwe nanywi mwakaula Mawandiko Yakukile, kwaviya mwafanyanya kugamba mndani mwakwe namwinkwe ujima wa mazuwa yose. Mawandiko ayo nayo yakunukwila! ⁴⁰ Hata ivyo nyuwe hamkunga kwiza kwangu chani mhokele ujima.

⁴¹ "Sikulonda ntogozi kulaila kwa mntu. ⁴² Mna siwamanya nyuwe kugamba mwi wantu hemkumunga Chohile. ⁴³ Miye siza kwa udahi wa Tate, mna hamkuni-hokela, mna mntu mtuhu akeza kwa udahi wakwe mwenye, namumhokele. ⁴⁴ Mwadaha vihihi kuzumila kuno nyuwe mwaunga kuhokela ntogozi kulaila kwenyu nyuwe wenye, mna hamkunga ntogozi zikulawa kwa Chohile uyodu. ⁴⁵ Msekufanyanya kugamba miye naniwalahe nyuwe kwa Tate. Sigilizi za Musa mkwikiya msuhi. ⁴⁶ Uneva chindedi mwamzumila Musa mnizumile nami kwaviya awandikaga mbuli zangu. ⁴⁷ Mna hegu hamyazumile yadya Musa awawandikileni, namdahe vihihi kuzumila mbuli hulonga?"

Yesu awenka nkande wantu magana milongo mishano

Matayo 14:13-21; Mako 6:30-44; Luka 9:10-17

6 Yeze yajinke ayo, Yesu aita ntendele ya kaidi ye diziwa dya Galilaya hegu ziwa dya Tibeliya seivyo nendile hamwenga diketangwa. ² Lukudidi lwa wantu lwamtimila kwaviya wantu awo nawawona vilagiso nakadamanya kwa kuwahonya wanyonje. ³ Yesu niyo akwela kolugulu, ekala hamwenga na wanampina wakwe. ⁴ Ngasu ya Pasaka ya Wayahudi yendaga ih-

aguhi. ⁵ Yesu eze akaule na kuwona lukudidi lwa wantu lukeza kwakwe, amgamba Filipo, "Chikagulehi nkande chani wantu wano wadye?" ⁶ Kalonga ivyo chani amjeze Filipo, kwaviya nakavimanya mwenye ivyo nadamanye.

⁷ Filipo amhitula, "Hata chendile na matundu yakwi-tangwa dinali yakubula magana maidi, hayakudaha kugula migate chila yumwenga adye egute."

⁸ Yumwenga mwa wanampina wakwe, akwitangwa Anduleya, yudya endaga mlukolo ywa Simoni Petulo, amgamba, ⁹ "Hano hana mbwanga yumwenga mta migate mishano ya shaili na samaki waidi, mna vino navichinte mbwani wantu walozize savino?"

¹⁰ Yesu amgamba. "Wekazeni wantu hasi," Hendaga na mani yalozize ahantu aho. Ivyo wantu niyo wekala hasi, wagosi awodu nawakabula magana milongo mishano. ¹¹ Yesu niyo aiguha idya migate, amtogola Chohile, awapangila wantu wadya wekale. Atenda saivyo mwe ziya samaki, na chila mntu kapata saviya aungile. ¹² Wantu weze wegute, Yesu awagamba wanampina wakwe, "Logotani vibesulo visigale visekwaga." ¹³ Wowo nawo walogota vibesulo vya migate mishano ye shaili wasigaze wadya wantu wadile niyo wamemeza ntangulu mlongo na mbili.

¹⁴ Wantu weze wawone chilagiso icho Yesu adamanye, wagamba, "Chindedi yuno nuyo Muwoni akwiza mwe isi." ¹⁵ Yesu niyo amanya kugamba wantu na wakaunga wamguhe wantende seuta kwa nguvu, niyo aita vituhu kolugulu ichedu.

Yesu ajenda mlanga mwa mazi

Matayo 14:22-33; Mako 6:45-52

¹⁶ Ize ibule chisingi, wanampina wakwe Yesu wasela kubula kwediziwa, ¹⁷ niyo wakwela mwe ngalawa, wakonga kudeluka idiziwa wahinge Kapelinaumu. Chiza nachingila, Yesu nendile hanati kuwabwila. ¹⁸ Chipindi icho ziwa niyo dyakonga kutibukila kwa chausa cha luzimu lukulu. ¹⁹ Wanampina kudya waitile utali wa chilometa shano hegu mtandatu wamwona Yesu akajenda mlanga mwa mazi, akeisogeila ingalawa, niyo wogoha vidala. ²⁰ Yesu awagamba, "Ni miye!" "Msekogoha," ²¹ Nawakaunga wamguhe Yesu mwe ngalawa, aho ingalawa niyo yabula kwe isi nawakaita.

Wantu wamlonda Yesu

²² Mtondo wakwe fyo dya wadya wasigale nkanana ya kaidi ye diziwa. Niyo wabunkula kugamba nakuna ngalawa imwenga du hadya, naho Yesu hengile mwe ngalawa hamwenga na wanampina wakwe, mna wanampina awo nawaita wowo wenye. ²³ Ngalawa ntuhu, zikulaila Tibeliya, niyo zabula aho wantu wadile imigate Zumbe amtogolaga Chohile. ²⁴ Umo awo wantu weze wabunkule kugamba Yesu na wanampina wakwe hawahali aho, niyo wakwela ngalawa waita Kapelinaumu, wakamlonda.

Yesu kande ya ujima.

²⁵ Wadya wantu weze wambwile Yesu ntendele ya kaidi ye diziwa, wamuza, "Mhinyi, kubula ini hano?"

²⁶ Yesu awahitula, "Nawagambilani chindedi, mwanilonda siyo kwaviya muwona vilagiso, mna kwaviya mdile idya imigate niyo mweguta. ²⁷ Msekw-evinya kwa nkande ikubanika, mna, kwevinyeni kwa nkande ya ujima wa mazuwa yose. Ino niyo natende Mwana ywa Mntu nawenkeni, kwaviya Chohile, Tate, kajela hula kugamba kamsagula na kumzumila."

²⁸ Wowo niyo wamwuza, "Chitende mbwani chani chisankanile ndima ya Chohile?"

²⁹ Yesu awahitula, "Ino niyo ndima ya Chohile mumzumile yudya amsigile."

³⁰ Aho wamgamba, "Naudamanye chilagiso chani chiwone chani chikuzumile? Nautende chibwani?"

³¹ Wakale wetu wadyaga mana kudya kwedijangwa, saviya viwandikwe mwa mawandiko Yakukile, 'Kawalisa nkande ilaile kwembingu.'

³² Yesu awagamba, "Nawagambilani chindedi," "Musa hawenkileni nkande ilaile kwembingu, mna Tate nuyo akuwenkani nyuwe nkande ya chindedi ikulaila kwembingu. ³³ Kwaviya nkande ya Chohile ni yudya akusela kulaila kwembingu na akwinkiza ujima kwa wantu we isi."

³⁴ Niyo wamgamba, "Zumbe, chinke mgate uwo kale-nakale."

³⁵ Yesu awagamba, "Miye nuwo mgate ukujela ujima. Mntu akwiza kwangu halumwe ni sala, yoyose akunizumila halumwe ni nchilu naho. ³⁶ Nasiwagambilani kugamba mniwona mna hamkunizumila. ³⁷ Wose akuninka Tate naweze kwangu, mntu yoyose akwiza kwangu, sanimdule kuse, ³⁸ kwaviya sisela kulaila kwembingu siyo kwaviya hweungila miye, mna kwaviya vikungwa ni yudya anisigile vino. ³⁹ Vino nivyo akunga yudya anisigile, nisekumwaza hata yumwenga mgati mwa wadya aninkile, mna niwauyuse wose zuwa dya udumo. ⁴⁰ Kwaviya akunga Tate nicho chino, chila namwone Mwana na kumzumila atende na ujima wa mazuwa yose, nami nanimuuyuse zuwa dya uhe-lo."

⁴¹ Wayahudi wakonga kumng'ung'uzikila Yesu kwaviya nakagamba, "Miye ni mgate useile kulaila kwembingu."

⁴² Wagamba, "Togola, yuno suyo Yesu mwana ywa Yusufu? Ise na nine Chiwamanya! Ivyo adaha vivihi kulonga kugamba kasela kulaila kwembingu?"

⁴³ Yesu awagamba, "Lekani kung'ung'uzikilana. ⁴⁴ Hahana mntu akudaha kwiza kwangu, ukaleka wadya wakwesigwe kwangu ni Tate anisigile hana mkwesize kwangu, nami nanimuyuse mwedizuwa dyo udumo.

⁴⁵ Mwa mawandiko ya wawoni muwandikwa vino, wantu wose nawatende wahinywa ni Chohile, chila mntu akumwiva Tate na kuhina kwakwe eza kwangu.

⁴⁶ Ivyo hulonga ni vino, hahana mntu amwone Tate, yudya alaille kwa Chohile nuyo du amwone Tate.

⁴⁷ Nawagambilani chindedi, mntu akuzumila ana ujima

wa mazuwa yose. ⁴⁸ Miye nuyo mgate ukujela ujima.

⁴⁹ Wakale wenyu wadyaga nkande ikwitangwa mana kudya kwedijangwa, mna niyo wabanika. ⁵⁰ Mna ino ni nkande ikusela kulaila kwembingu chani yoyose naidye asekubanika. ⁵¹ Miye nuyo mgate ukujela ujima useile kulaila kwembingu. Mntu yoyose na adye nkande ino nekale mazuwa yose. Nkande nanimwinke nu mwili wangu huulavya kwa chausa cha ujima wa wantu we isi."

⁵² Naho wayahudi wakonga kuhigana mgati mwawo; "Yuno adaha vivihi kuchinka umwili wakwe chiudye?"

⁵³ Yesu awagamba, "Nawagambilani chindedi, hamnadile mwili wa Mwana ywa Mntu na kunywa isakame yakwe, hamtende na ujima mndani mwenyu. ⁵⁴ Nadye umwili wangu na kunywa sakame yangu ana ujima wa mazuwa yose, nami nanimuuyuse mwe zuwa dya uhe-lo. ⁵⁵ Kwaviya mwili wangu ni nkande ya chindedi, na sakame yangu ni chikunywegwa cha chindedi.

⁵⁶ Nadye umwili wangu na kunywa isakame yangu, ekala mndani mwangu, nami nekala mndani mwakwe.

⁵⁷ Saviya Tate anisigile eli mjima, nami nekala kwa chausa cha nguvu zakwe; Seivyo akudya umwili nekale kwa chausa cha nguvu zangu. ⁵⁸ Uno ni mgate useile kulaila kwembingu, siyo saviya mana wadile wadalalahala wenyu, niyo wabanika. Akudya umgate uno natende mjima mazuwa yose."

⁵⁹ Yesu alongaga ayo umo endile akahinya mwe nyumba yo kumvikila Chohile kudya Kapelinaumu.

Mbuli ikuleta ujima wa mazuwa yose

⁶⁰ Ivyo, wanampina walozize weze weve ivyo, wagamba "Yano ni mahinyo madala! Ni yuhi akudaha kuyategeleza?"

⁶¹ Yesu nakamanya hegambilwe ni mntu kugamba wanampina wakwe na wakang'ung'uzika mwe mbuli iyo, niyo awauza, "Togolani mbuli ino ni ndala? ⁶² Navitende vivihi hegu hadya namumwone Mwana ywa Mntu akakwela kwita kudya endaga nkongo? ⁶³ Muye wa Chohile nuyo ukuleta ujima, mna nguvu za mntu hazikutenda chintu. Mbuli zino niwagambileni ni za Muye Ukukile zikuleta ujima. ⁶⁴ Mna weyaho mgati mwenyu hewekuzumila." Yesu nakalonga ivyo kwaviya nakamanya kukongela nkongo ni wahi hawamzumile, naho ni yuhi namhituke. ⁶⁵ Akaheza agamba, "Nivyo vikuleka nasiwagambilani kugamba hahana akudaha kwiza kwangu hanadahizwe ni Tate."

⁶⁶ Kulawana na ayo, watendile wanampina wakwe walozize wauya kunyuma, wasekutimilizana naye vituhu. ⁶⁷ Ivyo, Yesu niyo awauza wadya mlongo na waidi, "Togolani nanywi mwaunga mwite kwenyu?"

⁶⁸ Simoni Petulo amhitula, "Zumbe, chite kwa yuhi? Weye una ulosi ukujela ujima wa mazuwa yose.

⁶⁹ Suwe chazumila, naho chimanya kugamba weye nuyo Mkuka ywa Chohile."

⁷⁰ Yesu niyo awagamba, "Togolani siwasagulani nyuwe mlongo na waidi? Mna yumwe ywenyu ni Mwavu!" ⁷¹ Yesu nakalonga ayo kwachausa cha Yuda Isikaliote, mwana Simoni Isikaliyote kwaviya nuyo

akunga amhituke, hata uneva nendile yumwe ywa wadya wanampina mlongo na waidi.

Yesu na wanduguze

7 Eze viheze, Yesu na akatalamka uko Galilaya. Haungile kutalamka ko mkoa wa Yudeya kwaviya Wayahudi nawakaunga wamkome. ² Ngasu ya Wayahudi ikwitangwa ngasu ya makumbi naihaguhi. ³ Walukolo wa Yesu niyo wamgamba, "Halawe hano wite Yudeya chani wanampina wako waziwone ndima ukudamanya. ⁴ Hahana mntu akudamanya mbuli kwa chefiso kuno aunga amanyike mwa wantu. Elo Kwaviya wadamanya mbuli sazino, kwelagise mwa wantu we isi yose." ⁵ Hata walukolo wakwe welekany-we hawamzumile.

⁶ Yesu awagamba, "Chipindi changu chiligane hachinati kubula. Mna kwenyu nyuwe chila chipindi chaligana. ⁷ Wantu wa mwe isi ino hawakudaha kuwahiwa mna wanihiwa miye kwaviya naukuila mbuli zakwe kugamba ziha. ⁸ Nyuwe hitani kwe ngasu iyo, miye sikwita, kwaviya saa yangu iligane hainati kubula." ⁹ Kalonga ayo akaheza asigala uko Galilaya.

Yesu Kwe ngasu ya wakumbi

¹⁰ Walukolo wa Yesu weze waite kwe ngasu, Yesu naye niyo aita, mna haitile mo lumpe mna kwa kwefisa. ¹¹ Vilongozi wa Wayahudi nawakamlonda kwe ngasu iyo wauza, "Ekuhi?"

¹² Nakuna ntakalisi ziloize mwedifyo dya wantu. Wamwe wawo wagamba, "Ni mntu ywedi."

Watuhu wagamba, "Bule! Awaza wantu." ¹³ Mna hahana mntu ajezize kulonga mbuli zakwe mwolumpe kwa kogoha vilongozi wa Chiyahudi.

¹⁴ Ngasu iyo ize ibule mgati, Yesu naye niyo aita mwe nyumba nkulu ya Chohile, akonga kuhinya. ¹⁵ Wayahudi wehelwa nakugamba, "Mntu yuno kamanya viihi naye hasomile mwe shule?"

¹⁶ Aho Yesu awahitula, "Mahinyo huhinya sayo yangu, mna ni yayudya anisigile. ¹⁷ Mntu akunga adamanye yadya akunga Chohile, namanye kugamba mahinyo yangu yalaila kwa Chohile, hegu yalaila kwangu mwenye. ¹⁸ Mntu akulonga kwa udahi wakwe mwenye elondela ntogozi yakwe mwenye. Mna yudya akulonda ntogozi ya yudya amsigile ni mkanuni, naho mndani mwakwe hamna wihi wowose. ¹⁹ Togolani, Musa hawenkile Sigilizi? Hata ivyo hahana hata yumwenga ywenu akuitoza. Ni mbwani mkunga mnikome?"

²⁰ Aho fyo dya wantu wamhitula, "Una mpepo weye! Ni yuhi akunga akukome?"

²¹ Yesu awahitula, "Kuna mbuli imwenga nidamanye, nanywi mwayehelwa. ²² Musa awenkagani sigilizi ya kujela ngasu mwe zuwa dya kuhumula, Kwa chindedi sigilizi iyo hailaile kwa Musa mna kwa wababa zenyu. ²³ Mna hegu mntu ajelwa ngasu hata mwe zuwa dyo Kuhumula chani msekubalanga Sigilizi ya Musa, ni mbwani mwanihiwa kwa chausa cha kumhonya mntu

mwe zuwa dya Kuhumula? ²⁴ Msekukantila kwa kukaula mbuli za kuse du. Lavyani kanto dikuwagila."

Togola yuno ni Kulisito?

²⁵ Wantu wamwenga wa Yelusalemu walongaga, "Togola yudya mntu wakumlonda wamkome suyo yuno?"

²⁶ Kaulani haluse! Awafunda mo lumpe, hahali mntu wa kumgambila ulosi. Vyadahika vilongozi wabunkula chindedi kugamba yuno nuyo Kulisito? ²⁷ Kulisito aho akwizila hahana mntu na amanye hantu alaile, mna suwe chimanya uko alaile mntu yuno!"

²⁸ Umo Yesu nakahinya mdyo mwe nyumba nkulu ya Chohile, niyo alonga kwa kuguta, agamba, "Hambwe mnimanya naho uko nilaile mkumanya? Sizile kwa udahi wangu mwenye, uyo anisigile miye ni ywa chindedi! ²⁹ Mna miye simmánya kwaviya silaila kwawe, uyo nuyo anisigile."

³⁰ Wantu nawakaunga wamgwile, mna hahana mntu ajezize kumgwila kwaviya saa yakwe nahainati kubula.

³¹ Wantu walozize mwe idifyo wamzumila, niyo wagamba, "Togola, Kulisito akeza nadamanye chilagiso chikulu chitendese chikujinka adamanye yuno?"

Wankondo wasigilwa kumgwila Yesu

³² Mafalisayo nawaweve wantu wa katakalisana mbuli zawo zikumlanga Yesu. Wowo hamwenga na walavyantambiko wakulu niyo wawasigila wankondo wamgwile. ³³ Yesu agamba, "Nichei na nyuwe kwa chipindi chidodo, haheza nanite kwa yudya anisigile. ³⁴ Namnilonde mna hamniwone, na hadya hwita nyuwe hamdahe kubula."

³⁵ Vilongozi wa Wayahudi walonga wowo wenye, "Mntu yuno naite kuhi kudya hachikudaha kumwona? Naite kwa Wagiliki wazagale mgati mwa Wayunani, na kuwahinya Wayunani? ³⁶ Uyo alonga kugamba, nachimlode mna hachimuwone, naho kugamba hachidahe kwita kudya natendeki. Alonga viihi?"

Mito ya mazi ya ujima

³⁷ Mwe zuwa dya uhelo naho zuwa kulu dya ngasu Yesu nakachimala, akaguta, "Mntu yoyose mta nchilu neze kwangu anywe. ³⁸ Saviya Mawandiko Yakukile yawandikwe, akunizumila miye, mito ya mazi yakwinkiza ujima naijuluzike kulaila mo moyo wakwe!" ³⁹ Nakalonga ayo kwa Muye Ukukile yudya nahokelwe ni wadya nawamzumile Yesu. Mwe chipindi icho Muye Akukile nendile hanati kusigilwa, kwaviya nendile hanati kutogolwa.

Mswesano mgati mwa wantu kwa mbuli ya Yesu

⁴⁰ Wantu wamwenga mgati mwe difyo weze weve izimbuli izo, niyo wagamba, "Chindedi mntu yuno ni muwoni aungigwe eze!"

⁴¹ Wantu watuhu wagamba, "Yuno nuyo Kulisito Mwambula!"

Mna watuhu wagamba, "Togola, naidahike viihi Mkombozi alawe Galilaya? ⁴² Mawandiko Yakukile

hayagambile kugamba Kulisito nelekwe Beselehemu, mzi wa Daudi!" ⁴³ Niyo kwalaila maswesano mwe idifyo kwa mbuli ya Yesu. ⁴⁴ Wantu wamwenga nawakaunga wamgwile, mna hahana ajezize kumgwila.

Vilongozi wa Wayahudi hawakuzumila

⁴⁵ Wakaheza wadya wamizi niyo wauya kwa walavyantambiko wakulu na Mafalisayo. Niyo wawauza, "Nimbwani hamwigale?"

⁴⁶ Wamizi wawahitula, "Hahana mntu ajezaga kulonga savino akulonga mntu yuno!"

⁴⁷ Mafalisayo wawauza, "Togolani, nanywi mdantika? ⁴⁸ Togolani, mumwona kale yumwenga mwe vilongozi wa wantu hegu yumwenga mwa Mafalisayo amzumile? ⁴⁹ Mna wantu hewemanyize Sigilizi ya Musa, waligitwa!"

⁵⁰ Yumwenga ywa Mafalisayo endaga aketangwa Nikodemo, yudya aho nkongo amwitilaga Yesu. Niyo awagamba, ⁵¹ "Togolani, Sigilizi zenyu zamkantila mntu henati kumwiva na kumanya adamanya mbwani?"

⁵² Wowo wamhitula, "Togola, weye nawe kulaila Galilaya? Haya, kayakaule Mawandiko Yakukile weye nawe nauwone kugamba Galilaya hakukulawa muwoni!" ⁵³ Niyo chila yumwenga aita kwe kaya yakwe.

Mvyele agwiligwe mwe ugonyi

8 Yesu niyo aita ko lugulu lwa Mizeituni. ² Mtondo wakwe niyo aita vituhu kwe Nyumba nkulu ya Chohile, wantu wose niyo wambasa, naye niyo ekala awahinya. ³ Wahinya sigilizi na Mafalisayo wamwigaila mvyele yumwenga afindigwe mwe ugonyi, wamchimalisa hagatigati hawo. ⁴ Wamgamba Yesu, "Mhinya! Mvyele yuno kafingwa akagonywa. ⁵ Mwe Sigilizi yetu Musa achilagizaga mvyele esavino atoigwe mayuwe. Haluse weye wagaze?" ⁶ Walonga ivyo chani wamtegele, chani wamlahe. Mna Yesu enama hasi, awandika hasi nedidole dyakwe.

⁷ Umo wachimale aho wakamuza, Yesu enuka, awagamba, "Mntu hena masa mgati mwenyu namtowe yuwe dya nkongo." ⁸ Akaheza enama vituhu, awandika hasi. ⁹ Weze weve ivyo, niyo wakonga kuhalawa yumwe yumwe, wakalongola wadalaha. Yesu niyo asigala ichedu, na yudya mvyele, kachimala ahadya. ¹⁰ Yesu eze enuka, amuza yudya mvyele, "Wadya wantu wekuhi? Togola, hahali hata yumwenga akukantile?"

¹¹ Uyo mvyele niyo amhitula, "Zumbe, hahali hata yumwenga!"

Yesu naye amgamba, "Miye nami sahukantile. Hita kwako, na kukongela vino haluse usekadamanya masa vituhu."

Yesu Ulangazi we isi

¹² Yesu eze alonge nawo vituhu, awagamba, "Miye nuyo ulangazi we isi. Mntu yoyose akunitimila miye hajende mwechiza, mna natende na ulangazi wa ujima."

¹³ Mafalisayo wamgamba, "Weye weukwila mwenye, kwaivyo kwelongela kwako siyo chindedi."

¹⁴ Yesu awahitula, "Hata hegu nelongela mwenye, ulongelo wangu ni wachindedi kwaviya miye simanya kudya nilaile na kudya hwita. Mna nyuwe hammanyize uko hulawa hegu kudya hwita. ¹⁵ Nyuwe mwakanta kwa fanyanyi za chimtu, mna miye sikumkantila mntu. ¹⁶ Hata hakanta, nkanto dyangu ni dya chindedi kwaviya miye sichedu, Tate, anisigile ehamwenga na miye. ¹⁷ Iwandikwa mwe Isigilizi yenyu kugamba ukuzi wa wantu waidi ni wachindedi. ¹⁸ Miye neukwila mwenye, Tate naye anisigile, anukwila ivyo."

¹⁹ Aho niyo wamwauza, "Tati yako ekuhi?"

Yesu awahitula, "Uneva nyuwe hammanyize miye iviya hamummanyize Tate."

²⁰ Yesu alongaga milosi iyo mwe chumba che hazina endaga akahinya mwe Nyumba nkulu ya Chohile. Naho hahali mntu amgwile, kwaviya chipindi chakwe chendaga hachinati kubula.

Hamkudaha kwita kudya miye hwita

²¹ Yesu niyo awagamba vituhu, "Naita, nanywi namnilonde, mna nambanike mwe masa yenyu. Uko hwita miye nyuwe hamkudaha kubula."

²² Vilongozi wa Wayahudi niyo wagamba, "Togola, nekome mwenye? Ni mbwani agamba, 'Uko hwita nyuwe hamkudaha kubula?'"

²³ Yesu niyo awagamba, "Nyuwe mlawa ahano hasi, miye silaila kulanga, nyuwe ni we isi ino, miye suyo we isi ino. ²⁴ Nivyo vikuleka siwagambilani nambanike mwe masa yenyu. Uneva hamnazumile kugamba 'Miye Nuyo', nambanike mwa masa yenyu."

²⁵ Wowo niyo wamwauza, "Weye ni yuhi?"

Yesu ahitula, "Siwagambilani kukongela nkongo!"

²⁶ Nina yalozize ya kulonga, na kuwakantila. Yudya anisigile ni chindedi, miye nami nawagambila wantu wose we isi mbuli ziya du nivile kulaila kwakwe."

²⁷ Hawavimanyaga kugamba Yesu endaga akalonga nawo ya Tati yakwe. ²⁸ Yesu awagamba, "Umo namheze kumwinula Mwana ywa Mntu, aho naho nammanyaye kugamba, 'Miye Nuyo', naho kugamba sikadamanya chochose kwa udahi wangu, mna nalonga du yadya Tate anihinyize. ²⁹ Yudya anisigile ehamwenga na miye, uyo hanilekile ichedu kwaviya mazuwa yose nadamanya yadya yakumwelela."

³⁰ Eze alonge ayo wantu walozize niyo wamzumila.

Chindedi nachikutende ulekeilwe

³¹ Yesu niyo awagamba wadya Wayahudi wamzumile, "Uneva mnayatoza mahinyo yangu, namtende wanampina wangu chindedi. ³² Ivyo nammanyaye chindedi, naho chindedi nachiwalekeileni."

³³ Wowo wamhitula, "Suwe ni welekwa wa Bulahimu, naho hachinati chitende watumwa wa mntu yoyose yudya. Ni mbwani ukugamba namlekeilwe?"

³⁴ Yesu awahitula, "Nawagambilani chindedi, chila mntu yoyose akadamanya masa ni mtumwa ywa

masa. ³⁵ Mtumwa hana wikazi wa mnyumba mazuwa yose, mna Mwana ana wikazi wa mazuwa yoseni. ³⁶ Uneva Mwana awalekeileni namtende mlekeilwa chindedi. ³⁷ Simanya kugamba nyuwe mwi lukolo lwa Bulahimu. Mna mwaunga mnikome kwaviya hamnati kuzumila mahinyo yangu. ³⁸ Miye nalonga yadya anisigile Tate, mna nyuwe mwadamanya yadya mgambilwe ni tati yenyu."

³⁹ Wowo wamhitula, "Suwe chi wana wa Bulahimu!"

Yesu awagamba, "Uneva nyuwe mwendile wana wa Bulahimu namdamanya saviya adamanye Bulahimu. ⁴⁰ Miye siwagambilani ichindedi nivile kwa Chohile, mna nyuwe mwaunga mnikome. Bulahimu hatendile ivyo! ⁴¹ Nyuwe mwadamanya mbuli iziya adamanye tati yenyu."

Wowo niyo wamgamba, "Suwe hachi wana wa halamu! China Tati yetu yumwenga du nuyo Chohile."

⁴² Yesu awagamba, "Uneva Chohile endile Tati yenyu chindedi, namkanunga miye, kwaviya miye nasilawa kwa Chohile haluse ni hano. Sizile kwa udahi wangu miye mwenye, mna kwa uyo anisigile. ⁴³ Ni mbwani hammanyize ayo hulonga? Ni kwaviya hamkudaha kwetegeleza ulosi wangu. ⁴⁴ Nyuwe mwi wana wa tati yenyu Mwavu naho mwonga du kudamanya tama za tati yenyu. Uyo endaga mkomi kukongela nkongo, hana uchimailo mwe chindedi, kwaviya chindedi hachimuli mndani mwakwe. Chila aho akulongela lulimi, alonga kulawana na ihali yakwe yo kumbigwa, kwaviya mwenye ni mlulimi naho tati yamntu ywa udanti wose. ⁴⁵ Mna kwaviya miye nalonga chindedi, nivyo vikuleka nyuwe hamkunizumila. ⁴⁶ Ni yuhi mgati mwenyu akudaha kulagisa kugamba miye sidamanya masa? Uneva nalonga chindedi, ni mbwani hamkunizumila? ⁴⁷ Mntu ywa Chohile ategeleza mbuli za Chohile, mna nyuwe hamkutegeleza kwaviya nyuwe hamwi wantu wa Chohile."

Yesu neyaho Bulahimu henati kwelekwa

⁴⁸ Wayahudi wamhuluta Yesu wamgamba, "Togola, hachilongile chindedi kugamba weye wi Msamaliya, naho una mpepo?"

⁴⁹ Yesu ahitula, "Miye sina mpepo. Miye namtunya Tate, mna nyuwe hamkunitunya. ⁵⁰ Miye sikwelondela ntunyo yangu mwenye, eyuko yumwenga mta kuilonda ntunyo iyo, uyo ni mkanti. ⁵¹ Nawagambilani chindedi, mntu yoyose akutozesa mahinyo yangu habanike mazuwa yose."

⁵² Wayahudi wagamba, "Weye una mpepo! Bulahimu abanikaga, na wawoni nawo wabanikaga. Nawe wagamba, akutozesa mahinyo yangu habanike mazuwa yose! ⁵³ Togola, wetenda mkulu kujinka tati yetu Bulahimu yudya abanikaga, hata wawoni wabanikaga. Weye wetenda wi yuhi?"

⁵⁴ Yesu awahitula, "Hegu nasetunya miye mwenye, ntunyo yangu siyo chintu. Tate yudya nyuwe mkugamba ni tati ywenyu, Chohile nuyo akunitunya. ⁵⁵ Nyuwe hamwammanyaga, mna miye simmanya. Mna ni-nagamba simmanyize, nanitende mlulimi saviya

nyuwe. Miye simmanya naho natoza ulosi wakwe.

⁵⁶ Bulahimu, tati yenyu endaga na chinyemi awone idizuwa dyangu dyokwizila, adionaga, niyo elelwa."

⁵⁷ Wayahudi wamgamba, "Weye hunati kubuza mihilimo milongo mishano, weye nawe kumwona Bulahimu?"

⁵⁸ Yesu awagamba, "Nawagambilani chindeneni, Bulahimu hanati kwelekwa, 'Miye Niyaho' "

⁵⁹ Aho niyo walogota mayuwe chani wamtowe, mna Yesu niyo agila, alawa mwe Nyumba nkulu ya Chohile.

Yesu amhonya mntu elekwe tuntu

9 Yesu umo akajinka, niyo amwona mntu yumwenga, tuntu ivyo elekwa. ² Wanampina wamuza, "Mhinyi, ni yuhi adamanye masa, mntu yuno, hegu welesi wakwe vilekile elekwe tuntu?"

³ Yesu ahitula, "Mbuli ino hailaile kwa chausa cha masa yakwe uyo, hegu masa ya welesi wakwe. Mna elekagwa tuntu chani ndima za Chohile ziwoneke zikadamanya ndima mndani mwakwe. ⁴ Kuche nomsi chongigwa chijendeleze kudamanya ndima ya yudya anisigile. Kwaviya chilo cheza hadya mntu hadahe kudamanya ndima. ⁵ Chipindi nichei mwe isi, miye ni ulangazi we isi."

⁶ Eze alonge ayo, niyo atwa mate hasi, adamanya ntagata, amhaka yudya tuntu mwa meso. ⁷ Amgamba, "Hita ukahake mwe ndiwa ya Silowamu." Silowamu kugamba ni asigilwe. Aho uyo tuntu niyo aita, akuhaka, akaheza auya akawona.

⁸ Wantu we haguhi naye na wadya wammanyize kugamba aho nkongo nanimchiwa akulombeza, wagamba, "Togola, yuno suyo yudya mchiwa nakekala na kulombeza?"

⁹ Wamwenga wawo wagamba, "Nuyo." Mna wamwenga wagamba, "Suyo uyo, mna wata kufanana du."

Yudya endile tuntu agamba, "Ni miye!"

¹⁰ Wamuza, "Haluse meso yako yafungulwa viyahi?"

¹¹ Uyo naye awahitula, "Yudya mntu akwitangwa Yesu kadamanya ntagata, anihaka mwa meso, niyo anigamba nite nikahake mwe ndiwa ya Silowamu. Aho miye naita, nahaka, niyo nawona."

¹² Wamuza, "Uyo ekuhi?"

Awahitula, "Miye simanyize!"

Mafalisayo wauza mbuli ya kuhonywa mntu tuntu

¹³ Akaheza wamwigala uyo mntu endaga tuntu kwa Mafalisayo. ¹⁴ Zuwa idyo Yesu adamanye ntagata na kumfumbula ameso mntu uyo nendile ni zuwa dya Kuhumula. ¹⁵ Mafalisayo niyo wamuza mntu uyo, "Kutenda viyahi niyo wawona?"

Mntu uyo awagamba, "Kanihaka ntagata mwa meso, miye nami niyo nahaka haluse nawona."

¹⁶ Mafalisayo watuhu wagamba, "Mntu yuno adamanye ivyo halaile kwa Chohile, kwaviya hakutoza sigilizi ya zuwa dya Kuhumula."

Mna watuhu wagamba, "Mntu mta masa adaha vi-vihi kudamanya vilagiso savino?" Niyo kwatenda na mahigano mgati mwawo.

¹⁷ Mafalisayo wamuza vituhu uyo mntu endaga tuntu, "Weye wamgaze mntu uyo akufumbule ameso yako?"

Mntu uyo awagamba, "Mntu uyo ni muwoni!"

¹⁸ Vilongozi wa Wayahudi hawakuzumila kugamba mntu uyo endaga tuntu aho nkongo vino haluse awona, kubula hadya weze wawetange welesi wakwe.

¹⁹ Ivyo wawauza awo welesi, "Togolani, yuno nuyo mwana wenyu mkugamba nakeleka tuntu? Haluse katenda vi-vihi awona?"

²⁰ Welesi wakwe wahitula, "Suwe chimanya ni mwanetu, naho nakeleka tuntu. ²¹ Mna hachimanyize kawona vi-vihi, naho hachimanyize yudya amfumbule ameso. Muzeni mwenye, uyo ni mntu mjima, adaha kwelongela mwenye." ²² Welesi wakwe walonga ivyo kwaviya nawakawogoha vilongozi wa Wayahudi kwaviya vilongozi awo nawevana kugamba mntu yoyose nazumile Yesu ni Kulisito nabalazwe kuse kwe nyumba yo kumvikila Chohile. ²³ Nivyo vilekile welesi wakwe walongaga kugamba, "Uyo ni mntu mjima, muzeni mwenye."

²⁴ Niyo wamwitanga vituhu yudya endaga tuntu, wamgamba, "Mtogole Chohile! Suwe chimanya kugamba mntu yuno ni mta masa."

²⁵ Mntu uyo niyo ahitula, "Uneva ni mta masa, miye simanyize. Mna chintu chimwenga nimanyize, nenda ga tuntu, haluse nawona!"

²⁶ Wamuza, "Kakudamanya chibwani? Kakufumbula vi-vihi ameso yako?"

²⁷ Uyo mntu awahitula, "Siwagambilani kale, nyuwe nanywi hamkwiva. Ni mbwani hamkunga kwiva vituhu? Togolani nyuwe nanywi mwaunga mtende wanampina wakwe?"

²⁸ Mna wowo niyo wamhitula wakagamba, "Weye wi mwanampina ywakwe, suwe chi wanampina wa Musa.

²⁹ Suwe chimanya kugamba Chohile alongaga na Musa, mna mntu yuno hachimanyize kalawahi!"

³⁰ Mntu yudya awahitula, "chino ni chilozi! Nyuwe hammanyize uko alaile, mna kanifumbula ameso yangu! ³¹ Chivimanya kugamba Chohile hakuwetegeleza wantu wata masa, mna amwetegeleza yoyose mta kumzumila na kudamanya viya akunga. ³² Kukongela kumbwa kwe isi hainati kwivika kugamba mntu kamhonya meso mntu elekwa tuntu. ³³ Uneva mntu uyo halaile kwa Chohile, nahekudaha kudamanya chochose!"

³⁴ Wowo wamhitula, "Weye kweleka na kukwila mwe masa. Vino wadaha vi-vihi kuchihinya suwe?" Niyo wambalaza mwe nyumba yo kumvikila Chohile.

Utuntu wa Chimuye

³⁵ Yesu eva kugamba wambalaza mwe nyumba yo kuvikila yudya mntu amhonyize. Eze amwone, amuza, "Togola, weye wamzumila Mwana ywa Mntu?"

³⁶ Uyo mntu ahitula, "Zumbe, nigambila ni yuhi chani nimzumile!"

³⁷ Yesu amgamba, "Kuheza kumwona, uyo akulonga na weye haluse nuyo."

³⁸ Uyo mntu agamba, "Zumbe, nazumila!" Niyo amvikila Yesu.

³⁹ Yesu agamba, "Miye siza mwe isi kuwakantila wantu, chani matuntu wawone, na wadya wakufanyanya wawona watende matuntu."

⁴⁰ Mafalisayo wamwenga wendaga hamwenga weze weve izimbuli izo, wamuza, "Togola, wachigamba suwe naswi chi matuntu?"

⁴¹ Yesu awahitula, "Uneva mwendile matuntu, hamwatendile na masa. Mna haluse nyuwe mwagamba, 'Suwe chawona!' Ivyo yalagisa kugamba mche na masa."

Mliganyo wa mdimi

10 Yesu awagamba, "Nawagambilani chindedi, mntu yoyose hekwingila mwe didewa dye zingoto kwa kujinkila ko lwivi, mna afifinya na kwingila kwa sila ntuhu, uyo ni mbavi, naho ni mpolaganyi. ² Mna mntu akwingila kujinkila ko lwivi, uyo nuyo mdimi we zingoto. ³ Mdimi lwivi lwa dewa amvugwila, na ngoto zeva mluzi wa mdimi, naye azitanga izingoto zakwe chila imwenga kwa zina dyakwe na kuzilongoza kuse. ⁴ Akaheza kuzilavya kuse, azilongwela, izingoto nazo zamtimila, kwaviya zimanya umluzi wakwe. ⁵ Ngoto izo hazikudaha kumtimila mjeni, mna zamsumka kwaviya hazimanyize umluzi wakwe."

⁶ Yesu nakawagambila umliganyo uwo, mna wowo hawamanyize viya nakaunga awagambile.

Yesu mdimi ywedi

⁷ Yesu niyo awagamba vituhu, "Nawagambilani chindedi, miye ni lwivi lwa dewa dya ngoto. ⁸ Wantu wose wezile sinati kwiza ni wabavi na wapolaganyi, mna izingoto haziwategeleze. ⁹ Miye ni lwivi. Mntu yoyose akwingila kwa kujinkila kwangu nambulwe, nengile na kufosa naho nenkigwe nkande. ¹⁰ Mbavi eza kwa chausa cha kubawa, kukoma na kubalanga. Miye siza mtende na ujima, ujima uchintile.

¹¹ "Miye ni mdimi ywedi. Mdimi ywedi alavya ujima wakwe kwa chausa cha ngoto zakwe. ¹² Mntu wa kulihwa uyo suyo mdimi, naho ngoto siyo zakwe. Hadya akudiwona ngugwa dyeza, azasa izingoto na kuguluka, akaheza ngugwa dyazigwila na kuzimwagalisa.

¹³ Mdimi uyo hasinye izingoto, nanyilike kwaviya ni mta kulihwa du. ¹⁴ Miye ni mdimi ywedi we izingoto. Sizimanya ngoto zangu, nazo zanimanya. ¹⁵ Saviya Tate animanyize, nami nivyo nimanyize. Miye nalavya ujima wangu kwa chausa che zingoto. ¹⁶ Naho nina ngoto ntuhu hazimuli mwe didewa dino. Vyanunga nizilete izo nazo, nazo nazive umluzi wangu, naho nakuten-deke fyo dimwe dya mdimi yumwenga.

¹⁷ "Tate anunga kwaviya nalavya ujima wangu chani niuhokele vituhu. ¹⁸ Hahali mntu akunihoka ujima

wangu, miye naulavya kwa kunga mwenye. Nina udahi wa kulavya na udahi wa kuuguha vituhu. Ivyo nivyo Tate anisigile nitende.”

¹⁹ Naho kwatenda na mihigano mgati mwa Wayahu-di kwa chausa cha milosi ino Yesu alongile. ²⁰ Wantu walozize wagamba, “Ana mpepo, naho ni mchilalu! Ni mbwani mkumwetegeleza?”

²¹ Mna wantu watuhu wagamba, “Ino siyo milosi ya mta mpepo. Togolani, vino mpepo zadaha kufumbula meso ya matuntu?”

Yesu alemelwa

²² Uko Yelusalemu kwendaga na ngasu ya kukumbu-ka usuntwa wa Nyumba nkulu ya Chohile. Chipindi icho ni chipindi cha mpeho. ²³ Yesu naye nakatalamka mwe nyumba nkulu ya Chohile mwe balaza ya Sulemani. ²⁴ Wayahudi wamzunguluka, wamuza, “Nauchase na nkama kubula ini? Uneva weye ni weye Kulisito Mkombola, chigambile pwipwipwi.”

²⁵ Yesu awahitula, “Siwagambilani, mna hamzumile. Ndima hudamanya kwa zina dya Tate nizo zikunuk-wila. ²⁶ Mna nyuwe hamkunga kuzumila kwaviya nyuwe hamwi ngoto zangu. ²⁷ Ngoto zangu zategeleza izwi dyangu, miye sizimanya, nazo zanitimila. ²⁸ Miye nawenke ujima wa mazuwa yose, nawo hawage mazuwa yose, naho hahali mntu nadahe kuwaua mwe mikono yangu. ²⁹ Tate aninkile awo ni mkulu ku-jinka wose, naho hahali mntu akudaha kuwalavya mwe mikono yakwe. ³⁰ Miye na Tate chiyumwe.”

³¹ Wayahudi niyo waguha mayuwe chani wamtowe. ³² Yesu awagamba, “Siwalagisani ndima zilozize kulaila kwa Tate. Ni ihi mgati mwe izo ikuwatendani mnitowe mayuwe?”

³³ Wayahudi wamhitula, “Hachikukutowa mayuwe kwa chausa cha ndima zedi udamanye, mna kwa chausa cha kumhuluta Chohile. Weye mwenye wi mntu du mna wetenda Chohile.”

³⁴ Yesu awahitula, “Togolani, haiwandikwe mwe chitabu cha Sigilizi zenyu kugamba, ‘Miye silonga nyuwe ni milungu?’ ³⁵ Chohile kawetanga ‘milungu’ wantu wadya wenkigwe ulosi wakwe, na suwe naswi chimanya kugamba Mawandiko Yakukile yalonga chindedi mazuwa yose. ³⁶ Saviya Tate kanisagula miye, naho kanisigila kwe isi. Nimbwani, mkugamba namhuluta Chohile kwaviya sigamba miye ni Mwana ywa Chohile? ³⁷ Uneva sikudamanya ndima ziya Tate akununga nidamanye, msekunizumila. ³⁸ Mna uneva nazidamanya, hata uneva hamkunizumila miye, zumilani izo izindima, chani mmanyane na kukombaganya kugamba Tate ekala mndani mwangu, nami nekala mndani mwa Tate.”

³⁹ Wajeza kumgwila naho, mna acholopoka mwe mikono yawo.

⁴⁰ Yesu niyo aita vituhu ntendele ya kaidi yo umto wa Yolodani, hadya hantu Yohana endaga akabatiza wantu. Niyo ekala uko. ⁴¹ Wantu walozize wamwitila wakagamba, “Yohana hadamanye vilagiso vyovyose. Mna

yadya yose alongile ya mntu yuno ni chindedi viten-dese.” ⁴² Wantu walozize aho niyo wamzumila Yesu.

File ya Lazalo

11 Mntu yumwenga akwitangwa Lazalo, mkaya wa Besaniya endaga mnyonje. Besaniya wendaga mzi ekale Maliyamu na lumbudye Matha. ² Maliyamu nani lumbudye dya Lazalo. Naho nuyo amkulugute Zumbe mavuta ya kupwepweleka mwe viga na kumhangusa ne zifili zakwe. Nani mlukolo ywawo Lazalo endaga mnyonje. ³ Ivyo awo walumbuze dya Lazalo wasigila ulosi kwa Yesu kugamba, “Zumbe, mbuyaye ukumunga ni mnyonje.”

⁴ Yesu eze eve ivyo, agamba, “Unyonje uwo suwo wa file, mna ulaila chani Chohile atogolwe, kalumwa chani kwa sila iyo Mwana Mntu atogolwe.”

⁵ Yesu nakamunga Matha, lumbudye Maliyamu, hamwenga na Lazalo. ⁶ Eze eve imbuli kugamba Lazalo ni mnyonje, Yesu ajendeleza kwikala hantu aho endaga kwa mazuwa maida yongezekete. ⁷ Akaheza awagamba wanampina wakwe, “Chiteni vituhu Yudeya!”

⁸ Wanampina wamgamba, “Mhinyi, chipindi chijihi du chijinkile Wayahudi nawaunga wakukome kwa mayuwe, weye nawe waunga wite uko vituhu?”

⁹ Yesu ahitula, “Togola, saa za msi sizo mlongo na mbili? Mntu akajenda nomsu hakudaha kukowadika, kwaviya awona ulangazi we isi ino. ¹⁰ Mna mntu akajenda nechilo nakowadike, kwaviya ulangazi haumulili mndani mwakwe.” ¹¹ Yesu eze abinde kulonga milosi iyo, awagamba, “Mbuyangu Lazalo kagona, mna miye nanite hamwinule.”

¹² Wanampina wakwe wamgamba, “Zumbe, uneva kagona, nahone.”

¹³ Yesu nakalonga kugamba Lazalo kabanika, mna wanampina wakwe nawakagamba nakalonga mwe kugona ntongo. ¹⁴ Yesu niyo awagambila pwipwipwi, “Lazalo kabanika. ¹⁵ Mna selelwa kwa chausa chenye kugamba sendile uko, chani mzumile. Haluse chiteni kwakwe.”

¹⁶ Tomaso, yudya akwitangwa pacha awagamba wanampina weyawe, “Chiteni naswi chikabanike hamwenga naye!”

Yesu nuyo uyuso na ujima

¹⁷ Yesu eze abule uko, kabwila umwili wa Lazalo wika mwe mbila kwa mazuwa mane. ¹⁸ Ikaya ya Besaniya neihaguhi na Yelusalemu, uhale ukubula maili ntatu vino. ¹⁹ Wayahudi walozize nawabula kwa Matha na Maliyamu wawahongeze kwa kubanika mlukolo ywawo.

²⁰ Matha eze eve kugamba Yesu eza, niyo aita akum-singila, mna Maliyamu kasigala kukaya. ²¹ Matha amgamba Yesu, “Zumbe, hegu wendile wihano, mlukolo ywangu habanike! ²² Mna simanya kugamba hata vino haluse chochose noumlombeze Chohile nakwinke.”

²³ Yesu amgamba, "Mlukolo ywako nauyuke."

²⁴ Matha niyo amhitula, "Simanya," "kugamba nauyuke mwe zuwa dya udumo." ²⁵ Yesu amgamba, "Miye nuyo uyuso na ujima. Akunizumila miye nekale, hata hegu kabanika, ²⁶ naho chila akwikala na kunizumila habanike mazuwa yose, Togola wayazumila ayo?" ²⁷ Matha amgamba, "Heye Zumbe!" Ahitula "Nazumila kugamba weye nuyo Kulisito, Mwana ywa Chohile, judya akwiza mwe isi."

Yesu aila

²⁸ Matha eze alonge ayo, niyo aita akumwitanga lum-budye Maliyamu kwa chinyele, na kumgamba, "Mhinyi ehano," "naho akwitanga." ²⁹ Maliyamu eze eve ivyo, niyo asunguza kwinuka ambasa Yesu. ³⁰ Yesu nahanati kwingila mwe kaya, mna nachei ahadya hantu Matha ambwile. ³¹ Wayahudi nawemndani hamwenga na Maliyamu wakamhongeza, weze wamwone kenuka akumpukila kuse. Wamtimila wakagamba akwila kwe mbila.

³² Maliyamu eze abule hantu hadya Yesu endile, eze amwone, amgwela heviga. Amgamba, "Zumbe," "hegu wandile wihano, mlukolo ywangu habanike!"

³³ Yesu eze amwone aila, naho eze awawone wadya Wayahudi wendile hamwenga naye nawo waila, niyo engilwa ni mbazi na chinyulu, niyo engilwa ni tumb-waziko mo moyo. ³⁴ Niyo awauza. "Mumhamba hahi?" Wamgamba. "Soo uwone, Zumbe,"

³⁵ Yesu niyo aila. ³⁶ Wayahudi wagamba. "Kaulani ivyo amungile!"

³⁷ Mna wantu watuhu wagamba, "Togola yuno am-fumbule ameso judya tuntu, vino hakudaha Kumten-da Lazalo asekubanika?"

Lazalo auyuka

³⁸ Ivyo Yesu engilwa ni tumbwaziko vituhu mo moyo, abula kwe mbila, mbila yenye neimwe bome naho naigubikwa na yuwe mwe nchili. ³⁹ Yesu agamba. "Us-ani idiyuwe!"

Matha, lumbudye dya judya abanike, amgamba, "Zumbe, akonga kulavya mpofa, kekala mwe mbila mazuwa mane!"

⁴⁰ Yesu amgamba, "Togola sikugambile kugamba ukazumila nauwone ukulu wa Chohile?" ⁴¹ Niyo wadyusa diya idiyuwe. Yesu niyo asinya kulanga kwembingu na kugamba, "Nakutogola weye, Tate, kwaviya weye waniva. ⁴² Simanya kugamba waniva mazuwa yose, mna silonga ivyo kwaviya wantu wano we hano, chani wazumile kugamba weye ni weye unisigile." ⁴³ Eze alonge ivyo, niyo etanga kwa izwi ku-lu, "Lazalo, fosa kuse!" ⁴⁴ Niyo afosa kuse, kuno katal-izwa sanda mwe viga na mwe mikono, naho uso wak-we ugubikwa na kasuiche. Yesu awagamba, "Mfungu-teni," "Mumlekeni aite."

Ubala wa kumkoma Yesu

Matayo 26:1-5; Mako 14:1-2; Luka 22:1-2

⁴⁵ Ivyo Wayahudi walozize wendile wamtalamkile Maliyamu weze wawone mbuli iyo adamanye Yesu, niyo wamzumila. ⁴⁶ Mna wamwenga wawo waita kwa Mafalisayo na kuwagambila mbuli Yesu adamanye. ⁴⁷ Kwa ivyo Mlavyantambiko mkulu na Mafalisayo wai-ka chitala na kugamba, "Chitende vivihi? Mntu yuno adamanya vilagiso vilozese!" ⁴⁸ Chinamleka du ajen-deleze, wantu wose nawamzumile, naho vilongozi wa Walumi nawo naweze kuibalanga inyumba yetu ya Chohile na wantu wetu wose!"

⁴⁹ Aho yumwenga ywawo, akwitangwa Kayafa, enda-ga Mkulu ywa walavyantambiko mo mhilimo uwo, awagamba, "Nyuwe hammanyize chintu!" ⁵⁰ Hammany-ize kugamba ni vyedi kwenyu mntu yumwenga abanike kwa chausa cha wantu, ukuleka wantu we isi njima wakomwe?"

⁵¹ Uyo halongile ivyo kwaviya akunga mwenye, mna kwaviya endile Mkulu wa walavyantambiko mo mhilimo uwo, ivyo nakabunkula kugamba Yesu na-banike kwachausa cha hewemzumile Chohile, ⁵² naho ukubanika kwakwe siyo kwa chausa cha wantu we isi ino du, mna seiviya kwa chausa cha wana wa Chohile wazagale chani waikwe mwe umwe.

⁵³ Kulaila zuwa idyo vilongozi wa Chiyahudi walonda sila ya kumkoma Yesu. ⁵⁴ Yesu niyo hajendile vituhu mo lumpe mwe isi ya Yudeya, mna kahalawa aho na kwita hantu haguhi na jangwa, mwe mzi ukwitangwa Efulaimu, ekala uko hamwenga na wanampina wakwe.

⁵⁵ Ngasu ye Pasaka ya Wayahudi naihaguhi, ivyo wantu walozize kulaila mwe kaya waita Yelusalemu chani wakelenguse Pasaka hainati. ⁵⁶ Nawakamlonda Yesu, weze wadugane hamwenga mwe nyumba nkulu ya Chohile, wauzana, "Mwafanyanya vihi? Heze mwe ingasu?" ⁵⁷ Wakulu wa walavyantambiko na Mafalisayo nawasigila kugamba mntu namanye hantu eli Yesu, awagambile chani wamgwile.

Yesu ahakwa mavuta uko Besaniya

Matayo 26:6-13; Mako 14:3-9

12 Mazuwa mtandatu ye dizuwa dye Pasaka, Yesu niyo abula Besaniya, endaga akekala Lazalo, judya mntu Yesu amuyusaga. ² Uko na wamwikiya nkande ya chisingi, uyo Matha nendile akawasankani-la, Lazalo nendile ni yumwe wa wadya wendaga hamwenga na Yesu hemeza. ³ Maliyamu niyo aguha nusu lita ya mavuta matana ya yombe kulu, amku-luguta Yesu mwe viga, na kumhangusa kwa fili zakwe. Nyumba yose niyo yamema malashi yedi. ⁴ Yuda Isikaliyote, yumwenga mwe wadya wanampina mlon-go na waidi judya akunga amtage Yesu, agamba, ⁵ "Ni mbwani malashi ayo yasekutagwa kwa hela zilozize na kuwapangila wachiwa?" ⁶ Kalonga ivyo, siyo kwaviya naakawaungisisa wachiwa, mna kwaviya na ni mbavi. Nkanana zilozize nakabawa kulaila mndani mwe mpamba iyo. ⁷ Mna Yesu agamba, "Mlekeni! Mlekeni

ayaike kwa chausa che dizuwa dyo kuhambwa kwan-gu. ⁸ Wachiwa na mtende nawo mazuwa yose, mna hamtende na miye mazuwa yose.”

Njama za kumkoma Lazalo

⁹ Wayahudi walozize naweva kugamba Yesu nendile Besaniya, wabula uko, siyo kwa chausa cha kumu-wona Yesu mna seivyo nawakaunga kumkaula Lazalo, judya Yesu amuuyuse. ¹⁰ Ivyo walavyantambiko waku-lu wadamanya mzungu wamkome Lazalo naye, ¹¹ kwaviya kwa chausa cha Lazalo wayahudi walozize wawahituka vilongozi wawo, niyo wamzumila Yesu.

Yesu engila Yelusalemu kwa chinyemi

Matayo 21:1-11; Mako 11:1-11; Luka 19:28-40

¹² Zuwa dya kaidi, fyo kulu dya wantu wezile kwe zuwa kulu dye Pasaka weva kugamba Yesu nendile mwe sila kwiza Yelusalemu. ¹³ Waguha matambi ya mi-tende wafosa wakamsingile, waguta wakagamba, “Chohile ajimbikwe! Ajimbikwe yuno akwiza kwa zina dya Zumbe!

Ajimbikwe Seuta ywa Izulaeli!”

¹⁴ Yesu niyo akwela mwana mwe mpunda, saviya mawandiko yakulonga,

¹⁵ “Msekogoha, wantu wa mzi wa Sayuni!

Kaula Seuta ywenyu eza, kakwela mwana mpunda.”

¹⁶ Wanampina wakwe hawabunkule izi mbuli izo nkongo, mna chipindi Yesu eze aheze kutunywa, niyo wakumbuka kugamba mbuli zija ziwandikwa mwa uyo na viya wamtendile.

¹⁷ Fyo dya wantu wadya wendile hamwenga na Yesu umo amwitangaga Lazalo kulaila mwe mbila niyo amuuyusa waukula mbuli zilaile. ¹⁸ Ivyo nivyo vilekile fyo dya wantu wamsingila, kwaviya wose weva kugam-ba Yesu nendile kadamanya chilagiso icho. ¹⁹ Mafal-isayo niyo wagambilana, “Mwawona, Hachikudaha ng'o! Kaulani, isi yose wamtimila!”

Wayahudi wamwenga wamlonda Yesu

²⁰ Hendaga na Wagiliki wamwenga mgati mwa wan-tu waitile Yelusalemu kuvika mwe ngasu iyo. ²¹ Awo niyo wamwitila Filipino mkaya ywa Betisaida mwe isi ya Galilaya, wagamba, “Mkulu, chaunga chimwone Yesu.”

²² Filipino aita, amgambila Anduleya, wowo nawo waidi waita wamgambila Yesu. ²³ Yesu awagamba, “Saa ya kutunywa kwa Mwana ywa Mntu ibula. ²⁴ Nawagambi-lani chindedi, mpuluzi ya ngano yasigala mpuluzi du mna hadya ikugwela mo ulongo nakubanika. Uneva inabanika, yeleka matunda yalozize. ²⁵ Akunga wikazi wakwe nawaze, akwihiwa wikazi wakwe mwe isi ino nawike kwa chausa cho ujima wa mazuwa yose.

²⁶ Akunga anisankanile aungwa anitimile, ivyo nuko kugamba hohose hadya na nitendeke miye naho no mndima ywangu natende. Na Tate namtunye mntu yoyose akunisankanila.

Yesu alonga mbuli ye file yakwe

²⁷ “Haluse muye wangu wehelwa, nanigambe mb-wani? Nigambe, Tate, nambula mwe mbuli na zinizile mwe saa ino? Mna nivyo vikuleka siza chani nijinke mwe isaa ino. ²⁸ Tate, ditunye idizina dyako!”

Aho izwi dyevika kulaila kwembingu, “Situnya, naho naniditunye vituhu.”

²⁹ Fyo dya wantu wendile wachimala aho weva izwi idyo, wamwenga wawo wagamba ni mlulumo, wamwenga wagamba, “Mndima ywa kwembingu ka-longa naye!”

³⁰ Mna Yesu niyo awagamba, “Izwi idyo hadivike kwa chausa changu miye, mna kwa chausa chenyu.

³¹ Haluse nicho chipindi che isi ino kukantilwa, haluse Ibilisi, zumbe ywe isi ino naalagazwe. ³² Miye nami naninulwe kulanga kulaila hasi he isi nanimkwese chi-la yumwenga kwangu.” ³³ Kwa kulonga ivyo kalagisa nabanike vivihi.

³⁴ Fyo idyo niyo dyamhitula, “Suwe chagambilwa ni sigilizi yetu kugamba Kulisito nekale mazuwa yose, haluse wadaha vivihi kugamba Mwana Mntu aungwa enulwe? Uyo Mwana Mntu ni yuhi?”

³⁵ Yesu awagamba, “Ung'azi uchei na nyuwe kwa chipindi chiguhi, talamkani mche mnanawo uwo ung'azi chani chilo chise kuwabwila, kwaviya akuta-lamka mwe chiza hamanyize uko akwita. ³⁶ Umo mnanawo uwo ung'azi uzumileni chani mtende wantu wa ung'azi.” Eze alonge imilosi iyo,

Wantu hawakuzumila

Yesu niyo ahalawa hekumanya aita hekukumanyika.

³⁷ Hatahegu Yesu na kadamanya mpituko ino yose mwa meso yawo, wowo hawamzumile. ³⁸ Ivyo milosi alongile muwoni Isaya niyo yalaila;

“Zumbe ni yuhi auzumile ulosi wetu?

Naho udahi wa Zumbe ugubulwa kwa yuhi?”

³⁹ Ivyo hawadahile kuzumila kwaviya Isaya nakalon-ga vituhu,

⁴⁰ “Chohile kajela utuntu ameso yawo, kazibalanga izifanyanyi zawo, wasekuwona kwa meso yawo, wasekumanya kwa fanyanyi zawo, naho wasekunihitukila, alonga Zumbe, chani niwahonye.”

⁴¹ Isaya kalonga imilosi ino kwaviya kauwona ukulu wa Yesu, niyo alonga mbuli zakwe.

⁴² Mna vilongozi walozize Wayahudi niyo wamzumila Yesu, mna kwachausa cha Mafalisayo, hawalongile holumpe kwa kogoha kugamba na wasentwe ne nyumba yo kuvikila. ⁴³ Nawaungisa kutogolwa ni wan-tu kujinka kutogolwa ni Chohile.

Ulosi wa Yesu naukantile wantu

⁴⁴ Aho Yesu aguta, “Mntu akunizumila miye, haku-nizumila miye du, mna amzumila judya anisigile.

⁴⁵ Akuniwona miye amwona na uyo anisigile. ⁴⁶ Miye ni

ung'azi nami siza mwe isi chani wose wakunizumila wasekusigala mwe ichiza. ⁴⁷ Akwiva ulosi wangu mna hakuutoza, miye sanimkantile kwaviya sizile nikantile wantu we isi mna kwikombola. ⁴⁸ Hekutoza ulosi wangu ananaye wakumkantila, ulosi udyo nilongile ni mkanti ywakwe zuwa dyo udumo. ⁴⁹ Miye silongile kwa udahi wangu mwenye, mna Tate nuyo anisigile nilongemwani naho nilongemwani. ⁵⁰ Miye nami simanya kugamba sigilizi yakwe yegala ujima wa mazuwa yose. Miye nalonga du yadya Tate anisigile niyalongemwani.

Yesu awahaka wanampina wakwe iviga

13 Nendile ni zuwa heinati kubula ngasu ya Paska. Yesu nakamanya kugamba chipindi chakwe cho kuhalawa he isi kwita kwa Ise chibula, nakawaungisa mazuwa yose wantu wakwe we mwe isi, chindedi na nakawaungisa.

² Yesu na wanampina wakwe nawekala wakadya nkande ya chisingi. Mwavu nakamjela kale Yuda mo moyo wakwe, mwana Simoni Isikaliyote nkwinia ya kumtaga Yesu. ³ Yesu nakamanya kugamba Tati ywakwe nendile kamwinka udahi woseni, nakugamba uyo mwenye alailaga kwa Chohile naho auya kwa Chohile. ⁴ Niyo ahalawa hemeza, avula isuche yakwe ya kuse, efunga mkumbulu mwe chigudi. ⁵ Akaheza ajela mazi mwe Iwiga akonga kuwahaka wanampina wakwe iviga na kuwahangusa kwa udyo mkumbulu efungile mwe chigudi. ⁶ Ambwila Simoni Petulo, uyo amgamba, "Zumbe, weye wanihaka iviga vyangu miye?"

⁷ Yesu amhitula, "Hukumanya haluse chino hudamanya, mna nauvimanye aho nyumani."

⁸ Petulo amgamba, "Weye honihake iviga ng'o!"

Yesu amhitula, "Sinakuhakile iviga vyako." "Hotende na umbuya na miye."

⁹ Simoni Petulo amhitula, "Zumbe, use kunihaka iviga ivyodu, naho! Nihaka imikono yangu no mtwi, nawo!"

¹⁰ Yesu amgamba, "Ahakile kale hakungwa ahake, mna mwe viga du. Kwaviya mwili wakwe mjima ulenguka, nyuwe mlenguka mna sawo nyoseni." ¹¹ Yesu nakampanya yudya akunga amtage, nivyo vikuleka akagamba, "Nyuwe woseni, ukaleke yumwenga, Mlenguka."

¹² Yesu eze aheze kuwahaka iviga, niyo avala vituhu isuche yakwe ekala mwe meza, awauza, "Togolani, mbunkula yano niwatendileni?" ¹³ "Nyuwe mwanitanga Mhinyi na Zumbe, nanywi mwalonga vyedi, kwaviya nivyo nili. ¹⁴ Iviya miye ni Zumbe na Mhinyi wenyu, siwahakani nyuwe iviga. Nyuwe mwaungwa mhakane wenye iviga. ¹⁵ Siwenkani mliganyo, chani nyuwe nanywi mdamanye savino niwadamanyizeni. ¹⁶ Nawagambilani chindedi, mtumwa suyo mkulu kujinka mkulu wakwe, naho msigilwa suyo mkulu kujinka yudya amsigile. ¹⁷ Haluse mmanya imbuli ino, mnaidamanya namjimbikwe.

¹⁸ "Sikulonga mwa nyuwe woseni, siwamanya wadya nisagule. Mna yaungwa yano yakulongwa mwa

Mawandiko Yakukile yachinte, 'Yudya endile hadya hamwenga naye kanihituka.' ¹⁹ Nawagambilani nyuwe vino haluse mbuli zino hazinati kulaila, chani umo zikeza kulaila, mzumile kugamba 'Miye Nuyo.' ²⁰ Nawagambilani chindedi, akumhokela yudya humsigila anihokela miye, naho akunihokela miye amhokela yudya anisigile."

Yesu alonga mbuli yo kuhitikwa kwakwe

Matayo 26:20-25; Mako 14:17-21; Luka 22:21-23

²¹ Yesu eze aheze kulonga ivyo, niyo engilwa ni tumbwaziko ditendese mo moyo, alonga ho lumpe, "Nawagambilani chindedi, yumwe ywenyu nanihituke!"

²² Wanampina niyo wasinyana, kwaviya hawamanyize amlonga yuhi. ²³ Mwanampina yumwenga, yudya Yesu nendile akamungisa, nendile kamwegamila Yesu hadya he nkande. ²⁴ Simoni Petulo amdakula na kumgamba, "Muze, amlonga yuhi."

²⁵ Mwanampina uyo asogela haguhi vitendese na Yesu amuza, "Zumbe, ni yuhi?"

²⁶ Yesu amhitula, "Yudya nanimwinke kabesu ka mgate nitwezize mwe chiya, nuyo." Ivyo aguha kabesu ka mgate, akatweza mwe chiya, amwinka Yuda, mwana ywa Simoni Isikaliyote. ²⁷ Yuda Isikalioti eze ahokele akabesu ako ko mgate, Shetani niyo amwingila. Yesu amgamba, "Chiya ukunga udamanye sunguza uchidamanye!" ²⁸ Mna hahali hata yumwenga mwe wadya wekale hadya hemeza amanyize ni mbwani Yesu kamlonga ivyo. ²⁹ Kwaviya Yuda nuyo endile akai-ka mkwiji we mpamba, wamwe wawo nawakafanyanya kugamba Yesu nakamgamba agule vikungwa mwe dizuwa idyo, hegu kugamba nakamgamba akalavye chochose kwa wachiwa.

³⁰ Yuda Isikalioti eze aguhe kadya akabesu ko mgate niyo afosa kuse aho. Nendile ni nechilo.

³¹ Yuda Isikalioti eze ahalawe, Yesu agamba, "Haluse ukulu wa Mwana ywa Mntu ulagiswa, haluse ukulu wa Chohile nawo ulagiswa kwa sila yakwe. ³² Naho uneva ukulu wa Chohile ugubulwa kwa sila yakwe, ivyo Chohile naugubule ukulu wa Mwana ywa Mntu mndani mwakwe mwenye, na adamanye ivyo aho.

³³ Wanangu, nichei na nyuwe kwa chipindi chijihi du. Na mnilonde, mna haluse nawagambilani yadya nihezize kuwagambila vilongozi wa Wayahudi, 'Nyuwe hamdahe kwita uko hwita miye.' ³⁴ Nawenkani sigilizi mpya, unganani. Saviya miye niwaungileni nyuwe, chani mungane wenye. ³⁵ Wantu wose nawamanye kugamba nyuwe mwi wanampina wangu, uneva mkaungana wenye."

Yesu alonga viya Petulo akunga amhituke

Matayo 26:31-35; Mako 14:27-31; Luka 22:31-34

³⁶ Simoni Petulo amuza, "Zumbe, waita nahi?"

Yesu amhitula. "Hukudaha kunitimila uko hwita," "Mna na unitimile nyumani."

³⁷ Petulo amgamba, "Zumbe, ni mwani sikudaha kukutimila haluse?" "Miye semalanya kale nilavye ujima wangu kwa chausa chako!"

³⁸ Yesu amhitula, "Togola, wadaha chindedi ulavye ujima wako kwa chausa changu? Nakugambila chindedi, zogolo hadinati kwila nonihituke nkanana ntatu!"

Yesu ni sila ya kwita kwa Chohile

14 Yesu niyo awagambila wanampina wakwe. "Msekwehelwa mwe myoyo yenyu," "Mwamzumila Chohile ni zumilani miye. ² Mwe nyumba ya Tate mna wikazi ulozize, hegu havyatendile ivyo sawagam-bileni seivyo. Nakuwaikiani hantu. ³ Miye haheza kwita kuwaikiyani hantu, nanuye niwaguhani, chani nanywi mtende hadya nili. ⁴ Sila ikwita uko hwita muimanya."

⁵ Tomaso amgamba, "Zumbe, hachimanyize uko ukwita, Nachimanye vivihi isila yo kwitila uko?"

⁶ Yesu amhitula, "Miye niyo isila, chindedi, na ujima, hahana akudaha kwita kwa Tate hanajinkile kwangu.

⁷ Awagamba, Uneva mwanimanyize miye," "namum-manya Tate naye, kukongela haluse mummanya naho mumwona kale."

⁸ Filipo amgamba, "Zumbe, chilagise Tate, icho nicho chikunga."

⁹ Yesu amgamba, "Sikala na nyuwe chipindi chitali chose, nawe Filipo hunati kunimanya, Filipo? Mntu yoyose aniwone miye kamwona Tate. Haluse ni mbwani, naho, ukugamba, 'Chilagise Tate?' ¹⁰ Togola, hukuzumila, Filipo, kugamba miye ni mndani mwa Tate naye Tate emndani mwangu? Yesu awagamba, Milosi huwagambilani," "sikuilonga kwa udahi wangu. Tate, emndani mwangu, adamanya ndima yakwe.

¹¹ Mwaungwa mnizumile halonga kugamba miye nimndani mwa Tate naye Tate emndani mwangu. Uneva sivyo ivyo, zumilani kwa ndima hudamanya.

¹² Nawagambilani chindedi, akunizumila nadamanye mbuli hudamanya miye heye, nadamanye hata nkulu kujinka, kwaviya naita kwa Tate. ¹³ Chochose nam-lombeze kwa zina dyangu, nanidamanye chani Tate atunywe kujinkila ko Mwana. ¹⁴ Mkanilombeza cho-chose kwa zina dyangu, nanidamanye.

Yesu nawenke Muye Ukukukile

¹⁵ "Uneva mkanunga, namtoze malagizo yangu.

¹⁶ Miye nami nanimlombeze Tate, ivyo naye nawenkeni mwambizi mtuhu, yudya nekale nanyuwe mazuwa yose. ¹⁷ Uyo ni Muye Ukukile akugubula chindedi cha Chohile. Wantu we isi hawakudaha kumhokela, kwaviya hawakudaha kumwona hegu kummanya. Mna nyuwe mummanya, kwaviya ekala na nyuwe naho emndani mwenyu.

¹⁸ "Saniwaseni ichedu, naniwawiyeni. ¹⁹ Hasigala hadodo wantu we isi ino hawaniwone vituhu, mna nyuwe namniwone, na kwaviya miye ni mjima, nyuwe nanywi namtende wajima. ²⁰ Zuwa diya dikabula, nam-manye kugamba miye ni mndani mwa Tate nanyuwe

nanywi mwi mndani mwangu, na miye nimndani mwenyu.

²¹ "Wantu wakuhokela malagizo yangu na kuyatoza awo nawo wakununga miye. Tate nawamunge wadya wakununga, miye nami naniwaunge na kwegubula kwawo."

²² Yuda nuyo Yuda Isikaliyote awagamba, "Zumbe, neidahike vivihi weye kwelavyanya kwetu siyo kwa wantu we isi?"

²³ Yesu amhitula, "Mntu akununga natoze mahinyo yangu. Tate namunge, naho Tate na miye nachize kwakwe kwikala naye. ²⁴ Mntu he kununga hakutoza mahinyo yangu. Naho mahinyo mwivile sayo yangu, mna ni ya Tate, anisigile.

²⁵ "Siwagambilani mbuli zino nichei hamwenga na nyuwe. ²⁶ Mwambizi, Muye Ukukile, yudya Tate nam-sigilaga kwa zina dyangu, nawahinyeni chila chintu na kuwakumbusani yadya niwagambilani.

²⁷ "Nawasizani utondowazi, nawenkani utondowazi wangu mwenye. Sikuwenkani nyuwe saviya wantu we isi wakatenda. Msekutumbwazika mwe myoyo yenyu, naho msekogoha. ²⁸ Mniva hawagambani, 'Naita zangu, mna nani wawiyeni vituhu.' Uneva mwanungile, namwelelwa kugamba naita kwa Tate, kwaviya Tate ni mkulu kujinka miye. ²⁹ Siwagambilani imbuli ino haluse hainati kulaila, chani umo ikalaila, mzumile.

³⁰ Sanilonge nanywi vituhu mbuli ziloize, kwaviya mkulu ywe isi eza. Hana udahi mwangu, ³¹ mna wantu we isi ino waungwa wamanye kugamba namunga Tate, nivyo vikuleka nadamanya chila chintu saviya anisigile.

"Chimalani, chihauke hano.

Yesu nuyo mzabibu we chindedi

15 "Miye ni mzabibu wa chindedi, Tate nuyo mlimi.

² Chila tambi mndani mwangu hedikweleka matunda uyo adyusa, chila tambi dikweleka, adisas-wila dikale hatana chani dyelekese. ³ Nyuwe mlenguka kale kwa chausa cha yadya mahinyo niwagambilani. ⁴ Ikalani mndani mwangu, miye nami nikale mndani mwenyu. Tambi hadikudaha kweleka matunda hadi-nasigale mo mzabibu. Seivyo nyuwe nanywi hamkudaha kweleka matunda hamnekale mndani mwangu.

⁵ "Miye ni mzabibu, na nyuwe mwi matambi. Ak-wikala mndani mwangu, nami hekala mndani mwak-we, eleka matunda yalozize, kwaviya hamkudaha ku-damanya chochose hamnatendile na miye. ⁶ Mntu yeyose hanekale mndani mwangu adulwa kuse saviya tambi dikudulwa kuse niyo dyanyala, tambi saidyo wadilogota na kudidula mo moto, chani dihye.

⁷ Mnekala mndani mwangu, na milosi yangu inekala mndani mwenyu, lombezani chochose mkunga, nany-wi namwingwe. ⁸ Tate atunywa uneva mkeleka matun-da yalozize, na kutenda wanampina wangu. ⁹ Saviya Tate akununga, miye nawaungani saivyo, ikalani mwe ungi wangu. ¹⁰ Uneva mkatoza malagizo yangu, namwikale mwe ungi wangu, saviya miye hutoza malagizo ya Tate na kwikala mwe ungi wakwe.

¹¹ "Siwagambilani izimbuli izo chani chinyemi changu chikale mndani mwenyu na chinyemi chenye nacho chichinte. ¹² Ino niyo sigilizi yangu, mungane, saviya niwaungileni nyuwe. ¹³ Hahana mta ungi mkulu ukujinka ungi wa mntu akulavya ujima wakwe kwa chausa cha wambuya zakwe. ¹⁴ Na nyuwe mwi wambuya zangu uneva mkadamanya yadya niwasigileni. ¹⁵ Nyuwe sikuwetangani wandima vituhu, kwaviya mndima hamanyize chikudamanywa ni zumbi dyakwe. Mna, miye siwetangani nyuwe wambuya, kwaviya siwagambilani yose yadya nimwivile Tate. ¹⁶ Nyuwe hamnisagule miye, mna miye siwasagulani nyuwe na kuwasigila mwite mkeleke matunda, matunda yadya yakwikala. Tate naye nawenkeni chochose namlombeze kwa zina dyangu. ¹⁷ Dino, nidyo, lagizo dyangu huwenkani, Mungane.

Wahi wa wantu we isi

¹⁸ "Uneva wantu we isi ino wanawaihiwani nyuwe, mmany kugamba nawakonga kunihiwa miye. ¹⁹ Hegu mwendile ni wantu we isi, isi naiwauwani nyuwe sa wantu wakwe. Mna miye siwasagulani mgati mwe isi, nivyo vikuleka wantu we isi wakuwaihiwani. ²⁰ Kumbukani yadya niwagambileni, 'Mtumwa suyo mkulu kujinka zumbi dyakwe.' Uneva wantu wanisulumiza miye, nawawasulumize nyuwe nanywi, naho uneva watoza mahinyo yangu, nawatoze mahinyo yenyu. ²¹ Mna nawawadamanyizeni nyuwe kwaviya mwi wangu, kwaviya hawamanyize yudya anisigile. ²² Uneva sezile na kulonga nawo nahewana masa, mna haluse hawakudaha kwegombela kugamba hawana masa. ²³ Mntu akunihiwa miye amwihiwa na Tate. ²⁴ Uneva sadamanye kwawo mbuli ziya hehali mntu mtuhu azidamanye nkongo, nahawana masa, mna haluse wayawona yadya nidamanye, niyo wanihiwa miye hamwenga na Tate. ²⁵ Yano, yalaila chani yadya yawandikwe mwe Sigilizi yawo yachinte, 'Wanihiwa vya bule.' ²⁶ "Aho akwizila Mwambizi Muye, nikunga nimsigile kwenyu kulaila kwa Tate. Muye Ukukile wa chindedi akulaila kwa Tate, naukule chindedi chikununga miye. ²⁷ Nyuwe nanywi, ivyo namukule chindedi chikununga miye kwaviya namna miye kukongela nkongo.

16 "Siwagambilani ayo, chani msekuleka uzumizi wenyu. ² Wantu nawawabalazeni mwe zinyumba zawo za kumvikila Chohile, naho chipindi cheza hadya chila akuwakomani nyuwe nagambe amsankanila Chohile. ³ Nawawadamanyizeni mbuli zino kwaviya hawamanyize Tate hegu hawanimanyize miye. ⁴ Mna siwagambilani mbuli zino, chani umo wakakonga kudamanya ayo, mkumbuke kugamba nawagambilagani.

"Siwagambileni mbuli zino kukongela nkongo, kwaviya nanihamwenga na nyuwe. ⁵ Mna haluse naita kwa yudya anisigile, naho hahali yumwe ywenyu akunaza, waitahi? ⁶ Kwaviya siwagambilani mbuli zino, myoyo yenyu imema chinyulu. ⁷ Mna nawagambilani chindedi, nanivyedi miye nite, kwaviya sinaitile, Mwambizi heze kwenyu. Mna uneva ninaita nan-

imwigale kwenyu. ⁸ Uyo aho akwizila, nawalavyanyize wantu we mwe isi kugamba fanyanyi zawo sizo za chindedi mwa masa yawo na kanto dya Chohile akungakantile wantu. ⁹ Waga mwe mbuli ya masa, kwaviya hawanizumile, ¹⁰ waga mwe mbuli iwoneke yedi kulongozi kwa Chohile, kwaviya naita kwa Tate na nyuwe hamniwone vituhu, ¹¹ waga mwe mbuli ya kanto, kwaviya mkulu ywe isi ino kaheza kale kukantilwa.

¹² "Nina yalozize yakuwagambilani, mna kwa haluse hamkudaha kuyajijimiza. ¹³ Mna seivyo, aho, akwizila uyo Muye Ukukile, akugubula chindedi cha Chohile, nawalongoze mmany chindedi chose. Uyo halonge kwa udahi wakwe mwenye, mna nalonge ayo neve na kuwagambilani yadya nayeze. ¹⁴ Uyo nanitunye miye, kwaviya nawagambileni yadya nahokele kulaila kwangu. ¹⁵ Vyose ananavyo Tate ni vyangu, nivyo vikuleka silonga kugamba uyo Muye Ukukile nawagambileni yadya yakulaila kwangu.

Chinyulu na Chinyemi

¹⁶ "Chipindi chidodo hamniwone, na vikajinka chipindi chidodo namniwone."

¹⁷ Wamwenga wa wanampina wakwe wauzana, "Agaze? Akachigamba chipindi chidodo hachimwone, na vikajinka chipindi chidodo nachimwone, naho agamba, 'Kwaviya naita kwa Tate.' ¹⁸ Ivyo wauzana, agaze? 'Chipindi chidodo?' Hachikumanya alonga mbwani!"

¹⁹ Yesu nakamanya kugamba nawakaunga wamuze, ivyo awagamba, "Mwauzana mbuli ya ziya nilongile, 'Chipindi chidodo hamniwone, na chipindi chidodo na mniwone.' Vino nivyo mkuzana mgati mwenyu?"

²⁰ Nawagambilani chindedi, nyuwe namwile na kulomboleza, mna wantu we isi nawelelwe, namwone chinyulu, mna chinyulu chenye nachihituke chinyemi.

²¹ Hadya mvyele akunga efungule, eva usungu kwaviya chipindi chakwe cho kwefungula chibula. Mna akaheza kwefungula, hakukumbuka usungu wakwe, kwaviya ana chinyemi kugamba katiti kelekwa mwe isi.

²² Nyuwe nanywi mna usungu haluse, mna naniwezileni vituhu, nanywi nammeme chinyemi mwe myoyo yenyu, na chinyemi icho hahali mntu nadahe kuchusa kwenyu.

²³ "Zuwa idyo dikabula, hamnilombeze chochose. Nawagambilani chindedi, chochose namumlombeze Tate kwa zina dyangu nawenkeni. ²⁴ Hata vino haluse hamnati kulombeza chochose kwa zina dyangu, lombezani nanywi namhokele, chani chinyemi chenye chichinte.

Yesu ana udahi mwe Isi

²⁵ "Siwagambilani mbuli izo kwa miliganyo. Mna chipindi nachize umo sanilonge nanyuwe vituhu kwa miliganyo, mna naniwagambileni pwipwipwi mbuli ya Tate. ²⁶ Zuwa idyo aho dikwizila, namumlombeze Tate kwa zina dyangu, miye sikulonga kugamba naniwalombezeze kwa Tate, ²⁷ kwaviya Tate mwenye

awaungani nyuwe. Awaunga kwaviya nyuwe mnunga miye naho mzumilani kugamba silawa kwa Chohile.

²⁸ Miye nalawaga kwa Tate, niyo neza mwe isi, haluse nayasa isi nauya kwa Tate."

²⁹ Elo wanampina wakwe wamgamba, "Haluse walonga pwipwipwi vitendese, hwikujela mliganyo.

³⁰ Haluse chimanya kugamba weye kumanya chila chintu, hachunge mntu akuze mbuli yoyose. Vino vya-chitenda chizumile kugamba walawaga kwa Chohile."

³¹ Yesu awahitula, "Haluse mwazumila? ³² Chipindi cheza, naho chibula kale, hadya nyuwe nyose namwaganikane, chila mntu kwakwe, miye nami nanasigwe ichedu. Mna miye sichedu, kwaviya Tate ehamwenga na miye. ³³ Siwagambilani mbuli zino chani mtende na utondowazi mo kulungana na miye. Wantu we isi nawawatende mkunte. Mna kwenkeni moyo! Miye isi sihuma!"

Yesu awalombezeza wanampina wakwe

17 Yesu eze alonge ivyo, kenula ameso kulanga kwembingu, na kugamba, "Tate, chipindi chibula! Mtunye Mwanawo, chani naye akutunye. ² Kwaviya nakumwinka udahi mwa wantu wose, chani awenke ujima wa mazuwa yose wadya wose umwinkile. ³ Uji-ma wa mazuwa yose ni kukumanya weye, Chohile ywa chindedi, naho wamanye Yesu Kulisito umsigile. ⁴ Miye sikutunya muno mwe isi, sibinda indima uninkile niidamanye. ⁵ Haluse Tate, nitunya kulongozi kwako, ntunyo seidya nendile ninanayo hadya isi heinati kumbwa.

⁶ "Sikutenda umanyike kwa wantu wadya uninkile mwe isi. Nendile ni wako, niyo waninka watende wangu. Nawo watoza ulosi wako, ⁷ haluse wavimanya kugamba chila uninkile chilaila kwako. ⁸ Miye siwenka udyo ulosi uninkile, nawo wazumila, wamanya kugamba chindedi silawa kwako, naho wazumila kugamba weye nakunisigila.

⁹ "Nawalombezeza wowo. Sikulombezeza isi mna wadya wantu uninkile, kwaviya ni wako. ¹⁰ Yose ninanayo ni yako, na yose unanayo ni yangu, naho ntunyo yangu iwoneka mwa awo uninkile. ¹¹ Haluse miye neza kwako, simuli muno mwe isi, mna wowo wachei mwe isi. Tate Mkuka! Wadime kwa udahi wa zina dyako, diya zina uninkile, chani watende umwe saviya suwe chi umwe. ¹² Hadya nendile ni hamwenga nawo, miye nasiwadima kwa udahi wa zina dyako, zina uninkile. Miye siwadima, naho hahali hata yumwenga ywawo agile, mna yudya mntu asagulwe chani age chani Yakukile yachinte. ¹³ Haluse neza kwako, nasilonga mbuli zino nichei mwe isi chani chinyemi changu chichinte mwe myoyo yawo. ¹⁴ Miye siwenka ulosi wako, nawo wantu we isi wawehiwani, kwaviya sawo wantu we isi, saviya miye suyo ywe isi. ¹⁵ Sikulombeza uwause mwe isi, mna nalombeza uwadime na yudya Mwavu Shetani. ¹⁶ Wowo sawo we isi, saviya miye nami suyo ywe isi. ¹⁷ Uwalenguse mwe chindedi, ulosi wako ni chindedi. ¹⁸ Saviya unisigile mwe isi, miye nami siwasigila wowo mwe isi. ¹⁹ Nelengusa mwenye chindedi

kwako kwachausa chawo, chani wowo, nawo, welaye kwako.

²⁰ "Sikuwalombezeza awo du, mna nawalombezeza wose nawanizumile kwa ulosi wawo. ²¹ Nalombeza chani wose watende wamwenga. Tate! Nalombeza wekale mndani mwetu, saviya weye ukwikala mndani mwangu miye nami nekala mndani mwako.

Nalombeza watende wamwenga, chani wantu we isi wazumile kugamba ni weye unisigile. ²² Miye siwenka ntunyo idya uninkile miye, chani watende wamwenga, saviya suwe chi wamwenga. ²³ Miye mndani mwawo na weye mndani mwangu, chani umwenga wawo uchintise, wantu we isi wamanye kugamba weye nakunisigila naho kugamba wawaunga saviya ukununga miye.

²⁴ "Tate! Naunga awo uninkile, naho naunga watende hamwenga namiye hantu hadya nili, chani wawone ntunyo yangu, ntunyo idya uninkile, kwaviya nakununga kukongela isi hainati kumbwa. ²⁵ Tate Ywedi, wantu we isi hawakumanyize, mna miye sikumanya, naho wamanya kugamba ni weye unisigile. ²⁶ Sikutenda wakumanye, naho nanijendeleze kutenda ivyo, chani ungi udyo ukununga utende mndani mwawo, nami nikale mndani mwawo."

Yesu agwilwa

Matayo 26:47-56; Mako 14:43-50; Luka 22:47-53

18 Yesu eze alonge ivyo, niyo ahalawa na wanampina wakwe na kudeluka mto wa Kediloni. Naho wose wengila mwe chibuta cha miti, Yesu niyo engila umo hamwenga na wanampina wakwe. ² Yuda, yudya amhituke Yesu, nakamanya ahantu aho, kwaviya nkanana zilozize Yesu nakadugana na wanampina wakwe aho. ³ Yuda niyo engila hechibuta, aguha fyo dya wankondo wa Chilumi, hamwenga na wamizi wasigilwe ni walavyantambiko wakulu na Mafalisayo, weza wenula taa na magala na viziha. ⁴ Yesu nendile kavimanya vyose navimlaile, awalaila kulongozi kwawo na kuwauza, "Mwamlonda yuhi?"

⁵ Nawo wamhitula. "Yesu ywa Nazaleti," Yesu awagamba, "Ni miye,"

Yuda, amhituke Yesu, nendile kachimala aho hamwenga na awo. ⁶ Yesu eze awagambe, "Ni miye" wauya kunyuma niyo wafika madi. ⁷ Yesu awauza vituhu, "Mwamlonda yuhi?"

Wamhitula. "Yesu ywa Nazaleti,"

⁸ Yesu awagamba. "Siwagambilani kugamba ni miye," "Uneva mwanilonda miye, walekeni wano watuhu waite." ⁹ Kalonga ivyo chani yadya alongile yachinte, "Tate, wadya uninkile sazize hata yumwenga."

¹⁰ Simoni Petulo, endaga na bamba, niyo adisomola amsenga idigutwi dya kulume mndima ywa Mlavyantambiko Mkulu,. Mndima uyo naketangwa Maliko.

¹¹ Yesu amgamba Petulo, "Bamba dyako divuze mwe yala yakwe! Togola, nisekujinkila sila ya masulumizo ninkigwe ni Tate?"

Yesu kulongozi kwa Anasi

¹² Fyo dya wankondo wa Chilumi hamwenga na mku-yu yawo ywa wamizi wa Chiyahudi niyo wamgwila Yesu, wamtaliza, ¹³ niyo wamwigala kwa Anasi. Anasi endaga ni mkwewe dya Kayafa, yudya endaga Mlavyantambiko Mkulu mo umhilimo uwo. ¹⁴ Uyo Kayafa nuyo awagambilaga Wayahudi kugamba ni vyedi mntu yumwe abanike kwa chausa cha wantu wose.

Petulo amlemela Yesu

Matayo 26:69-70; Mako 14:66-68; Luka 22:55-57

¹⁵ Simoni Petulo hamwenga na mwanampina mtuhu niyo wamtimila Yesu. Kwaviya yudya mwanampina nendile kamanyika kwa Mlavyantambiko Mkulu, ivyo kengila hamwenga na Yesu mwebalaza ye nyumba ya Mlavya ntambiko Mkulu, ¹⁶ mna Petulo nendile kachimala kuse kwe nchili. Naho yudya mwanampina mtuhu endaga amanyike kwa Mlavyantambiko Mkulu niyo afosa kuse, alonga na mndima yumwenga ywa chiche mwamizi ywo lwivi, niyo ambasa Petulo mnyumba. ¹⁷ Mndima uyo mwamizi ywo lwivi amuza Petulo, "Togola, weye nawe hwi mwanampina ywa mntu yuno?"

Petulo amgamba. "Bule, Suyo miye,"

¹⁸ Wandima na wamizi wajimbaga moto kwaviya nakuna mpeho, nawakotela moto. Ivyo Petulo naye nakachimala hamwenga nawo akotela moto.

Mlavyantambiko Mkulu amuza Yesu

Matayo 26:59-66; Mako 14:55-64; Luka 22:66-71

¹⁹ Mlavyantambiko Mkulu amuza Yesu mbuli za wanampina wakwe hamwenga na mbuli za mahinyo yakwe. ²⁰ Yesu amhitula, "Silonga na wantu wose mazuwa yose mo lumpe mwe isi, naho sihinya mahinyo yangu mwe nyumba zo kuvikila na mwe nyumba nkulu ya Chohile, hantu Wayahudi wose wakudugana. Silongile chintu chochose kwa chinyele. ²¹ Ni mbwani, naho, ukunza miye? Wauze wadya wanivile. Wauzeni kugamba wamanya icho niwagam-bile."

²² Yesu eze alonge ivyo, yumwenga ywa wamizi achi-male aho niyo amhuta ihi akagamba, "Togola, nivyo ukumhitula Mlavyantambiko Mkulu!"

²³ Yesu amhitula, "Uneva silonga vihiye, mgambile chila mntu wih wangu. Mna uneva silonga vyedi wani-toilani?"

²⁴ Anasi niyo amwigala Yesu, kwa Kayafa Mlavyan-tambiko Mkulu achi atalizwe.

Petulo amlemela Yesu vituhu

Matayo 26:71-75; Mako 14:69-72; Luka 22:58-62

²⁵ Simoni Petulo nachei achimale akotela moto. Wan-tu watuhu niyo wamuza, "Togola, weye nawe hwi mwanampina ywa yuno mntu?"

Mna Petulo niyo alemela. Agamba. "Bule, suyo miye,"

²⁶ Mndima yumwenga ywa Mlavyantambiko Mkulu, mlukolo ywa yudya akantigwe digutwi ni Petulo, amuza Petulo. "Togola, miye sikuwone kwechibuta hamwenga na yuno mntu?"

²⁷ Petulo alemela vituhu. "Bule" Aho zogolo dyaila.

Yesu egalwa he chitala cha Pilato

Matayo 27:1-2, 11-14; Mako 15:1-5; Luka 23:1-5

²⁸ Chilo chilo vilongozi wa Wayahudi wamguha Yesu kulaila mwe nyumba ya Kayafa na kumwigala kwe nyumba ya mkulu ywe isi. Mna vilongozi wa Wayahudi hawengile mwe nyumba yo mkulu ywa Yudeya, kwaviya wanase kujelwa uzavu, chani wadahe kudya inyinka ye Pasaka. ²⁹ Elo, Pilato niyo awabasa kuse awagamba, "Mwamlaha mbwani mntu yuno?"

³⁰ Niyo wamhitula, "Hachamletile kwako uneva hakoile masa."

³¹ Pilato awagamba, "Hayani, mguheni nyuwe wenye mkamkantile vikuligana ne sigilizi zenyu."

Wayahudi wamhitula, "Suwe hachikungwa kumkanti-la mntu yoyose file." ³² Ivyo vitendeka chani ulosi alongile Yesu uchinte, kugamba nabanike vivihi.

³³ Pilato niyo engila vituhu mwe nyumba yo Mkulu ywa Yudeya amwitanga Yesu. Amuza. "Weye nuyo Seuta ywa Wayahudi?"

³⁴ Yesu amhitula, "Vino zimbuli ukunza ni fanyanyi zaku mwenye hegu ni mbuli utile kugambilwa ni wan-tu watuhu?"

³⁵ Pilato amhitula, "Togola, vino miye ni Myahudi? Ni wantu wako mwenye na Walavyantambiko Wakulu wakwinkize kwangu. Kudamanya mbwani?"

³⁶ Yesu amhitula, "Useuta wangu suwo we isi ino, un-eva useuta wangu wendile we isi ino, wandima wangu nawanigombela nisekwinkizwa kwa vilongozi wa Wayahudi. Bule, useuta wangu suwo wa hano!" ³⁷ Elo Pilato amuza, "Haluse weye wi seuta?"

Yesu amhitula, "Ni weye ukulonga kugamba miye ni seuta. Miye nelekgwa na kwiza mwe isi kwa chausa chimwe, kulonga chindedi. Chila mntu akuzumila chindedi aniva." ³⁸ Pilato amuza. "Chindedi ni mbwani?"

Yesu akantilwa kukomwa

Matayo 27:15-31; Mako 15:6-20; Luka 23:13-25

Pilato niyo awabasa vituhu Wayahudi kuse, awagam-ba, "Miye siwone masa yoyose kwa yuno mntu."

³⁹ "Mna mazwela yenyu kugamba vyaungwa ni-walekeile mfungwa yumwenga mwe Pasaka. Haluse mwaunga niwalekeileni Seuta ywa Wayahudi?"

⁴⁰ Aho waguta, "Bule, suyo uyo! Chaunga uchilekeile Balaba!" Uyo Balaba endaga mpolaganyi.

¹⁹ Pilato niyo asigila Yesu aguhigwe, atogwe nkome. ² Wankondo waluka chilemba cha miwa, wamvika komtwi, niyo wamvika nkazu ya chiseuta.

³ Niyo wamwizila kulongozi kwakwe na kugamba, "Ndamsa, Seuta ywa Wayahudi!" Niyo wamhuta maihi.

⁴ Pilato niyo afosa kuse vituhu, awagamba, "Kaulani, nanimwigale hano heise, chani mmanyane kugamba miye sina wihi niwone mwakwe." ⁵ Yesu afosa kuse, kavika chilemba cha miwa na nkazu ya chiseuta. Pilato awagamba, "Kaulani, mntu mwenye ni nuyo."

⁶ Walavyantambiko wakulu na wamizi we nyumba nkulu ya Chohile weze wamwone niyo waguta, "Mtundike mo msalaba! Mtundike mo msalaba!"

Pilato awagamba, "Elo mguheni, nyuwe wenye mkamtungike mo msalaba, kwaviya miye sina wihi niwone mwakwe."

⁷ Wayahudi wa mhitula, "Suwe china sigilizi, na kwakutimila isigilizi iyo aungwa abanike, kwaviya kenda ni Mwana ywa Chohile."

⁸ Pilato eze eve imilosu iyo engilwa ni woga vidala.

⁹ Niyo engila mwe nyumba ya mkulu we isi ya Yudeya vituhu, amuza Yesu, "Walaila kuhi?"

Mna Yesu hamhitule dyo dyose. ¹⁰ Pilato amgamba, "Hukulonga na miye? Togola, humanyize kugamba miye nina udahi wa kukufungula na udahi wa kukusulumiza mo msalaba?"

¹¹ Yesu amhitula, "Hwendile na udahi wowose mwanagu hegu hwenkigwe ni Chohile. Kwachausa icho, yudya aninkize kwakwo ana masa yatendese."

¹² Kukongela aho Pilato alonda sila ya kumlekela, mna Wayahudi watula lwasu, "Unamlekela mntu uyo, weye hwi mbuyaye dya Zumbe ywa Lumi. Chila mntu akwetenda zumbe amhiga Zumbe ywa Lumi!"

¹³ Pilato eze eve imilosu iyo amleta Yesu kuse, niyo ekala mwe chigoda cho mkanti, hantu hakwitangwa, "Lwazo lwa mayuwe." Kwa Chiebulaniya, Gabata. ¹⁴ Na ni saa mtandatu nomsu, zuwa dye kweika mwe ngasu ye Pasaka. Pilato awagamba Wayahudi, "Kaulani Zumbe ywenyu!"

¹⁵ Wowo waguta, "Mkome! Mkome! Mtungike mo msalaba!"

Pilato awauza, "Togolani, nimtundike mo msalaba Zumbe dyenyu?"

Walavyantambiko wakulu wamhitula, "Suwe hachina seuta mtuhu mna Kaisali!"

¹⁶ Aho Pilato amjela Yesu mwe mikono yawo chani atungikwe.

Yesu awambwa mo Msalaba

Matayo 27:32-44; Mako 15:21-32; Luka 23:26-43

Ivyo wamguha Yesu. ¹⁷ Niyo alawa kuno kenula Msalaba wakwe kwita hantu hakwitangwa Gobela dya Mtwi. Mwe Chiebulaniya ni Goligota. ¹⁸ Aho niyo wamtungika mo msalaba, hamwenga nahawambwa wantu watuhu waidi. Yumwenga kulume kwakwe yumwenga kumoso kwakwe. Yesu ne hagati. ¹⁹ Pilato nakawandika mwe chibao lagiso niyo aika halanga ho msalaba, "Yesu Mnazaleti, Seuta ywa Wayahudi."

²⁰ Wantu walozize wasomaga, kwaviya hantu aho Yesu atungikagwa mo msalaba hendaga haguhi no mzi. Ivyo Wayahudi walozize wasomaga idiwandiko idyo dyawandikagwa kwa Chiebulaniya na Chilatini na Chigiliki. ²¹ Niyo walavyantambiko wa Wayahudi

wamgamba Pilato, "Usekuwandika, 'Seuta ywa Wayahudi,' mna wandika vino mntu yuno nakagamba, 'Miye ni Seuta ywa Wayahudi.' "

²² Pilato ahitula, "Yadya niwandike, siwandika kale."

²³ Wankondo weze wamtungika Yesu, niyo waguha izisuche zakwe, wazika machisa mane, kwa chila yumwenga chisa dyakwe. Naho niyo waguha suche yakwe ntuhu, suche iyo nahaina msumo. ²⁴ Wadya wankondo niyo wagambilana, "Chisekuitatula, mna chiitoile tegatega naimgwele yuhi." Mbuli ino naidamanyika chani yachinte Mawandiko ya Kukile ivyo yakulanga,

"Wapangana izisuche zangu, na isuche yangu waitoila tegatega."

Ivyo nivyo wadamanye wankondo awo.

²⁵ Haguhi no msalaba wakwe Yesu wendaga wachimama mamiyakwe na lumbudye dya mamiyakwe na Maliyamu mkaza Kilopa na Maliyamu Magidalena.

²⁶ Yesu eze amwone mamiyakwe, ne haguhi hakwe kachimama yudya mwanampina amungile, amgamba mamiyakwe, "Mnala, kaula, yuno nuyo mwanawo."

²⁷ Vikaheza amgamba yudya mwanampina, "Haluse yuno nuyo mamiyako." Kukongela aho yudya mwanampina niyo amguha ekale naye kukaya kwakwe.

File ya Yesu

Matayo 27:45-56; Mako 15:33-41; Luka 23:44-49

²⁸ Yesu niyo amanya kugamba yose yachinta, chani Mawandiko Yakukile yachinte, agamba, "Nina nchilu."

²⁹ Aho na hana chiya chimemile siki. Niyo watweza lendele mwe divai igwaduke, waika mlanga mwe tete, niyo wamwinkiliza mo mnomo.

³⁰ Yesu eze afyose iyo idivai, agamba, "Yachinta." Akaheza enamiza umtwi abanika.

Yesu atungwa guha mo lubavu

³¹ Yendaga zuwa dya kwemalanya, chani mili isekwikala mo msalaba mwe zuwa dyo kuhumula, kwaviya Zuwa idyo dya Kuhumula dyendaga zuwa kulu, Wayahudi wamlombeza Pilato viga vya wadya watundikwe mo msalaba vivunwe, mili yawo yuswe mo msalaba. ³² Ivyo wankondo waita, wavivuna iviga vya yudya mntu wa nkongo na yudya wa kaidi wadya wendile watungikwe mo msalaba hamwenga na Yesu.

³³ Mna weze wamwitile Yesu wabwila kabanika kale, ivyo hawamvunile iviga. ³⁴ Mnkondo yumwenga niyo amtunga mo lubavu na guha, aho niyo yalaila sakame na mazi. ³⁵ Yudya awone imbuli iyo, kawona chani naywi mzumile yadya alongile ni chindedi, naho uyo kamanya kugamba alonga chindedi. ³⁶ Mbuli iyo idamanywa chani Mawandiko Yakukile yachinte, "Hahana hata vuha dyakwe dimwenga nadivunwe."

³⁷ Mawandiko naho yagamba, "Nawamsinye yudya wamtungile."

Kuhambwa kwa Yesu

Matayo 27:57-61; Mako 15:42-47; Luka 23:50-56

³⁸ Zeze yajike, nahana mntu yumwenga akwitangwa Yusufu, nakekala ko mzi wa Alimataya, niyo aita kwa Pilato na kumlombeza umwili wa Yesu. Mntu uyo endaga mwanampina ywa Yesu kwa chinyele kwaviya nakawogoha vilongozi wa Wayahudi. Pilato niyo amzumila chani auguhe umwili wa Yesu, Yusufu niyo aita na kuguha umwili wa Yesu. ³⁹ Nikodemo aho nkongo ambasaga Yesu nechilo, niyo aita hamwenga na Yusufu, naho nakaguha manemane hamwenga na udi ukubula madebe mairi. ⁴⁰ Waidi awo wauguha umwili wa Yesu, wautaliza sanda hamwenga na manukato kutimilana na viya wazwele wayahudi mo kuhambwa. ⁴¹ Hantu aho atungikagwa Yesu hendaga na chibuta, naho mwe chibuta icho mwendaga na mbila mpya heinati kuhambwa mntu yoyose mndani mwakwe. ⁴² Kwaviya yendaga mwe kwemalanya vyedi mwe Zuwa dya Kuhumula, niyo wawika umwili wa Yesu mwe imbila idya.

Yesu auyuka

Matayo 28:1-8; Mako 16:1-8; Luka 24:1-12

20 Chilo chilo kuchei mavukuvuku mwe zuwa dya kuhumula, Maliyamu Magidalena nakaita kwe mbila, niyo awona diya idiyuwe dyusigwa holwivi lwe mbila. ² Niyo aguluka kwa Simoni Petulo na yudya mwanampina mtuhu aungagwa ni Yesu, akuwagambila, "Wamusa Zumbe mwe mbila, naho hachimanyize uko wamwikiye." ³ Ivyo Petulo hamwenga na yudya mwanampina mtuhu niyo waita kwembila. ⁴ Wose waidi waguluka mna yudya mwanampina mtuhu kagulukisa kumjinka Petulo, kalongola kubula kwembila. ⁵ Eze ename, asungila mndani niyo awona isanda, mna hengile mndani. ⁶ Simoni Petulo naye eze amtimile, engila mwe mbila, umo kawona isanda, ⁷ na isuche azingigwe Yesu mo mtwi. Iyo isuche nandile haihamwenga ne sanda, mna naizingwa saviya naili mo mtwi, ikwa hantu hawe. ⁸ Vikaheza yudya mwanampina mtuhu alongole kubula kwe mbila, niyo engila mndani. Awona niyo azumila. ⁹ Nahawenati kumanya Mawandiko Yakukile yawandikwe kugamba vyaungwa auyuke. ¹⁰ Niyo wanampina wauya kaya.

Yesu amlaila Maliyamu Magidalena

Matayo 28:9-10; Mako 16:9-11

¹¹ Maliyamu nakachimala kuse kwembila. Kuno achi kwila, kafunama asungila kwe mbila. ¹² Niyo awona wandima wa kwembingu waidi wavikile suche zing'aile, wekala hadya umwili wa Yesu wagonezagwa, yumwenga ko mtwi ywa kaidi kweviga. ¹³ Awo wandima wa kwembingu wamwuzwa, "Mnala, ni mbwani ukwila?"

Naye awagamba, "Wamusa Zumbe dyangu, naho simanyize uko wamwikiye!"

¹⁴ Eze alonge ivyo, niyo ahituka kunyuma, amwona Yesu kachimala ahadya, mna asekumanya kugamba ni Yesu. ¹⁵ Yesu amuzwa, "Mnala ni mbwani ukwila? Wamlonda yuhi?"

Maliyamu nakafanyanya kugamba uyo ni mwamizi ywe chibuta, amgamba, "Mkulu, neva ni weye umu-size, nigambila uko umwikiye miye nimguhe."

¹⁶ Yesu amgamba, "Maliyamu!"

Naye Maliyamu ahituka, amgamba kwa Chiebulaniya, "Laboni." Nuko kugamba "Mhinyi."

¹⁷ Yesu amgamba, "Usekunikufya kwaviya sinati kwita kulanga kwa Tate. Mna hita kwa walukolo wangu uwagambile, naita, kulanga kwa Tate nanywi nuyo Tati yenyu, Chohile ywangu nanywi nuyo Chohile ywenyu."

¹⁸ Ivyo Maliyamu Magidalena niyo aita akuwagambila wadya wanampina, awagamba, "Simwona Zumbe". Nakugamba nakamgambila ivyo.

Yesu awalaila wanampina wakwe

Matayo 28:16-20; Mako 16:14-18; Luka 24:36-49

¹⁹ Yendaga chisingi cha zuwa dya kuhumula wanampina nawadugana hamwenga mndani mwe nyumba, nyivi nazivugalwa kwaviya nawakawogoha vilongozi wa Chiyahudi. Yesu niyo eza, achimala hagati hawo, awagamba, "Utondowazi utende kwenyu!" ²⁰ Eze alonge ivyo, niyo awalagisa imikono yakwe no lubavu lwakwe. Awo wanampina weleleswa kumwona Zumbe. ²¹ Yesu awagamba vituhu, "Utondowazi utende kwenyu! Saviya Tate anisigile miye nami nawasigilani nyuwe." ²² Eze alonge ivyo niyo awavila awagamba, "Hokelani Muye Ukukile. ²³ Hegu mnawalekeila wantu masa yawo, masa yawo nayalekeilwe. Mna hamnawalekeile, hawalekeilwe masa yawo."

Yesu na Tomaso

²⁴ Mna Tomaso zina tuhu naketangwa pacha nendile hahali umo Yesu akeza. ²⁵ Ivyo wadya wanampina watuhu wamgamba, "Chimwona Zumbe."

Tomaso awagamba, "Sinawone nkwasulo ze mitunga mwe mikono yakwe, na kupampasa umkono wangu mo lubavu lwakwe, sanizumile."

²⁶ Zeze yajinke mazuwa mnane awo wanampina nawehamwenga mudya mnyumba, Tomaso naye nehamwenga nawo, nyivi nazivugalwa, mna Yesu niyo eza, achimala hagati hawo, akalonga, "Utondowazi utende kwenyu!" ²⁷ Niyo amgamba Tomaso, "Ika ididole dyako hano, ukaule mikono yangu, ninka umkono wako ukaule ulubavu lwangu. Usekutenda na nkama, mna zumila."

²⁸ Tomaso amhitula, "Weye wi Zumbe dyangu!, Weye wi Chohile ywangu!"

²⁹ Yesu amgamba, "Togola, wazumila kwaviya kuniwona? Ujimbiko wimwe wadya wakuzumila mna hawaniwone."

Vilekile Ichitabu chino chikawandikwa

³⁰ Yesu kadamanya vilagiso wituhu vilozize kulongozi kwa wanampina wakwe mna havinati kuwandikwa mwe chitabu chino. ³¹ Mna zino ziwandikwa chani mzumile kugamba Yesu ni Kulisito Mwambula, Mwana ywa Chohile, mzumile mtende na ujima kwa udahi wa zina dyakwe.

Yesu awalaila wanampina mfungate

21 Ivyo vize viheze, Yesu niyo awalaila naho wanampina wakwe mpezo mwe diziwa dya Tibeliya. Kawalaila vino; ² Simoni Petulo na Tomaso akwitangwa pacha na Nasanieli mkaya ywa mzi wa Kana mwe isi ya Galilaya, wana waidi wa Zebedayo hamwenga na wanampina watuhu waidi wa Yesu wendile wose wehamwenga. ³ Simoni Petulo awagamba, "Nakulowa samaki."

Nawo wamgamba, "Suwe naswi chaitanya na weye." Niyo waita, wakukwela ngalawa, mna nechilo icho hawapatile chochose. ⁴ Kwize kukonge kucha, Yesu nakachimala mpezo mwe diziwa, mna wanampina hawamanyize kugamba ni Yesu. ⁵ Yesu awauza, "Wabwanga, hamnati mpate samaki?"

Wowo wamhitula, "Bule! Hachinati kupata chintu."

⁶ Yesu awagamba, "Dulani ulwavu ntendele ya kulumbe ye ngalawa, nanywi namlowe samaki." Wadula ulwavu, mna hawadahile kuluvuta vituhu kwaviya samaki nazilozesa.

⁷ Aho yudya mwanampina aungiswe ni Yesu amgamba Petulo, "Ni Zumbe!" Simoni Petulo eze eve kugamba mntu yudya ni Zumbe, ahadya evika suche yakwe, kwaviya nahavikile niyo apilikila mwa mazi. ⁸ Wadya wanampina watuhu naweza na ngalawa kuno wakalukwesa ulwavu lumemile izisamaki. Naho nendile hawehale na kwe isi kunyaile, nazikabula nako gana kulaila kudia kunyaile. ⁹ Weze wabule kunyaile, wawona nkala za moto ujimbigwe, mlanga mwakwe mwikwa samaki na mgate. ¹⁰ Yesu awagamba, "Zileteni hano izisamaki izimwenga mlowile."

¹¹ Simoni Petulo akwela mwe ngalawa, akweseza kunyaile ludyu ulwavu lumemile izisamaki nkulu gana na milongo mishano na ntatu. Samaki nazilozesa, mna ulwavu halukantike. ¹² Yesu awagamba, "Soni mdye." Hahana hata mwanampina ajezize kumuza, "Weye wi yuhi?" Kwaviya nawavimanya ni Zumbe. ¹³ Yesu eza, aguha mgate awenka akajika aguha samaki naho awenka.

¹⁴ Iyo yendaga nkanana ya katatu Yesu kuwalaila wanampina wakwe eze auyuke.

Yesu asimwila na Petulo

¹⁵ Weze wajike ukudya, Yesu amuza Simoni Petulo, "Simoni mwana ywa Yohana! Togola, wanunga miye kujinka wano?"

Naye amhitula, "Heye Zumbe, weye kuvimanya kugamba miye nakunga."

Yesu amgamba, "Lisa ngoto zangu." ¹⁶ Akaheza amgamba nkanana ya kaidi, "Simoni mwana ywa Yohana! Togola, wanunga?"

Petulo amhitula, "Heye Zumbe, kuvimanya nakunga."

Yesu amgamba, "Dima izingoto zangu." ¹⁷ Yesu amuza nkanana ya katatu, "Simoni mwana ywa Yohana! Togola, wanunga?"

Aho Petulo kengilwa ni chinyulu kwaviya kamuza nkanana ntatu, "Wanunga?" Niyo amgamba, "Zumbe, weye kumanya yose. Weye kuvimanya kugamba miye nakunga."

Yesu amgamba, "Lisa izingoto zangu! ¹⁸ Nakugambila chindedi, hadya wendaga wi mbwanga nakuzwela kw-evisa mwenye na kwita kokose ukunga. Mna aho ukunga udalahaile, nochumize mikono yako na mntu mtuhu nakuvike na kukwigala hwikunga." ¹⁹ Kwa kulonga ivyo, Yesu nakalagisa viya Petulo akunga abanike nakwigala ntunyo kwa Chohile. Akaheza amgamba, "Nitimila."

Yesu na Mwanampina Mtuhu

²⁰ Aho Petulo eze ahituke, amwona yudya mwanampina nakaungiswa ni Yesu atimila. Yuno ni yudya mwanampina ekalaga hajihi na Yesu mwe nkande ye Pasaka na kumuza, "Zumbe ni yuhi nakuhituke?" ²¹ Petulo eze amuwone uyo, amuza Yesu, "Zumbe, togola yuno naye?"

²² Yesu amhitula, "Uneva haunga asigale kubula aho hwizila, wavyungilani? Weye nitimila miye."

²³ Ivyo imbuli iyo niyo yazagala mgati mwa wadya walukolo kugamba mwanampina uyo haabanike. Mna Yesu hamgambile kugamba mwanampina uyo habanike, mna nakagamba, "Uneva haunga asigale kubula aho hwizila, wavyungilani?"

²⁴ Uyo mwanampina nuyo aukule izimbuli zino na kuziwandika. Naswi chimanya kugamba alongile ni chindedi.

Nkomelezo

²⁵ Kuna mbuli ntuhu zilozize adamanye Yesu, hegu uneva zawandikwe zose, chindedi isi yose hayachintile kwika ivitabu vyawandikwe.

NTENDWA

ULONGOZI

Chitabu cha Ntendwa ni lugano lwa nkongelo ya bunga dya wamzumile Kulisito na ivyo dizagale kukongela ko mzi wa Yelusalemu kubula Yudeya kubula Samaliya na Uhelo we isi, saviya Kulisito awagambile wanampina wakwe henati kwita kwembingu (Nten 1:8). Chiwandikwa ni Luka uyudya awandike Mbuli Yedi iwandikwe ni Luka. Endaga tabibu naho nakakaulisa mo kutundulia na kwika kuwaza. Kelagisa mwe vitabu vyose vidi, Mbili Yedi iwandikwe ni Luka, na Ntendwa kwa Teofilo uyo endaga Mgiliki, mna vitabu vino iviya vyawagila mwa Wakulisito wose Wagiliki na Wayahudi (1:1).

Vyafanyanywa kugamba chitabu cha Ntendwa chawandikagwa 60-64 AD kwaviya chibindilizwa umo Paolo henati kulekeilwa kulaila kwechifungo. Naho Luka atambaga na msigilwa Paolo vyafanyanywa chawandikagwa komzi wa Antiyokiya. Chitabu cha Ntendwa ni mjendelezo wa Mbuli Yedi iwandikwe ni Luka yakongela na kwita kwa Yesu kwembingu. Mwalo wa Luka mo kuwandika ni umwenga na uduya wa Mbuli Yedi iwandikwe ni Luka. Nakaunga Teofilo awahinye wakulisito wakujenyela saviya amhinyize, ivyo kawandika pwilili vikumlanga Yesu, wikazi na kuzagala kwa Ukulisito.

Chitabu cha Ntendwa chachilaviza mliganyo wa bunga dya wamzumile Kulisito we nkongo na viya wamkaule saviya kwikala kwa kumzumila Yesu. Mliganyo wa wasigilwa wachilagisa jejeje ivyo nguvu za Muye Ukukile mwe ujenyeza ulosi wa Mbuli Yedi kwa watuhu.

Vimndani

Nkongo Muye Ukukile wawezila wanampina na bunga dya wamzumile Kulisito dyakonga kukula (1:1-8:1).

Ukajika masulumizo ya bunga dya wamzumile Kulisito na kuzagala kubula Yelusalemu (8:2-12:23).

Ukajika aho utafi wa nkongo wa Paolo kumsankanila Chohile (12:24-14:28).

Ukajika chitala chadugana komzi wa Yelusalemu wafanyanye vikungwa mwa wantu wahya wakumzumila Yesu (15:1-35).

Utafi wa kaidi wa Paolo mo kumsankanila Chohile (15:36-18:22).

Ukajika aho atamba katatu mo kumsankanila Chohile (18:23-20:38).

Ukajika Paolo agwilwa komzi wa Yelusalemu (21-26).

Uhelo Paolo egalwa komzi wa Lumi (27:28).

1 Kwa mkulu Teofilo,

Mwe chitabu changu cha nkongo nawandikaga mbuli zose Yesu adamanyaga na kuhinya kukongela akongile indima yakwe, ² kubula idizuwa aguhigwe kwigalwa kulanga. Umo henati kwitulwa, kalavya sigilizi kwa udahi wa Muye Ukukile kwa wantu asagule watende wasigilwa. ³ Mazuwa milongo mine file yakwe ize ijinke kawalaila nkanana ziloziye wadya asagule vyatenda wazumile kugamba kauyuka. Wamwona niyo wasimwila naye mbuli za Uzumbe wa Chohile. ⁴ Umo wendaga hamwenga awenka sigilizi ino, "Msekuhalawa Yelusalemu, mna mgoje jeleko, Tate agambaga nawenke, jeleko mwanivaga halonga. ⁵ Yohana abatizaga kwa mazi mna nyuwe mazuwa majeche yakwiza nambatizwe kwa Muye Ukukile."

Yesu enulwa kwita kwe mbingu

Mako 16:19-20; Luka 24:50-53

⁶ Umo wasigilwa weze wadugane na Yesu, wamuza, "Zumbe togola, nauvuze uzumbe kwa wantu wa Izraeli chipindi chino?"

⁷ Yesu awagamba, "Chipindi na ntendwa izo vikwa ni udahi wakwe Tate mwenye, siyo mbuli yenyu kumanya navilaile ini. ⁸ Mna umo Muye Ukukile akunga awezile, namhokele nguvu naho namtende waukuzi wangu mo mzi wa Yelusalemu, na mo mkowa wa Yudeya woseni hamwenga na Samaliya na ntendele ze isi." ⁹ Eze alonge ivyo aguhigwa kulanga kwembingu kuno wakamsinya niyo ingu dyamgubika wadunduga kumwona.

¹⁰ Nawechei wakasinya kulanga kwa maingu umo Yesu akaita, aho walaila wagosi waidi wachimala mnkanda mwawo wavaile suche zing'aile chwee.

¹¹ Wagamba "wantu wa Galilaya, nimbwani mchimale

aho kuno mkasinya kulanga kwa maingu? Yuno Yesu aguhigwe mwenyu kwita kwembingu nauye mwesila ino mumwone akaita kwembingu.”

Matiya asagulwa hantu ha Yuda

Matayo 27:3-10

¹² Wasigilwa niyo wauya komzi wa Yelusalemu wakalaila Lugulu lwa Mizeituni uhale wa chilomita imwenga vino kulaila komzi uwo. ¹³ Niyo wengila mo umzi na kwita hanyumba nawakekala wakina Petulo na Yohana na Jemsi na Anduleya na Filipino na Tomaso na Batolomayo na Matayo na Yakobo mwana ywa Ali-fayo, Simoni Mgombela si yakwe na Yuda mwana ywa Yakobo. ¹⁴ Chila nkanana nawakadugana hamwenga mwe fyo wakalombeza kwa Chohile, kwa moyo umwenga umo namna wavyele na Maliyamu mamiyakwe dya Yesu hamwenga nawalukolo wakwe.

¹⁵ Mazuwa majeche halaila mdugano wa wazumile wakubula gana na milongo midi, Petulo achimala na kulonga, ¹⁶ agamba, “Wazumile weyangu, Mawandiko yachinta, Muye Ukukile nakayasimwila kwa Daudi, kulotela mbuli za Yuda, atendile chilongozi ywa wadya wamgwile Yesu. ¹⁷ Yuda nehamwenga na suwe, asagulaga atende mnyetu mwe ndima yetu.”

¹⁸ Kagula nkonde kwe hela idya ahokele moku-damanya ntendwa zihaye niyo abanikila umo mwe nkonde, katulika izinda, utumbo wose ulaila kuse.

¹⁹ Wantu woseni wakwikala Yelusalemu weva imbuli iyo, niyo mwe semo yawo waitanga “Akolidama” nuko kugamba “Nkonde ya sakame.”

²⁰ “Iwandikwa mwe chitabu che zabuli kugamba, ‘Nyumba yakwe itende heina chintu, yoyose asekuikala.’

Naho iwandikwa, ‘Mntu yoyose mtuhu atoze hantu he ndima yakwe.’

²¹ “Elo, mntu yumwenga mgati mwa wadya chajesanyaga mwe chipindi china Zumbe asagulwe atende mlongi ywa uyuko wa Zumbe Yesu. ²² Mntu uyo aungwa atende nachiwose hamwenga umo Yesu nakatamba naswi kukongela viya Yohana ambatizaga kubula kuuyuka kwa Yesu akaguhigwe kwigalwa kwembingu.”

²³ Iyoy waika wantu waidi, Yusufu naketangwa Balisaba naho Yusito ywa kaidi ni Matiya. ²⁴ Niyo walombeza kwa Chohile, “Zumbe, kumanya fanyanyi za chila yumwenga, chilagise wantu waidi wano ni yuhi usagule ²⁵ kutenda msigilwa hantu ha ndima ya Yuda, alaile kwita hantu hakumwagila.” ²⁶ Niyo wadamanya tegatega kumsagula yumwenga mwa wadya awaidi, asagulwa Matiya kwingila mwe idifyo dya wasigilwa mlongo na yumwenga.

Kwiza kwa Muye Ukukile

2 Dize dibule zuwa dya Pentekosite, nuko kugamba zuwa dya milongo mishano Yesu eze enulwe kwita kwembingu wazumile woseni wadugana hantu hamwenga. ² Aho, halaila izwi kulaila kulanga dikuvumila saviya nkung'unto, niyo yamema mwe nyumba yose umo nawekale. ³ Niyo wawona chintu chikale

savia myale ya moto izagale nakumdonta chila neyaho. ⁴ Woseni niyo wamemezwa ni Muye Ukukile nakukonga kutamwila lugha ntuhu viya Muye Ukukile awadahize kulonga.

⁵ Nahana wantu walozize wa chiyahudi wakumvikila Chohile walaile kwe si zose nawekala Yelusalemu.

⁶ Weze weve lwasu ulu, fyo kulu dyadugana. Wose wehelwa kwaviya chila yumwenga kaweva wadya wazumile wakalonga mwe zisemo zawo wenye. ⁷ Mokwehelwa kwawo, wagambana, “Togola wantu wano wakusimwila vino sawo Wagalilaya! ⁸ Vyatenda viyahi naho chose chaweve wakasimwila mwe semo zetu?

⁹ Chalawa Patiya na Mediya na Elamu, kulaila Mesopotaniya na Yudeya na Kapadokiya, kulaila Ponto na Asiya, ¹⁰ Kulaila Filigiya na Pamfiliya, kulaila Misili na mizi ya Libiya hajihi na Kilene. Watuhu chiwajeni chilaila Lumi, ¹¹ woseni Wayahudi hamwenga na sawo Wayahudi watimile sila ya Chiyahudi ya kumlonda Chohile, watuhu chilaila Kilete na Uwalabuni, suwe choseni chaweve wakalonga mwe ntendwa zetu wenye mbuli nkulu Chohile adamanye.” ¹² Wehelwa na kususuhala, wauzana chila yumwenga, Vino nivyo mbwani? ¹³ Mna watuhu nawakawabela kuwagamba, “Wantu wano wakolwa mpombe pya.”

Ulosi wa Petulo

¹⁴ Petulo niyo achimala hamwenga nawasigilwa mlongo na yumwenga kwa izwi kulu, akonga kugutula idifyo dya wantu. Wayahudi weyangu na wose mkwikala Yelusalemu netegelezani niwagambile imbuli ino yagaze. ¹⁵ Wantu wano hawakoligwe, mwawafanyanya vihiye, mtondo wa sa ntatu ino. ¹⁶ Vино nivyo muwoni ywa Chohile Yoweli alongaga

¹⁷ Chohile agamba vino nivyo hunga nitende mwa mazuwa yo uhelo,

Nanilavye Muye wangu kwa chila yumwenga.

Wana wenyu wa chilume na wachiche nawalonge ulosi wangu,

wana wenyu wa chilume nawawone uwoni, wadalaha nawo nawalote sozi.

¹⁸ Hata mwa watumwa wangu wose wachigosi na wachivyeye,

naniwenke Muye Ukukile mwa mazuwa ayo, nawo nawalonge ulosi wangu.

¹⁹ Nanidamanye vilagiso kulanga na mpituko hasi heisi.

Nakutende na sakame, moto na mosi uzamile,

²⁰ zuwa nadjelwe chiza,

mnenge nawo nauhitukile winkundu saviya sakame, umo zuwa dikulise naho zuwa dyo kwizila Zumbe hadinati kwiza.

²¹ Akajika, wantu wose nawalombeze kwa zina dya Zumbe nawakombolwe.

²² Nyuwe wagosi wa Waizulaeli tegelezani, Yesu ywa Nazaleti nani mntu udahi wakwe kulaila kwa Chohile wikwa holumpe mwenyu kwa vilagiso na mpituko Chohile adamanye mwakwe. Nyuwe wenye muimanya imbuli iyo kwaviya ilaila mwenyu. ²³ Chohile amanyaga

mzungu wakwe mwenye, kugamba Yesu kenkizwa mwe imikono yenyu, mumkoma kwa kuwalekela wantu wavu wamkome kwa kumtundika mo msalaba.

²⁴ Mna Chohile kamuyusa, kamtenda udahi wa file usekumdaha, kwaviya kalekeilwa mwa masulumizo ya file. ²⁵ Daudi kamlongela vino,

²⁶ “Namwonaga Zumbe nkanana zose mwa meso yangu,

ehajih na miye naho sanisingisike.

²⁷ Ivyo selevela vidala,

ulosi wangu umema chinyemi.

Miye hata uneva umwili naubanike,

nanikale na msuhi,

²⁸ kwaviya weye Chohile honase mwe si ya wabanike.

Homwase mtumwa ywako mkuka awoile kuzimu.

²⁹ Kunilagisa sila ikunigala ko ujima,

uwiyah wako wanibwedeza.’

³⁰ “Walukolo weyangu, naungwa niwagambile pwilili

ichindedi mwa tate mkulu Daudi. Kabanika na

kuhambwa, mbila yakwe chinanayo hano mwa

mazuwa yano. ³¹ Nani muwoni naho nakavimanya

Chohile alongaga namwinke mbwani, Chohile elisaga

kugamba nanimwinke yumwenga mo lukolo lwa Dau-

di chigoda cho useuta saviya Daudi neli. ³² Daudi naka-

wona viya Chohile akunga atende, ivyo alonga mbuli

za kuyuka kwa Zumbe Yesu Kulisito umo akagamba,

‘Hasigwe kuzimu,

mwili wakwe hauwoile mwe mbila.’

³³ Chohile kamuyusa yuno Yesu, suwe chose chaukula

ichindedi chino. ³⁴ Kenulwa koudahi wa Chohile, Tati

yakwe, naho kahokela Muye Ukukile kwakwe saviya

Chohile alongaga. Vino mkuwona na kwiva haluse

nivyo Muye Ukukile awajuluzize. ³⁵ Suyo Daudi aitile

kwembingu, mna nuyo agambaga,

‘Zumbe alongaga kwa Zumbe dyangu,

Ikala halume hangu

³⁶ kubula niwatende wehi wako wekale hasi he viga

vyako.’

³⁷ “Niyo wantu wose we nyumba ya Izulaeli wamanya

kugamba yuno Yesu wamtungikaga mo msalaba nuyo

atendigwe Zumbe naho Kulisito Mkombola asagulwe

ni Chohile.”

³⁸ Umo wantu weze weve imbuli ino niyo wengilwa ni

chinyulu mwe myoyo yawo na kulonga kwa Petulo na

wasigilwa watuhu, “Walukolo wetu chitende mbwani?”

³⁹ Petulo awagamba, “Chila yumwenga ywenyu eile

masa yakwe naho abatizwe kwa zina dya Yesu Kulisito,

naho mkunga mlekeilwe masa yenyu niyo mwahokela

Muye Ukukile uyo ntunyo. ⁴⁰ Chiya Chohile alongaga

nawenke nyuwe hamwenga na wana wenyu, na kwa

wose wehale, wose Zumbe Chohile ywetu awetange

kwakwe mwenye.”

⁴¹ Petulo kawalombesesa naho kwa milosi ilozese

akawafunda, “Kwehonyeni mwa maya ya Chohile yak-

wiza mwa wantu wano wata masa!” ⁴² Wazumile ulosi

walozize wakwe niyo wabatizwa, wantu wakubula ma-

gana milongo mitatu wongezwa mwe idifyo dya wazu-

mile. ⁴³ Wekala welavize kwa wasigilwa, wekala kwa

kulungana, naho wakadya ndala na kumlombeza Chohile.

Wikazi mwa Wazumile

⁴³ Vilagiso vilozize na mpituko nazikadamanywa ni wasigilwa, chila yumwenga niyo amema woga.

⁴⁴ Wazumile wose nawekala hamwenga wakajesa

mbuli zawo chimwe mwe chila chintu nawananacho.

⁴⁵ Wakataga vintu na ugoli wawo nakuwenka wantu

hela viya chila yumwenga akunga. ⁴⁶ Zuwa hata zuwa

wadugana mwe bunga hamwenga kwe Nyumba nkulu

ya Chohile, naho wakadya ndala mwe zinyumba zawo,

wakadya kwa mwile na myoyo ihoile,

⁴⁷ wakamhongeza Chohile na kubweda untu wedi wa

wantu wose. Chila zuwa Zumbe nakajenyeza wakuho-

nywa mwe idifyo dyawo.

Aholomale ahonywa.

3 Zuwa dimwenga Petulo na Yohana waita kwe Nyumba nkulu ya Chohile sachenda nomsa chipindi cha kumlombeza Chohile. ² Hadya he nchili Ikwitangwa Nchili ntana, nahana aholomale kukongele kwelekwa. Chila zuwa nakegalwa aho akalombeze hela kwa wantu wakwingila mwe Nyumba nkulu ya Chohile. ³ Eze awawone Petulo na Yohana wakengila mwe nyumba nkulu ya Chohile niyo alombeza wamwinke chochose. ⁴ Wamtowa ziso, Petulo amgamba, “Chisinye”. ⁵ Awasinya, akagoja kwinkigwa chintu. ⁶ Mna Petulo amgamba, “Sina hata tundu, mna nahwinke ninanacho, kwa zina dya Yesu Kulisito ywa Nazaleti chimala ujende!” ⁷ Amwinula nomkono wakwe wa kulume kumwambiza enuke. Ahadya nyayo na nkungu zakwe zatoga, ⁸ enuka niyo apilika nakukonga kujenda jenda. Niyo engila mwe Nyumba nkulu ya Chohile hamwenga nawo, akajenda na kupilika kumtogola Chohile. ⁹ Wantu naweyumo wamwona akajenda na kumtogola Chohile, ¹⁰ weze wabunkule kugamba ni yudya nakalombeza, ekale hadya he Nchili ye nyumba nkulu ya Chohile, wose wehelwa na kuwona ni mpituko ni chibwani chimlaile.

Ulosi wa Petulo mwe Nyumba nkulu ya Chohile.

¹¹ Umo uyo mlombezi akatenda na Petulo na Yohana

mwe tao dikwitangwa tawo dya Sulemani, wantu we-

helwa nakuwagulukila. ¹² Petulo eze awawone awantu,

awagamba, “Waizulaeli weyangu, nimbwani mkwehel-

wa vino, naho nimbwani mkuchisinya? Mwafanyanya

ni nguvu zetu wenye hegu wedi china nawo nuwo

ulekile mntu yuno ajende? ¹³ Chohile ywa Bulahimu,

Isaka na Yakobo, Chohile ywa wadalaha wetu, kam-

tunya mtumwa ywakwe Yesu. Mna mumwinkiza mwe

mikono ya maseuta, naho mumlemela mwa meso ya

Pilato, hata Pilato eze ajise kanto dyakwe dya kufun-

gulwa. ¹⁴ Uyo endaga mkuka na ywedi kulongozi kwa

Chohile, mna mumlemela, niyo mwamgamba Pilato

awalekeileni mkomi. ¹⁵ Mumkoma yudya akuwalon-

goza ko ujima, mna Chohile kamuyusa, suwe chi-

waukuzi mwe mbuli ino. ¹⁶ Ni udahi we idizina dyakwe dimwinkile aholomale yuno kudaha kujenda. Icho muwone na kumanya vitendeka kwa uzumizi ye idizina dyakwe, uzumizi mwa Yesu nuwo umtendile mjima, vi-no mkuwona wose.

¹⁷ “Haluse, Waizulaeli weyangu, sivimanya kugamba nyuwe hamwenga na vilongozi wenyu mumdamanya Yesu ivyo kwaviya mwendaga hamvimanyize.

¹⁸ Chohile nakalanga chikale mwe wawoni kugamba Kulisito Mkombola ywakwe na asulumizwe, kadamanya vino chani vitendeke mwe sila ino.

¹⁹ Kweileni masa yenyu, naho mumhitukile Chohile, awausize masa yenyu. Tendani ivyo, ²⁰ mnatenda ivyo chipindi nachize aho Chohile nawenkeni udahi mhya. Kulaila kwa Zumbe, naye namsigile Yesu Kulisito Mkombola asagulwe. ²¹ Nekale kwembingu kubula chipindi chiya chila chintu chadamanywa uhya, viya Chohile alongaga kwa wawoni wakukile chikale.

²² Musa kagamba, ‘Zumbe Chohile ywenyu nawegaileni muwoni saviya anisigile miye, nalaila mwenyu. Mwivise yose akunga awagambile mdamanye. ²³ Chila hemwive muwoni uyo nenegwe ni wantu wa Chohile nakukomwa.’ ²⁴ Wawoni wose kukongela Samwilu na wose wakumtimila, walongaga izimbuli zino yakulaila mwa mazuwa yano. ²⁵ Viya Chohile alongaga nawenke kwa wawoni wakwe ni yenyu, naho mwahangana mwe idilagano Chohile aikiye na wadalaha wenyu. Saviya alongile kwa Bulahimu, ‘Mo lweleko lwako naniwajimbike wantu wose mwe isi.’ ²⁶ Ivyo Chohile kasagula mtumwa ywakwe nakumsigila kwenyu nkongo kuwajimbika kwa kuwatenda wose mleke masa yenyu.”

Petulo na Yohana mwe Chitala.

4 Petulo na Yohana nawachei wakalonga na wantu walavya ntambiko wamwenga na mkulu ywa wamizi wa nyumba nkulu ya Chohile na masadukayo wamwenga wengile. ² Nawehiwa vitedese kwaviya wasigilwa waidi wadya nawakahinya wantu kugamba Yesu kauyuka, chilagiso kugamba wabanike nawauyuke. ³ Ivyo wawagwila na kuwajela mndani kubula zuwa ditimile kwaviya nadiswa kale. ⁴ Mna walozize wevile ulosi uwo niyo wazumila, mligano wawo uloza kubula magana milongo mishano.

⁵ Zuwa ditimile vilongozi wa Chiyahudi, wadalaha na wahinya Sigilizi za Musa wadugana Yelusalemu.

⁶ Wadugana na Anasi mkulu ywa Walavya ntambiko na Kayafa, Yohana, Alekizanda na watuhu we mo lukolo lwa Mlavyantambiko mkulu. ⁷ Wawachimalisa wasigilwa nakuwauza, “Mtenda vino kwa nguvu zani na kwa zina dya?”

⁸ Petulo, akatenda kamema Muye Ukukile awahitula, “Vilongozi wa wantu na wadalaha, ⁹ uneva dyelo mwachuza mwe mbuli zedi adamanyizwe yudya chiwete na viya ahonyigwe, ¹⁰ ivyo wose mvimanye, naho wantu wose wa Izulaeli wavimanya kugamba mntu yuno kachimala mwa meso yenyu vyedi vidala kujinkila udahi wa Zina dya Yesu Kulisito ywa Nazaleti, yudya mumtungike mo msalaba, Chohile naye niyo

amuyusa. ¹¹ Yesu nuyo alongigwe mwa Mawandiko kugamba,

‘Yuwe dilemelwe ni wazesi, dihituka dikungwa vidala mwa yose.’

¹² Wambulwa walondwa kwakwe du, hahali mntu mwe isi yose alavigwe ni Chohile kuchihonya.”

¹³ Wantu wa chitala wehelwa kuwawona Petulo na Yohana wamemile ukankalu, wantu hewena ukulu na umanyi. Wabunkula kugamba nawehamwenga na Yesu. ¹⁴ Mna weze wamwone yudya mntu ahonyigwe kachimala hamwenga na Petulo na Yohana hawalongile chochose. ¹⁵ Ivyo wawagamba wafose mwe chitala niyo wakonga kuwalafya wenye kwa wenye.

¹⁶ Wauza, “Wantu wano chiwatende mbwani? Chila yumwenga mwe Yelusalemu kaimanya mpituko ino nkulu idamanywe niwowo, hachikudaha kuvilemela.

¹⁷ Mna chani ulosi uno usekujendesha mwa wantu, chiwafunde wantu wano wasekulonga kwa mntu yoyose kwa Zina dya Yesu.”

¹⁸ Ivyo wawetanga naho nakuwagamba wasekulonga hegu kuhinya naho mwe Zina dya Yesu. ¹⁹ Mna Petulo na Yohana wawahitula, “Lamulani wenye ni chihichedi mwa meso ya Chohile. Kuweva nyuwe hegu kumwiva Chohile. ²⁰ Kwaviya hachikudaha kuleka kulonga chintu chiwone wenye na kwiva.” ²¹ Ivyo Ichitala chawafundisa na kuwalekela. Wawiwona kugamba havikudahika kuwakantila kwaviya wantu nawakamtogola Chohile kwa yudya aholomale kuhona. ²² Yudya mntu ahonyigwe endaga na mihilimo milongo mine.

Wazumile walombeza ukankalu kwa Chohile

²³ Petulo na Yohana weze walekelwe niyo wauya kwedifyo dyawo kuwagambila chilongigwe ni walavyantambiko wakulu hamwenga na wadalaha.

²⁴ Wazumile weze weve wahangana na kumlombeza Chohile, “Mkulu na Mumbi ywe mbingu, si na bahali na vyose viyumo. ²⁵ Kwa sila ya Muye Ukukile kulonga kwa tati yetu Daudi mtumwa ywako, umo ukagamba, ‘Nimbwani sawo Wayahudi mwingila maya, ni mbwani wantu nawadamanya vya bule?’

²⁶ Mazumbe we isi wemalanya, vilongozi nawo wadugana kwa kumhiga Zumbe na Kulisito Mkombola ywakwe.’

²⁷ Ichindedi Helode na Pontiyo Pilato wadugana hamwenga na sawo Wayahudi mo mzi uno wakatenda na wantu wa Izulaeli kumhiga Yesu, mtumwa ywako akukile, umtendile Kulisito Mkombola. ²⁸ Wadugana chani wadamanye chila chintu chiya weye kwa udahi wako na kunga kwako, kugamba na vilaile. ²⁹ Haluse, Zumbe, kaula wachitisa, chidahize watumwa wako chilonge ulosi wako kwa ukankalu wose. ³⁰ Chulusa umkono wako chani uhonye wantu, damanya mpituko na vilagiso kwa Zina dya Yesu mtumwa ywako akukile.”

³¹ Weze wabinde ukulombeza kwa Chohile, hantu naweli hasingisika. Wose niyo wamemezwa Muye Ukukile nakukonga kulonga ulosi wa Chohile kwa ukankalu.

Wazumile wahangana mwe vintu vyawo.

³² Fyo dya wazumile nawekevana mwe zifanyanyi na mwe myoyo. Hahali hata yumwenga mwawo agambile chintu ananacho ni chakwe mwenye, mna wahanganila vintu vyawo wanavyo. ³³ Kwa nguvu nkulu wasigilwa waukula kuyuka kwa Zombe Yesu, Chohile naye kawajimbika wose. ³⁴ Mwedifyo dyawo nahehena mntu akaunga chintu. Wadya wata nkonde hegu nyumba wazitaga, hela wahokele wegala kwedifyo, ³⁵ nakuwenka wasigilwa, izihela izo zipangilwa kwa chila yumwenga viya akunga.

³⁶ Ivyo Yusufu, mlawi elekwe Sipulasi etangwe ni wasigilwa Banaba, nuko kugamba "Akujela moyo", ³⁷ kataga nkonde yakwe niyo awenka wasigilwa izihela.

Anania na Safila

5 Mntu yumwenga akwitagwa Ananiya, hamwenga na mkaziwe Safila wataga nkonde yawo. ² Mna nawevana na mkaziwe wekiye hamwenga hela niyo wenkiza zisigale kwa wasigilwa. ³ Petulo amgamba, "Ananiya nimbwani ukamwinka Shetani luhenyu na kumdanta Muye Ukukile kwa kusigaza hela uhokele mo kutaga inkonde yenyu?" ⁴ Nkonde naniyako umo hunati kuitaga, izihela izo nanizako umo utagile kale. Nimbwani naho ukudamanya imbuli ino? Humdantile mntu, kumdanta Chohile." ⁵ Aho, Ananiya eze eve imbuli iyo, agwa hasi na kubanika, woseni wevile imbuli iyo niyo wengilwa ni woga. ⁶ Wabwanga weza na kuu-visa sanda umwili wakwe na kuuhamba.

⁷ Zeze yabule masaa matatu vino, mkaziwe akatenda haimanyize imbuli ilaile, engila. ⁸ Petulo amuza, "Nigambila, vino chino nichihimo chose mhokele weye na mgosiwo kwa kutaga inkonde yenyu?"

Safila ahitula, "Nichindedi, ni chihimo chijima."

⁹ Petulo amgamba, "Nimbwani weye na mgosiwo mwaujeza Muye wa Chohile? Wantu wamhamba mgosiwo we ho lwivi, nawakuguhe weye nawe" ¹⁰ Aho naye agwa nakubanika. Wadya wabwanga wengila na kumbwila kabanika, wamlavya wakumhamba hankanda he mbila ya mgosiwe. ¹¹ Wantu wose we nyumba yo kuvikila na wantu watuhu wevile imbuli iyo niyo wengilwa ni woga.

Mpituko na vilagiso

¹² Wasigilwa wadamanya mpituko na vilagiso vilozize mwa wantu. Wazumile wose niyo waduganaga hamwenga holwazo lwa Sulemani. ¹³ Mntu suyo kanuni hajezize kulungana nawo, wantu watuhu sawo wo uzumizi umwe wawatogola.

¹⁴ Wantu walozize niyo wakonga kwingila mweidifyo, fyo dya wagosi na wavyele wamzumila Zombe. ¹⁵ Wantu nawakegala wanyonje mwezisila na kuwagoneza mwezisazi na micheka chani chizuli cha Petulo chiwagubike wamwe wawo umo akajinka. ¹⁶ Mafyo ya wantu kulaila mwemizi ikuzunguluka Yelusalemu we-

gala wanyonje na wata mpepo nchafu, nawo wose niyo wahonywa.

Wasigilwa wajelwa mndani.

¹⁷ Niyo Mlavyantambiko mkulu naweyawe wose, wantu wa bunga dya Masadukayo, wengila finju.

¹⁸ Wawagwila wasigilwa na kuwajela mndani. ¹⁹ Mna ichilo icho mndima ywa kwembingu ywa Zombe niyo awavugwila ulwivi wafose, nakuwagamba, ²⁰ "Kachimaleni kwe Nyumba nkulu ya Chohile nakuwagambila wantu mbuli za ujima uno mhya". ²¹ Dikaswa wasigilwa wengila mwe Nyumba nkulu ya Chohile nakukonga kuhinya.

Mlavyantambiko mkulu na weyawe wawetanga hamwenga wantu wakulu wose Wayahudi mwe mdugano we Chitala, niyo wasigila wasigilwa wadya wegalwe kulongozi kwawo. ²² Mna wamizi wasigilwe weze wabule kwedijeleza, hawawabwile wasigilwa, ivyo wauya kwe chitala kuilonga imbuli iyo, ²³ "Chize chibule kwedijeleza chibwila ulwivi luvugalwa, naho wamizi nawo wemwendima yawo, mna chize chivugule ulwivi, hachibwile mntu mndani".

²⁴ Walavyantambiko wakulu na vilongozi we Nyumba nkulu ya Chohile weze weve imbuli iyo, wehelwa, ni chibwani chiwalaile wasigilwa. ²⁵ Niyo alaila mntu, engila kuwagamba, "Tegelezani, wadya wantu mjeile mndani mwe nyumba nkulu ya Chohile wahinya wantu."

²⁶ Ivyo yudya mkulu na wantu wakwe waita wakuwavuza wamizi awo. Hawawagwile kwa nguvu kwaviya nawakogoha wanasekutoigwa mayuwe.

²⁷ Wawachimalisa wasigilwa mwe chitala chikulu, Mlavyantambiko Mkulu niyo awauza. ²⁸ "Chiwaunga msekuhinya kwa zina dya yuno mntu, mna kaulani icho mdamanye, mahinyo yenyu yazagala Yelusalemu yose, naho mwaunga mchitende suwe chimkoma yuno mntu."

²⁹ Petulo na wasigilwa weyawe wahitula, "Chaungwa chimwive Chohile, mna sawo wantu. ³⁰ Chohile ywa watati zetu kamuuyusa Yesu mwize mumkome kwa kutundikwa mo msalaba. ³¹ Chohile kamwinula komkono wakwe wa kulume atende chilongozi na mhonyi kuwenka wantu wa Izulaeli chipindi cha kulombeza kulekeilwa masa yawo, naho masa yawo nayauswe. ³² Suwe chiwaukuzi we zimbuli zino, Chohile kawenka Muye Ukukile wadya wakumwiva naye aukula imbuli iyo."

³³ Wantu chitala weze weve niyo wehiwa kubula waunge wasigilwa wadya wakomwe. ³⁴ Mna yumwenga mwawo, Falisayo akwitangwa Gamalieli, mhinyi ywa Sigilizi akutunyiswa ni wantu wose, niyo achimala. Awaunga wasigilwa watendegezwe hadodo, ³⁵ niyo alonga kwechitala, "Waizulaeli weyangu, msinyise chiono mkunga muwadamanyize wano wantu.

³⁶ Mwakumbuka kugamba Teuda aho chikale alailaga akagamba yeye ni mntu mkulu, wantu wakubula magana milongo mine niyo wahangana naye. Mna niyo akomwa, wadya wose nawakamtimila watimkana, imbuli yakwe niyo ifila aho. ³⁷ Yuda wa Galilaya naye niyo

alaila chipindi cha kuwazwa, naye atimilwa ni fyo, mna naye kakomwa, wose nawakumtimila niyo watimkana. ³⁸ Haluse mwe imbuli ino, nawagambila msekuwatan-da chintu wantu wano. Walekeni wenye, hegu chino wakutenda ni chamntu, nachagile, ³⁹ mna hegu uneva chalaila kwa Chohile hamkudaha kuchihinga. Mwada-ha kutenda mwamhiga Chohile.”

Ichitala niyo chatimila yadya alongile Gamalieli. ⁴⁰ Wawetanga wasigilwa nakuwahuta hamwenga nakuwaunga wasekuhinya naho kulonga kwa zina dya Yesu niyo wawalekela. ⁴¹ Wasigilwa weze walawe mwe-chitala weleleswa kwaviya Chohile kawawona wawag-ilwa wakunte kwachausa cha Yesu. ⁴² Chila zuwa mwe Nyumba nkulu ya Chohile na mwe izikaya za wantu nawakahinya na kulonga mbuli zedi za Yesu Kulisito Mkombola.

Wambizi Mfungate

6 Mazuwa ayo, umo wanampina wakajenyela, kwendaga na mang'ung'uziko mgati mwa wadya Wayahudi wakulonga chigiliki na wadya wakulonga Chiebulaniya. Wadya wendaga akalonga Chigiliki na wakang'ung'uzika kugamba wavyele wabanikilwe ni wagosi zawo nawakajalwa mo kuwapangila mwe viya wakunga chila zuwa. ² Ivyo wadya wasigilwa mlongo na waidi niyo wetanga hamwenga na wanampina na wazumile nakuwagamba, “Siyo vyedi suwe chileke ku-longa mbuli yedi ya Chohile chisinye mbuli za hela. ³ Ivyo, walukolo, sagulani wantu mfungate mgati mwenyu mkumanya wamema Muye Ukukile na umanyi chiwatende wakunga watimile imbuli ino. ⁴ Suwe wenye chitende na chipindi chitali cha ku-lombeza kwa Chohile na kulonga mbuli zedi za Chohile.”

⁵ Idifyo jima dya wazumile dibweda viya waungile awasigilwa, elo wamsagula Sitefano, mntu amemile uzumizi na Muye Ukukile, watuhu ni Filipo, Plokolo, Ti-moni, Pamena na Nikolawo mhituki wa Antiyokiya ahi-tukile kutimila dini ya Chiyahudi. ⁶ Idifyo diwegala kwa wasigilwa, wawalombezeze kwa Chohile nakuwa-jelekela mikono.

⁷ Mbuli ya Chohile niyo yajendeleza kuzagala. Wanampina wajenyela vitendese, walavya ntambiko walozise wahokela uzumizi.

Sitefano agwilwa.

⁸ Sitefano, ajimbikiswe ni Chohile, naho amemile nguvu, kadamanya mpituko na vilagiso vilozize mwa wantu. ⁹ Mna wantu wasiku walaila chani wahigane na Sitefano. Mgati mwa wantu awo wendaga ni wantu wanyumba ya kuvikila ikwitangwa Mahulu, naina Wayahudi wakulaila Kilene na Wasikandaliya. Wawo hamwenga na watuhu wakulaila Silisiya na Asiya nawakamlaha Sitefano. ¹⁰ Mna wadunduga kumhuma kwachausa cha umanyi wakwe na kwachausa cha Muye Ukukile amlongoze Sitefano kulonga, hawamlemele. ¹¹ Ivyo wawafumbasa wantu wamwen-

ga wagambe, “Chimwiva akamhiga Musa na Chohile.” ¹² Elo niyo wawasongaganya wantu na wadalalaha, na wahinya Sigilizi. Wamgwila Sitefano nakumwigala kwe-chitala. ¹³ Niyo wegala wantu waukule udanti kugamba, “Mntu yuno chila nkanana nakahuluta Nyumba ya Chohile, na Sigilizi ya Musa.” ¹⁴ Chimwiva akagamba, Yesu ywa Nazaleti nagwise Nyumba ya Chohile nakuhi-tula mazwela yatendigwe ni Musa. ¹⁵ Wose wekalaga mwe Chitala wamsinya Sitefano nakumwona uso wak-we wikala saviya mndima ywa kwembingu.

Ulosi wa Sitefano

7 Mlavyantambiko mkulu amuza Sitefano, “Vino ni chindedi?”

² Sitefano ahitula, “Walukolo na watate, netege-lazani, umo mkale ywetu Bulahimu henati kwita kwikala Halani, Chohile atakate kamlaila Bulahimu uko Mesopotaniya ³ nakumgamba, ‘Yase ikaya yako na isi wite kwe si hunga hulagise.’ ⁴ Niyo ayasa isi yakwe niyo aita Halani. Tati yakwe Bulahimu eze abanike, Chohile kamsamiza amwigala kwe isi mkwikala vino haluse. ⁵ Chohile hamwinkile Bulahimu hantu hohose hatende ulisi wakwe mwenye, henkigwe hata nten-dele, mna Chohile amgambilaga namwinke itende yakwe hamwenga na lukolo lwakwe. Chohile akadamanya ivyo Bulahimu nahena mwana. ⁶ Vino nivyo Chohile amgambaga, ‘Cheleko chako nachikale kwe si ya wenye, uko nawatende watumwa naku-damanywa vihiye kwa mihilimo magana mnane. ⁷ Mna naniwakantile wadya wantu wose wakunga wawaten-denit watumwa. Akajika naniwalavye mwe isi iyo chani weze wanisankanile hantu hano.’ ⁸ Niyo Chohile amwinka lagano dya ngasu. Bulahimu niyo amjela ngasu Isaka mazuwa mnane eze elekwe. Isaka naye amjela ngasu mwanawe Yakobo, Yakobo naye awajela wanawe mlongo na waidi, tati yetu chizwele we ichipindi chino chinanacho.”

⁹ “Wana Yakobo wengila finju kwa mlukolo ywawo Yusufu na kumtaga atende mtumwa uko Misili. Mna Chohile endaga hamwenga na Yusufu, ¹⁰ nakamusiza nkunto zose adugane nazo. Yusufu eze alaile mwa meso ya Falao zumbe ywa Misili, Chohile amjimbika na kumwinka umanyi, zumbe naye amwinka Yusufu uzumbe we isi na ukulu wo ugoli wose. ¹¹ Niyo kwagwa gumbo mwe isi yose ya Misili na Kanani, itendile watati zetu wanyale vidala kwa kuswesa nkande, ¹² Yakobo eze eve kugamba Misili kuna nkande niyo awasigila wanawe, watati zetu, mo kutalamka kwawo nkanana ya nkongo. ¹³ Mwe ntambo ya kaidi, Yusufu niyo etambalisa kwa walukolo wakwe, Seuta ywa Misili naye amanya ulukolo lwa Yusufu. ¹⁴ Yusufu niyo am-sigila tati yakwe Yakobo, kugamba, ulukolo lose lukubula wantu milongo mfungate na washano vino, wabule Misili. ¹⁵ Yakobo niyo aita Misili, uko yeye hamwenga na wanawe wabanikila uko. ¹⁶ Wakuzikilwa Shekemu mwe mbila agwile Bulahimu kulawa mwe lukolo lwa Hana kwa chiyasi cha hela.

¹⁷ "Wantu nendile wongezeka kudya Misili umo Chohile akadamanya ndagano amgambilaga Bulahimu. ¹⁸ Niyo kwalaila zumbe hemmanyize Yusufu akongile kuilongoza Misili. ¹⁹ Awadamanyiza chijilajila watati zetu na kuwadamanya vihiye, kuwaunga wawaika kuse watiti wawo wabanike." ²⁰ "Musa, mwana mtana vidala, elekagwa mwe chipindi chino, kasinywa vyedi kwawo kwa myezi mitatu, ²¹ eze alavigwe kuse niyo mwana chivyele ywa Seuta Falao amlogota na kumlela akule. ²² Musa niyo ahinywa umanyi wose wa Chimisili, naye niyo atenda mntu mkulu mwe milosi na ntendwa."

²³ "Musa eze abule mihilimo milongo mine awona akaule ntendwa wakudamanywa Waizulaeli weyawe. ²⁴ Awona yumwenga akadamanywa vihiye ni Mmisili, niyo akumwambiza na kumvuziza Mmisili uyo kwa kumkoma. ²⁵ Nakamanya wantu wakwe nawamanye kugamba Chohile namjeseze awatende walekeilwe mna hawabunkule. ²⁶ Zuwa ditimile awona Waizulaeli waidi watowana, niyo ajeza kuwalamwila na kuwagamba, 'Wagosi tegelezani, nyuwe mwi wamwe, ni mbwani mkudamanyizana yehiye?' ²⁷ Mna judya na kamtowa mnyawe niyo amsindika Musa hankanda, na kumuza, ni yuhi akutendile mkanti ywetu uchilamwile? ²⁸ Wonga unikome saviya umkomile judya Mmisili gulo? ²⁹ Musa eze eve ivyo, aisumka isi ya Misili na kwita si ikwitangwa Midiyani, uko keleka wana waidi.

³⁰ "Mihilimo milongo mine ize ijinke mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amlaila Musa heluwala mwe moto wa kasaka kakuhya hajihi na lugulu lwa Sinai. ³¹ Musa kehelwa chiya awone niyo akasogeila akasaka ako asinye vyedi chikulaila. Mna niyo eva izwi dya Zumbe, ³² 'Miye ni Chohile ywa watati zenyu, Chohile ywa Bulahimu na Isaka na Yakobo'. Musa azingiza kwa woga naho haungile kuhasinya. ³³ Zumbe amgamba, vula ivilatu vyako, hano uchimale hakukile. ³⁴ Siwona viya wantu wangu wadamanyizwe vihiye uko Misili, si va viya wakung'ung'uzika, ivyo siza husigile wite Misili, nonga walekeilwe.

³⁵ "Musa nakalemelwa ni wantu wa Izulaeli, wakamuza, ni yuhi akutendile chilongozi na mlamuzi? Nuyo asigilwe ni Chohile kulongoza wantu na kuwatenda walekeilwe kwa kwambizwa ni mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amlaile mwa kasaka kakuhya. ³⁶ Kawalongoza wafose mwe isi ya Misili, kadamanya vilagiso na mpituko uko Misili na bahali inkundu na kwa mihilimo mine koluwala. ³⁷ Musa nuyo agambile wantu wa Izulaeli kugamba, Chohile nasigile muwoni saviya miye, naho natende yumwenga mwenyu. ³⁸ Umo Waizulaeli wadugane ho luwala, Musa neyuko saviya msigilwa hamwenga na watati zetu, mndima ywa kwembingu naye alongaga naye ho ulugulu lwa Sinai nakuhokela ulosi wa Chohile achigaile.

³⁹ "Mna watati zetu walemela kumwiva, wamsenta hankanda waunga wauye Misili. ⁴⁰ Wamgamba Haluni, chidamanyize mlungu akunga achilongoze, hachikumannya chimlaile Musa achilongoze kulaila Misili ni chibwani. ⁴¹ Niyo wadamanya tukulu dya njeku,

nakuivikila wakabweda chiya wadamanye. ⁴² Ivyo Chohile awahituka na kuwatenda wavikile ntondo za kwembingu saviya iwandikwe mwe vitabu vya wawoni, Wantu wa Izulaeli, nasuyo miye mnichinjize na kunilaviza nyama zenyu kwa mviko kwa mihilimo milongo mine kwenyika. ⁴³ Nadyo idihema dya Nuwe namwinula kumbi dwa mlungu Moleki hamwenga na tukulu dya ntondo mlungu ywenyu Lefani yumwe, matukulu mdamanye nayo ifile. Naniwegale hale na Babeli.

⁴⁴ "Watati zetu nawadamanya hema dya ukuzi wa Chohile uko koluwala. Nadidamanywa viya Chohile aungile, viya Musa alagiswe. ⁴⁵ Aho kale watati zetu wahokelega idihema kulaila kwa watati zawo wadigale kwa Yoshuwa nakuguha si mwemikono ya wanasi naweyumo waguluswe ni Chohile mo lujendo. Niyo dyekala uko kubula mwe chipindi cha Daudi. ⁴⁶ Daudi ankagwa kuhingizwa ni Chohile, niyo amlombeza amzengele hantu hakwikala uyo Chohile ywa Yakobo. ⁴⁷ Mna nani Sulemani amzengele nyumba.

⁴⁸ "Chohile ywa kulanga hakudaha kwikala mwe nyumba izengigwe ni mikono ya wantu, saviya muwoni akulonga,

⁴⁹ 'Mbingu ni chigoda changu cho uzumbe, alonga Zumbe, isi nayo naika iviga vyangu.

Ni nyumba ihi ukunga unizengele?

Nihahi hunga nikale?

⁵⁰ Vintu vino vyose sividamanya mwenye?" "

⁵¹ Sitefano ajendeleza kulonga, "Nyuwe hemkwiva, myoyo zenyu ivivih! Nimbwani hemkwiva ulosi wa Chohile, mwikala saviya wadalaha wenyu, nyuwe nanywi mwamlemela Muye Ukukile. ⁵² Togolani! Kuna muwoni yoyose wawadalaha wenyu hawamsulimize? Wakoma wasigilwe ulosi ni Chohile, walongaga chikale wizilo wa mtumwa wakwe wa chindedi. Nyuwe nanywi mumhituka na kumkoma. ⁵³ Ninyuwe mwa-hokelaga sigilizi ya Chohile mwinkigwe kwa sila ya wandima wa kwembingu, mna hamkuzitimila."

Sitefano atoigwa mayuwe

⁵⁴ Wadya wemweichitala weze wamwetegeleze Sitefano, niyo wengila maya vidala. ⁵⁵ Mna Sitefano amemile Muye Ukukile, asinya kulanga nakuwona ukuka wa Chohile, Yesu naye kachimala halume ha Chohile. ⁵⁶ Awagamba, "Kaulani, nawona mbingu igubuka naho Mwana ywa Adamu ehalume ha Chohile."

⁵⁷ Woseni mwe chitala waguta wagubika magutwi nemikono yawo wakamgulukila. ⁵⁸ Wamlavya mo mzi niyo wamtowa mayuwe. Waukuzi niyo wasa suche zawo kwe mbwanga akwitangwa Sauli. ⁵⁹ Wajendeleza kumhuta mayuwe Sitefano umo akamwitanga Zumbe, "Zumbe Yesu, hokela umuye wangu" ⁶⁰ Afika madi akamgutula, "Zumbe, usekufanyanya masa yano wakudamanya, naye niyo abanika."

Sauli avinya wantu

8 Sauli mwa amazuwa ayo wantu we mwe Nyumba yo kuvikila wakonga kusulumizwa. Wazumile wose, ukaleka wasigilwa wamwaganikana mwe mizi ya Yudeya na Samaliya. ² Wantu welavize kwa Chohile wamhamba Sitefano wamwombolezeza kwa ndilo nkulu.

³ Mna Sauli nakonga abinde wantu wose wa bunga dya wazumile Kulisito, kaya kwa kaya kuwabuluza wazumile wagosi kwa wavyele kuse na kuwajela mwedijezeza.

Mbuli yedi ya Chohile yasimwilwa Samalia.

⁴ Wazumile wazagale wabula chila hantu wakulonga mbuli ya Chohile. ⁵ Filipino kaita komzi mkulu wa Samaliya na kulonga mbuli za Kulisito Mkombola kwa wantu wauko. ⁶ Mafyo ya wantu wamwetegelezesa Filipino nakukaula mpituko nakadamanya. ⁷ Mpepo nchafu ziwalawa wantu walozize kwa kugutisa, viwete nawa-holomale walozize wahonywa. ⁸ Ivyo nakuna chinyemi chikulise mo mzi uwo.

⁹ Nahana mgosi yumwenga akwitangwa Simoni akwikala mo mzi uwo, Wasamaliya nawakamwehelwa kwausai wakwe. Nakegamba ni mntu mkulu, ¹⁰ chila yumenga mo mzi nawakamsinyisa mgosi uyo wagamba "Ni mntu mta udahi wa Chohile ukwitangwa 'Nguvu nkulu.'" ¹¹ Nawakamwona ivyo kwaviya nawakamwehelwa tangu chikale kwausai wakwe. ¹² Mna weze wazumile Filipino mwe mbuli yedi ya Uzumbe wa Chohile ya Yesu Kulisito niyo wagosi kwa wavyele wabatizwa. ¹³ Simoni naye kazumila, eze abatizwe ekala hajihi na Filipino, niyo ehelwa mpituko nkulu na vilagiso vikudamanywa ni Filipino.

¹⁴ Uko Yelusalemu wasigilwa weva kugamba wantu wa Samaliya wahokela ulosi wa Chohile, ivyo wawasigila Petulo na Yohana wawabwile. ¹⁵ Weze wengile wamlombeza Chohile awengize Muye Ukukile wazumile. ¹⁶ Kwaviya nahahana hata yumwenga engilwe ni Muye Ukukile, nawabatizwa du kwa Zina dya Zumbe Yesu. ¹⁷ Petulo na Yohana niyo wawajelekela mikono wahokele Muye Ukukile.

¹⁸ Simoni niyo alavya hela kwa wasigilwa eze awone wazumile wahokela Muye Ukukile weze wajelekelwe mikono ni Petulo na Yohana, ¹⁹ nakuwagamba, "Ninkani udahi uno chani nami hajelekela mntu mikono ahokele Muye Ukukile."

²⁰ Mna Petulo amhitula, "Weye hamwenga neizihela zako mkadulwe kwe bome hedina uhelo kwaviya wafanyanya kugamba jeleko dya Chohile dyagulwa kwa hela. ²¹ Weye huna ntendele yoyose naho wedi mwe mbuli ino, kwaviya moyo wako hauchumile kulongozi kwa Chohile. ²² Leka ubala wako wihiye, naho mlombeze Chohile nakulekeile kwa fanyanyi zako za chintu sachino. ²³ Kumema finju naho wimfungwa ywa masa."

²⁴ Simoni awagamba Petulo na Yohana, "Nilombezezani kwa Zumbe, chani mbuli zino zose mlongile zisekunilaila."

²⁵ Weze wajike kuukula na kulonga mbuli ya Zumbe, Petulo na Yohana waogola kuya Yelusalemu. Mweisila wakauya walonga mbuli zedi za Chohile mwekaya ziloze za Samaliya.

Filipo na mkulu ywa Kushi

²⁶ Mndima ywa kwembingu ywa Zumbe kalonga na Filipino akamgamba, "Kwemalanye wite kwamwenye mzi, kwesila ikwita Gaza kulaila Yelusalemu." ²⁷ Filipino emalanya, akonga ntambo. Chipindi icho mntu Mwiopiya towashi mdamanya ndima mwa zumbe mkulu ywa Kushi nakatamba kuya kaya kwakwe. Nakalaila Yelusalemu kwekumvikila Chohile. ²⁸ Umo akatamba nemwelingisha dyakwe. Nakasoma chitabu cha muwoni Isaya. ²⁹ Muye Ukukile alonga na Filipino, "Sogela hajihi nedilingisha utende hajihi nadyo." ³⁰ Filipino adigulukila nakumwiva akasoma chitabu cha muwoni Isaya. Amuza, "Kuchimanya icho ukusoma?"

³¹ Mntu uyo amhitula, "Nanimanye vihihi hehena mntu wakunivilikiza?" Niyo amunga Filipino akwele mwedilingisha wekalanye. ³² Mawandiko nakasoma nayakagamba,

"Saviya ngoto ikunga ichinjwe, saviya mwanangoto anyamale akumonywa mazoya, hasimwile ulosi.

³³ Wamtila na kunyimwa wedi.

Hahali nadahe kulongela mwe cheleko chakwe, kwaviya ujima wakwe usigwa mwe isi."

³⁴ Mkulu uyo amuza Filipino, "Nigambila, muwoni yuno alonga kumlanga yuhi? Elongela mwenye hegu mntu mtuhu?" ³⁵ Filipino niyo akonga kulonga, kukongela hantu hano hamwandiko, amgambila mbuli yedi ya Yesu. ³⁶ Umo wakatamba mwesila wabwila hantu hana mazi, mkulu uyo agamba, "Hano hana mazi, nichibwani chikunichinda nisekubatizwa?" ³⁷ Filipino amgamba, "Wadaha kubatizwa uneva wazumila kwa moyo wako wose." Ahitula, "Nazumila, nazumila kugamba Yesu Kulisito ni Mwana ywa Chohile"

³⁸ Mkulu uyo achimalisa idilingisa, niyo Filipino hamwenga naye waita kwa mazi, Filipino ambatiza.

³⁹ Weze walawe mwa mazi Muye wa Zumbe amguha Filipino. Mkulu uyo hamwone naho, mna niyo ajendeleza noutafi wakwe kuno amemile mbwedo. ⁴⁰ Filipino awonekana Azota, aita Kaisaliya mwesila chila mzi asimwila na wantu Mbuli Yedi ya Chohile.

Kuhitukila kwa Sauli

Ntendwa 22:6-16; 26:12-18

9 Sauli nakajendeleza kuwatisa kunga kuwakoma wanampina wa Zumbe. Niyo aita kwa Mlavyan-tambiko mkulu ² nakulombeza baluwa abule Damesiki engile mwe nyumba zo kuvikila akalonde Wayahudi nawakamtimila Zumbe awagwile wagosi kwa wavyele awavuze Yelusalemu.

³ Sauli akabula hajiji nomzi wa Damesiki, aho atoigwa nilumwemwe kulaila kulanga kwembingu.

⁴ Niyo agwa hasi nakwiva izwi dikumgamba, "Sauli, Sauli nimbwani ukunijela maya?"

⁵ Amuza, "Zumbe weye wiyuhi?"

Idizwi dyagamba, "Nimiye Yesu ukunijela maya."

⁶ "Mna chimala ubule komzi, naugambilwe ivyo ukungwa udamanye."

⁷ Wantu nawakatamba na Sauli nawachimala, hawalongile dyodyose, weva idizwi mna hawawone yoyose.

⁸ Sauli achimala nakugubula meso, mna nahakuwona. Wamtoza mkono nakumwigala Damesiki. ⁹ Kwa mazuwa matatu hawone, hadile naho hanywele chintu.

¹⁰ Nakuna mwanampina uko Damesiki akwitangwa Ananiya, nakalota nomsi Zumbe asimwila naye, "Ananiya" Ahitula, "Zumbe nihano."

¹¹ Zumbe amgamba, "Hita hesila ikwitangwa ichumile, mwe nyumba ya Yuda uza mntu akulaila Taso akwitangwa Sauli vino haluse amlombeza Chohile, ¹² mo uwoni kawona mntu akwitangwa Ananiya akengila na kumjelekela mikono chani awone naho."

¹³ Ananiya ahitula, "Zumbe wantu walozize wanigambila mbuli za mntu yuno, naho mweviya awadamanyize vihiye wantu wako wa Yelusalemu. ¹⁴ Naho keza Damesiki asigilwe ni walavyantambiko wakulu kuwagwila wose wakukuvikila."

¹⁵ Zumbe amgamba, "Hita, kwaviya simsagula mtu uyo anisankanile, chani Zina dyangu dimanyike mwa sawo Wayahudi na maseuta na wantu wa Izulaeli.

¹⁶ Naho nanimlagise vyose akunga asulumizwe kwa chausa che dizina dyangu."

¹⁷ Ivyo Ananiya aita, engila mwekaya neli Sauli nakumjelekela mikono. Agamba, "Sauli, Zumbe Yesu, akulaile mwesila ukeza kuno kanisigila. Kanisigila uwone naho nakumemezwa Muye Ukukile." ¹⁸ Aho, vintu vikale saviya magome ya samaki yalagala kulaila mwameso ya Sauli, niyo awona naho. Achimala nakubatzwa, ¹⁹ eze adye, niyo apata nguvu vituhu.

Sauli alonga uko Damesiki.

Sauli niyo ekala kwa mazuwa majeche hamwenga na wanampina wendile uko Damesiki. ²⁰ Kaita kwenyumba zo kumvikila Chohile nakukonga kumlonga Yesu kugamba ni mwana ywa Chohile.

²¹ Woseni wamwivile wehelwa wakauza, "Suyo yudya nakawakoma wadya wakumvikila Yesu uko Yelusalemu? Naho habasize kugwila nakuwavuza wantu awo kwa walavyantambiko wakulu?"

²² Mna Sauli kajendeleza kutende na nguvu, naviya alongile pwilili kugamba Yesu ni Kulisito kutenda Wayahudi nawakekala Damesiki wasekumhitula.

²³ Mazuwa yalozize yeze yajinke, Wayahudi wekala hamwenga nakudamanya ubala wa kumkoma Sauli, ²⁴ mna Sauli agambilagwa ubala wawo. Chilo na msi nawakadima izinyivi chani wamkome. ²⁵ Mna zuwa dimwenga nechilo wanampina wa Sauli wamguha na kumsumsa kwa kumjisiza mwe lupwapwazi lwa chi-

wambaza, na kumseleza mwe gahu na luzigi kuse kwe chiwambaza.

Sauli uko Yelusalemu

²⁶ Sauli nakaita akahangane na wanampina. Mna nawakamwogoha, hawamzumile kugamba naye ni mwanampina. ²⁷ Niyo Banaba niyo eza amguha Sauli amwigala kwa wasigilwa Awagambila viya Sauli amwone Zumbe mwesila, na viya asimwile naye. Naho awagambila viya Sauli asimwile mbuli zedi za Chohile kwa ukankalu uko Damesiki mwe Zina dya Yesu. ²⁸ Ivyo Sauli ekala hamwenga nawo niyo aita mwe Yelusalemu yoseni wakalonga ulosi wa Zumbe kwa ukankalu.

²⁹ Naho kalonga na kuhigana na Wayahudi wakusimwila Chigiliki, mna nawakonga wamkome.

³⁰ Wazumile weze weve imbuli iyo, wamwigala Sauli Kaisaliya wamleka aite Taso.

³¹ Chipindi icho bunga dya wamzumile Kulisito dya Yudeya na Galilaya na Samaliya nadizengwa na kukula mwe kumvikila Zumbe, nakujenyela dikajelwa moyo ni Muye Ukukile.

Petulo uko Lida na Jopa.

³² Petulo katamba chila hantu, niyo awatalamkila wantu wa Chohile wakwikala Lida. ³³ Uko abwila mntu yumwenga aholomale akwitangwa Aineya, hedahile kwinkuka mo lusazi kwa mihilimo mnane. ³⁴ Petulo amgamba, "Aineya,." "Yesu Kulisito akutende mjima. Inuka utandike ulusazi lwako." Aho Aineya enuka.

³⁵ Wantu woseni nawekala Lida na Shaloni wamwona nakumhitukila Zumbe.

Doka ahonywa

³⁶ Uko Yafa nakuna mvyele akwitangwa Tabita, nanimzumizi. Zina dyakwe Chiyunani ni Dokasi nuko kugamba "mpala". Kajeseza chipindi chakwe choseni kudamanya yedi na kwambiza wachiwa. ³⁷ Ichipindi icho katenda mnyonje niyo abanika. Umwili wakwe uhakwa mazi niyo wagonezwa kwegolofa. ³⁸ Yafa nasiyo hale kulaila Lida, wanampina uko Yafa weva kugamba Petulo eyuko Lida, niyo wasigila wantu waidi wakamgambe abule kwawo. ³⁹ Ivyo Petulo niyo aita, eze abule egalwa kwegolofa, uko wavyele woseni wabanikilwe ni wagosi wamlagisa suche adamanaga Dokasi umo emjima. ⁴⁰ Petulo awalavya woseni kuse, afika madi nakulombeza kwa Chohile, niyo auhitula umwili nakugamba, "Tabita, chimala" Agubula ameso yakwe, eze amwone Petulo niyo ekala. ⁴¹ Petulo amsogeila nakumwambiza enuka. Niyo awetanga wazumile woseni hamwenga na woseni wabanikilwaga ni wagosi, wamwone ni mjima. ⁴² Mbuli izo zizagala Yafa yose, niyo wantu walozize wamzumila Zumbe. ⁴³ Petulo kekala uko Yafa mazuwa yalozize mwekaya ya mntu akwitangwa Simoni, msoma mikota.

Petulo na Koneliyo

10 Nakuna mntu yumwenga akwitangwa Koneliyo, nakekala Kaisaliya, nanimkulu ywa bunga dya wankondo wa Chilumi chikwitangwa "Bunga dya Italiya".² Nanimtu ywa dini, uyo hamwenga nekaya yakwe nawakamvikila Chohile. Naho nakawambizisa Wayahudi wachiwa nakumlombeza Chohile chipindi choseni.³ Yendaga sachenda yamsi, umo awonaga uwoni nomsi, amwona mndima ywa kwembingu ywa Chohile pwilili akamgamba, "Koneliyo!"

⁴ Amsinya uyo mndima ywa kwembingu kwa woga na kumuza, "Zumbe, kunambwani?"

Mndima ywa kwembingu ahitula, "Chohile kahokela malombezi yako na malavyo yako kuwambiza wachiwa, havijale."⁵ Haluse sigila wantu waite Yafa wakamwitange mntu yumwenga akwitangwa Simoni zina dyakwe tuhu etangwa Petulo.⁶ Uyo emwenyumba ya msoma mikota akwitangwa Simoni, akwikala hahiji ne bahali."⁷ Mndima ywa kwembingu niyo ahilawa, Koneliyo ewetanga wandima wakwe waidi wa kukaya na mnkondo, mntu akutoza sila ya kumvikila Chohile yumwenga mwa wandima wakwe mwenye.⁸ Kawagambila chilaile nakuwasigila uko Yafa.

⁹ Zuwa ditimile, umo wemwe sila wakasogeila Yafa, Petulo akwela kulanga kwedigulu mwesa mtandatu nomsi akamlombeze Chohile.¹⁰ Nakalumwa ni sala, nakonga adye nkande, umo nkande ikadamanywa, niyo engilwa ni uwoni.¹¹ Awona mbingu ikagubuka nakuwona chintu saviya suche nkulu ikuselezwa kulaila kulanga kuno itozwa mwe ntendele nne.¹² Umo namna chila namna ya nyama na vikutambala na wadege wo ulanga.¹³ Izwi dyamgamba, "Petulo chilama, chinja udye."

¹⁴ Mna Petulo agamba, "Zumbe havikudahika, sinati kudya chintu hachikuwagila kudigwa hegu chizavu."

¹⁵ Izwi dyamgamba naho, "Usekulonga chochose hachikuwagilwa kudigwa icho Chohile aungile chidigwe."¹⁶ Vino vilaila nkanana ntatu, chintu icho niyo chavuzwa kwembingu.

¹⁷ Umo Petulo akatenda kehelwa kuno akazungula amawono yagaze, wadya wantu wasigilwe ni Koneliyo wabunkula ikaya akwikala Simoni, niyo wachimala holwivi.¹⁸ Wetanga nakuza, "Hano hana mjeni akwitangwa Simoni Petulo?"

¹⁹ Petulo nahei akajeza kukombaganya amawono ayo nayakagaze, aho Muye amgamba, "Tegeleza, hana wantu watatu wakukuzungula."²⁰ Sunguza sela usekutenda na nkama kwita nawo kwaviya nimiye niwasigile."²¹ Ivyo Petulo niyo asela akulonga nawo, "Nimiye mkuzungula. Mbasani?"

²² Wahitula, "Mnkondo mkulu Koneliyo kachisigila. Ni mntu ywedi akumvikila Chohile naho atunyiswa ni Uyahudi wose. Mndima ywa kwembingu ywa Chohile kamgamba akugoneke mwe kaya yakwe, etegeleze chochose ukunga ulonge."²³ Petulo niyo awahokela wantu awenka hantu hakugona ichilo chiya.

Zuwa ditimile enukila nawo, hamwenga nawazumile wamwenga kulaila Yafa.²⁴ Zuwa ditimile engila Kaisaliya mzi nakagojwa ni Koneliyo, hamwenga nawandugu nawambuya wahajiji agoneke.²⁵ Umo Petulo akengila, Koneliyo amhokela, afika madi kulonozi kwakwe.²⁶ Mna Petulo niyo amwinula. Amgamba, "Chimala, miye ni mntu du saviya weye."²⁷ Petulo ajendeleza kulonga na Koneliyo umo wakengila mnyumba abwila wantu walozize wechisanya hamwenga.²⁸ Petulo awagamba, "Nyuwe wenye mvi-manyisa vyedi kugamba Myahudi mwe sila yakwe yo kumlonda Chohile hakungwa kutalamkila hegu kuhangana na mntu suyo Myahudi. Mna Chohile kani-lagisa kugamba nisekumwitana mntu yoyose mzavu hegu mta masa."²⁹ Elo wize unisigile silemele. Haluse, nakuza kunitangilani?"

³⁰ Koneliyo agamba, "Mazuwa matatu yajinkile chipindi sachino, sachenda nomsi nendile ham-lombeza Chohile mwe nyumba yangu. Aho mntu avikile suche ikung'ala achimala halongozi hangu"³¹ anigamba, 'Koneliyo, Chohile keva amalombezo yako naho kawona untu wako wedi."³² Sigila mntu aite Yafa ambase mntu akwitangwa Simoni Petulo. Nimjeni mwekaya ya Simoni mdamanya mikota akwikala mnkanda mwebahali."³³ Elo ahadya niyo nasigila wantu, wenawe kutenda ywedi, kwiza. Haluse wose chihano halongozi ha Chohile, chagoja chitegeleze dyodyose Zumbe akusigile uchigambile."

Ulosi wa Petulo.

³⁴ Petulo akonga kulonga, "Haluse nabunkula kugamba, nichindedi Chohile hakupagula amdamanyiza chila yumwenga saviya akudamanya kwa mtuhu.

³⁵ Wadya wakumvikila nakudamanya yedi hakukaula walaila mwe si yani.³⁶ Mwimanya mbuli asigile kwa wantu wa Izulaeli, ikulonga Mbuli Yedi ikwigala utondowazi mwa Yesu Kulisito Mkombola Zumbe ywa wose.³⁷ Myamanya mabuli makulu yalaile mwe si yose ya Izulaeli kukongela Galilaya, Yohana eze alonge ulosi wa ubatizo.³⁸ Mmana viya Yesu ywa Nazaleti, naviya Chohile amwitile Muye Ukukile na nguvu. Kabula chila hantu akadamanya yedi na kuhonya wose nawakazilwa ni yudya mwavu, kwaviya Chohile nehamwenga naye.³⁹ Suwe chiwaukuzi mwe chila chilaile mwe si ya Izulaeli na Yelusalemu. Wamkoma kwa kumtungikwa mo msalaba.⁴⁰ Mna Chohile kamuuyusa mazuwa matatu yatimile nakumtenda alaile,⁴¹ siyo kwa chila yumwenga, mna kwa waukuzi wa Chohile asagulaga, adyaga na kunywa nawo hamwenga eze auyuke.⁴² Nakuchunga chilonge mbuli yedi za Chohile kwa wantu na kuwagambila chindedi kugamba uyo nuyo asagulwe ni Chohile kuwakantila wajima na wabanike.⁴³ Wawoni wose waukula mbuli zakwe wakagamba, wose wakuzumila nawalekeilwe masa yawo kwa udahi wa Zina dyakwe."

Sawo Wayahudi wahokela Muye Ukukile.

⁴⁴ Umo Petulo echei akalonga, Muye Ukukile awaseila wose nawaketegeleza ulosi wakwe. ⁴⁵ Wayahudi wazumile walaile Yafa hamwenga na Petulo wehelwa kwaviya Chohile ketila ntunyo yakwe ya Muye Ukukile hata kwa sawo Wayahudi nawo. ⁴⁶ Kwaviya waweve wakatamwila lugha heikumanyika wakatogola ukulu wa Chohile. Petulo niyo alonga, ⁴⁷ "Wantu wano wahokela Muye Ukukile saviya vyatendaga kwetu. Niyuhi akudaha kuwachinda wasekubatizwa kwa mazi?" ⁴⁸ Niyo awaunga wabatizwe kwa Zina dya Yesu Kulisito. Wantu awo wawaunga wekale hamwenga nawo kwa mazuwa majeche.

Ulosi wa Petulo kwa Nyumba ya kuvikila uko Yelusalemu

11 Wasigilwa na wazumile watuhu wakudya Yudeya yose weva kugamba sawo Wayahudi nawo waihokela mbuli ya Chohile. ² Umo Petulo aitile Yelusalemu, wadya nawakaunga wantu wajelwe ngasu wahingana naye wakamgamba, ³ "Nawimjeni mwe si ya hawajeligwe ngasu naho kudya nawo." ⁴ Petulo niyo awagambila vyose vilaille kukongela nkongo.

⁵ "Umo hamlombeza Chohile mo umzi wa Yafa nasiwona uwoni. Siwona chintu chikusela hasi chikale saviya suche nkulu ikuselezwa mwe ntendele nne kulaila kwembingu, niyo chachimala hajihi namiye. ⁶ Sisungila mndani kwa hajihi nakuwona nyama zikufugwa na nyama za kumbago nawakutambala na wadege wo ulanga. ⁷ Niyo neva izwi dikunigamba, 'Petulo chimala, chinja udye!' ⁸ Mna sigamba, 'Sikuvidaha Zumbe, hachihali hechilenguke hegu nkande nchafu ingile mo mlomo wangu.' ⁹ Izwi idyo dyalonga naho kulaila kwembingu dikagamba, 'Vintu vilenguswe ni Chohile, usekuitenda ni vizavu.' ¹⁰ Imbuli ino ilaila nkanana ntatu, ko uhelo ichintu icho chavuzwa naho kwembingu. ¹¹ Ichipindi icho, wantu watatu wasigilwe kwangu wakulaila Kaisaliya wengila hekaya nahekala. ¹² Naho Muye Ukukile kanigambila kugamba nite hamwenga nawo haleka nkama. Wano walukolo mfungate mkuwona wakunisindikiza, choseni niyo chaite chengila mwe nyumba ya Koneliyo. ¹³ Kachigambila viya amwone mndima ywa kwembingu achimale mwekaya yakwe nakumgamba asigile mntu aite Yafa akamwitange mntu akwitangwa Simoni Petulo. ¹⁴ Nalonga na weye vikunga vileka weye hamwenga nekaya yako mhonywe. ¹⁵ Nize nikonge kulonga, Muye Ukukile awaseila saviya aselaga kwetu nkongo. ¹⁶ Niyo nakumbuka Zumbe alongaga mbwani, akagamba, 'Yohana kabatiza kwa mazi, mna nyuwe nambatize kwa Muye Ukukile.' ¹⁷ Ni pwilili kugamba Chohile kawenka sawo Wayahudi ntunyo idya achinkaga chize chizumile kwa Zumbe Yesu Kulisito, miye ni yuhi hunga nimchinde Chohile!"

¹⁸ Weze weve imbuli iyo, waleka uhigani wawo nakumtugola Chohile wakagamba, "Chohile kawenka

sawo Wayahudi nawo luhenyo lwa kweila masa yawo watende naujima."

Nyumba ya kuvikila uko Antiyokiya

¹⁹ Wazumile wamwenga wazagalaga kwa masulumizo wayawonaga umo Sitefano akakomwa wabula hale uko Foinike na Sipulasi na Antiyokiya kulonga mbuli iyo kwa Wayahudi awodu. ²⁰ Mna wazumile watuhu walailaga Sipulasi na Kilene waita Antiyokiya nakuilonga mbuli yedi kwa swo Wayahudi wakawagambila mbuli yedi ya Zumbe Yesu. ²¹ Nawana nguvu ya Chohile, wantu walozize wazumila na kumhitukila Zumbe.

²² Mbuli iyo iwabwila wantu wa bunga dya wamzimile Kulisito uko Yelusalemu, niyo wamsigila Banaba aite Antiyokiya. ²³ Eze abule na kuwona viya Chohile awajimbike wantu, kelelwa nakuwanga wose wekale mwe ukanuni wawo kwa Zumbe mwe myoyo yawo yose. ²⁴ Banaba nanimntu mtana amemile Muye Ukukile na uzumizi na wantu walozize wamhokela Zumbe.

²⁵ Niyo Banaba ahalawa kubula Taso kumzungula Sauli. ²⁶ Eze amlondole aita naye Antiyokiya, uko kwa mhilimo mjima wantu waidi awo wadugana na wantu wa Nyumba yo kuvikila nakuhinya fyo kulu dya wantu. Nani uko Antiyokiya wanampina walozize wetangwe Wakulisito kwa nkanana ya nkongo.

²⁷ Mweichipindi icho wawoni wamwenga wabula kulaila Yelusalemu kwita Antiyokiya. ²⁸ Yumwenga mawo akwitangwa Agabo kachimala naho kwa udahi wa Muye Ukukile kulotela kugamba nakulaila gumbo ditendese mweisi yose. Naho nailaile mo ulongozi wa Useuta wa Kilaudiyo. ²⁹ Wanampina wawona kugamba chila yumwenga egale chiya akudaha kuwambiza wazumile weyawe wakwikala uko Yudeya.

³⁰ Wadamanya ivyo, naho wawasigila Banaba na Sauli wegale hela kwa wadalahala we nyumba yo kuvikila.

Kujenyela kwa masulumizo

12 Mwa mazuwa yadya, Zumbe Helode akonga kuwasulumiza wantu Wazumile. ² Kamkoma Yakobo mlukolo ywa Yohana kwa bamba. ³ Eze awone mbuli iyo iwelela Wayahudi niyo ajendeleza kumgwila Petulo. Mbuli ino ilaila chipindi cha zuwa kulu dya migate haijeligwe ugwadu. ⁴ Eze agwilwe niyo Petulo ajelwa kundani kuno akasinywa ni mafyo mane ya wankondo wane chila dimwenga. Helode nakaika ubala wa kumchimalisa mwe chitala mwa meso ya wantu Pasaka ikajika. ⁵ Ivyo Petulo niyo ajelwa mndani, mna wantu wa Nyumba yo kuvikila nawakamolbezesa Chohile kwa chausa chakwe.

Petulo alekelwa kulaila kwechifungo

⁶ Chilo chimwenga Helode henati kumwigala kwechitala, Petulo nakagona mgati mwa wankondo waidi. Kanyinywa na minyololo midi, wamizi nawakamila ulwivi lwe dijeleza. ⁷ Aho mndima ywa kwembingu ywa Zumbe achimala, ulangazi niyo walangaza

mwakachumba. Mndima ywa kwembingu amsingisa Petulo mweidiyega, amwinula nakumgamba, "Sun-guza chimala wite!" Aho, minyolo naimwemikono yak-we yamlagala. ⁸ Niyo mndima ywa kwembingu agamba, "Nyinya umsipi wako niyo wavika ivilatu vyako." Petulo adamanya ivyo, mndima ywa kwembingu agamba, "Vika isuche yako unitimile." ⁹ Petulo amtimila na kufosa mwe idijejeza, hemanyize kugamba chikudamanywa nuyo mndima ywa kwembingu ni cha chindedi hegu ni uwoni. ¹⁰ Wajinka lindo dya nkongo na dya kaidi, niyo walaila mwe lwivi lwa chuma luk-wingila kouruzi. Ulwivi lwevugula lwenye niyo wafosa. Wajenda mwesila, aho mndima ywa kwembingu amwasa Petulo.

¹¹ Petulo abunkula chimlaile agamba, "Haluse sivi-manyana chilaila nichindedi, Zumbe kasigila mndima ywa kwembingu ywakwe eze anambule kulaila mo udahi wa Helode na chintu wantu wa Uyahudi waungile chilaila."

¹² Eze amanye mbuli ziya zilaila, aita kwekaya ya Maliyamu nine dya Yohana Mako, uko wantu walozize wadugana wakamlombeza Chohile. ¹³ Petulo atunta ulwivi kwa kuse, mtumwa akwitangwa Loda aita akumwitika. ¹⁴ Niyo abunkula kugamba izwi idyo nidya Petulo niyo elelwa vidala vyaleka aguluka auya havugulwe ulwivi na kuwagambila weyawe kugamba Petulo kachimala heise. ¹⁵ Wamgamba, "Wimchilalu!" Mna alahila kugamba ni chindedi. Wamhitula, "Uyo ni mndima ywa kwembingu ywakwe."

¹⁶ Mwechipindi icho, Petulo nakajendejeza kutunta ulwivi. Niyo wavugula ulwivi, weze wamwone wehel-wa. ¹⁷ Awalagisa kwa mkono wakwe wanyamale, awagambila viya Zumbe amlavize kulaila kwechifungo. Awagamba, "Wagambileni Yakobo na wazumile wasi-gale," Niyo ahalawa aita hantu hatuhu.

¹⁸ Kwize kuche, nakuna mkanganyiko mkulu kwa wadimi wedijejeza wehelwa ni chibwani chilaila kwa Petulo? ¹⁹ Helode alagiza Petulo azungulwe, mna hawamlondole. Niyo awaunga awamizi wakomwe.

Vize viheze, Helode niyo ahalawa Yudeya akwikala Kaisaliya.

File ya Helode

²⁰ Helode nakehizwa vitendese ni wantu wa Tilo na Sidoni, ivyo wambasa kwa fyo wakamwone. Wakonga kumkola umbuya Bilasito, mkulu ywa aho hantu, awambize. Niyo waita kwa Helode wakamlombeze we-vane, kwaviya isi yawo naikahokela nkande kulaila kwe isi ya zumbe Helode.

²¹ Mwe zuwa disagulwe Helode nakavika suche zak-we zo uzumbe, kekala mwe chigoda chakwe cho uzumbe, nakusimwila nawantu. ²² Waguta, "Suyo mntu akutamwila, mna ni yumwenga mwa milungu." ²³ Aho, mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amhuta Helode, kwaviya kalemele kumwinka ntogozu Chohile, niyo engilwa ni sango abanika.

²⁴ Chipindi icho, ulosi wa Chohile ujendejeza kuza-gala nakukula.

²⁵ Banaba na Sauli wakomeleza indima yawo nakuo-gola kulaila Yelusalemu wakatenda hamwenga na Yohana Mako.

Banaba na Sauli Wasagulwa na Kusigilwa

13 Kwedibunga dya wazumile uko Antiyokiya na kuna wawoni na wahinyi. Banaba na Simoni akwitangwa mtitu na Lukiyu mkilene na Sauli na Man-aeni akuzigwe hamwenga na Helode. ² Umo wakam-sankanila Zumbe na kufunga, Muye Ukukile awagamba, "Nisentelani Banaba na Sauli wadamanye ndima niwetangile."

³ Wafunga nakulombeza, nakuwajelekela mikono nakuwasigila waite.

Uko Kipulo

⁴ Banaba na Sauli wakatenda wasigilwa ni Muye Ukukile waita Seleukiya, watamba mwebahali kulaila uko kubula chisiwa cha Sipulasi. ⁵ Weze wabule Salami, walonga ulosi wa Chohile mwe nyumba zo kuvikila za Chohile. Nawehamwenga na Yohana Mako kuwambiza indima.

⁶ Wajenda mwechisiwa chose kubula Pafo, uko wab-wila msai akwitangwa Bali Yesu, Myahudi akwegamba ni muwoni mdanti. ⁷ Nani mbuya ywa zumbe ywa chisiwa chikwitangwa Segiyu Paolo, mgosi mta akili zilizozize, kawetanga Banaba na Sauli kwaviya nakaunga etegeleze ulosi wa Chohile. ⁸ Mna nawakahigwa ni yudya msai akwitangwa Elima idyo ni zina dyakwe Chiyunani chani wanase kumhitula zumbe ahitukile uzumizi wa chikulisito. ⁹ Niyo Sauli zina tuhu naketang-wa Paolo, nakamema Muye Ukukile, amsinya yudya msai, ¹⁰ nakumgamba, "Weye mwana Mwavu, mnkon-do ywa chila chintu chedi. Kumema chila ubala wa wihi naho chila nkanana wajeza kuhitula ichindedi cha Zumbe kuchitenda ni lulimi. ¹¹ Mkono wa Zumbe naukukantile vino haluse, nautende tuntu usekuwona ulangazi wa zuwa kwa chipindi."

Aho Elima awona chiza chikatanda mwa meso yak-we, ajeza kuzungula mntu ywa kumlongoza kwa mkono. ¹² Zumbe eze awone chiya chilaila, niyo azumi-la, kwaviya kehelwa vidala amahinyo ya Zumbe.

Uko Antiyokiya uko Pisidia

¹³ Paolo na weyawe watamba mwe bahali kulaila Pafo nakubula Peliga, mzi wa Pamfiliya, uko Yohana Mako kawasa nakuya Yelusalemu. ¹⁴ Wajenda kulaila Peliga nakwingila Antiyokiya uko Pisidiya, mwe zuwa dya kuhumula wengila mwe nyumba yo kuvikila nakwikala umo. ¹⁵ Yeze yasomwe masomo yakulaila mwe Sigilizi ya Musa na mawandiko ya wawoni, waku-lu we nyumba yo kuvikila wasigila mntu akawagambe, "Walukolo, uneva mna ulosi wa kuwajela moyo wantu mlonge." ¹⁶ Paolo achimala akonga kulonga,

"Waizulaeli weyangu na sawo Wayahudi wose mwi-hano mkumvikila Chohile, netegelazani! ¹⁷ Chohile ywa wantu wa Izulaeli kasagula watati zetu nakuwatenda si

nkulu umo wakekala saviya wajeni uko Misili. Chohile kawalavya Misili kwa udahi wakwe mkulu,¹⁸ naho kwa mihilimo milongo mine kawajjimiza wakatenda kwejangwa.¹⁹ Kabalanga wantu wa si mfungate we isi ya Kanani nakuwatenda wantu wakwe watahe isi iyo.²⁰ Yose yano yaguha kubula mihilimo magana mane na milongo mishano.

“Vikaheza vino kawenka walamuzi kubula chipindi cha muwoni Samwilu.²¹ Weze walombeze, Chohile niyo awenka Sauli mwana Kisi akulaila mwe kabila dya Benjamin kutenda mlamuzi kwa mihilimo milongo mine.²² Eze amuse, Chohile amtenda Daudi Zumbe ywawo. Vino nivyo Chohile amlongele, ‘Sibunkula kugamba Daudi mwana ywa Yese nuyo hunga, mntu akunga adamanye yose hunga adamanye.’²³ Kulaila mo lukolo lwa Daudi, Chohile saviya alongaga kawegaila Yesu mwambula ywa wantu wa Izulaeli.²⁴ Umo Yesu henati kukonga ndima yakwe, Yohana kawagambila wantu wose wa Izulaeli weile masa wawo naho wabatizwe.²⁵ Umo Yohana akakomeleza ndima yakwe, kauza wantu, ‘Mwanifanyanya miye ni yuhi? Miye suyo yudya mkugoja. Mna tegelezani, Anitimila, naho sikuwaila kuchohola sigi ze vilatu vyakwe mwe viga.’

²⁶ “Waizulaeli weyangu, walukolo wa Bulahimu na sawo Wayahudi wose mwihano mkumvikila Chohile, ulosi uno wa uhonyi uchizila suwe!²⁷ Kwaviya wantu wakwikala Yelusalemu na vilongozi wawo hawamanyaga kugamba ni mkombola naho hawakombanyaga ulosi wa wawoni ukusomwaga mwe zuwa dya kuhumula. Wachei wautenda ulosi wa wawoni utende chindedi kwa kumkantila Yesu.

²⁸ Hamwenga neivyo hawalondole mbuli yakumkantila abanike, wamunga Pilato amkome.²⁹ Weze waheze kudamanya chila chiya chimwamawandiko chikumlonga wamseleza kulaila mo msalaba na kumwika mwembila.³⁰ Mna Chohile kamuyusa,³¹ kwa mazuwa yalozize kalaila kwa wadya nakatamba nawo kulaila Galilaya kubula Yelusalemu. Vino haluse ni waukuzi wakwe kwa wantu wa Izulaeli.³² Naswi chihano chiwegailani mbuli zedi za Chohile, mbuli idya Chohile alongaga kwa watati zetu kugamba naidamanye,³³ kaidamanya vino haluse, walukolo wawo kwa kumtenda Yesu auyuke saviya iwandikwe mwe zabuli ya kaidi,

‘Wi mwanangu ywa chilume, dyelo sitenda Tati yako.’

³⁴ Vino navyo nivyo Chohile alongaga kulawana no kuyuka kwa Yesu kugamba, hawoile mwembila.

‘Naniwenkeni yakukile nayajimbikwe chindedi, yadya nayalongaga kwa Daudi.’

³⁵ Hatuhu hagamba chindedi,

‘Homleke mndima ywako awoile mwe mbila.’

³⁶ Kwaviya Daudi kamsankanila Chohile mwamazuwa yakwe, niyo abanika, kahambwa hamwenga nawatati zakwe, mwili wakwe uwoila mwembila.³⁷ Mna yano hayalaile kwa yudya Chohile amuyuse.³⁸ Wambuya zangu Waizulaeli, chaunga mmanyane kugamba, kujinkila Yesu, ulosi wa kulekeilwa masa walongwa kwenyu.

³⁹ Chila akunga amzumile nalekeilwe masa yakwe,

mbuli hejjesigwe ni sigilizi ya Musa.⁴⁰ Msinyise, yalongigwe ni wawoni yasekulaila kwenyu kugamba.

⁴¹ ‘Kaulani, nyuwe mkubela! Mwehelwe na kubanika! Kwaviya chiya hudamanya dyelo ni chintu hamwizumile, hata hegu mntu akawagambilani!’ ”

⁴² Umo Paolo na Banaba wakafosa kulaila kwe nyumba yo kumvikila Chohile, wantu wawagoneka waue naho mwe zuwa tuhu dya kuhumula dikutumila wawagambile mbuli izo.⁴³ Wantu weze wahalawe homdugano, Paolo na Banaba watimilwa ni Wayahudi walozize na sawo Wayahudi walozize wahitulwe kutimila sila ya kumlonda Chohile ya Chiyahudi. Wasigilwa wasimwila nawo nakuwajela moyo wajendeleze kwikala kwa wedi wa Chohile.

⁴⁴ Zuwa dya dya kuhumula ditimile chila yumwenga mo mzi kabula kwetegeleza ulosi wa Zumbe.⁴⁵ Wayahudi weze wawone fyo dya wantu niyo wamema maya nakuhigana na yose yalongigwe ni Paolo na kumhuluta.⁴⁶ Mna Paolo na Banaba nawakalonga kwa ukankalu mkulu, nanivyedi ulosi wa Chohile ukonge usimwilwe kwenyu. Mna kwaviya muulemela naho hamkuutenda wa wakusinywa kwa kwikala kwenyu mazuwa yose, nachiwaleke nakuwaitila sawo Wayahudi.⁴⁷ Ino niyo sigilizi chinkigwe ni Zumbe, “Siwatenda ulangazi kwa wantu sawo Wayahudi, chani wigale wambulwe mwe isi yose.”

⁴⁸ Sawo Wayahudi weze weve imbuli iyo, welelwa na kootogola ulosi wa Zumbe, wadya nawo wasagulwe kwa wikazi wa mazuwa yose wazumila.

⁴⁹ Ulosi wa Zumbe niyo wazagala chila hantu mo mzi.

⁵⁰ Mna Wayahudi nawawatibilinkanya vilongozi wa chilume womzi na wavyele sawo Uyahudi wakweika kulanga nawakamvikila Chohile. Wakonga kuwasulumiza Paolo na Banaba nakuwadula kuse nomzi wawo.

⁵¹ Wasigilwa niyo wapuguta tifili mweviga vyawo kwa chausa cha mahigano ayo ditende kanyo kwawo, nakwita Ikoniya.⁵² Wanampina wa Antiyokiya welelwa vidala naho wamema Muye Ukukile.

Uko Ikonia

14 Chintu saicho chilaila uko Ikoniya. Paolo na Banaba waita kwe nyumba yo kuvikila kulonga kwa ukankalu vya watenda wantu walozize Wayahudi na sawo Wayahudi wazumile.² Mna Wayahudi hewezumile wawasongaganya sawo Wayahudi kuwahitula kuhigana na wazumile.³ Wasigilwa wekala uko chipindi chitali, wakasimwila kwa ukankalu mbuli za Zumbe, awaukuile chindedi kugamba ulosi wawo ni wachindedi kwa kuwenka udahi wa kudamanya mpituko na vilagiso.⁴ Wantu womzi nawepagula mabunga maidi, wamwenga nawentendele ya Wayahudi watuhu nawo kwa wasigilwa.

⁵ Wantu wamwenga sawo Wayahudi na Wayahudi, hamwenga na vilongozi wawo, wawona wawadamanye vihiye wasigilwa na kuwatowa mayuwe.⁶ Wasigilwa weze wamanye imbuli iyo, niyo wasumkila kwemizi ya Lisitila na Debe uko Likoniya na

mwe izisi zihajiji. ⁷ Uko walonga mbuli zedi za Chohile.

Uko Lisitila na Debe

⁸ Uko Lisitila nakuna mntu chiwete ivyo elekagwa, hadahaga kujenda. ⁹ Kekala nakwetegeleza ulosi aku-longa Paolo. Paolo amwona kazumila naho kahonywa, niyo amsinya, ¹⁰ niyo aguta, "Chimala mwenye". Mntu uyo achimala nakukonga kujendajenda. ¹¹ Fyo dya wantu dize diwone chiya adamanye Paolo, wakonga kuguta kwa ulosi milongi ya Kilikoniya, "Milungu itenda saviya wantu na kuchiseila!" ¹² Wamwinka Banaba zina dya Zeu, na Paolo zina dya Heme, kwaviya nanimsimwila mkulu. ¹³ Mlavyantambiko ywa mlungu Zeu, nyumba yakwe ya mlungu nemnkanda mo mzi, kegala njeku ihambigwe na maluwa kwenchili, kwaviya yeye hamwenga nedifyo nawakonga walavye majeleko kwa wasigilwa.

¹⁴ Banaba na Paolo weze weve chiya nawakaunga wadamanye, watatula izisuche zawo kulagisa kugamba hawevane na viya vyendaga vikatendwa mgati mwe difyo wakaguta, ¹⁵ "Nimbwani mkudamanya vino? Suwe naswi chiwantu sevyo nyuwe mwili! Chihano kulonga mbuli za Chohile, kuwatenda mhituke msekudamanya mbuli zino heziligane kwa Chohile mta ujima, aumbile imbingu, ne isi, bahali na vyose vikwikala umo. ¹⁶ Aho kale kaunga wantu woseni kudamanya mbuli zawo. ¹⁷ Hata hegu halekile kwelagisa kwa sila ya kudamanya yedi, awegailani fula kulaila kwembingu naho awenkani ulozo kwa chipindi chakwe chedi, awenkani nkande na kuwamemeza mbwedo." ¹⁸ Hata koulosi uwo, wasigilwa wadunduga kuhiga idifyo wasekulavya majeleko kwawo.

¹⁹ Wamwe wa Wayahudi walaila Antiyokiya na Ikoniya uko Pisidiya na kulaila Ikoniyo, waluvya idifyo nakumtowa mayuwe Paolo niyo wambuluzi kunkanda komzi wakafanyanya kugamba kabanika. ²⁰ Mna umo wanampina weze wamzunguluke, achimala nakuya komzi. Zuwa ditimile uyo hamwenga na Banaba waita Debe.

Kuya Antiyokiya uko Siliya.

²¹ Paolo na Banaba walonga mbuli zedi za Chohile uko Debe na kuwatenda wanampina walozize. Niyo wauya Lisitila na Ikoniya na Antiyokiya uko Pisidiya. ²² Wawajela nguvu wanampina na kuwajela moyo wekale mo uzumizi. Wahinya, "Chaungwa chisulumile kwingila mo Uzumbe wa Chohile". ²³ Mwe chila nyumba yo kuvikila wasagula vilongozi wadalahala, nakuwenkiza kwa Zumbe kwa malombezi na kufunga, wawaika mwe wamizi wa wadya wazumile.

²⁴ Weze wabinde si yose ya Pisidiya, wabula Pamfiliiya. ²⁵ Uko walonga ulosi Peliga nakwita Ataliya, ²⁶ kulaila uko waogola na meli wauya Antiyokiya, hantu ahonkongo walombeze wadimwe ni Chohile kwa chausa cha ndima wakudamanya haluse.

²⁷ Weze wengile Antiyokiya, wachisanya wantu we nyumba yo kuvikila hamwenga nakuwagambila yose

Chohile adamanye nawo naviya avugule sila kwa sawo Wayahudi kuzumila. ²⁸ Niyo wekala na wanampina chipindi chitali.

Mdugano uko Yelusalemu

¹⁵ Wantu wamwenga kulaila Yudeya wabula Antiyokiya nakuhinya wazumile, "Hamkudaha kuhonywa kubula mjelwe ngasu saviya sigilizi ya Musa ikunga." ² Paolo na Banaba wahigana nawo vidala, niyo vyaungwa Paolo na Banaba hamwenga na watuhu uko Antiyokiya waite Yelusalemu wakawawone wasigilwa na wadalahala mwe mbuli iyo.

³ Niyo wegalwa ni wazumile, umo wakajinka Foinike na Samaliya, wagambila wantu viya sawo Wayahudi wamhitukile Chohile, mbuli ino iwatenda wazumile weleleswe vidala. ⁴ Umo wakengila Yelusalemu wahokelwa ni wantu wazumile, wasigilwa na wadalahale nakuwagambila adamanye Chohile kujinkila mwawo. ⁵ Mna wamwe wa wazumile wa bunga dya Mafalisayo wachimala na kugamba, "sawo Wayahudi waungwa wajelwe ngasu na kuhinywa watimile sigilizi za Musa."

⁶ Wasigilwa na wadalahale wadugana hamwenga kufanyanya imbuli iyo. ⁷ Weze wajike ntamulizi ntali Petulo achimala na kugamba, "Walukolo weyangu, mvi-manyi kugamba chikale chijinkile Chohile anisagulaga mwenyu kulonga Mbuli yedi ya Chohile kwa sawo Wayahudi chani weve niyo wazumila. ⁸ Chohile amanyize fanyanyi za chila yumwenga kalagisa kuwetikila sawo Wayahudi kwa kuwenka Muye Ukukile saviya achitendile suwe. ⁹ Haungile chesimane nawo, kawausiza masa yawo kwaviya wazumila. ¹⁰ Ivyo haluse, ni mbwani mkunga mumjeze Chohile kwa kuwajelekela wanampina mizigo mwe migongo haikudahika kwitulwa ni wadalahala wetu na suwe wenye? ¹¹ Sivyo ivyo! Chizumila naho chihona kwa mbazi za Zumbe Yesu, saviya weli wowo."

¹² Fyo jima nadinyamala umo wakawetegeleza Banaba na Paolo wakasimwila mpituko na vilagiso adamanye Chohile kujinkila mwawo mwa sawo Wayahudi. ¹³ Weze wabinde kulonga, Yakobo awagamba, "Walukolo weyangu netegelazani! ¹⁴ Simoni kalavyanya viya Chohile akongile kulagisa kuwaunga sawo Wayahudi kwa kumsagula mntu kulaila mwawo watenda wakwe. ¹⁵ Ulosi uno waligana na ulosi wa wawoni na mawandiko yakukile yakugamba,

¹⁶ 'Mbuli izo zikajika nanuye, Zumbe alonga, nanizenge uhya hema dya Daudi.

Nanizenge naho hema dyangu dichakuke nakuyatenda mahame yatoge naho.

¹⁷ Ivyo wantu wose wasigale weze kwangu, na wantu wa sizose ntuhu woseni awo siwetanga watende wangu.

¹⁸ Ivyo alonga Zumbe, atendile vino vimanyike chikale chijinkile.'

¹⁹ "Ni fanyanyi zangu," Yakobo ajendeleza, "kulonga chisekuwavinya sawo Wayahudi wakumhitukila Chohile. ²⁰ Mna, chiwawandikila kuwagambila wasekudya nkande yoyose heilenguke kwaviya ilavig-

wa kwe matukulu, wagosi wasekugonya wavyele wawenye wavyele nawo wasekugonywa ni wagosi wa wenye, naho wasekudya nyama ihogotolwe, hegu sakame yoyose. ²¹ Kwaviya Sigilizi za Musa zisomwa kwa chipindi chitali mwe nyumba zo kuvikila za Chohile chila mwe Zuwa dya kuhumula na mbuli zakwe zilongwa chila mzi.”

Mawandiko kwa sawo Wayahudi wazumile

²² Niyo wasigilwa na wadalaha hamwenga na wantu wazumile, wawona wagule wantu kulaila mwedifyo na kuwasigila waite Antiyokiya hamwenga na Paolo na Banaba. Wasagula wantu waidi nawaketegezeswa ni wazumile, Yuda akwitangwa Basaba na Sila, ²³ niyo wegala mawandiko yano,

“Suwe, wasigilwa na wadalaha, walukolo wenyu wasigila ndamsa kwa walukolo wose welekwe sawo Wayahudi wakwikala Antiyokiya, Siliya na Silisiya.

²⁴ Chiva kugamba wamwenga walaile mwe idifyo dyetu wawavinya kwa ulosi wawo, mna hachiwasigile. ²⁵ Kwaivyo chidugana hamwenga nakwivana chisagule wantu wakuwasigila kwenyu. Nawaite hamwenga na walukolo wetu Banaba na Paolo, ²⁶ welavize ujima wawo kumsankanila Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

²⁷ Chawasigila kwenyu Yuda na Sila, wakunga wawagambileni wowo wenye milosi iyo kwa milomo yawo idya chikuwawandikilani. ²⁸ Muye Ukukile na suwe chizumila chisekuwenkani mzingo mtuhu wowose kujinka vino vikungwa, ²⁹ msekudya nkande ilavigwe kwe matukulu, msekudya sakame, msekudya nyama ihogotolwe, naho wagosi msekugonya wavyele wa wenye wavyele nawo msekugonywa ni wagosi wa wenye. Namdamanye vitana hegu mnenega ivintu ivyo. Mpeho yedi.”

³⁰ Wenkigwe izisigilizi wahalawa na kwita Antiyokiya, uko waduganya nedifyo dya wazumile nakuwenka idya ibaluwa. ³¹ Wantu weze waisome weleswa ni mbuli ikuwajela moyo. ³² Yuda na Sila wendaga wawoni wasimwila nawo chipindi chitali kuwajela moyo na nguvu. ³³ Weze wekale kwa chipindi chisiku, wawalaga na kuwalombezeza utondowazi ikaheza wauya kwa wadya wawasigile. ³⁴ Mna Sila kawona ekale hadya.

³⁵ Paolo na Banaba wahumula hadodo uko Antiyokiya, hamwenga na watuhu walozize wahinya nakulonga mbuli ya Zumbe.

Paolo na Banaba wahigana

³⁶ Hadodo Paolo amgamba Banaba, “Chuye chiwatalamkile walukolo wetu mwe chila mzi chawagambila mbuli ya Zumbe, naho chikaule wajenda vivihi.” ³⁷ Banaba nakaunga waitanye na Yohana Mako, ³⁸ mna Paolo hafanyanye kugamba nanivyedi wamguhe kwaviya hekalaga nawo kubula udumo we ndima yawo, mna ahitukaga na kuwasa uko Pamfiliya. ³⁹ Nahalaila mahigano makulu, Banaba amguha Mako niyo aita naye Sipulasi, ⁴⁰ Paolo kamsagula Sila nakuhalawa,

akalombezewa ni wazumile ahokele mbazi za Zumbe. ⁴¹ Kajinka Siliya na Silisiya, akatogeza nyumba za kuvikila.

Timoseo aita na Paolo na Sila

16 Paolo katamba kubula Debe na Lisitila, uko mwanampina yumwenga endaga akekala uko akwitangwa Timoseo. Mamiyakwe nani Myahudi mkanuni mna tatiyakwe nani Myunani. ² Wazumile woseni uko Lisitila na Ikoniya waukula vyedi vya Timoseo. ³ Paolo nakonga amguhe waitanye mwe ntambo, niyo amjela ngasu kwaviya Wayahudi nawakela hantu aho, nawamanya tatiyakwe ni Myunani. ⁴ Umo wakatamba kujinka mwemizi, wawagambila wazumile sigilizi zisigilwe ni wasigilwa na wadalaha uko Yelusalemu nakuwagamba watoze isigilizi. ⁵ Ivyo wazumile niyo wajelwa moyo mo uzumizi nakujenyela chila zuwa.

Uwoni wa msi wa Paolo uko Tilowa

⁶ Watamba kujinka si ya Filigiya na Galatiya kwaviya Muye Ukukile hawaungile walonge mbuli mwe isi ya Asiya. ⁷ Weze wabule mo mhaka wa Misiya, wajeza kwita kwe si ya Besaniya mna Muye Ukukile wa Yesu hawaungile waite. ⁸ Niyo wajinka Misiya kubula Tilowa. ⁹ Chilo icho Paolo nana uwoni nomsi nakumwona mntu ywa Makedoniya kachimala akamlombeza, “So Makedoniya uchambize!” ¹⁰ Aho Paolo eze awone uwoni uwo, nachemalanya vyedi chite Makedoniya, kwaviya nachiwona kugamba Chohile kachitanga chikalonge mbuli zedi za Chohile kwa wantu wa kudya.

Uko Filipi, ulafyo wa Lidiya

¹¹ Chihalawa Tilowa kwa meli kubula Samtilaki na zuwa ditimile chengile Nekapoli. ¹² Kulaila uko chitamba kubula Filipi, mzi wa wilaya ya nkongo ya Makedoniya, naho ni koloni dya Lumi. Chikala mazuwa yalozize kudya. ¹³ Mwe zuwa dya kuhumula chifosa mo umzi kubula hankanda ho mto, hantu nachikafanyanya Wayahudi waduganaga kulombeza. Chikala hasi na kulonga na wavyele wadugane hadya. ¹⁴ Yumwenga mwe wadya wachivile endaga Lidiya kulaila Tiyatila, mtaga suche za langi ya zambalau. Nani mvyele akumvikila Chohile, Zumbe naye kamgubula umanyi wakwe kusinya viya Paolo nakalanga. ¹⁵ Yeye hamwenga na wantu wa kaya weze wabatizwe, kachigoneka, “Soni mwikale mkaya mwangu hegu mviwona kugamba miye ni mkanuni kwa Zumbe.” Kachitintisa chite.

Mwe Dijeleza uko Filipi

¹⁶ Zuwa dimwenga umu chikaita hantu hokulombezeza, chihokelwa ni mndima mdodo ywa chivele mta mpepo yamtendaga adahe kuwona yakwiza. Nakawapatila hela ziloze wagoli wakwe kwa kuwawonela yakwiza kuwalagula wantu. ¹⁷ Kamtimila Paolo na suwe akaguta, “Wantu wano niwandima wa Chohile akulise! Wakugambila viya mkudaha kuhony-

wa!"¹⁸ Kadamanya ivyo kwa mazuwa yalozize, vimlekle Paolo ahiwe niyo aihutukila impepo kuigamba, "Kwa zina dya Yesu Kulisito nakunga umlawe!" Aho mpepo iyo niyo yamlawa.

¹⁹ Wagoli wakwe weze wabunkule kugamba isila yawo yo kwingiza hela ita, wawagwila Paolo na Sila na kuwegala kwevilongozi mo lumpe. ²⁰ Wawegala kwa wakulu wa Chilumi na kugamba, "Wantu wano ni Wayahudi, naho wachigaila nkondo mo mzi.

²¹ Wahinya mazwela yakuhigana na sigilizi zetu, chiwakaya wa Lumi, naho hachikudaha kuzihokela na kuzitimila." ²² Idifyo nadyo dyengila mo kuwahuta Paolo na Sila.

Niyo wakulu wawaunga Paolo na Sila wahambulwe izisuche nakuhutwa. ²³ Weze wahutishwe, wadulwa kwedijeleza, msinyi ywe idijeleza naye aungwa avugalise ulwivi. ²⁴ Eze ahokele isigilizi iyo, mchimaila uyo awadula kundani hale nakuwanyinya iviga vyawo mwe magoda mazamile.

²⁵ Chilogati Paolo na Sila nawakalombeza nakumchemela Chohile, wavugailwe watuhu nawakawategeleza. ²⁶ Ahadya kwalaila chisingisa chikulu chisingise umsingi we idijeleza. Aho nyivi zose zakomoka, minyololo nayo iwalawa wavugailwa woseni. ²⁷ Msinyi wedijeleza enuka, eze akaule nyivi zedijeleza zikomoka, niyo afanyanya kugamba wavugailwa wasumka, niyo aguha bamba dyakwe chani ekome. ²⁸ Mna Paolo kagutisa, "Usekwekoma! Woseni chihano!"

²⁹ Msinyi asigila taa zikalwe, engila kundani, agwa kuno akazingiza mwe viga vya Paolo na Sila. ³⁰ Niyo awalongoza kuse na kuwauza, "Mazumbe, nidamanye chibwani nihonywe?"

³¹ Wahitula, "Mzumile Zumbe Yesu, nawe nauhonywe, weye hamwenga nekaya yako." ³² Niyo walonga mbuli yedi ya Zumbe na kwa watuhu wemwekaya yakwe. ³³ Mwechilo chiya msinyi kawaguha nakuwasunta nkwenje zawo, yeye hamwenga ne nyumba yakwe yose niyo wabatizwa. ³⁴ Niyo awegala Paolo na Sila kwekaya yakwe na kuwenka nkande wadye. Uyo hamwenga nekaya yakwe yose weleleswa kwa viya wamzumila Chohile.

³⁵ Mtondo wakwe wakulu wa Lumi wasigila wankondo, wakagamba "Walekeni wantu awo waite."

³⁶ Ivyo msinyi amgamba Paolo, "Wakulu wasigila weye na Sila mlekelwe. Mwadaha kuhalawa, naho mjende mpeho."

³⁷ Mna Paolo awagamba wadya wankondo, "Hachawonekaga wabanasi, mna chihutwa mwa meso ya wantu, naho chiwakaya wa Lumi! Niyo wachijela mwedijeleza. Vino haluse wachunga chihalawe chinyele. Sivyo ivyo! Wakulu wa Lumi wenye weze hano wachilekele."

³⁸ Wakulu wa wankondo wegala imbuli iyo kwa wakulu wa Lumi, weze weve kugamba Paolo na Sila ni wakaya wa Lumi, wogohesa. ³⁹ Ivyo waita wakawafikile madi, niyo wawalongoza kulaila kuse kwedijeleza na kuwalombeza wahalawe homzi. ⁴⁰ Paolo na Sila waha-

lawa hedijeleza na kwita kwe kaya ya Lidiya. Uko wadugana na wazumile, wasimwila nawo mbuli za kuwajela moyo na kuhalawa.

Uko Sesalonike

17 Paolo na Sila watamba kujinka Amfipoli na Apoloniya na kubula Sesalonike, uko nakuna nyumba yo kuvikila. ² Kulawana na viya azwele Paolo kaita kwe nyumba yo kuvikila. Uko mwe mazuwa matatu ya kuhumula katamwila na wantu kwa milosi ya mawandiko, ³ kulonga mawandiko nakuwagambila kugamba Kulisito Mkombola aungwa asulumizwe nakuuyuka. "Yuno Yesu huwagambileni," Paolo agamba, "nuyo Kulisito Mkombola." ⁴ Wamwenga wahokela na kutenda hamwenga na Paolo na Sila, nivyo navyo watendile wavyele vilongozi na fyo kulu dya Wayahudi wakuvika kwa Chohile.

⁵ Mna Wayahudi wamwenga wengila finju, wachisanya wantu wehiye mwamagwilo, wadamanya bunga nakukonga nkumbizi mo mzi. Waguluka kwe kaya ya mntu yumwenga akwitangwa Yasoni mokuwazungula Paolo na Sila wawegale kwedibunga. ⁶ Mna weze wadunduge kuwalondola, wambuluzwa Yasoni na wazumile wamwenga nakuwegeila wakulu wa mzi kuno wakaguta, "Wantu wano wegala nkondo chilahantu! Haluse wengila homzi wetu, ⁷ naye Yasoni nakawaika mwe kaya yakwe. Woseni wahigana naizisigilizi za mkulu ywa Lumi, wakagamba kuna zumbe mtuhu, zina dyakwe nuyo Yesu." ⁸ Kwa ulosi uno wajela nkama idifyo na wakulu womzi. ⁹ Wakulu wawaunga Yasoni na watuhu walihe hela zikungwa walekelwe waite.

Uko Beloya

¹⁰ Chilo chize chingile, wazumile wawegala Paolo na Sila Beloya. Weze wengile niyo waita kwe nyumba yo kuvikila. ¹¹ Wantu kudya nawakeva kujinka wa Sesalonike. Wetegeleza ulosi kwa kuungisa, naho chila zuwa nawakasoma mawandiko kukaula hegu viya Paolo nakalanga nichindedi. ¹² Wazumile walozize, na wavyele wakulu walozize wa Chiyunani na wagosi walozize wa Chiyunani wazumila. ¹³ Mna umo Wayahudi uko Sesalonike weze weve kugamba Paolo nakalanga mbuli ya Chohile uko Beloya, wengila kudya nakukonga kutisa na kutibilinkanya idibunga. ¹⁴ Aho wazumile wamwigala Paolo mpwani, mna Sila na Timoseo wekala Beloya. ¹⁵ Wantu wamwigalaga Paolo wabula Aseni niyo wawogola kuya Beloya wakatenda nasigilizi kulaila kwa Paolo kugamba Sila na Timoseo wasunguze kumtimila.

Uko Aseni

¹⁶ Umo Paolo akawagoja Sila na Timoseo uko Aseni, vimwihiya vidala eze awone umzi umema matukulu. ¹⁷ Ivyo niyo alafya na Wayahudi mwe zinyumba zo kuvikila na sawo Wayahudi wakuvika kwa Chohile, namwo lumpe chila zuwa mwa wantu woseni wakujinka

mjihi. ¹⁸ Wamwenga mwa Waepikulo na Wasitoiko wahinyi wahigana naye. Wamwenga wauza, “Yuno mhezi aunga achigeze?”

Watuhi wahitula, “Awoneka akalonga mbuli za milungu mijeni.” Walonga ivyo kwaviya Paolo nakalanga mbuli za Yesu na uyuso. ¹⁹ Ivyo niyo wamguha Paolo, wamwigala kwechitala cho umzi chikwitangwa Aleopago, akagamba, “Chaunga chimanye mahinyo yano mahya ukulonga. ²⁰ Vimwenga chikukwiva ukulonga nivijeni kwetu, chaunga chimanye yagaze.” ²¹ Kwa wekazi woseni wa Aseni nawajeni nawakekala hadya waguha chipindi chawo choseni wakalanga nakwetegeleza chintu chihya.

²² Paolo achimala mwe chitala chomzi nakulonga, “Nawawona kwa chila sila nyuwe wantu wa uko Aseni mwatoza dini. ²³ Kwaviya umo hajinka mo mzi wenyu siwona nchanja yo mkuvikila, siwona vikilo diwandikwe, ‘Kwa mlungu hekumanyika’. Mwamvikila, mna hamummanyize, uyo nuyo huwagambilani. ²⁴ Chohile, aumbile isi navyoseni vimndani mwakwe, nuyo Zumbe ywa kwembingu neisi naye hakwikala mwe nyumba za mlungu zidamanywe ni mikono ya wantu. ²⁵ Naho hakunga chochose chikudaha kumwinka kwa kumdamanyiza, kwaviya uyo mwenye nuyo akulavya wikazi na nkande na chila chintu kwa chila yumwenga. ²⁶ Kulaila kwa mntu yumwenga kaumba wantu wa si zose mwe isi nakuwatenda wekale mwe isi yoseni. Uyo mwenye kawaikiya chipindi na hantu wakunga wekale. ²⁷ Kadamany ivyo chani wamtiile, vikadahika wamlonde kwa kupampasa. Mna Chohile he hale na hata yumwenga mwetu, ²⁸ saviya yumwenga alonga-

ga,
‘Mndani mwakwe chekala nakujenda nakuhumula.’
Ni saviya mashaili yenyu yamwenga yakugamba,
‘Suwe naswi chiwanawe.’

²⁹ Kwaviya chiwana wa Chohile, chisekufanyanya kugamba kekala saviya umbo dya zahabu hegu dya hela hegu dya yuwe, vidamanywe kwa umanyi wa mntu. ³⁰ Chohile umo chikale nakatenda saviya hakuwona uhezi naukadamanywa kwaviya wantu na hawammanyize, mna vino haluse awaunga chila yumwenga chila hantu weile masa yawo. ³¹ Kaika zuwa dyakukantila isi njima kwa wedi kujinkila mntu asagule. Kailavyanya imbuli ino kwa chila yumwenga kwa kumuuyusa umntu uyo!”

³² Umo wakamwiva Paolo akalanga mbuli za kuuyuka, wamwenga wamseka kwa kumbela, mna watuhu wagamba, “Chakunga usimwile imbuli ino naho.”

³³ Paolo naye ahalawa homdugano. ³⁴ Wantu wamwenga wamwitikila nakuzumila, mgati mwawo nani Diyonsiyo, mntu ywa chitala, naho nakuna mvyele akwitangwa Damali, na wantu watuhu.

Uko Kolinto

18 Eze ajike aho, Paolo ahalawa Aseni kwita Kolinto. ² Uko kadugana na Myahudi akwitangwa Akila, elekwe Ponto, alaile Italiya mazuwa majeche yajinkile hamwenga na mkaziwe Pilisiliya, kwaviya Ki-

laudiyo kawaunga Wayahudi wakulawe Lumi. Paolo kaita akawakaule, ³ nakuhumula kudamany ndima nawo, kwaviya nakekala kwa kudamany mahema, saviya nawakadamany. ⁴ Alafyaga nawo mwe nyumba zo kuvikila chila mwe mazuwa dya kuhumula, kujeza kuwakwesa Wayahudi na Wayunani.

⁵ Sila na Timoseo weze wengile kulaila Makedoniya, Paolo kaguha chipindi chakwe choseni kulonga imbuli idya, kuwagambila Wayahudi kugamba Yesu nuyo Kulisito Mkombola. ⁶ Weze wamhige na kumhuluta, kakupuguta iditifili mwe suche yakwe saviya kanyo nakuwagamba, “Uneva mkaga, ni lwenyu wenye! Miye simuli. Kukongela vino haluse naita kwa sawo Wayahudi.” ⁷ Ivyo niyo ahalawa kwita kwikala mwe kaya ya Hemkaya ywa Uyahudi akwitangwa Tito Yusito, nakamvikila Chohile, kaya yakwe na ihakana na nyumba yo kuvikila. ⁸ Kilisipo, chilongozi ywa nyumba yo kuvikila, kamzumila Zumbe, hamwenga nekaya yakwe yoseni, wantu walozize watuhu wa Kolinto weva imbuli iyo, wazumila niyo wabatizwa.

⁹ Chilo chimwenga Paolo kezilwa ni uwoni wa Zumbe kumgamba, “Usekogoha, mna longa, naho usekuleka, ¹⁰ kwaviya nihamwenga naweye. Hahali akudaha kukulumiza, kwaviya walozize we mwomzi uno ni wantu wangu.” ¹¹ Ivyo Paolo ekala uko kwa mhilimo umwenga na nusu akahinya wantu mbuli za Chohile.

¹² Umo Galiyo eze atendwe mkulu ywa Chilumi ywa Akaya, Wayahudi wa kudya wadugana hamwenga, wamgwila Paolo nakumwigala kwe chitala. ¹³ Wagamba “Mntu yuno ajeza kuwakwesa wantu wamvikile Chohile mwe sila ikuhigana na sigilizi!”

¹⁴ Paolo nakaunga alonge umo Galiyo akalanga kwa Wayahudi, “Uneva ino nani mbuli ihiye hegu ubanasi udamanywe, navitende vyedi kwa miye kuwaguhila nyuwe Wayahudi. ¹⁵ Mna kwaviya ni mahigano ya ulosi na mazina na sigilizi zenyu wenye, nyuwe wenye mwaungwa msinyise. Sanitende mkanta wa vintu saivyo!” ¹⁶ Niyo awausa mwechitala. ¹⁷ Woseni niyo wamgwila Sosiseni, chilongozi ywa nyumba yo kuvikila, niyo wamtowa mwechitala. Mna Galiyo hawone ni mbuli.

Kuogola kuya Antiyokiya

¹⁸ Paolo kekala hamwenga nawazumile uko Kolinto kwa mazuwa alozize, niyo awasa nakwita kwa meli Pilisiliya na Akila kwita Siliya. Umo hewenati kulawa Kenikileya kamoga umtwi wakwe kwaviya nakaika nazili. ¹⁹ Wengila Efeso, uko Paolo kakulawa Pilisila na Akila. Kaita kwe nyumba yo kuvikila kulafya na Wayahudi. ²⁰ Wantu wamlombeza ekalekale, mna havyungile. ²¹ Mna kawagambila umo akahalawa, “Uneva Chohile akaunga nanuye kwenyu.” Ivyo niyo ahalawa Efeso.

²² Eze engile Kaisaliya, aita Yelusalemu nakulamsa wantu wa nyumba yo kuvikila, niyo aita Antiyokiya.

²³ Eze ekalekale uko, ahalawa nakujinka mzi wa

† KAIKA CHILAGISO, KUMOGA UMTWI KWA CHIAHUDI NI CHILAGISO KUGAMBA KUNA CHELISO CHIKIGWE.

Galatiya na Filigiya, akawajela moyo wanampina wose.

Apolo uko Efeso na Kolinto

²⁴ Mwechipindi icho Myahudi akwitangwa Apolo, elekagwa Isikandaliya, abulaga Efeso. Nani mntu asomile naho amanyize mawandiko. ²⁵ Nakahinywa sila ya Zumbe, kwa kungisa kwakwe kahinya kulonga vyedi ichindedi cha Yesu. Mna nakamanya mbuli za ubatizo wa Yohana uwodu. ²⁶ Kakonga kulonga kwa ukankalu mwe nyumba zo kuvikila. Pilisiliya na Akila weze wamwive, waita naye kukaya nakumhinya vyedi sila ya Chohile. ²⁷ Apolo niyo awona aite Akaya, ivyo wanampina wa Efeso wamwambiza kwa kuwagambila wanampina uko Akaya, kuwaunga wamhokele. Eze engile katenda mwambizi mkulu kwa wadya wazumile kwa wedi wa Chohile. ²⁸ Kwaviya kwa mahigano maku-lu kawahuma Wayahudi mwe lafyo holumpe lwa wantu kwa kuwalavyanyiza mwa mawandiko kugamba Yesu nuyo Kulisito Mkombola.

Paolo uko Efeso

19 Umo Apolo ne Kolinto, Paolo katamba kujinka mndani mwe si kwingila Efeso. Uko kabwila wanampina wamwenga ² wawauza, "Namhokela Muye Ukukile umo mwazumilaga?"

Wahitula, "Hachinati hata kwiva kuna Muye Ukukile."

³ Paolo auza, "Nivyedi, mhokela ubatizo wi viyih?"

Wahitula, "Ubatizo wa Yohana."

⁴ Paolo agamba, "Ubatizo wa Yohana nawiyaho kwa wadya weile masa yawo, naho kawagambila wantu wa Izulaeli kumzumila yudya akunga amtimile, nuko kugamba, Yesu."

⁵ Weze weve ivyo, wabatizwa kwa zina dya Zumbe Yesu. ⁶ Paolo kawajelekelala mikono yakwe, Muye Ukukile awenjila, wasimwila kwa milosi mijeni na kulongela mbuli ya Chohile. ⁷ Nawakabula wagosi mlongo na waidi.

⁸ Paolo enjila mwe nyumba zo kuvikila na mwe myezi mitatu kalonga na wantu kwa ukankalu, akalafya hamwenga nawo kuno akajeza kuwalagisa ichindedi mo Uzumbe wa Chohile. ⁹ Mna wamwenga wawo wawona ni uhezi naho hawazumile, na mwe idifyo dyoseni walonga vihiye mwe sila ya Zumbe. Ivyo Paolo awasa nakuwaguha wadya wanampina, naho chila zuwa nakalafya nawo mwe chumba chikulu cha mntu akwitangwa Tilanosi. ¹⁰ Vino vijendeleza kwa mihilimo midi, vitendile wantu woseni nawakekala mo umzi wa Asiya, woseni Wayahudi na sawo Wayahudi, waiva mbuli ya Zumbe.

Wana Sikewa

¹¹ Chohile nakadamanya mpituko hezizweleke kujinkila mwa Paolo. ¹² Hata vitambala vya mwe mikono na suche nakavika nazikenkigwa wanyonje, manyonje yawalawa, mpepo nchafu nazo zivalawa. ¹³ Wayahudi wamwenga nawakatamba nakugulusa mpepo nawo wajeza kwa zina dya Zumbe Yesu kudamanya vino.

Walonga mwe mpepo nchafu, "Nakunga kwa zina dya Yesu, dilongwe ni Paolo." ¹⁴ Wana mfungate wa Sike-wa, Mlavyantambiko mkulu ywa Chiyahudi wendaga mgati mwa awo wendile wakadamanya ivyo.

¹⁵ Mna mpepo nchafu yawagamba, "Simmanya Yesu, naho simmanya Paolo, mna nyuwe, mwiwahi?"

¹⁶ Uyo mntu mta mpepo nchafu kawapilikila niyo awahuma nguvu. Wasumka kulaila kweikaya yakwe, walumile na suche zawo zitatulwe, wemwazi.

¹⁷ Wayahudi na Wagiliki woseni na sawo Wayahudi nawakekala Efeso weva imbuli iyo, wengilwa ni woga, zina dya Zumbe Yesu niyo dyatunyiswa. ¹⁸ Wazumile walozize weza, wakazumila mo lumpe lwa wantu walekilwe masa wadamanyaga. ¹⁹ Waozize na wakaloga wegala vitabu vyawo vikokwe moto mwa meso. Samani yakwe ibula matundu yakulihwa mntu zuwa dimwenga, magana mlongo milongo mishano.

²⁰ Mweisila ino ulosi wa Chohile uzagala na kutenda na nguvu.

Ngavungavu uko Efeso

²¹ Yano yeze yaheze kulaila, Paolo awona aite Yelusalemu kugwila Makedoniya na Akaya. Agamba, "Hajika kwita uko, nitalamkile Lumi nako." ²² Kasigila wambizi wakwe waidi, Timoseo na Elasiso waite Makedoniya, yeye kahumula mazuwa majeche mo mkowa wa Asiya.

²³ Nani mwe ichipindi chino nakulaila nkunto nkulu uko Efeso kwa chausa cha sila ya Zumbe. ²⁴ Msana heza yumwenga akwitangwa Demetiliyo kadamanya miliganyo ya wazumba wa heza wa kuvikila mlungu Atemi, ndima yakwe iyo naikawenka wandima wakwe vilozize. ²⁵ Ivyo awetanga woseni hamwenga na watuhu nawakadamanya ndima saiyo nakuwagamba, "Wagosi, Mvimanya kugamba ugoli wetu walaila mwendima ino. ²⁶ Haluse, mwaviwona nakwiva nyuwe wenye vino yuno Paolo akudamanya. Agamba milungu ikudamanywa kwa mikono ya wantu siyo milungu, naho kadaha kukwesa walozize, woseni wa hano Efeso namjihi mo mkowa mjima wa Asiya. ²⁷ Kuna nkondo ino, kugamba, ndima yetu ino naibelwe. Sivyo ivyo du, naho kuna nkondo kugamba nyumba ya mlungu Atemi naitende siyo chintu naho ukulu wakwe naubalangwe. Ulungu kuvikilwa ni chila yumwenga mwe Asiya na isi njima!"

²⁸ Idifyo dize dive ulosi uwo, wehiwa nakukonga kuguta, "Atemi ywa Efeso ni mkulu!" ²⁹ Mzi mjima umema ngavungavu. Bunga dimgwila Gayo na Alisitaliko, Wamakedoniya waidi nawakatamba na Paolo, niyo wakuguluka nawo he nyumba ya misezigo. ³⁰ Paolo nakaunga engile mwe difyo, mna wanampina wamlemeza. ³¹ Wakulu wamwenga wa Asiya, wambuyaze, nawo nawasigila wakamlombeza asekwelagisa kwe nyumba yemisezigo. ³² Chipindi icho fyo jima nadimwe ngavungavu, wantu wamwenga nawakagutula chintu chimwenga, watuhu nawakagutula chituhu, kwaviya walozize nahawavimanyize chiwaduganye. ³³ Wantu watuhu waviwona kugamba

Isikanda naana chakusimwila, kwaviya Wayahudi wamwika moso. Niyo Alekizanda ahungila wantu mikono wanyamale, niyo ajeza kwehonya. ³⁴ Mna weze wabunkule kugamba ni Myahudi, woseni wagutila hamwenga mwe chimwe kwa masa maidi, "Atemi ywa Efeso ni mkulu!"

³⁵ Kubindilikila, kalani wo umzi anyamaza idifyo. Agamba, "Waefeso weyangu, chila yumwenga kavi- manya kugamba mzi wa Efeso ni mwika nyumba ya mlungu Atemi na ya yuwe dikuvikilwa digwele kulaila kwembingu. ³⁶ Hahali akudaha kulemela yano. Kwaivyo, mnyamale dyii naho msekudamanya cho- chose kwa nguvu. ³⁷ Muwaleta wano wantu hano hewebaile chintu kulaila mwe nyumba ya mlungu hegu kumhuluta mlungu ywetu. ³⁸ Uneva Demetiliyo na wandima wakwe wana dyodyose mwa mntu yoyose, china udahi na mazuwa ya chitala, masa yada- ha kulahwa uko. ³⁹ Mna hegu mna chochose chikujin- ka viya mkunga, chilamulwe mwe midugano dya wekazi. ⁴⁰ Kwaviya chino chize chilaile dyelo, kuna nkondo nakulaila ngavungavu. Havikanike kwetu kwe ingavungavu iyo, naho hachidahe kwegombela vyedi." ⁴¹ Eze alonge ivyo, avugala umdugano.

Kubula Makedoniya na Ugiliki

20 Ingavungavu idya ya Efeso ize inyamale, Paolo kawetanga hamwenga wanampina na kuwafun- da kwa kuwenka moyo. Niyo ahalawa aita Make- doniya. ² Ajinka imizi idya nakuwenka moyo wantu kwa losi ulozize. Niyo abula Ugiliki, ³ kekala uko kwa myezi mitatu. Nakemalanya vyedi kwita Siliya eze abunkule nakuna Wayahudi wakumtegela, awona auye kugwila Makedoniya. ⁴ Sopatilo mwana Pilo ku- laila Beloya, kaita naye, ivyo naho Alisitaliko na Sekun- do, kulaila Sesalonike, Gayo kulaila Debe, Tikiko na Tilofimo, kulaila mkowa wa Asiya na Timoseo. ⁵ Walon- golaga nakuchigoja Tilowa. ⁶ Chitamba mwe meli ku- laila Filipi ize iheze ingasu ye migate hejeligwe hamila, mazuwa mashano yatimile chihangana nawo uko Tilowa, uko chikala mazuwa mfungate.

Udumo wa Paolo wa kutalamkila Tilowa

⁷ Mwe zuwa dya nkongo dya mazuwa mfungate chisingi chidugana kudya ndala. Paolo asimwila na wantu, kwaviya nakaunga ahalawe zuwa dikutimila, kajendeleza kusimwila kubula chilo gati. ⁸ Taa zilozize nazikalangaza kulanga mwe chumba kwe golofa chadugane. ⁹ Mbwanga yumwenga akwitangwa Eutiko nakekala hedidilisha, Paolo nakajendeleza kusimwila, Eutiko nakasinka vidala, vimlekile akatowa mgono niyo alagala kulaila kwegolofa ya katatu kubula hasi. Weze wamwinule kabanika kale. ¹⁰ Mna Paolo kasela niyo edula mlanga mwakwe akamkumbatila. Agamba, "Msekogoha, achi mjima!" ¹¹ Niyo auya kulanga, abesula mgate, nakudya. Eze asimwile nawo kwa chipindi chitali, kubula chisingi, Paolo niyo ahalawa.

¹² Wamwigala yudya mbwanga kukaya emjima kuno welelwa.

Kulaila Tilowa kwita Mitilene

¹³ Suwe nachilongola na meli kwita Aso, uko nachimguha Paolo. Kachigamba kudamanya ivyo, kwaviya nakaita uko kwa kujinkila si inyaile. ¹⁴ Umo achibwile Aso, chimkweza mwe meli kwita Mitilene. ¹⁵ Chilawa kudya kwingila Chiyo zuwa ditimile. Zuwa dimwenga ditimile chingila Samo, zuwa ditimile chingila Mileto. ¹⁶ Paolo kawona aite kujinka Efeso, chani asekwaza chipindi chochose mo mkowa wa Asiya. Nakaunga asunguze kwingila Yelusalemu mwe zuwa dya Pentekoste uneva vikadahika.

Ulosi wa Paolo kulaga wa vilongozi wadalahaile wa Efe- so.

¹⁷ Paolo kasigila ulosi kulaila Mileto kwita Efeso, akawaunga vilongozi wadalahaile wa nyumba yo ku- vikila wamhokele. ¹⁸ Weze wengile, awagamba, Mvi- manya viya nidamanye chipindi choseni nihamwenga nanywi, kukongela zuwa dya nkongo ningile mwe mkowa wa Asiya. ¹⁹ Nadamanyaga saviya mndima ywa Zumbe kwa untu woseni na mesozi yalozize chipindi chidala chezaga kwa chausa cha ubala wa Wayahudi wamwenga. ²⁰ Mvimanya kugamba silekile kuwalonga chochose chakuwambiza mna siwahinya mo lumpe na mwe izikaya zenyu. ²¹ Silonga kwa woseni Wayahudi na sawo Wayahudi kugamba wamhitukile Chohile kwa kweila masa yawo wamzumila Zumbe ywetu Yesu. ²² Vino haluse, kwa kumwiva Muye Ukukile naita Yelusalemu, simanyize chikunga chinilaile kudya. ²³ Sivimanya du kugamba mwe chila mzi Muye Ukukile kanilonga kugamba chifungo na nkunto vyanigoja. ²⁴ Mna sikufanyanya ujima wangu ni chintu cha kusinya kwangu, saviya kubindiliza ndima nihokele ku- laila kwa Zumbe Yesu, ndima ya kulonga mbuli yedi ya wedi wa Chohile.

²⁵ "Sijinkila mwa nyuwe woseni, halonga Uzumbe wa Chohile. Haluse sivimanya kugamba hahali mwenyu naniwone naho. ²⁶ Kwaivyo nawaukwilani vino dyelo, yumwenga mwenyu anaga, miye simuli. ²⁷ Kwaviya silekile kuwagambilani viya vyoseni akunga Chohile. ²⁸ Ivyo mwesinyise mwedifyo dyoseni Muye Ukukile awaikiye nyuwe mtende wasinya wakwe. Tendani wadimi wa wantu wa nyumba yo kuvikila Chohile, adamanye mwenye kwa sakame ya Mwanawe. ²⁹ Sivi- manya kugamba hajika kuhalawa, mauzi nayeze kwenyu, nayo hayasigaze mntu mwedifyo. ³⁰ Chipindi cheza wantu wamwenga mwe difyo dyenyu nawadante na kuwagulusa wanampina wawatimile. ³¹ Msinyise, naho mkumbuke kugamba kwa mesozi yalozize, chilo na msi, sihinya chila yumwenga wenyu kwa mihilimo mitatu.

³² "Haluse nawaika mwe ludimo lwa Chohile na wa ulosi wakwe wa mbazi, ukudaha kuwazenga mwe uzu- mizi nakuwenkani ujimbiko Chohile akuwenka wantu

wakwe woseni. ³³ Saungaga hela zenyu hegu zahabu hegu suche. ³⁴ Nyuwe mvimanya kugamba nadamanyaga ndima kwa mikono yangu kuhokela chochose miye na mbuya zangu chaungaga. ³⁵ Siwalagisani mwe vintu vyoseni kugamba kwa kudamanyisa ndima savino chiwambize hewekwedaha, kukumbuka ulosi alongaga Yesu mwenye akagamba, 'Kuna mwile utendese mwe kulavya kujinka kuhokela.'

³⁶ Paolo eze akomeleze, afika madi nawo naku-lombeza. ³⁷ Woseni nawakaila wakamkumbatila wamlage. ³⁸ Wengila chinyulu vidala kwaviya alongaga kugamba hawamwone naho. Niyo waita naye kwe meli.

Paolo aita Yelusalemu

21 Chiwalaga wekale mpeho niyo chahalawa. Chize chajike kutamba mwa mazi chibula Kosi, zuwa ditimile chingila Lodo, kulaila hadya chijendeleza kubula Patala. ² Uko chibwila meli ikwita Foinike, chingila nakutamba nayo. ³ Chingila hantu hakudaha kuiwona Sipulasi, niyo naho chatamba kwamwenye mzi mwa Siliya. Chibula Tilo, imeli naikaseleza mizigo yakwe. ⁴ Kudya chibwila wanampina wamwenga na kwikala nawo kwa mazuwa mfunigate. Kwa udahi wa Muye wamgamba Paolo asekwita Yelusalemu. ⁵ Mna chipindi chetu cho kwikala nawo chize chibule, chihalawa kujendeleza ne ntambo yetu. Woseni hamwenga na wavyele wawo na wana wawo, chitanya kuse komzi mnkanda mwe bahali, uko woseni chifika madi kumlombeza Chohile. ⁶ Niyo chalagana woseni, chengila mwemeli wowo nawo wauya kukaya.

⁷ Chijendeleza ne ntambo yetu, kulaila Tilo kubula Tolemayi, uko chiwalamsa wazumile niyo chekala nawo hamwenga kwa zuwa dimwenga. ⁸ Zuwa ditimile chihalawa kwingila Kaisaliya. Kudya chikala mwe kaya ya mlunga wa ulosi wa Chohile akwitangwa Filipino, yumwenga mwa wantu mfunigate wasagulagwa wambizi uko Yelusalemu. ⁹ Mntu uyo nana wana wane wa chivyele hewenati kusolwa wakulonga ulosi wa Chohile. ¹⁰ Nachikudya kwa mazuwa yalozize umo muwoni akwitangwa Agabo engilaga akalaila Yudeya. ¹¹ Kachibasa, aguha msipi wa Paolo, enyinya mweviga vyakwe nemikono, akagamba, "Vino nivyo Muye Ukukile akulonga, Mta umsipi uno nanyinywe savino ni Wayahudi wa Yelusalemu, naho nawamlekele kwa Sawo Wayahudi."

¹² Chize chive vino, suwe hamwenga nawatuhu chimlombezesa Paolo asekwita Yelusalemu. ¹³ Mna kahitula, "Mwadamanya mbwani, kwila savino nakunusa tama? Sikala vyedi siyo kwa kunyinywa du uko Yelusalemu mna hata kubanika kwa chausa cha Zumbe Yesu."

¹⁴ Chidunduga kumgamba usekwita, ivyo chamleka nakugamba, "Viya akunga Zumbe navidamanyike."

¹⁵ Chize chiheze kuhumula hadodo, chamalanya vye-di vintu vyetu kwa kwita Yelusalemu. ¹⁶ Wamwenga wa wanampina kulaila Kaisaliya nawo chijesanya niyo

wachigala hekaya ya mntu chikunga chikale naye. Mnasoni, nanimntu akulaila Sipulasi, azumile mwe mazuwa ya nkongo.

Paolo amtalamkila Yakobo

¹⁷ Chize chingile Yelusalemu, wazumile wachihokela welelwa. ¹⁸ Zuwa ditimile chijesanya na Paolo kwa kumkaula Yakobo, vilongozi wadalalahale woseni wa nyumba yo kuvikila naweyaho. ¹⁹ Paolo kawalamsa nakuwenka ulosi uchintile wa chilachintu Chohile adamanye mwa sawo Wayahudi kwa ndima yakwe. ²⁰ Weze wamwive, woseni wamtogola Chohile. Niyo wagamba, "Mlukolo ywetu Paolo, waviwona viya magana milongo ya Wayahudi wazumile, na viya wakutongela izisigilizi. ²¹ Wagambilwa kugamba naukahinya Wayahudi woseni nawekekala kwe si za sawo Wayahudi kuleka sigilizi za Musa, kuwagamba wasekujela ngasu wana wawo hegu kutimila viya vikungwa ni Wayahudi. ²² Weva chindedi kugamba kwingila. Togo-la, chidamanye mbwani naho? ²³ Vino nivyo chikunga chidamanye. Hana wantu wane hano waikiye nazili. ²⁴ Jesanya nawo utende nawo hamwenga mwe ngasu yo kulenguswa nakuwalihila, wamogwe fili zawo. Mwe isila ino chila yumwenga namanye kugamba hahana chindedi mwe ayo wagambilwe mwako, mna weye mwenye wekala kutimila sigilizi za Musa. ²⁵ Mna kwa sawo Wayahudi wazumile, chiwegaila mawandiko kuwagambila chiviwona wasekudya nkande yoyose ilavigwe majeleko kwe matukulu, hegu sakame yoyose, hegu nyama yoyose ihogotolwe, naho wasekudamanya uchilanga."

²⁶ Zuwa ditimile Paolo kaguha wadya wantu niyo elengusa hamwenga nawo. Niyo aita kwe Nyumba nkulu ya Chohile kuwagambila yaungwa mazuwa mengahi kubula ukomelezo wa ulenguswa, umo majeleko nayalavigwe kwa chila yumwenga.

Paolo agwilwa mwe Nyumba nkulu ya Chohile

²⁷ Mna iviya mazuwa mfunigate yakonga kusila, Wayahudi wamwenga kulaila mkowa wa Asiya wamwona Paolo mwe Nyumba nkulu ya Chohile. Wadijela maya idifyo jima niyo wamgwila Paolo. ²⁸ Wagutila, "Wantu wa Izulaeli! Chambizeni! Yuno nuyo mntu akwita chila hantu akahinya chila yumwenga kuhigana na wantu wa Izulaeli, sigilizi za Musa na Nyumba nkulu ya Chohile. Vino haluse kaleta sawo Wayahudi mwe Nyumba ya Chohile na kuhajela uzavu hantu hano hakukile!" ²⁹ Walonga vino kwaviya wamwona Tilofimo kulaila Efeso na Paolo mwomzi, nawo wafanyanya kugamba Paolo kamwingiza mwe Nyumba nkulu ya Chohile.

³⁰ Mzi mjima wingilwa ningavungavu, wantu nawo waguluka hamwenga, wamgwila Paolo niyo wambuluziza kuse kwe Nyumba nkulu ya Chohile. Aho nyivi ze Nyumba ya Chohile zavugalwa. ³¹ Idibunga nadikajeza kumkoma Paolo, umo ulosi ukambwila mkulu ywa wankondo wa Chilumi kugamba wantu woseni wa

Yelusalemu wana ngavungavu. ³² Aho mkulu ywa wankondo aguha wakulu wamwenga na wankondo kuguluka kwedifyo. Wantu weze wamwone nawadya wankondo, waleka kumtowa Paolo. ³³ Mkulu ywa wankondo ambasa Paolo, amgwila, nakunga anyinywe na minyolo mididi. Niyo auza, "Mntu yuno ni yuhi, naho katenda mbwani?" ³⁴ Wamwenga wa mwedifyo waguti-la chimwenga, watuhu nawo chituhu. Nakuna mtibilinkanyo umtendile mkulu ywa wankondo aseku-manyana ichindedi chilale, ivyo niyo awaunga wantu wakwe wamwigale Paolo kundani kwe dijeleza. ³⁵ Waita naye kubula hezintantilo, wankondo niyo wamwinu-la kulawana ne zingavungavu za wantu. ³⁶ Woseni nawakamtimila kuno wakagutila, "Mkome!"

Paolo egombela

³⁷ Iviya wankondo wakonga kumwigala Paolo mndani mwe dijeza, asimwila na mkulu ywa wankondo, "Nadaha kusimwila dyodyose kwenyu?"

Mkulu ywa wankondo auza, "Wasimwila Chiyunani?" ³⁸ "Weye hwi Mmisili yudya alongozaga wantu milongo mlongo mine nakuwasongaganya vino mazuzi mo luwala?"

³⁹ Paolo ahitula, "Miye ni Myahudi, selekwa Taso uko Silisiya, mkaya ywa mzi umanyike. Nalombeza nilekani nilonge na wantu."

⁴⁰ Mkulu ywa wankondo amzumila, niyo Paolo achimale mwezintantilo akahunga mkono wakwe wantu wanyamale. Weze wanyamale, Paolo alonga nawo kwa Chiebulaniya,

22 "Wayahudi weyangu, netegelezani hegombela kwenyu!" ² Weze wamwive asimwila Chiebulaniya kwawo, wanyamalisa, Paolo naye ajendeleza,

³ Miye ni Myahudi, nelekwe Taso uko Silisiya, mna sikwila hano Yelusalemu saviya mwanampina ywa Gamalieli. Nahokelaga mahinyo makali ya sigilizi za wadalahala wetu naho naselavya kwa Chohile saviya nyuwe woseni mwili dyelo. ⁴ Siwajela maya hata kuwakoma wantu nawakatimila isila ino. Sigwila wagosi kwa wavyele nakuwajela mwedijeleza. ⁵ Mlavyantambiko Mkulu hamwenga ne chitala chose cha wachimale wantu wadaha kuukula kugamba nalonga chindedi. Nahokelaga baluwa kulaila kwawo iwandikwe kwa chausa cha walukolo Wayahudi wa uko Damesiki, ivyo sita kudya hawagwile wakumzumila wendaga wekudya na kuwegala kubula Yelusalemu wakakantilwe.

Paolo asimwila uhituko wakwe

Ntendwa 9:1-19; 26:12-18

⁶ "Umo hatamba kubula hajihi na Damesiki, mwe saa mtandatu za msi, aho ulangazi mkali kulaila kwembingu wanimulika kunizunguluka. ⁷ Sigwa hasi niyo neva izwi dikunigamba, 'Sauli, Sauli! Nimbwani ukunijela maya?' ⁸ Nauza, 'Weye wiyuhi Zumbe?' Anigamba, 'Ni miye Yesu ywa Nazaleti, ukunijela maya.' ⁹ Wantu nachihamwenga wawona ulangazi, mna hawevile idizwi dya uyo na halonga naye. ¹⁰ Nauza, 'Nitende mb-

wani, Zumbe?' Zumbe naye anigamba, 'Chimala wite Damesiki, uko naukagambilwe chilachintu Chohile aungile udamanye.' ¹¹ Nasihituka tuntu kwachausa cho ukuka mkulu, ivyo niyo weyangu wanitoza mkono kunilongoza kwita Damesiki.

¹² "Mo mzi uduya nakuna mntu akwitangwa Ananiya, mntu akumtimila Chohile kwasila ya Chiyahudi naka-tongela sigilizi zetu naho nakevika vidala ni Wayahudi woseni wakwikala kudya. ¹³ Keza kwangu, anichimaila na kugamba, 'Mlukolo ywangu Sauli, wana naho!' Ahadya siwona naho niyo namsinya. ¹⁴ Agamba, 'Chohile ywa wadalahala wetu kakusagula weye kumanya viya akunga, kusinya mndima mta wedi, nakumwiva akasimwila kwa izwi dyakwe. ¹⁵ Kwaivyo nautende mukuzi ywakwe kugambila chila yumwenga chiya uwone nakwiva. ¹⁶ Elo haluse, wagoja mbwani? Chimala ubatizwe chani masa yako yauswe ukalombeza kwa zina dya Zumbe.'

Mwitango wa Paolo kulonga kwa sawo Wayahudi

¹⁷ "Nasuya Yelusalemu, umo halombeza mwe Nyumba nkulu ya Chohile, nasilota sozi ya msi, ¹⁸ umo siwona Zumbe, akanigambila, 'Sunguza uhalawe Yelusalemu, kwaviya wantu wa hano hawauzumile ukuzi wako.' ¹⁹ Sihitula, 'Zumbe, wavimanya vyedi vidala kugamba nasita kwe nyumba zo kuvikila kugwila nakuwatowa wadya nawakakuzumila. ²⁰ Naho umo mukuzi wako Sitefano akakomwa, miye mwenye naniyaho, kuwona file yakwe nakusinya suche za wakomi wakwe.' ²¹ Zumbe anigamba, 'Hita, na husigile hale vidala kwa sawo Wayahudi.' "

²² Wantu wamwetegeleza Paolo kubula akalonga vino, mna niyo wakonga kuguta kwa izwi dya kulanga, "Mlavveni! Mkomeni! Hakungwa ekale!" ²³ Nawakaguta, wakadula suche zawo, nakudula tifili kulanga. ²⁴ Mkulu ywa wankondo wa Chilumi awaunga wantu wakwe wamwigale Paolo kundani kwe dijeleza, nakuwagambila wamtowe milugwa chani abunkule ni mbwani Wayahudi nawakamgutula saviya. ²⁵ Mna weze wamnyinye chani atoigwe milugwa, Paolo amgamba mkulu achimale hadya, "Havikungwa weye kumtowa milugwa mkaya ywa Lumi hejezize hata kudamanya masa?"

²⁶ Umo yudya mkulu eze eve viya, ambasa mkulu ywa wankondo nakumuza, "Wadamanya chibwani? Yudya ni mkaya ywa Lumi!"

²⁷ Ivyo mkulu ywa wankondo aita kwa Paolo naku-muza, "Nigambila, weye wi mkaya wa Lumi?"

Paolo ahitula, "Heye."

²⁸ Mkulu ywa wankondo agamba, "Nahokelaga ukaya kwa hele ziloize."

Paolo ahitula, "Mna miye ni mwelekwa ywa Chilumi."

²⁹ Ahadya wantu nawakaunga wamuze Paolo wauya hanyuma, mkulu ywa wankondo naye kogoha eze abunkule kugamba Paolo nani mkaya ywa Lumi naho kamnyinya minyolo.

Paolo mwe chitala

³⁰ Mkulu ywa wankondo nakaunga amanye ichindedi cha kutenda Wayahudi wamlahe Paolo, ivyo zuwa ditimile amfungula Paolo iminyolo nakuwaunga mlavyantambiko mkulu ne chitala chijima wadugane. Niyo amguha Paolo nakumchimalisa mwa meso yawo.

23 Paolo asinya ichitala nakugamba, "Waizulaeli weyangu! Udahi wangu wa kusagula yedi vitendese mwe sila hwikala mwa meso ya Chohile kubula mwe dizuwa dino." ² Mlavyantambiko mkulu Ananiya awaunga wadya wachimale hajihi na Paolo wamtowe mo mlomo. ³ Paolo amgamba, "Ichindedi Chohile nakutowe, weye chiwambaza chihakigwe chokaa! Kwikala aho kunilaha kwa sigilizi, uchei hukutimila sigilizi kwa kuwaunga wanitowe!"

⁴ Wantu nawehajihi na Paolo wamgamba, "Wamlongela vihiye Mlavyantambiko Mkulu ywa Chohile!"

⁵ Paolo ahitula, "Waizulaeli weyangu, savimanyize kugamba nuyo Mlavyantambiko Mkulu. Mawandiko yagamba, 'Msekulonga yehiye ya vilongozi wa wantu.'"

⁶ Paolo eze awone kugamba wamwenga mwe difyo ni Masadukayo na watuhu nawo ni Mafalisayo, aguta mwe chitala, "Waizulaeli weyangu! Miye ni Mfalisayo, mwana Falisayo. Nakantilwa hano kwa chausa cha msuhi ninanawo kugamba wabanike nawauyuke!"

⁷ Eze alonge vino, Mafalisayo na Masadukayo wakonga kulemana, idifyo nadyo dyepagula. ⁸ Kwaviya Masadukayo wagamba wantu hawauyuke naho hahana wandima wa kwembingu hegu muye, mna Mafalisayo wazumila kwa vyoseni vitatu.

⁹ Lwasu longezekela vitendese, wamwenga wa wahinyi wa sigilizi wa ntendele ya Mafalisayo wachimala kugombela kwa nguvu, "Hachikuwona dihiye mo umntu yuno! Tankani muye hegu mndima ywa kwembingu chindedi kalonga naye!"

¹⁰ Mahigano yatendesha makali vitendile mkulu ywa wankondo ogohe na kufanyanya kugamba Paolo natatulwe. Ivyo niyo awaunga wankondo wakwe kwita kwe difyo wakamguhe Paolo kulaila kwawo wamwigale kundani kwe dijeleza.

¹¹ Chilo chiya Zumbe amchimaila Paolo nakumgamba, "Usekogoha! Kulavya ulongi wako kwa chausa changu hano Yelusalemu, waungwa udamanye naho ivyo uko Lumi."

Wayahudi wadamanya mzungu wa kumkoma Paolo

¹² Mtondo utimile Wayahudi wamwenga wadugana niyo waika mwalo. Waika nazili kugamba hawadye hegu kunywa chochose kubula wamkome Paolo.

¹³ Nawakajinka milongo mine waikiye umwalo uno hamwenga. ¹⁴ Niyo waita kwa mlavyantambiko mkulu na wadalahale wakagamba, "Chika nazili hamwenga chisekudya chintu kubula chimkome Paolo. ¹⁵ Haluse, nyuwe hamwenga nechitala sigilani ulosi kwa mkulu ywa wankondo ywa Chilumi kumwigala Paolo kwenyu,

mketenda mwonga mbuli zakwe za chindedi. Mna nachemalanye vyedi kumkoma henati kubula hano."

¹⁶ Mna mwihwawe dye Paolo kawiva umwalo uwo, niyo aita akumgambila Paolo kwedijeleza. ¹⁷ Niyo Paolo amwitanga yumwenga mwa wakulu awagamba, "Mwigale mbwanga yuno kwa mkulu ywa wankondo, ana chintu cha kumgambila." ¹⁸ Mkulu amguha nakumlongoza kwa mkulu ywa wankondo, agamba, "Mvugailwa Paolo kanitanga kunilombeza nimbuzze mbwanga yuno kwako, kwaviya anachintu chakulonga kwako."

¹⁹ Mkulu ywa wankondo amtoza mkono, esenta hamwenga naye niyo amuza, "Una chibwani cha kunigambila?"

²⁰ Agamba, "Uzumbe wa Uyahudi wivana luvi wakulombeze umwigale Paolo kwe chitala, waketenda kugamba ichitala chaunga ulosi wedi wakwe. ²¹ Mna usekuwetegeleza, kwaviya kuna wantu wakujinka milongo mine wefizize wakamgoja. Waika nazili wasekudya na kunywa kubula wamkome. Vino haluse wemalanya vyedi wagoja weye viya ukunga ulonge."

²² Mkulu ywa wankondo agamba, "Usekugambila yoyose kunigambila." Amleka mbwanga yudya ahawawe.

Paolo egalwa kwa Mkulu ywa Chilumi Feliki

²³ Niyo mkulu ywa wankondo etanga wakulu waidi akawagamba, "Malanyani wankondo magana maidi waite Kaisaliya, hamwenga na wakwela falasi milongo mfungate na wata maguha magana maidi wemalanye mhalawa saa ntatu ya chilo. ²⁴ Lavyani falasi akwele Paolo naho mumbuze mpeho kwa liwali Feliki." ²⁵ Niyo mkulu ywa wankondo awandika mawandiko yakugamba,

²⁶ "Kilaudiyo Lisiya kwa mtunywa, liwali Feliki, Ndamsa. ²⁷ Wayahudi wamgwila yuno mntu naho nawehajihi na kumkoma. Sibunkula kugamba ni mkaya ywa Lumi, ivyo nasita na wankondo kwa kumwambula. ²⁸ Nasunga nimanye nichibwani wakumlaha niyo namwigala kwechitala chawo. ²⁹ Sibunkula kugamba hadamanye dyodyose dyakumtenda akomwe hegu kujelwa mwe chifungo, ulahi ukumgwela watongelana na izisigilizi zawo wenye. ³⁰ Nize nigambilwe kuna mwalo ukujeswa kwa chausa chakwe, aho nawona nimsigile kwako. Siwagambila wakumlaha wawilongwe mwa meso yako."

³¹ Wankondo watimila viya wagambilwe. Wamguha Paolo chilo chiya kubula Antipatili. ³² Zuwa ditimile wadya wankondo wakujenda lwa viga waogola kuya kwengome nakuwalekela wakwela falasi waite naye. ³³ Wambuza Kaisaliya, wamwinka liwali mawandiko na kumlekela Paolo kwakwe. ³⁴ Mkulu ywa Chilumi kaso ma mawandiko niyo amuza Paolo kalaila mzi wani. Eze abunkule kalaila Silisiya, ³⁵ agamba, "Nahwetegeleze umo wakukulaha waneza." Niyo amunga Paolo asinywe mwe kaya ya liwali.

Ulahi mwa Paolo

24 Mazuwa mashano yatimile Mlavyantambiko mkulu Ananiya kaita Kaisaliya na wadalalahale wamwenga na mchimaila akwitangwa Tetulo. Walaila kwa Feliki nakumwigaila ulahi mwa Paolo. ² Niyo Paolo etangwa, Tetulo akonga kulavya ulahi wakwe savino, "Mtunywa! Ulongozi wako wedi uchigaila chipindi chitali cha utondowazi, mahituko yalozize yadamanyi-ka kwawedi we si yetu. ³ Chihokela vino chila hantu na chipindi choseni, naho chakuhongeza vitendese. ⁴ Sikunga kukwaziza muda ulozize mna nakulombeza chifile mbazi chetegeleze hadodo. ⁵ Chimbunkula mntu yuno niwakusinyisa, kakonga nkumbizi mgati mwa Wayahudi wose mwe isi naho uyo ni mkulu ywa Nazaleti. ⁶ Naho kajeza kujela uzavu mwe Nyumba nkulu ya Chohile niyo chamgwila. ⁷ Chaviwonaga chimlahe kwa sigilizi yetu wenye, mna Lisiya mkulu ywa wankondo kabula niyo amusa kwetu kwa udahi mkulu. Niyo Lisiya alavya sigilizi kugamba wakumlaha wabule kwako. ⁸ Uneva unamuza yuno mntu weye mwenye nabunkule yadya yoseni chikumlahe." ⁹ Wayahudi wazumila ulahi nakugamba yano yoseni ni chindedi.

Kwegombela kwa Paolo kwa Feliki

¹⁰ Mkulu ywa Chilumi niyo amsogeila Paolo kulonga naye Paolo agamba, "Sivimanya kugamba kutenda mlamuzi mwe isi ino kwa mihilimo ilozize, kwa ivyo selelwa kwegombela kwako. ¹¹ Wadaha kuviwona mwenye, hayajinkile mazuwa mlongo na maidi nasita Yelusalemu kwakuvika. ¹² Wayahudi hawaniwone hatamwila na mntu yoyose mwe Nyumba nkulu ya Chohile, hegu kuniwona haluvya wantu, mwe nyumba za kuvikila hegu hatuhu hohose mo umzi. ¹³ Iviya hakudaha kukwinka ichindedi cho ulahi wawo mwangu. ¹⁴ Chintu huzumila mwako, Miye namvikila Chohile ywa wadalalahala wetu kwa kutimila sila wowo wakugamba siyo ya chindedi. Mna nazumila mwe chila chintu chiwandikwe mwe sigilizi za Musa na mawandiko ya wawoni. ¹⁵ Nina msuhi kwa Chohile saviya wowo wenye wananayo, kugamba wantu woseni, watana na wehiye, nawauyuke. ¹⁶ Kwaivyo nadamanya viya hudaha nitende na udahi wa kusagula yedi kwa Chohile na wantu. ¹⁷ "Nize nitende hale na Yelusalemu kwa mihilimo ilozize, sita kudya kuguha hela kwa wantu wangu kulavya majeleko. ¹⁸ Umo hadamanya vino wanibwila mwe Nyumba nkulu ya Chohile nize niheze ngasu ya ulenguso. Nahekwine fyo dya wantu hegu ngavungavu. ¹⁹ Mna Wayahudi wamwenga kulaila si ya Asiya nawehadya, wowo wenye waungwa weze mwako kulavya ulahi wawo kwangu. ²⁰ Hegu waleke wano wehano walonge masa waniwone nayo miye hadamanya umo nichimale mwechitala, ²¹ mna nalongaga chintu chimwenga umo nachimalaga mwawo, 'Mwanilaha dyelo kwa kuzumila kugamba wafile nawauyuke.' "

²² Feliki mwenye amanyize vyedi isila iyo, niyo awikiya zuwa tuhu ulahi uwo, awagamba, "Umo mkulu ywa wankondo Lisiya aneza nanilamule ulahi wenyu." ²³ Amunga mkulu amsinye Paolo, mna enkigwe luhenyoy naho wawalekele wambuyaze wamwinke chiya akunga.

Paolo mwa Feliki na Dulusila

²⁴ Yeze yajinke mazuwa majeche Feliki keza hamwenga na mkaziwe Dulusila, yeye nani Myahudi. Asigila Paolo egalwe akamwetegeleze akasimwila mbuli za kumzumila Kulisito Yesu. ²⁵ Mna Paolo umo akajendeleza kulonga mwe wedi, kutenda na chihimo, nedi-zuwa dikwiza dye nkanto, Feliki noyo ogoha agamba, "Wadaha kwita. Nahwitange naho hatenda na luhenyoy." ²⁶ Umo nakafanyanya kugamba Paolo namwinke hela, kwaivyo kamsigila chila nkanana nakusimwila naye.

²⁷ Ize ijinke mihilimo midi, Feliki kahokelwa ni Pokiyo Fesito kutenda liwali. Feliki nakaunga abwedwe ni Wayahudi niyo amjela Paolo mwe chifungo.

Paolo egombela kwa Zumbe ywa Lumi

25 Mazuwa matatu Fesito eze engile mwe isi, kalaila Kaisaliya kwita Yelusalemu, ² uko mlavyantambiko mkulu na vilongozi wa Chiyahudi wegala ulahi mwa Paolo. Wamlombeza Fesito ³ kuwegaila Paolo Yelusalemu, kwaviya wamdamanyaiza mwalo wa kumkoma mwe sila. ⁴ Fesito ahitula, "Paolo kajelwa mwechifungo uko Kaisaliya, miye mwenye nanuye uko mazuwa majeche yakwiza. ⁵ Walekeni vilongozi wenu chijesanye Kaisaliya chikamlahe mntu uyo hegu kadamanya dyodyose dihiye."

⁶ Fesito kekala mazuwa matuhu mnane hegu mlongo hamwenga nawo niyo aita Kaisaliya. Mwedizuwa ditimile kekala mwe chitala cha ulamuzi akamunga Paolo egalwe. ⁷ Umo Paolo eze engile, Wayahudi walaile Yelusalemu wachimala wamzunguluka na kukonga kumlahisa, ulahi undunge kulagisa ichindedi. ⁸ Mna Paolo egombela mwenye, "Sidamanye dihiye mwe izisigilizi za Wayahudi hegu Nyumba nkulu ya Chohile hegu Uzumbe wa Chilumi."

⁹ Mna Fesito nakaunga ekombe mwa Wayahudi, ivyo amuza Paolo, "Naunge wite Yelusalemu kulahwa mwa meso yangu uko?"

¹⁰ Paolo agamba, "Sichimala mwa meso ye chitala cha ulamuzi cha Zumbe mwenye, hungwa nilahwe. Siwadamanyaize dyodyose dihiye Wayahudi, saviya wenye umanyize vyedi. ¹¹ Uneva sihigana ne isigilizi naungwa nikantilwe kubanika, sikuvilemela. Mna uneva sicho chindedi mwe mbuli ino wakunilaha, hahali akudaha kuninkiliza kwawo. Negombela kwa seuta ywa Chilumi."

¹² Fesito eze ajike kulafya na walangilizi wakwe, ahitula, "Wonga ukegombele kwa Mkulu ywa Chilumi, hita kwa Mkulu ywa Chilumi."

Paolo kwa Agilipa na Benike

¹³ Mazuwa yatimile Zumbé Agilipa na Benike waita Kaisaliya kutalamka wamlamse Fesito. ¹⁴ Weze wātende uko kwa mazuwa yalozize, Fesito asimwila viya Paolo eli kwa Zumbé, “Hana mntu hano afungagwa ni Feliki, ¹⁵ umo naitaga Yelusalemu, mlavyantambiko mkulu ywa Chiyahudi na wadalalahale wanigaila ulahi mwakwe nakunilombeza nimkantile. ¹⁶ Mna siwagamba kugamba suwe Walumi hachina mazwela kumlavya yoyose akulahwa hewenati wadya wakumlaha kudugana naye akegombela mwenye mwe yadya wakumlaha. ¹⁷ Umo wengile hano, sazize muda, mna mwe zuwa ditimile sikala mwe chitala kumunga uyo mntu egalwe. ¹⁸ Wakuhigana nawo wachimala, mna hawamlahile yehiye nahafanyanya nawamlahe. ¹⁹ Wananavyo ni mahigano majeche mwe sila ya chiyahudi ya kumlonda Chohile na mwe mntu yumwenga akwitangwa Yesu abanikaga, mna Paolo agamba echei mjima. ²⁰ Nasina ulamuzi wa viya hunga nihokele chindedi cheimbuli ino, ivyo namlombeza Paolo hegu akaunga aite Yelusalemu akalahwe uko mo ulahi uwo. ²¹ Mna Paolo kongga egombebe, kalombeza asinywe nakumlekeila Mkulu ywa Chilumi kulamula imbuli yakwe. Ivyo nalavya sigilizi asinywe kubula umo nanidahe kumsigila kwa Mkulu ywa Chilumi.”

²² Agilipa amgamba Fesito, “Naunga nimwive mntu yuno mwenye.”

Fesito ahitula, “Naumwive luvi.”

²³ Zuwa ditimile Agilipa na Benike wengila kwa chinyemi mwe ngasu kuno wakengila mwe nyumba ye ngasu ya mkulu ywa chinkondo na vilongozi wo mzi. Fesito amunga Paolo egalwe. ²⁴ Fesito agamba, “Zumbé Agilipa na woseni mwihano naswi, Mwamwona mntu yuno akuhigana na wantu wose wa Uyahudi, woseni wa hano na wa Yelusalemu, wani-gaila ulahi. Wagutila kugamba akomwe asekutenda mjima naho. ²⁵ Mna sibunkule chikumtenda akantilwe kukomwa. Kwaviya yeye mwenye kongga ekegombebe kwa Mkulu ywa Chilumi, siviwona nimsigile. ²⁶ Mna sina chakindedi cha kumwandikila Mkulu ywa Chilumi. Ivyo simwigala kulongozi kwenyu na kwako zumbé Agilipa! Chani ukaheza uzuzi wako mwe mbuli yakwe nadaha kutenda nachintu cha kuwandika. ²⁷ Kwaviya sivyo vyedi kwangu kusigila mfungwa hehena icho chikumlahi.”

Paolo egombela mwenye kwa Agilipa

26 Agilipa amgamba Paolo, “Wadaha kwegombela mwenye.” Paolo achulusa mikono yakwe egombela savino,

² “Zumbé Agilipa! Nefanyanya sitenda mpafu dyelo negombela mwa yoseni yano hulahwa ni Wayahudi, ³ vitendese kwaviya weye kumanya vyedi mazwela ya Wayahudi. Haluse, nakulombeza unetegeleze ukanijijimiza.

⁴ “Wayahudi woseni wavimanya viya nahekala kukongela ni mwana. Wamanya viya nikale vyoseni, nkongo mwe isi yangu vikaheza Yelusalemu. ⁵ Wavimanya mazuwa yoseni, uneva wakaunga waukule kugamba kulaila nkongo sikala saviya mntu ywa bunga dya sila ya Chiyahudi ya kumlonda Chohile, kugamba bunga dya Mafalisayo. ⁶ Vino haluse sichimala hano halahwa kwa chausa cha msuhi ninanawo mwe viya alongile Chohile kwa wadalalahale wetu, ⁷ chintu ichiya makabila mlongo na maidi ya wantu wetu yakusinya kuhokela, umo wakavika kwa Chohile chilo na msi. Zumbé, ni kwachausa cho msuhi uwo, nalahwa ni Wayahudi wano! ⁸ Nimbwani nyuwe mwihano mwawona havikudahika kuzumila kugamba Chohile auyusa wabanike?

⁹ “Miye mwenye nafanyanya kugamba naungwa kudamanya chila hudaha kwa yadya yakuhihana na Yesu ywa Nazaleti. ¹⁰ Icho nicho nidamanye uko Yelusalemu. Sihokela udahi kwa mlavyantambiko mkulu nakujela wantu wa Chohile mwechifungo, naho umo wakakantilwa file nahazumila. ¹¹ Nkanana ziloziye ziwakantila mwe nyumba zo kuvikila nakujeza kuwatenda waleke kuzumila kwawo. Nawakanijela maya vidala nahaita kuwalonda kwemizi ya wajeni kuwajela maya.

Paolo asimwila ukuhitukila kwakwe

Ntendwa 9:1-19; 22:6-16

¹² “Elo mwembuli ino sita Damesiki na udahi na malagizo kwa walavyantambiko wakulu. ¹³ Mtunywa umo nimwesila msi, saa mtandatu, siwona ung'azi ukung'alisa ujinkile idizuwa, ukulaila kwembingu ung'ala kunizunguluka na wantu chikutambanya. ¹⁴ Woseni chigwa hasi, niyo neva izwi dikulonga kwangu kwa Chiebulaniya, 'Sauli, Sauli! Nimbwani ukunijela maya? Welumiza mwenye kwa kwetowa, saviya njeku ikutowa mateke nkome ya mdimi ywakwe.' ¹⁵ Namuza, 'Zumbé weye ni yuhi?' Zumbé naye ahitula, 'Ni miye Yesu, ukunijela maya. ¹⁶ Mna chimala. Sikulaila hutende mindima ywangu. Uwagambile watuhu chino uwone kwangu dyelo na icho hunga hulagise mazuwa yakutumila.

¹⁷ Nahwambule na wantu wa Izulaeli na sawo Wayahudi hunga husigile kwawo. ¹⁸ Gubula ameso yawo wahitule kulaila kwechiza na uwengize mo ung'azi wamlawe mo udahi wa Shetani na kumhitukila Chohile, walenguswe kwa sila ya kunizumila wenkigwe kulekeilwa masa yawo nakuhokela hantu hawo mwa wantu wasagulwe ni Chohile.’

Paolo asimwila ndima yakwe

¹⁹ “Kwaivyo, Zumbé Agilipa, sungile nihigane na uwoni wa msi nihokele kulaila kwembingu. ²⁰ Kukongela Damesiki na Uyahudi ukajika mwe Yudeya yoseni na mwa sawo Wayahudi, silonga kugamba weile wausizwe masa yawo kumhitukila Chohile kudamanya viya vikunga vilagise kwa ntedwa kugamba wausizwa masa. ²¹ Ni kwavino wano Wayahudi wanigwila umo nanimwe Nyumba nkulu ya Chohile, niyo wajeza kunikomama. ²² Mna vino dyelo sambizwa ni Chohile, ivyo nachimala hano kulavya ukuzi wangu kwa wose, kwa

wadodo na wakulu. Chino hulonga nicho ichintu nawakalongaga wawoni na Musa nachilaile, ²³ kugamba Kulisito Mkombola aungwa asulumizwe na kutenda ywa nkongo kuuyuka, kulonga ung'azi wa wambulwa kwa Wayahudi na sawo Wayahudi"

²⁴ Umo Paolo akegombela mweivyo, Fesito amgutula, "Paolo wi mchilalu! Ukusomesa kwako kwakujela chilalu!"

²⁵ Paolo ahitula, "Miye suyo mchilalu, Zumbe! Nasimwila ichindedi chitendese. ²⁶ Zumbe Agilipa! Nadaha kusimwila naweye kwa ukankalu, kwaviya kuzimanya izimbuli zino. Nina chindedi kugamba kumsinya chila yumwenga, kwaviya chintu chino hachilaile chifisigwe hankanda. ²⁷ Zumbe Agilipa, wawazumila wawoni? Sivimanya wawazumila!"

²⁸ Agilipa amgamba Paolo, "Wafanyanya mwe chipindi chino chijihi wadaha kunitenda Mkulisito?"

²⁹ Paolo ahitula, "Chitende chipindi chitali hegu chijihi, malombezi yangu kwa Chohile ni kugamba weye na woseni msigale mkunetegeleza dyelo mwadaha kutenda savino miye nili, mna ukauka iminyolo ino!"

³⁰ Niyo zumbe mkulu Benike na watuhu woseni wachimala, ³¹ weze wahalawe wagambilana, "Mntu yuno hadamanye dyodyose dikumtenda akomwe hegu kufungwa." ³² Agilipa amgamba Fesito, "Mntu yuno nakaungwa alekelwe hegu hakunga kwegombela kwa Mkulu ywa Chilumi."

Paolo aita Lumi

²⁷ Ize ilamulwe kugamba chite Italiya, wamlekela Paolo na watumwa watuhu kwa Yuliyo, mndima mwe bunga dya chilumi dikwitangwa "Bunga dya Mkulu ywa Chilumi". ² Chikwela meli kulaila Adilamitiyo, yemalanye kuhalawa kubula mizi ya mpwani ya Asiya, niyo chahalawa. Alisitaliko Mmakedoniya kulaila Sesalonike nehamwenga na suwe. ³ Zuwa ditimile chingila Sidoni. Yuliyo endaga mntu ywedi kwa Paolo kamlekela aite akawakaule wambuyaze, enkgwe chochose akunga. ⁴ Chijendeleza kulaila aho, kwaviya mpeho naikahigana na suwe, chita ntendele ye chisiwa cha Sipulasi. ⁵ Chikanta bahali ya Silisiya na Pamfiliya kubula Mila uko Likiya. ⁶ Kudya yudya mndima kawona meli kulaila Isikandaliya, naikaita Italiya, ivyo niyo achikweza.

⁷ Chijenda mpalahole kwa mazuwa yalozize, kwa udala mkulu uhelo chingila mo mzi wa Chido. Nkun'ginto haichitendile chijendese mwe ntendele iyo, ivyo niyo chajenda kubula mpwani ye chisiwa cha Kilete, kujinkila Salimone. ⁸ Chijinkila mnkanda mwe mpwani kwaudala mkulu chingila hantu hakwitangwa Bandali yedi, saho hale kulaila mo mzi wa Laseya.

⁹ Chihumula chipindi chitali aho, vihosize kutisa kujendeleza netambo, kwa viya zuwa dya kufunga nadijinka kale. Ivyo Paolo awagamba vino, ¹⁰ "Wagosi, naviwona kugamba ntambo yetu kulaila hano nakujendeleza naitende yatisa, chadaha kwaza mizigo nemeli, naho wantu kwaza ujima nawo." ¹¹ Mna mndima ywa wankondo nakevana na mkulu ywe meli na mta imeli

mweviya walongile, sivyo viya Paolo alongile. ¹² Ibandali nasiyo yedi mwe nyota, ivyo wantu walozize nawakaunga kutamba kujeza kubula Foinike, uneva vikadahika, chani wahumule uko mwe nyota. Foinike ni bandali iyuko Kilete ikusinya kwamwenye mzi. Uswelo we dizuwa na chibula, Uswelo we dizuwa.

Nkung'unto mwe bahali

¹³ Mpeho ikuvumila chidogo kulaila kwamwenye mzi ukonga kuvumila, wantu wadya nawo wafanyanya kugamba wadaha kukonga ntambo, ivyo niyo wausa inanga na kujenda mnkanda vikudahika mwe mpwani ya Kilete. ¹⁴ Mna aho nkung'unto nkulu, ikwitangwa "Kwa mwenye mzi chibula" Uvumila ukasela kulaila kwe chisiwa. ¹⁵ Ijubwanisa imeli, naho kwaviya chidunduga kuhigana nayo niyo chaileka imeli igalwe ni mpeho. ¹⁶ Chipata hantu ha kuhumula umo chikajinka ntendele ye kwamwenyemzi mwe chisiwa chidodo cha Kauda. Uko kwa udala chidogo, chidaha kuitenda ingalawa yendaga mwe meli ikale vyedi. ¹⁷ Wantu wendaga mwa mazi waikwesa ingalawa mndani na kuinyinya sigi mwe imeli. Nawakogoha wanasekutoga mwe vigulu vya msanga vya mpwani ya Libiya, ivyo waichimalisa nakuilekela imeli iguhigwe ni kung'unto. ¹⁸ Nkung'unto ijendeleza, ivyo niyo mwe zuwa ditimile wakonga kudula kuse mizigo naimwe imeli, ¹⁹ niyo mwe zuwa ditimile wadula viya vimwenga vye meli kuse. ²⁰ Kwa mazuwa yalozize hachiwone zuwa hegu ntondo, mpeho nayo ijendeleza kuhutisa. Kokukomeleza chikanta tama ya kuhonywa.

²¹ Wadya nawe mwe meli weze watambe kwa chipindi chitali hewakudya nkande, Paolo achimaila akagamba, "Wagosi, mwanetegeleze hachalaile Kilete, hachazize chochose. ²² Mnalo haluse nawalombezeni, tozani myoyo! Hahali mwenyu akunga age, ni meli iyodu ikunga yage. ²³ Kwaviya chilo chijinkile mndima ywa kwembingu ywa Chohile humsankanila kanizila ²⁴ anigamba, 'Paolo! Usekogoha, waungwa uchimale mwa meso ya Mkulu ywa Chilumi. Chohile mo utana wakwe kwako kawahonya woseni mkutambanya.' ²⁵ Kwa ivyo wagosi, tozani myoyo! Kwaviya namzumila Chohile kugamba navitende saviya anigambile. ²⁶ Mna nachigalwe mpwani mwe chisiwa chimwenga."

²⁷ Nani chilo cha mlongo na mine, nachikajubwaniswa uko na uko mwe bahali ya Meditelaniya ni mawimbi. Mwe chilogati vino wandima we meli nawakafanyanya nachikabula hajihi na si nkavu. ²⁸ Ivyo niyo waseleza sigi inyinyigwe uzami niyo wabunkula kugamba amazi kwita hasi yabula vinko milongo mine, hadodo chidogo naho wadamanya ivyo wabwila yabula vinko milongo mitatu. ²⁹ Nawakogoha kugamba meli naite mwe luwe, ivyo waseleza nanga nne kulaila kunyuma kwe meli nakulombeza kwa Chohile ulangazi wa msi. ³⁰ Niyo awandima wajeza kusumka kulaila mwe meli, waseleza ngalawa mwa mazi waketenda kugamba wakujela nanga ko uso we meli. ³¹ Mna Paolo amgamba mkulu ywa wankondo na wankondo, "Uneva wandima we imeli hawekale mndani mwe meli,

hautende na msuhi wa kuhonywa.”³² Ivyo wankondo wakanta sigi yatozize ingalawa kuileka ite.

³³ Iviya hakunati kukunguzuka Paolo awalombeza woseni wadye nkande, “Namkagoja kwa mazuwa mlongo na mane haluse, chipindi choseni icho hamdile chochose.”³⁴ Nawalombezani mdye chochose, mwaungwa mdye mhone. Hahana nachage hata luvili lumwenga lwe imitwi yenyu.”³⁵ Eze alonge ivyo, Paolo aguha mgate, amhongeza Chohile mwa woseni, aubesula nakukonga kudya.”³⁶ Watoza imyoyo, chila yumwenga adya nkande.”³⁷ Nachibula wantu magana maida milongo mfunigate na mtandatu mwe imeli.³⁸ Chila yumwenga eze atende keguta, waihunguza uzami imeli kwa kudula ngano yoseni mwe bahali.

Meli yadidimila

³⁹ Kwize kukunguzuke, wandima we imeli hawabunkule ipwani, mna wabunkula chisiwa niyo wawiwona kugamba, uneva vikadahika, waigale imeli ikachimale aho.”⁴⁰ Ivyo niyo wazitohola izinanga kuzilekeila zitotohele mwa mazi, umo wakazitohola izisigi zitozize usukani. Niyo wenula tanga kulongozi kwe meli chani mpeho ivumile kulongozi kwe meli, niyo chahinga mpwani.”⁴¹ Mna meli niyo yakwama mwe dunda dya msanga niyo yatubwilisa ikatenda haikusisika, mna ntendele ya kunyuma niyo yavunika kwa kutweigwa ni ng'ung'unto kwa nguvu.

⁴² Wankondo wevana wawakome wafungwa woseni, chani hata mntu yumwenga mgati mwawo asekusumka kwa kogela.”⁴³ Mna mndima mkulu ywa wankondo nakaunga amhonye Paolo, ivyo niyo awachinda wasekudamanya viya wakunga. Niyo alagiza wadya wamanyize kogela wedule nkongo mwa mazi watambuke wabule mpwani,”⁴⁴ wasigale watimile, watoza mbao hegu vihande vye meli vitulike. Nivyo wose chibwile vyedi mpwani.

Uko Malita

28 Chize chingile vyedi mpwani, chabunkula kugamba chisiwa chiya nachiketangwa Malita.² Wakaya wa hadya nawachidamanyiza vyedi vidala. Fula naikonga kunya naho nakuna mpeho, ivyo niyo wachijimbila moto nakuchihokela suwe woseni.”³ Paolo nakachisanya chisa dya nkuni akadika mo moto umo nyoka ilaile ikatimila joto niyo yezingiliza mo mkono wakwe.”⁴ Wakaya weze wawona inyoka ikanemanema mo mkono wa Paolo, niyo wagambana, “Mntu yuno ni mkomi, mna udahi wa kusagula yedi umtenda mjima, hata uneva kahonywa kubanika kwe bahali.”⁵ Mna Paolo kaisingisa inyoka igwele mo moto helumigwe.”⁶ Nawakamgoja avimbe hegu agwe hasi abanike. Mna weze wagoje kwa chipindi chitali hawawone chochose chimlaile, wahitula fanyanyi zawo wakagamba, “Yuno ni mlungu!”

⁷ Hajihi na hadya hantu nahana nkonde za Pubuliyo, mkulu ywe chisiwa. Kachihokela vyedi niyo kwa mazuwa matatu chitenda wajeni wakwe.”⁸ Tati yakwe

Pubuliyo nemolusazi, mnyonje ywa homa na misango. Paolo aita kwechumba chakwe, alombeza kwa Chohile, amjelekela mikono naye ahonywa.”⁹ Vize vilaila ivyo, wanyonje watuhu woseni mwe chisiwa weza nakuhonywa.”¹⁰ Wachinka majeleko yalozize, umo chikalalawa wachijeila mwe meli vyoseni nachunge mwe ntambo.

Kulaila Malita kwita Lumi

¹¹ Ize ijinke myezi mitatu chijenda mwe meli kulaila Isikandaliya, ikwitangwa “Vyohile Vidi”, chipindi che nyota chahumulaga mwe chisiwa icho.”¹² Chingila mzi wa Silakusa nakuhumula aho kwa mazuwa matatu.”¹³ Kulaila hadya chijenda kwingila mzi wa Legiyo. Zuwa ditimile mpeho ikonga kuvumila kulaila kwamwenyemzi kwa mazuwa maida chingila mzi wa Puteyoli.”¹⁴ Chibwila wazumile hadya wachungile chihumule nawo hamwenga kwa mazuwa mfunigate. Nivyo chengila Lumi.”¹⁵ Wazumile wa Lumi wachiva na kwiza kuchisingila hajihi na mizi ya Gwilo dya Apiyo na migahawa mitatu. Paolo eze awawone, amhongeza Chohile kuno engile moyo vidala.

Paolo uko Lumi.

¹⁶ Chize chingile Lumi, Paolo kazumilwa kwikala mwenye kuno akasinywa ni mnkondo.

¹⁷ Yeze yajinke mazuwa matatu Paolo awetanga vilongozi wakaya wa Chiyahudi komdugano. Weze wadugane, awagamba, “Waizulaeli weyangu, hamwenga sidamanye dyodyose dikuhigana na wantu wetu hegu yadya chizwele chihokele kwa watatizetu, sitendwa mfunigwa uko Yelusalemu nakwinkizwa kwa Walumi.”¹⁸ Weze waheze kunilaha, Walumi nawaunga wanilekele, kwaviya hawawone chikunitenda nikomwe.”¹⁹ Mna Wayahudi weze walemele imbuli ino, nasungwa kwa nguvu hegombele kwa Mkulu ywa Chilumi, hata hegu nasina dyakuwalongela wantu wangu.”²⁰ Nivyo vilekile sunga ni wawone nakulonga na nyuwe. Ichindedi, nasinyinywa minyolo savino kwa chausa cho msuhi wakwe uyo wantu wa Izulaeli wakumsinya.”

²¹ Wamgamba, “Hachihokele mawandiko yoyose kulaila Yudeya ukunga weye, naho hahali mntu ywetu yoyose kulaila uko, mbuli hegu chochose chihiye mwako.”²² Mna chonga chive fanyanyi zako, kwaviya chimanya chila hantu wantu wasimwila vihiye mwe idifyo wili.”

²³ Ivyo waika zuwa dya kudugana na Paolo, wantu walozize mwe idizuwa idyo wabula hadya nakekala. Kukongela mtondo kubula nechilo nakawagambila ulosi wakwe wa Uzumbe wa Chohile, naho kajeza kuwaunga wamanye mbuli za Yesu kwa kulonga viya zilongile Sigilizi za Musa na mawandiko ya wawoni.”²⁴ Wamwenga wazumila kwa ulosi wakwe, mna watuhu hawazumile.”²⁵ Ivyo niyo wahalawa, hawevane mgati mwawo, Paolo eze alonge mbuli ino, “Muye

Ukukile kalonga vyedi kujinkila muwoni Isaya kwa wadalahala wenyu! ²⁶ Kwaviya nakagamba, 'Jenda kalonge kwa wantu wano, Namwetegeleze na kwetegeleza, mna hamkombaganye, namsinye na kusinya, mna hamwone, ²⁷ kwaviya fanyanyi za wantu wano zaganika, magutwi yawo hayakwiva naho wafinya ngohe ameso yawo. Wanasekusinya kwa meso yawo, nakwiva kwa magutwi yawo, mitwi yawo naikombaganye,

nakunihitukila, Chohile alonga, nami naniwahonye.' "

²⁸ Paolo akomeleza, "Mvimanye kugamba, ulosi wa uhonyi wa Chohile wigoalwa kwa sawo wakaya wa Uyahudi. Naweve!" ²⁹ Paolo eze alonge vino, Wayahudi wahalawa, wakahigana wenye.

³⁰ Kwa mihilimo midi Paolo nehantu apangile mwenye, aho nakahokela woseni nawakeza kumtalamkila. ³¹ Kalonga mwe Uzumbe wa Chohile nakuhinya mbuli za Zumbe Yesu Kulisito, akasimwila kwa ukankalu hehena kuchindwa.

WALUMI

ULONGOZI

Chitabu cha Walumi chawandikagwa ni Msigilwa Paolo chipindi mafani mwe mhilimo wa milongo mishano na mine na milongo mishano na mnane AD. Paolo nahenati kuwatalamkila Walumi, ivyo egalaga ibaluwa ino kuwahinya wazumizi wa Lumi Wayahudi na sawo Wayahudi. Awandikaga ibaluwa ino kulaila mo mzi wa Kolinto kudya nakekala mwe chipindi icho. Paolo awandikaga chani wantu wa si zose wammanyane na kumtimila Yesu Kulisito. (16:26).

Chitabu cha Walumi ni chitabu chiwagilise kwa bunga dya wazumile chila hantu na mwe chila chipindi kwaviya Paolo akutambalisa pwilili viya chikwinkigwa wambulwa kujinkila Yesu Kulisito. Seivyo Paolo kalunganya Mbuli Yedi ya Yesu Kulisito kwa Lagano dya Kale. Wata kusoma walozize wagamba msitali wo kukaulisa ni 1:16 udyu ukugamba, "Sikuwona soni mwe Mbuli Yedi, kwaviya ni nguvu ya Chohile ya wambulwa wa chila yumwenga judya akuzumila, nkongo kwa Wayahudi, vikaheza kwa sawo Wayahudi." Ntendele imwe ya Walumi 1-12 yalonga vimndani mo uzumizi na ntendele ya kaidi 13-15 ina ntendwa ziloze za malagiso ya wikazi wa bunga dya wazumile.

Vimndani,

Ibaluwa ya Paolo ikongela kwa kwe lagisa uyo mwenye endile akawandika kwa 1:1-15.

Vikaheza kawandika mwe untu na vikadahika wambulwa kujinkila Yesu Kulisito 1:16-11-36.

Eze aheze Paolo kalavya malagiso yalozize ya wikazi wa chibunga dya wazumizi. 12:1-15:13.

Kakomeleza Walumi kwa kulavya ndamsa zesimile kwa wantu wa bunga wazumile we Lumi

¹ Miye Paolo, mtumwa ywa Yesu Kulisito, Chohile kanisagula nitende msigilwa naho kanitanga ni-longe Mbuli yakwe Yedi.

² Mbuli Yedi ino ni idya Chohile alaganaga hadya kale kwa kujinkila sila ya wawoni wakwe mwa Mawandiko Yakukile. ³ Mbuli ino Yedi yamlanga Mwana ywa Chohile, Zumbe dyetu Yesu Kulisito, uyo mo untu wakwe, endaga mwelekwa ywa lukolo lwa Daudi. ⁴ Mna Muye Ukukile, ulagisa kugamba Zumbe dyetu Yesu Kulisito ni Mwana ywa Chohile mta nguvu hadya amuuyuse. ⁵ Kujinkila uyo chihokela mbazi za kutenda wasigilwa, chani chiwagambile wantu wa si zose wazumile na kutimila kujinkila zina dyakwe. ⁶ Nyuwe mwi mgati mwi tangwe mtende wantu wakwe Yesu Kulisito.

⁷ Elo nawawandikilani nyuwe nyose mkwikala Lumi, wadya Chohile akuwaungani, niyo awasagula mtende wantu wakwe. Nawalombezezani mbazi na utondowazi kulaila kwa Chohile Tati yetu na Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

Malombezo ya Kuhongeza

⁸ Nakonga kumhongoza Chohile ywangu kombokela Yesu Kulisito, kwachausa chenye nyose, kwaviya uzumizi wenyu wevika mwe si yose. ⁹ Chohile, humsankanila kwa moyo wangu wose kwa sila ya kulonga Mbuli Zedi za Mwanawe ni mukuzi ywangu kugamba

chila nkanana nawakumbukani mwa malombezo yangu, ¹⁰ mazuwa yose hamlombeza Chohile, nalombeza kugamba aninke luheno lwedi lwa kwiza kwenyu uneva nivyo vikumwagila. ¹¹ Kwaviya najelejezesi niwawone chani niwapangileni jeleko dya udahi wa chimuye chani mtoge. ¹² Icho hulonga ni chino, miye niwajele moyo kwa uzumizi wangu miye nami nijelwe moyo kwa uzumizi wenyu.

¹³ Walukolo weyangu, naunga mvimanye kugamba chila nkanana nasunga niwatalamkileni mna kubula haluse kuna vintu vikunichinda. Nahaunga kulaila mwenyu niwatende wantu wamtimile Yesu Kulisito saviya niwatendile wantu wa si ntuhu. ¹⁴ Miye nategizwa niwagambile wantu wose, Wayahudi hamwenga na sawo wayahudi, wamanyi hamwenga na sawo wamanyi. ¹⁵ Nivyo vikuleka, naungisa kulonga Mbuli Yedi kwenyu nyuwe mkwikala Lumi.

Nguvu ya Mbuli Yedi ya Kulisito

¹⁶ Sikuona soni kulonga Mbuli Yedi ya Kulisito, iyo ni nguvu ya Chohile ikuwambula wose wazumile. Nkongo Wayahudi, na sawo Wayahudi nawo. ¹⁷ Kwaviya Mbuli Yedi ya Kulisito yalagisa viya Chohile akuwatenda wantu wedi kulongozi kwakwe. Mbuli ino yadamanywa kwa uzumizi kubula uzumizi, wakongele nawo wadumile nawo, saviya iwandikwe. "Mntu aku-

woneka ywedi kulongozi kwa Chohile nekale kwa uzumizi.”

Wantu wose mwa meso ya Chohile wana masa

¹⁸ Maya ya Chohile yalagiswa kulaila kwembingu yawagwela wata masa na ubanasi wose wa wantu wadya kwa sila zawo zihye wachinda ichindedi chisekumanyika. ¹⁹ Kwaviya, yose yakudaha kumanyika kwa Chohile ye pwilili kwawo, kwaviya Chohile mwenye kawagubwila. ²⁰ Kukongele kumbwa kwe isi, udahi wakwe wa mazuwa yose no Uchohile wakwe, hata hegu haukuoneka kwa meso, vimanyika pwilili. Wantu wadaha kuvimanya ivyo kwe vintu ivyo adamanye Chohile. Ivyo hawana sila yoyose ya kwegombela! ²¹ Wammanya Chohile mna hawakumntunya saviya vikuligana, naho hawakumhongeza. Mna fanyanyi zawo zitenda uhezi naho umanyi we myoyo yawo we chihezi ugubikwa ni chiza. ²² Wetenda ni wamanyi, mna ni wahezi, ²³ waleka kumvikila Chohile akwikala mazuwa yose, wavikila matukulu yakwinga wantu nawabanike hegu wanyama hegu wadege hegu vikutambala.

²⁴ Kwachausa icho Chohile kawaleka wantu wadya wadamanye vihiye saviya myoyo yawo ikunga, na kudamanyizana mbuli zikuwajela uzavu mwe mili yawo wowo wenye. ²⁵ Wahitula ichindedi kumlanga Chohile chitende udanti, wavikila na kutunya adamanye Chohile wamleka Muumbi mwenye, yudya akuligana na ntogozo mazuwa yose! Taile.

²⁶ Kwaivyo, Chohile kawaleka watimile viya mili yawo ikunga. Hata wavyele waleka kujenda na wagosi wajenda na wavyele weyawe. ²⁷ Seivyo wagosi waleka kujenda na wavyele wakonga kumeila mate wagosi weyawe. Wagosi wadamanyizina mbuli za soni, ivyo wegaila wenye maliho yakuligana na ntendwa zawo zihye wadamanye.

²⁸ Kwaviya wantu wadya walemela kumbunkula Chohile, Chohile kawaleka mwe fanyanyi zawo zihye, wadamanya yadya heyeligane wayadamanye. ²⁹ Nendile wamema chila masa, upolaganyi na ubafu na fanyanyi zihye. Wamema wihi na ukomi na nkumbizi na udantilizizi na makambo yaihiye na kulongelana yehiye, ³⁰ wantu kutwilana lulimi, wakumwihiza Chohile, wakuhulutana, wata kweduvya, wakungisa kudamanya yehiye, naho hewekuweva welesi wawo, ³¹ ni wahezi naho hawana uzumizi hegu mbazi hegu wedi kwa watuhu. ³² Wavimanya kugamba sigilizi ya Chohile yagamba wantu wakwikala seivyo, waligana na file. Ukaleka ayo, sukodu kugamba wadamanya mbuli izo wowo wenye, mna wawatogola wadya wakudamanya mbuli saizo.

Nkanto ya Chohile

2 Elo mbuyangu, uneva walaha watuhu, hukudaha kwegombela, hata hegu weye wi yuhi. Kwaviya kwa kuwalaha watuhu, wekantila wemwenye kwaviya wadamanya vintu iviya ukulaha. ² Chimanya kugamba

Chohile kachuma mo kukantila wadya wakudamanya vintu saivyo. ³ Mna weye mbuyangu ukulaha wadya wakudamanya vintu seivyo kuno wenawe wavidamanya, togola nawenege kanto dya Chohile? ⁴ Hegu wabela wedi wakwe mkulu, na ujijimizi wakwe na ugoji wakwe, togola humanyize kugamba wedi wa Chohile nuwo ukulongoza chani weile? ⁵ Mna una moyo mdala hewina kuleka masa, ivyo watenda maliho yako yaten-dese makulu mwe dizuwa Chohile akunga alagise nkanto dyakwe dya chindedi. ⁶ Chohile namlihe chila mntu kuligana na viya adamanye. ⁷ Wadya wakujendeleza kudamanya ntendwa zedi kulonda ukulu na ntunyo na wikazi wa mazuwa yose Chohile nawenke ujima wa mazuwa yose. ⁸ Mna wadya watuhu wabafu na wakulemela yadya ye chindedi ya Chohile na kutimila yehiye, Chohile nawafile maya na kuwehiwa.

⁹ Wadya wantu wose wakudamanya masa, nawakunte na kusulumila, nkongo Wayahudi vikaheza wantu sawo Wayahudi. ¹⁰ Mna Chohile nawenke ukulu na ntogozo na utondowazi wadya wakudamanya mbuli zedi, nkongo Wayahudi ukajika wantu sawo Wayahudi. ¹¹ Kwaviya mwa meso ya Chohile hakupagula wantu wose ni wamwe.

¹² Wadya wakudamanya masa hehena Sigilizi Chohile amwinkile Musa, nawage hehena Sigilizi. Wadya wakudamanya masa kuno walongozwa ni Sigilizi ya Chohile amwinkile Musa nawakantilwe ni Sigilizi. ¹³ Kwaviya siyo kugamba wakwetegeleza isigilizi nawo nawawoneke wedi kulongozi kwa Chohile, mna wakutoza isigilizi nawo nawatende wedi. ¹⁴ Uneva wantu sawo Wayahudi hewena Sigilizi Chohile amwinkile Musa, mna wakadamanya vikulongozwa ni myoyo yawo ni sigilizi kwawo hata hegu hahana Sigilizi. ¹⁵ Kwaviya walagisa kugamba malagiso ya Sigilizi yawandikwa mwe myoyo yawo. Fanyanyi zawo zawalaha hegu zawagombela. ¹⁶ Ivyo nivyo navilaile mwe dizuwa diya Chohile akunga akante mbuli za wantu zefisize mwe myoyo, kwa sila ya Yesu Kulisito, saviya Mbuli Yedi ya Kulisito nilongile.

Wayahudi na Sigilizi ya Musa

¹⁷ Elo togola weye? Wemwenye wegamba wi Myahudi, naho kwikiya msuhi Sigilizi, na kweduvya kugamba wi ywa Chohile, ¹⁸ kuvimanya viya Chohile akunga kwa sila ya Sigilizi naho wadaha kusagula vintu vyedi, ¹⁹ weye wewona kugamba chindedi wi chilongozi ywa matuntu na ulangazi kwa wadya we mwe chiza, ²⁰ wewona mhinyi ywa wahezi na mhinyi ywa wachei kuto-ga. Kuvimanya kugamba mwe Sigilizi mna umanyi uchintile na chindedi. ²¹ Elo, weye wahinya watuhu, ni mbwani hukwehinya mwenye? Walonga watuhu wasekubawa, mna weye mwenye wabawa. ²² Wagamba, “Usekugonya mvyele ywa mwenye” Mna weye mwenye wagonya mvyele ywa mwenye? Wehiwa matukulu mna weye mwenye watenda mgoli kwa kubawa mwe nyumba za matukulu? ²³ Wetunya kugamba kutoza sigilizi ya Chohile, mna hukuwiona kugamba wamjela soni Chohile kwa kuhigana na sig-

ilizi yakwe? ²⁴ Saviya viwandikwe mwa Mawandiko Yakukile, "Wantu wa si ntuhu wahuluta zina dya Chohile kwachausa cha nyuwe Wayahudi."

²⁵ Kujelwa ngasu kwako nakutende kwedi uneva watoza Sigilizi. Mna hegu hukuitoza Sigilizi, kujelwa ngasu kwako hakukukwambiza ng'o. ²⁶ Uneva mntu hejeligwe ngasu atimila viya sigilizi zikunga, Chohile hamfanyanye saviya kajelwa ngasu? ²⁷ Elo nyuwe Wayahudi namkantilwe ni sawo Wayahudi kwaviya hamtimile Sigilizi, hata hegu mnanayo mawandiko ya Sigilizi naho mjelwa ngasu, kuno wowo watimila Sigilizi, hata hegu hawajeligwe ngasu. ²⁸ Nuko kugamba, suyo chila akwelagisa Myahudi kwa kuse ni Myahudi toti, naho mntu hakutenda Myahudi toti hambwe kwa kujelwa ngasu chimwili du. ²⁹ Mna, Myahudi toti ni yudya mntu Myahudi kwa kundani, ajeligwe ngasu ko moyo ni Muye Ukukile, siyo mbuli ya mawandiko ya sigilizi. Mntu sauyo ahokela utogozi ulaile kwa Chohile, siyo ulaile kwe wantu.

3 Elo Myahudi ana chihi chitendese kujinka wantu sawo Wayahudi? Hegu kujelwa ngasu kuna utana wani? ² Kwawagila vidala kwa chila sila. Nkongo, Chohile kawenka Wayahudi ulosi wakwe. ³ Mna navitende vihihi uneva wamwenga wawo hawazumile? Kuleka kuzumila kwawo nakuhunguze ukanuni wa Chohile? ⁴ Bule! Chohile nasigaille kutenda mchindedi mazuwa yose, hata hegu chila mntu ni mdanti, saviya viwandikwe mwa Mawandiko Yakukile, "Weye, umanyike kugamba wi mta wedi mwe milosi yako.

Ukakantilwa weye we wi mhumi."

⁵ Mna, uneva wihi wetu walagisa pwilili kugamba Chohile adamanya wedi, nachigeze? Togola, nachigambe kugamba hana wedi akachilaha? Hano nalonga chimntu. ⁶ Bule! Hegu Chohile hendile mchindedi nakadaha vihihi kukantila wantu we isi?

⁷ Mna "Uneva udanti wangu walagisa pwilili uchindedi wa Chohile, elo ni mbwani naho miye nikantilwe saviya mta masa?" ⁸ Chigeze! "Chidamanye vihiye chani kulaile vyedi"? Chindedi kuna wantu wamwenga waku-nihuluta vihiye kugamba silonga ivyo. Wantu awo nawakantilwe saviya vikuwawagila.

Hahali achumile Kulongozi kwa Chohile

⁹ Chigeze? Suwe Chiwayahudi wedi kujinka wantu wa si ntuhu? Bule! Siwalagisa kale kugamba Wayahudi na sawo Wayahudi wose walongozwa ni masa. ¹⁰ Saviya viwandikwe kugamba.

"Hahali awoneke ywedi kulongozi kwa Chohile,

¹¹ Hahali mntu mta umanyi, hegu mntu akumlonda Chohile.

¹² Wose wamhituka Chohile, wose watenda wavu,

hahali akudamanya vyedi, hahali hata yumwenga.

¹³ Milosi yawo imema wihi,

limi zawo zimema udanti, walonga mbuli zikutisa saviya usungu wa nyoka,

¹⁴ milomo yawo imema maligito na ukali.

¹⁵ Viga vyawo vyagulukila kukoma wantu,

¹⁶ aho nawaite wahosa ndilo na masulumizo. ¹⁷ Sila ya utondowazi hawaimanyize,

¹⁸ Hawakumogoha Chohile."

¹⁹ Chivimanya kugamba Sigilizi ni ya wadya wakulongozwa ni Sigilizi iyo, hahana hata yumwenga natende nachakwegombela isi yose naikantilwe ni Chohile.

²⁰ Kwaviya hahali mntu yeyose akuwoneka ywedi kulongozi kwa Chohile kwa kudamanya viya Sigilizi zakwe zikunga. Ndimba ya Sigilizi ni kumlagisa du mntu kugamba kadamanya masa.

Mizungu ya Chohile ya Ukombolwa

²¹ Mna haluse, sila ya Chohile ya kuwazumila wantu kutenda wedi igubulwa kale, naho siyo kwa sila ya sigilizi, hata ivyo mawandiko ya Sigilizi na ya wawoni yaukula mwe mbuli ino. ²² Chohile awatenda wantu wawoneke wedi kwa sila ya uzumizi mwa Yesu Kulisito. Chohile adamanya vino kwa woseni wakumzumila Kulisito, kwaviya hahana vyesimile mgati mwawo, ²³ kwaviya wose wadamanya masa naho wehale na ukulu wa Chohile. ²⁴ Mna kwa mbazi za Chohile ziya ni majeleko du, wantu woseni watendwa wawoneke wedi kulongozi kwa Chohile kwa sila ya Yesu Kulisito, akuwakombola. ²⁵ Chohile kamlavya lavyo Yesu, chani kujinkila uzumizi wa sakame yakwe atende sila ya kuwausiza wantu masa kwa uzumizi wawo kwakwe. Chikale icho Chohile nanimjijimizi nakulekela masa ya wantu, mna haluse asinya masa yawo, chani alagise wedi wakwe. ²⁶ Chohile kadamanya vino chani alagise kugamba kawoneka ywedi. Mwe isila ino Chohile mwenye elagisa kugamba ni ywedi naho amtenda mntu yoyose kutenda ywedi chila akumzumila Yesu.

²⁷ Elo, chadaha kwefenyeza mbwani? Hahana! Vino viletwa nini? Kwaviya chatimila Sigilizi? Bule. Mna kwa uzumizi. ²⁸ Kwaviya chawoneka wedi kulongozi kwa Chohile kwa sila ya uzumizi, siyo kwa kutimila vikulagizwa ni Sigilizi. ²⁹ Hegu, Chohile ni Chohile ywa Wayahudi awodu? Suyo Chohile ywa sawo Wayahudi? Heye, ichindedi ni ywawo nawo. ³⁰ Chohile ni yumwenga du, naho nuyo nawatendile Wayahudi na wantu sawo Wayahudi kuwoneka wedi kulongozi kwakwe kwa sila ya uzumizi wa chila yumwenga. ³¹ Elo nuko kugamba kwa uzumizi uno chaleka kutongela Sigilizi? Bule, mna chaitunya Sigilizi vichintile.

Mliganyo wa Bulahimu

4 Chigeze naho, mwa Bulahimu, tati yetu chilukolo? ² Uneva Bulahimu atendagwa ywedi mwa Chohile kwa sila za tendwa zakwe, nendile ana chintu cha kwefenyeza mna siyo kulongozi kwa Chohile. ³ Mawandiko yagamba, "Bulahimu amzumilaga Chohile na kwachausa cho uzumizi Chohile amtendaga ywedi." ⁴ Mntu akudamanya ndima maliho yakwe hayakuwazwa saviya majeleko mna alihwa viya vimuwagile. ⁵ Mna kwa mntu hanegamile ntendwa zakwe mwenye, mna amzumila Chohile akuwalekeila

wantu wavu na kuwatenda wedi, Chohile asinya uzumizi wa mntu uyo, na kumtenda ywedi. ⁶ Vinyo nivyo Daudi alongaga mwe mntu mta chinyemi azumilwe ni Chohile kutenda ywedi, ukaleka kusinya ntendwa za mntu uyo.

⁷ “Wata chinyemi ni wadya walekeilwa masa yawo, wadya masa yawo yausigwa!”

⁸ Mta chinyemi ni yudya amasa yakwe hayakukum-bukwa ni Zumbe!”

⁹ Togola, chinyemi icho chikulongwa ni Daudi ni kwa wadya du wajeligwe ngasu hegu na wadya hewejeligwe ngasu? Kwaviya chitimila Mawandiko, “Bulahimu kamzumila Chohile, naho kwachausa cho uzumizi wakwe Chohile kamwona ni ywedi.” ¹⁰ Togola! Bulahimu nakazumilwa umo henati kujelwa ngasu, hegu eze ajelwe ngasu? Umo henati kujelwa ngasu, sivyo eze aheze kujelwa ngasu. ¹¹ Bulahimu ajalagwa ngasu enga chilagiso cha wedi kulongozi kwa Chohile ahokelaga kujinkila uzumizi chipindi henati kujelwa ngasu chani kumtenda uyo atende tate ywa wose wadya nawazumile hehena kujelwa ngasu. Elo, yose yadamanyika chani Bulahimu atende tati ywa wose wakumzumila Chohile awo wawoneke wedi kulongozi kwa Chohile hata hegu hawajeligwe ngasu. ¹² Naho ni tati ywa wadya wajeligwe ngasu, mna siyo kwaviya wajelwa ngasu, mna kwaviya watongela sila idya ya uzumizi tati ywetu Bulahimu azumilaga umo henati kujelwa ngasu.

Chohile aika lagano na wadya wakumzumila

¹³ Chohile aikaga ndagano na Bulahimu na welekwa wakwe kugamba isi yose naitende yakwe. Kadamanya ivyo, siyo kwaviya Bulahimu nakatimila Sigilizi, mna kwa uzumizi niyo atendwa ywedi ni Chohile. ¹⁴ Uneva wakunga walisi yadya Chohile alaganaga na wadya watimilaga Sigilizi, ivyo uzumizi ni wa bule naho viya Chohile alaganaga ni vya bule. ¹⁵ Sigilizi yegala maya ya Chohile, mna uneva hahana sigilizi, kubalanga sigilizi hakuhali.

¹⁶ Elo, mbuli ino yegamila uzumizi, ivyo ndagano iyo yegalwa kwa mbazi za Chohile naho ni chindedi kugamba ndagano iyo ni kwa wantu wose siyo kwa wadya du wakutumila Sigilizi, mna seivyo kwa wadya wakwikala kwa uzumizi saviya Bulahimu, kwaviya Bulahimu ni tati yetu suwe chose, ¹⁷ saviya Mawandiko Yakukile yakulonga, “Sikutenda tati ywa si ziloize.” Bulahimu nuyo tati ywetu kulongozi kwa Chohile yudya amzumile. Chohile akuwenka wantu wabanike ujima, na kuvitenda vintu hevihali vitende viyaho. ¹⁸ Bulahimu azumilaga na kutenda na msuhi, hata hegu nahehena chikumtenda atende na msuhi, kwaivyo katenda “tati ywa si ziloize.” Saviya Mawandiko Yakukile yakulonga, “Cheleko chako nachitende chiloza.” ¹⁹ Mna uzumizi wakwe hauhunguke hata hegu endaga na mihilimo gana vino nakamanya kugamba mwili wakwe nendile usokela enga ubanika, naho mkaziwe Sala hakudaha kutenda na wana. ²⁰ Halekile uzumizi wakwe, naho ha-jeile nkama kugamba Chohile nachintize chiya ala-

gane, mna uzumizi wakwe umjela nguvu, niyo amto-gola Chohile. ²¹ Nakavimanya kugamba Chohile adaha kuchintiza idya indagano. ²² Nivyo vilekile Chohile kamwona Bulahimu ni ywedi. ²³ Ikalongwa “Awoneke ywedi” haiwandikwe kwachausa chakwe du. ²⁴ Naho yawandikagwa kwachausa chetu suwe chiwoneke wedi kulongozi kwa Chohile, yudya amuuyusa Yesu Zumbe dyetu. ²⁵ Uyo alavyagwa akomwe kwachausa cha masa yetu, niyo auyuka chani chitendwe wachumile kwa Chohile.

Moyo uchumile kwa Chohile

5 Haluse kwaviya chitendwa wedi kwa Chohile kombokela uzumizi, china utondowazi na Chohile kombokela Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ² Uyo kwa sila ya uzumizi kachigala mwe mbazi za Chohile, umo chikwikala vino haluse. Elo chefenyeza msuhi chinanawo wa kwehanga na ukulu wa Chohile! ³ Sivyo ivyodu chefenyeza kusulumila kwetu, kwaviya chimanya kugamba kusulumila kwegala ujijimizi, ⁴ ujijimizi wegala lujendo lukumwagila Chohile, lujendo lukumwagila Chohile lwegala msuhi. ⁵ Msuhi uno suwo waudanti, kwaviya Chohile kajida ungi wakwe mndani mwe myoyo yetu kwa Muye Ukukile, udyo achinkile.

⁶ Umo chendaga hachikwedaha, Kulisito abanikaga kwachausa chetu suwe wata masa. ⁷ Ni vidala mntu kubanika kwachausa cha mntu mta wedi. Hata hegu mntu adaha kubanika kwachausa cha mntu ywedi. ⁸ Mna Chohile kalagisa pwilili kwetu ungi wakwe, hadya chendaga china masa niyo Kulisito abanikaga kwachausa chetu! ⁹ Kwaviya haluse chitendwa wedi kwa Chohile kwa sakame ya Kulisito, ni chindedi pwilili kugamba na chambulwe na maya ya Chohile! ¹⁰ Hegu hadya chendaga wankondo wa Chohile, Chohile kachitenda chivane kwa file ya mwanawe. Vyatenda zeze haluse chiwambuya wa Chohile, nachambulwe kwa ujima wa Kulisito. ¹¹ Mna sayo ayodu, china chinyemi kwachiya Chohile achivanye kombokela Zumbe ywetu Yesu Kulisito, achitendile wambuya wa Chohile.

Adamu na Kulisito

¹² Masa yengila mwe isi kombokela mntu yumwenga, nayo yegala file. Ivyo file izagala mwa wantu woseni kwaviya woseni wana masa. ¹³ Umo Sigilizi hezihali, masa nayendile mwe isi, mna masa hayakufanyanywa hekwinu sigilizi. ¹⁴ Mna kukongela mwa Adamu kubula kwa Musa file iwatumila hata hewedamanye masa yakuligana na masa adamanye Adamu umo hatimilaga sigilizi ya Chohile.

Adamu ni mliganyo wa yudya akutimila kwiza. ¹⁵ Mna jeleko hadikuligana na masa, ni chindedi kugamba yawegala wantu walozize wabanike kombokela masa ya mntu yumwenga. Mna mbazi za Chohile ni jeleko diya dikwinkiza ujima kwa wantu walozize, kujinkila mbazi za mntu yumwenga, Yesu Kulisito. ¹⁶ Naho, kuna kwesima mgati mwe jeleko dya Chohile na mbuli zilaile kwachausa cha masa ya yudya mntu yumwenga

eze adamanye masa. Chohile niyo alavya nkanto, mna kwa masa ya wantu walozize, Chohile kawenka jeleko dya kuwalekeila! ¹⁷ Ni chindedi kugamba file ikonga kwikala kwa sila ya mntu yumwenga, kwachausa cha masa ya mntu uyo yumwenga. Mna yalagisisa kugamba yawegala wadya wa kuwonelwa mbazi za Chohile vilozize na jeleko dya wedi wakwe, na wikazi na kulongoza kwa sila ya mntu yumwenga, Yesu Kulisito.

¹⁸ Elo, ni saviya masa ya mntu yumwenga yawegaila wantu wose nkanto, seivyo ntendwa ya wedi wa mntu yumwenga iwalekeila na kuwenka ujima. ¹⁹ Saviya wantu walozize watendigwe wadamanya masa kwa kuleka kwiva kwa mntu yumwenga, seivyo wantu walozize na watendwa wedi kwa Chohile kwa mntu yumwenga kumwiva Chohile.

²⁰ Sigilizi iza na kwigala kongezekela kwa masa, mna masa yeze yongezekele, mbazi za Chohile zongezekelesa. ²¹ Saviya masa yalongoze na kwigala file, ivyo mbazi za Chohile zalongoza kwa wedi na kwigala ujima wa mazuwa yose kombokela Yesu Kulisito Zumbe dyetu.

Ujima mwa Kulisito

6 Chigeze naho? Chijendeleze kudamanya masa chani mbazi Chohile zijenyele? ² Bule! Suwe chibanika mwe masa, nachijendeleze vivihi naho kwikala mwe kudamanya masa? ³ Togola hamvimanyize kugamba chabatizwaga mwe file ya Yesu Kulisito? ⁴ Chize chibatizwe chihambwa hamwenga na uyo mwe file yakwe, chani saviya Kulisito auyuke kwa ukulu wa Tate, suwe naswi chikale mwe ujima mhya.

⁵ Uneva suwe chilungana naye mwe file, seivyo nachilungane naye mo kuuyuswa saviya auyukaga. ⁶ Naho chivimanya kugamba wikazi wetu we chikale utungikwa hamwenga na Yesu mo msalaba, chani udahi wa mwili wa masa ubalangwe, chisekutenda naho watumwa wa masa. ⁷ Kwaviya mntu abanike kambulwa mwe nguvu za masa. ⁸ Ivyo uneva chibanika hamwenga na Kulisito, chazumila kugamba nachikale hamwenga naye. ⁹ Kwaviya chivimanya kugamba Kulisito kauyuka, habanike naho, file haimdahe naho. ¹⁰ Kabanika lumwenga du kwachausa cha masa. Habanike naho ekala kwa kumwagila Chohile. ¹¹ Mweivyo, mwefanyanye saviya wabanike mwe masa, mna mwekala kumsankanila Chohile kombokela Kulisito Yesu.

¹² Ivyo masa yasekulongoza naho mili yenyu ikubanika, vikatenda mtimile tama zakwe. ¹³ Naho msekujeza kulavya vitago vyenyu vidamanye mbuli za wihi na masa. Mna vilavyeni kwa Chohile saviya wantu wata ujima, kwelavyeni kwa wedi. ¹⁴ Masa yasekuwatenda watumwa naho, kwaviya hamkulongozwa ni sigilizi mna kwa mbazi mlagiswe ni Chohile.

Chiwatumwa wa kudamanya yakumuwigila Chohile

¹⁵ Haluse chigeze? Chidamanye masa, kwaviya hachikulongozwa ni sigilizi mna chadimwa ni mbazi ya

Chohile? Bule! ¹⁶ Ichindedi mvimanya kugamba mnelavya kumwiva mntu msiku saviya watumwa wakwe, ichindedi mwi watumwa kwa yudya mkumwiva, hegu watumwa wa masa, chikutimila ni file, hegu kumwiva Chohile, chikutimila ni kutendwa wedi wa myoyo. ¹⁷ Mna Chohile atogolwe! Namwi watumwa wa masa aho kale, mtimila chindedi mbunkule mwa mahinyo mhokele kwa myoyo yenyu yose. ¹⁸ Mwakombolagwa mwe masa na kutenda watumwa wa wedi wa moyo kwa Chohile. ¹⁹ Nalonga milongele ya chiuntu ya wantu wahwele mo utumwa. Aho kale mwelavyaga kutenda watumwa wakudamanya uzavu na wihi kwa kwikala mwe nkumbizi, seivyo kwelavyeni wenye mdamanye yedi kwa Chohile kwachausa cha ulenguswa.

²⁰ Umo mwendaga watumwa wa masa mwendaga mwihale kutenda yadya yakumwagila Chohile. ²¹ Elo, mhokela chibwani kwa kudamanya viya mkuviwonela soni haluse? Usilo wa mbuli saizo ni file! ²² Mna haluse mkombolwa kale kulaila mwe masa naho mhitukila watumwa wa Chohile. Uvuni wenyu ni kwikala mwe ulenguso mo udumo kwinkigwa ujima wa mazuwa yose. ²³ Kwaviya maliho ya masa ni file, mna jeleko dya Chohile ni ujima wa mazuwa yose mwe Kulisito Yesu Zumbe dyetu.

Sigilizi mwe kuguhana

7 Walukolo weyangu, sina nkama mmanye yano hunga nilonge, kwaviya nyuwe nyoseni mmanya mbuli za sigilizi. Sigilizi yamlongoza mntu achi mjima. ² Chigambe, mvyele asoligwe atozwa ni sigilizi kwa mgosiwe umu mgosi uyo akatenda ni mjima, mna hegu akabanika, mvyele uyo kakombolwa mwe sigilizi imtozize. ³ Ivyo, uneva mvyele uyo akekala na mgosi mtuhu kuno mgosiwe ni mjima, nagambigwe mjenda na mntu ywa mweye, mna hegu mgosiwe kabanika, nachoholwe mwe sigilizi, akaguhigwa ni mgosi mtuhu hagambigwe mjenda na mtu ywa mwenye naho. ⁴ Walukolo weyangu, ivyo nivyo vili kwenyu. Nyuwe nanywi mwe sigilizi mbanika kujinkila mwili wa Kulisito, haluse mtenda wakwe auyuke chani mumdamanyize yedi Chohile. ⁵ Kwaviya umu nachikekala chimwili, tama zihye zikasindikwa ni sigilizi, zidamanya ndima mwe mili yetu, vitendile chihele mwe file. ⁶ Mna haluse, chichohwelwa mwe sigilizi, kwaviya chibanika mwe mbuli idya ichitendile watumwa. Haluse chasankanila kulawana na wikazi mhya wa Muye, mna siyo kutimilana na mbuli idya ya chikale ya sigilizi iwandikwe.

Sigilizi na Masa

⁷ Togola, chigambe mbwani? Sigilizi ni masa? Bule! Mna Sigilizi initenda miye nimanye masa ni mbwani. Hegu Sigilizi hayalongaga, "Usekutenda na tama na chamnyawo," Savimanyize kutenda na tama ihiye ni mbwani. ⁸ Komwiko uwo, masa yapata luhenyu lwa kwimula chila tama ihiye mndani mwangu. Hekwina

sigilizi masa ni chintu chibanike. ⁹ Aho nkongo miye nani mjima umo samanyaga sigilizi naikanigamba usekudamanya vintu vihiye savino, mna umwiko wize wingile, masa yauyuka, ¹⁰ nami niyo nabanika. Umwiko wasinyagwa kunigaila ujima, unigaila file. ¹¹ Masa yapata luhenyo kombokela umwiko uwo, niyo yanidanta nakunikoma.

¹² Ivyo, Sigilizi yenye ikuka, no mwiko nawo utondowala, uchuma kwa Chohile naho ni wedi. ¹³ Mna vino nikugamba wedi unigaila file yangu? Bule! Ivyo vili nikugamba, masa chani yatende chindedi ni masa, yajesa chiya ichedi kuhosa file yangu. Ivyo masa, kombokela mwiko, yalagisa vichintile viya yaihise.

Mahigano ye mndani mwangu

¹⁴ Chivimanya kugamba Sigilizi ni ya chimuye, mna miye ni ywa chimwili, sitagwa enga mtumwa ywa masa. ¹⁵ Sivimanyize nadamanya mbwani, kwaviya sikudamanya chiya hunga, mna nadamanya chiya sikunga. ¹⁶ Kwaviya hudamanya sicho hunga, vino nikugamba nazumila kugamba sigilizi ni yedi. ¹⁷ Ivyo suyo miye hudamanya vino, mna ni udahi wa masa ye mndani mwangu. ¹⁸ Sivimanya kugamba hadihali dyedi dyodyose mndani mwangu, kuligana no untu wangu. Kwaviya hata hegu naunga kudamanya dyedi, sikudaha kudidamanya. ¹⁹ Sikudamanya dyedi hunga nidamanye, mna nadamanya dihiye sikunga kudidamanya. ²⁰ Elo, uneva nadamanya sikunga kudidamanya, ni kugamba suyo miye hudamanya, mna na amasa ye mndani mwangu.

²¹ Ivyo naviwona kugamba sigilizi yadamanya ndima. Haunga kudamanya dyedi, dihiye nidyo hudamanya. ²² Moyo wangu waibweda sigilizi ya Chohile. ²³ Mna nawona kugamba kuna sigilizi ntuhu ikudamanya ndima mo mwili wangu, sigilizi iyo yahigana naidya ikuzumilwa numanyi wangu. Iyo yanitenda mtumwa ywa sigilizi ya masa ikudamanya ndima mo mwili wangu. ²⁴ Mchiwa miye! Ni yuhi akunga anikombole no umwili uno ukunigala kwe file? ²⁵ Chohile atogolwe, adamanye vino kombokela Zumbe Yesu Kulisito!

Elo, miye umanyi wangu watimila sigilizi ya Chohile, mna umwili wangu watimila sigilizi ya masa.

Kwikala mwe viya Muye ywa Chohile akunga

8 Ivyo, kwa wadya wose wakwikala kwa kulungana na Kulisito Yesu hawakantilwe. ² Kwaviya, Sigilizi ya Muye ukuchinka ujima kwa kulungana na Kulisito Yesu, inichohola kulaila mwe Sigilizi ya masa na file. ³ Mbuli idya Sigilizi ya Musa enkigwe ni Chohile idunduge kuidamanya kwachausa cha usokezi wa chimntu, Chohile kaidamanya, Kwa kumsigila mwanawe mwenye akatenda na mwili wa masa kwachausa cha masa, chani akantile masa mo mwili. ⁴ Chohile kadamanya ivyo chani viya Sigilizi ikunga viwagile vitimilwe vichinte mndani mwetu suwe chikwikala kuligana na Muye Ukukile, mna suko kuligana na mwili una masa. ⁵ Wadya wakwikala saviya mwili ukunga,

walongozwa ni fanyanyi za mwili. Mna wadya wakwikala saviya Muye Ukukile ukunga, walongozwa ni fanyanyi za Muye. ⁶ Kwaviya fanyanyi zikulongozwa ni mwili una masa zegala file, mna fanyanyi zikulongozwa ni Muye zegala ujima na utondowazi. ⁷ Elo fanyanyi zikulongozwa ni mwili zahosa wantu wamwihiwe Chohile, kwaviya hawakutimila sigilizi ya Chohile, ichindedi hawakudaha kuitimila. ⁸ Wadya wakulongozwa numwili hawakudaha kumuwaigila Chohile.

⁹ Nyuwe mna Muye wa Chohile unekala mndani mwenyu hamkulongozwa ni mwili, mna mwalongozwa ni Muye Ukukile. Uneva yoyose hana Muye wa Kulisito suyo mntu ywa Kulisito. ¹⁰ Mna uneva Kulisito emndani mwenyu, Muye awenkani ujima kwaviya nyuwe mtendwa wedi kulongozi kwa Chohile, hata hegu mili yenyu ibanika kwachausa cha masa. ¹¹ Uneva Muye ywa Chohile amuyuse Yesu ekala mndani mwenyu, ivyo uyo amuyuse Kulisito naijele ujima imili yenyu ikubanika. Nadamanye ivyo kwa Muye wakwe emndani mwenyu.

¹² Elo, walukolo weyangu, china ndima, mna suko kwa kwikala saviya mwili ukunga. ¹³ Kwaviya, uneva mkekala saviya mili ikunga, chindedi na mbanike. Mna kwa sila ya Muye mwakoma ntendwa zenyu zihye, namtende na ujima. ¹⁴ Elo wadya wakulongozwa ni Muye wa Chohile ni wana wa Chohile. ¹⁵ Kwaviya Muye mwinkigwe ni Chohile haukuwatenda watumwa na kuwatenda mwogohe naho, mna mhokela Muye ukuwatenda wana wa Chohile kwa Muye uwo chetanga, "Aba!" Nuko kugamba "Tate!" ¹⁶ Muye wa Chohile aukula nemyuye yetu kugamba suwe chi wana wa Chohile. ¹⁷ Elo, kwaviya suwe chiwanawe, chiwalisi wa Chohile, wa kulisi hamwenga na Kulisito, kwaviya hegu chinatenda hamwenga mwe masulumizo ya Kulisito, nachitende hamwenga mo ukulu wakwe.

Ukulu ukwiza

¹⁸ Nafanyanya kugamba masulumizo ya vino haluse sicho chintu yakaliganywa na ukulu udyu ukunga ugubulwe kwetu. ¹⁹ Elo vyumbe vyoseni vyagoja wana Chohile wagubulwe. ²⁰ Kwaviya vyumbe vyoseni vitendwa viwoneke kugamba sicho chintu, siyo kwa kunga vyenye, navitendwa ivyo mwe viya Chohile aungile, akatenda na msuhi, ²¹ kugamba vyumbe vyenye navyo navichohoilwe kulaila mo utumwa wa kuwola, na kwingila mo ulekeilwa wo ukulu wa wana wa Chohile. ²² Kwaviya chivimanya kugamba kubula vino haluse vyumbe vyoseni vyaugula kwa usungu wa kwefungula. ²³ Mna sivyo vyumbe ivyodu vikuugula, suwe naswi china malimbulo ya muye chaugula mndani mwetu, kuno chikagoja Chohile achitende wanawe kukombolwa kwe mili yetu. ²⁴ Kwa msuhi uwo suwe chikombolwa, mna msuhi hauhali uneva chachiwona chiya china msuhi nacho. Kwaviya ni yuhi akwikiya msuhi chiya akuwona? ²⁵ Mna uneva china msuhi na chiya hechikuchiwona, nachikigoje kwa kujijimiza.

²⁶ Mweivyo Muye naye achambiza mwe usokezi wetu. Kwaviya hachidahile kulombeza seivyo vikungwa,

Muye mwenye achilombezeza kwa Chohile kwa kuugula hekukulongeka. ²⁷ Chohile akuwona mndani mwe myoyo, kazimanya fanyanyi za uyo Muye, kwaviya uyo Muye alombezeza wantu wa Chohile mwe mzungu wa Chohile.

²⁸ Chivimanya kugamba vintu vyose vyadamanya ndima kwa mbuli zedi kwa wadya wakumunga Chohile, wadya etange wadamanye viya akunga. ²⁹ Wadya Chohile awamanyaga kukongela nkongo, nawo awasentaga watende enga Mwanawe, chani Mwana atende mwelekwa ywa nkongo mwa walukolo walozize. ³⁰ Elo, wadya Chohile asagule iviya nawo etange, wadya etange iviya nawo awatendile wedi kulongozi kwakwe, kawatenda wedi kulongozi kwakwe naho kehanga nawo mo ukulu wakwe.

Kulisito Yesu alagisa vivihi Chohile achunga

³¹ Mwe yano yoseni, chigeze? Uneva Chohile ekwe ntendele yetu, ni yuhi akudaha kuchihiga? Hahali hata yumwenga. ³² Chohile hamng'ang'anile Mwanawe we ichedu, mna kamlavya kwachausa chetu woseni. Uneva kadamanya ivyo, togola, mwafanyanya hachinke vyose bule? ³³ Ni yuhi akunga awalongeleze wantu asagule Chohile? Hahali Chohile mwenye kawausiza masa! ³⁴ Ni yuhi naho akunga awakantile? Hahali, Kulisito Yesu abanikaga na kuyuka naho kekala ko mkono wa kulume wa Chohile achilombezeza! ³⁵ Ni yuhi akudaha kuchisente na ungi wa Kulisito? Togola ni nkunto hegu ni chinyulu hegu ni masulumizo hegu ni sala hegu ni sakaza hegu ni nkondo hegu file,?

³⁶ Saviya Mawandiko Yakukile yakugamba, "Kwachausa chako chi mwe nkondo ya file chilo na msi,

chatendwa saviya ngoto ikwakuchinjwa."

³⁷ Mna, mwezimbuli zino zose chijinka wahuda kwa wambizi wa uyo akuchunga! ³⁸ Simanyisa kugamba siyo file hegu ujima, hegu wandima wa kwembingu hegu udahi mtuhu wa kwembingu hegu mbuli za haluse hegu mbuli zikwiza, hegu nguvu, ³⁹ hegu ye kulanga hegu ye hasi hegu chumbe chituhu chochose, havikudaha kuchisenta na ungi wa Chohile alagise kwetu kwa sila ya Kulisito Yesu Zumbe dyetu.

Chohile na wantu wakwe

9 Miye silungana na Kulisito sikudaha kulonga udanti, nalonga ichindedi ichodu. Moyo wangu na Muye Ukukile vyanukwila, ² kugamba nina chinyulu chikulu na ulumi hekusila mo moyo wangu, ³ kwaviya nahajelejeza kugamba niligitwe naho nisentwe na Kulisito kwa ulozo wangu wantu wa kabila dyangu! ⁴ Awo ni Waizulaeli wantu wadya Chohile kawatenda wanawe, niyo awalagisa ukulu na ndagano, kawenka Sigilizi, wamvikila Chohile viya vikungwa naho wamany viya alagane nawo. ⁵ Walaila mwe wadalalaha wa Chiyahudi wamanyikise, Kulisito kwa untu wakwe, kalaila mo lukolo lwawo. Chohile akulongoza vyose, atogolwe mazuwa yose! Taile.

⁶ Sikulonga kugamba viya Chohile alongaga nalavye havidamanyike, kwaviya sawo wantu wose wa Izulaeli ni wantu wa Chohile. ⁷ Naho siyo kwaviya ni welekwa wa Bulahimu ni wana wa Chohile. Chohile amgamba-ga Bulahimu, "Welekwa wako nawalawane na Isaka." ⁸ Ino ni kugamba wana welekwe chimntu sawo wana wa Chohile, mna wana welekwe kuligana na viya Chohile alongaga nawo wakunga wetangwe wana wakwe. ⁹ Kwaviya Chohile agambaga vino. "Mwe chipindi chiwagile nanuye, Sala naye natende na mwana."

¹⁰ Naho sivyo ivyo du. Lebeka naye apataga wana chilume waidi wata tati yawo yumwenga, mkale ywetu Isaka. ¹¹ Chohile kachintiza lusagulo lwakwe helukwegamila ntendwa mna lwegamila mweitango, kalagisa ayo kwaviya hata hegu hawanati kwelekwa awana awo, na kudaha kusagula yedi hegu yehiye, ¹² Chohile amgambilaga Lebeka kugamba, "Mwana ywa nkongo namsankanile mvunawe." ¹³ Saviya Mawandiko yakugamba, "Nasimunga Yakobo, mna nasimwihiwa Esau."

¹⁴ Elo, chigambe mbwani, Chohile apagula? Bule. ¹⁵ Kwaviya amgambaga Musa, "Nanimfile mbazi mntu yoyose nungile nimfile mbazi, nanimwonele usungu yoyose hunga nimwonele usungu." ¹⁶ Ivyo, chila chintu chegamila mbazi za Chohile, siyo kwa viya mntu akunga hegu kudamanya. ¹⁷ Kwaviya Mawandiko Yakukile yalonga mwa Falao ywa Misili yagamba, "Sikutenda seuta chani nguvu zangu zimanyike na zina dyangu dizagale mwe isi njima." ¹⁸ Ivyo, Chohile afila mbazi mntu akunga na kumtenda mdala ywa moyo mntu akunga.

Maya ya Chohile na Mbazi

¹⁹ Mna yumwenga mwenyu adaha anuze, "Uneva mbuli nivyo zili, ni mbwani Chohile achei kuchiwona china wihii? Ni yuhi akudaha kuchinda viya Chohile akunga?" ²⁰ Weye wi yuhi? Weye wi mntu du, wadaha vivihi kumhitula Chohile? Nyungu haikudaha kumuza ayumbile, "Ni mbwani ukanumba vino?" ²¹ Mufi ana udahi wa kuudamanya ulongo viya akunga kwa longo dimwenga dya ulongo adaha kumba chiya, chimwenga chitende chantunywa chituhu kwa mbuli za mazwela.

²² Mna uneva kugamba Chohile nakaunga alagise maya yakwe na kutenda udahi wakwe umanyike. Kaji-jimizisa viya viwagile kugwelwa ni maya vidamanywe kwachausa cha kubalangwa. ²³ Naho kaunga agubule ukuka wakwe mkulu, achinkile suwe chikunga mbazi zakwe, achimalanye kale kuhokela ukuka wakwe.

²⁴ Suwe chi wantu chitangwe siyo kulaila kwa Wayahudi awodu mna hata mwe sawo Wayahudi. ²⁵ Saviya Zumbe alongaga mwe chitabu cha muwoni Hoseya. "Wantu sawo wangu, naniwetange 'Wantu wangu.' Si sayungaga, naniitange 'Hunga.'

²⁶ Hadya wagambilagwa, 'Nyuwe hamwi wantu wangu,' aho nawetangwe wana wa Chohile emjima."
²⁷ Isaya aweilaga Waizulaeli na kugamba. "Hata hegu wantu wa Izulaeli waloza saviya msanga wa mpwani, mna ni wajeche du wakunga wambulwe, ²⁸ kwaviya Zumbe nasunguze kukantila vichintile mwa wantu wa si yose." ²⁹ Ni saviya Isaya alongaga aho nkongo, "Hegu Zumbe mta udahi hasaga welekwa, nachitenda enga Sodoma, nachitenda enga Gomola."

Ulombezi wa Paolo kwa Izulaeli

³⁰ Elo chigeze, wantu sawo Wayahudi, hawalondile kutendwa wedi kwa Chohile wenye, watendwa wachumile moyo kwa Chohile kwa kuzumila kwawo, ³¹ Mna Waizulaeli, wendaga wakalonda sigilizi ikunga iwenke wedi wa moyo kwa Chohile, mna hawailondole. ³² Ni kwa mbwani hawailondole? Kwaviya nawakasinya ntendwa zawo hawegamile uzumizi. Ivyo nawekobadika mwe yuwe dikukobadisa, ³³ saviya Mawandiko yakulonga.

"Kaula, naika yuwe Sayuni dikunga dikobadise wantu, luwe lukunga luwagwise.

Mna yoyose akumzumila hajelwe soni."

10 Walukolo weyangu, naungisa kwa moyo wangu wose chani wantu wangu wambulwe! Naho nawalombezeza kwa Chohile! ² Nadaha kuukula kugamba wahikiliza kumsankanila Chohile, mna umanyi wawo mwe kumsankanila Chohile hauna chindedi. ³ Hawamanyize viya Chohile akuwatenda wantu watende wedi, mna wajeza kwika sila yawo wenye, ivyo hawatimile sila ya Chohile ya kuwatenda wantu wachume myoyo kulongozi kwakwe. ⁴ Kwaviya Kulisito nuyo udumo we Sigilizi, chani chila na wazumile watendwe wachumile myoyo kwa Chohile.

Ukombolwa ni kwa wose

⁵ Musa awandikaga vino mwe kutendwa achumile moyo kwa Chohile kwa kutimila Sigilizi. "Yoyose akutimila lagiso dya Sigilizi nekale." ⁶ Mna mwe kutendwa achumile moyo kwa Chohile kwa kuzumila Mawandiko yagamba vino, "Usekweuza mo moyo wako, Ni yuhi akunga akwele kwembingu?" Uko ni kumseleza hasi Kulisito. ⁷ "Naho usekuza, Ni yuhi akunga asele kwe isi ya wabanike?" Uko ni kumuyusa Kulisito. ⁸ Mawandiko Yakukile yagamba vino. "Ulosi wa Chohile wi hajihi na weye, wi mo mlomo wako na mo moyo wako" Nuwo ulosi wa uzumizi chikulonga. ⁹ Hegu unalonga kugamba Yesu ni Zumbe na kuzumila kwa moyo kugamba Chohile kamuyusa, nawambulwe. ¹⁰ Kwaviya kwa moyo mntu azumila na kutenda achume myoyo kulongozi kwa Chohile, naho kwa mlomo mntu akulonga chindedi mwa Kulisito nambulwe. ¹¹ Mawandiko Yakukile yagamba, "Yoyose akumzumila hajelwe soni." ¹² Hahana kwesimana Wayahudi na sawo Wayahudi, Zumbe yumwenga nuyo Zumbe dya wose naho ajim-

bikisa wose wakumwitanga. ¹³ Saviya Mawandiko Yakukile yakugamba, "Yoyose akwitanga zina dya Zumbe nambulwe."

¹⁴ Mna nawetange viyhi zina dya Zumbe uneva hawamzumile? Naho nawazumile viyhi uneva hawana nati kumwiva? Naho nawamwive viyhi uneva hahana wantu wawagambile? ¹⁵ Naho wantu nawawagambile viyhi uneva hawasigilwe? Saviya Mawandiko Yakukile yakugamba, "Kwiza kwa wadya wakulonga Mbuli Yedi kwawagila vidala!" ¹⁶ Mna sawo wose wahokele Mbuli Yedi. Isaya mwenye agamba, "Zumbe, ni yuhi azumile ulosi wetu?" ¹⁷ Elo, uzumizi walaila kwa kwiva, kwiva nako kwalaila kwa kugambilwa mbuli za Kulisito.

¹⁸ Mna nauza, ni chindedi kugamba hawawivile ulosi? Bule wawiva, saviya Mawandiko yakugamba.

"Izwi dyawo dizagala mwe isi njima, ne milosi yawo ijendesha kubula kwe zintendele ze isi." ¹⁹ Nauza naho, wantu wa Izulaeli hawakombaganye?

Nkongo Musa agambaga, "Kwa wantu hewena si naniwatende muwonele finju, si ya wahezi naniwatende mwihwiwe."

²⁰ Isaya alongaga kwa kwekamba, "Silondolwa ni wadya nendile hewekunilonda, selagisa kwa wadya nendile hawakunitanga."

²¹ Mna kulanga wantu wa Izulaeli agamba, "Msi mjima siwachumiziza mikono yangu kuwahokela wantu wasi na hewekwiva."

Mbazi za Chohile kwa Izulaeli

11 Elo nauza, Chohile alemelaga Wayahudi, wantu wakwe mwenye? Bule! Miye mwenye ni Muizulaeli, mwelekwa ywa Bulahimu, mntu ywa kabila dya Benjamini. ² Chohile hawalemele wantu wakwe, awasagulaga kukongela nkongo. Mvimanya viya Mawandiko Yakukile yakulonga umo Eliya akawalongeleza Waizulaeli kwa Chohile. ³ "Zumbe kaula, wawakoma wawoni wako na kubalanga nchanja zako, ni miye du nisigale naho wajeza kunikoma." ⁴ Mna Chohile amhitulaga mbwani? Agambaga, "Seikiya wagosi watuhu magana gana mfungate hewevikile milungu Baali." ⁵ Nivyo vili hata vino haluse, kuna wantu wajeche wasigale wasagulwe ni Chohile kwachausa cha mbazi zakwe. ⁶ Usaguzi wakwe wigamila mwe mbazi zakwe, siyo mweviya wantu wadamanye. Kwaviya hegu usaguzi wa Chohile nawigamila mwe viya wantu wakudamanya, mbazi zakwe hazatendile mbazi.

⁷ Haluse togola? Wantu wa Izulaeli hawalondole chiya nawakazungula. Walondole nani kafyo kadodo du asagulaga Chohile, wasigale watendagwa na myoyo midala. ⁸ Saviya Mawandiko Yakukile yakulonga, "Chohile kaitenda myoyo yawo midala na fanyanyi zawo zigone, kubula mazuwa yano hawakudaha kuwona hegu kwiva." ⁹ Daudi naye agamba.

"Ngasu zawo nazitende mtego wa kuwagwiza, wagwe na kulihwa kwa masulumizo!

¹⁰ Meso yawo yajelwe chiza chani wasekuwona,

migongo yawo iveduke kwa masulumizo mazuwa yose.”

¹¹ Elo nauza, Wayahudi weze wekobadike, wagwa wagwele? Bule! Kwaviya wadamanyaga masa, ukombolwa wingila kwa sawo Wayahudi, kuwajela finju Wayahudi. ¹² Uneva masa ya Wayahudi yegala ujimbiko ulozize mwe isi, kuswesa uzumizi kwawo kwigala ujimbiko ulozize kwa sawo Wayahudi. Elo, ni chidedi chihala kugamba kuchintiza kwawo nakwigale ujimbiko ulozize!

Ukombolwa wa Sawo wayahudi

¹³ Haluse nalonga na nyuwe wantu sawo Wayahudi. Kwaviya nanejendeleza kutenda msigilwa kwa sawo Wayahudi, netunya ne ndima yangu. ¹⁴ Mafani nadaha kuwatenda wantu wa kwetu, awo Wayahudi, watende na finju, chani nidahe kuwambula wajeche. ¹⁵ Uneva walemelagwa, wantu we isi watenda wevana na Chohile. Elo navitende vivihi umo wahokelwe? Wabanike nawauyuke!

¹⁶ Uneva kabesu kankongo ko mgate kenkwa Chohile kalenguswa, ivyo mgate mjima nawo nautende ulenguswa. Naho maizi ya mti yenkigwa Chohile, matambi nayo nayatende yakwe. ¹⁷ Matambi yamwenga ya mza-ituni uhandigwe yakantwa, na matambi ya mzaituni mbago yahasikizwa mwakwe. Nyuwe sawo Wayahudi mwi saviya mzaituni mbago, haluse mna luhenyo lwa ujima chimuye utogile mwa Wayahudi. ¹⁸ Elo, msekuwabela wadya wakantigwe enga matambi. Namwefenye vivihi? Mwi matambi du, hamkutoza maizi, maizi yawatozani nyuwe.

¹⁹ Mna namgambe, “Matambi yakantwa chani miye nihasikizwe hantu hakwe.” ²⁰ Ni chidedi. Nayakantwa kwaviya yaswesa kuzumila, mna weye wachimala kwa kuzumila kwako. Mna usekwefenya, wogohe. ²¹ Uneva Chohile hawafili mbazi Wayahudi, wekale saviya matambi ya chikolwa, seivyo hawafileni mbazi? ²² Hano chawona viya Chohile emtana naho mkali. Ni mkali kwa wadya wagwele, mna ni mtana kwako, hegu wajendeleza mo utana wakwe. Mna hegu hukuvitenda, weye nawe naukantwe. ²³ Naho uneva Wayahudi hawanajendeleze kuleka kuzumila kwawo, nawahasikizwe hadya naweli, kwaviya Chohile avidaha ivyo. ²⁴ Nyuwe sawo Wayahudi chikolwa mwi saviya matambi ya mzaituni mbago ukantigwe niyo wahasikizwa mwe mzaituni uhailwe. Uneva Wayahudi chikolwa ni saviya mzaituni uhandigwe, navitende vihufu Chohile kuhasikiza naho matambi yakantike mwe mti uwo.

Mbazi za Chohile kwa wose

²⁵ Walukolo weyangu, naunga mmanyane chidedi chino chefisi, mnasekwefenya kugamba mwi wabala vitendese. Kulemela kuzumila kwa Waizulaeli ni kwa mazuwa majeche du, kubula aho ludongo naluchinte lwa sawo Wayahudi wakunga wambwile Chohile. ²⁶ Vino nivyo Izulaeli yose naikombolwe. Saviya Mawandiko yakulonga.

“Mkombola neze kulaila Sayuni nause wavu wose mwa welekwa wa Yakobo.

²⁷ Nanike lagano dino nawo umo hausa masa yawo.”

²⁸ Kwaviya Wayahudi walemela Mbuli Zedi za Chohile, Wayahudi ni wehi wa Chohile, kwa upati wenyu nyuwe wantu sawo Wayahudi. Mna kwaviya Wayahudi nawasagulwa wachei wambuya wa Chohile kwachausa cha wababa zawo. ²⁹ Kwaviya majeleko na mwitango wa Chohile hayakuhitukila. ³⁰ Aho nkongo nyuwe nahamkumwiva na Chohile, mna haluse Chohile kawafila mbazi kwaviya Wayahudi walekile kumwiva. ³¹ Elo, kwaviya muwonelwa mbazi, haluse Wayahudi nawo hawakumwiva Chohile, chani nawo haluse wawonelwe mbazi ni Chohile. ³² Kwaviya Chohile kawatenda wantu wose watende wafungwa mo kuhitukila kwawo chani awawonele mbazi.

Chohile atogolwe

³³ Ugoli na ubala na umanyi wa Chohile ni vikulu vitendese! Malamuzi yakwe hayakulongeka, sila zakwe nazo hahali akudaha kuzikombaganya. ³⁴ Mawandiko yagamba.

“Ni yuhi akudaha kumlangiliza Zombe?

Ni yuhi akudaha kulafya naye mwe chakudamanya?

³⁵ Ni yuhi amwinkaga Chohile chochose chani amlihe?”

³⁶ Kwaviya vintu vyose vilaila kwakwe, vyose viyaho kwa udahi wakwe na kwachausa chakwe. Ukulu kwa Chohile mazuwa yose! Taile.

Chikale vivihi chimsankanile Chohile

12 Elo, walukolo weyangu, kwaviya Chohile ni mta mbazi ziloize kwetu, nawalombesani kwa moyo wose. Lavyani mili yenyu kwa Chohile saviya ntambiko ikomelwe Chohile mna ina ujima, ikukile naho ikuwagila. Uno nuwo mviko wa chidedi mkungwa mdamanye. ² Msekutimila viya wantu we isi ino wakudamanya, mna mlekeni Chohile ahitule fanyanyi zenyu mndani mwenyu. Aho naho mkunga mmanyane viya Chohile akunga, chedi chikumwagila Chohile naho chichintile.

³ Kulawana na mbazi ninkigwe ni Chohile nawagam-bilani nyuwe wose, msekwefanyanya kugamba mwi chintu kujinka viya mkuwagilwa kutenda. Fanyanyi zenyu zitende na chihimo cha uzumizi mwinkigwe ni Chohile chila yumwenga. ⁴ Mili yetu ina vitago vilozize, naho chila chitago china ndima yakwe. ⁵ Seivyo suwe naswi hata hegu chiloza, suwe chose chi mwili umwenga mwe kulungana na Kulisito, naho chila yumwenga ni chitago cha mnyawe. ⁶ Elo, chila yumwenga ana jeleko dyakwe kuligana na mbazi Chohile achinkile. Elo mta jeleko dya uwoni ajeseze kuligana na uzumizi wakwe, ⁷ enkigwe jeleko dya kusankanila, asankane. Uneva ni jeleko dya kuhinya, ahinye. ⁸ Uneva kwenkigwa jeleko dya kufunda watuhu, afunde. Mta kumpangila mnyawe ananacho,

apangile kwa moyo umwe. Mchimaila achimaile kwa nguvu zose. Mta kufila mbazi, afile mbazi kwa chinyemi.

⁹ Ungi wenyu utende hewina udanti. Mwihiwe chochose chihye, mtozese chiya ichedi. ¹⁰ Unganisanani saviya walukolo, chila yumwenga amjinke mnyawe kwa kungisa kutunyana. ¹¹ Damanyisani ndima, msekulegela. Msankanileni Zumbe kwa moyo wose. ¹² Bwedani msuhi wenyu, jijimizani mwe nkunto, mlombezeni Chohile mazuwa yose. ¹³ Sangilani wazumizi wenyu mwe viya wakunga, wahokeleni wajeni kwa chisekwesekwe.

¹⁴ Wajimbikeni woseni wakuwasulumizani, wajimbikeni mse kuwaligita. ¹⁵ Bwedani hamwenga nawo wakubweda, ilani hamwenga na wakwila. ¹⁶ Mwivane mgati mwenyu. Msekwefenya, mna nyanyahalani. Msekwezona wata amanyi ulozize. ¹⁷ Uneva mntu kawadamanyizani dihiye, msekumvuziza dihiye. Damanyani viya chila yumwenga akufanyanya ni vye-di. ¹⁸ Damanyani chila chikudahika mwenyu kutenda na utondowazi kwa chila mntu. ¹⁹ Wambuya zangu, msekuliha wihi, mna mumlekeile Chohile. Kwaviya Mawandiko Yakukile yagamba, "Nanilihe, Nanivuze, Zumbe alonga." ²⁰ Kujinka ayo, Mawandiko Yakukile yagamba. "Uneva wehi wako wana sala, walise, hegu wana nchilu wenke cha kunywa, kwaviya kwa kudamanya ivyo nowajele soni." ²¹ Usekuleka wihi ukuhude, mna uhude wihi kwa wedi.

Tegelezani wakulongoza

13 Chila mntu aungwa aweve wata udahi kwaviya udahi wowose walaila kwa Chohile, wadya wata udahi wasagulwa ni Chohile. ² Yoyose akuhigana na wata udahi ahigana na viya aungile Chohile, naho yoyose akudamanya ivyo egaila nkanto mwenye. ³ Kwaviya wata kulongoza hawakogohwa ni wadya wakudamanya yedi, mna wogoha ni wadya wakudamanya yehiye. Elo, waunga usekumwogoha chilongozi? Damanya yedi, nawo nawakutogole, ⁴ kwaviya ni wandima wa Chohile wa kukudamanyiza weye mwenye yedi. Mna hegu ukadamanya wavu, wogohe, kwaviya ni chindedi wana udahi wa kukantila. Ni wandima wa Chohile wakulagisa maya yakwe yaten-dese wadya wakudamanya wavu. ⁵ Ivyo weveni wata udahi siyo du kwachausa cha kogoha maya yatendese ya Chohile, mna kwaviya mwe myoyo yenyu mvimanya mwaungwa mdamanye chibwani.

⁶ Nivyo vikuleka mwalihwa kodi, kwaviya vilongozi awo wamdamanyiza Chohile naho wadamanya ndima viya wakungwa wadamanye. ⁷ Haluse waliheni wajeni wenyu, wakungwa kulihwa kodi waliheni kodi, wakungwa kulihwa ushulu waliheni ushulu, watunyeni wakungwa watunywe naho wogoheni wakungwa kogohigwa.

Kudamanyizana

⁸ Msekutigizwa chochose ni mntu, mna tizigwani ni kungana. Akumunga mnyawe kaitimila sigilizi. ⁹ Miko yagamba vino, "Usekugonya mntu ywa mwenye, usekukoma, usekubawa, usekunga cha mnyawo" Vyoseni vino, navituhu, vyahanganywa mwe mwiko umwenga, "Munge mnyawo saviya ukweunga mwenye." ¹⁰ Akumunga mnyawe hakudaha kumdanyiza wihi, elo Sigilizi yachintizwa ni ungi.

¹¹ Mdamanye vino, kwaviya mvimanya kugamba chipindi chibula kwenyu kwinka mwe zintongo. Kwaviya haluse chipindi cho kwambulwa chihajihiki jinka aho nkongo chazumilaga. ¹² Chilo chihajihiki na kusila, msi wi haguhi na kwingila. Chileke kudamanya vintu vya chiza, chiguheni viziha vya ulangazi. ¹³ Chikale vyedi vikuwagilana na msi, siyo kwa kungisa kudya na kunywa, siyo kukolwa hegu uchilanga hegu nkumbizi hegu finju. ¹⁴ Mna Zumbe Yesu Kulisito atende suche yenyu, msekutimila naho viya mili yenyu ikunga.

Msekukantilana

14 Wahokeleni wata uzumizi uhwele, mna msekuhigana mwe viya wakufanyanya kugamba vyawagila. ² Uzumizi wa wantu watuhu wawaunga kudya chila chintu, mna mntu mta uzumizi uhwele adya mboga za mani du. ³ Wadya wakudya chila chintu wasekubela hawekudya, wadya nawo wakudya mboga izodu wasekukantila wakudya chila chintu, kwaviya Chohile kawazumila. ⁴ Weye wi yuhi ukujeza kukantila mindima ywa mtuhu? Akachimala hegu akagwa ni mbuli ya Zumbe dyakwe. Na wachimale watogile kwaviya Zumbe adaha kuwachimalisa.

⁵ Wantu wamwenga wafanyanya kugamba zuwa dimwenga dyajinka mazuwa matuhu, wantu watuhu wafanyanya kugamba mazuwa yoseni ni yamwenga. Chila yumwenga atende na ukanuni mwe viya akufanyanya. ⁶ Wadya wakutunya zuwa dimwenga, waditunya kwachausa cha Zumbe, nawo wakudya chila chintu, wadya kwa kumtunya Zumbe, kwaviya wamhongeza Chohile. Wadya hawekudya vintu vituhu, wadamanya ivyo kwachausa cha Zumbe, wowo nawo wamhongeza Chohile. ⁷ Hahali mntu akwikala kwachausa chakwe naho hahali mntu akubanika kwachausa chakwe. ⁸ Uneva chekala ni kwachausa cha Zumbe, uneva chikabanika ni kwachausa cha Zumbe. Elo, hegu chekala hegu chikabanika, suwe chi wantu wa Zumbe. ⁹ Kwaviya Kulisito kabanika niyo auyuka chani atende Zumbe ywa wajima hamwenga na wabanike. ¹⁰ Ni mbwani wamkantila mlukolo ywako? Naho ni mbwani wabela watuhu? Suwe chose nachikantilwe ni Chohile. ¹¹ Kwaviya Mawandiko Yakukile yagamba.

"Saviya nina ujima, alonga Zumbe, chila vindi nadinifikile madi,

naho chila lulimi nalulonge kugamba miye ni Chohile.”

¹² Ivyo chila yumwenga mwetu nalavyanye mbuli zakwe mwenye mwa meso ya Chohile.

Usekumhosa mnyawo agwe

¹³ Elo, chisekukantilana, mna chisekudamanya chochose na chimtende mlukolo akobadike na kugwela mwe masa. ¹⁴ Kwaviya silungana na Zumbe Yesu, nina chindedi kugamba hahana chintu chochose chihiye viya chumbigwe, mna mntu akafanyanya kugamba chintu chimwenga chiha, kwakwe chatenda chiha.

¹⁵ Uneva wamjela chihovu mlukolo ywako kwachausa cha nkande ukudya, ivyo weye humuli mwe ungi.

Usekutenda nkande ukudya kumwaza mntu yudya Kulisito abanikaga kwachausa chakwe! ¹⁶ Elo, msekuzumila chintu mkuchiwona ni chedi kwenyu chihulutwe. ¹⁷ Kwaviya Useuta wa Chohile siyo mbuli za kudya na kunywa, mna ni kudamanya wedi, utondowazi na mbwedo ukwigalwa ni Muye Ukukile.

¹⁸ Wantu wakumsankanila Kulisito mwe sila ino, wamwelelesa Chohile naho awagilwa ni watuhu.

¹⁹ Ivyo, mazuwa yose chisinyise mbuli zikwigala utondowazi na zikuchambiza kuzengana. ²⁰ Elo, usekubalanga ndima ya Chohile kwachausa cha nkande. Chila chintu chilenguka, mna viha kumtenda mntu yoyose agwe mwe wavu kwachausa cha nkande.

²¹ Ni vyedi kuleka kudya nyama, kunywa divai, hegu kudamanya chochose chikudaha kumkobadisa mlukolo ywako agwe. ²² Tozesa chiya ukuzumila mgati mwako na Chohile. Ajimbikwe ni yudya mo kufanyanya dyo kudamanya hakukantilwa nu moyo wakwe viya ukunga. ²³ Mna mta nkama mwe nkande akudya, akantilwa uneva akadya, kwaviya icho kudamanya hakukizumila. Chochose ukudamanya hehena uzumizi ni masa.

Chambize watuhu mna sawo suwe wenye

15 Suwe chitogile mo uzumizi chaungwa chiwambize mwe zinkunto zawo wadya wahwele mo uzumizi, chisekweunga wenye. ² Mna chila yumwenga ywetu amunge mnyawe kwa yedi chani amzenge mo uzumizi. ³ Kwaviya Kulisito heungile mwenye. Mna, saviya mawandiko yakugamba, “Mahuluto yose wakuhulute weye yanibwila miye.” ⁴ Kwaviya chila chintu chiwandikwe mwe chikale chawadikagwa chani chichihinye suwe kuligana na ugoji na ujelwa moyo chikwinkwa na Mawandiko Yakukile chitende na msuhi. ⁵ Chohile akulavya ugoji na ujela moyo, awenkeni muye wa umwe mgati mwenyu umo mkamtimila Kulisito Yesu, ⁶ chani wose hamwenga mumtunye Chohile na Ise dya Zumbe dyetu Yesu Kulisito kwa izwi dimwenga.

Mbuli zedi kwa sawo Wayahudi

⁷ Elo, hokelanani kwachausa cha ukulu wa Chohile saviya Kulisito awahokeleni. ⁸ Kwaviya nawagambilani

Kulisito kawasankanila Wayahudi chani alagise uchindedi wa Chohile na kuchintiza ndagano na waba zetu, ⁹ Chani sawo Wayahudi nawo wadahe kumtunya Chohile kwachausa cha mbazi zakwe. Saviya mawandiko yakugamba.

“Ivyo nahutogole mwa sawo Wayahudi, nanicheme kutogola zina dyako.”

¹⁰ Naho yagamba,

“Elelwani nyuwe sawo Wayahudi hamwenga na wantu wa Chohile!”

¹¹ Naho,

“Mtogoleni Zumbe, sawo Wayahudi wose, mtogoleni, wantu wose!”

¹² Vituhu Isaya agamba,

“Nalaile mwelekwa mo lukolo Iwa Yese, neze alongoze sawo Wayahudi, uyo natende msuhi wawo.”

¹³ Elo, Chohile sina dya msuhi, awabwedeze na kuwatondowaza kuligana na kuzumila kwenyu, msuhi wenyu ujenyeye kwa nguvu za Muye Ukukile.

Paolo alavyanya ni mbwani kawandika viya awandike

¹⁴ Walukolo weyangu, nina chindedi mwenyu kugamba mwi wedi vitendese, mna umanyi wose, naho mwadaha kuhinyana. ¹⁵ Mna mwe baluwa ino siwawandikilani hatenda sina woga, niwakumbuseni mwe mbuli zimwenga. Sidamanya ivyo kwachausa cha mbazi ninkigwe ni Chohile, ¹⁶ ya kutenda mndima ywa Kulisito Yesu kwa sawo Wayahudi. Nasankanila ndima ya ulavyantambiko kulonga Mbuli Yedi ya Chohile, chani sawo Wayahudi watende enga lavyo dizumilwe ni Chohile, lavyo dilenguswe ni Muye Ukukile. ¹⁷ Elo, kwa kulungana na Kulisito Yesu, nadaha kwefenyeya ndima yangu kwachausa cha Chohile. ¹⁸ Sikujeza kulonga chintu chituhu chochose mna chiya du adamanye Kulisito Yesu kugwila mwangu chani sawo Wayahudi wamwive Chohile. Kadamanya vino kwa ulosi na ntendwa, ¹⁹ kwa udahi wa mpituko na vilagiso, na kwa nguvu za Muye wa Chohile. Na kwakutamba sila yose kulaila Yelusalemu kubula Iluliko, silonga vichintile Mbuli Yedi ya Kulisito. ²⁰ Mazuwa yose nahaungisa kulonga Mbuli Yedi hohose hadya zina dya Kulisito hedinati kwivika, ninasekuzenga mlanga mwe msingi wa mntu mtuhu. ²¹ Saviya Mawandiko Yakukile yakulonga.

“Wantu wose hawagambilwe mbuli zakwe nawawone,

na wadya hewevile nawakombaganye.”

Mzungu wa Paolo kutalamkila Lumi

²² Kwaivyo sichindwa kubula kwenyu nkanana zilozize. ²³ Mna kwaviya haluse sibinda ndima yangu ntendele zino, naho kwaviya kwa mihilimo ilozize nahaunga kubula kwenyu, ²⁴ nina msuhi wa kudamanya ivyo haluse. Nahaunga niwawone umo ni mwe sila haita Spaniya, nakwambizwa ni nyuwe kubula uko, umo hajika kubweda kutenda hamwenga hadodo na

nyuwe. ²⁵ Mna kwa vino haluse naita Yelusalemu kusankanila wantu wa Chohile uko. ²⁶ Kwaviya mabunga ya wantu wakumzumila Kulisito uko Makedoniya na Akaya wawiwona wachisanye hela kuwambiza wantu wa Chohile wachiwa uko Yelusalemu. ²⁷ Wowo wenye wawiwona wadamanye ivyo, mna ichindedi waungwa wadamanye iyo ni mbuli yawo. Kwaviya, uneva sawo Wayahudi watenda hamwenga mwe ujimbiko wa chimuye wa Wayahudi, nawo wawasankanile Wayahudi mwe mbuli za chimwili. ²⁸ Umo habinda indima ino na kuwenka hela zose wachisanyizwe, naniwatalamkileni umo ni mwe sila kubula Spaniya. ²⁹ Sivimanya kugamba umo heza kwenyu naniwegaile ujimbiko ulozize wa Kulisito.

³⁰ Walukolo wangu, nawalombezani kwachausa cha Zumbe dyetu Yesu Kulisito na kwachausa cha ungi wa Muye wa Chohile, lunganani na miye kwa kunilombezeza kwa Chohile. ³¹ Lombezeni nilawe mpeho mwa wadya hewezumile we Yudeya. Ndima yangu nayo uko Yelusalemu izumilwe ni wantu wa Chohile weyuko. ³² Ivyo, Chohile akaunga, nanidahe kwiza kwenyu kwa moyo ubwedile, hahumule hamwenga na nyuwe. ³³ Chohile, sina dya utondowazi, atende hamwenga na nyuwe nyose. Taile.

Ndamsa zangu

16 Naunga nilonge kwenyu kugamba lumbu dyetu Fibi ni mntu ywedi, mndima ywa bunga dya wazumile uko Kenikileya. ² Mhokeleni kwa zina dya Zumbe saviya wantu wa Chohile wakungwa kutenda. Mwambizeni kwa chochose akunga kwenyu, kwaviya katenda mbuya mtana kwa wantu walozize kwangu.

³ Ndamsa zangu ziwabwile Pisika na Akila, wandima weyangu mwe ndima ya Kulisito Yesu, ⁴ wehosa ujima wawo kwachausa changu. Nawahongeza vidala, suyo miye du, mna hata kulaila kwa sawo wayahudi wa mabunga ya wazumile. ⁵ Ndamsa naho kwa wazumile wakudugana mwe nyumba yawo.

Ndamsa kwa mbuyangu vidala Epaineto, wankongo mwe si ya Asiya kumzumila Kulisito. ⁶ Ndamsa kwa Maliyamu, awadamanyanyize ndima vidala. ⁷ Ndamsa kwa walukolo mwa Kulisito Anduloniko na Yuniya, wambuya wa Chiyahudi wendaga na miye mwe chifungo, wamanyika vyedi mwa wasigilwa, naho wataendaga Wakulisito umo miye sinati.

⁸ Ndamsa zangu kwa Ampliato, mbuyangu vidala mwe kulungana na Zumbe. ⁹ Ndamsa naho kwa Alubano, mndima mnyangu mwe ndima ya Kulisito, na kwa Sitakisi, mbuyangu vidala. ¹⁰ Ndamsa kwa Apele, uchindedi wakwe kwa Kulisito uwagila. Ndamsa kwa walukolo wa Alisitobula. ¹¹ Ndamsa kwa Helodioni, mbuya ywa Chiyahudi, na walukolo wa Nalikiso wamzumile Zumbe.

¹² Ndamsa zangu kwa Tilifaina na Tilifosa, wakudamanya ndima mwe ndima ya Zumbe, na kwa mbuyangu Pefusisi, amdamanyizise ndima Zumbe.

¹³ Nilamsiza Lufo asagulwe kudamanya ndima ya Zumbe, na kwa mami yakwe, yudya nami humtunya saviya mnala. ¹⁴ Ndamsa zangu kwa Asinikilito, Filegoni, Helime, Patiloba, Helima, na walukolo woseni we hamwenga nawo. ¹⁵ Ndamsa kwa Filologo na Yuliya, Neleya na lumbudye na Olimpa na wantu woseni wa Chohile wehamwenga nawo.

¹⁶ Lamsanani kwa kilagiso cha kungana. Ndamsa kwenyu zikulaila kwa mabunga ya wantu wamzumile Kulisito.

Sigilizi za kukomeleza

¹⁷ Walukolo weyangu nawalombezani. Wasinyiseni wakubalanga umwenga wenyu na kusa uzumizi wa wantu na kuhiga mahinyo mhinyigwe. Kwenegeni na wantu awo! ¹⁸ Kwaviya wantu wakudamanya mbuli saizo hawakumsankanila Kulisito Zumbe dyetu, mna wadamanya zawo wenye. Kwa losi zawo ntana na kwa ulongi wawo wakuwadanta waza myoyo ya wantu wachumile. ¹⁹ Chila yumwenga kamanya ivyo mkumwiva Zumbe, ivyo nelelwa kwachausa chenye. Mna naunga mtende na umanyi mdamanye yedi mwe mbuli zedi, mna hemwina masa mwe mbuli zihye. ²⁰ Chohile naye sina dyetu dya utondowazi hakawe kumhonda Shetani hasi mwe viga vyenyu.

Mbazi za Zumbe dyetu Yesu kulisito zitende na nyuwe.

²¹ Timoseo, mndima mnyangu, awalamsani, Lukiyo na Yasoni na Sosipateli weyangu wa Chiyahudi nawo wawalamsani.

²² Miye, Telitilo, mta kuwandika ibaluwa ino, nawalamsa kwa zina dya Zumbe.

²³ Gayo mkaya ywangu, hamwenga na bunga dya wazumizi wose wakudugana kwakwe, wawalamsani, Elasiso, mchimaila ywa hela zo mzi mkulu, hamwenga na mlukolo ywetu Kwato wawalamsani. ²⁴ Mbazi za Zumbe dyetu Yesu Kulisito zitende na nyuwe. Taile

Paolo amtogola Chohile

²⁵ Elo haluse chihongeze Chohile! Uyo adaha kuwatogezani mwe idya Mbuli Yedi nawagambilaga mwa Yesu Kulisito, mwe chinyele chiya chigubulwe naho chafisagwa kwa mihilimo ilozize ijinkile. ²⁶ Mna, haluse ichindedi icho chigubulwa kwa sila ya mawandiko ya wawoni, na kwa mwiko wa Chohile mta ujima mazuwa yose umanyika mwe si zose chani wose wazumile na kwiva. ²⁷ Kwakwe Chohile mta umanyi wedi ichedu. Ukulu una uyo kwa sila ya Yesu Kulisito, mazuwa yose! Taile.

WAKOLINTO

ULONGOZI

Baluwa ya Wakolinto yawandikagwa ni msigilwa Paolo mo mhilimo wa 55 (1:1). Ni ya nkongo mwe zibaluwa za kwe mbili izo chinanazo Paolo yawandikile mabunga ya wamzumile Kulisito we komzi wa Kolinto. Vyadahika awandikaga ibaluwa ino umo akekala Efeso henati kufanyanya kutalamkila umzi wa Kolinto umo emwe sila akalaila Mekadoniya (16:5-9).

Baluwa ino yalawana na ulosi Paolo ahokele kulaila kwa wazumizi wamwanga ukulanga ntendwa zihiye zikwesimana mwe idibunga dya wamzumile Kulisito, ukuchisanya kusentana na kugonyana. Mzi wa Kolinto wamanyikisaga kwe zimbuli zakwe zo kugonyana, ivo nahavikwehela bunga dya wamzumile Kulisito nawo wakabwilana ne izimbuli izo. Baluwa ya nkongo kwa Wakolinto iviya ichisanya sula imanyikise ya ungi (13).

Vimndani

Paolo awalamsa Wakolinto naho amtogola Chohile kwa chausa chawo (1:1-9).

Ukajika atambalisa ulosi ahokele ukalanga kusentana kwa wazumizi wa bunga dya wamzumile Kulisito wa Kolinto (1:10-4:21).

Ukajika atambalisa mbuli ya ugonyi na kuwagambila chila yumwanga aleke (5-6).

Ukajika alavya malagiso mwe mbuli za lusona, kuvikila matukulu, mviko mo lumpe na ntunyo za chimuye na uyuko (1-15).

Abindiliza kwa mazwela mazuwa na mbuli za chimntu (16).

1 Miye Paolo, msigilwa ywa Kulisito Yesu uyo Chohile aungile kwitanga, na mlukolo ywetu Sositeni,

² Chawawandikilani nyuwe bunga dikumzumila Chohile mwiyo komzi wa Kolinto. Nyuwe wadya mlenguswe kwa sila ya kulungana na Kulisito Yesu na mwitangwe ni Chohile mtende wantu wakwe seivyo kwa wose chila hantu hohose wakumvikila Zumbe dyetu Yesu Kulisito uyo Zumbe yawawo na ywetu,

³ Nawaungilani wedi wa Chohile na utondowazi ukulaila kwa Chohile Tati yetu na Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

Ujimbiko wa Kulisito

⁴ Namhongeza Chohile ywangu mazuwa yoseni kwachausa chenye kwaviya mwinkigwa wedi wa Chohile kwa sila ya Kulisito Yesu. ⁵ Kwaviya mlungana na Kulisito mhokela vintu vyose vyedi vilozize mwe umanyi wose na udahi wose wa kulonga, ⁶ kwaviya ulosi mwa Kulisito ukulwa mndani mwenyu, ⁷ naho hamhungukilwe ni ntunyo yoyose ikulaila kwa Muye Ukukile, mkagojesa kwa nkwinu kuyuswa kwakwe Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ⁸ Uyo nawatogezeni nyuwe kubula ko uhelo, mtende hamwina lema mwe idizuwa idyo dya Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ⁹ Chohile ni mkannuni, uyo awetangeni nyuwe mwingile mwe ndala hamwanga na Mwanawe, Yesu Kulisito Zumbe dyetu.

Bunga dya wazumile wa Kolinto wepagula

¹⁰ Walukolo mwa Kulisito, nawailani kwa zina dya Zumbe dyetu Yesu Kulisito, kugamba ivanani nyoseni kwa chila mbuli mkulonga. Msekwepagula, mtende na ulosi umwanga na fanyanyi za chalumwe. ¹¹ Walukolo weyangu, mbuli nigambilwe ni wantu wa kaya ya Kilo-ye, zalagisa pwilili kugamba mna nkumbizi mgati mwenyu. ¹² Icho hulonga ni chino, kwaviya chila yumwanga alonga, "Miye namtimila Paolo" mtuhu, "Miye namtimila Apolo", mtuhu, "Miye namtimila Petulo", mtuhu, "Miye namtimila Kulisito." ¹³ Togola, Kulisito kepanga? Togolani, Paolo nuyo asulumizwe mo msalaba kwachausa chenye? Hegu togolani, Nambatizwa mtende wanampina wa Paolo?

¹⁴ Namhongeza Chohile kugamba simbatize yoyose mna Kilisipo na Gayo. ¹⁵ Elo hahali akudaha kulonga kugamba kabatizwa kwa zina dyangu. ¹⁶ Heye, naho nabatizaga wantu we kaya ya Sitefana, mna kujinka awo sikufanyanya hegu nabatizaga mntu mtuhu yoyose. ¹⁷ Kulisito hanisigile nibatize, mna kuwagambila Mbili Yedi ya Kulisito, naho siyo kwa milosi ya chimntu, chani nguvu ya file ya Kulisito mo msalaba isekuswa.

† *Petulo nuyo Kefa kwa Chiyunani*

Kulisito ni Nguvu na Ubala wa Chohile

¹⁸ Kwaviya ulosi wa file ya Kulisito mo msalaba ni uhezi kwa wadya wakwaga, mna kwa suwe chikuhonywa ni nguvu ya Chohile. ¹⁹ Kwaviya iwandikwa,

“Nanibalange ubala wawo wata ubala, na umanyi wawo wata umanyi naniulemele.”

²⁰ Uneva nivyo vili, nauza, ekuhi mta ubala? Ekuhi mhinya Sigilizi za Musa? Ekuhi mhiga mbuli ywa mazuwa yano? Togola, Chohile hatendile umanyi wa wantu we isi ni uhezi?

²¹ Kwaviya mwe umanyi wa Chohile, wantu we isi hawakudaha kumanya Chohile kwa sila ya wowo wenye. Mna Chohile kaunga kuwahonya wadya wakumzumila kwa sila ya chiya wata ubala wakuchiwona ni uhezi, uhezi wa uduya ulosi ukulongwa.

²² Wayahudi waunga wawone mpituko, Wagiliki walonda ubala. ²³ Mna suwe, chalonga Kulisito asulumizwe. Kwa Wayahudi mbuli ino ni nkobadiko, kwa wantu wa isi ntuhi ni uhezi, ²⁴ mna kwa wadya wetangwe, Wayahudi kwa Wagiliki, Kulisito ni nguvu ya Chohile na umanyi wa Chohile. ²⁵ Kwaviya chikuwoneka ni uhezi wa Chohile, chawagila kujinka ubala wa wantu, naho chikuwoneka chisokele kwa Chohile, china nguvu kujinka nguvu ya wantu.

²⁶ Walukolo weyangu, kumbukani umo mwitangwe, kugamba, walozize wenyu nahewena ubala hata kwa fanyanyi za chiuntu, walozize nahewena nguvu hegu wantu wa chizumbe. ²⁷ Mna Chohile kayasagula yadya isi ikuyawona ni uhezi, chani awajele soni wata ubala, naho kayasagula yadya isi ikuyawona yahwa, chani awajele soni wata nguvu. ²⁸ Chohile kayasagula yadya kwa fanyanyi za isi ni mbuli zihwele naho zikubelwa, mbuli izo nahezikuli, chani kwa izo azuse ziya kwa fanyanyi za wantu wakuwona ni mbuli zedi. ²⁹ Chani hasekutenda na mntu yoyose akudaha kweduvya ha meso ya Chohile. ³⁰ Mna Chohile kawalunganyani nyuwe na Kulisito Yesu, naho Chohile kamtenda Kulisito atende umanyi. Kwa sila ya Kulisito chiwoneka wedi kulongozi kwa Chohile na kukombolwa. ³¹ Elo, saviya mawandiko yakukile yakugamba, “Mta kweduvya, eduyve mwe ndima ya Zumbe.”

Ulosi wa Kulisito asulumizwe

2 Walukolo weyangu, umo nezaga kwenyu sizile kuwagambila ulosi wa Chohile wefisisize kwa milongele ya pwilili, hegu kwa ubala wa chimtu. ² Umo nendaga kwenyu samanyaga chochose mna kumanya Yesu Kulisito, heye, Kulisito yudya atungikwe mo msalaba. ³ Umo nendaga kwenyu mwili wangu nauhwa, naho nazingiza vidala kwa luchenyenta. ⁴ Ulosi wangu na kulonga kwangu sivilavize kwa milosi ya ubala ikutamila, mna kwa ulagiso wa nguvu ikulaila kwa Muye wa Chohile, ⁵ chani kuzumila kwenyu kusekwegamila ubala wa mntu mna kwegamile nguvu ya Chohile.

Umanyi wa Chohile

⁶ Mna suwe chasimwila ubala kwa wadya watogile mwe uzumizi, mna siyo ubala we isi ino, hegu ya vilongozi we isi ino mwe wadya wa kwaga. ⁷ Mna chalonga umanyi wefisisize wa Chohile, ubala wefisisize Chohile aikaga mo moyo wakwe kudamanya kukongela isi hainati kumbwa, kwachausa cha ukulu wetu. ⁸ Hahali chilongozi hata yumwenga mwe isi ino aimanyize. Kwaviya hegu waimanyize, hawamtungike Zumbe ywa ukulu mo msalaba. ⁹ Mna ni saviya viwandikwe, “Mbuli ziya ziso haziwonaga hegu gutwi kuziva, mbuli ziya mntu hafanyanyaga mo moyo, mbuli Chohile awaikiye wadya wakumunga.”

¹⁰ Mna Chohile kachigubwila izimbuli izo kwa Muye wakwe. Kwaviya Muye Ukukile azuza chila chintu hata mbuli zimndani vidala mwa Chohile. ¹¹ Kwaviya ni yuhi akudaha kumanya mbuli za mndani za mntu uneva siyo Muye wakwe umntu uyo? Mweivyo, hahana amanyize mbuli za Chohile mna Muye wa Chohile. ¹² Hachihokele muye wa wantu we isi ino mna chihokela Muye ulaile kwa Chohile, chani chimanye mbuli chinkigwe bule du ni Chohile.

¹³ Elo suwe hachikulonga ulosi chihinyigwe kwa umanyi wa chimntu, mna kwa milosi chihinyigwe ni Muye, chahinya chindedi cha chimuye mbuli za chimuye. ¹⁴ Mntu suyo ywa chimuye hakuzumila mbuli za Muye wa Chohile. Mbuli izo kwa mntu ywa mazwela ni uhezi, naho hakudaha kuzimanya kwaviya zamanyika kwa wambizi wa Muye. ¹⁵ Mna mntu mta Muye wa Chohile amanya yoseni, naho yeye hakumanywa ni mntu. ¹⁶ Saviya viwandikwe, “Niyuhi akumanya fanyanyi za Zumbe? Niyuhi akudaha kumtenda amanye?” Mna suwe china fanyanyi za Kulisito.

Wandima wa Chohile

3 Walukolo weyangu, miye sidahile kulonga na nyuwe saviya na wantu wata Muye wa Chohile, mna nalonga na nyuwe wantu we isi ino, saviya wana wachembe mwe kumzumila Kulisito. ² Siwanywesani mele, siwalisizeni nkande itogile, kwaviya nahamnati kuidaha. Hata vino haluse hamkuidaha, ³ kwaviya nyuwe mchei mwekala mwe isi. Uneva wantu mchei na finju na nkumbizi mwenyu, vino havikulagisa kugamba mwi wantu wa chimwili, mkwikala mwe viya isi ikunga? ⁴ Kwaviya mntu yumwenga akagamba, “Miye namtimila Paolo”, mtuhu agamba, “Miye namtimila Apolo”, togolani, iyo haikulagisa kugamba mwekala saviya wantu we isi ino?

⁵ Elo, Apolo ni yuhi? Na Paolo ni yuhi? Suwe chiwandima chiwalekileni mzumile. Chila yumwenga ywetu adamanya ndima saviya enkigwe ni Zumbe. ⁶ Miye nahandaga mbeyu, Apolo kaijeila mazi, mna aitendile ihote niyo yakula ni Chohile. ⁷ Elo, akuihanda suyo chintu, hegu akuijeila mazi, mna ichintu ni Chohile akuileka ihote na kukula. ⁸ Yudya ahandile na yudya ajeile mazi wose ni wamwe, Chohile namtunye chila

yumwenga kuligana na viya adamanye mwenye.

⁹ Kwaviya suwe chiwandima wa Chohile, chikudamanya ndima hamwenga, nyuwe mwinkonde yakwe mwizengo dya Chohile.

¹⁰ Kwa wedi wa Chohile anihokele, sihuda saviya mzesi mta ubala, nasizenga msingi uduya mlanga mwakwe mntu mtuhu azenga. Mna chila mntu asinyise ivyo akuzenga mlanga mwakwe. ¹¹ Kwaviya hahali mntu akudaha kuzenga msingi mtuhu akaleka uduya uzengigwe kale, kugamba, Yesu Kulisito. ¹² Uneva mntu yoyose mo msingi uduya azenga kwa zahabu, hegu hela hegu mayuwe ya yombe kulu hegu miti hegu mani hegu nyasi, ¹³ ndima yakwe nailagiswe viya ili, kwaviya Msi naulangaze. Naigubulwe mwe moto, umoto nawo nauhime wedi wa chila ndima ya mntu. ¹⁴ Uneva ndima ya mntu yoyose azengile mo msingi uduya niyo yatoga mo moto, umzesi uyo natunywe. ¹⁵ Uneva ndima iyo inasila moto, natende kaza ntunyo yakwe, mna uyo mwenye nahonywe, saviya ahonyigwe mwe nkondo yo moto.

¹⁶ Togolani, hammanyize kugamba nyuwe mwi nyumba ya kumvikila Chohile, naho kugamba Muye wa Chohile wekala mndani mwenyu? ¹⁷ Elo, uneva mntu anabalanga nyumba ya kumvikila Chohile, Chohile nambalange, kwaviya nyumba ya kumvikila Chohile ikuka, naho nyuwe mwi nyumba iyo ya kumvikila Chohile.

¹⁸ Msekwedanta! Mntu yoyose mgati mwenyu akwewona ni mta umanyi mwe isi, viwagila atende hezi chani atende na umanyi wa chindedi. ¹⁹ Kwaviya, umanyi wa wantu we isi ni uhezi kulongozi kwa Chohile. Saviya viwandikwe, "Chohile awagwiza wata umanyi mo ubala wawo." ²⁰ Naho, "Zumbe kamanya kugamba fanyanyi za wata umanyi sicho chintu." ²¹ Elo, mntu asekweduvila wantu. Kwaviya chila chintu ni chenye, ²² Paolo hegu Apolo hegu Kefa, isi hegu ujima hegu file, viya viyaho haluse hegu viya navize, vyoseni ni vyenyu. ²³ Mna nyuwe mwi wantu wa Kulisito, Kulisito naye ni ywa Chohile.

Wasigilwa wa Kulisito

4 Mntu achiwone suwe kugamba chiwandima wa Kulisito, naho wachimaila wa mbuli zefisize za Chohile. ² Aho ikungwa mwa wachimaila ni kutenda wakanuni. ³ Mna kwangu miye ni mbuli ndodo vidala kukantilwa ni nyuwe, mna kwa kukantilwa kwa vitala vya wantu, hegu kwekantila mwenye. ⁴ Moyo wangu haukunilongela kwa mbuli yoyose, mna iyo haikulagisa kugamba sina cha kulahwa. Zumbe nuyo akunikantila. ⁵ Elo, msekukantila mbuli chipindi chakwe hachinati kubula aho akwizila Zumbe. Uyo na alangazize yefisize mwe chiza, na kulaviza kweise mbuli za myoyo. Aho naho chila mntu akunga ahokele ntogozi yakwe kulaila kwa Chohile.

⁶ Walukolo, sidamanya mbuli zino kwangu mwenye na Apolo kwachausa chenye, chani kwa mliganyo wetu mhine ulosi wagaze, "Kaulisani yawandikwe." Chani mntu yoyose asekwemwefenyeza mntu yumwenga na

kumbela mtuhu. ⁷ Niyuhi akutendile mkulu kujinka mtuhu? Una chihi hwihokele? Mna uneva hegu kuhokela, ni mbwani ukweduvya saviya kugamba huhokele?

⁸ Mwigutakale! Mtendakale wagoli! Mtenda Mazumbe suwe hechimuli! Nivyedi, mwatendile maseuta, chani suwe naswi chitende maseuta hamwenga na nyuwe. ⁹ Nafanyanya kugamba Chohile kachitenda suwe wasigilwa wantu wa kuzigila, saviya wantu wakantilwe file, kwaviya chitenda chintu cha kwehelwa mwe isi njima, kwa wandima wa kwembingu na wantu. ¹⁰ Suwe chiwahezi kwachausa cha Kulisito, mna nyuwe mna ubala mwa Kulisito! Suwe chiwahwele, mna nyuwe mna nguvu. Nyuwe mwatunywa, mna suwe chabelwa. ¹¹ Hata vino haluse, suwe china sala na nchilu, hachina cha kuvala, chatoigwa maihi, naho hachina hekwikala. ¹² Naho changadikisa na kudamanya ndima kwa mikono yetu wenyewe. Chikahulutwa, chajimbika, chika sulumizwa, chajijimiza, ¹³ chikaligitwa, chahitula vyedi. Chitendwa saviya uza-
vu we isi, kwa chila mntu suwe chi ntaka.

¹⁴ Sikuwandika mbuli zino chani niwajeleni soni, mna kuwafunda saviya wanangu hunga. ¹⁵ Kwaviya hata hegu mna magana mlongo ya welesi mwa Kulisito, hamna watate walozize. Kwaviya miye nuyo niwelekeni mwa Kulisito Yesu kwa sila ya Mbuli Yedi ya Kulisito. ¹⁶ Ivyo, nawalombezesani mntimile viya hudamanya. ¹⁷ Ivyo simsigila Timoseo kwenyu, akwinga mwanangu mkanuni hunga mwa kulungana na Kulisito, akuzumilika mwa Zumbe. Nawakumbuseni sila hutimila mwe kulungana na Yesu, sila huhinya chila hantu mwa chila mabunga ya wamzumile Chohile.

¹⁸ Wamwenga wenyu weduvya saviya kugamba sikwiza kwenyu. ¹⁹ Mna, nanisunguze kwiza kwenyu umo Zumbe akaunga, naho miye nami nanibunkule, siyo chiya du wakudaha kulonga awo wakweduvya, mna hata chiya wakudaha kudamanya. ²⁰ Kwaviya uzumbe wa Chohile suwo ulosi, mna ni nguvu. ²¹ Elo mwaunga vihi? Nize kwenyu na nkome, hegu na Muye umemile ungi na kuhola?

Ntendwa zihye mwa Wakulisito wa Kolinto

5 Kuna milosi ikuzumilika kugamba kuna uchilanga naho uchilanga wihye haunati kutendeka hata mwa hewemmanyize Chohile. Sivigambilwa kugamba mgosi amgonya mkaza ise! ² Naho mwefenya vihihi? Navitenda vyedi mwingile chinyulu, mntu uyo naye adamanye imbuli iyo abalazwe mwenyu. ³ Ichindedi, hata hegu uneva kwa mwili ni hale na nyuwe, mna mo moyo nihamwenga na nyuwe, simkantila kale uyo adamanye imbuli iyo ya soni saviya niyaho. ⁴ Umo mkadugana hamwenga kwa zina dya Zumbe Yesu, nami hatenda hamwenga na nyuwe Chimuye kwa nguvu za Zumbe dyetu Yesu, ⁵ mwinkizeni mntu yuno kwa Shetani chani umwili wakwe ubalangwe, chani myuye wakwe udahe kuhonywa mwe dizuwa dya Zumbe akwizila kukantila wantu.

⁶ Kweduvya kwenyu suko kwedi! Togolani, hamvi-manyize kugamba hamila chidogo yagwadusa tonge jima? ⁷ Elo, kwesunteni, mkailavye idya ihamila ya kale ya masa, chani mtende tonge hya hedijeligwe hamila, saviya ichindedi nimanyize mwili. Kwaviya, Kulisito, mwana ngoto ywetu ywa Pasaka, kalavigwa kale mviko. ⁸ Ivyo, chidamanyeni ngasu ya Pasaka, siyo ya mgate ujeligwe hamila ya kale ya masa na wavu, mna kwa mgate hewijeligwe hamila, mgate wa utana na chindedi.

⁹ Nawawandikilaga mwe baluwa yangu ntuhu kugamba msekutenda hamwenga na wajenda uyaga. ¹⁰ Sikugamba msekutenda hamwenga vitendese na wajenda uyaga we isi ino wantu hewemmanyize Chohile, hegu wata kunga vya weyawe, hegu wabunyanya hegu wavikila matukulu. Hegu na nivyo navi-waunga mwisame isi. ¹¹ Mna nawawandikilani kugamba, msekutenda hamwenga na mlukolo akwegamba mkulisito kuno ni mjenda uyaga, hegu mta kunga vya weyawe hegu mtakuvikila matukulu hegu mtakuhuluta hegu mkozi hegu mbunyanya. Mntu sauyo msekujiza hata kudia naye.

¹² Togolani, ni mbuli yangu kuwakantila wantu wekuse? Awo Chohile nawakantile. Mna nyuwe hamkungwa kuwakantila wadya wemgati mwenyu wenye. ¹³ Chohile nakantile wadya wekuse. "Mwingaseni mntu mwavu mwenyu."

Vitala mwe Wakulisito

6 Uneva mntu ywa kwenyu kalemana na mkulisito mnyawe mwatenda vivihi kumlaha mzumizi mnyawe mwechitala cha wantu hewena kuvika, mkaleka kumlaha kwa wantu wa Chohile? ² Hegu hamvi-manyize kugamba wantu wakukile nawawakantile wantu we isi? Hegu nivyo, isi naikantilwe ni nyuwe, togolani! Hamkuwagila kukantila mbuli ndodo? ³ Hamvi-manyize kugamba nachiwakantile wandima wa kwembingu? Uneva hegu imbuli ino, sikugamba chikantilise mbuli za mazuwa yano? ⁴ Ivyo, uneva mkatenda na nkumbizi mwe mbuli za mazwela, togolani, mwawatenda walamuzi wantu awo hewekusinya bunga dya wamzumile Chohile? ⁵ Nalonga ayo chani niwajele soni! Togola, hahana hata yumwenga mwenyu mta ubala wa kulamula nkumbizi mwe bunga dya wamzumile Chohile? ⁶ Mna mwalahana, mlukolo na mlukolo naho walamuzi nawo hawezumile.

⁷ Ichindedi uko kulahana wenye yalagisa kugamba mdundugisa! Havyatendile vyedi mbunyanywe? Havyatendile vyedi mnkonywe vyenyu? ⁸ Mna, kuhigana na ivyo, nyuwe wenye mwankonya wantu na kuwahoka vyawo, naho, ayo mwawatendela walukolo wenyu! ⁹ Hegu, hamvimanyize kugamba wantu wavu hawengile mo uzumbe wa Chohile? Msekwedanta! Sawo wajenda uyaga hegu wavikila matukulu hegu wajenda na wantu wa wenye hegu wadyamapulu hegu wagosi hegu wavyele wakwesigina, ¹⁰ hegu wabavi hegu wabafu hegu wakozi hegu walulimi hegu wapolaganyi, awo wose hawengile mo uzumbe wa

Chohile. ¹¹ Wamwenga mgati mwenyu wendaga seivyo wowo. Mna mlenguswa kulaila mwe masa, mtendwa wedi kulongozi kwa Chohile kwa zina dya Zumbe Yesu Kulisito na kwa Muye wa Chohile ywetu.

Jesezani mili yenyu kwa kumtunya Chohile

¹² Mntu adaha kulonga, "Chila chintu kwangu miye chaligana naviya sigilizi ikunga." Heye, mna siyo chila chintu ni chedi kwako. Nadaha kugamba chila chintu chaligana na sigilizi kwangu mna sikunga kulongozwa ni chochose. ¹³ Yumwenga adaha kulonga, "Nkande ni ya nda, na nda nayo ni ya nkande." Ni chindedi, mna Chohile nabalange vyose vidi. Mwili suwo wa uchilanga, mna kumsankanila Zumbe, Zumbe naye ni kwachausa cha mwili. ¹⁴ Ivyo, Chohile amuuyuse Zumbe nachuyuse naswi kwa nguvu yakwe.

¹⁵ Togolani! Hamvimanyize kugamba mili yenyu ni vitago vya mwili wa Kulisito? Ivyo niviguhe vitago vya Kulisito nakuvitenda vitago vya mchilanga? Havikudahika! ¹⁶ Hegu hamvimanyize kugamba akulungana na mchilanga atenda mwili umwenga naye? Saviya viwandikwe, "Waidi awo nawatende mwili umwenga." ¹⁷ Mna elungile na Zumbe ni muye umwenga naye.

¹⁸ Enegani uchilaga. Masa yose yadamanywa kuse ko mwili mna mchilanga adamanya masa mo mwili wakwe mwenye. ¹⁹ Hegu hamvimanyize kugamba mili yenyu ikala saviya nyumba nkulu ya kumvikila Chohile ya Muye Ukukile emndani mwenyu, uyo mumhokele kwa Chohile? Nyuwe hamwi ugoli wenyu wenye.

²⁰ Kawagulani kwa yombe kulu. Ivyo, mtunyeni Chohile kwe mili yenyu.

Mbuli za nyinka

7 Haluse kwa mbuli ziya muwandike. Ni vyedi uneva mgosi hanasoile.

² Mna kwachausa cha uchilanga, chila mgosi atende na mkaziwe mwenye, na chila mvyele atende na mgosiwe mwenye. ³ Mgosi ajende na mkaziwe umo mvyele akaunga, mvyele naye ajende na mgosiwe umo mgosi akaunga. ⁴ Mvyele hana udahi mo mwili wakwe mwenye, mna mta udahi mo mwili wakwe ni mgosiwe, mweivyo mgosi hana udahi no mwili wakwe, mna mta udahi mo mwili wakwe ni mkaziwe.

⁵ Msekunyimana, mna hegu uneva mwivana kudamanya ivyo kwa chipindi chidodo, chani mumlombeze Chohile ni vitana, mkaheza muwiyane vituhu, chani Shetani anasekuwajeza kwa kwedunduga mili yenyu.

⁶ Sikulonga ayo kugamba ni malagiso, mna ni fanyanyi. ⁷ Nasunga wantu wose watende saviya miye ivyo nili, mna chila yumwenga ana ntunyo yakwe enkigwe ni Chohile, yuno vino mtuhu vino.

⁸ Mna nawagambila wadya wagane na wabanikilwe ni wagosi, nivyedi wekale wagane. ⁹ Mna uneva hegu hawakudaha kwechinda, nivyedi wasolane ukaleka kumelamate.

¹⁰ Mna wadya wasolane kale nawenka mwiko uno, aho elo suyo miye, mna ni Zumbe, mvyele asekwana na mgosiwe, ¹¹ mna uneva akasana naye, asekuhigwa, hegu wevanywe na mgosiwe. Mgosi naye asekwana mkaziwe.

¹² Kwa watuhu nawagambila, ni miye mwenye suyo Zumbe, uneva mgosi Mlukolo ekala na mvyele suyo mlukolo naho mvyele uyo azumila kwikala naye, asekwana. ¹³ Mvyele naye akwikala na mgosi hekuzumila, mna mgosi uyo azumila kwikala naye, asekwana mgosi uyo. ¹⁴ Kwaviya mgosi hekuzumila alenguswa kwa sila ya kulungana kwakwe na mkaziwe, naho mvyele naye hekuzumila alenguswa kwa sila ya mgosiwe. Hegu nendile sivyo ivyo, wana wenyu hawatendile wedi kwa Chohile. ¹⁵ Mna uneva yudya hezumile aunga kumwasa mnyawe azumile ni vyedi, namwase du. Aho uyo mkulisito mgosi hegu mvyele, natende kamkombola. Kwaviya Chohile kawetangani mwikale mpeho. ¹⁶ Wamanya vivihi weye mvyele mlukolo hegu hodahe kuhonya mgosiwo? Hegu weye mgosi mkulisito, wamanya vivihi hegu nomhonye mkaziwo?

Ikala saviya witangwe ni Chohile

¹⁷ Mna chila yumwenga ekale saviya adahizwe ni Zumbe, viya aungigwe ni Chohile adamanye. Uno ni mwiko huhinya mwe bunga dya wamzumile Chohile. ¹⁸ Uneva mntu ajeligwe ngasu kazumila witango wa Chohile, asekwenda kugamba hajeligwe ngasu. Uneva mntu hejeligwe ngasu azumila witango wa Chohile, asekwelwa ngasu. ¹⁹ Kujelwa ngasu hegu kuleka kujelwangasu sicho chintu, imbuli ni kutoza miko ya Chohile. ²⁰ Chila yumwenga asigale saviya endile umo henati kuzumila witango wa Chohile. ²¹ Umo Chohile akwitange na wi mtumwa? Usekwesinya, mna uneva hegu unenkwa luhenyu lwa kulekelwa, ludamanyize ndima. ²² Kwaviya etangwe kutenda ywa Zumbe emtumwa, mntu uyo ni mlekelwa ywa Zumbe. Mweivyo etangwe kuno ni mlekelwa, ni mtumwa ywa Kulisito. ²³ Mgulwa kwa yombe, kwaivyo msekutenda naho watumwa wa wantu. ²⁴ Walukolo weyangu, chila yumwenga ywenyu na asigale kwikala na Chohile saviya endaga chipindi aketangwa.

Mbuli za hewesoligwe na wabanikilwe ni wagosi

²⁵ Haluse, vikulanga wantu hewenatikusolana, sina lagiso dikulaila kwa Zumbe, mna nalonga viya huwona miye yudya kwa mbazi zakwe Zumbe nitende mkani.

²⁶ Elo, koudala wiyaho, nafanyanya kugamba ni vyedi mntu ekale saviya eli. ²⁷ Togola, kusola? Elo, usekunga kwasana na mkaziwo. Weye husoile? Usekusola.

²⁸ Mna uneva unasola, hotende kukola masa, naho mndele hesoligwe anasolwa, hatende kakola masa. Mna wakunga wasolane nawadugane na masulumizo ye isi, mna miye nahaunga nyuwe msekudugana nayo.

²⁹ Mna walukolo, nagamba vino, chipindi chisigale ni chijihi. Naho kukongela haluse wadya wasoile wekale saviya hawasoile, ³⁰ wata kwila watende saviya hawakwila, na welelwe watende saviya hawelelwe, wakugula watende saviya hawana chintu, ³¹ wadya wakwevinya na mbuli ze isi ino watende saviya hawana mbuli nazo vitendese. Saviya chimanyize isi ino yajinka.

³² Mna nahaunga nyuwe msekutenda na nkama. Mntu hesoile evinye na ndima ya Zumbe, ivyo namwelele Zumbe. ³³ Mna mgosi asoile evinya na mbuli ze isi ivyo na mwelele mkaziwe, ³⁴ naho vyesima. Mvyele hesoligwe hegu chigoli evinya na mbuli za Zumbe chani atende mkuka wo mwili na muye mwa Zumbe. Mna mvyele asoligwe evinya na mbuli ze isi ino ivyo na mwelele mgosiwe.

³⁵ Nawagambilani yano kwaviya naunga ni wambizeni. Sikunga kuwachinda, mna nawaungani mdamanye viya vikuwagila naho vikungwa, mdamanye ndima ya Zumbe kwa moyo umwenga.

³⁶ Mwe waidi wevane kusolana, uneva mntu awona kugamba hakumtendela chigoli chakwe vyedi hegu hana msoile, naho adunduga kuhuma tama zakwe, na adamanye viya akunga. Hakukola masa, waleke wasolane. ³⁷ Mna uneva uyo mgosi akaunga mwenye mo moyo wakwe asekusola naho hegu adaha kuzihuda tama zakwe na viya vyo kudamanya, ivyo, kulamula adamanye vyedi vidala hanamsolile uyo chigoli. ³⁸ Elo, mntu akusola chigoli adamanye vyedi, mna hekunga kusola adama vyedi vitendese.

³⁹ Mvyele msolwa kavugailwa ni mgosiwe umo mgosi uyo emjima, mna mgosi anabanika, mvyele uyo kalekilwa, adaha kusolwa ni mgosi yoyose akunga mwa Zumbe uyodu. ⁴⁰ Mna, viya huwona miye, nanivyedi uneva ekale iviya eli. Ivyo nivyo huwona miye. Nafanyanya kugamba miye nina Muye wa Chohile.

Nkande Zilavigwe kwe Matukulu

8 Haluse chikaule mwe nyama zivikilwe matukulu. Suwe chose chimanya kugamba, "Suwe chose china umanyi", umanyi uwo watenda wantu wefenye, mna ungi wazenga. ² Akufanyanya kugamba kamanya chintu, chindedi hamanyize chochose saviya vimligane amanye. ³ Mna akumunga Chohile, kamanywa ni Chohile.

⁴ Elo, kwa mbuli za kudya nkande zivikilwe matukulu, chivimanya kugamba tukulu sicho chintu mwe isi, chivimanya kugamba Chohile ni yumwenga du. ⁵ Hata-hegu vintu vikwitangwa "milungu", mwe isi hegu kwembingu, hata hegu weyuko "milungu" na "mazumbe" walozize, ⁶ mna, kwetu suwe Chohile ni yumwenga du, Tate, Muumbi ywa vyose, uyo kwachausa chakwe suwe chiyuko, naho eyuko Zumbe yumwenga du, Yesu Kulisito, yudya kwa sila yakwe vintu vyose vyumbwa, na suwe chekala kwa sila yakwe.

⁷ Mna suyo chila mntu ana umanyi uno. Kwa viya kuna wantu watuhu wazwele kale diya iditukulu, wantu awo kubula vino haluse umo wakadya nkande wazi-

fanyanya zichei saviya nkande zivikilwe matukulu. Kwaviya fanyanyi zawo za kumanya dyedi na dihiye zihwa, watenda hawalenguswe. ⁸ Mna nkande haikuda-ha kuchisogeza hajihi na Chohile. Chikaleka kuidya hachi kuhungukilwa ni chintu, chikadya hachi kujenyezwa chintu.

⁹ Mna, msinyise, kuno kulekelwa kwenyu kuse kuwata-tenda wazumizi wahwele wakole masa. ¹⁰ Kwaviya, mntu yudya udahi wakwe wo kumanya dyedi na dihiye mo moyo wakwe uhwele, akakuwona weye mta umanyi wadya nkande izo mndani mwe nyumba yo kuvikila matukulu, togola, hengilwe nitama ya kudya nkande zivikilwe matukulu? ¹¹ Elo, mlukolo ywako yudya ahwele, Kulisito abanikaga kwachausa chakwe, nage kwachausa cho umanyi wako. ¹² Uneva mnawahosa walukolo wenyu, na kulumiza umanyi wawo wa kumanya dyedi na dihiye uhwele, namtende mumkola masa Kulisito. ¹³ Kwaivyo, uneva nkande yawengiza mwe masa walukolo weyangu, sanidye nyama ng'o, ninase kumkoza masa mlukolo mnyangu.

Ndima za Msigilwa

9 Togola miye suyo mntu alekelwe? Miye suyo msigilwa? Samwonaga Yesu Zumbe dyetu? Nyuwe hamlawane na ndima yangu kwachausa cha Zumbe? ² Hata hegu wantu watuhu hawakunizumila kugamba miye ni msigilwa, nyuwe mwanizumila kugamba ni msigilwa. Nyuwe mwi chilagiso chikulagisa kugamba miye ni msigilwa, kwachausa cha kulungana kwenyu na Zumbe.

³ Wantu wakunilaha, negombela vino, ⁴ Togola, hachina udahi wa kudya na kunywa? ⁵ Togola, hachina udahi wa kutamba hamwenga na mvyele mkulisito saviya wakudamanya wasigilwa watuhu, walumbuze Zumbe na Kefa? ⁶ Hegu ni miye du na Banaba chikungwa kudamanya ndima vikuleka chikekala? ⁷ Ni mnkondo yuhi akulihila undima wakwe mwe nkondo? Ni mlimi yuhi hekudya matunda ye miti yakwe ye mizabibu? Ni mdimi yuhi hekunywa mele ye difyo dyakwe akudima?

⁸ Sikwechinda mwenye mwe mbuli zino za chimtu, kwaviya Sigilizi ya Musa haikulonga ivyo? ⁹ Iwandikwa mwe Sigilizi ya Musa, "Usekuijela fuwo njeku ukuje-seza kuhulula maiso." Haluse, nivyo kugamba Chohile asinya mbuli za njeku? ¹⁰ Hegu, nendile hakuchi-fanyanya suwe akalonga ivyo? Heye, yano nayawandikwa kwa chausa chetu suwe, kwaviya yudya akulima na yudya akuhulula, wose waidi wana wedi wa kutenda na msuhi wa kuhokela ulozo. ¹¹ Uneva hegu suwe chihanda mbeyu ya chimuye mgati mwenyu, togola, ni mbuli nkulu chikasuma vintu vyetu chikunga kulaila kwenyu? ¹² Uneva watuhu wana udahi wa kuhokela vintu saivyo kulaila kwenyu, ivyo, suwe hachina udahi utendese kujinka awo?

Mna, suwe hachijesize udahi uwo. Vyesimane na ivyo, suwe chijijimiza chila chintu chani chinase kuichinda Mbuli yedi ya Kulisito. ¹³ Hamvimanyize kugamba, wakudamanya ndima mwe Nyumba nkulu

ya Chohile nkande yawo waipatila mwe Nyumba nkulu ya Chohile, naho kugamba wakulaviza ntambiko mwe nchanja wahokela mwe viya wakulavya? ¹⁴ Mwe ivyo, Zumbe kasigila kugamba wadya wakulonga Mbuli yedi ya Kulisito wasinye mwe kupata viya vikuleka wakatenda na ujima.

¹⁵ Mna, miye sijeseze udahi wowose uwo. Naho sikuwandika nepatile udahi uwo, kwangu miye ni vye-di nibanike ukaleka kumtenda yoyose awone kugamba netunya vyabule. ¹⁶ Hegu nailonga Mbuli yedi ya Kulisito, iyo siyo mbuli ya kwefenyeza, iyo ni mbuli hungwa nidamanye. Naho, nkondo ni yangu hegu sinailongile Mbuli yedi ya Kulisito! ¹⁷ Hegu nahadamanya indima ino mweviya hunga mwenye, nani-na msuhi wa maliho, mna naidamanya ndima hungwa, kwaviya Chohile kaninka indima ino nijese. ¹⁸ Elo Maliho yangu ni yahi? Maliho yangu ni kuilonga Mbuli yedi ya Kulisito bule, kuleka kunga udahi ukununga kwa kuilonga.

¹⁹ Miye suyo mtumwa ywa mntu yoyose, mna setenda mtumwa ywa chila yumwenga chani nimpatile Kulisito wantu walozize vikudahika. ²⁰ Umo nendile hadamanya ndima kwa Wayahudi nasikala saviya Myahudi chani niwapate Wayahudi, hata hegu miye sikutongela Sigilizi ya Musa, mna chani niwapate awo wakutongela Sigilizi iyo, hatenda mwawo, nekala kutongela Isigilizi iyo. ²¹ Kwa wadya hewena Sigilizi, nekala saviya wowo, saviya sina Sigilizi, chani niwapate hewena Sigilizi. Kuno suko kugamba miye sikutongela Sigilizi ya Chohile, kwaviya natongela Sigilizi za Kulisito. ²² Mwe wahwele nekala saviya ahwele, chani niwapate awo wahwele. Setenda chila chintu mwa wantu wose chani wahonywe awamwenga kwa chila sila.

²³ Nadamanya yano yose kwachausa cha Mbuli yedi ya Kulisito, chani nidahe kutendeka hamwenga na watuhu mwe ujimbiko wakwe. ²⁴ Hegu, hamvimanyize kugamba hantu he kugulukila woseni wakuguluka waguluka, mna ni yumwenga du akuhokela ntunyo? Gulukani mweviya vikuleka mkahokela ntunyo. ²⁵ Chila wakugombela ntunyo mwe misezigo watozesa mazwela na kwivisa mwe yose, chani wahokele ntunyo ikubanika, mna suwe chadamanya ivyo chani chihokele chilemba hechikubanika. ²⁶ Ivyo nivyo vikuleka huguluka hatenda na niya ya kuhuda, nivyo vikuleka nikale saviya mtowana ngumi, akudula ngumi zakwe mwe hewa. ²⁷ Nasulumiza umwili wangu na kuuvinya, mwenye ninase kulemelwa haheza kuwagambila watuhu.

Kanyo mwe matukulu

10 Walukolo weyangu, naunga mkumbuke kugamba wababa zetu wose wendaga hasi mwe dingi, nawo woseni wajinkaga mpeho mgati mwe bahali. ² Wose wabatizagwa watende wa Musa mwe dingi na mwe bahali. ³ Woseni wadya inkande idya ye chimuye. ⁴ Wanywa ichiya cho chokunywa che chimuye. Kwaviya wanywaga kulaila mo luwe ludyu lwe chimuye lwendaga lukawatimila, luwe ulu lwendaga ni Kulisito

mwenye. ⁵ Mna hata ivyo ludongo lwawo hawamuwagilaga Chohile, vimba vyawo vya zagalaga mo luwala.

⁶ Haluse, mbuli zose izo ni mliganyo kwetu, zachifunda suwe chisekunga vintu vihiye, saviya wadamanyaga. ⁷ Mse kuvikila matukulu saviya wamwe wawo wendaga. Saviya vyawandikagwa, "Wantu nawekala hasi wakadya na kunywa, niyo wachimala wavina."

⁸ Chisekutenda wachilanga saviya wamwenga wawo wadamanyaga, niyo mwe zuwa dimwenga wantu milongo midi na watatu elufu wabanika. ⁹ Chise kumjeza Zumbe, saviya watuhu wawo wamjezaga, niyo wakomwa ni nyoka. ¹⁰ Chise kufuzuma, saviya awamwenga wawo watendaga niyo wasila kukomwa ni mndima ywa kwembingu ywa File!

¹¹ Vyoseni vino vyalailaga kwawo ni miliganyo kwa watuhu, naho vyawandikagwa ni mwiko kwetu. Kwaviya chekala mwe chipindi cha udumo chihajihi.

¹² Wadya wakwefanyanya wachimala wasinyise wanasekugwa. ¹³ Majezo mwapataga yendaga mazwela kwa wantu. Mna Chohile ni mkanuni, hawalekeleni mjezwe kujinkiliza udahi wenyu, mna umo mkajezwa nawenkeni nguvu ya kujijimiza, na kuwenkani sila ya kufoseza.

¹⁴ Elo, walukolo weyangu, mse kuvikila matukulu. ¹⁵ Nalonga na nyuwe, wamanyi, lamulani wenye yano hulonga. ¹⁶ Chikombe chikunywela mwe nkande ya Zumbe naho chikumjimbika Chohile, umo chikachinywela, chasangila sakame ya Kulisito. No umgate chikubesula, umo chikaudya, ni ndala no mwili wa Kulisito. ¹⁷ Kwaviya mgate ni umwenga, suwe chi ludongo, chi mwili umwenga, kwaviya suwe choseni chasangila mgate uwo.

¹⁸ Kaulani wantu wa Izulaeli, wadya wakudya ntambiko walungana naiyo inchanja yo kulaviza ntambiko. ¹⁹ Elo, nigeze? Kugamba ntambiko ivikilwe tukulu ni chintu? Hegu tukulu ni chintu? ²⁰ Bule! Icho hulonga ni kugamba ntambiko wakulavya wantu hewammanyize Chohile wawalaviza mpepo, siyo Chohile. Sikunga nyuwe msangilane na mpepo. ²¹ Hamkudaha kunywela chikomba cha Zumbe naho chikombe cha mpepo, hamkudaha kwelunga kudya mwe meza ya Zumbe naho mwe meza ya mpepo. ²² Hegu, chaunga chimtende Zumbe atende na finju? Mwafanyanya china nguvu zitendese kumjinka uyo?

²³ Vintu vyose vyazumilwa, mna siyo vyose vikuwagila. Vintu vyose vyazumilwa mna siyo vyose vikuzenga.

²⁴ Mntu asekwesinya mwenye, mna asinye na weyawe.

²⁵ Dyani chochose chiya chikutagwa kwedigwilo mkaleka kuzauza na kutenda na nkama mwe myoyo yenyu, ²⁶ kwaviya mawandiko yagamba, "Isi na vyoseni viyumo ni ugoli wa Zumbe."

²⁷ Uneva mntu hezumile akawagonekani mwe nkande niyo mwazumila, dyani vyose nawenkeni lekani kuzauza mwe myoyo yenyu. ²⁸ Mna mntu akawagambani, "Nkande ino ivikilwa matukulu," msekudya, kwachausa cha uyo awagambile na kwachausa cha nkama mwe myoyo. ²⁹ Nagamba, siyo

kwachausa cha vimwe myoyo yenyu, mna mwe viya vimwe myoyo ya watuhu.

"Nivyedi," mntu adaha kuza, "Nimbwani ni kantilwe mwe moyo wa mntu mtuhu?" ³⁰ Uneva miye hajeseza nkande yangu kwa kumhongeza Chohile, nimbwani huhulutwa mwe nkande huhongezeza?"

³¹ Elo, chochose mkudamanya chitende ni kudya hegu kunywa, damanyani vyose kwachausa cha ukulu wa Chohile. ³² Msekutenda nkawo kwa Wayahudi hegu kwa Wagiliki hegu kwa bunga dya wamzumile Chohile. ³³ Tendani saviya miye, najeza kuwawagiza wantu wose kwa chila sila, haleka kulonda wedi wangu mwenye mna wedi wa wose, chani wambulwe.

11 Nitimilani miye saviya humtimila Kulisito.

Kugubika umtwi mwe kuvika

² Nawatogolani kwaviya mwanikumbuka naho mwatoza mahinyo niwenkileni. ³ Haluse nawaunga mmany kugamba Kulisito ni mtwi wa chila mgosi, naye mgosi ni mtwi wa mkaziwe, naye Chohile ni mtwi wa Kulisito. ⁴ Ivyo, mgosi akumlombeza Chohile hegu akulonga ulosi kulaila kwa Chohile kuno kegubika umtwi wakwe, uyo ambela Kulisito. ⁵ Mvyele naye akumlombeza Chohile hegu kulonga ulosi wa Chohile mo lumpe kuno hegubike umntwi wakwe, ambela mgosiwe. Akudamanya ivyo ni saviya mvyele amogile mtwi wakwe chani ajelwe soni. ⁶ Mvyele hekugubika umtwi wakwe, nanivyedi amonywe izifili. Mna kwaviya ni soni kwa mvyele kumonywa izifili zakwe hegu kumonywa, nanivyedi akagubika umtwi wakwe. ⁷ Sivyo vyedi mgosi kugubika mtwi wakwe, kwaviya yeye ni mligonyo naho ukuka wa Chohile. Mna mvyele ni ukuka wa mgosi. ⁸ Mgosi halaile kwa mvyele, mna mvyele alawaga kwa mgosi. ⁹ Mgosi haumbigwe kwachausa cha mvyele, mna mvyele aumbwaga kwachausa cha mgosi. ¹⁰ Kwa chausa cha wandima wa kwembingu nivyo vikuleka mvyele agubika mtwi wakwe, vitende lagiso dya uchimailwa mo mtwi wakwe. ¹¹ Mokulungana kwetu mwa Zumbe, mvyele sicho chintu hehana mgosi, mgosi naye sicho chintu hehana mvyele.

¹² Saviya mvyele aumbigwe kulaila kwa mgosi, nivyo mgosi naye elekwa ni mvyele, mna vyose vyalaila kwa Chohile.

¹³ Lamulani wenye, Togolani, ni vyedi mvyele kumlombeza Chohile mo lumpe hegubike chintu komtwi? ¹⁴ Hata ukumbwa kwenye kwalagisa pwilili kugamba mgosi kutenda na fili ntali ni soni kwakwe mwenye, ¹⁵ mna mvyele kutenda na fili ntali ni ntunyo kwakwe. Fili zakwe ntali kenkigwa chani zimgubike. ¹⁶ Mna uneva mntu akaunga kuleta nkani mwe mbuli ino, elo nammany kugamba suwe hachina mazwela matuhu, naho mabunga ya wamzumile Chohile hayana mazwela matuhu.

† mwe chipindi cha Paolo mvyele amogigwe ni chilagiso kugamba kadamanya mbuli ya soni

Nkande ya lukumbusa Iwa Zumbe
Matayo 26:26-29; Mako 14:22-25; Luka 22:14-20

¹⁷ Mwe malagizo yano, sikudaha kuwatogola, kwaviya kudugana kwenyu mwe kumvikila Chohile kwa balangisa kujinka wedi. ¹⁸ Aho nkongo, nevaga kugamba mkadugana hamwenga mwahigana, miye nami nazumila hadodo. ¹⁹ Viligana kukatenda na kuhigana mwenyu, chani wadya wazumilwe ni Chohile wadahe kumanyika kwenyu. ²⁰ Umo mkadugana hamwenga, mwafanyanya kugamba mwadya nkande kwachausa cha Zumbe mna sivyo ivyo. ²¹ Kwaviya umo mkadya chila yumwenga adya nkande yakwe mwenye hakumgoja mnyawe, hata vyatenda kugamba watuhu wenyu wana sala, na watuhu wakolwa! ²² Togolani! Hamkudaha kudya na kunywa kwe zinyumba zenyu! Hegu togolani! Mwabela wantu wa Chohile na kuwajela soni awo hewena chintu? Nigeze niwatogoleni? Bule! Siyo kwa mbuli ino.

²³ Kwaviya miye nahokelaga mahinyo kulaila kwa Zumbe, mahinyo ni wasizeni, kugamba, chilo chiya Zumbe Yesu alavyagwa mwa wankondo, aguhaga mgate, ²⁴ niyo amhongeza Chohile, aubesula, akagamba, "Uno nuwo umwili wangu, wili kwachausa chenyu. Damanyani vino kwa lukumbusa lwangu." ²⁵ Aho naho, akaheza kudya nkande aguha chikombe nakugamba, "Chikombe chino ni lagano hya dya Chohile, mwe sakame yangu. Chila mkanywa, damanyani vino kwa lukumbusa lwangu."

²⁶ Kwaviya chila mkadya mgate uno na kunywela ichikombe chino, mwalonga ifile ya Zumbe, kubula aho akwizila vituhu. ²⁷ Elo, chila akuudya umgate uwo hegu kunywela ichikombe cha Zumbe hekuwagila, natende akola masa mo mwili na sakame ya Zumbe.

²⁸ Elo, chila mntu akonge kwekaula mwenye, nivyo adye umgate uwo na kunywela ichikombe icho.

²⁹ Kwaviya akudya na kunywa akaleka kumanya vili umwili wa Zumbe, adya na kunywa kanto dyakwe mwenye. ³⁰ Nivyo vikuleka walozize wenyu walegela na kulumwa na watuhu walozize wabanika na kukantilwa ni Chohile. ³¹ Uneva chesinyaga wenye hachakantilwaga. ³² Mna chikakantilwa ni Zumbe, chahinywa, chani chinase kukantilwa hamwenga na wantu we isi.

³³ Elo, walukolo weyangu, umo mkadugana mokudya nkande ya Zumbe, chila yumwenga amgoje mnyawe.

³⁴ Hegu kuna yoyose mta sala, nadye kwe nyumba yakwe, chani kudugana kwenyu kunase kwigala kanto dya Chohile. Mna, mwembuli ziya ntuhu, naniziliganye umo heza.

Ntunyo ikulaila kwa Muye Ukukile

12 Haluse, walukolo weyangu mwe viya muwandike mwe majeleko ya Chimuye.

Naunga mmanyeye ichindedi che zimbuli zino. ² Mvi- manya kugamba, umo mwendaga watu wa si ntuhu hamwammanyaga Chohile, na mkalongozwa na kwazwa ni matukulu heyekulonga. ³ Elo, naunga mvi- manye kugamba mntu yoyose akulongozwa ni Muye

wa Chohile hakudaha kulonga, "Yesu aligitwe!" Naho hahali akudaha kulonga, "Yesu ni Zumbe," hanalon- gozwe ni Muye Ukukile.

⁴ Kuna ntunyo zilizotelesimile, mna Muye wa Chohile akwinkiza ni yumwenga. ⁵ Kuna sila hezikuli- gana za kusankanila, mna Zumbe akusankanilwa ni yumwenga. ⁶ Kuna sila hezikuligana za kudamanya ndima, mna Chohile nuyo akutenda ndima zose zi- damanyike kwa wose. ⁷ Muye Ukukile elagisa kwa chila yumwenga kwa sila hezikuligana chani vimuwagile chila yumwenga. ⁸ Muye wa Chohile amwinka mntu yumwenga ulosi wa ubala, mtuhu udahi wa umanyi, viya akunga Muye uwo. ⁹ Muye Ukukile uyo amwinka jeleko yumwenga uzumizi, naho amwinka mtuhu udahi wa kuhonya. ¹⁰ Muye Ukukile amwinka yumwen- ga udahi wa kudamanya mpituko, mtuhu ntunyo ya uwoni, mtuhu udahi wa kubunkula ntunyo zikulawana na Muye na sizo za Muye. Amwinka yumwenga udahi wa kulonga milongele heimanyike, na mtuhu udahi wa kulavyanya chilongigwe. ¹¹ Izo zose ni ndima za Muye Ukukile uyo yumwenga, yudya akumwinka chila mntu ntunyo heikuligana nayamtuhu, saviya akunga mwenye.

Mwili umwenga una vitago vilozize

¹² Mwili nu mwenga, hata hegu udamanywa kwa vitago vilozize, naho hata hegu vitago vyakwe vyoseni viloziza, vyadamanya mwili umwenga. Nivyo vili kwa Kulisito. ¹³ Kwaviya suwe, chikatenda Wayahudi hegu Wagiliki, watumwa hegu wantu sawo watumwa, chose chibatizwa kwa Muye umwenga mwe mwili uwo umwenga, na chose niyo chanyweswa Muye uwo umwenga.

¹⁴ Mwili hauna chitago chimwenga du, mna vitago vilozize. ¹⁵ Hegu chiga nachikelongela, "Kwaviya miye suwo mkono, ivyo miye sicho chitago cha mwili," ivyo havikuleka chisekutenda chitago cha mwili. ¹⁶ Naho hegu gutwi dyagamba, "Kwaviya miye suyo ziso, ivyo miye suyo chitago cha mwili," ivyo havikuleka diseku- tenda chitago cha mwili. ¹⁷ Hegu mwili wose wendile ziso, mwili naukeva viihi? Naho hegu mwili wose wa- tendile gutwi, mwili nakanusa viihi? ¹⁸ Mna ichindedi, Chohile aikaga vitago mo mwili, chila chimwenga hadya achungile chikale. ¹⁹ Hegu vitago vyoseni vyendile chimwenga, umwili nawihahi! ²⁰ Chindedi nikugamba, kuna vitago vilozize mna umwili nu mwenga.

²¹ Elo, ziso hadikudaha kuugamba mkono, "Sikukun- ga." Naho mtwi haukudaha kuvigambila iviga, "Sikuwaungani." ²² Mna kongezeza ayo, vitago vya mwili vikuwoneka kugamba vihwa, nivyo vikusinyiswa.

²³ Naho, vitago viya chikufanyanya kugamba sivyo vyakutunyiswa, nivyo chikutunyisa, vitago vya mwili hevina utana, vyadimiswa vyedi, ²⁴ mna vitago vituhu havikungwa kudimwa. Chohile mwenye kalunganya iv- itago vyo mwili niyo achitunyisa chitago chihungukil- we kutunywa, ²⁵ chani visekwenegana mo mwili, mna vitago vyose vyambizane. ²⁶ Uneva chitago chimwenga

chalumila, vitago vyose navyo vyalumila hamwenga naicho. Chitago chimwenga chikatogolwa, vitago vyoseni navyo vyelelwa hamwenga naicho.

²⁷ Elo, nyuwe woseni ni mwili wa Kulisito, chila yumwe ywenu ni chitago cho mwili uwo. ²⁸ Chohile mwe bunga dya wazumile kakonga kuwaika wasigilwa, kaidi wawoni, katatu wahinyi, akaheza wadamanya mpituko, wahonya wanyonje, wambizi, vilongozi na wadya wakulonga milongele heimanyike. ²⁹ Togolani, woseni ni wawoni hegu wasigilwa! Hegu woseni ni wahinyi. Woseni ni wadamanya mpituko! ³⁰ Sawo woseni wana majeleko ya kuhonya? Togolani, woseni ni wata kulonga milongele heikumanyika, togolani, woseni walavyanya milosi? ³¹ Elo mtende na tama ya kuhokela ntunyo zikulise.

Miye haluse naniwalagiseni sila yedi kujinka zose.

Kunga

13 Hata hatenda na udahi wa kulonga semo za wantu na hata za wandima wa kwembingu, mna uneva sina ungi, kulonga kwangu ni kwa bule ni saviya lwasu lwa debe dibule dikuvumila hegu nkengele.

² Hata hatenda nina jeleko dya uwoni na kumanya fyambo zose na umanyi wose, hata hatenda na uzumizi mkulu ukudaha kusamiza magulu, mna sina ungi, miye ni ywabule. ³ Nadaha kulavya ugoli wangu wose kwa kuwalisa wachiwa, naho hata kulavya umwili wangu wokwe mna uneva sina ungi, haviniwagile chintu.

⁴ Mta ungi ajijimiza naho ambiza, mta ungi hana finju, hakweduvya, naho hakwefenya. ⁵ Mta kunga eva, hakwesinya mwenye, mta kunga hakwika maya, naho hakwika yehiye mo moyo yadamanyike, ⁶ mta ungi hakwelelwa ni wihi, mna elelwa ni chindedi. ⁷ Mta ungi ajijimiza yose, azumila yose, naho ana ntunyo naho hakufachevu. ⁸ Ungi ni wa mazuwa yoseni hauna udu-mo, mna uwoni waga, jeleko dya kulonga kwa semo za maula zaga, naho fanyanyi zajinka. ⁹ Kwaviya udahi wetu wa umanyi hauchintile, naho udahi wetu wa kulonga ulosi wa Chohile hauchintile. ¹⁰ Mna aho chiya chichintile chikabula, vyose hevinati kuchinta navyage.

¹¹ Umo nendaga mwana mdodo nahalonga chizana, nasimanya chizana, nahafanyanya chizana. Mna haluse ni mntu mjima mbuli za chizana sizileka. ¹² Vino haluse chikuwona ni saviya chizuli chififiye mwe chelele, mna nachiwone uso na uso. Nimanyize vino haluse hachichintile aho hwizila nanimanye vichintile, saviya Chohile animanyize vyedi.

¹³ Haluse matatu yano yekala, uzumizi na msuhi na ungi, mna chikulu kujinka vino vituhu ni ungi.

Mbuli ntuhu za Muye Ukukile

14 Mwikale mwe ungi, seivyo mungise kwinkigwa jeleko dya Muye, vitendese jeleko dya uwoni.

² Mta kulonga semo hezikumanyika hakulonga na wantu mna alonga na Chohile, kwaviya hahali akumanya chiya akulonga. Uyo alonga mbuli za chindedi zefisize kwa nguvu za Muye ³ Mna mta udahi wa ku-

longa ulosi wa Chohile, alonga na wantu chani awazenge, awajele moyo na kuwahoza. ⁴ Mta kulonga simo hezikumanyika ezenga mwenye. Mna mta udahi wa kulonga ulosi wa Chohile, azenga bunga dya wamzumile Kulisito.

⁵ Nasunga nyuwe nyoseni mlonge kwa semo hezikumanyika, mna nahaungisa mtende na udahi wa kulonga ulosi wa Chohile. Mntu mta udahi wa kulonga ulosi wa Chohile ni mkulu kumjinka yudya akulonga kwa semo heikumanyika. Mna uneva hegu eyaho mntu akudaha kulavyanya izimbuli izo akulonga, chani bunga dya wazumile wazengwe. ⁶ Elo walukolo weyangu, hegu heza kwenyu na kulonga na nyuwe kwa semo hezikumanyika yawawagila mbwani? Haiwawagile chochose, mafani hegu hawagambilani ugubulo wa Chohile hegu umanyi, hegu ulosi wa Chohile hegu mahinyo.

⁷ Nivyo vili kwaviya viya hevina ujima vikulavya izwi saviya gunda hegu zeze. Mntu adaha kumanya vihihi nchemo ikuinwa hegu viya ivyo havikulavya izwi vika-toigwa? ⁸ Uneva akutowa luhugu lwa nkondo akatowa hevikumanyika, ni yuhi akunga emalanye kwa nkondo? ⁹ Seivyo, uneva hegu hamkulonga chikumanyika, ni yuhi akunga amanye icho mkulonga? Milosi yenyu nayagile mo lumpe! ¹⁰ Kuna semo ziloize hezikuligana mwe isi, mna hamna hata imwenga heine loso. ¹¹ Mna uneva simanyize milongele mntu akulonga, miye ni mjeni kwa mntu uyo naye ni mjeni kwangu. ¹² Kwaviya mna nkwinia ya kuhokela ntunyo ya Muye, ungasisani ntunyo ya kuzenga bunga dya wazumile.

¹³ Mta kulonga semo heikumanyika alombeze nguvu za kulavyanya chiya akulonga. ¹⁴ Kwaviya, uneva halombeza kwa milongele muye wangu nuwo ukulombeza mna fanyanyi zangu hazikuvimanya. ¹⁵ Elo nitende mbwani? Nanimlombeze kwa muye naho nanimlombeze kwa fanyanyi, nanicheme kwa muye, naho nanicheme kwa fanyanyi zangu. ¹⁶ Ukamjimbika Chohile kwa muye du, mntu hekumanya mwe wadya wakumanya netikile vihihi "Taile" kwa kumtogola kwako Chohile, kuno hamanyize chiya ukulonga? ¹⁷ Kumlombeza Chohile kwa kuhongeza kwadaha kutenda kwedi vidala, mna uyo mntu mtuhu hazengwe.

¹⁸ Namhongeza Chohile kugamba miye nalonga kwa semo heikumanyika kujinka nyuwe wose. ¹⁹ Mna mwe mviko wa bunga dya wamzumile naungisa kulonga milosi mishano kwa fanyanyi zangu chani niwahinye watuhu, ukaleka kulonga milosi magana mlongo ya milosi semo ziloize.

²⁰ Walukolo weyangu, msekutenda saviya wana, mwe zifanyanyi zenyu, mna mwe masa mtendwe saviya wana wadodo, mna mwezifanyanyi zenyu mtende wantu wajima. ²¹ Viwandikwa mwa mawandiko,

"Zumbe agamba, 'Nanilongele na wantu wano kwa semo njeni, na kwa milomo ya wajeni, nanilongele na wantu wano, mna hata ivyo hawanive.'"

²² Ivyo naho, udahi wa kulonga semo njeni ni chilagiso, siyo kwachausa cha wantu wata uzumizi, mna kwachausa chawadya hewezumile, mna udahi wa kulonga ulosi wa Chohile ni kwachausa cha wadya wazumile siyo kwa hewezumile.

²³ Ivyo, bunga dya wamzumile Kulisito dyose dyadugana hamwenga, naho wose wakakonga kulonga semo njeni, uneva wakeza wantu wamazwela hegu hewezumile, togolani, hawalonge kugamba nyuwe mlaluka? ²⁴ Mna uneva wose wakalunga ulosi wa Chohile, vikaheza eza mntu ywa mazwela hegu hezumile, hegu mhezi yose neve nayamlagise kugamba ni mta masa naho nayamwike mwe kanto mwe yadya evile. ²⁵ Yefisize mo moyo wakwe nayabunkulwe mo lumpe, elo nafike madi na kumvikila Chohile akagamba, "Chindedi Chohile ehano mgati mwenyu."

Lagizo mwa bunga dya wazumile

²⁶ Walukolo weyangu, ivyo chigeze? Mkadugana hamwenga kumvikila Chohile, chila yumwenga ana nchemo ya uchemi, mtuhu ana hinyo, mtuhu ugubulo kulaila kwa Chohile, mtuhu udahi wa kulonga semo njeni na mtuhu kulavyanya yakulongwa. Yoseni yaten-deke kwachausa cha kuzenga bunga dya wa zumile.

²⁷ Uneva wantu wata semo njeni, walonge waidi hegu watatu, siyo kujinka, naho yumwe yumwe, atendeke aho mntu ywa kulavyanya yakulongwa. ²⁸ Mna uneva hahali akudaha kulavyanya, ivyo, mta kulonga simo njeni anyamale mwe bunga dya wamzumile Kulisito, elongele mwenye na Chohile. ²⁹ Mwe wadya wawoni wata udahi wakulunga ulosi wa Chohile, walonge waidi hegu watatu na watuhu wahime yadya wakulonga. ³⁰ Uneva yumwenga akalunga na mtuhu akwetegeleza akagubwilwa ni Chohile, elo yudya akulunga anyamale. ³¹ Kwaviya nyose mwadaha kulonga ulosi wa Chohile, yumweyumwe, chani nyose mhine na kujelwa moyo. ³² Muye wa wawoni wa Chohile waweve wawoni. ³³ Kwaviya Chohile suyo chohile ywa nkumbizi, mna ni ywa utondowazi.

Seviya mwa mabunga ya wazumile yose ya wantu wa wakukile. ³⁴ Wavyele wanyamale mwe zinyumba zo kumvikila Chohile. Wase kulonga, mna watende wakwiva saviya vikulongwa mwe Sigilizi ya Musa. ³⁵ Uneva mbuli za kuza wawauze wagosi zawo kwezi kaya zawo, kwaviya ni soni kwa mvyele kulonga mwe bunga dya wamzumile Kulisito.

³⁶ Togolani, mwafanyanya ulosi wa Chohile walailaga kwenyu nyuwe hegu uwabwilani nyuwe ichedu? ³⁷ Uneva mntu yoyose afanyanya kugamba ni muwoni ywa Chohile hegu kugamba ana ntunyo ya chimuye, amanye kugamba yano huwawandikilani nyuwe ni mwiko wa Zombe. ³⁸ Mna mntu heyamanyize ayo, elo mntu asekumsinya uyo.

³⁹ Elo, walukolo weyangu, tendani na nkwinia ya kulonga ulosi wa Chohile, mna msekumlemeza mntu kulonga kwa semo njeni. ⁴⁰ Mna yoseni yadamanyike kwa wedi na vikuwagila.

Kuuyuka kwa Kulisito

¹⁵ Elo, walukolo weyangu, nawakumbusani mbuli yedi ya Kulisito idya niwagambileni, niyo mwaihokela naho uzumizi wenyu ukutozesa. ² Kwa sila iyo mwambulwa, uneva mkeva Mbuli yedi ni longile, na uneva uzumizi wenyu siyo wabule.

³ Miye siwenkani nyuwe mbuli iligane vitendese, idya miye nihokele, kugamba Kulisito nakabanika kwachausa cha masa yetu, saviya viwandikwe mwa Mawandiko Yakukile, ⁴ kugamba nakahambwa naho nakauyuka zuwa dya katatu, saviya Mawandiko yawandikwe, ⁵ kugamba kamlaila Petulo, akaheza awalaila wadya wasigilwa mlongo na waidi. ⁶ Akaheza awalaila walukolo wa bunga dya wazumile magana mashano kwa nkanana imwenga, walozize wawo wachei wajima kubula vino haluse, mna awatuhu wabanikaga. ⁷ Akajika amlaila Yakobo, naho awalaila wasigilwa wose. ⁸ Eze abinde wose, niyo anilaila miye, hata hegu nendaga saviya mntu elekwe mwe chipindi sicho chakwe. ⁹ Kwaviya miye ni mdodo vitendese mgati mwa wasigilwa naho siwagilwe kwitangwa msigilwa, kwaviya nadihizaga bunga dya wamzumile Chohile. ¹⁰ Mna, kwa mbazi za Chohile, vino nivyo nili, naho mbazi zakwe zikwangu zitenda sizo za bule, mna nongezekelaga vitendese kudamanya ndima kujinka woseni, mna suyo miye, mna ni mbazi za Chohile hamwenga namiye. ¹¹ Mnalo, vitende ni miye hegu ni wadya, nivyo chikulonga, naho nivyo mzumile.

Mili yetu nayuyuswe

¹² Haluse, hegu ulosi chikulonga kugamba Kulisito kauyuswa, ni mbwani wamwenga wenyu wagamba kuuyuka hakuwali? ¹³ Uneva kuuyuka hakuwali, Kulisito naye hauyuke, ¹⁴ uneva Kulisito hauyuke, kulonga kwetu mbuli ya Chohile ni kwabule, naho kuzumila kwenyu ni kwabule. ¹⁵ Elo suwe nachitenda wadanti kulongozi kwa Chohile, kwaviya na chilonga kugamba Chohile nakamuuyusa Kulisito. Mna kumbeke Kulisito hauyuke uneva ni chindedi kugamba wabanike hawakuuyuswa. ¹⁶ Kwaviya, uneva nichindedi kugamba wabanike hawakuuyuka, uyo Kulisito hauyuke. ¹⁷ Naho uneva Kulisito hauyuswe, kuzumila kwenyu ni kwabule, mchei mwe masa yenyu. ¹⁸ Elo wadya wose wabanike wakamzumila Kulisito waga. ¹⁹ Uneva msuhi wetu mwa Kulisito wegama mwe wikazi wa haluse du, suwe chi wantu wa kufiliswa mbazi kujinka watuhu wose mwe isi.

²⁰ Mna ichindedi ni kugamba Kulisito kauyuswa, saviya mbuli ikuchinka msuhi kugamba wadya wabanikaga nawo nawauyuswe. ²¹ Kwaviya saviya file ikwigalwa ni mntu, kuuyuka nako kwigalwa ni mntu. ²² Saviya wantu wose wakubanika kwa kulungana na Adamu, niivyo wose nawauyuswe kwa kulungana na Kulisito. ²³ Mna chila yumwenga chipindi chakwe, kakonga Kulisito, vikaheza wadya wakwe Kulisito mwe chipindi Kulisito neze. ²⁴ Vikaheza uhelo naubule,

Kulisito nabalange chila useuta wa chimuye na udahi wa nguvu za chiza naho na mwinke Chohile Tate Uzumbe. ²⁵ Kwaviya Kulisito nalongoze kubula aho Chohile akunga awahume wankondo wakwe wose. ²⁶ Mnkondo akukomelekela kubalangwa ni file. ²⁷ Kwaviya, Mawandiko yagamba, "Chohile kaika vintu vyose hasi heviga vyakwe." Ni chindedi kugamba ulosi ukugamba "vintu vyose", haukumhanganya Chohile mwenye, akuvika vintu ivyo hasi ha Kulisito. ²⁸ Mna aho vintu vyoseni vikunga vikwe mwe uzumbe wa Kulisito, naho uyo Mwana akunga eike ha Chohile, aikiye vyose hasi ho uzumbe wakwe, chani Chohile atende Zumbe ywa vyose.

²⁹ Uneva uyuso hauhali, togolani wantu wadya waku-batizwa kwachausa cha wabanike nawatende mb-wani? Uneva wabanike hawakuuyuswa, ni mbwani wantu wakubatizwa kwachausa chawo? ³⁰ Suwe naswi, ni mbwani chikwejela mwe nkondo chila sa? ³¹ Walukolo weyangu, miye nahangwa ni file chila zuwa! Chinyemi ninanacho mwa nyuwe mo kulungana na Kulisito Yesu Zumbe dyetu kwanitenda nilonge mbuli ino.

³² Uneva viya nifanyanye kudamanya ni kwa chi mntu du, kudya kutwana kwangu na makala yehiye mwe Efeso nakukaninka chibwani? Uneva wabanike hawakuuyuka, elo, "Chidye na kunywa, kwaviya luvi nachibanike."

³³ Msekudantwa! "Umbuya wihiye wabalanga untu wedi." ³⁴ Inukani! Lekani kudamanya masa, wamwenga wenyu hawamanyize Chohile. Nawagambilani ino ni soni nkulu kwenyu!

Mwili Uuyuswe

³⁵ Mna mntu adaha kuza, "Wabanike wadaha kuuyu-ka vihihi? Nawatende na mwili wani?" ³⁶ Mse kutenda wahezi! Ukahanda mbeyu, hainafile haikuhota.

³⁷ Ukahanda ni mbeyu du, saviya ngano hegu ntuhu, mna suwo mmea mjima ukwiza kulaila. ³⁸ Chohile ain-ka imbeyu iyo mwili akunga mwenye, chila mbeyu ya-tenda na mti saviya yumbigwe yenye. ³⁹ Mili ya vyumbe vyose hailigane. Mili ya wantu ni imwenga, ya wanyama ivituhu, ya wadege ivituhu, mili ya samaki nayo ivituhu.

⁴⁰ Kuna mili ya kwembingu na mili ya mwe isi, ukuka wa mili ya kwembingu ni mtuhu, na ukuka we mili ye isi ni mtuhu. ⁴¹ Zuwa dina ukuka wakwe, mnenge na-wo wakwe, na ntondo nazo zina wakwe, hata mwe ntondo zenye hazikuligana mwe ukuka.

⁴² Nivyo vili mo kuyuswa wabanike. Enga viya mbeyu, mwili wahambwa hasi ukatenda mwe hali ya kubanika, mna wauyuswa mwe hali heukubanika. ⁴³ Wahambwa mwe hali nchiwa, wauyuswa mwe hali ya ukulu, wa-hambwa mwe hali isokele, wauyuswa ukatenda na nguvu. ⁴⁴ Ukahambwa ni mwili wa kolwa, ukauyuswa ni mwili wa Chimuye. Uneva kuna mwili wa chimntu nakutende na mwili wa Chimuye. ⁴⁵ Kwaviya mawandiko yawandikwa, "Mntu ywa nkongo, Adamu, nendile ni chumbe china ujima", mna Adamu akukomelekela ni Muye ukuwenka ujima. ⁴⁶ Ukulongo-

la suwo udyu umwili we chimuye, mna udyu umwili we chimntu, ukajika watimila umwili we dikolwa. ⁴⁷ Adamu ywa nkongo, kaumbwa kwa ulongo, kalaila mwe isi, Adamu ywa kaidi kalaila kwembingu. ⁴⁸ Wose wemwe isi wenga uyo mntu aumbigwe kwa ulongo, wadya wa kwembingu wenga yudya alaile kwembingu. ⁴⁹ Saviya chikuligana na yudya aumbigwe kwa ulongo, nivyo nachiligane na uyo mntu alaile kwembingu.

⁵⁰ Elo walukolo, nagamba vino, Chiya chumbigwe kwa mwili na sakame hakikudaha kutenda hamwenga na Uzumbe wa Chohile, na chiya chikubanika hakiku-daha kutenda hechikubanika.

⁵¹ Tegelezeni, nawagambilani mbuli yefisize, suwe hachibanike chose, mna chose nachihitulwe, ⁵² aho, kugubika na kugubula meso, mwe digunda dya udu-mo, kwaviya gunda nadile, wabanike nawauyuswe, wekale hewekubanika naho, suwe naswi nachihitulwe. ⁵³ Kwaviya chila chikubanika चाहितुकिला hechikubani-ka, mwili ukudaha kubanika uvale mwili haubanika.

⁵⁴ Elo mwili uno ukubanika ukatenda hakubanika, uhi-tukila heukubanika, aho naho nachintizwe udyu ulosi uwandikwe, "File yabalangwa, uhumi uchinta!"

⁵⁵ "File, uhumi wako wikuhi?"

File kulumiza kwako kwikuhi!"

⁵⁶ Kulumiza kwa file kwalaila mwe masa, nguvu ya masa nayo yalaila mwe sigilizi ya Musa. ⁵⁷ Mna chimhongeze Chohile akuchinka uhumi kwa sila ya Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

⁵⁸ Elo walukolo weyangu, mwekambe vyedi naho mtoge. Msekuleka kudamanya ndima ya Zumbe mazuwa yose, mkamanya kugamba kusulumila kwenyu kwachausa cha Zumbe suko kwa bule.

Malavyo ya wantu wa Chohile

16 Haluse, mwe mbuli za nchangizo za hela kwachausa cha wantu wa Chohile, damanyani saviya nilagize bunga dya wamzumile Kulisito wa Galatiya. ² Chila zuwa dya nkongo dya mazuwa mfun-gate, chila yumwenga wenyu aike hela mwe ziya akuhokela, chani kuse kutenda na nchangizo umo heza. ³ Umo nanizile kwenyu, naniwasigile wadya msagule mwenyu wegale baluwa na ntunyo zenyu Yelusalemu. ⁴ Uneva vikaunga miye nami nite, nachitanye.

Fanyanyi za Paolo

⁵ Nanize kwenyu haheza kujinkila mkowa wa Make-doniya kwaviya naunga nijinkile Makedoniya. ⁶ Mafani nanikale na nyuwe hadodo, hegu mafani nanikale na nyuwe miezi yose ye mpeho, chani mnambize mwe ntambo yangu, kokose hunga nite. ⁷ Sikunga kujinka kwenyu chingunguvu. Nina msuhi wa kwikala na nyuwe chipindi chitali, umo Zumbe akaunga.

⁸ Mna nanisigaile hano ho mzi wa Efeso kubula mwe idizuwa dya Pentekoste. ⁹ Lwivi luvugulwa mwe ndi-mangu, hata hegu kuna wakuhiga walozize.

¹⁰ Uneva Timoseo aneza, kaulani asekutenda na nka-ma yoyose chipindi emwenyu, kwaviya adamanya ndi-ma ya Zumbe saviya miye. ¹¹ Elo mntu yoyose asekumbela, mna mwambizeni ajende mpeho mwe ntambo yakwe, chani auye kwangu, kwaviya miye na walukolo weyangu chamgoja.

¹² Nasimweila mlukolo ywetu Apolo eze kwenyu hamwenga na walukolo watuhu, mna hakungisa kwiza haluse. Umo anapata luhenyo neze.

Ulosi wa kukomeleza

¹³ Mwikale vyedi, mtoge mo uzumizi wenyu, mtende wakankalu naho wata nguvu. ¹⁴ Chila mkudamanya chidamanyeni kwa ungi.

¹⁵ Walukolo, mlumanya lukolo lwa wantu we nyumba ya Sitefana, wowo ni wantu wa nkongo kumzumila Kulisito uko Akaya, naho welavya kuwasankanila wantu wa Chohile. Naweilani nyuwe walukolo wangu, ¹⁶ mtimile wantu sawano, na chila mntu akudamanya ndima na kusankanila hamwenga nawo.

¹⁷ Nabweda kugamba Sitefana na Fotunato na Akaiko wabula, hadya nahamwihali waguha hantu henyu. ¹⁸ Waubwedeza umuye wangu ne iyenyu nayo. Elo ni vyedi kuwatunya wantu sawano.

¹⁹ Bunga dya wamzumile Kulisito wose wa Asiya wawalamsani. Akila na Pisika hamwenga na bunga dya wamzumile Kulisito wakudugana mwe nyumba yawo wawalamsisani mo kulungana na Zumbe.

²⁰ Walukolo wose we hano wawalamsani. Nanywi lamsanani kwa ungi wa Chohile.

Lamsanani kwa kulagisa kugamba mwaungana mwa Kulisito.

²¹ Miye Paolo nawalamsani, hawandika kwa mkono wangu mwenye.

²² Yoyose hecumunga Zumbe aligitwe!

Zumbe dyetu soo. †

²³ Wedi wa Zumbe dyetu Yesu utende na nyuwe.

²⁴ Ungi wangu nautende na nyuwe nyose mo kulungana mwa Yesu Kulisito.

---

† *Malanasa nuko kugamba Zumbe dyetu wize*

2WAKOLINTO

ULONGOZI

Baluwa ya kaidi kwa Wakolinto yawandikagwa ni msigilwa Paolo mgati mo mhilimo wa 55 AD (1:1). Ino ni yakaidi mwe izibaluwa zakwe mbili chinanazo ziwandikwe ni Paolo kwe bunga dya wamzumile Kulisito uko Kolinto. Wasomile wazumila kugamba Paolo kulongozi uko awandikaga baluwa kwa Wakolinto. Hachina chikudaha kugamba ibaluwa ino atimlize 2:3-4. Baluwa ya kaidi ya Paolo kwa Wakolinto vyaligana kugamba yawandikagwa umo ekekala Makedoniya (2:13).

Baluwa ya kaidi ya Paulo kwa Wakolinto yesimisa kwaviya ni chimntu vitendese naho ya chimoyomoyo. Paolo atambalisa chinyemi chakwe chikulanga ulosi wedi ahokele kulaila kwa Tito ukulanga bunga dya wamzumile Kulisito uko Kolinto. Mwe baluwa ino chawona pwilili mahinyo jejeje alavize kulaila Lagano hya, hantu Paolo akulavya malagiso wachisanye hela zikalwe zikambize wamzumile Kulisito komzi wa Yelusalemu (8-9). Vya-woneka kugamba wawoni wadanti wamwenga kulaila kuse kwedibunga dya wamzumile Kulisito wajeseza usankani wa wantu wasiku mwe idibunga dya wamzumile Kulisito wamhige Paolo kwa ulozo wawo. Nendile wajela nkama udahi wa Paolo, uwo mafani usunguza kumtenda atoge chindenedi mo udahi wakwe enga msigilwa ywa Yesu Kulisito kuhinga ko uhelo we baluwa ya kaidi ya Paolo kwa Wakolinto.

Vimndani

Paolo akonga kwa kuwalamsa wantu wa bunga dya wamzumile Kulisito (1:1-7).

Ukajika atamwila kulanga mihitwile yo mwalo we ntambo yakwe na ulosi ahokele kuwalanga wowo na ivyo wakungwa wadamanye kuligana ne baluwa ye nkongo (1:8-7:16).

Ukajika aho Paolo alavya malagiso ya kuchisanya hela kwa chausa cha wamzumile Kulisito wa Yelusalemu (8:1-9:15).

Uhelo Paolo alavya fingo kwa wasigilwa weyawe na kuwenka mafundo mo utafi wakwe ukwiza (10:1-13:10).

1 Miye Paolo msigilwa ywa Kulisito Yesu kwa ungi wa Chohile na mlukolo Timoseo chawalamsani, chawawandikilani,

Bunga dya wamzumile Kulisito wa uko Kolinto, na kwa wantu wa Chohile wose mwe isi yoseni ya mkoa wa Akaya.

² Chohile Tati yetu na Zumbe dyetu Yesu Kulisito awawoneleni mbazi na utondowazi.

Paolo amhongeza Chohile

³ Chohile Tati ywa Zumbe dyetu Yesu Kulisito atogolwe, Tate ywa mbazi, Chohile mwambizi wa suwe choseni! ⁴ Achambiza mwe nkunto zetu zoseni, vikuleka chikudaha kuwambiza watuhu wata nkunto zoseni ze simile, kwa wambizi uduya chihokele kwa Chohile.

⁵ Iviya masulumizo ya Kulisito yakutendesa mwetu, ni ivyo navyo Chohile akuchambizisa kwa sila ya Kulisito.

⁶ Uneva chikasulumila, ni kwa wambizi na kuhonywa kwenyu. Uneva chambizwa, nyuwe nanywi mwambizwa nakujelwa nguvu ya kujijimiza na ugoji wa masulumilo ayadya suwe chikusulumila. ⁷ Elo msuhi wetu utoga, kwaviya chivimanya kugamba saviya mkutenda hamwenga mwe masulumizo yetu,

niivyo navyo mkutenda hamwenga mwe kujelwa moyo.

⁸ Walukolo weyangu, chaunga mmanyenye nkunto chipatile mo mkowa wa Asiya. Nkunto izo zikulisa kwetu kujinka nguvu zetu vyaleka chifa chevu cha kwikala.

⁹ Nachikala saviya wantu wakantilwe file, chani chihinywe kumsinya Chohile akuyusa wantu, chikaleka kwesinya wenye. ¹⁰ Uyo kachihonya mwe nkondo nku-lu ya file, naho nachihonye, msuhi wetu suwe nikugamba nachihonye naho. ¹¹ Umo mkachambiza kwa malombezo, nivyo vikunga chani malombezo yalozize yakahitulwa, Chohile naye nachijimbike, naho walozize nawamhongeze Chohile kwachausa chetu.

Paolo ahitwila viya aungile kujesa

¹² Mbuli chikwefenyeya nino, ukuzi wetu mwe umanyi wa kusagula kugamba kwa ulenguso na ung'azi wa myoyo kulaila kwa Chohile, suko kwa umanyi wa chimwili mna kwa wedi wa Chohile chikala mwe isi vitendese mwenyu. ¹³ Chawandika kwenyu viya mkudaha kusoma na kukombaganya. Nina msuhi kugamba namkombaganye vyedi vidala, ¹⁴ kwaviya kubula haluse mwakombaganya hadodo du. Chivi-

manya kugamba namwize mchikombaganye vyedi, chani mwe dizuwa dya Zumbe dyetu Yesu mkachefenyeza saviya suwe chikunga nachitende kwenyu.

¹⁵ Nami hatenda na msuhi uwo nasunga kubula kwenyu aho nkongo, chani mjimbikwe kaidi. ¹⁶ Nasunga kuwatalamkilani umo ni mwe sila kubula ko mkowa wa Makedoniya naho umo naho hauya, chani mnam-bize mwe ntambo yangu kubula Yudeya. ¹⁷ Togola, umo haliganya vino, nasitenda kihituhitu? Hegu ayo huliganya, nayaliganya chimntu kugamba nalonga "Heye" na "Bule" aho? ¹⁸ Chohile ni mkanuni, chiwagambile nyuwe siyo mbuli ya "Heye" na "Bule." ¹⁹ Kwaviya Yesu Kulisito, Mwana ywa Chohile, miye Siliwano na Timoseo, chimlonga kwenyu, nasuyo mntu ywa "Heye" na "Bule", mna uyo mazuwa yoseni ni "Heye" ya Chohile, ²⁰ kwaviya ni "Heye" kwa ndagano zose za Chohile. Vino nivyo vikuleka "Taile" yetu yalongwa kwa sila ya Yesu Kulisito kumwinka Chohile Ukulu. ²¹ Chohile mwenye nuyo akuchitogeza suwe na nyuwe mo kulungana na Kulisito, naho nuyo akuchiha-ka mavuta yalenguke, ²² achijeile hula dyakwe, naho achinkile Muye wa Chohile mwe myoyo yetu chani chijajiso kwa yadya yoseni achikiye.

²³ Chohile nuyo akuniukwila, kamanya umoyo wangu! Sizile vituhu Kolinto kwa kuwawonelani mbazi.

²⁴ Hachikunga kuwakankalisa mwo uzumizi wenyu, chivimanya kugamba mtoga mwe viya mkuzumila. Mna chadamanya ndima hamwenga na nyuwe kwa kwelelwa kwenyu wenye.

2 Ivyo, siviwona nisekuwatalamkilani vituhu ninase kuwajelani chinyulu. ² Elo uneva ninawajela chinyulu, niyuhi akunga anitende nelelwe? Naawadya niwajeile chinyulu. ³ Vino nivyo vilekile nawawandikilaga baluwa, savyungile kwiza kwenyu nakujelwa chinyulu ni wantu awo wakungwa wanelele. Kwaviya sivimanya kugamba umo nelelwe, nyuwe woseni nanywi mwelelwa. ⁴ Nawawandikilaga kwa chinyulu na nkunto hails mesozi yalozize, siyo kwa kuwawonelani chinyulu nyuwe, mna chani mmanyeye ivyo huwaungisa.

Kulekeilwa kwa Mta masa

⁵ Uneva kuna mntu amjeile chinyulu mtuhu, hanijeile chinyulu miye, mna kawajelani chinyulu nyuwe wose, seiviya sikunga hatendendesha na maya. ⁶ Kanto akan-tilwe ni walozize wenyu dya chinta. ⁷ Isigaile ni nyuwe mkulekeilwa masa mntu uyo na kumwinka moyo chani asekwiza kwingilwa ni chinyulu na kuwonesha chevu.

⁸ Ivyo naweilani nyuwe mtende kugamba mwa-mungisa mtu yudya. ⁹ Vilekile hawandika ibaluwa idya ni kunga kumanya hegu mwemalanya vyedi kwiva chila mbuli. ¹⁰ Mkamlekeila mntu masa yakwe, miye nami namlekeila. Kwaviya icho nimlekeile, uneva hana cho-chose cha kulekeilwa, nalekeila kulongozi kwa Kulisito kwachausa chenyu. ¹¹ Chadamanya vino chani chisekuhumwa ni Shetani, kwaviya chimanya fanyanyi zakwe.

Nkwina za Paolo uko Tilowa

¹² Umo hengila mo mzi wa Tilowa kulonga Mbuli Yedi ya Kulisito, Zumbe kanivuguila ulwivi mo kudamanya ndima uko. ¹³ Mna moyo wangu nahautondowale kwaviya nasamwone mlukolo ywetu Tito. Ivyo siwala-ga wantu kudya nakwita Makedoniya.

Uhuma mwa Kulisito

¹⁴ Mna Chohile ahongezwe akuchilongoza mazuwa yoseni mwe ntambo ya uhuma wa Kulisito. Uyo achi-tenda chilonge ichindedi cha Kulisito saviya mhempe wedi chila hantu. ¹⁵ Kwaviya suwe ni saviya mhempe wedi wa ubani udywa Kulisito akumlaviza Chohile, mhempe wedi ukuwabwila woseni, wakuhonywa na wakwaga. ¹⁶ Kwa wadya wakwaga, mhempe uwo ni file, mna kwa wadya wakuhonywa, mhempe uwo ni ujima. Elo niyuhi, akudaha kwambiza mwe ndima seiyo? ¹⁷ Suwe hachikwina watuhu wadya waku-damanya mayombe na ulosi wa Chohile, suwe chalonga kwa uchumi kulongozi kwa Chohile, saviya wantu chisigilwe ni Chohile, chikatenda chilungana na Kulisi-to.

Wandima wa Lagano hya

3 Togolani, chakonga naho chikeduvya wenye? Togolani, mwachunga baluwa ya kwewagiza, hegu kulaila kwenyu, saviya wantu watuhu? ² Nyuwe wenye mwi baluwa yetu, baluwa iwandikwe mwe myoyo yetu ikumanyika na kusomwa ni wantu wose. ³ Ni pwilili kugamba nyuwe mwi baluwa ya Kulisito aigale kwa mikono yetu. Kulisito kawandika baluwa kwa Muye wa Chohile mta ujima, siyo kwa wino, kaiwandika mwe myoyo ya wantu, siyo mwe mabendu ya mayuwe.

⁴ Chalonga ayo kwaviya china msuhi kwa Chohile kujinkila Kulisito. ⁵ Siyo kugamba suwe chadaha ku-damanya chochose kwa udahi wetu wenye, mna udahi wetu wose walaila kwa Chohile. ⁶ Uyo nuyo achidahize kutenda wandima we dilagano hya, sidyo dya sigilizi iwandikwe, mna, lagano dya Muye. Kwaviya sigilizi iwandikwe yegala file, mna Muye wa Chohile wegala ujima.

⁷ Sigilizi yaikagwa kwa kuwandikwa mwe mabendu ya mayuwe. Hatahegu uhelo wakwe utenda file, ukulu wakwe nendile ukulisa hata Waizulaeli wadunduga ku-usinya uso wa Musa kwachausa cha mmweko wa kulenguka uso wakwe. Hata ivyo mmweko wa ulenguso uwo nasuwo wakatoga. Elo hegu ndima ya chiya chiletile file idamanyika kwa ulenguso ulozize sauwo, ⁸ ndima ya Muye wa Chohile ina ulenguso ukulise. ⁹ Elo hegu, kuna ulenguso mwe ndima igale nkanto, ni pwilili kugamba ndima ya wedi naitende na ulenguso ukulise. ¹⁰ Haluse ulenguso ukulise wikaila udywa weza-ga aho nkongo, ulenguso ujinkile hautendaga na uku-lu sauno wizile haluse. ¹¹ Kwaviya uneva chiya chandile cha chipindi du nendile china ulenguso wakwe, ni

pwilili kugamba chiya chikwikalisa mazuwa yose nachitende na ulenguso mkulu vidala.

¹² Kwaviya china msuhi uno, suwe chalonga hechina woga. ¹³ Suwe hachikale saviya Musa egubikaga uso wakwe kwa ngubiko chani wantu wa Izulaeli wasekuwona udyu mmweko wa ulenguso ukufifiya. ¹⁴ Mna fanyanyi zawo zigubikwa, hata dyelo dino dikasomwa Lagano dya kale, ngubiko iyo icheyaho. Ngubiko iyo nayuswe du mntu akalungana na Kulisito. ¹⁵ Hata vino dyelo chila ikasomwa Sigilizi ya Musa fanyanyi zawo zichei zigubikwa mwe myoyo yawo. ¹⁶ Mna, umo mntu akamhitukila Zumbe, ngubiko iyo yauswa. ¹⁷ Hano "Zumbe" ni Muye, na hadya eli Muye wa Zumbe naho wili ulekeilwa. ¹⁸ Ivyo, suwe wadya izinyuso zetu hezigubikwe, chawona saviya mwe chelole, ulenguso wa Zumbe, chahitulwa chiliganise na uwo umliganyo wakwe kwa ulenguso ulozese. Ivyo nindima yakwe Muye wa Zumbe.

Mpamba mwe Nyungu

⁴ Elo Chohile, kwa mbazi zakwe, kachinka ndima ino na hachi kufachevu. ² Mna chilemela mbuli za soni zefisize, naho hachikujenda mwe ubafu hegu kuhangaya ulosi wa Chohile na lulimi. Mna chalavyanya pwilili ichindedi chelagisa kugamba chila uwagilwa kwa Chohile na umanyi wa kusagula yedi wa wantu zikuukulwa kulongozi kwa Chohile. ³ Mna uneva Mbuli Yedi ya Kulisito chikulonga yefisa, yefisa du kwa wadya wakwaga. ⁴ Awo hawakuzumila kwaviya Shetani yudya mnungu ywe isi kazijela chiza fanyanyi zawo wasekuwona vyedi ung'azi wa Mbuli Yedi ya ulenguso wa Kulisito, yudya mliganyo uchintile wa Chohile. ⁵ Kwaviya hachikwelongela suwe wenye, mna chalonga Yesu Kulisito eli Zumbe, suwe wenye chikatenda wandima wenyu kwachausa cha Yesu. ⁶ Chohile yudya alongile, "Ulangazi ulangaze kulaila mwe chiza," nuyo mwenye akwilangaza myoyo yetu, na kuchinka ukuka wa umanyi wa ulenguso wa Chohile ukulangaza mo uso wa Yesu Kulisito.

⁷ Elo, suwe china mpamba ino nisaviya viya vya ulongo, chani viwoneke pwilili kugamba nguvu iyo nkulu yalaila kwa Chohile siyo kwetu suwe wenye. ⁸ Chimwe nkunto mazuwa yose, mna hachikuminywa, hamwenga mwe woga, mna hachikufachevu, ⁹ chasulumila, mna hachikuswesa wambizi, naho hata uneva chigwiswa, hachibalangwe bule. ¹⁰ Chila nkanana chenula masulumizo ya file ya Yesu mo mwili wetu, chani ujima wa Yesu, nawo uwonekane mwe mili yetu. ¹¹ Mazuwa yose ya ujima wetu chahangwa ni file kwachausa cha Yesu, chani ujima wakwe welavyanye mwe mili yetu ikubanika. ¹² Nuko kugamba mndani mwetu file yadamanya ndima, mna mndani mwenyu ujima wadamanya ndima.

¹³ Mawandiko Yakukile yawandikwa, "Nasilonga kwaviya nasizumila." Suwe naswi chikatenda na moyo uwo wo kuzumila, chazumila, na kwachausa icho chalonga. ¹⁴ Chimanya kugamba Chohile amuuuuse Zumbe Yesu nachuuuuse suwe naswi hamwenga na

Yesu na kuchika kulongozi kwakwe hamwenga na nyuwe. ¹⁵ Yose yano ni kwachausa chenyu, hata mbazi za Chohile ziwabwila wantu walozize vitendese, nto-gozi nazo zongezekese, kumwinka Chohile ulenguso.

Kwikala kwa Kuzumila

¹⁶ Kwachausa icho hachi kufachevu, na hata uneva mili yetu yakuse neisakale, mna kwa mndani chatendwa wahya zuwa kwa zuwa. ¹⁷ Nkunto chikupata ni ndodo du, naho ya chipindi du, mna naichinke ukuka ujinkile misuhi yose, ulenguso udyu hewikusila. ¹⁸ Elo meso yetu hayemwe vintu vikuwoneka, mna hevikuwoneka. Kwaviya vikuwoneka ni vya chipindi du, mna viya hevikuwoneka ni vya mazuwa yose.

⁵ Kwaviya chimanya kugamba wikazi uno chikwikala haluse hano he isi, nuko kugamba mili yetu, aho neibalangwe, Chohile nachinke nyumba ya kwikala kwembingu, wikazi heudamanywe ni mikono ya mntu, wikazi wa mazuwa yose. ² Kwaviya mwe nyumba ino chaugula, chikajelejeza kuviswa wikazi wa kwembingu, ³ kwa kuviswa hachiwonwe kugamba chimwazi. ⁴ Chikatenda chichei mwo wikazi uno wimwe isi, chaila kwa kuminywa, siyo kugamba chaunga chivulwe umwili wa mwe isi ukubanika, mna china msuhi wa kuvikwa udyu hewikubanika, chani chiya chikubanika chimelwe ni ujima wa mazuwa yose. ⁵ Chohile mwenye nuyo achiikiye ukuhitukila uko, uyo kachinka Muye wakwe atende ukombo mwa yose achinkile suwe.

⁶ Elo mazuwa yose hachina woga. Chimanya kugamba kwikala mo mwili uno ni kwikala hale na Zumbe. ⁷ Kwaviya chekala kwa uzumizi, siyo kwa kuona. ⁸ Mna china moyo mkulu, suwe chawona vyatendile chise kuwona mo mwili na kwikala hamwenga na Zumbe. ⁹ Mna mbuli yedi itendese, chaunga chimuwagize, vitende chekala hano he isi hegu uko. ¹⁰ Kwaviya chose chaungwa chichimale kulongozi kwe chigoda cho kukantila cha Kulisito, chani chila mntu ahokele chikumuwigila mwe yadya adamanye mo mwili, mwe viya adamanye kugamba ni vyedi hegu viha.

Umbuya na Chohile kujinkila kwa Kulisito

¹¹ Elo, suwe chimanya vya kumogoha Zumbe, mna chilavyanywa kulongozi kwa Chohile. Miye nami nina msuhi wa kugamba naho chilavyanywa mwe umanyi wenyu wo kusagula yedi na yehiye. ¹² Siyo kugamba chajeza naho kwelongela vyedi kwenyu. Mna chaunga kuwenka nyuwe viya chikuwona ni vyedi kwenyu, chani muwahitule wadya wakwefenyezesa viya wakwewona ukaleka viya weli mwe myoyo. ¹³ Uneva chiwoneka chiwachilalalu, ivyo ni kwachausa cha Chohile, na uneva china fanyanyi zetu zihezize, iyo ni kwachausa chenyu. ¹⁴ Kwaviya suwe chalongozwa ni ungi wa Kulisito, wadya chimanyize kugamba mntu yumwenga du abanikaga kwachausa cha wose, na ivyo ni kugamba wose wehanga ne file yakwe.

¹⁵ Abanikaga kwachausa cha wantu wose, chani wak-

wikala wasekwikala kwachausa chawo wenye, mna kwachausa cha uyo abanike, niyo auyuka kwachausa chawo.

¹⁶ Elo, kukongela haluse, suwe hachi kumhima mntu yoyose chimwili. Hata hegu chipindi chimwenga na chimhima Kulisito chimwili, haluse sivyo ivyo naho. ¹⁷ Mntu yoyose analungana na Kulisito atenda chumbe chihya, mbuli za kale zijinka, uhya ubula. ¹⁸ Yose ni ndima ya Chohile mwenye kuchiivanya suwe na mwenye kwa sila ya Kulisito, na kuchinka ndima ya kwivanya wantu na uyo. ¹⁹ Nuko kugamba, Chohile, nakeivanya isi na uyo mwenye kwa sila ya Kulisito, akaleka kusinya masa yawo wantu. Uyo kachinka ulosi mwe kuwvanya wantu na yeye mwenye.

²⁰ Elo, suwe chachimala kumlongela Kulisito. Chohile naye mwenye achijeseza suwe kuwalombezeni nyuwe. Chawalombezeni kwa hantu ha Kulisito, mwivanywe na Chohile. ²¹ Kulisito nendile hana masa, mna Chohile kamtenda ejelwe masa kwa chausa chetu, chani suwe kwa kulungana nauyo, chihangane mwe kusagula yedi hegu yehiye kwakwe kwa Chohile.

6 Chinatenda wandima hamwenga na Chohile, chawalombezeni msekuzumila chiya wedi mhokele kulaila kwa Chohile chage bule. ² Chohile agamba vino, "Umo chipindi chizumilwe chabulaga sikwetegeleza, umo zuwa dya kukuhonya dyabulaga nasikwambiza."

Tegeleza, chipindi chizumilwe ni chino, zuwa dya uhonyi ni haluse!

³ Hachikunga kutenda nkobadiko mwe mbuli yoyose, chani ndima yetu isekufuzumilwa. ⁴ Mna chelongela wenye kugamba chindedi chi wandima wa Chohile kwa chila chintu, kwa ujijimizi ulozize mwe chipindi cha masulumizo, madala na nkunto. ⁵ Chitoigwa, chifungwa na kuzomwa mo lumpe, chidamanyia ndima niyo chasokela, chicheleza na kwikala na sala.

⁶ Chelagisa kugamba suwe chi wandima wa Chohile kwa sila ya wedi we myoyo yetu, na umanyi wa ujijimizi na wedi wetu, na kwa Muye Ukukile, mwe chindedi chetu cho ungi, ⁷ kwa ulosi wa chindedi na kwa nguvu ya Chohile. Wedi nicho chiziha chetu chi kumuwigila Chohile cha kwedima kulume na kumoso. ⁸ Chatunya na kubelwa, chalongelwa yehiye na kulongelwa yedi. Chafanyanywa kugamba chiwadanti, kumbe chalonga chindedi, ⁹ saviya hewemanyike, kumbe chimanyika kwa wose, saviya wabanike, mna sevyo mkuwona, suwe chiwajima. ¹⁰ Hata hegu china chinyulu, mazuwa yose chelelwa, hata hegu chiwachiwa, mna chatenda walozize wagoli, kumbe china chila chintu.

¹¹ Walukolo uko Kolinto, chitamwila na nyuwe pwilili naho chiwagubwila vidala imyoyo yetu. ¹² Suwe hachichindile imyoyo yetu, mna nyuwe nawo mchindile imyoyo yenyu. ¹³ Haluse nalonga na nyuwe saviya hulonga na wanangu, gubulani imyoyo yenyu saviya suwe chiwagubwile iyetu.

Kanyo dya Paolo mwa Hewezumile.

¹⁴ Mse kutimilana na wantu hewezumile. Togolani, utana na wihi vyevana chindedi? Ung'azi na chiza vyevana? ¹⁵ Kulisito adaha kwivana na Shetani? Mkanuni ana wivano wani na hezumile? ¹⁶ Nyumba ya Chohile ina wivano wani na matukulu? Kwaviya suwe chi nyumba nkulu ya Chohile emjima. Saviya Chohile mwenye alongile, "Nanike kaya yangu kwawo, na kwikala mwawo. Nanitende Chohile ywawo, nawo nawatende wantu wangu." ¹⁷ Ivyo Zumbe alonga naho, "Mhalawe mwawo, mwenege nawo, mse kukufya chintu chichafu, miye nami naniwahokele. ¹⁸ Miye nanitende Tati yenyu, nanyuwe namtende wanangu, wagozi kwa wavyele, alonga Zumbe Chohile Mkulu mta Nguvu."

7 Wambuya zangu hunga, ndagano yose ino ikiwa suwe. Elo chelenguse wenye na uzavu wa mili na muye wetu, chitende wakukise kwa kwikala kwa kumwogoha Chohile.

Kwelelwa kwa Paolo

² Chigubwileni myoyo yenyu. Hachina masa na mntu yoyose, hachihokile mntu yoyose, hegu kumdanta mntu yoyose. ³ Sikulonga mbuli zino kwachausa cha kuwakantilani, kwaviya, saviya nilongile kale, nyuwe mwi mwe myoyo yetu, chibanike hamwenga, hegu chitende na ujima hamwenga. ⁴ Neduvila nyuwe vidala, nefenya vidala kwachausa chenye. Sikogoha neduvya hevikulongwa, mwe nkunto zetu zoseni nabweda vidala.

⁵ Hata chize chibule Makedoniya mili yetu haihemile. Chila ntendele nachikomana na nkunto, kuse nkumbizi, mndani woga. ⁶ Mna Chohile, mta kujela nguvu wahwele, kachijela nguvu kwa kwiza kwa Tito. ⁷ Hachijeligwe moyo nu ukwiza kwakwe du, mna naho mwe viya mumjeile moyo. Tito kachigambila viya mku-tenda na nkwinia ya kuniwona, viya mkujela mbazi na viya mkunigombela. Vino haluse nabwedesa. ⁸ Kwaviya hata hegu ibaluwa yangu idya siwajelani chinyulu, sikuwona vikuleka niwone usungu. Hata hegu ni kwa chipindi chidodo du.

⁹ Mna haluse nabweda, siyo kwaviya nyuwe mjeligwa chinyulu, mna kwaviya chinyulu chenye chiwatenda mhitwile viya mkunga chani mweile. Mjelwa chinyulu mo mwalo wa Chohile, na kwachausa icho hachi walumize kwa vyovyose. ¹⁰ Kutenda na chinyulu mwe viya akunga Chohile kwegala hitwilo dya moyo, hitwilo di kwigala wambulwa, hahana chinyulu. Mna chinyulu cha mwe isi chegala file. ¹¹ Elo, mkaule chinyulu seicho mwa Chohile kwigaila kuhikiliza vihihi mndani mwenyu, heye, na kwegombela, heye, na kwihiwa, heye, na nkama, heye, na kubesa, heye, na kwekamba, heye na mfundo! Kwa chila sila mwelagisa wenye kugamba hamna masa mwe mbuli iyo.

¹² Hata hegu nasiwandika idya ibaluwa, sidamanye ivyo kwachausa cha yudya adamanye vihiye, hegu

kwachausa cha yudya adamanyizwe vihiye. Nasiwandika chani iwonwe pwiilili kulongozi kwa Chohile ivyo mwili na kwekamba kwachausa chetu. ¹³ Nivyo vikuleka suwe nachijelwa moyo. Siyo kugamba nachijelwa moyo du, mna naho Tito nakachelela kwa chinyemi nendile ananacho kulawana ne ivyo mumsangalaze mo moyo. ¹⁴ Miye seduvila nyuwe mwa meso yakwe, nyuwe nanywi hamnijeile soni. Chiwagambilani ichindedi mazuwa yose, na kudya kweduvila nyuwe mwa meso ya Tito kutenda ulosi wa chindedi ichodu. ¹⁵ Ivyo ungi wakwe mo moyo kwenyu nyuwe wongezekela vitendese akakumbuka ivyo mhezize kwiwa, na ivyo mumhokele kwa nkama ziloziye na kuzingiza. ¹⁶ Seleswa kugamba nadaha kuwegamila nyuwe mwe chila ulosi.

Kulavya kwa Chisekwesekwe

8 Naho walukolo wetu, chawagambilani mbuli za mbazi za Chohile ayenkile mabunga ya wazumizi wa Makedoniya. ² Wazumizi wa uko nawajezeswa ni nkunto, mna chinyemi chawo nachikulisa, hata hegu naniwachiwa vidala walavya kwa chisekwesekwe vidala. ³ Nadaha kuwalongela kugamba nendile wana nguvu za kulavya kujinka viya wadahile. Mweviya waungile wenye, ⁴ wachilombezeswa chitende na ndala mwe ndima ino ya mbazi za Chohile mo kuwambiza wantu wa Chohile. ⁵ Hachekiye msuhi hegu nawadamanye saivyo, mna nkongo welavya wowo wenye kwa Zumbe, wakaheza welaviza wenye kwetu naho, mweviya Chohile akunga. ⁶ Niyo chamweila Tito awachintizeni mbazi ino kwenyu saviya yeye alongole kuikongela. ⁷ Nyuwe nanywi mna chila chintu, uzumizi na semo na umanyi na kuhikiliza kwe simile za uungi mnanawo kwetu. Kutimilana na ivyo mtende na vilozize mwe ndima ino yakutenda na moyo wa mbazi.

⁸ Sikulonga vino kwa kuwalagizani. Mna sila ya kuwagambilani mbuli za kuhikiliza kuwambiza watuhu, sunga niwajeze chani uungi wenyu upate kumanyika kugamba ni wa chindedi. ⁹ Kwaviya, nyuwe mmanya mbazi za Zumbe dyetu Yesu Kulisito, uyo, hata hegu ana chila chintu, naketenda mchiwa kwachausa chenyu, chani kwa uchiwa wakwe, awenkeni ugoli.

¹⁰ Fanyanyi zangu ni zino, nivyedi mkomeleze yadya mkongile mhilimo wa gulo. Nyuwe na mwi wankongo kuguha nkacho na kunga kudamanya. ¹¹ Elo, komelezani indima iyo, saviya na mwili na nkwinu nku-lu ya kwambiza, ivyo damanyanyisani ivyo, viya mkudaha, kukomeleza ndima yo kulavya. ¹² Uneva mntu ana moyo wa kulavya, Chohile ahokela chiya unanacho hakunga chiya hwinanacho.

¹³ Sikulonga ayo chani watuhu wabwede, nyuwe mkomwe ni nkunto, mna chiliganye. ¹⁴ Chila mnanacho haluse chongezekela chiwambize wadya wakuchunga, chani wowo nawo chipindi wakatenda na chongezekela, wawambizeni nyuwe mwe viya mkunga, na ivyo kutende na kuligana. ¹⁵ Saviya

iwandikwe, "Achisanye vilozize hajenyeze, na yudya achisanye vidodo hahungukilwe."

Tito na Wambuyaze

¹⁶ Na mtogola Chohile aikiye kuhikiliza mo moyo wa Tito kuhikiliza uko nuko ninanako miye kwa kuwambizani. ¹⁷ Siyo du kugamba nakazumila lombezodyetu, mna naho ana nkwinu nkulu ya kwambiza, hata niyo aviwona mwenye kwiza kwenyu. ¹⁸ Hamwenga na uyo, chamsigila mlukolo yumwenga yudya atunyiswe mwe kulonga Mbuli Yedi ya Kulisito mwe bunga dya wamzumile Kulisito wose. ¹⁹ Ukaleka ayo, uyo kasagulwa ni bunga dya wamzumile Kulisito atende mnyetu mwe ntambo ya kuchintiza ndima ino ya kulavya ntambiko kwa kumtunya Chohile, mbuli chikudamanya kwachausa cha ulenguso wa Zumbe, na kwa kulagisa viya chikunga kuwambiza watuhu.

²⁰ Chaunga chenege mafuzumo yakudaha kulaila mo kuchimaila ntunyo ino chinkigwe. ²¹ Chaungisa kudamanya vyedi, siyo kulongozi kwa Zumbe du, mna naho kulongozi kwa wantu.

²² Elo, hamwenga na walukolo awo, chimsigila mlukolo mnyetu mtuhu yudya chimjezize nkanana ziloziye, nachimwona kugamba ni mta nkwinu nkulu ya kwambiza, hata haluse katenda na moyo ujinkile kwaviya ana msuhi mkulu na nyuwe. ²³ Tito ni mnyangu, chadamanya ndima hamwenga kwachausa chenyu, mna kwa wano walukolo weyangu watuhu wakwiza nawo. Awo ni wasigilwa wa bunga dya wamzumile Kulisito, ukulu kwa Kulisito. ²⁴ Elo, mwe-lagise kulongozi kwa mabunga ya wantu wa Chohile kugamba chindedi mwa waunga na kuwagambila kugamba chinyemi ninanacho mwenyu ni cha chindedi.

Wambizi kwa Wakulisito Watuhu,

9 Havikungwa ni wawandikileni mbuli ya wambizi ukusigilwa kwa wantu wa Chohile. ² Simanya ivyo mwili na moyo wa wambizi, naho naseduvya mwenyu mo ulosi mwa wantu wa Makedoniya. Nasiwagamba, "Walukolo wetu wa Akaya wekala vyedi kulavya kukongela mhilimo wa gulo." Elo, kuhikiliza kwenyu kuwajela moyo walozize wawo. ³ Elo, siwasigila walukolo wetu awo, chani chinyemi chetu mwenyu chiwoneke kugamba siyo milosi iyodu. Mna saviya nilongile kugamba mwikale vyedi kwa wambizi wenyu saviya nilongile. ⁴ Vinase kutenda kugamba wantu wa Makedoniya wakeza hamwenga na miye nachiwabwile hamnati kwemalanya vyedi, aho suwe na chingilwe nisoni ukaleka kulonga soni na mwingile nyuwe wenye kwaviya nachitende chiwaikisa msuhi. ⁵ Ivyo, ni-walombeze wano walukolo mnilongwele kwiza kwenyu, wemalanye vyedi ntunyo yenyu nkulu mlongile, iyo ilagise chindedi kugamba ni ntunyo ilavigwe du na siyo kwa kukankaliswa.

⁶ Kumbukani, "Akuhanda chidodo avuna chidodo, akuhanda vilozize avuna vilozize." ⁷ Elo chila yumwen-

ga, nalavye viya awone, ko moyo na siyo kwa chinyulu hegu kwa kukankaliswa, kwaviya Chohile amunga yudya akulavya kuno kasangala. ⁸ Chohile adaha kuwenkani vikujinka viya mkunga, mtenda na chila chintu hata kujinka viya mkunga mazuwa yoseni, na ivyo mjendeleze kwambizana mwe chila ndima yedi. ⁹ Saviya Mawandiko Yakukile yawandikwe, "Alavya kwa untu, awenka wachiwa, wedi wakwe wikale mazuwa yose." ¹⁰ Chohile akumwinka mlimi mbeyu na nkande, nawenkeni nanywi mbeyu mkunga, na nazitende zihote, zikule na kuwenkani ulozo ulozize mo wedi wenyu. ¹¹ Chohile nawenkeni ugoli wa chila chintu mazuwa yose, chani wantu wamtunye Chohile kwachausa cha ntunyo zenyu wakuhokela kwa mikono yetu. ¹² Kwaviya ndima ino mkudamanyana ina ukuka siyo kugamba nayambize yakungwa ni wantu wa Chohile du, mna naho naileke wantu walozize wamhongeze Chohile. ¹³ Kulawana na uchinedi ukulagiswa ni ndima zenyu ino, wantu na wamtunye Chohile kwachausa cha uchinedi wenyu kwa Mbuli Yedi ya Kulisito mkweila, naho kwachausa cha wedi mkuwenka wowo na wantu wose. ¹⁴ Ivyo na wawalombezezeni nyuwe kwa moyo wose kwachausa cha wedi wa Chohile du awenkileni. ¹⁵ Chimhongeze Chohile kwachausa cha ntunyo yakwe heikulungwa.

Paolo agombela Ndimu yakwe

10 Miye Paolo mwenye yudya huwoneka siholola hatenda na nyuwe, mna wantu watuhu wagamba nogofya vidala hatenda hale na nyuwe, na wailani kwa mbazi na wedi wakwe Kulisito. ² Nawalombezani msekunogoha umo heza, kwaviya nina chinedi nadaha kutendesha mkali kwa wose wadya wakuchifanyanya kugamba chekala chimwili. ³ Chinedi chekala mwe isi, mna nkondo yetu siyo ya chimwili. ⁴ Kwaviya, viziha chikujezeza mwe nkondo yetu sivyo viziha vya mwe isi, mna ni nguvu za Chohile zikubalanga nchinga zose. Chabalanga milosi yose ya udanti ⁵ na chikagwisa chila nchinga ya wefenyi wikigwe kuhiga umanyi wa Chohile, chaguha fanyanyi zose na kuzitenda zimwive Kulisito. ⁶ Suwe chikala vyedi kukantila chila yumwenga hekwiwa, aho mkunga mlagise kugamba mwivisa chila chintu.

⁷ Nyuwe mwasinya mbuli kwa kuse du. Uneva eyaho mntu yoyose akufanyanya kugamba uyo ni ywa Kulisito, afanyanye naho kugamba suwe naswi niwa Kulisito saviya uyo eli ywa Kulisito. ⁸ Hata hegu songezekela mwe kweduvya mwa udyu udahi achinkile Zumbe, udahi wa kuwazenga na siyo wa kugwisa, hata ivyo sina usungu hata hadodo. ⁹ Sikunga mfanyanye kugamba naunga niwatise kwe zibaluwa zangu. ¹⁰ Mntu adaha kulonga, "Baluwa za Paolo zogofya naho zina milosi izamile, mna uyo mwenye akatenda hamwenga na suwe ni mntu asokele, na hata akalanga milosi yakwe ni saviya siyo chintu." ¹¹ Mntu akulonga ivyo na afanyanye kugamba yadya chikuwandika mwe baluwa umwo chihale, nayo nachitende umo chinanyuwe.

¹² Kwa vyovyose hachajeze kweika hegu kweliganya na wadya wantu wakwetogola wenye. Wantu wakwetenda wowo ni chihimo cha kwehima, na wantu kweliganya wenye kwa wenye, ni wahezi. ¹³ Mna suwe hacheduvise vitendese, kweduvya uko na kusigale mwe chiya chihimo cha ndima chinkigwe ni Chohile, ndima idya chikudamanyana kwenyu. ¹⁴ Hachiijinkile miha kwa kweduvya umo chezaga kwenyu. Suwe nachiwankongo kwiza kwenyu chikawegailani Mbuli Yedi ya Kulisito. ¹⁵ Elo, hachikweduvila ndima wadamanye watuhu kujinka chihimo chinkigwe, mna msuhi wetu ni kugamba uzumizi wenyu nawongezekela mwenyu kutimilana na kihimo aikiye Chohile. ¹⁶ Aho nachidahe kuilonga Mbuli Yedi ya Kulisito mwe si ntuhu, hale na nyuwe, na haitende mbuli ya kweduvya ndima wadamanye wantu watuhu hantu hatuhu.

¹⁷ Mna saviya Mawandiko Yakukile yawandikwe, "Mta kweduvya eduvye mwe yadya adamanye Zumbe."

¹⁸ Akuzumilwa suyo yudya akwetogola mwenye, mna yudya akutogolwa ni Zumbe.

Paolo na Wasigilwa Wadanti

11 Hegu mwani jijimize hadodo, hata uneva miye ni mhezi hadodo! Nijijimizani. ² Nawawonelani finju mna ni finju ya Chohile, kwa viya nyuwe mwi saviya chigoli ywedi nilombile kwa mgosi yumwenga du uyo Yesu Kulisito. ³ Mna nogoha kugamba, saviya yudya nyoka kwa fanyanyi zakwe za udanti kamdanta Hawa, fanyanyi zenyu zadaha kubalangwa niyo mwauleka uchumi wenyu wa chinedi kwa Kulisito. ⁴ Ivyo mntu yoyose akwiza na kuwagambila Yesu mtuhu siyo yudya chiwagambile, nyuwe mwa mhokela kwa mikono midi, hegu mwamzumila muye wivituhu na Muye Ukukile. Mbuli yedi ya Kulisito ivituhu na idya mhokele kulaila kwetu!

⁵ Mna sikufanyanya kugamba miye sihungukilwe ni chintu wananacho wakwetanga "wasigilwa wakulu." ⁶ Mafani miye ni mntu hemanyize kulonga, vino sivyo ivyo nili mo umanyi, mna kwa chila ulosi chilavyanywa kwenyu.

⁷ Miye silonga kwenyu Mbuli yedi ya Chohile sikunga kulihwa, nasinyanyahala chani niwenuleni nyuwe. Togolani, nasidamanyana masa? ⁸ Umo hadamanyana ndima mwenyu, nahalihwa ni wantu wa mabunga ya wazumile watuhu. Na henga akuhoka vyawo chani niwadamanyizeni nyuwe. ⁹ Umo nani hamwenga na nyuwe simwegamile mntu. Kwaviya awo walukolo wezile kulaila Makedoniya nawaninka saviya nendile haunga. Nahedimisa chani nisekuwegamilani kwa vyovyose viya, naho nanijendeleze kudamanyana ivyo. ¹⁰ Saviya chiya ichinedi cha Kulisito chili mndani mwangu, hahali mntu akunga anigubike umlomo mo kweduvya kuno hohose mwe si ya Akaya.

¹¹ Nalonga vino kwaviya sikuwaungani? Chohile kamanyana kugamba nawaungani! ¹² Nichei nadamanyana saviya hudamanyana haluse, chani nisekuwenka luhenyo wadya wakwetanga "wasigilwa wakulu" kulonda luhenyo, luhenyo lwa kweduvya kugamba hambwe

wadamanya ndima saviya suwe. ¹³ Kwaviya, awo ni wasigilwa wadanti, wadamanya ndima ya udanti wakweigiliza kugamba ni wasigilwa wa Kulisito. ¹⁴ Naho havikwehela, kwaviya hata Shetani mwenye ezigiliza kugamba ni mndima ywa kwembingu ywa ulangazi. ¹⁵ Ivyo siyo mbuli ya kwehelwa uneva na awo wandima wa Shetani wa kwegamba kugamba wandima wedi. Uhelo wawo nawenkigwe chiya chikuwagila kutimilana na ntendwa zawo.

Masulumizo ya Paolo ekale Msigilwa

¹⁶ Navuzagiza kugamba, mntu asekunifanyanya kugamba ni mhezi. Mna uneva mkafanyanya ivyo, niguhani enga mhezi, chani miyenami nitende na cha kweduvila hadodo. ¹⁷ Icho hulonga haluse sicho chiya anilagise Zumbe, mwe mbuli ino yo kweduvya, nalonga du enge mntu mhezi. ¹⁸ Kwaviya walozize weduvya kwachausa cha chimntu, miye nami naneduvye. ¹⁹ Nyuwe, mna umanyi, nivyo vikuleka mwa wajijimiza wahezi! ²⁰ Mwamjijimiza hata mntu akuwatendani watumwa, mntu akuwankonyani, mnta kuwadidimiza, mnta kuwabela, nakuwatowani moso. ²¹ Kwa soni nazumila kugamba suwe nachihwa.

Mna uneva kuna mntu yoyose akujeza kweduvila chintu, nagamba saviya mntu mhezi, miye nami siko-goha kweduvya. ²² Ivyo, wowo ni Waebulaniya? Hata miye nami ni Mwebulaniya. Ivyo, wowo ni Waizulaeli? Hata miye nami ni Mwizulaeli. Wowo ni welekwa wa Bulahimu? Hata miye nami ni mwelekwa ywa Bulahimu. ²³ Wowo ni wandima wa Kulisito? Hata miye nami nalonga ayo chichilalu ni mndima ywa Kulisito kujinka wowo. Miye sidamanya ndima ndala vitendese, sikala kwedijeleza nkanana zilozeze, sitoigwa nkanana zilozeze naho nanihaguhi nakubanika nkanana zilozeze. ²⁴ Nkanana shano sihutwa vibonko milongo mitatu na chenda. ²⁵ Sihutwa na bonkola nkanana ntatu, sitoigwa mayuwe nkanana imwenga, nkanana ntatu sivunikilwa ni meli mwe bahali hayeya mlanga mwa mazi, na umo hacheleza chilo chijima na kusinda msi mjima. ²⁶ Chila nkanana mwe ntambo nani mwe nkondo ya mabohwelo ya makolongo ya mazi, na nkondo za wanyama, na nkondo kulaila kwa Wayahudi weyangu na kulaila kwa wantu sawo Wayahudi, nkondo za kwe mizi, na nkondi za kumbago, nkondo za mwe bahali, nkondo kulaila kwa walukolo wa udanti. ²⁷ Sidamanya ndima na kusulumba, sicheleza sina ntongo nkanana zilozeze, sikala nasala na nchilu, siswesa nkande na kwikala mwe mpeho chimbwigili nkanana zilozeze. ²⁸ Ukaleka matuhu yalozize, chila zuwa nasinywa ni ndima za mabunga yose ya wazumile. ²⁹ Uneva mntu yoyose kalegela, miye nami si-legela, mntu yoyose akakozwamasa, miyenami naten-da na nkama.

³⁰ Haungwa neduvye, naneduvile kuhwa kwangu. ³¹ Chohile Tate ywa Zumbe Yesu zina dyakwe ditogolwe mazuwa yose kamanya kugamba sikulonga udanti. ³² Umo nendile Damesiki, mkulu ywa mzi, endaga hasi ha zumbe Aleta, nendile akaudima umzi wa Damesiki

chani anigwile. ³³ Mna sichulupuka mwe mikono yakwe, kwa kwingizwa mndani mwe gahu, niyo nase-lezewa kuse kujinkila luhenyo lwa chiwambaza.

Uwoni wa Paolo na Ugubulo

12 Neduvya, hata hegu haviwagile. Mna nanilongembuli za uwoni na ugubulo ninkigwe ni Zumbe. ² Simmanyanya mntu yumwenga mwa Kulisito, uyo kapwelwa kubula kwembingu mihiliom mlango na mine ijinkile. Simanyize hegu endaga eyuko chimwili hegu Chimuye, Chohile kavimanya. ³ Sivimanya kugamba mntu uyo atende chimwili hegu sicho chimwili, mna Chohile kavimanya, ⁴ enulwaga kubula kwe mpepo. Evaga mbuli hezikungwa kulongwa ni mntu. ⁵ Elo, naneduvile mwe mntu sauyo, naho siyo mwa yangu miye mwenye, mna kwa yadya yakulagisa usokezi wangu. ⁶ Hegu naungile kweduvya satendile mhezi hata hadodo, kwaviya nendile halonga chindedi ichodu. Mna saneduvye, sikunga mntu anifanyanyise mwe yadya akuwona na kwiva kulaila kwangu.

⁷ Mna chani nisekweduvisa kwachausa cha kuhokela ugubulo ulozize, sijelwa chintu chikunilumiza saviya mwiwa mo mwili wangu. Chintu icho ni saviya msigilwa ywa Shetani kwa kunitowa na kunichinda nisekweduvisa. ⁸ Simweila Zumbe nkanana ntatu kugamba mbuli inilawe. ⁹ Mna anigamba, "Wedi wangu uchinta, kwaviya udahi wangu wachinta mo usokezi wako." Elo nanetunyize usokezi wangu kwa chinyemi chilozeze, chani nguvu za Kulisito zikale mwangu. ¹⁰ Ivyo nazumila usokezi, na ubezi, na nkunto, na ubanasi na masulumizo, kwachausa cha Kulisito, kwaviya hasokela naten-da na nguvu.

Mbuli za Paolo kwa Wakolinto

¹¹ Sitenda mhezi, mna nyuwe mnikunkusa kutenda ivyo. Nyuwe mnitunye, kwaviya, hata hegu miye ni ywabule, kwa vyovyose miye sicho chintu kujinka awo "wasigilwa wa udanti." ¹² Mpituko na vilagiso na maula vikulagisa pwilili kugamba miye ni msigilwa vyadamanyikaga mwenyu kwa ujijimizi wose. ¹³ Namhungukilwa ni chibwani kujinka mabunga ya wazumile matuhu hegu kwaviya miye siwegamileni kunambiza? Ni lekeilani masa ayo.

¹⁴ Haluse sikala vyedi kwiza kwenyu nkanana ya katatu, na saniwenkeni nkunto. Kwaviya icho hulonda siyo ugoli wenyu, mna nyuwe wenye nivyo vikale welesi kuwaikiya wana wawo msuhi, na siyo wana wawaikiye welesi wawo. ¹⁵ Miye naunga kulavya nikanacho, hata kwelaviza imuye mwenye chani niwambize. Togolani, namnunge hadodo hambwe kwa viya miye nawaungisani nyuwe?

¹⁶ Elo, namzumile kugamba siwegamileni. Mna mafani mntu mtuhu nalonge, "Kwaviya Paolo ni mbala, kawadantani." ¹⁷ Togolani, miye siwakonyani kwa sila ya mntu yoyose ni msigile kwenyu? ¹⁸ Miye nasimlombeza Tito, niyo namsigila kwenyu na mlukolo ywetu mtuhu. Togolani, Tito niyo awakonyani? To-

golani, hammanyize kugamba suwe nachikalongozwa ni muye umwenga, na lujendo lwetu ni lumwenga?

¹⁹ Hegu mwafanyanya kugamba kubula vino haluse nachikegombela wenye. Mna, chalonga mbuli zino kwa Chohile, chikatenda chilungana na Kulisito. Mbuli zino zose, walukolo kwachausa cha kuwazenga nyuwe. ²⁰ Nogoha, ninase kuwabwilani mwe viya sikunga, nami navinunge nitende mwe viya hemkunga. Nogoha kwadaha kukalaila nkumbizi na finju na ulemanyi na uhigani na kulongana vihiye na kulongana kumpezo na kweduvya na lwasu mwenyu. ²¹ Nogoha aho hwizila ntambo ikwiza Chohile ywangu na nitende ningile soni kulongozi kwenyu, nami nanilomboleze kwa chausa cha walozize wadya wakoile masa mna haweile mo uzavu na tama zawo zihiye na ugonyi wadamanye.

Makanyo yakukomeleza na Ndamsa

13 Ino ni nkanana yangu ya katatu huwatalamkiani. Mawandiko yawandikwa, "Chila mbuli nailiganywe kwa ukuzi wa wantu waidi hegu watatu," ² Silongola ulodu, saviya vyendaga ntambo ya kaidi, haluse nalonga naho hatenda hale, wadya woseni wadamanye masa wakaleka kweila, naho wadya watuhu, hadya hwizila sanitende na mbazi. ³ Namwe-wonele wenye kugamba Kulisito alonga mndani mwangu. Kwenyu Kulisito hahwele, mna nguyakwe yadamanya ndima mgati mwenyu. ⁴ Elo hata hegu kasulumizwa mo usokezi, mna ekala kwa nguvu za

Chohile. Kwaviya suwe naswi chihwa mwa uyo, mna nachikale hamwenga na uyo kwa udahi wa Chohile kwa chausa chenyu.

⁵ Kwehimeni wenye muwone chindedi mna uzumizi. Kwehimeni nyuwenye. Togolani, hammanyize kugamba Kulisito Yesu emndani mwenyu? Siyo kwaviya mdunduga. ⁶ Mna nina msuhi kugamba nyuwe namanye kugamba suwe hachidunduge. ⁷ Suwe naswi chamlombeza Chohile msekudamanya wavu wowose, mna siyo chani chiwoneke wantu wahumile wavu, mna mdamanye yedi, hatahegu suwe chawoneka saviya wadunduge. ⁸ Kwaviya hachikudaha kuhiga uchindedi, udahi chinanawo ni wakujendeleza uchindedi. ⁹ Chelelwa kugamba suwe chihwa, mna nyuwe mna nguvu, elo chalombeza mtende watogile. ¹⁰ Elo nawawandikilani ibaluwa ino hatenda ni hale, chani habula uko kwenyu ninase kutenda mogofya kwenyu kwa kutimila udyo udahi aninkile Zumbe, udahi wa kuzenga na siyo wa kuchakula.

¹¹ Hakomeleza, walukolo, mwikale mpeho, mchume, tozani milosi yangu, mtende wamwenga, ikalani kwa utondowazi. Chohile ywa ungi na utondowazi na atende hamwega na nyuwe.

¹² Lamsanani kwa chilagiso cha ukuka. ¹³ Wantu wose wa Chohile kuno wawalamsani. ¹⁴ Wedi wa Zumbe Yesu Kulisito na ungi wa Chohile na umwenga wa Muye Ukukile, vikale na nyuwe wose.

WAGALATIYA

Ulongozi

Chitabu cha Wagalatiya chawandikagwa ni msigilwa Paolo (1:1). Ni baluwa Paolo awandike kwe bunga dya wamzumile Kulisito uko Galatiya mgati mwe chipindi cha 48-57AD. Wagalatiya mafani nendile ni wantu wakwikala Loma mkowa wa Galatiya. Wasomile hawamanyize aho Paolo neli umo awandikaga ibaluwa, mna yadahika mo mzi wa Efeso na Kolinto.

Paolo awandikaga kuwalanga Wakulisito, woseni Wayahudi na sawo Wayahudi, mwa mabunga dya wamzumile Kulisito uko Galatiya. Kawandika kuhiga mahinyo ya udanti yakugamba wakulisito waungwa watimile sigilizi za Wayahudi mwe Dilagano dya kale, vitendese kujelwa ngasu. Nahana fyo dya wantu mwa Wakulisito wakwitungwa Wayuda nawakaunga Wakulisito sawo Wayahudi wajelwe ngasu. Naho naweketangwa wauzi wa udahi wa wasigilwa wa Paolo. Paolo nakadima usigilwa wakwe kwa kulonga hadodo lugano lwakwe (1:11-2:14) na kudima Mbuli Yedi kwa kutambalisa kugamba wambulwa wadaha kuhokelwa du kwa uzumizi mwa Yesu Kulisito (2:16). Ni malailo ya wedi wa Chohile mna siyo mwe viya wantu wakudamanya.

Vimndani

Paolo akonga ibaluwa yakwe kwa kudilamsa bunga dya wamzumile Kulisito uko Galatiya (1:1-5).

Ukajika Paolo atambalisa hadodo mbuli zakwe zijinkile akadima uwagilwa mwe kuhinya na kulagisa kugamba kajeza kutimila sigilizi mna vyose havidahike (1:6-2:21).

Vikaheza atambalisa naho mwe ndima ya sigilizi na mbazi mwe ukombolwa (3-4).

Vikajika alavya malagizo madodo ya uhamwenga kwa wikazi wedi wa Chikulisito (5-6:10).

Paolo abindiliza ibaluwa yakwe kwa ndamsa na malombezi kwa Chohile kukumbuka kugamba kuhitulwa ni Chohile kutenda mntu mhya vyawagilisa kujinka sigilizi za kuse, saviya kujelwa ngasu (6:11-18).

1 Miye Paolo msigilwa sisigilwe ni mntu hegu udahi wa chimntu mna sisigilwa ni Yesu Kulisito na Tate Chohile amuyuse! ² Na walukolo wose wehamwenga na miye chayalamsa mabunga ya wazumile ya Galatiya.

³ Chawaungilani wedi na utondowazi kulaila kwa Chohile Tati yetu na Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

⁴ Kulisito elavyaga mwenye kwa chausa cha masa yetu kuligana na viya Chohile Tati yetu aungile, chani achambule mwe isi ino ihiye yahaluse, ⁵ Ukulu utende kwa Chohile mazuwa yose! Taile.

Hahana Mbuli Yedi ntuhu

⁶ Nehelwa kugamba msunguzisa kumwasa uyo awetangeni mwe wedi wa Kulisito, naho mwatongela ulosi wivituhi ukugambigwa ni Mbuli Yedi. ⁷ Chindedi hahana mbuli yedi ntuhu, mna kuna wantu wakuwazaganyani nakunga kuihitula Mbuli Yedi ya Kulisito.

⁸ Mna, suwe wenye hegu mindima ywa kwembingu, anawagambilani ulosi wesimile na Mbuli Yedi idya chiwagambileni, uyo naligitwe ni Chohile! ⁹ Saviya chalongaga, haluse nalonga naho, uneva mntu yoyose anawagambilani ulosi ukugambigwa ni mbuli yedi wesimile na Mbuli Yedi idya mhokele kale, uyo nalig-

itwe ni Chohile! ¹⁰ Haluse naunga ni waluvye wantu hegu Chohile? Hugu togola, naunga ni wawagile wantu? Uneva nendile nichei nawawagila wantu, satendile mindima ywa Kulisito.

Ivyo Paolo atendile Msigilwa

¹¹ Walukolo, naunga mmanye kugamba idya Mbuli Yedi nilongile suwo ulosi wa chimntu. ¹² Naho miye siihokele kwa mntu, naho sihinyigwe ni mntu, mna Yesu Kulisito nuyo anigubwile. ¹³ Mwiva ivyo nahekala aho nkongo, chipindi hatimila sila ya Chiyahudi ya kumtimila Chohile. Mmanya ivyo niwasulumizise wantu wamzumile Chohile na kuhikiliza kuwabalanga.

¹⁴ Miye, nasiwahuda wantu walozize we dikabila dyangu wa kamo dyangu, mo kutozesa kutimila sila ye Chiyahudi ya kumtimila Chohile. Hahikiliza kutoza mazwela ya wababa zetu.

¹⁵ Mna Chohile, kwa uwagilwa wakwe, anisagulaga umo sinati kwelekwa, na kunitanga kwa wedi wakwe, ¹⁶ nakawagilwa anibunkwile mwanawe, chani niwagambile wantu sawo Wayahudi. Mbuli Yedi ya Kulisito, aho sungile ulangilizi kwa mntu yoyose, ¹⁷ naho sitile Yelusalemu kwa wadya wanilongwele kutenda wasigilwa, mna naitaga komzi wa Alabiya, vikaheza

niyo nauya Damesiki. ¹⁸ Ize ijinke mihilimo mitatu, niyo naita Yelusalemu chani nilosane na Kefa nuyo Petulo, nekalaga kwakwe mazuwa mlongo na mashano.

¹⁹ Mna sidugane na wasigilwa watuhu ukaleka Yakobo, mvunawe dya Zumbe Yesu.

²⁰ Yano huwawandikilani ni chindedi Chohile ka-manya sikulonga udanti. ²¹ Hajika aho niyo naita mwe izisi za Siliya na Silisiya. ²² Mwa mazuwa ayo, miye mwenye samanyike mwa mabunga ya wamzumile Kulisito weyuko Yudeya. ²³ Ichu wamanyize ni chiya du wevile, "Mntu yudya endaga akachisulumiza aho nkongo, haluse awagambila Mbuli Yedi ya Kulisito yo uzumizi uduya endaga akajeza kuukoma." ²⁴ Elo, wamtogola Chohile kwa chausa changu.

Paolo alungana na wasigilwa watuhu

2 Ize ijinke mihilimo mlongo na mine, niyo naita vituhu Yelusalemu hamwenga na Banaba, niyo namguha Tito chaitanya. ² Naitaga uko kwaviya Chohile anigubuilaga. Niyo nawagambila pwilili awo vilongozi awodu. Siwagambila Mbuli Yedi nendaga halonga kwa wantu sawo Wayahudi chani nitende na chindedi kugamba ndima nadamanyaga hegu hudamany haluse ise kutenda ya bule. ³ Mna, Tito chendaga wose endaga ni Mgiliki hata uyo hakunduganywe kujelwa ngasu saviya chilagiso kugamba uyo ni mntu ywa Chohile. ⁴ Ulosi uno ulaila kwaviya kwendaga na walukolo wa udanti weingize chinyele, chani wazuze ulekelwa wetu chinanawo mo kulungana na Kulisito Yesu, wakaunga wachitende watumwa. ⁵ Hachiwetegeleze hata kujeza, chani ichindedi che Mbuli Yedi isigaile mwenyu mazuwa yose.

⁶ Mna kwa wadya wakutunywa kugamba ni vilongozi, hahana chintu chihya wongezeze mo ulosi wangu. Hegu wendaga vilongozi hegu bule, kwangu miye sicho chintu, kwaviya Chohile hakuhingiza mntu. ⁷ Mna niyo wamanya kugamba, Chohile kaninka ndima ya kulonga Mbuli Yedi kwa sawo Wayahudi saviya Petulo asigilwe kulonga Mbuli Yedi kwa Wayahudi. ⁸ Kwaviya, yudya amdahize Petulo atende msigilwa kwa Wayahudi, iviya nuyo anidahize nitende msigilwa kwa wantu sawo Wayahudi. ⁹ Naho Yakobo na Kefa na Yohana wendaga vilongozi weze wamanye Chohile kaninka wedi nidamanye ndima yesimile, niyo wachinka miye na Banaba mkono kulagisa ndala, chani suwe chite kwa wantu sawo Wayahudi, na wowo waite kwa Wayahudi. ¹⁰ Wachilombeza kugamba chaungwa chiwakumbuke wachiwa, miye nivyo nendaga na haungisa kudamany mbuli iyo.

Paolo amhiga Petulo uko Antiokiya

¹¹ Mna Kefa eze abule mo mzi wa Antiyokiya, nasimhiga kulongozi kwa wantu kwaviya chindedi na kabalanga. ¹² Aho wantu wasiku kulaila kwa Yakobo hewenati kwiza, Petulo nakazwela kudya hamwenga na wantu sawo Wayahudi. Mna, wantu wadya wasigilwe kulaila kwa Yakobo eze wabule, niyo enega na

kuleka kudya hamwenga na wantu sawo Wayahudi, kwa kogoha bunga dya wakulahiliza kujelwa ngasu.

¹³ Walukolo watuhu wa Chiyahudi wevanaga na Petulo mwe imbuli ino yo usongaganyi, hata Banaba naye niyo azaganywa nuwo usongaganyi wawo. ¹⁴ Mna, eze niwone kugamba ntendwa zawo haziligane nechindedi che Mbuli Yedi niyo namgamba Kefa kulongozi kwa wantu wose, "Uneva weye Myahudi watimila mbuli za wantu sawo Wayahudi, naho hukwikala saviya Myahudi! Kwambwani wawalahiliza wantu sawo Wayahudi wekale saviya Wayahudi?"

Wayahudi hamwenga na sawo Wayahudi wambulwa kwa uzumizi

¹⁵ Suwe, Chiwayahudi toti, naho suwe hachiwantu sawo Wayahudi wadya wakwitangwa wata masa! ¹⁶ Mna, chimanya kugamba mntu hakudaha kuwoneka ni ywedi kulongozi kwa Chohile kwa kutimila Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa, mna kwa kumzumila Yesu Kulisito. Suwe naswi chimzumila Kulisito Yesu chani chitendwe wedi kulongozi kwa Chohile kwa sila ya uzumizi kwa Kulisito naho suko kwa kutimila Sigilizi. Kwaviya hahana mntu yoyose nazumilwe kutendwa ywedi kulongozi kwa Chohile kwa kutimila Sigilizi iyo. ¹⁷ Haluse, uneva suwe wenye kwa kulonda kutendwa wedi kulongozi kwa Chohile kwa kulungana na Kulisito, na chiwoneka kugamba china masa, togola, nivyo kugamba Kulisito katenda mndima ywa masa? Bule hata kujeza! ¹⁸ Mna hegu nazenga chiya nikandule kale, ivyo nalagisa kugamba miye ni mbanasi ywa Sigilizi. ¹⁹ Kuligana ne Sigilizi iyo, miye sikala saviya sibani-ka, Sigilizi yenye inikoma, chani nikale kwa chausa cha Chohile. Miye ni saviya nasitundikwa hamwenga na Kulisito mo msalaba, ²⁰ haluse nekala, mna suyo miye naho, mna Kulisito ekala mndani mwangu. Wikazi uno hwikala haluse mo mwili nekala kwa uzumizi, uzumizi mwa Mwana ywa Chohile anungile hata kalavya ujima wakwe kwa chausa changu. ²¹ Miye sikulemela mbazi za Chohile. Uneva mntu atendwa awoneke ywedi kulongozi kwa Chohile kwa sila ya Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa, ivyo, Kulisito kabanika vya bule!

Sigilizi hegu Uzumizi

3 Nyuwe Wagalatiya, mwiwahezi! Ni yuhi awalogileni? Mbuli ya kusulumizwa kwa Yesu Kulisito mo msalaba yatamwilagwa pwilili saviya mwamwona umo hawagambilani. ² Naunga nimanye chintu chimwenga du kwenyu. Togolani, namhokela Muye wa Chohile kwa chausa cha kudamany vikungwa ni Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa, hegu kwa chausa cha kuiva na kuizumila Mbuli Yedi? ³ Togolani, mwi wahezi seivyo? Nyuwe mwakongaga kwa wambizi wa Muye wa Chohile, togolani, mwaunga haluse mkomeleze kwa nguvu zenyu za chiuntu? ⁴ Togolani, masulumizo yawabwileni nyuwe ni ya bule du? Havikudahika! ⁵ Chohile kawamemezani Muye wakwe na ku-

damanya mpituko mgati mwenyu kwaviya mwatoza Sigilizi, hegu kwaviya mweva na kuzumila Mbuli Yedi?

⁶ Mkauleni Bulahimu amzumilaga Chohile, Chohile naye niyo amzumila na kumwona ni ywedi kwakwe. ⁷ Mmanye kugamba wadya wata uzumizi awo nawo ni welekwa toti wa Bulahimu. ⁸ Mawandiko Yakukile yalagisaga mwe nkongo kugamba Chohile nawatende wantu sawo Wayahudi wazumilwe, naho Bulahimu agambilagwa Mbuli Yedi kugamba, "Kujinkila weye wantu wose nawajimbikwe." ⁹ Elo, wadya wazumile wajimbikwa saviya ajimbikwe Bulahimu azumile. ¹⁰ Mna wose wadya we mwe ntendwa za Sigilizi, wemwe ligito, kwaviya iwandikwa kugamba, "Kaligitwa chila mntu hekutoza na kudamanya yadya yose yawandikwe mwe chitabu che Sigilizi!" ¹¹ Ni pwilili kugamba Sigilizi haikudaha kumtenda mntu kuwoneka ywedi kulongozi kwa Chohile kwaviya, "Mntu akuwoneka ni ywedi kulongozi kwa Chohile nekale kwa uzumizi." ¹² Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa haikwegamila uzumizi, mna, "Mntu yoyose akudamanya saviya Sigilizi ikulagiza nekale kwa ntendwa izo." ¹³ Kulisito achikombolaga mwe ligito dya Sigilizi kwa kusulumila mo msalaba kwa chausa chetu, saviya mntu aligitwe ni Chohile, kwaviya iwandikwa, "Kaligitwa mntu yoyose atundikwe mwe mti." ¹⁴ Mbuli ino idamanywa chani kwa sila ya Kulisito Yesu udyo ujimbiko enkigwe Bulahimu uwabwile wantu sawo Wayahudi chihokele ndagano ya Muye kwa sila ya uzumizi.

Sigilizi na ndagano

¹⁵ Walukolo weyangu, naniwenkeni mligano mwe wikazi wa chila zuwa. Lagano inaikwa kwa cheliso hahana mntu akudaha kuchusa hegu kongezeza mbuli yoyose. ¹⁶ Ivyo, Chohile alavyaga ndagano kwa Bulahimu na lweleko lwakwe. Mawandiko hayawandikwe, kugamba alavyaga ndagano ziya, kwa welekwa wakwe, saviya wantu walozize. Mna yagamba kwa "lweleko lwako," Kugamba yumwenga, nuyo Kulisito. ¹⁷ Mbuli hunga nilonge ni zino, Chohile kadamanya kale lagano kwa sila ya cheliso. Naho Sigilizi ilaile mihilimo magana mane na milongo mitatu nyumani, haikudaha kusa hegu kubalanga cheliso chani ndagano yusike. ¹⁸ Hegu, ulisi wegamila Sigilizi haukdaha kutenda naho kwa ndagano mna Chohile amwinkaga jeleko Bulahimu kwachausa cha ndagano. ¹⁹ Elo, Sigilizi ni ya mbwani? Yaikagwa kulagisa wavu ni mbwani, kubula eze yudya mwelekwa ywa Bulahimu enkigwe idya indagano. Sigilizi yegalagwa ni mndima ywa kwembingu kwa mkono wa Musa endaga mwivanyi. ²⁰ Elo hegu mbuli yamlanga mntu yumwenga du hahaungwe mwivanyi, Chohile ni yumwenga.

Watumwa na wana

²¹ Togola, Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa haikwivana na ndagano za Chohile? Bule! Kwaviya, hegu yalaile Sigilizi ikudaha kwinkiza ujima kwa wantu elo

nachidaha kutendwa chiwoneke wedi kulongozi kwa Chohile kwa sila ya Sigilizi. ²² Mna, mawandiko yakukile yawandika kugamba isi yose yalongozwa ni masa, chani wadya wakuzumila wenkigwe chiya chilongigwe mwe ndagano kwa kumzumila Yesu Kulisito.

²³ Mna umo uzumizi hawinati kwiza, Sigilizi naichitenda saviya wafungwa, chikagoja uzumizi uwo ugubulwe. ²⁴ Ivyo, Sigilizi nendile ni mlezi ywetu kubula kwiza Kulisito chani kwa sila ya uzumizi chizumilwe ni Chohile. ²⁵ Mna kwaviya uzumizi ubula kale, suwe hachi mwe wamizi wa mlezi.

²⁶ Kwaviya nyuwe nyose mtenda wana wa Chohile kwa sila ya uzumizi mwa Kulisito Yesu. ²⁷ Nyuwe wose mbatizwe kwa kulungana na Kulisito mwikala saviya Kulisito mwenye. ²⁸ Ivyo, hahana vyesimile mwe Myahudi na Mgiliki mwe mtumwa na suyo mtumwa mwe mgosi na mvyele. Nyoseni mwi chintu chimwenga mo kulungana na Kulisito Yesu. ²⁹ Uneva nyuwe mwi wantu wa Kulisito, ivyo mwi welekwa wa Bulahimu, nanywi namhokele chiya Chohile aikiye ndagano.

4 Ivyo, nagamba, uneva mlisi achi mwana, hakwesima na mtumwa hata hegu ni mkulu mo ugoli wose. ² Mna emwe kulelwa ni walezi na wachimaila kubula mwe chipindi chikigwe ni tati yakwe. ³ Seivyo, suwe umo chichei saviya wana wadodo, nachiwatumwa wa vintu vina udahi vikulongoza mwe isi. ⁴ Mna chipindi chikigwe chize chichinte, Chohile amsigilaga Mwanawe elekwe ni mvyele, na kwikala mwe ulongozi wa Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa, ⁵ chani awakombole wadya wekalaga mo kulongozwa ni Sigilizi, katenda ivyo suwe chitendwe wana wa Chohile.

⁶ Kwaviya nyuwe mwi wanawe, Chohile kamsigila Muye wa Mwanawe mwe myoyo yenyu, Muye yudya akwila, "Aba" kugamba "Tate." ⁷ Ivyo, weye hwi mtumwa vituhu, mna mwana. Elo, uneva wi mwana, nauhokele yadya yose Chohile awaikiye wanawe.

Nkama ya Paulo kwa chausa cha Wagalatiya

⁸ Aho kale hemwinati kummanya Chohile namkasankanila milungu saviya watumwa, mna kwa kolwa siyo milungu chindedi. ⁹ Mna haluse, mummanya Chohile, hegu nigambe mmanywa ni Chohile, ni mbwani mwaviya naho vintu vihwele na vihunguke vikulongoza mwe isi, kwaivyo mwaunga kutenda watumwa naho? ¹⁰ Mchei mwatimilisa mbuli za mazuwa na miezi na misimu na mihilimo! ¹¹ Nogoha kugamba vyadahika ndima nidamanye kwa chausa chenye yaga vya bule!

¹² Walukolo weyangu naweilani mtende saviya miye, kwaviya hata miye sitenda saviya nyuwe. Hamnitendele wihi wowose. ¹³ Mmanya kugamba kulumwa kwangu nuko kuninkile luheno lwa kutenda na nyuwe na kuwagambilani Mbuli Yedi nkanana ya nkongo. ¹⁴ Hata hegu kulumwa kwangu na kutenda jezo kulu kwenyu, nyuwe hamnibeile hegu kuniwona chinyala, mna mnihokela saviya mndima ywa kwembingu ywa Chohile, hegu saviya Kulisito Yesu mwenye.

¹⁵ Mwendaga mkabwedesa, haluse kulaila mbwani? Kwaviya nadaha kuukula kugamba, uneva navikadahi-ka namng'ola ameso yenyu niyo mwaninkaga. ¹⁶ Elo, sitenda mnkondo ywenyu kwa chausa cha kuwagam-bilani chidedi?

¹⁷ Wadya wantu wakulagisa kugamba wawatumb-wazikilani mna siyo kwa wedi. Waunga wawasenteni na miye chani muwatumbwazikile wowo. ¹⁸ Ni vyedi kutumbwazikila mbuli zedi mazuwa yose, mna siyo du mwe chipindi miye nihamwenga na nyuwe.

¹⁹ Wanangu, saviya mvyele mta usungu ehaguhi na kwefungula akwangadika, seiviya nami nangadika kwa chausa chenyu, kubula aho namtende saviya Kulisito eli mndani mwenyu. ²⁰ Nahaungisa nitende na nyuwe haluse, nihitwile milongele. Kwaviya nengilwa ni nka-ma kwa chausa chenyu!

Mligano wa Hajili na Sala

²¹ Nigambilani, nyuwe mkunga kulongozwa ni Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa, Togolani! Hamkwiva Sig-ilizi ivyo ikulonga? ²² Kwaviya iwandikwa mwa Mawandiko Yakukile kugamba, Bulahimu endaga na wana waidi, yumwenga elekwe ni mkaziwe umtumwa, na uyumwenga elekwe ni mkaziwe alekeilwe. ²³ Mna yudya mwana elekwe ni mvyele umtumwa elekagwa saviya wantu wose wakwelekwa, mna yudya mwana ywa mvyele alekeilwe elekagwa kulawana na ndagano ya Chohile. ²⁴ Mbuli izo ni mligano, wavyele awo ni mligano wa malagano maidi, dya nkongo ni diya di-damanywe ko lugulu lwa Sinai, idyo dyamchmailaga Hajili na wanawe wakwelekwa ko utumwa. ²⁵ Elo Hajili aliganywa na lugulu lwa Sinai lwi mwe isi ya Alabiya, lukuligana na Yelusalemu ya haluse lwi mo utumwa hamwenga na wanawe. ²⁶ Mna Yelusalemu ya kwem-bingu ni saviya yudya mvyele alekeilwe uyo ni mami yetu. ²⁷ Kwaviya iwandikwa,

“Welelwe, weye hwine cheleko, weye hwikweleka, towa nchelejele naho tula lwasu weye hwimanyize usungu wa kweleka.

Kwaviya mvyele asigwe ni mgosi natende na wana walozize, kujinka mta mgosi.”

²⁸ Elo, walukolo weyangu nyuwe mwi wana wa ndagano saviya Isaka. ²⁹ Mna saviya amazuwa yadya yudya mwana elekagwa saviya wantu wose wakwelek-wa amsulumizaga yudya elekwe kwa udahi wa Muye wa Chohile, nivyo vikutendeka hata haluse. ³⁰ Mna Mawandiko Yakukile yagaze? Yagamba, “Mwingase umvyele umtumwa hamwenga na mwanawe, kwaviya mwana ywo mtumwa halisi hamwenga na mwana ywo mvyele alekeilwe.” ³¹ Elo walukolo, suwe hachi wana wa mvyele umtumwa mna chiwana wa mvyele alekeil-we.

Ulekeilwa mo kulungana na Kulisito

5 Kulisito kachinka ulekeilwa chani chisigaile mo ulekeilwa. Ivyo, mtogese naho msekwejela mwe

vifungo vyo utumwa. ² Tegelezani! Miye Paolo nawagambilani kugamba mnazumila kujelwa ngasu saviya chilagiso kugamba nyuwe mwi wamwenga wa wantu wa Chohile, Kulisito hawoneke kugamba ni chintu kwenyu. ³ Miye nawafundani naho kugamba chila mntu akuzumila kujelwa ngasu kwa chausa icho, atozese Sigilizi yose idya Chohile amwinkile Musa. ⁴ Ueva mwalonda kuzumilwa ni Chohile kwa sila ya kutoza Sigilizi, mwesenta na Kulisito, mwihale na wedi wa Chohile. ⁵ Kwetu suwe china msuhi wa kutendwa chiwoneke wedi kulongozi kwa Chohile. Chagoja kwa nkwinu mbuli iyo, kwa udahi wa Muye wa Chohile na kwa uzumizi. ⁶ Kwaviya kwa wadya wakulungana na Kulisito Yesu, kujelwa ngasu hegu kuleka kujelwa nga-su sicho chintu, chintu chikuwagila ni uzumizi uku-damanya ndima kwa ungi.

⁷ Namkajendeleza kudamanya vyedi! Ni yuhi awachindileni kutoza ichidedi? ⁸ Kulubunywa kuno hakukulaila kwa Chohile awetangeni nyuwe kutenda wantu wakwe. ⁹ Mmanyaka kasimo kano kagamba, “Ug-wadu mdodo du wagwadusa tonge dyose” ¹⁰ Nina chidedi mwa nyuwe mo kulungana kwetu na Zumbe, kugamba hamtende na mwalo wowose. Naho yoyose yudya akuwatendani mwagilwe nakantilwe.

¹¹ Walukolo weyangu uneva miye nichei nalonga mbuli ya kujelwa ngasu saviya chilagiso kugamba nyuwe mwi mgati mwa wantu wa Chohile, nimbwani nichei husulumizwa? Hegu natendile ivyo, wantu hawehizwe nukulonga kwangu kulanga msalaba wa Kulisito. ¹² Naviwagila awo wakuwatendani mwagilwe wefunte wenye.

¹³ Kwaviya nyuwe walukolo, namwitangwa chani mtende mlekeilwa, mna kulekeilwa kwenyu kuseku-tenda ni luhosa lwa kutongela tama zihye zimndani mwenyu, mna sankanilani kwa kunga. ¹⁴ Kwaviya Sig-ilizi yose ichinta mwe lagizo dimwenga, “Munge mnya-wo saviya ukweunga mwenye.” ¹⁵ Mna mneva mnalumana na kutafunana saviya makala, kaulisani mnase kubalangana wenye kwa wenye!

Kulongozwa ni tama zihye hegu kulongozwa ni Muye wa Chohile

¹⁶ Ivyo, nagamba vino, lujendo lwenyu na lulon-goze ni Muye Akukile, mkajika hamtimile naho tama zihye zimndani mwenyu. ¹⁷ Kwaviya, tama zihye zimn-dani mwenyu zahigana na viya Muye Akukile akunga na Muye wahigana na tama zihye zi mdani mwenyu, kwaivyo zino zahigana kwa chausa icho hamkudaha kudamanya viya mkunga. ¹⁸ Mna uneva mkalongozwa ni Muye Akukile, hamlongozwe ni Sigilizi idya Chohie amwinkile Musa.

¹⁹ Ivyo, ntendwa zikulawana na tama zihye za mwili zimanyika, nazo ni zino, ugonyi na ntendwa za uzavu na uchilanga na kulongozwa ni tama zihye zimndani mwenyu, ²⁰ Kuvikila matukulu, na usai na unkondo na nkumbizi na finju na maya na ubafu na kusentana na mabunga ya kuhigana, ²¹ chisetama na ukozi na ngasu zimemile ukozi na uchilanga na mbuli zikwinga saizo,

nawafundani vituhu saviya nihezize kuwafundani, wantu wakudamanya mbuli seivyo. Hawatende na hantu mo Useuta wa Chohile.

²² Mna ulailo wa kulongozwa ni Muye Akukile ni ungi, chinyemi na utondowazi na ujijimizi chisekwesekwe na wedi na uzumizi, ²³ kuhola na kwelongoza mwenye. Hahana sigilizi ikudaha kuhiga mbuli izo. ²⁴ Mna wantu wa Kulisito Yesu wasulumiza wihi wimndani mwawo hamwenga na tama zihye za chila namna. ²⁵ Ueva Muye Akukile kachinka ujima ivyo nachilongozwe nuyo Muye. ²⁶ Chisekweduvya, na kuchokolesana na kudilana finju.

Damanyani yedi kwa wantu wose

6 Walukolo weyangu, ueva mnamuwona mntu katasanya, nyuwe mkulongozwa ni Muye mfun-denii mntu uyo kwa chimuye vihoile, mna damanyani ivyo kwa mpalahole, kuno mkasinyisa mnase kujezwa. ² Ambizanani, mwe ivyo mwaichintiza sigilizi ya Kulisito. ³ Ueva mntu akwewona kugamba ni chintu mna uyo sicho chintu, edanta mwenye. ⁴ Mna chila mntu nahime ntendwa zakwe mwenye, naho natende na luhosa lwa kweduvya yeye mwenye, mna asekweliganya na mntu mtuhu. ⁵ Kwaviya chila mntu nenule mzigo wakwe mwenye.

⁶ Mwanampina atende ndala na mhinya ywakwe mwe mbuli zedi zose ananazo.

⁷ Msekwedanta, Chohile hakusezigilwa, kwaviya chochose mntu na ahande nicho akunga alozole.

⁸ Kwaviya uyo akuhanda mwe kubwedeza tama zihye zimndani mwakwe, nalozole ubanasi, mna uyo akuhanda kwa kubwedeza Muye Akukile, nalozole uji-

ma wa mazuwa yose. ⁹ Naho, chisekufachevu kudamanya yedi, kwaviya hachinafilechevu, nachilozole ulozo mwe chipindi chakwe. ¹⁰ Ivyo, hadya chichei na luhenyo chidamanye yedi kwa wantu wose, vitendese kwa walukolo wetu wazumile hamwenga na suwe.

Fundo dya udumo na ndamsa

¹¹ Kaulani viya niwandike kwa mwandiko mkulu kwa mkono wangu mwenye! ¹² Wadya wakunga wawoneke ni wedi kwa mbuli za mwili, nawo wakunga wawalihilizeni nyuwe mjelwe ngasu saviya chilagiso kugamba nyuwe mwi wantu wa Chohile, wadamanya ivyo chani wenege kusulumila kwa chausa cho msalaba wa Kulisito mwambula. ¹³ Kwa viya hata awo wenye wajeligwe ngasu saviya chilagiso kugamba awo ni wantu wa Chohile hawakuitimila Sigilizi idya Chohile amwinkile Musa, mna waunga nyuwe mjelwe ngasu, chani weduvye mwe mili yenyu. ¹⁴ Mna miye saneduvye mwe chintu chochose mna umsalaba wa Zumbe dyetu Yesu Kulisito, kwaviya kwa sila yo msalaba uwo mbuli za mwe isi zibanika kwangu, miye nami sibanika mwe mbuli za mwe isi. ¹⁵ Kujelwa ngasu hegu kuleka kujelwa ngasu sicho chintu, mna chintu chikungigwa ni kutenda chumbe chihya. ¹⁶ Na wose wakutimila mahinyo yano, nawaungilani utondowazi na mbazi za Chohile zitende hamwenga na wantu wose wa Izulaeli wantu wa Chohile.

¹⁷ Elo haluse, mntu yoyose asekitumbwagiza naho, kwaviya nkovu zimo mwili wangu ni kwachausa cha Yesu.

¹⁸ Walukolo, wedi wa Zumbe dyetu Yesu Kulisito wikale na nyuwe. Taile.

WAEFESO

ULONGOZI

Baluwa kwa Waefeso yawandikagwa chalumwe na baluwa kwa Wakolosai mo mhilimo wa 60 AD. Awandike etambalisa mwenye ni msigilwa Paolo (1:1). Wasomile walozize wazumila kugamba Paolo awawandikilaga Waefeso hata hegu kaswesa ndamsa za chimntu ziwoneke mwa Wakolosai. Vyadahika luhosa ulo nulo lungigwe lujenyele mgati mwa mabunga masiku ya Wazumile Kulisito mwe ntendele izo. Iviya Paolo atambalisa kugamba endaga mwe chifungo umo akawandika ibaluwa (3:1, 4:1, na 6:20). Paolo egalaga ibaluwa na Titiko mwe ntambo yawo kutalamkila bunga dya wamzumile Kulisito uko Efeso (6:21-22).

Efeso wendaga mzi ukulise na wikalo mkulu wa Walumi mwe ntendele za mgati mwe isi ya Asiya. Efeso wendaga mzi umanyikise kwa nyumba za kuvikila na kudamanya milungu ya Chigiliki ikwitangwa Atemi (Ntendwa 19:23-31). Bunga dya wamzumile Kulisito uko Efeso dyakongaga kwa nguvu mna nyumani niyo dyahola (ugubulo 2:1-7).

Paolo atambalisa mwe nusu ye baluwa ino ivyo Chohile asagule wantu wakwe na kuwambula kulaila mwa masa yawo kujinkila Yesu Kulisito. Aliganya bunga dya wamzumile Kulisito enga mwili na Kulisito enga mtwi saviya zengo na Kulisito enga yuwe kulu dya hempembe. Mwe nusu ya kaidi ye chitabu chakwe Paolo alavya malagizo ya wikazi wa Chikulisito.

Vimndani

Mwe sula ya 1:1-2 Paolo etambalisa mwenye na kuwalamsa Waefeso.

Ukajika atambalisa umbuya wa bunga dya wamzumile Kulisito na Kulisito (1:3-3:21).

Ukajika Paolo awandika ivyo wakulisito wakugwa wekale (4:1-6:20).

Uhelo Paolo alavya utapita wa kubindiliza.

1 Miye Paolo, msigilwa ywa Kulisito Yesu, mweviya Chohile aungile, nawawandikilani nyuwe wantu wa Chohile uko Efeso, mwiwakanuni mo kulungana na Kulisito Yesu. ² Chawaungilani wedi na utondowazi kulaila kwa Chohile Tati yetu na Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

Ujimbiko wa Chimuye mwa Kulisito

³ Atogolwe Chohile ise dya Zumbe ywetu Yesu Kulisito! Achijimbike majimbiko yose ya chimuye kwembingu kwa sila ya kulungana kwetu na Kulisito. ⁴ Umo isi hainati kumbwa, Chohile kachisagula chitende wantu wakwe kwa sila ya kulungana kwetu na Kulisito, chani chitende wakukile na hewena lema kulongozi kwakwe. Kwa chausa cha ungi wakwe, ⁵ Chohile aungaga kale kukongela nkongo kuchizumila suwe kutenda wanawe kwa sila ya Yesu Kulisito. Adamanyaga ivyo kwa kunga kwakwe. ⁶ Elo, chimtogle Chohile kwa chausa cha wedi wakwe mkulu achinkile bule kwa sila ya Mwanawe akunga! ⁷ Kwa sila ya sakame ya Kulisito, suwe chilekeilwa, nuko kugamba masa yetu yasuntwa. Vino Chohile kalagisa ulozo wa wedi wakwe, ⁸ kachinkisa

Kwa ubala na umanyi wose. ⁹ Chohile kadamanya chiya aungile, niyo achigambila mzungu wakwe wefi-

size, udy aungaga aujese kwa sila ya Kulisito.

¹⁰ Mzungu udy ukunga uchinte kwa chipindi chikigwe, waunga kuchisanya vyumbe vyose vikutenda, kwembingu na mwe isi, vikale mwe ulongozi wa Kulisito.

¹¹ Chohile kadamanya chila chintu kutongela mzungu na kunga kwakwe. Uyo kachisagula kwa sila ya kulungana kwetu na Kulisito, chani chitende wantu wakwe. ¹² Elo, suwe chilongole kutenda na msuhi mwa Kulisito, chitogole ukulu wa Chohile!

¹³ Nyuwe nanywi, namuwiva ulosi wa chindedi nuko kugamba Mbuli Yedi iwegaileni wambulwa, niyo mwamzumila Kulisito, Chohile naye awafamikaga kwa kuwenka yudya Muye Ukukile agambaga nawenke, chani mlagise kugamba nyuwe mwi wakwe. ¹⁴ Uyu Muye ni ukombola wa kuhokela yadya yose Chohile alongaga ni ulisi wa wantu wakwe, mbuli ino yachilongela kugamba Chohile nawakombole vitendese wadya awakwe wose. Chiutogole ukulu wakwe.

Malombezo ya Paolo

¹⁵ Kwa ivyo, kukongela nize nive uzumizi wenyu kwa Zumbe Yesu, na kuwaunga kwenyu wantu wa Chohile wose, ¹⁶ silekile kumhongeza Chohile kwa chausa

chenyu. Nawakumbukani mwa malombezo yangu, ¹⁷ namlombeza Chohile ywa Zumbe dyetu Yesu Kulisito, Tate mta ukulu, awenkeni muye wakwe chani mtende na ubala na ugubulo mdahe kumanya vyedi. ¹⁸ Namlombeza Chohile aigubule imyoyo yenyu mdahe kumanya udyu msuhi awetangileni no ukuka mkulu wa yadya nawalisi wantu wakwe, ¹⁹ mdahe kumanya ivyo udahi wakwe wili mkulu vitendese kwetu suwe chikuzumila. Udahi uwo ukudamanya ndima mndani mwetu waligana na nguvu yakwe nkulu itendese, ²⁰ imuyuse Kulisito, niyo amwika ntendele ya kulume hantu ho uzumbe kwembingu. ²¹ Uko Kulisito natende chilongozi ywa maseuta wose, wata uzumbe wose, wata nguvu wose na udahi wose na mlanga mwe chila zina dya mntu hegu mpepo ikudaha kutenda mwe isi ino na mwe isi ikwiza. ²² Chohile kamwinka Kulisito Uzumbe mwe bunga dya wazumizi dyose na kumtenda mkulu ywa vintu vyose. ²³ Bunga dya wazumile ni mwili wa Kulisito, na uhelo wakwe ni yudya akukomeleza vintu vyose chila hantu.

Kulaila mwe file kubula koujima

2 Nyuwe namwisaviya wabanike chimuye kwa chausa cha wavu na masa yenyu. ² Mwendaga mkekala kutimila vihiye vya mwe isi ino, niyo mwatenda mwamtimila mkulu ywa mpepo wata udahi wo ulanga, mpepo zikutenda maseuta wa wantu hewekumwiva Chohile. ³ Suwe naswi chose nachi saviya wowo nachikala kutimilana na tama zetu ze isi na kudamanya du mbuli ziya zikuwagiza mili na umanyi wetu. Suwe saviya wowo, chikolwa chiwagilwa ni maya ya Chohile.

⁴ Mna Chohile ni mta mbazi ziloize. Kachungisa. ⁵ Hata hegu nachibanika chimuye kwa chausa cha masa, kachitenda wajima hamwenga na Kulisito, kwa mbazi za Chohile nyuwe mwambulwa. ⁶ Kwa kuhangana na Kulisito Yesu, Chohile nakachuyusa hamwenga na uyo, kachitenda chikale hamwenga na uyo kwembingu. ⁷ Nivyo aungile kuwalagisa uko kukwitwa ukulu ukulise wa mbazi zakwe achinkile kwa chisekwesekwe mo kulungana kwetu na Kulisito Yesu. ⁸ Kwaviya kwa mbazi za Chohile mwambulwa kwa sila ya uzumizi. Mbuli ino haikulawana na nyuwe wenye, mna ni jeleko dya Chohile. ⁹ Naho haikulawana na ntendwa zenyu wenye, mntu anasekweduvya. ¹⁰ Suwe chivyumbe vyakwe Chohile, na kwa kulungana na Kulisito Yesu kachumba kwa kwikala wikazi wa kudamanya yedi achikiye chiyadamanye.

Umwe mwa Kulisito

¹¹ Elo, Kumbukani aho kale nyuwe kwa kolwa mwendaga wantu wa si ntuhu, mkwitangwa, "hewejeligwe ngasu" ni wadya wakwetanga, "wajeligwe ngasu," ivyo vyadamanywa mwe mili yawo kwa mikono ya wantu, kulagisa kugamba ni wantu wa Chohile. ¹² Naho kumbukani, chipindi chiya nyuwe nahamummanyize Kulisito. Namwesimana na wantu wa Izulaeli naho

nahemwi wantu wasagulwe ni Chohile. Nahemwimuli mwe malagano yadya alongaga. Nahemwina msuhi naho saviya wantu hemwimanyize Chohile hano he isi. ¹³ Nyuwe namwihale, mna vino haluse, kwa kulungana kwenyu na Kulisito Yesu, mwihajihi kwa sila ya sakame ya Kulisito. ¹⁴ Kwaviya Kulisito mwenye kachigaila utondowazi kwa kuwatenda Wayahudi na sawo Wayahudi kutenda wamwe. Kwa kuulavya ntambiko umwili wakwe mwenye kausa unkondo mgati mwawo nawikale saviya chiwambaza nachikawapagula na kuwatenda wasekwivana. ¹⁵ Nakausa idya isigilizi hamwenga na miko yakwe, chani kulawana na nkolo izo mbili aumbe lukolo lumwenga luha mo umwe ivyo vigale utondowazi. ¹⁶ Kulisito kausa unkondo wawo kwa kubanika mo msalaba, niyo alunganya nkolo izo zitende saviya mwili umwenga na kuziivanya na Chohile. ¹⁷ Ivyo, Kulisito nakeza akalonga mbuli zedi za utondowazi kwenyu nyuwe wantu sawo Wayahudi mwendaga hale na Chohile, na kwa wayahudi wadya wendaga haguhi na Chohile. ¹⁸ Kwa sila yakwe, suwe chose Wayahudi na sawo Wayahudi, china uwagila wa kumwitila Tate mwe muye umwe.

¹⁹ Elo, nyuwe hamwi wajeni naho, hegu wakuse. Nyuwe mwi wakaya hamwenga na wantu wa Chohile, naho ni wantu wa lukolo lwa Chohile. ²⁰ Nyuwe naho mwi saviya zengo mwe msingi wikigwe ni wasigilwa na wawoni, naye Kulisito Yesu mwenye nuyo ekale saviya yuwe dya mwe mpembe dikusinyiswa kutoza idizengo dyose. ²¹ Uyo nuyo akudilunganya zengo dyose na kudikuza ditende nyumba ikukile kwa chausa cha Zumbe. ²² Mo kulungana na Kulisito, nyuwe naywi mwazengwa hamwenga na wose watuhu, mtende wikazi wa Chohile kwa sila ya muye wakwe.

Ndima ya Paolo kwa sawo Wayahudi

3 Elo, miye Paolo, mfungwa kwa kumsankanila Kulisito Yesu, kwa chausa chenye nyuwe sawo Wayahudi, namlombeza Chohile. ² Ichindedi mwiva viya Chohile anifile mbazi, niyo aninka ndima yadamanya kwa chausa chenye. ³ Chohile kanigubwila mzungu wakwe wefisize. Mbuli ino siilonga hadodo mwe baluwa, ⁴ nanywi mkasoma mbuli zangu nammany viya humanya mzungu wa Kulisito wefisize. ⁵ Aho kale wantu hawagambilwe vyefiso ivyo mna haluse Chohile kawagubwila wasigilwa na wawoni wakwe wakukile kwa sila ya Muye Ukukile. ⁶ Chefiso chenye ni chino kwa sila ya Mbuli Yedi ya Kulisito wantu sawo Wayahudi wahokela ntendele yawo hamwenga na Wayahudi mwe udyu ujimbiko wa Chohile wowo ni vitago vyo mwili udyu, naho watenda hamwenga mwe viya alongaga Chohile, adamanye Chohile kwa sila ya Kulisito Yesu.

⁷ Miye sitendwa mndima ywa Mbuli Yedi ya Kulisito kwa ntunyo ya mbazi za Chohile, aninkile mpituko za udahi wakwe. ⁸ Miye ni mdodo kujinka wantu wose wa Chohile mna kaninka mbazi zakwe, chani niwagambile wantu sawo Wayahudi ugoli wakwe Kulisito hewikuhimika, ⁹ naho niwagambile wantu wose vyedi

viya umzungu ukuchinta, udyo wafiswaga mwa Chohile kukongela chikale, mumbi ywa vintu vyose, ¹⁰ chani haluse, kwa sila ya wazumizi wose mwa Kulisito, maseuta na wose wata udahi wakutenda kwembingu wabunkule umanyi wa Chohile wihengi. ¹¹ Chohile adamanyaga imbuli iyo kutimilana na kunga kwakwe kwa mazuwa yose adamanye kwa sila ya Kulisito Yesu Zumbe dyetu. ¹² Elo mo kulungana kwetu na Kulisito na kwa kumzumila hechina woga kubula mwa meso ya Chohile hechina nkama ya kulemelwa. ¹³ Elo nawalombezani kwa Chohile msekufa chevu kwa viya masulumizo hwinkwa ni kwa ukuka wenyu.

Kunga kwa Kulisito

¹⁴ Elo namfikila madi Tate kumlombeza, ¹⁵ uyo nuyo nkongelo ya nkolo zose mwe isi na kwembingu.

¹⁶ Namlombeza Chohile, vikuligana na ugoli wa utondowazi wakwe, awenkeni kwa udahi wa Muye wakwe, nguvu ya kutenda mtoge mndani mwenyu, ¹⁷ uyo Kulisito akwikala mwe myoyo yenyu kwa uzumizi. Namlombeza chani mtende na maizi na msingi mwe ungi, ¹⁸ vinatende mdahe kumanya hamwenga na wantu wose wa Chohile viya kunga kwa Kulisito kukwenela kwa wangalamu na utali, kwa chimo na lwina. ¹⁹ Naho mmanyane kunga kwa Kulisito kujinkile umanyi wose, mchintise saviya Chohile eli.

²⁰ Elo, Chohile uyo kwa nguvu yakwe ikudamanya ndima mndani mwetu, adaha kudamanya mbuli zikulise zikujinka chikudaha kulombeza hegu kufanyanya. ²¹ Atunye mwe nyumba nkulu ya Chohile na mwa Kulisito Yesu, mwe vyeleko vyose kwa mazuwa yose! Taile

Umwe mo mwili wa Kulisito

4 Elo, miye mfungwa kwaviya namdamanyiza Zumbe, naweilani mwikale wikazi ukuligana nevyo mwitangilwe. ² Mnyanyahale mazuwa yose, mtende wahoile na wata kugoja, mijimizane wenye kwa wenye kwa kungana. ³ Hikilizani kwika umwe ukwigalwa ni Muye Ukukile kwa kwika utondowazi ukuwaikani hamwenga. ⁴ Kuna mwili umwenga wa Kulisito na Muye Ukukile umwenga, saviya msuhi mwitangilwe ni Chohile ni umwenga. ⁵ Kuna Zumbe yumwenga na uzumizi umwenga na ubatizo umwenga. ⁶ Kuna Chohile yumwenga na Tati ywa wose, yudya ekulanga kwa wose atenda ndima mwe wose na emwe wose.

⁷ Naho chila yumwenga ywetu kenkigwa wedi kuligana na viya aungile Kulisito kumwinka. ⁸ Saviya viwandikwe, "Eze enuke kulanga kwembingu vitendese, kaguha mateka, naho kawenka wantu ntunyo". ⁹ Elo, ikagambigwa "Nakenuka kulanga", nivyo mbwani? Vikulongwa nikugamba nkongo nakasela kubula hasi vitendese he isi. ¹⁰ Ivyo uyo aseile hano he isi nuyo aitile kulanga kwezimbingu zose chani achintize vyose. ¹¹ Nuyo awatendile watuhu watende wasigilwa watuhu wawoni, na watuhu walonga Mbili Yedi ya Kulisito na

watuhu watende wadima wazumizi na wahinyi.

¹² Kadamanya ivyo kuwaika vyedi wantu wa Chohile kwandima ya kusankanila, chani mwili wa Kulisito uzengwe. ¹³ Ivyo chose chiubwile umwenga wo uzumizi wetu na kumanya Mwana ywa Chohile, chitende wantu wakwile, chikale saviya Kulisito mwenye. ¹⁴ Ivyo hachitende saviya wana wadodo naho, saviya ngalawa chikadulwa na kufiliswa uko na uko kwa chila mpeho ya mahinyo ya udanti, wantu wadanti wakuphanya chani wawazaganye wantu watuhu kwa ubala. ¹⁵ Mna chikalonga ichindedi kwa ungi, nachikule mwe mbuli zose kubula kutenda saviya Kulisito, uyo ni mtwi. ¹⁶ Kwa ulongozi wakwe, vitago vyose vya mwili vyatozana hamwenga kwa nyuje zakwe zose, ivyo chila chitago chadamanya ndima yakwe viya vikunga, mwili wose wakula na kwezenga mwe ungi.

Wikazi mhya mwa Kulisto

¹⁷ Elo kwa zina dya Zumbe, nawafundani vino msekwikala naho saviya wantu hawemmanyize Chohile, wakutumila fanyanyi zawo za bule, ¹⁸ na wata fanyanyi zijeligwe chiza. Wantu wano hawatende hamwenga mo ujima ukwigalwa ni Chohile, kwaviya wowo ni wachezi naho wata myoyo midala. ¹⁹ Hawana soni hata kujeza nawo wejela mwe mbuli za chihezi naho hawakudaha kwechinda kudamanya mbuli zose zihye nakungisa vilozize.

²⁰ Mna nyuwe hamhinile ivyo mwa Kulisito ²¹ Ni chindedi kugamba namwiva vyedi mbuli za Yesu, naho mhinywa vikumlanga yeye ichindedi chimwakwe. ²² Elo lekani lujendo lwenyu lwe nkongo saviya mntu akuhambula suche, ludyu lo untu wenyu wa kale lwendile lukawabindani kwa tama zakwe zikudanta. ²³ Kweikeni uhya mwe myuye yenyu na mwezifanyanyi zenyu. ²⁴ Mtende na untu uhya saviya akuvika suche mpya, aumbigwe kwa mligano wa Chohile ukwelagisa mwe wikazi wedi na utondowazi.

²⁵ Elo, lekani udanti! Chila yumwe amgambile mzumizi mnyawe chindedi kwaviya chila yumwe ywetu ni chitago cha mwili wa Kulisito. ²⁶ Uneva mkehiwa msekuzumila maya yenyu yawatende mdamanye masa, naho msekwikala na maya kubula zuwa dikaswa. ²⁷ Msekumwinka Mwavu luhenyu. ²⁸ Mbavi asekubawa vituhu, mna ni vyedi ahikilize kudamanya ndima yedi kwa mikono yakwe atende na chintu cha kumwambiza mchiwa. ²⁹ Mbili zihye zisekujeza kulaila mwe milomo yenyu, mbuli zenyu zitende zedi zikuwazenga watuhu, chani ziwambize wakuwetegelezani. ³⁰ Mse kumjela chinyulu Muye Ukukile ywa Chohile, kwa uyo mfamikwa kubula zuwa dya kukombolwa. ³¹ Elo, lekani kulemana na wihi na maya na lwasu na mahuluto. Lekani chila wihi! ³² Mtende na moyo wedi na kufilana mbazi na chila yumwe na amlekeile mnyawe saviya Chohile akuwalekeila nyuwe mwa Kulisito.

Wikazi mo Ulangazi

5 Ivyo, mtimilizeni Chohile, kwaviya nyuwe mwi wanawe akunga. ² Mwikale mwe ungi saviya Kulisito achungile na kulavya ujima wakwe kwa chausa chetu kelavya mwenye saviya jeleko na lavyo dya koka dina mpofa ina mhempe ikumuwigila Chohile.

³ Kwaviya nyuwe mwi wantu wa Chohile, ivyo uchilanga, uzavu wowose udyo hegu ubafu visekujeza kulongwa mwenyu hata hadodo. ⁴ Naho milosi ikujela soni, ya uhezi hegu uhungu, yose ayo haiwagilwe kwenyu milosi ya kumtologa Chohile niyo iwagilwe. ⁵ Mmanye chindedi kugamba mjenda uyaga yoyose hegu mwavu hegu mwihhi, wihi waligana na kuvikila tukulu, hegu mntu yoyose esaivyo hatende na ulisi mo useuta wa Kulisito na Chohile.

⁶ Msekuzumila kudantwa ni mntu kwa milosi ya chizezi kwaviya, kwa chausa cha mbuli saizo maya ya Chohile yawezila wose wakulemela kuzumila. ⁷ Elo, msekuhangana hamwenga nawo. ⁸ Umo kale nyuwe mwendaga mwe chiza, mna haluse nyuwe mwi mwe ulangazi kwa kulungana na Zumbe. Ikalani saviya wana wa mo ulangazi, ⁹ kwaviya malailo ya ulangazi ni wedi na uwagilwa na chindedi. ¹⁰ Jezani kumanya yadya yakumuwigila Zumbe. ¹¹ Msekwehanga na mbuli zihye za mwechiza, mna ikani pwilili. ¹² Mbuli zikudamanywa kwa chinyele ni soni hata kuzilonga. ¹³ Mna mbuli ziya zikulangazwa ni ulangazi zatenda pwilili, chindedi chakwe chagubulwa, ¹⁴ naho chila chikuwoneka chilangazizwa. Nivyo vikuleka "Inuka weye ugonile, uyuka, Kulisito naye nakulangaze."

¹⁵ Elo, msinyise ivyo mkwikala, Msekwikala enga wachezi, mna saviya wata umanyi. ¹⁶ Jesani vyedi luhenyo mnanalo kwaviya mazuwa yano yaiha. ¹⁷ Elo, msekutenda wahezi, mna mmanye ungi wa Zumbe.

¹⁸ Msekukolwa kwaviya namdamanye mbuli hemwimanyize, mna mlongozwe ni Muye Ukukile. ¹⁹ Longani kwa milosi ya chitabu cha Zabuli, mchemeleni Zumbe nchemo za Zabuli kwa kuhongeza mwe myoyo yenyu. ²⁰ Mhongezeni Chohile Tate kwa chila chintu mazuwa yose kwa chausa cha yose, kwa sila ya zina dya Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

Wikazi wedi wa Wavyele na Wagosi zawo

²¹ Mwivane wenye kwa wenye kwa kumtunya Kulisito.

²² Wavyele waweve wagosi zawo enga kumwiva Zumbe. ²³ Kwaviya mgosi ana useuta mwa mkaziwe, enga viya Kulisito eli na uzumbe mwe wadya wamzumile Kulisito naye mwenye ni Mhonyi ywa wamzumile Kulisito, awo ni mwili wakwe. ²⁴ Enga viya wadya wamzumile Kulisito wakumwiva Kulisito, saivyo wavyele waweve wagosi zawo mwe mbuli zose.

²⁵ Nyuwe wagosi, waungeni wavyele wenyu enga viya Kulisito awaungile wamzumile, kelavya ujima wak-

we kwachausa cha ivyo adyungile, ²⁶ atendaga vino chani alenguse bunga dya wamzumile Kulisito kwachausa cha Chohile, akalengusa kwa mazi na kwa ulosi. ²⁷ Adamanyaga vino chani awatende wose wakumzumila watende wakwe, wakukile naho wedi vitendese, wamzumile Kulisito hewena katitu hegu kekonyize hegu lema dyodyose. ²⁸ Ivyo, wagosi wawaunge wavyele wawo enga mili yawo wenye. Akumunga mkaziwe eunga mwenye. ²⁹ Hahali mntu yoyose akuwihwa umwili wakwe, mna aulisa na kuuvisa, saviya Kulisito naye akudima wamzumile. ³⁰ Kwaviya suwe chivitago vyo mwili wakwe. ³¹ "Ivyo mgosi namwase tati yakwe na mami yakwe natimilane na mkaziwe, nawo waidi nawatende mwili umwenga," ³² Chinyele chino ni chikulu, mna nalonga mbuli za Kulisito na wamzumile Kulisito. ³³ Mna yawaungani nanywi chila mgosi amwunge mkaziwe enga viya akweunga mwenye, mvyele naye amtunye mgosiwe.

Wana na welesi wawo

6 Nyuwe wana, weveni welesi wenyu mo kulungana na Zumbe kwaviya mbuli ino yamuwigila Chohile. ² Iwandikwa mwa Mawandiko "Watunyenitati zenyu na mami zenyu". Uno ni mwiko wa nkongo wongezekele mwe viya alongaga, nuko kugamba, ³ "Mbuli zako zichume naho wikalise mwe isi."

⁴ Nyuwe watati zamntu, msekuwaihiza wana wenyu mna waleleni kwa kuwalagisa vikuwigila na kuwahinya ya Zumbe.

Watumwa na Mazumbe

⁵ Nyuwe watumwa, weveni maseuta wenyu wa chimwili hano he isi, kwa nkama na kuzingiza tendani ivyo kwa moyo uchumile enga kugamba mwamsankanila Kulisito. ⁶ Damanyani ivyo suko du umo wakawasinyani chani mwekombe kwawo, mna sankanilani kwa moyo saviya akunga Chohile kwaviya nyuwe mwi watumwa wa Kulisito. ⁷ Mdamanye ndima yenyu ya utumwa kwa kubweda, saviya wakumsankanila Zumbe, sawo wantu du. ⁸ Kumbukani kugamba Zumbe namlihe chila mntu kuligana na ntendwa zakwe zedi, atende alekelwa hegu mtumwa.

⁹ Nanywi mkusankanilwa, watendeleni ivyo watumwa wenyu, mleke kuwatisa. Kumbukani kugamba nyuwe nanywi saviya weli wowo, mnanaye Zumbe uyudya kwembingu, uyo hakudamanya kwa kupagula.

Nkondo ya chimuye

¹⁰ Elo, kwa kubindiliza, mtoge mo kulungana kwenyu na Zumbe kwa nguvu zakwe nkulu. ¹¹ Guhani viziha vyose vya nkondo akuwenkani Chohile chani muuhige mzungu wa Mwavu. ¹² Kwaviya nkondo yetu siyo nkondo ya wantu we isi ino, mna ni nkondo ya useuta na udahi we isi ukulanga wakulu wa chiza, kulanga wankondo wa mpepo zose zihye zikulongoza mo ulanga hamwenga na mwe si ya chiza cha wihi.

¹³ Kwachausa icho, guhani viziha vyose mwinkigwe ni

Chohile chani zuwa diya dikabula mdahe kugomba nkondo ya wehi naho mkaduma kugomba inkondo, namtende mchei mtogile.

¹⁴ Ivyo kwemalanyeni uchindedi utende engu msipi mwe chigudi chenye, uwagila utende engu nchingo ya chuma ya kuchinda mwe chifua, ¹⁵ nkwinu ya kulonga Mbuli Yedi ya utondowazi itende saviya makwapa mwe viga vyenyu. ¹⁶ Kujinka ayo yose, mtende na uzumizi mazuwa yose engu nchinga mwe mikono yenyu, iwadahize kifulugusa mifulo ya moto ya yudya Mwih. ¹⁷ Uhokeleni uhonyi engu nkofiya yenyu ya chuma, na ulosi wa Chohile engu bamba mkwinkwa ni Muye Ukukile. ¹⁸ Lombezani kwa Chohile mazuwa yose, mkalombeza wambizi wa Chohile. Lombezani kwa Chohile chila nkanana kwa nguvu za Muye Ukukile. Chelezani na msekusokela mkalombeza Chohile kwachausa cha wantu wose wa Chohile.

¹⁹ Nilombezezani chani Chohile aninke ulosi wa kulonga. Ivyo nanidahe kuwagambila wantu sine woga

chinyele cha Mbuli Yedi. ²⁰ Miye ni mchimaila ywa Mbuli Yedi ya Kulisito, ukaleka vino haluse nimwe chifungo. Elo mnilombezeze chani nilonge sine woga viya vikuwagila kulonga.

Ndamsa za nkomelezo

²¹ Tikiko, mlukolo ywetu chikungisa naho mndima mkanuni mo kudamanya kwetu na Zumbe, nawenkeni mbuli zangu zose mdahe kumanya chiya hudamanya. ²² Namsigila kwenyu kwachausa chino chani awagam-bileni mbuli zetu mdahe kumanya mbuli zetu na kuwajela moyo.

²³ Nawaungilani nyuwe walukolo wangu, utondowazi, ungi na uzumizi kulaila kwa Chohile Tate na kwa Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ²⁴ Nawaungilani mbazi za Chohile wose hewekuleka kumunga Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

WAFILIPi

ULONGOZI

Paolo awandikaga ibaluwa kwa wantu wamzumile Kulisito uko Filipi mwe chipindi cha 61AD kuno akatenda mwe chifungo (1:13), vyadahika uko Lumi. Baluwa yawandikagwa kwa bunga dya wantu wamzumile Kulisito ko mzi wa Filipi. Chadaha kuhina vijeche vikulanga Filipi kulaila mwe chitabu che ntendwa. Filipi nandile ni mzi mkulu wo mkowa wa Makedoniya. Naho ni bunga dya nkongo dya wantu wamzumile Kulisito dikigwe Makedoniya. Paolo na sila wakonga bunga dya wantu wamzumile Kulisito hamwenga kuno wakatenda mwe chifungo cha chilo. (Ntend 16).

Paolo nana misuhi ilozize umo akawandika ibaluwa. Kajesesa luhenyolwa kutogola bunga dya wantu wamzumile Kulisito kwa jeleko wegale umo akeva ayo nendile emwe chifungo (4:1-19). Naho kawadamanya wose kuno emwe chifungo na kumlagiza Timoseo na Epadotazi mwe bunga dya wantu wamzumile Kulisito (2:19-30) chani awagoneke wose na kuwatunya vilongozi.

Vimndani

Paolo akonga ibaluwa yakwe kwa kudilamsa bunga dya wantu wamzumile Kulisito uko Filipi (1:1-2).

Ukajika awagambila mbuli ikulanga viya eli (1:3-2:30).

Ukajika awenka malagiso masiku yakulanga viya Mkulisito akungigwa ekale (3:1-4:9).

Paolo akomeleza kwa kuhoge bunga dya wantu wamzumile Kulisito wa Filipi kwa jeleko na kwawigala ndamsa (4:10-23).

1 Miye Paolo hamwenga na mlukolo ywetu Timoseo, suwe wandima wa Kulisito Yesu, chawawandikilani nyuwe wantu wa Chohile uko Filipi wadya mlungane na Kulisito Yesu, hamwenga na vilongozi na wambizi wa bunga dya wamzumile Kulisito.

² Chawaungilani mbazi na utondowazi vikulaila kwa Chohile Tati yetu na kwa Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

Malombezo ya Paulo kwa Wafilipi

³ Namhongeza Chohile ywangu chila hawakumbukani, ⁴ na nkanana zose hawalombezezani nyuwe nyose, nalombeza kwa chinyemi, ⁵ kwaviya mnambize mwe ndima ya kulonga mbuli yedi kukongela nkongo kubula haluse. ⁶ Simanya kugamba Chohile akongile ndima ino yedi mndani mwe myoyo yenyu, najendeleze aibuze ko uhelo mwe dizuwa akuwiya Kulisito Yesu. ⁷ Naungwa nifanyanye yano, mwa nyuwe nyose, kwaviya nawafanyanya mo moyo wangu mazuwa yose. Mwo kufungwa kwangu naho hatenda silekeilwa, nyuwe nyose mwehanga hamwenga na miye mwe wedi wa Chohile mwe ndima ya kuigombela mbuli yedi ya Kulisito na kuilavyanya. ⁸ Kwaviya Chohile ni mukuzi ywangu mweviya huwawonelani ungi nyuwe nyose mo moyo wakwe Kulisito Yesu.

⁹ Lombezo dyangu kwa Chohile nikugamba, ungi wenyu wongezekele mwe umanyi wa chindedi na kwivisa, ¹⁰ chani mdahe kumanya mbuli zitendese

ntana. Aho namtende watana hamwine lema dyodyose mwe dizuwa akwizila Kulisito. ¹¹ Wikazi wenyu naumemezwe ntendwa za wikazi ukumwelela Chohile, ziya Yesu Kulisito mwenye akuwenkani, kwa chausa cha ukulu na ntogozi za Chohile.

Wikazi wa kumsankanila Kulisito

¹² Walukolo weyangu, naunga mmanye kugamba mbuli zinibwile zinambiza vitendese kulonga mbuli yedi ya Kulisito. ¹³ Kulawana nayo, wamizi wose wa nyumba nkulu ya zumbe hamwenga na watuhu wose wamanya kugamba ni mwe chifungo kwaviya nam-sankanila Kulisito. ¹⁴ Kwachausa che chifungo changu walukolo walozize wamzumila Zumbe, na kuhikiliza vitendese mo kulonga ulosi wa Chohile hewene nkama.

¹⁵ Ni chindedi kugamba, walozize mgati mwawo walonga mbuli ya Kulisito kwa finju na nkumbizi, mna awatuhu walonga mbuli za Kulisito kwa kunga kwambiza watuhu. ¹⁶ Wano wakumlonga vyedi wamlonga Kulisito kwa kunga, kwaviya wavimanya kugamba Chohile kaninka ndima ya kugombela mbuli yedi. ¹⁷ Mna wadya watuhu walonga mbuli za Kulisito kwa finju naho siyo kwa moyo uchumile, wakafanyanya kugamba nawanongezeze masulumizo mwe chifungo changu.

¹⁸ Havinani! Hegu kunga kwawo kwiha hegu ni kwedi mbuli za Kulisito zalongwa kwa sila zilozize, mweviyo

nelelwa. Naho nanijendeleze kwelelwa. ¹⁹ Kwaviya simanya kugamba kwa malombezo yenyu na kwa wambizi wa Muye Ukukile wa Yesu Kulisito nanihonyewe. ²⁰ Saviya nabesaga hatenda na msuhi utendese kugamba saningile soni hata hadodo. Mna kukongela haluse na mazuwa yose, nanimtogole Kulisito sina woga wowose mwe wikazi wo mwili wangu, ni mjima hegu sibanika. ²¹ Kwangu, ujima ni kumsankanila Kulisito, naho habanika najenyeza. ²² Mna hegu kwa ujima wo mwili nanidahe kujendeleza kudamanyana ndima ikujenyezesa simanyize nisagule dihi! ²³ Naungwa ni mbuli mbili. Najelejeza nite hekale hamwenga na Kulisito, kwaviya nicho chintu chitana chitendese. ²⁴ Mna ni chintu chitana kwenyu uneva na nijendeleze kutenda na ujima wo mwili. ²⁵ Nina chindedi cha ino, simanya kugamba na nijendeleze kwikala hamwenga na nyuwe wose, chani mjendeleze chinyemi chenyu mo uzumizi. ²⁶ Ivyo umo hauya naho kwenyu, namwe-duvye vitendese mweviya Kulisito Yesu anidamanyize. ²⁷ Lujendo lwenyu lwaungwa lutimilane na vikulonga Mbuli Yedi ya Kulisito, chani uneva hadaha kwiza kwenyu hegu sinadahile, vinaleke naho kugamba mwachimala vitogile mkatenda wamwenga, na kugamba mwagomba nkondo hamwenga mo muye umwe moyo umwenga wo uzumizi wa Mbuli Yedi ya Kulisito. ²⁸ Msekuwogoha wahiganyi wenyu, chino nachitende ni chilajiso kwawo walavyanye kugamba waga mna kwenyu ni kugamba mwambulwa ni Chohile mwenye. ²⁹ Kwaviya nyuwe Chohile kawenkani chise cha kumsankanila Kulisito naho sukodu kumzumila mna naho kwa kusulumizwa kwachausa chakwe. ³⁰ Haluse chambizana na miye mwe kugomba nkondo. Nkondo ino nidya muwone hagomba hadya nkongo naho nichei kugomba saviya mkwiva.

Unyanyahalo na Ukulu wa Kulisito

2 Ujima wenyu mwa Kulisito wawatogezani naho kunga kwakwe Kulisito kwawahozani. Mna ndala hamwenga na Muye Ukukile naho mna moyo wedi naho wa mbazi kwa chila yumwenga. ² Elo, dumizani kubweda kwangu mkatenda na fanyanyi za chalumwe kunga kuligane na umwenga. ³ Msekudamanyana chochose kwa finju hegu kwa kwefenya vya bule Mna chila mntu amtunye mnyawe amwone mtuhu kugamba ni mtana kwejinka mwenye. ⁴ Chila mntu asekusinya mbuli zakwe mwenye du mna asinye mbuli za watuhu. ⁵ Mtende na fanyanyi idya yendaga mwa Kulisito Yesu ⁶ Uyo, kukongela chikale endaga kekala saviya Chohile
Mna hafanyanye kugamba kuligana na Chohile ni chintu cha kutozesa
⁷ Kadula vyose niyo eliganya na mtumwa keliganya na mtumwa, niyo elekwa mntu.
⁸ Kanyanyahala na kwiva kubula kubanika, hata kubanika kwakwe mo msalaba.
⁹ Ivyo Chohile kamkwezesa kulanga, niyo amwinka zina dikujinka mazina yose.

¹⁰ Chani kwa ntunyo ya zina dya Yesu, vyumbe vyose kwembingu na mwe isi na kuzimu, vifike madi kulongozi kwakwe,

¹¹ na chila mlomo na uzumile kugamba Yesu Kulisito ni Zumbe,
kwa ukulu wa Chohile Tate.

Kung'ala saviya ulangazi mwe isi

¹² Weyangu hunga, hadya nendaga na nyuwe na mniva mazuwa yose, kubula haluse hatenda hale na nyuwe mkaniva. Jendelezani kudamanyana kwa kogoha na kuzingiza ya kulagisa kugamba mwambulwa.

¹³ Kwaviya Chohile nuyo akudamanyana ndima mazuwa yose mwenye, na kuwenkani udahi wa kunga na kuchintiza mzungu wakwe mwenye.

¹⁴ Damanyani chila chintu hehena kufuzuma naho msekuhigana. ¹⁵ Chani mtende wantu wedi, hewena katitu, saviya wana wa Chohile wachumile wakwikala mwe wantu wavu naho wagile we isi ino. Mwaungwa mlangaze mgati mwa wantu wano saviya ntondo zikulangaza mo ulanga, ¹⁶ mkatozesa mbuli ikwigala ujima. Nitende na cha kweduvila mwe dizuwa dya kuwiya Kulisito, kugamba naitende ni chilajiso cha kubunkula kugamba kuhikiliza kwangu nendimangu havayagile bule.

¹⁷ Hata hajidwa ujima wangu utende majeleko hamwenga na uzumizi wenyu ukutenda ntambiko kulongozi kwa Chohile, nabweda kwehanga hamwenga na nyuwe nyose. ¹⁸ Iviya nanywi bwedani na kwehanga hamwenga na miye mo kubweda kwenyu.

Timoseo na Epafolodito

¹⁹ Mo kulungana na Zumbe Yesu nina msuhi kugamba nanidahe kumsigila Timoseo kwenyu chani nijelwe moyo ni mbuli hunga ninkwe kulaila kwenyu. ²⁰ Nuyo du fanyanyi zakwe zikuligana nezangu, akunga asankanile mbuli zenye chindedindedi. ²¹ Watuhu wose wasankanila mbuli zawo wenye waleka kumsankanila mbuli za Yesu Kulisito. ²² Nyuwe wenye mmanya viya Timoseo elajise kugamba awagila, uyo na miye, enga mwana na ise, chidamanyana ndima ya Mbuli Yedi ya Kulisito hamwenga. ²³ Ivyo nina msuhi wa kusunguza kumsigila kwenyu aho nanimanye mbuli nazi nijendele. ²⁴ Naho, nina msuhi mwa Zumbe akaunga nanisunguze kwiza kwenyu.

²⁵ Sifanyanya ni vyedi nimsigile mlukolo ywetu Epafolodito, Uyo ni mndima mnyangu mwe ndima na mwe kuigombela Mbuli yedi ya Kulisito ni mntu wenyu anambize mwe yadya nahaunga. ²⁶ Ana nkwina zilozize za kuwawonani nyose, naho ana chinyulu kwaviya namwiva kugamba nimnyonje. ²⁷ Nani mnyonje gajagaja, mna Chohile kanifila mbazi, mna hechedu nachi hamwenga na miye chani nisekutenda na usungu utendese. ²⁸ Mna, naunga vino haluse nimsigile kwenyu, chani mnamwona mwelelwe vituhu, ivyo usungu wangu unihunguke. ²⁹ Mhokeleni naho, kwa kubweda kose saviya walukolo mwa

Zumbe. Watunyeni wantu wakwinga sawo. ³⁰ Uyo neh-aguhi na kubanika kwa chausa cha ndima ya Kulisito, kahosa ujima wakwe chani anambize wambizi udaya nyuwe hemninkile.

Kuzumilwa ni Chohile

3 Hongezeza, walukolo weyangu elelwani mweku-lungana na Zumbe. Sanisokele kuwiya yadya ni-wawandikile hadya nkongo, ayo nayawaikeni mpeho. ² Wenegeni wadya wakudamanya wihi, awo wantu wekale enga mbwa wakungisa kwejela ngasu. ³ Suwe nawo chijeligwe ngasu chindedi, kwaviya cham-lombeza Chohile, kwa sila ya Muye Ukukile wakwe na-ho chabweda mo kulungana na Kulisito Yesu, hachikuzikiya msuhi mbuli za mo mwili. ⁴ Mna miye, nahadaha kwika msuhi mwe mbuli zikudamanywa mo mwili. Hegu hana mntu akufanyanya kugamba ana luhosa lwa msuhi wa mbuli zikudamanywa mo mwili, miye simjinka. ⁵ Najelagwa ngasu mwe zuwa dya mnane eze nelekwe, miye ni Mwizulaeli, kabila dya Benjamini, Mwebulaniya toti, mwe kutoza sigilizi miye nendaga Mfaliso, ⁶ naho nahahikiliza kubalanga bunga dya wamzumile Kulisito, mwe kudamanya yedi mwe kutimila sigilizi nendaga sina lema dyodyose. ⁷ Mna ayo yose yendaga yongezeka kwangu, vino haluse siwona kugamba sicho chintu kwa chausa cha Kulisito. ⁸ Naho sayo ayo du nawona chila chintu ni kwaza kwa chausa cha utana utendese wa mbuli yedi kugamba kummanya Kulisito Yesu Zumbe dyangu. Kwa chausa chakwe sidula chila chintu, siwona kugamba nisaviya uzavu chani nitende na Kulisito, ⁹ nilunganywe hamwenga vitendese. Miye sikunga na-ho kuzumilwa ni Chohile kulawana na kutimila sigilizi. Mna haluse nazumilwa ni Chohile mwe viya nimzumile Kulisito kuzumilwa kwangu ni Chohile kwegamila mo wedi. ¹⁰ Icho hunga ni kummanya Kulisito na kuwona nguvu yakwe ya uyuso wakwe, kutenda na ndala mwa masulumizo yakwe naho niligane naye mo kubanika kwakwe. ¹¹ Hatenda na msuhi kugamba miye nami na-niuyuswe.

Kunyaguliza kubula ko uhelo we misezigo

¹² Sikunga kulonga kugamba sibula uhelo hegu kugamba sichinta, mna nanyaguliza chani nihude na kuhokela ntunyo kwaviya Yesu kulisito kanihokela kale nitende ywakwe. ¹³ Walukolo weyangu, sikufanyanya sinkigwa kale jeleko idyo, mna najesa mbuli imwenga najala yadya yajinkile nahikiliza kukaula yadya ye ku-longozi kwangu. ¹⁴ Elo, nanyaguliza kubula ko uhelo we misezigo, chani nihokele diya idijeleko dyo ujima wa mazuwa yose Chohile anitangile kwembingu kwa sila ya Kulisito Yesu.

¹⁵ Suwe chose chitogile mo kumzumila Kulisito chitende na fanyanyi zimwe. Hegu awamwenga mgati mwenyu wafanyanya vituhu, Chohile nawabunkuleni imbuli iyo. ¹⁶ Vyovyose navitende chijendeleze mwe sila iyo chitimile kubula vino haluse.

¹⁷ Walukolo weyangu timilani mligano wangu. Chi-wenkani mligano wedi, ivyo wategelezeni wadya wak-wikala na kutimila mligano uwo chiwenkileni. ¹⁸ Si-wagambila kale imbuli ino nkanana ziloize, haluse nawiya naho kwa mesozi, wantu walozize wekala enga wehi wa file ya Kulisito mo msalaba. ¹⁹ Uhelo wawo ni kubalangwa, tama zawo za mwili nuyo mnungu ywa-wo, ukulu wawo weduvila mbuli zawo za soni, wafanyanya du mbuli za mwe isi. ²⁰ Mna suwe chi-wakaya wa kwembingu, chamgoja kwa nkwinu nkulu mwambula kulaila kwembingu, Zumbe Yesu Kulisito. ²¹ Uyo na ihtule imili yetu ihwele na kuidamanya ili-gane saviya ukulu wo mwili wakwe, kwe nguvu idya, mwe iyo adaha kuvika vintu vyose hasi mo uzumbe wakwe.

Mbuli za kujela moyo

4 Ivyo, walukolo weyangu hunga, nina nkwinu zi-tendese kuwawonani naho, nyuwe mwi chinyemi changu na chilemba cho uhuda wangu nanihokele ne-fenyeka nyuwe. Nyuwe hungisa naweilani mchimale mtogile mo kwehanga kwenyu na Zumbe.

² Naweilani nyuwe Euodiya na Sintike mwikale mwe wivano mwa Zumbe. ³ Wenawe mndima mnyangu mchindedi, nakunga wambize wavyele awo, kwaviya wahikiliza kudamanya ndima ya kulonga mbuli yedi ya Kulisito hamwenga na miye na Chilementi na wandi-ma weyangu watuhu wose, awo mazina yawo yawandikwa mwe chitabu cho ujima.

⁴ Elelwani mazuwa yose mo kulungana kwenyu na Zumbe. Naho nalonga kaidi, elelwani!

⁵ Kuhola kwenyu kumanywe ni wantu wose, Zumbe ehaghi na kwiza. ⁶ Msekwehelwa mwe mbuli yoyose, mna mwe chila chintu kwa kuvika na kumlombeza Chohile mweziya mkunga, kwa kuhongeza. ⁷ Ivyo, utondowazi wa Chohile ukujinka umanyi wose wa wantu naudime myoyo na umanyi wenyu mo kulun-gana na Kulisito Yesu.

⁸ Hakomeleza, walukolo weyangu, ikani fanyanyi zenyu zedi mwe mbuli zose za chindedi naho ya ku-tunya naho ikuzumilwa ni Chohile na mbuli zose zikuwagila ntogizi na udahi wakusagula yedi.

⁹ Damanyani yadya mhinile na kuhokela kulaila kwangu mbuli mwivile na kuziwona kwangu zidamanyeni. Chohile akuwenka wantu utondowazi natende hamwenga na nyuwe.

Kuhongela kwa chausa cha ntunyo

¹⁰ Naseleleswa mo kulungana na Zumbe, kwaviya haluse ko uhelo mchimpula naho fanyanyi zenyu kwachausa changu, saviya namkanifanyanya. Sikunga kugamba namnijala, mna hampatile luhenyu lwa ku-lagisa imbuli iyo. ¹¹ Sikulonga vino kwaviya siswesa chintu kwaviya sihina kwelelwa mwe vintu viya mnanavyo. ¹² Simanya kwikala mwe kuswesa naho simanya kwikala mwe ugoli. Sezweza kwelelwa mwe mbuli zose, mwe kulozola hegu mwe gumbo, hegu

mwe ugoli hegu mwe kuswesa. ¹³ Nadaha mbuli zose mwa Kulisito akunijela nguvu.

¹⁴ Mna namdamanya vyedi, mnambiza mwe nkunto zangu. ¹⁵ Nyuwe Wafilipi mmanya wenye kugamba mwe nkongo mo kuilonga mbuli yedi, umo halaila Makedoniya, nendile hahana bunga dya wamzumile Kulisito tuhu dyambizane na miye mwe mbuli ino ya kulavya na kuhokela mna ni nyuwe du. ¹⁶ Umo na-haunga wambizi wa viya hunga kudya Sesalonike mni-gaila, naho nkanana ziloize. ¹⁷ Siyo kugamba naunga du kuhokela jeleko, icho hunga ni chongezekelo chongezwe mwe yadya mdamanye kale. ¹⁸ Ivyo, si-hokela kale vintu vyose mninkile, naho vijinka ivyo na-haunga. Mna chila chintu, kwaviya Epafolodito kani-gaila kale jeleko dyenyu, jeleko dino ni ntambiko ina

mhempe, ntambiko ya kuzumilwa ni Chohile naho ikumwagila naho enga ntambiko ya kokwa mo moto. ¹⁹ Ivyo, Chohile ywangu, kwa ugoli wakwe mkulu kujinkila sila ya Kulisito Yesu, nawenkeni yadya yose mkunga kuligana na ulozo na ukuka wo ugoli wakwe. ²⁰ Ukulu una Chohile tati ywetu mazuwa yose! Taile.

Ndamsa za nkomelezo

²¹ Walamseni wantu wa Chohile wose wakumzumila Kulisito Yesu. Walukolo we hamwenga na miye wawalamsani. ²² Wantu wa Chohile wose vitendese wadya wakwikala kwe nyumba ya seuta ywa Lumi, wawalamsani.

²³ Zumbe Yesu Kulisito awenkeni nyuwe wedi wakwe.

WAKOLOSAI

ULONGOZI

Baluwa kwa Wakolosai yawandikagwa ni msigilwa Paolo (1:1). Baluwa ino aiwandikaga akatenda kwechifungo, vyafanyanywa mo mhilimo wa 60 AD. Wakolosai na Waefeso hamwenga na Filemoni zamanyika ni baluwa za kwechifungo kwaviya Paolo kaziwandika akatenda kwechifungo. Awandikaga ibaluwa ino kwa bunga dya wamzumile Kulisito komzi wa Kolosai. Paolo ahakongile bunga dya wazumizi komzi wa Kolosai, saviya viwandikwe (2:1), mna nendile ana mtintiso msiku kwawo. Vyadahika kugamba Epafula nuyo adikongaga idibunga dya wamzumile Kulisito uko Kolosai.

Paolo nakalanga kulanga mahinyo yo udanti mwe bunga dya wamzumile Kulisito wa komzi wa Kolosai. Mwe baluwa yakwe kalongesa kulanga mbuli izo. Mafani kwendaga na bunga dya Wayahudi wakulisito nawakajeza kuwakunduganya wakulisito watuhu watimile sigilizi za Chiyahudi kulaila mwe idilagano dya kale, vitendese kujelwa ngasu. Paolo kawandika pwilili kugamba wakulisito hawakunga chintu chituhu mna Kulisito du chani wawagile kwa Chohile (1:15-20) kugamba mahinyo ayo yegamila mwe mbuli za chimntu hezine mana (2:8).

Vimndani

Paolo nakakonga ibaluwa kwa kuwalamsa wantu wa bunga dya wamzumile Kulisito we komzi wa Kolosai (1:1-2).

Akajika kawandika kulanga mbuli za ukulisito vitendese weneghe mbuli za mahinyo yo udanti kwa Wakolosai (1:3-3:4).

Saviya mwe izibaluwa zakwe zilozize Paolo kajeseza inusu ye baluwa yakwe kwa kuwenka malagiso ya ulangilizi wa ivyo mkulisito ywedi akungwa ekale (3:5-3:6).

Paolo abindiliza kwa ndamsa na malagiso kugamba ibaluwa isomwe kwa izwi kulu mwa mabunga ya mzumile Kulisito (4:7-18).

¹ Miye Paolo msigilwa ywa Kulisito Yesu kwa kunga kwa Chohile, hamwenga na Timoseo mlukolo ywetu,

² Chawawandikilani nyuwe wantu wa Chohile mkwikala komzi wa Kolosai, nyuwe walukolo wakanuni mwe kulungana na Kulisito.

Chohile Tati ywetu, awenkeni wedi wakwe na utondowazi.

Malombezo ya kuhongeza

³ Chamtogola Chohile, Tati ywa Zombe dyetu Yesu Kulisito mazuwa yose umo chikawalombezezani, ⁴ chiva ivyo mkumzumila Kulisito Yesu na ivyo mkuwaunga wantu wose wa Chohile. ⁵ Uzumizi wenyu na kunga kwenyu vyegamila mo msuhi mwikiwe kwembingu. Mwevaga ulosi wo msuhi uwo nkanana ya nkongo chipindi mgambilwe ulosi wa chindedi kugamba Mbuli yedi ya Kulisito. ⁶ Mbuli yedi ya Kulisito ichei kujimbika na kulonga mwe isi yose, saviya ijimbike kwenyu kukongela mwe idizuwa diya mwivile wedi wa Chohile na kubunkula ivyo ikutenda chindedi. ⁷ Epafula mndima mnyetu chikunga, nuyo awahinyizeni mbuli izo. Uyo ni mndima mkanuni ywa Kulisito mwe hantu hetu.

⁸ Nuyo achigambile mbuli za kunga kwenyu mwinkigwe ni Muye wa Chohile.

⁹ Kwachausa icho hachikusokela kuwalombezezani, kukongela mwe dizuwa chivile mbuli zenyu. Chamlombeza Chohile awadahizeni mmanye kunga kwakwe naho awenkeni ubala wose na umanyi kulaila kwa Muye wakwe. ¹⁰ Elo, namdahe kwikala saviya Zombe akunga, na kutenda yakumwelela. Mwe sila iyo namdahe kutenda ntendwa zedi za chila namna na kongezeka kumanya Chohile vyedi. ¹¹ Chohile nawa-jeleseni nguvu kwa udahi wakwe wa ukulu chani mdahe kujijimiza mwe chila chintu hehena kusokela.

¹² Mtogoleni Chohile kwa chinyemi, Tate awadahizeni kutenda wawagilwa wa kuhokela chihande chenya cha ulisi wa wantu wa Chohile mo useuta wa Chohile uyo ulangazi. ¹³ Uyo kachikombola kulaila mwe udahi wa chiza, niyo achingiza mwe useuta wa mwanawe akungisa. ¹⁴ Mwa uyo chikombolwa na kulekeilwa masa yetu.

Kulisito na ndima yakwe

¹⁵ Kulisito akuwoneka aligana jejeje na Chohile hekuwoneka, endaga eyuko vyumbe vyose hevinati kumb-

wa. ¹⁶ Kwa sila yakwe Chohile kaumba vyumbe vyose kwembingu na mwe isi, vikuwoneka na hevikuwoneka, hegu nu useuta hegu ukulu hegu udahi. Chohile kaumba vyose kwa sila yakwe na kwachausa chakwe. ¹⁷ Kulisito kalongwela vintu vyose umo hevinati kumba, mwe sila ya kulungana naye chila chintu chihantu hakwe. ¹⁸ Uyo ni mtwi wa mwili kugamba bunga dya wamzumile wakutenda mwili wakwe. Uyo ni nkongelo ya ujima. Uyo nuyo nkongo, nuyo ywa nkongo kuuyuka, chani alongwele vintu vyose. ¹⁹ Kwaviya Chohile mwenye kaunga ujejeje wakwe uwoneke mndani mwa Kulisito. ²⁰ Kwa sila ya Mwanawe, kaunga kuivyanya isi yose na yeye. Kwa sila ya sakame ya Mwanawe abanike mo msalaba, Chohile kegala utondowazi, ivyo kaivanya vintu vyose hamwenga na yeye mwenye, vimwe isi na vi kwembingu.

²¹ Nyuwe mwe nkongo na mwihale na Chohile, na mwiwehi wakwe mwe zifanyanyi zenyu na ntendwa zenyu zihyie. ²² Mna haluse, Chohile kawevanyani na yeye mwenye, kwa sila ya kubanika Mwanawe, chani awadahizeni kutenda wantu wakukile, hemwina lema hegu wavu wowose. ²³ Mna mwaugwa, mjendeleze mo mwegamo utogile mwe uzumizi, msekusingiswa na kwaza msuhi mhokele umo mwevaga Mbuli Yedi ya Kulisito. Miye Paolo sikwa nitenda mndima ywa kulonga Mbuli Yedi ya Kulisito idya ilingigwe kale mwe vyumbe vyose mwe isi.

Ndima ya Paolo kwa wamzumile Kulisito

²⁴ Haluse nayeelwa masulumizo hupata kwachausa chenye, kwaviya kwa masulumizo yangu hano he isi, nabindiliza chiya chihunguke mwe masulumizo ya Kulisito kwachausa cha mwili wakwe, nuko kugamba bunga dya wamzumile Kulisito. ²⁵ Miye sitendwa mndima ywa wazumile kuligana na ndima ninkigwe ni Chohile kwachausa chenye. Mbuli yenye ni kulonga kwa ujejeje ulosi wa Chohile, ²⁶ ulosi uwo ni chinyele awafisize wantu wose chikale na vyeleko vyose, mna haluse kawabunkwila wantu wakwe wakukile. ²⁷ Chohile kaunga awabunkwile wantu wakwe ichinyele icho ivyo chili china ugoli mkulu adamanye kwachausa cha isi zose. Ne chinyele icho ni kugamba Kulisito emndani mwenyu, nuyo akuchigaila msuhi kugamba nachehange mo Ukulu wa Chohile. ²⁸ Ivyo chamlonga Kulisito kwa chila yumwenga. Chafunda na kuhinya kwa ubala wose chani chiwambize wantu wose walungane jejeje na Kulisito. ²⁹ Nivyo vikuleka nevinya kwa udahi woseni hwinkwa ni Kulisito, ukunitenda nidamanye ndima mndani mwangu kwa nguvu.

2 Naunga mmanye ivyo huhikiliza kudamanya ndima kwachausa chenye na kwachausa cha wazumizi wa Laodikiya na kwachausa cha wose hewanati kuniwona uso wangu mwe mwili. ² Naunga myoyo yawo ijelwe nguvu na kulungana mwe kunga. Kujinka ayo watende na chindedi ichodu chitendese chikulawana na umanyi wijejeje. Aho nawamanye ichinyele cha Chohile, nuko kugamba kumanya Kulisito

mwenye, ³ mndani mwake mwefisa mpamba zose za ubala na umanyi.

⁴ Nawagambilani nyuwe mbuli zino chani mntu anasekuwadanta kwa milosi ikuluvya. ⁵ Umo hegu hatenda hale na nyuwe chimwili, mna ni hamwenga na nyuwe chimuye mazuwa yose, nelelwa hawona ivyo mkwikala mwe mzungu wedi na kuchimala mtogile mo uzumizi mwa Kulisito.

Ujima jejeje mwa Kulisito

⁶ Kwaviya nyuwe mumzumila Kulisito Yesu kutenda Zumbe, ivyo ikalani mo kulungana naye. ⁷ Mtende na maizi mndani mwakwe, mwezenge mlanga mwakwe naho mtende mtogile mo uzumizi enga viya mhinyigwe, mkahongelese.

⁸ Kaulani, mntu asekuwazaganyani kwa udanti uwodu wa ubala wa chimntu, ukwegamila mwe mahinyo ya wantu na ya mpepo za uzumbe we isi, mna hayakwegamila mwe mahinyo ya Kulisito! ⁹ Kwaviya ujejeje wose wa Chohile wi mndani mwa Kulisito mo mwili wakwe, ¹⁰ nanywi mwinkingwa ujima jejeje mo kulungana naye. Uyo ana udahi mwe mpepo zose zina uzumbe.

¹¹ Mo kulungana na Kulisito nyuwe na mjelwa ngasu, mna siyo ngasu ikudamanywa ni wantu, mna ikudamanywa ni Kulisito mwenye, na idya ikungigwa na kukombolwa kulaila mo untu wa masa. ¹² Kwaviya, mwize mbatizizwe na mzikwa hamwenga na Kulisito, na mo ubatizo muuyuswa hamwenga na uyo kwa kuzumila mwe zinguvu za Chohile yudya amuuyuse Kulisito. ¹³ Aho chikale mwendaga enga mbanika kwachausa cha masa yenyu na kwaviya untu wenyu wa masa nendile haunati kuswa. Mna Chohile kawenkani ujima hamwenga na Kulisito. Chohile kachusiza masa yetu yose, ¹⁴ Kadwila hale masa chiwandikilwe na sigilizi zi kuchijela masa, niyo azusa vitendese kwa kuzigong'ondela mitunga mo msalaba. ¹⁵ Uko ko msalaba Kulisito kawahoka udahi wakulu wa mpepo na wata udahi, kawaika mo lumpe, akawabuluzi enga wagwiligwe mwe lujendo lwa bunga dya uhuda wakwe.

¹⁶ Elo, mntu asekuwakantila mwe nkande na kunywa, hegu mwe ngasu hegu ulailo wa mnenge hegu zuwa dya kuhumula. ¹⁷ Mbuli saizo ni chizuli du cha yadya yekulongozi. Chindedi chenye ni Kulisito mwenye.

¹⁸ Msekuzumila kuhokwa chiya mkuwagilwa kutenda nacho mntu yoyose akwelagisa kwa kuse kugamba yeye ni mnyanyahala naho mta kuvikila wandima wa kwembingu. Mntu yweivyo asinyisa sozi zakwe za msi naye eduvya vya bule mwe fanyanyi zakwe za chimntu. ¹⁹ Mntu uyo hatozane na Kulisito emtwi wo mwili. Mwo ulongozi wa Kulisito, mwili wose waliswa na kulunganywa hamwenga kwa nyuje zakwe chani utoge mwe viya Chohile akunga.

Kubanika na kwikala na Kulisito

²⁰ Nyuwe mbanika hamwenga na Kulisito na kukombolwa mwe udahi wa mpepo zina uzumbe we isi. Nimbwani, ivyo, mkwikala enga viya mwendaga mwe isi ino? Ni mbwani mkwikiana miko saiyo. ²¹ "Msekutoza chino, naho msekuluma chiya, naho msekudonta chiya!" ²² Mbuli izo zose ni ziya ze vintu vikubanika ahadya vikudulwa ayo ni malagizo na mahinyo ya chimntu du. ²³ Ichindedi, miko iyo ikala ya ubala kwaviya yalawana na mviko mwedamanyize wenye na unyanyahalo wawo na mwe kusulumiza mwili mna haiwagile chintu kuchinda tama zo mwili.

3 Ivyo, uneva muuyuka hamwenga na Kulisito, londani mbuli zi kwembingu uko Kulisito eli, kekala he useuta ntendele ya kulume ya Chohile. ² Fanyanyani mbuli za uko kulanga, mna sizo mbuli za hano he isi. ³ Kwaviya nyuwe na mbanika, ujima wenyu ufiswa hamwenga na Kulisito mwa Chohile. ⁴ Ujima wenyu ni Kulisito, na umo akunga alaile naho nanywi namtende hamwenga naye mo ukuka.

Ujima mhya mwe kulungana na Kulisito

⁵ Elo, komani chochose chi mndani mwenyu ni che isi uchilanga, uzavu, tama ihiye, na umelo, umelo nuwo mviko wa kuvikila matukulu. ⁶ Kwachausa cha mbuli izo maya ya Chohile nayawemukile wose hewekumwiwa. ⁷ Chikale icho nyuwe nanywi na mwikala kwa kutimila mbuli izo, umo ujima wenyu wekalaga mwe izo.

⁸ Mna haluse mongigwa mlekane na izimbuli izo zose, maya na tama na wihi. Msekuhuluta naho milosi ihiye msekujeza kuilonga. ⁹ Msekudantana, kwaviya nyuwe mvula kale uduya untu we chikale na ntendwa zakwe zose zihye, ¹⁰ mvala untu mhya, uno uchekujendeleza kuliganywa ni Chohile. Mumbi ywakwe, saviya mligano wakwe, chani mummanyise Chohile. ¹¹ Kwaivyo hahana naho kwesima Mgiliki na Myahudi, ajeligwe ngasu na mdongwe, mkaya, mtumwa na mntu suyo mtumwa. Kulisito nuyo chila chintu, na emwe yose.

¹² Nyuwe ni wantu wakwe Chohile yudya awaungileni na kuwasagula kutenda wakwe. Ivyo, mtende na moyo wa mbazi, wedi, ukuzumila, uhoile na kujijimiza. ¹³ Jijimizanani naho mlekeilane uneva yumwenga ywenyu ana mbuli yoyose mwa mnyawe. Mwaugwa mlekeilane saviya Zumbe awalekeileni. ¹⁴ Mwa yose, tozesani kungana, kwaviya kuungana kwaduganya chila chintu mwe umwe jejeje. ¹⁵ Utondowazi wa Kulisito ulongoze myoyo yenyu. Chohile kawetangani mtondowale mo mwili uwo umwenga. Naho mtende wantu wa kuhongeza. ¹⁶ Ulosi wa Kulisito na wikale ulozize mndani mwenyu mo ubala wose, mkahinyana na kufundana kwa ubala wose, chemani zabuli na nchemo za kumtologa Chohile. Mchemeleni Chohile mwe myoyo yenyu kwa kuhongela. ¹⁷ Chila mkudamanya kwa mbuli hegu ntendwa, damanyani vyose kwa zina dya

Zumbe Yesu na kumhongeza Chohile Tate kwa sila yakwe.

Wikazi mhya mwe lukolo

¹⁸ Nyuwe wavyele, watunyeni wagosi zenyu, kwaviya nivyo akunga Zumbe.

¹⁹ Nanywi wagosi, waungeni wavyele wenyu, msekuwakwahila.

²⁰ Nyuwe wana, wetegelezeni welesi wenyu mwe mbuli zose, kwaviya nivyo vikumwagila Zumbe.

²¹ Nyuwe nanywi welesi, msekuwehiza wanenyu, hegu nivyo nawengile chevu.

²² Nyuwe watumwa, wategelezeseni awo kwa mwili ni wakulu wenyu we isi mwe mbuli zose, visekutenda umo wakawakaulani kwaviya mwaunga kwekomba kwawo, mna damanyani ivyo kwa moyo wose, kwachausa cha kumvikila Zumbe Yesu. ²³ Chila chintu mkudamanya, mchidamanye kwa myoyo yenyu yose, saviya wakumdanyiza Zumbe mna sawo wantu. ²⁴ Kumbukani kugamba Zumbe nawenkeni jeleko diya awaikiye wantu wakwe. Kwaviya Kulisito nuyo Zumbe ywa chindedi mkumsankanila. ²⁵ Akudamanya vihiye nalihwe kuligana no wihi, wakwe Chohile hakupagula.

4 Wakulu, wadamanyizeni watumwa wenyu mwe untanda na wedi saviya Zumbe akunga, mkafanyanya kugamba naywi mna Zumbe kwembingu.

Malagiso kwa Wakulisito wose

² Msekuleka kumlombeza Chohile, naho mkalombeza msinyise, mkamhongeza Chohile. ³ Naho, mchilombezeze suwe naswi chani Chohile achinke luhenyo lwa kulonga ulosi na kubunkula mbuli hemzimananyize za Kulisito. Kwa chausa icho miye ni mwechifungo vino haluse. ⁴ Elo, lombezani chani nidahe kulonga imbuli iyo pwilili enga ivyo vikungwa.

⁵ Mtende na umanyi mo wikazi wenyu na hewenati kumzumila Kulisito, mkatenda vitana chila luhenyo mnanalo. ⁶ Ntamulizi zenyu zitende na mbazi na mwile mazuwa yose naho zikwambiza wantu, mwaungwa mmanyeye vya kumhitula vitana chila yumwenga.

Ndamsa za Nkomelezo

⁷ Mlukolo mnyetu chikungisa Tikiko, mndima mnyetu na mndima mchindedi mwe ndima ya Zumbe, nawagambileni mbuli zangu zose. ⁸ Nivyo vikuleka namsigila, chani kwa kuwagambilani mbuli zetu, awajele moyo. ⁹ Eza hamwenga na Onesimo, mlukolo mnyetu chikungisa na mchindedi, uyo ni mnyenyu. Nawawagambileni mbuli zose zikulaila hano.

¹⁰ Alisitaliko, yudya chiwose mwe chifungo, awalamsani iviya Mako, mwihwawe dya Banaba. Mako yudya mhokele kale malagizo yakwe, akabula kwenyu mhokeleni. ¹¹ Na Yesu akwitangwa Yusito, awalamsani. Mwa Wayahudi wazumile kale, wano du, nawo wakudamanya ndima hamwenga na miye kwa chausa cha

Uzumbe wa Chohile, wowo watenda wambizi wakulu kwangu,

¹² Epafula, mnyenyu na mndima ywa Kulisito Yesu, awalamsani. Mazuwa yose awalombezezani nyuwe vidala chani mchimale vyedi, mkulumbale naho mtogese mwe mbuli zose akunga Chohile naho mumwivise Chohile. ¹³ Nadaha niukule kugamba adamanya ndima vitana kwa chausa chenyu na kwa chausa cha wantu wa Laodikiya na Hielapoli. ¹⁴ Luka, tabibu ywetu chikungisa, na Dema, wawalamsani.

¹⁵ Ndamsa zetu kwa walukolo wa Laodikiya. Mlam-seni lumbu dyangu Nimfa hamwenga na bunga dya

wamzumile Kulisito wakudugana mwe nyumba yakwe.

¹⁶ Mkaheza kusoma ibaluwa ino, mnamanye kugamba yasomwa ni bunga dya wamzumile Kulisito dya Laodikiya, na nyuwe mnatende mwisome ibaluwa wapatile wowo. ¹⁷ Mgambileni Alikipo aijese vyedi idya indima enkigwe ni Zombe.

Chohile awaiken mpeho. ¹⁸ Nawandika yano kwa mkono wangu mwenye. Ndamsa zilaile kwangu, miye Paolo. Fanyanyani kugamba ni mwe chifungo. Wedi wa Chohile utende na nyuwe.

1WASESALONIKE

ULONGOZI

Baluwa ya nkongo kwa Wasesalonike yawandikagwa ni msigilwa Paolo (1:1). Yadahika kutenda ni baluwa ya nkongo iwandikwe ni Paolo ni ntendele imwe Bibiliya iwandikwe mgati mwe miaka milongo mishano na imwenga nyumani aho elekagwa Kulisito. Paulo nendile ne Kolinto umo akawandika ibaluwa ino mwe bunga dya wantu wazumile uko Sesalonike, bunga dya wantu wazumile diya aikaga msingi mwe ntambo yakwe ya kaidi (Act 17:1-10). Kalonga mwe chitabu cha ntendwa kugamba bunga dya wantu wazumile dilunganywa ni Wayahudi wajeche na Wagiliki walozize.

Paolo nahemalanye kwikala uko Sesalonike chipindi chitali eze aheze ukwika msingi mwe dibunga dya wantu wazumile, ivyo niyo egala ibaluwa yake nyumani kuwajela moyo wantu wazumile. Ibaluwa ichisanya mbuli ziloze na malagiso yalozize yakulanga wikazi wa wantu wazumile. Paolo alavyaga malagiso masiku yakulanga kwiza kwa kaidi kwa Kulisito. Mafani bunga dya wantu wazumile uko Sesalonike wabweddesaga imbuli iyo. Paolo ajesezaga kwiza kwa kaidi kwa Kulisito kuchimpula kwikala wikazi ukumwagila Chohile (5:6-8).

Vimndani

Paolo kakonga ino ibaluwa kwa ndamsa kwa bunga dya wazumile Kulisito na kumtologa Chohie kwachausa chawo. (1).

Ukajika kagambiliza kulanga ntendwa na mbuli amgambile Timoseo (2-3).

Vituhu Paolo awenka malagiso ivyo vikungwa wazumile wekale mwe uwagila wa kwiza kaidi wa Yesu Kulisito (4:1-5:15).

Paolo akomeleza naho kwa kulamsa bunga dya wantu wazumile Kulisito na kuwagambila kugamba wamanye chindedi chila yumwenga mwe dibunga dya wazumile asoma ibaluwa (5:16-28).

1 Baluwa ino yalaila kwangu miye Paolo, na kwa Siliwano na Timoseo.

Chawawandikilani nyuwe bunga dya wazumile Kulisito wa Sesalonike mkulungana na Chohile Tate, na Zumbe Yesu Kulisito. Chawaungilani Wedi na utondowazi.

Wikazi na uzumizi wa Wasesalonike

² Chamhongeza Chohile mazuwa yose kwa chausa chenye nyose. Naswi hachikusokela kuwakumbukani mokulombeza kwetu kwa Chohile. ³ Kwaviya chakumbuka kulongozi kwa Chohile Tati ywetu, ivyo mku-sankana kwa uzumizi na ivyo mkutumbwazika na ndima kwa chausa cha kunga kwenyu. Naho chakumbuka msuhi wenyu mwa Zumbe dyetu Yesu Kulisito ivyo ukutoga. ⁴ Walukolo wetu chimanya kugamba Chohile awaungani kawasagulani mtende wantu wakwe. ⁵ Kwaviya umo chalongaga Mbuli Yedi ya Kulisito kwenyu haitendile kwa ulosi du. Mna naho kwa nguvu na kwa Muye Ukukile, chikatenda na chindedi kugamba ulosi uwo ni wachindedi. Mmanya ivyo chikale hamwenga na nyuwe, naho chikala kuwambizani nyuwe. ⁶ Nyuwe namtimila mligano wetu, niyo mwamtimila Zumbe. Hata hegu namsulumizwa vidala,

muuhokela ulosi wa Chohile kwa chinyemi chikulaila kwa Muye Ukukile. ⁷ Ivyo nyuwe mtenda mligano wedi kwa wazumile wose wa Makedoniya na Akaya.

⁸ Kwaviya kulawana na kuhikiliza kwenyu ulosi wa Zumbe wenela kulaila kwenyu suko Makedoniya na Akaya du, mna uzumizi wenyu kwa Chohile wenela chila hantu. Naho hachikunga kulongesa. ⁹ Wantu awo walonga mo utafi wetu kwenyu mwe viya mchisingile, na viya mlekile kuvikila matukulu na kumuwiya Chohile. Mdamanya ivyo chani mumsankanile Chohile mta ujima naho ywa chindedi, ¹⁰ naho mwamgoja mwanawe kulaila kwembingu akunga auye vituhu. Mwana uyo ni Yesu, yudya Chohile amuyuse uyo akuchikombola mwe nkanto ya Chohile ikwiza.

Ndimba ya Paolo uko Sesalonike.

2 Walukolo, nyuwe wenye mmanya kugamba utafi wetu kwenyu hautendile wa bule. ² Saviya mmanyize chisulumizwa na kuhulutwa komzi wa Filipi hechinati kubula kwenyu. Hata hegu uhigani nautendesha, Chohile ywetu kachitenda chilonge Mbuli Yedi hechina nkama. ³ Mbuli chikulonga suwo udanti hegu fanyanyi zihye, naho hachikunga kumdanta mntu yoyose. ⁴ Mna mazuwa yose chalonga viya Chohile

akunga, kwaviya kachiwona chawagila, niyo achinka ndima ya kulonga Mbuli Yedi. Suwe hachikulonda kuwabwedeza wantu mna Chohile amanyize chinyele che myoyo ya wantu. ⁵ Chohile ni mukuzi ywetu saviya mmanyize mazuwa yose hachilongile milosi ya kwekomba kwa wantu hegu kumeilamate ugoli wa wantu kwa chinyele. ⁶ Hachungile ntogozi ya wantu hegu yenyu, hegu kulaila kwenyu hegu mntu mtuhu yoyose, ⁷ hata hegu suwe chiwasigilwa wa Kulisito, nachikadaha kunga vintu visiku kwenyu. Mna suwe nachitenda wahoile mgati mwenyu enga mwelesi akudima wanawe. ⁸ Suwe chawaungisani, chemalanya sukodu kwehanga mwe Mbuli Yedi ilaile kwa Chohile, mna hata kulavya ujima wetu kwachausa chenya. Kwaviya nyuwe mchungisa chindedi. ⁹ Walukolo wetu, nyuwe mwakumbuka vya chidamanye ndima na kutumbwazika. Umo chikawagambilani Mbuli Yedi ya Chohile chidamanya ndima chilo na msi chani chisekumwegamila mntu yeyose mwenyu.

¹⁰ Nyuwe mwi waukuzi wetu, naho Chohile naye alonga kugamba lujendo lwetu mgati mwenyu wazumizi, chekalaga mwe wedi na ukuka, naho hehena lema. ¹¹ Mmanyi kugamba suwe chimtendela chila yumwenga ywenyu saviya tate akuwatendela wanawe.

¹² Suwe chiwafundani na kuwahozani naho chiweilani chani mwikale vyedi vikumwelela Chohile, judya akuwagonekani kutenda hamwenga naye mo useuta na ukulu wakwe.

¹³ Naho chamhongeza Chohile mazuwa yose mwe imbuli ino kugamba aho mwevaga ulosi wa Chohile kulaila kwetu, hamuzumile saviya ulosi wa mntu, mna saviya ulosi wa chindedi wa Chohile. Naho ulosi uwo nuwo ukdamanya ndima mwenyu nyuwe mkuzumila. ¹⁴ Walukolo, mbuli iziya zivalaile nyuwe nizo ziyalaile amabunga ya wamzumile Chohile ya Yudeya ya kulungana Yesu Kulisito, nizo zivalaileni nyuwe nanywi. Kwaviya nyuwe msulumizwa ni wikazi wenyu saviya wowo wasulumizwe ni weyawe Wayahudi. ¹⁵ Nawo wamkomile Zombe Yesu na wawoni, niyo wachisulumiza suwe naswi. Wantu awo hawakumwelela Chohile, awo ni wehi wa chila mntu. ¹⁶ Wajeza kuchichinda chisekulonga Mbuli Yedi ya Yesu Kulisito kwa wantu wa si ntuhu chani wasekwambulwa. Nivyo wongezeza masa yawo yalozize watendile mazuwa yose. Mna ko uhelo maya ya Chohile yawemukila.

Nkwina ya Paolo kuwatalamkila vituhu Wasesalonike

¹⁷ Walukolo, kulekana kwetu na nyuwe kwendaga kwa chipindi du, nachilekana chimwili du mna siyo kwa moyo. Nyumani hadodo nachina nkwina vitendese za kuwawona vituhu. ¹⁸ Nachunga chiwatalamkileni vituhu. Vitendese miye Paolo, nasijeza kwinula ntambo nkanana imwenga hegu mbili, mna Shetani kachichinda. ¹⁹ Nyuwe du ni nyuwe msuhi naho chinyemi naho chilemba cha uhuda chikunga cheduvile umo Zombe Yesu Kulisito akauya vituhu. ²⁰ Kwaviya nyuwe mwi ukuka wetu na chinyemi chetu!

³ Nkomelezo chidunduga kujijimiza naho. Ivyo chiwona ni vyedi chisigaile Aseni suwenye, ² Chimsigila mlukolo mnyetu Timoseo, judya mndima mnyetu kwa chausa cha Chohile hamwenga na suwe mwe ndima ya kulonga Mbuli Yedi ya Kulisito. Chimsigila kwenyu chani awajele moyo na kutogeza uzumizi wenyu. ³ Chani hata yumwenga ywenyu asekusingiswa ni masulumizo yano chikusulumila. Nyuwe wenye mmanyi vyedi kugamba chiwagilwa ni masulumizo yakwanga ayo. ⁴ Kwaviya chipindi nendile chihamwenga na nyuwe, na chiwagambilani kugamba nachisulumizwe, saviya mmanyize, nivyo vilaile. ⁵ Nivyo vikuleka simsigila Timoseo kwenyu, nize niwone kugamba sidunduga kujendeleza kugoja, ivyo simsigila chani nipate mbuli za uzumizi wenyu, vinasekutenda mafani Mjeza kawajezani naho ndima yose chidamanye mwenyu yaga bule.

⁶ Mna haluse Timoseo kabula kwetu, akalaila kwenyu naye kachigambila Mbuli Yedi mwe uzumizi wenyu na kunga kwenyu. Kachigambila kugamba mwachifanyanyisa mazuwa yose, naho kugamba mna nkwina ya kuchiwona suwe saviya naswi china nkwina ya kuwawonani. ⁷ Ivyo walukolo, mbuli za uzumizi wenyu zichijela moyo mwe nkunto na masulumizo yetu yose, ⁸ kwaviya haluse china ujima kwa kuwona mwatoga na kuchimala mo kulungana na Zombe. ⁹ Hachimanyize chimhongeze zeze Chohile ywetu kwa chausa chenya kwa chinyemi chose chinanacho kulongozi kwakwe kwa chausa chenya. ¹⁰ Chamlombeza Chohile chilo na msi kwa kuhikiliza chani achinke luhenyu lwa kuwawonani naho chani chidahe kuliganya chochose chihunguke mo uzumizi wenyu.

¹¹ Chamlombeza Chohile, Tati ywetu mwenye, na Zombe ywetu Yesu, achibuze kwenyu. ¹² Zombe awongezezeni na kuwajenyenyeza mo kungana, mungane na kuwaungisa wantu wose, saviya suwe chiwaungiseni nyuwe. ¹³ Ivyo naitogeze imyoyo yenyu, nanywi namtende hamwina lema naho jejeje mo ukuka kulongozi kwa Chohile Tati ywetu umo Zombe dyetu Yesu aho akuwiya hamwenga na wakukile wakwe woseni.

Wikazi ukumwelela Chohile

⁴ Hongezeza, walukolo, mhina kulaila kwetu vya mkuwagilwa mwikale chani vimwelele Chohile. Naho chindedi mtenda mwekala ivyo, haluse chawalombezeni na chawahembelezani kwa zina dya Zombe Yesu mdamanye vitana vitendese. ² Kwaviya myamanyia izisigilizi chiwenkileni kwa udahi wa Zombe Yesu. ³ Chohile aunga nyuwe mtende mlenguswe naho mwenegeze na wikazi wa uchilanga. ⁴ Chila mgosi aungwa amanye ivyo vyo kwikala na mkaziwe mwe ukuka na ntunyo, ⁵ naho siyo saviya wantu wa si ntuhu hewemmanyize Chohile. ⁶ Ivyo, mntu yoyose asekumbalanga hegu kumdanta mlukolo mnyawe mwe mbuli ino. Chawagambilagani ulodu ayo na kuwafunda kugamba Zombe na awakantile wakudamanyia mbuli saizo. ⁷ Kwaviya Chohile hachitange chikale wikazi wa

uzavu, mna chikale mwe ukuka. ⁸ Kwaivyo, akubela malagiso ayo hakumbela mntu, mna ambela Chohile mwenye akuwenkani Muye Ukukile.

⁹ Mwe mbuli ya ungi sikungwa niwawandikilani mwe yadya yakuwaungani walukolo wenyu wazumile. Nyuwe wenye mhinywa ni Chohile kungana. ¹⁰ Nivyo mwelagise kulongozi kwa walukolo wose wa bunga dya wazumizi wa Makedoniya yose. Haluse chawahembelezani nyuwe walukolo jesani vyedi vitendese mwe imbuli iyo. ¹¹ Hikilizani vitendese chani mwikale kwa utondowazi. Msankane na mbuli zenyu wenye na kudamanya ndima wenye saviya chiwasigilani. ¹² Kwa kudamanya ivyo namtunywe ni wadya sawo Wakulisito, naho hamunge kwambizwa ni mntu yoyose mwe yadya mkunga.

Kwiza kwa Zombe

¹³ Walukolo, chaunga mmanyeye ichindedi mwe wadya wabanike kale, chani msekwingilwa ni chinyulu saviya wantu watuhu hewana msuhi. ¹⁴ Suwe chimanya kugamba Yesu abanikaga, niyo auyuka, na ivyo suwe chazumila kugamba Chohile nawalete hamwenga na Yesu wadya wose wabanike wakatenda wamzumila.

¹⁵ Kuligana na mahinyo ya Zombe chawagambila vinyo. Suwe nachitende wajima umo Zombe akauya vituhu hachiwalongweile wadya wabanike. ¹⁶ Kwaviya aho lagiso dikulaila kwa mndima mkulu ywa kwembingu dikunga divike kwa izwi kulu, naho gunda dya Chohile nadivike, uyo Zombe mwenye nasele kulaila kwembingu, wadya wabanike wakatenda wamzumile Kulisito nawakonge kuuyuswa. ¹⁷ Vikaheza suwe wajima mwe chipindi icho nachichisanywe hamwenga na awo kwa maingu kumsingila Zombe kulanga kwa maingu. Ivyo chikale na Zombe mazuwa yose. ¹⁸ Elo nyuwe jalanani moyo mo ulosi uno.

Mwikale vyedi kwa ujani wa Zombe

5 Walukolo, hahana mtintiso wa kuwawandikilani mwe mbuli yoyose mwe chipindi hegu zuwa mbuli izo nazilaile. ² Kwaviya nyuwe wenye mmanyeye kugamba zuwa dya Zombe akuwiya vituhu nadize ntukiza saviya mbavi akwiza nechilo. ³ Wantu wakalonga, kuhola naho kutondowala, naho ubanasi ukunga uwalaila kwa ntukiza saviya ulumi wa usungu wa cheleko ukumwizila mvyele akwefungula, naho wantu hawadahe kuyenega ayo. ⁴ Mna nyuwe walukolo hamwi mwechiza ivyo zuwa idyo dinase kuwogofyani

hadiwezilani ntukiza saviya mbavi viya akwiza. ⁵ Nyuwe wose mwi wantu mkwikala mo ulangazi, wantu wa msi. Suwe sawo wantu wa chilo, hegu mwe chiza. ⁶ Elo, chisekugona ntongo saviya watuhu, chicheleze naho chitende na chihimo. ⁷ Kwaviya wakugona wagona nechilo, wakozi wakolwa nechilo. ⁸ Mna suwe chi wantu wa msi chitende na chihimo. Chitozane na uzumizi na kunga saviya nchingo ya chuma kuchinda mwe chifuwa, na msuhi wetu wa kwambulwa saviya nkofiya ya chuma. ⁹ Kwaviya Chohile haungaga achifile maya yakwe makulu mna chambulwe kwa sila ya Zombe dyetu Yesu Kulisito. ¹⁰ Uyo abanikaga kwachausa chetu, chani chikale hamwenga naye, chikatenda wajima hegu chibanika. ¹¹ Elo hongozanani na kwambizana nyuwe wenye, saviya mkudamanya haluse.

Sigilizi za kukomelaza na ndamsa

¹² Walukolo, chawalombezeni muwatunye wadya wakulu wakuwatumbwazikilani nyuwe na wadya wakuwalongozani na kuwafunda. ¹³ Watunyiseni na kuwaunga kwachausa che ndima wakudamanya mtende na utondowazi.

¹⁴ Walukolo, chaweilani muwafunde wantu wabwa, muwenke moyo wantu wabwa, wambizeni wahwele, mtende na ugoji kwa wantu wose. ¹⁵ Sinyisani mntu yoyose adamanyawe vihiye ni mnyawe asekuumliha vihiye, mna kunga kwenyu kutende kudamanyizana yedi mazuwa yose na kuwadamanyiza yedi wantu wose.

¹⁶ Mwelelwe mazuwa yose, ¹⁷ Msekusokela kumlombeza Chohile, ¹⁸ Mhongezeni Chohile mwe mbuli zose, kwaviya ayo nayo Chohile akunga mdamanye mo kulungana kwenyu na Kulisito Yesu.

¹⁹ Msekumchinda Muye Ukukile. ²⁰ Msekubela ulosi wa wawoni. ²¹ Himani chila chintu tozani chiya ichedi, ²² Enegani chila wihi.

²³ Chohile mwenye akuchinka utondowazi awalenguseni vitendese adime ujima wenyu wose nuko kugamba muye, myoyo na mili yenyu chani visekutenenda na lema umo Zombe dyetu Yesu Kulisito akuwiya. ²⁴ Akuwetangani nyuwe nadamanye ivyo kwaviya ni mchindedi.

²⁵ Walukolo, chilombezezeni suwe naswi.

²⁶ Walamseni walukolo wose kwa chilagiso cha ungi.

²⁷ Chaweilani kwa zina dya Zombe wasomeleni walukolo wose ibaluwa ino.

²⁸ Chawaungilani wedi wa Chohile kulaila kwa Zombe dyetu Yesu Kulisito.

2WASESALONIKE

ULONGOZI

Baluwa ya kaidi kwa Wasesalonike yawandikagwa ni msigilwa Paolo (1:1). Awandikaga ibaluwa ino chipindi chiguhi eze aheze kuwandika baluwa ya 1Wasesalonike vyafanyanywa ni mihilimo 51 Kulisito eze elekwe. Paolo endaga achi ko mzi wa Kolinto umo akawandika ibaluwa ino kwa bunga dya Wasaselonike, bunga dya wazumizi dyakongaga mwe ntambo yakwe ya kaidi yo kumsankanila Chohile (Ntend 17:1-10). Mwe chitabu cha Ntendwa viwandikwa kugamba bunga dya wazumizi dyendaga na wantu Wayahudi na Wagiliki walozize wahangane.

Bunga dya wamzumile Kulisito dya Wasesalonike kulanaga chipindi cho uhelo na kwiza kaidi kwa Kulisito kwaviya Paolo kawawandikila Wasesalonike nkanana zilozize kulanga imbuli iyo mwe izibaluwa zose mbili. Hajihi ne nusu ye baluwa ya kaidi ni mbuli zikulanga chipindi cha uhelo. Iviya Paolo afunda kulanga ubwa. Chila mntu vyaungwa adamanye ndima apate nkande (3:6-10).

Vimndani

Paolo kakonga ibaluwa kwa kwetambalisa mwenye na wambuyaze (1:1-2).

Ukajika amtogola Chohile kwachausa cha bunga dya wazumizi wa Wasesalonike na kudilombezeza.

Mwe sula ya kaidi Paolo alonga vikunga chipindi cho udumo.

Ukajika alonga naho kulanga mbuli za ubwa na vikungwa kudamanya ndima (3:1-15).

Paolo abindiliza kwa ndamsa naho mwe bunga dya wazumizi (3:16-18).

1 Baluwa ino yalaila kwangu miye Paolo na Siliwano na Timoseo,

Chawawandikilani nyuwe bunga dya wazumile wa Sesalonike mkulungana na Chohile Tati ywetu na Zumbe Yesu Kulisito.

² Chawaungilani wedi wa Chohile na utondowazi vikulaila kwa Chohile Tati ywetu na kwa Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

Nkanto mo kwiza kwa Kulisito

³ Walukolo chimhongeze Chohile mazuwa yose kwachausa chenye. Vichiwigila kudamanya ivyo, kwa viya uzumizi wenyu wongezekela naho kungana kwenyu kongezekelesa. ⁴ Elo suwe cheduvila nyuwe mwa mabunga ya wazumizi ya Chohile. Kwachausa cha kujijimiza kwenyu na uzumizi mnanawo mwe masulumizo na nkunto mkusulumila.

⁵ Ayo yose yabunkula kugamba nkanto ya Chohile ni viya vikumuwigila na chikulaila kugamba nyuwe muwigilwa kwingila mwe uzumbe wakwe uwo kwachausa chakwe kwasulumizwa. ⁶ Chohile ni muwigila nawasulumize wadya wakuwasulumizani nyuwe, ⁷ nawenkani kutweta nyuwe mkusulumizwa hamwenga na suwe. Mbuli iyo naidamanye chipindi Zumbe Yesu akelagisa kulaila kwembingu hamwenga na wandima wa kwembingu wakwe wata nguvu, ⁸ na mwale ya moto kuwakantila wadya wakumlemela

Chohile na wadya hewekuzumila Mbuli Yedi ya Zumbe dyetu Yesu. ⁹ Nkanto yawo naitende ni kubalangwa mazuwa yose na kusentwa hale na Zumbe na ukuka na ukulu wakwe, ¹⁰ Umo akeza atogoleswe ni wantu wakwe na kutunywa kwa chizumo mwa wose wakuzumila kwa ukuzi. Nyuwe nanywi namtende hamwenga mwawo, kwaviya mzumila ulosi chiwagambileni.

¹¹ Nivyo vikuleka chawalombezezani mazuwa yose. Chani Chohile ywetu awadahize kuwigilwa kwikala kutimila mwitango wakwe. Chamlombeza kugamba kwa nguvu zakwe ajese viya vikungwa kudamanya yedi na kukomeleza ndima yenyu ya uzumizi. ¹² Mweivyo namtunye zina dya Zumbe dyetu Yesu nanywi namtunye nuyo kwa wedi wa Chohile ywetu na Zumbe Yesu Kulisito.

Mnkondo mkanuni ywa Kulisito Yesu

2 Elo walukolo chaweilisani mwe mbuli za kuya kwa Zumbe dyetu Yesu Kulisito na kuchisanywa hamwenga kulongozi kwakwe, ² kugamba msekuten-da na chinyulu mwe myoyo yenyu naho msekogoha kugamba zuwa dya kuwiya Zumbe dibula. Vyadahika mmanya mbuli izo kwa sila ya muye hegu kwa ulosi hegu baluwa ikugambigwa kugamba hambwe ilaila kwetu. ³ Msekuzumila kudantwa ni mntu yoyose kwa vyovyose viya. Kwaviya ubanasi mkulu naukonge kulaila zuwa idyo hadinati kwiza, na yudya mwihhi nelav-

ize naye uhelo wakwe ni kubalangwa. ⁴ Uyo nahige chila chintu wantu wakuchitanga mnungu hegu waku-vikila nekweze mwe vyose. Uyo naite hata kwingila mwe nyumba nkulu ya Chohile na kwikala umo na kwetanga mwenye Chohile.

⁵ Togola hamkumbuka kugamba nawagambilagani yano yose umo nendaga hamwenga na nyuwe? ⁶ Mna kuna chintu chikuchinda mbuli zino kulaila haluse, kwaivyo uyo Mwavu nalaile mwe chipindi chakwe chiligane. ⁷ Kwaviya haluse yudya mbanasi adamanya ndima kwa chinyele, mna eyaho akuchinda vino haluse, kubula aho akunga auswe. ⁸ Aho naho yudya mntu Mwavu nalaile, mna Zumbe Yesu aho nalaile namkome kwa muye wo mlomo wakwe na kumbalanga kwa nguvu ya kung'ala kwakwe. ⁹ Mwavu uyo neze na nguvu za Shetani na kutenda chila mpituko na maula ya udanti, ¹⁰ nadamanye wihi wa chila namna kuwadanta wadya wakwaga kwaviya hawaungile kuzumila na kunga mbuli za chindedi zikudaha kuwambula. ¹¹ Nivyo vikuleka Chohile kawaika hasi he nguvu zikwaza, wazumile udanti. ¹² Chani wadya wose hewekuzumila ichindedi, mna wasekela wavu wakan-tilwe.

Msagulwa chani Mwambulwe

¹³ Mna suwe chaungwa chimtogole Chohile mazuwa yose kwachausa chenye nyuwe walukolo mkungigwa ni Zumbe. Kwaviya Chohile kawasagulani mtenda wankongo kutenda wantu wakwe chani mwambulwe kwa kulenguswa ni Muye Ukukile na kwa kuzumila ulosi wa chindedi.

¹⁴ Chohile kawagoneka mbuli ino kwa sila ya Mbuli Yedi ya Kulisito chiwagambileni chani mtende hamwenga mo ukulu wa Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ¹⁵ Elo walukolo mtogese naho mtoze mahinyo yetu chihahinyizeni vikatenda kwa kulonga mbuli yedi ya Kulisito hegu kwa baluwa yetu.

¹⁶ Chamlombeza Zumbe ywetu Yesu Kulisito mwenye na Chohile tati ywetu achungile kwa wedi wakwe kachihoza mazuwa yose na kuchinka msuhi wedi. ¹⁷ Aihozoze imyoyo yenye na kuwatogezani chani mdahe mazuwa yose kudamanya na kulonga yedi.

Chilombezezeni

3 Walukolo, chilombezezeni chani ulosi wa Zumbe usunguze kwenela na kuhokelwa kwa ntunyo saviya vili mwenyu. ² Naho lombezani chani Chohile

achambule na wantu wehiye na wabanasi, kwa viya sawo wose wakuzumila ulosi uno.

³ Mna Zumbe ni mchindedi. Uyo nawatogezeni na kuwadima na yudya Mwavu. ⁴ Zumbe nachinke msuhi kwachausa chenye, kugamba mwadamanya naho namjendeleze kudamanya yadya chikuwaunga mdamanye.

⁵ Zumbe alongoze fanyanyi zenye mwe kunga kwa Chohile na ujijimizi chikwinkwa ni Kulisito.

Kungwa kudamanya ndima

⁶ Walukolo, chawalagizani kwa zina dya Zumbe dyetu Yesu Kulisito, mwenege na walukolo wose wabwa naho hewekutumila sigilizi chiwasigileni. ⁷ Nyuwe wenye mmaniya vyedi ivyo mkungwa kwigiliza mligano wetu. Kwaviya suwe hachitendile wabwa umo chekalaga hamwenga na nyuwe. ⁸ Hachidile nkande kwa mntu yoyose hechimlihile. Chisankana na kuhwelesa. Chisankana chilo na msi chani chisekumwegamila mntu yoyose mwenyu. ⁹ Chidamanya ivyo suko kugamba chi wedi kulongozi kwa Chohile kunga wambizi wenyu, mna suwe nachikaunga mtimile mligano wetu. ¹⁰ Kwaviya umo nachikwenye nendile chikawagambila, kugamba "Mntu yoyose hekunga kudamanya ndima, asekudya nkande".

¹¹ Chalonga vino kwa viya chiva kugamba wamwenga mwenyu ni wabwa naho hawakunga kudamanya ndima, mna wejela mwe mbuli za wantu watuhu.

¹² Chawalagizani wantu awo na kuwafunda kwa zina dya Zumbe dyetu Yesu Kulisito kugamba wasankane mwe kuhola welondele sumwa mo ujima wawo.

¹³ Mna nyuwe walukolo, msekuhwa kudamanya yedi. ¹⁴ Hegu mntu hakunga kutoza malagiso chivalagiseni mwe ibaluwa ino msinyiseni mntu uyo, msekwehanga naye chani engile soni. ¹⁵ Msekumtenda mntu uyo engamwihi, mna mfundeni saviya mlukolo.

Ulosi wa kukomeleza

¹⁶ Zumbe ywa utondowazi mwenyu awatondowaze mazuwa yose kwa sila zose Zumbe atende na nyuwe wose.

¹⁷ Kwa mkono wangu mwenye nawandika vino, ndamsa kulaila kwa Paolo! Vino nivyo hujela chilagiso chila baluwa, nivyo huwandika.

¹⁸ Chawaungilani nyose wedi wa Chohile kulaila kwa Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

1 TIMOSEO

ULONGOZI

Chitabu cha nkongo cha Timoseo ni baluwa idya msigilwa Paolo amwandikile mhina ywakwe Timoseo. Haviku-manyika baluwa ino iwandikwa mhilimo 62-64 Yesu hanati kwelekwa. VINO NIVYO VYENDAGA VIPINDI VIHAIHI NA UDUMO WA WIKAZI WA PAOLO. Paolo nendile na umwe wa hajihii vidala na Timoseo, nkana ziloize nakamwitanga enga mwanawe Filipi 2:22; 1Timoseo 1:2, 1:18.

Ino ni baluwa mgati mwe zibaluwa akuwandikilwa ni mntu suyo bunga dya wazumile. Baluwa ntuhu ni baluwa ya kaidi kwa Timoseo na Tito. Baluwa ya nkongo kwa Timoseo ina mbuli ziloize mwe miviko ya bunga dya wazumile 2:1-15, ntogozi za vilongozi wa bunga dya wazumile 3:1-13, na mafundo yakulanga wahinyi wa udanti 1:11, 4:1-5, 6:2-5. Mbuli ino yalagisa ivyo Paolo nendile akamhinya Timoseo chani atende chilongozi mwe mabunga ya wazumile. Baluwa ya nkongo kwa Timoseo ina malagiso yalozize yakudaha kuwambiza vilongozi wa mabunga ya wazumile ye chipindi chino kutoza wambizi mwe mabunga ya wazumile.

Vimndani

Paolo akonga kwa kumlamsa Timoseo 1:1-2.

Akajika atimila kwa kumwinka Timoseo mafundo ya kulanga wahinyi wa udanti 1:3-11.

Paolo ajendeleza kulonga ivyo eli mhongeza kwa Yesu 1:12-19. 4. Akajika alonga kumlanga Timoseo mwe miviko na vilongozi wa mabunga ya wazumile 2-3.

Paolo akomeleza ibaluwa yakwe kwa kumwinka Timoseo mbuli za nkomelezo 4-6

1 Miye Paolo nitangwe kutenda msigilwa ywa Kulisito Yesu kwa lagiso dya Chohile Mwambula ywetu na Kulisito Yesu chikwikiya msuhi.

² Nakuwandikila weye Timoseo ukwinga mwanangu chindendedi mo uzumizi.

Nakulombezeza kwa Chohile Tati ywetu na Kulisito Yesu Zumbe dyetu akufile mbazi na wedi wa Chohile na utondowazi.

Makanyo mwe Mahinyo ya Udanti

³ Saviya hulagize hadya nendaga haita Makedoniya. Naunga wikale uko Efeso chani uwalemeze wantu awo wakuhinya mahinyo yo udanti. ⁴ Wagambile wasekumtimila ngano na mbuli za kutula za ludongo lwa nkolo za wadalahala wawo hezine udumo. Yose ayo yegala kuhigana naho hayakuwazenga mwe ndima ya Chohile imanyike kwa sila ya uzumizi. ⁵ Dikulangwa mwe dilagizo dino chani ungi ukulawana na fanyanyi zedi na moyo ulenguke na uzumizi hewina udanti.

⁶ Wantu wamwenga ayo wayaswesa, wahitukila ngano za bule. ⁷ Waunga watende wahinya wa Sigilizi za Chohile amwinkile Musa, mna wowo wenye hawamanyize milosi wakulonga hegu milosi wakulavyanya.

⁸ Chimanya kugamba sigilizi ya Chohile ni yedi hegu yajeswa viya vikungwa. ⁹ Chimanye kugamba sigilizi ya Chohile haikigwe kwa chausa cha wantu wedi mna kwa chausa cha wantu wabanasi na wantu hewekun-

yanyahala wantu hewe kumvikila Chohile na wantu wata masa, wantu hewekukile na wantu wakumhiga Chohile, wakukoma welesi wawo hegu wakomi wowose, ¹⁰ Sigilizi ikwa kwa chausa cha wagonyi wa wagosi weyawe wakutaga wantu wadanti wakwelisa udanti na kwa chausa cha wose wakudamanya chochose chikuhigana na mahinyo ya chindedi.

¹¹ Mahinyo ayo yaligana na Mbuli Yedi ya ukulu wa Chohile mta ujimbiko udyo miye ninkigwe niulonge.

Uhongezi kwa Mbazi za Chohile

¹² Namhongeza Zumbe dyetu Kulisito Yesu aninkile nguvu, kwaviya kaniwona kugamba ni mkanuni niyo anika mwe kumsankanila. ¹³ Hata hegu aho nkongo nahahuluta, mta kumsulumiza na kumdamanyiza kwa maya, mna kanifila mbazi, kwaviya yose nidamanye, siyadamanya kwa uhezi kwaviya nendile sina uzumizi.

¹⁴ Mna Zumbe dyetu niyo aninka mbazi ziloize, niyo aninka uzumizi na ungi mo kulungana kwetu na Kulisito Yesu. ¹⁵ Ni ulosi wa ukanuni, naho uwagila kuzumiliswa, Kulisito Yesu nakeza mwe isi kuwambula wata masa. Miye masa yangu yatendesha kujinka wose.

¹⁶ Mna Chohile kanifila mbazi. Chani mwa miye ywa nkongo Kulisito Yesu alagise ujijimizi wakwe wose kwangu miye, enga uliganyo kwa wadya wose nawamtimile nyumani na kuhokela ujima mazuwa yose. ¹⁷ Haluse kwa Seuta hena udumo, hekadaha ku-

wona ubanasi, hekuwoneka na Chohile ichedu hekubanika, uyo enkigwe ntunyo na ukuka mazuwa yose! Taile.

¹⁸ Timoseo ukwinga mwanangu nakwinka lagiso dino kuligana na ulosi wa uwoni walongagwa chikale ukukulanga weye. Jesa ulosi uwo utende chiziha chako udahe kuhuda vyedi kugombela mbuli yedi, ¹⁹ naho tozesa uzumizi wako na kunga kusagula yedi. Wantu watuhu walemela kunga kusagula yawo niyo wabalanga uzumizi wawo. ²⁰ Mgati mwawo ni Humenayo na Alekizanda, simwinka Shetani awantu awo, chani wahinywe wasekumhuluta Chohile.

Mviko wa bunga dya wazumile

2 Nkongo, nawalombezani nyuwe muwalombezeze wantu wose. Mlombeze Chohile awambize naho awajimbike na kumhongeza Chohile kwa chausa cha wantu wose. ² Walombezezeni maseuta na wantu wata uzumbe chani chikale wikazi uhoile na utondowazi mwe kwehanga na kumvikila Chohile na mwe lujendo lwedi. ³ Mbuli ino ni yedi naho yazumilika kulongozi kwa Chohile Mwambula ywetu, ⁴ akunga wantu wose wambulwe naho wamanye ichindedi. ⁵ Kwaviya kuna Chohile yumwenga du, naho mwivanyi yumwenga du akwivanya wantu na Chohile, mntu uyo ni Kulisito Yesu, ⁶ elavize mwenye chani kukombola wantu wose. Chaukula ichindedi mwe chipindi chiwagile kugamba Chohile aunga chila mntu ambulwe. ⁷ Nivyo vilekile miye sisagulwa nitende msigilwa na mhinya mlonga ywa Mbuli Yedi niwagambile wantu wa isi ntuho ulosi wa uzumizi na chindedi. Miye nalonga chindedi sikulonga udanti.

⁸ Elo naunga wagosi wakudamanya yakumuwigila Chohile wakalombeza wakenula mikono yawo watende ivyo hewene maya hegu kuhigana. ⁹ Naho naunga wavyele watende na ubala wa kuvala suche za kwetunya na lujendo lwedi. Waleke kwedolonyesa, hegu kushuka fili hegu kwehamba kwa vintu vikudamanywa na zahabu hegu kuvika vintu vikudamanywa na lulu na suche za yombe kulu. ¹⁰ Mna kwehamba kwawo kutende na ntendwa zedi zikuwigila kulongozi kwa Chohile zikudamanywa ni wavyele wakumvikila Chohile. ¹¹ Wavyele waungwa wanyamale na kutondowala umo wakahina. ¹² Miye sikumwinka mvyele luheno lwa kuhinya hegu kumtumbaila mgosi mna anyamale dwi. ¹³ Kwaviya Adamu nuyo akongile kumbwa niyo atimila Hawa. ¹⁴ Naho Adamu suyo uyo adantigwe, mna mvyele nuyo adantigwe niyo akola masa. ¹⁵ Mna mvyele nambulwe mwe nkondo ya kwefungula hanalekile uzumizi na ungi na ukuka, na kunyanyahala.

Vilongozi mwe bunga dya wazumile

3 Ulosi uno ni wa chindedi, hegu mntu aunga ndima ya uchimaila wa bunga dya wazumile aunga ndima yedi, ² ivyo mchimaila ywa bunga dya wazumile atende hena lema dyodyose. Atende mgosi wa mvyele

yumwenga edime ekale vyedi na wantu naho akutunywa asekutenda mbafu na kunga kugoneka wajeni naho amanyize kuhinya. ³ Asekutenda mkozi hegu mnkumbizi, na ahole asekutenda akungisa hela, ⁴ mta kuchimaila nyumba yakwe vyedi afunde wanawe weve watunyise. ⁵ Uneva mntu adunduga kulongoza nyumba yakwe mwenye nadahe vivihi kudima bunga dya wazumizi wa Chohile? ⁶ Asekutenda mzumizi mhya chani asekwiza kweduvisa na kukantilwa saviya Mwavu akantilwe. ⁷ Seivyo aungwa atende mntu akulongelwa vyedi ni wantu we kuse mwe dibunga dya wazumile, chani asekelwa na kugwizwa mwe mtego wa Mwavu.

Wambizi mwe bunga dya wazumile

⁸ Naho wambizi mwe bunga dya wazumile waungwa watende wata kutunywa. Wasekutenda wasongaganyi mo kulonga kwawo hegu wase kukoleswa hegu wata kulonda ugoli kwa sila heikuwagila. ⁹ Waungwa watozese kwa fanyanyi zilenguke na ichindedi cho uzumizi chigubulwe. ¹⁰ Nkongo Waungwa wahimwe, vikaheza uneva hawawoneke na lema, nawadahe kusankana enga wambizi wa bunga dya wazumile. ¹¹ Seivyo wavyele wawo wedime na kwetunya wasekutenda wakuzigana, mna wechinde naho wakanuni mwe mbuli zose. ¹² Mwambizi ywa bunga dya wazumizi aungwa atende na mvyele yumwenga du, naho alongoze vyedi wanawe ne nyumba yakwe. ¹³ Kwaviya wambizi wakusankana mwe ndima yawo vyedi wantu nawawatunye, naho hewekogoha mo uzumizi mwa Kulisito Yesu.

Chindedi Chigubulwe

¹⁴ Nakuwandikila vino hatenda na msuhi wa kusunguza kwiza uko. ¹⁵ Mna sina sunguze kwiza viya huwandikile navikugambile lujendo lukungigwa lutende mwe nyumba nkulu ya Chohile, nuko kugamba wantu wakumzumila Chohile mta ujima, kwaviya uyo nuyo nguzo na msingi wa chindedi. ¹⁶ Hachina nkama nechindedi chigubulwe cho uzumizi mwetu ni chikulu, chindedi icho ni kugamba,

Uyo nakalaila mwe mligano wa mntu,
Kalongwa ni Muye Ukukile kugamba ni mta wedi kwa Chohile,
wandima wa kwembingu wamwona,
kalongwa mwe wantu wa makabila,
kazumilwa mwe isi yose,
kenulwa kwembingu mwe ukulu.

Wahinya wa Udanti

4 Muye Ukukile walonga pwilili kugamba mazuwa ya udumo, wantu awamwenga nawaudule uzumizi wawo nawategeleze myuye ikudanta na mahinyo ya mpepo. ² Mahinyo sayo yalongigwe ni wantu wadanti naho wasongaganyi udahi wawo wakusagula yedi hegu yehiye utenda enga yuwe. ³ Awo wahinya kugamba viha kusolana naho wachinda wantu kudya

nkande izimwenga. Mna nkande izo zumbwa ni Chohile zidigwe kwachausa cha wantu wamzumile na kumanya ichindedi wamhongeze Chohile. ⁴ Chila chintu chumbigwe ni Chohile ni chedi, hahana chikungwa kulemelwa mna chikahokelwa kwa kuhongeza. ⁵ Kwaviya ulosi wa Chohile na malombezo yatenda ichintu icho chizumilwe kwa Chohile.

Mndima ywedi ywa Kulisito Yesu

⁶ Uneva unawagambila walukolo ulosi uno notende mndima ywedi ywa Kulisito Yesu, ukekuza chimuye kwa ulosi wa uzumizi na mahinyo ya chindedi yadya weye utimile. ⁷ Mna lemela ntamulizi ziya sizo za Chohile za chihezi. Mo wikazi wako wezweze viku-muwagila Chohile. ⁸ Kwegolola umwili kwambiza hadodo, mna kwikala viya Chohile akunga kwambiza mwe chila sila, kwaviya ni chindedi kwachinka ndagano ya ujima wa haluse na udyo nawize. ⁹ Ulosi uno ni chindedi naho wawagila kuzumilwa. ¹⁰ Nivyo vikuleka chatumbwazika na kudamanyisa ndima, kwaviya chika msuhi kwa Chohile mta ujima, Mwambula ywa wantu wose, vitendese Mwambula ywa wakumzumila Kulisito.

¹¹ Mbuli ukungwa ulagize na kuwahinya ni zino. ¹² Usekuzumila kubelwa ni mntu yoyose kwaviya uchei mbwanga. Mna utende mligano kwa wazumizi mo kulonga kwako, mo lujendo lwako mo kunga kwako mo ukanuni wako naho wikazi ukumuwigila Chohile. ¹³ Mazuwa yose uhikilize kuwasomela wantu maandiko yakukile mo lumpe na kulonga Mbuli Yedi na kuhinya kubula aho hwizila. ¹⁴ Usekuleka kujesa idya intunyo imndani mwako uhokele kulawana na ulosi wa wawoni na kwa sila ya mikono wikiwe ni wadalaha mwe chitala cha bunga dya wazumile. ¹⁵ Fanyanyisa mwe zimbuli izo kwelavye ujese ayo yose chani wantu wawone pwilili, kukula kwako mwe zimbuli izo. ¹⁶ Kwedime naho kaula amahinyo yako ayo, jendeleza kudamanyia ayo kwaviya unadamanyia ivyo nawewambule na kuwambula wakukwetegeleza.

Vikungwa kujeswa ni wazumizi

⁵ Usekumkwamila mdalahala mna mfunde enga iso, wabwanga watende enga walukolo wako, ² wavyele wadalaha enga mami zako, wandeke enga walumbuzo ukedima mwe untanda ukumuwigila.

³ Watunye wavyele wabanikilwe ni wagosi zawo hewene wambizi wowose. ⁴ Mna hegu hana mvyele abanikilwe ni mgosiwe mta wana hegu wezukulu, awo viwagila wakonge kuhina vikuwaunga kutenda mwe yadya yakungwa ni Chohile kwa chausa cha walukolo wawo wenye na kuwatunya walesi wawo kwa yadya yedi wawatendele aho kale, kwaviya mbuli ino yamwelela Chohile. ⁵ Mvyele abanikilwe ni mgosiwe hene mntu ywa kumwambiza msuhi wakwe ni Chohile, uyo ahikiliza mwe kulombeza chilo na msi enkigwe wambizi. ⁶ Mna mvyele abanikilwe ni mgosiwe akunga kwikala wikazi wa tama kabanika kale, hatahegu ache

mjima. ⁷ Walagize wantu wano wadamanye mbuli zino chani wanase kuwoneka wana lema. ⁸ Uneva mntu hana walaile walukolo wakwe, vitendese wantu wa mwe nyumba yakwe mwenye, uyo kalemela uzumizi wakwe, uyo kaiha kujinka hezumile.

⁹ Use kumwandika mwe chitabu cha wavyele wabanikilwe ni wagosi zawo hegu hebuzize mihilimo milongo mtandatu. Naho atende asolagwa lumwenga du. ¹⁰ Ni vyedi amanyike kwa ntendwa zakwe zedi. Aleile wanawe vyedi, akuhokela wajeni mwe nyumba yakwe, awasuntile iviga wandima wa Chohile, awambize wata kukunta, naho ahikilize mwe kudamanyia yedi yose.

¹¹ Use kuwawandika wavyele wabanikilwe ni wagosi zawo wachei wandeke kwaviya uneva wanengilwa ni tama za kunga kusolwa, waleka kumsankanila Kulisito.

¹² Vino naviwegale mwe kanto wowo wenye, kwaviya wabalanga lagano wazumile nkongo. ¹³ Kujinka ayo, watozwa ni ukolo na kutenda kudwangaya nyumba kwa nyumba. Naho siyo ayodu, seivyo wowo ni wata kwelongela na wejela mwe mbuli za wantu watuhu na kulonga mbuli hezikungwa. ¹⁴ Elo naunga wandeke awo wabanikilwe ni wagosi zawo wasolwe, weleke wana naho walele nyumba zawo chani wankondo wetu wasekutenda na luhenyo lwa kuchilonga vihiye. ¹⁵ Kwaviya wavyele awamwenga wabanikilwe ni wagosi zawo wahituka wamtimila Shetani. ¹⁶ Elo hegu mvyele mkanuni mo lukolo lwakwe, mna wavyele wabanikilwe ni wagosi zawo awambize chani asekdilekeila idibunga dya wazumizi wa Kulisito indima iyo. Ivyo bunga dya wazumizi nadidahe kwambiza wavyele watuhu wabanikilwe ni wagosi zawo hewena wambizi wowose.

¹⁷ Wadalaha wakulongoza vyedi bunga dya wazumizi wa Kulisito wawagila wenkigwe liho nkanana mbili, vitendese wadya wakuhikiliza mo kulonga Mbuli Yedi na kuhinya. ¹⁸ Kwaviya Mawandiko yagamba, "Usekuijela fuwo njeku ukujeseza kuhulula maiso" naho viwandikwa "Mdamanya ndima awagilwa maliho yakwe." ¹⁹ Use kwitikila laho dikumlanga mdalahala mna kwa ukuzi wa wantu waidi hegu watatu. ²⁰ Wakwahile kulongozi kwa wantu wadya wose wakukola masa, chani watuhu wogohe.

²¹ Nakulagiza kulongozi kwa Chohile na kulongozi kwa Kulisito Yesu naho kulongozi kwa wandima wa kwembingu wasagulwe, utende mkanuni mwe kumkantila mntu hehena kumpagula, hegu kumhingiza mntu yoyose. ²² Use kusuzungisa kumtenda mntu chilongozi mwe kudamanyia ndima ya Zembe naho use kwehanga mwe masa ya wantu watuhu. Mna wikale wikazi ukumuwigila Chohile.

²³ Kukongela haluse use kunywa mazi ayodu, nywa divai chidogo kwachausa cha kundani kwenda yako kwaviya ukulumwalumwa.

²⁴ Masa ya wantu awamwenga yawoneka pwilili hata hewenati kukantilwa, mna masa ya awamwenga naya-woneke aho nawegalwe kwe nkanto. ²⁵ Seivyo ntend-

wa zedi zeligisa pwilili, mna hata ziya hezikwelagisa pwilili hazidahe kujendeleza kwefisa.

6 Watumwa wose we mwe nila wawatunye wakulu wawo chani wantu wasekudihuluta idizina dya Chohile na kuyabela amahinyo yetu. ² Watumwa wata wakulu wawo wakanuni wasekuwabela kwaviya wowo ni walukolo. Waungwa wawasankanile vyedi vitendese, kwaviya awo ni walukolo wazumizi na wakuwaunga, wowo nawo wehanga mo ulozo we ndima yawo.

Mahinyo ya Udanti na Ugoli wa chindedi

Hinyani na kulonga izimbuli zino. ³ Mntu yoyose akuhinya mahinyo matuhu, naho hakuzumila ulosi wa chindedi wa Zumbe dwetu Yesu Kulisito hegu mahinyo yakuligana na mahinyo ya mbuli zikumuwagila Chohile, ⁴ uyo kamema wefenyi naho hamanyize chochose. Uyo ana lema dya kuhigana na kulemana mwe milosi. Mbuli saizo zegala chinyulu lwasu mahuluto naho kuzigana yehiye, ⁵ na mahigano heyena udumo kulaila kwa wantu wata fanyanyi zawo zihiye hewena chindedi naho wakafanyanya kugamba kumsankanila Chohile ni sila ya kulondela ugoli.

⁶ Ni chindedi, kudamanya yakumuwigila Chohile hamwenga na kwenenwa nivyo navichambizise. ⁷ Elo hachizile na chintu hano he isi naho hachihalawe na chintu chochose. ⁸ Elo uneva china nkande na suche chenenwa navyo. ⁹ Mna wadya wakunga kutenda wagoli wagwela mwe majezo, kugwizwa mwe mitego ya yadya wakunga ya chihezi, na yakwigaila wantu ubanasi na file. ¹⁰ Kwaviya kungisa hela ni nkongelo ya wihi wose, wantu watuhu waungisa wapate hela waleka uzumizi na kwelumiza imyoyo yawo kwa usungu utendese.

Malagizo Kwa Timoseo

¹¹ Mna weye mntu ywa Chohile kwenege izimbuli izo zihiye, timila yadya yakukutenda uzumilwe kulongozi

kwa Chohile, kudamanya yakumuwigila Chohile, uzumizi na ungi na ujijimizi na kuhola. ¹² Hikiliza kuhuma majezo mo uzumizi kwa kudamanya yakumuwigila Chohile naho utozese ujima wa mazuwa yose udyo wintangilwe ni Chohile hadya ukule wemwenye kulongozi kwa wantu walozize. ¹³ Nakulagiza kulongozi kwa Chohile akuvinka ujima vintu vyose, na kulongozi kwa Kulisito Yesu alongile ichindedi mwenye kulongozi kwa Pontiyo Pilato, ¹⁴ kugamba utoze malagizo yano hehena lema kubula zuwa dya kwizila vituhu Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ¹⁵ Kwiza kwakwe nakutende mwe chipindi chiwigile chikigwe ni Chohile mkulu, akujimbikwa chilongozi ichedu na Seuta ywa maseuta na Zumbe ywa maseuta. ¹⁶ Nuyodu akwikala mazuwa yose akwikala mwe ulangazi mntu hekudaha kuuso-geila, hahali mntu amwonaga naho akudaha kumwona. Uyo ichedu ana ntunyo naho ana nguvu ya mazuwa yose! Taile.

¹⁷ Walagize wantu wagoli mwe wikazi wa haluse wa mwe isi wasekweduvya, naho wasekwika msuhi wawo mwe ugoli ukusunguza kusika. Mna waikwa msuhi kwa Chohile akuchinka vintu vyose kwa ulozo chani chivyelelwe. ¹⁸ Walagize wadamanye yedi, naho wambizane kwa moyo wedi na kuwasangila watuhu ugoli wawo. ¹⁹ Elo kwa kudamanya ivyo weikiya vintu naviwambize kwinkwa ujima wa mazuwa yose saviya mntu akwechisanyiza vintu vilozize navimwambize mwe chipindi chikwiza.

²⁰ Weye Timoseo, dima vyedi yose yadya winkigwe, kwenege na ntumulizi za chihezi na mahigano yadya wantu watuhu wakwitanga umanyi. ²¹ Elo kwaviya wantu watuhu wagamba wana uwo umanyi waga mo uzumizi.

Ivyo mbazi za Chohile zitende na nyuwe.

2 TIMOSEO

ULONGOZI

Chitabu cha kaidi cha Timoseo ni baluwa ya Paolo kwa mwanampina ywakwe Timoseo. Baluwa ya kaidi ya Timoseo yawandikagwa hagihi no uhelo wo wikazi wa Paolo. Chipindi icho Paolo endaga kwechifungo kwedijejeza ko mzi wa Lumi 2Tim 1:16. Paolo endaga na wivano wa haguhi vitendese Timoseo naho nkanana ziloize amta-jaga enga mwanawe Flp 2:22, 1Tim 1:2, 1:18.

Baluwa ino imgati mwe zibaluwa ntatu izo mwandikilwa ni mntu sidyo bunga dya wazumizi. Baluwa mbili ntuhu ni 1Timoseo na Tito. Mwe chipindi cho kuwandikwa kwe 2Timoseo wakulisito wendaga wakasulumizwa ni wanasi wa Lumi. Tankani nicho chihosize Paolo kufungwa kwedijejeza naye niyo amwandikila Timoseo kumgambila kugamba ajijimize masulumizo. Saviya vili 1Timoseo, Paolo amwinka makanyo Timoseo yalozize kulanga wahinyi wa udanti 1Tm 1:16-18. Naho amgambila Timoseo kugamba nakutende na vipindi vya nkondo aho nyumani 3:1.

Vimndani

Paolo akonga kwa kumlamsa Timoseo 1:1-2 akaheza amwinka moyo 1:318.

Akaheza amtambalisa Timoseo atende mjijimizi 2:1-13.

Akaheza amwinka malagiso yose 2:14-26.

Atongela kwa kumwinka mafundo kulanga malailo ya vipinda vya nyumani na vyo kuyajesa 3:1-4:8.

Paolo abindiliza kwa kumwinka Timoseo ulangilizi wakwe 4:9-24.

¹ Miye Paolo, mwe viya Chohile aungile sitenda msigilwa ywa Kulisito Yesu kwachausa cha ndagano yo ujima wimo kulungana na Kulisito Yesu, ² Nakuwandikila weye Timoseo ukwinga mwanangu hungisa.

Nakungila wedi wa Chohile naho mbazi zakwe naho utondowazi kulaila kwa Chohile Tate na kwa Zumbe dwetu Kulisito Yesu.

Kuhongeza na kujela moyo

³ Namhongeza Chohile uyo humsankanila kwa moyo ukulagisa kugamba sina masa saviya watendile wadalaha wangu, nakukumbuka mazuwa yose mo kulombeza kwangu chilo na msi. ⁴ Hakumbuka mesozi yako najejeza huwone, chani nitendese na chinyemi. ⁵ Nakumbuka uzumizi wako hewina usongaganyi, uzumizi uduya weyako Loisi na nyokwe Eunike wendaga nawo. Chindedi simanya kugamba wenawe unanawo. ⁶ Nivyo vikuleka nakukumbusa ukonkanye intunyo ya Chohile uhokele umo nakujelekelaga mikono yangu. ⁷ Kwaviya Chohile hachinkile Muye wa wavu mna Muye ukuchinka nguvu naho wa kunga naho wakwechinda.

⁸ Ivyo, usekuwona soni kuukula mbuli za Zumbe dyetu, naho usekuwona soni kwachausa changu miye nikwechifungo kwachausa cha Kulisito. Mna kwehange na miye mo kujijimiza masulumizo kwachausa cha Mbuli Yedi ya Kulisito, kutimilana na nguvu winkig-

we ni Chohile. ⁹ Uyo nuyo achambule kachitanga chitende wantu wakwe, suko kwachausa cha ntendwa zetu zedi mna kwachausa cha mzungu wakwe mwenye na wedi uwo wa Chohile. Akachinka wedi wakwe uwo kwachausa cha Kulisito Yesu kukongela chikale isi heinati kumbwa, ¹⁰ mna haluse wedi wa Chohile ugubulwa kwetu kwa kwiza kwakwe Mwambula ywetu Kulisito Yesu. Uyo kahuda nguvu za file, na kwa sila ya Mbuli Yedi kagubula pwilili ujima wa mazuwa yose.

¹¹ Chohile kanisagula nitende msigilwa na mhinya na kuwagambila Mbuli yedi. ¹² Kwachausa icho nivyo vikuleka miye nasulumizwa ni mbuli zino zihye haluse mna sikogoha, kwaviya simmanya yudya nimzumile adaha kudima chiya aninkile kubula zuwa dyo udumo. ¹³ Tozesa amahinyo yadya ye chindedi huhinyize mo uzumizi na kunga mo kulungana na Kulisito Yesu. ¹⁴ Udime mbuli zedi winkigwe kwa wambizi wa Muye Ukukile ukwikala mndani mwetu.

¹⁵ Saviya umanyize wantu wose wakwikala mwe isi ya Asiya wanileka mgati mwawo ni Fugelo na Hemogene. ¹⁶ Zumbe awafile mbazi wantu mwe kaya ya Onesifolo, kwaviya kanisagalaza nkanana ziloize kunihoza moyo, naho haniwonele soni kwachausa che chifungo changu. ¹⁷ Eze abule Lumi, kahikiliza kunilonda niyo aniwona. ¹⁸ Namlombeza Zumbe amfile mbazi mwe idizuwa dyo udumo! Kumanyisa vyedi mbuli ziya zose Onesifolo anitendele kudya Efeso.

Mnkondo mkanuni ywa Kulisito Yesu

2 Ivyo weye, ukwinga mwanangu, utoge mo wedi wa Chohile upatile mo kulungana na Kulisito Yesu. ² Kwa mahinyo yadya univile haukula mwa meso ya wantu walozize, yaguhe naho wahinye wantu wata chindedi, nawo wadahe kuhinya watuhu.

³ Wenawe ujijimize mwe masulumizo enga mnkondo mkanuni ywa Kulisito Yesu. ⁴ Mnkondo akugomba nkondo enege na wikazi wa mazwela mna adamanya mbuli zikungwa kwe nkondo chani amwelele mkulu ywe nkondo. ⁵ Iviya mntu akuhigana mwe kuguluka hakwinkwa jeleko dya uhuda hanatimile miko ye mis-ezigo. ⁶ Mlimi akuhikiliza kulima atende ywa nkongo kuchisanya ulozo. ⁷ Yafanyanyise ayo hulonga, kwaviya Zombe nakwambize kumanya mbuli zose.

⁸ Mkumbuke Yesu Kulisito ywa lukolo lwa Daudi, auyuswe saviya ikulonga Mbuli Yedi hulonga. ⁹ Miye nasulumizwa na kutalizwa minyolo enga mbanasi kwachausa cha kulonga Mbuli Yedi. Mna ulosi wa Chohile haukotalizwa minyolo. ¹⁰ Elo najijimiza mwe mbuli zose kwachausa cha wantu wa Chohile chani nawo wambulwe kwa sila ya Kulisito Yesu hamwenga na ukulu wa mazuwa yose. ¹¹ Ulosi uno ni chindedi,

Uneva chibanika hamwenga na Kulisito Yesu, iviya nachikale hamwenga na uyo.

¹² Hegu chajijimiza nachilongoze hamwenga naye.

Hegu chamlemela, naye nachilemele.

¹³ Hegu hachiwakanuni, uyo asigaila kutenda mkanuni.

Kwaviya hakudaha kuhitukila mwe yadya alongile.

Mndima azumilwe ni Chohile

¹⁴ Wakumbuse wantu wasekujala ulosi uno naho wafundise mwa meso ya Chohile waleke kuhigana mwe milosi viya ikulonga. Mahigano sayo yedi kwaviya yawabalanga wadya wakwetegeleza. ¹⁵ Uhikilize uzumilwe ni Chohile enga mndima hena luhosa lwa kuwona soni mwe ndima yakwe naho ahinya hekwazaganya ulosi wa chindedi wa Chohile. ¹⁶ Wenege ntaumulizi za chihezi hezikumwagila Chohile, kwaviya wakuzitimila nawatendese hale na Chohile. ¹⁷ Milosi iyo nailongwe enga kwenje dikusunguza kwenela na dikuhomontola umwili wose. Mgati mwawo ni Hume-nayo na Fileto. ¹⁸ Awo wagisa mwe ichindedi, naho wajela nkama uzumizi wa wantu watuhu wakagamba uyuso chikugoja udamanyika kale. ¹⁹ Mna chindedi cha Chohile chichimala chitogile enga yuwe dya msingi. Naho diwandikwa, "Zombe kawamanya wantu wakwe", naho "Chila akugamba ni ywa Zombe, enege wavu."

²⁰ Elo mwe nyumba nkulu mna mabakuli na viya vya chila namna vituhu vidamanywa kwa madini ya hela na ya zahabu vyajesezwa mwe mbuli zesimile izodu, vituhu vidamanywa kwa miti na vidamanywe kwa

ulongo. Vyajesezwa kwa mbuli za mazwela. ²¹ Elo uneva mntu anelengusa kwa kwepagula na mbuli zose zihiyeye, natende chiya chesimile kwaviya kasagulwa naho amwagila zombe dyakwe naho kemalanya kwa ndima yedi. ²² Wenege mbuli zo ubwanga, damanya yadya yakuzumilwa ni Chohile, timila uzumizi naho ikala mwe kunga na utondowazi hamwenga na wantu wose wakumlombeza Zombe kwa moyo ulenguke. ²³ Lemela mahigano ya mbuli za chihezi, wemwenye kumanya kugamba yegala nkumbizi. ²⁴ Mndima ywa Zombe hakungwa kutenda mnkumbizi. Atende kahola mwa wantu wose, adahile kuhinya naho mjijimizi. ²⁵ Wadya akuhigana nawo awafunde kwa kuhola, kwaviya Chohile adaha kuwenka luhenyo lwa kweila masa yawo na kumanya ichindedi. ²⁶ Mwe sila iyo wadaha kwizilwa ni umanyi niyo wachulupuka mwe mitego yo Mwavu awagwizize na kuwatenda wajese viya akunga.

Mazuwa yo Udumo

3 Umanye kugamba, mazuwa yo udumo nayatende ni mazuwa ya nkunto. ² Kwaviya wantu nawatende wakweunga wenye, wakungisa hela, naho wata kwetunya naho wata kweduvya, naho wata kuhuluta hewekuweva welesi wawo hewekuhongeza naho ni wantu wehiye. ³ Nawatende hewena ungi, hewekungwa kwivanywa na wakuzigana, hewekwechinda, naho wata mpula na hewekunga yedi. ⁴ Nawatende wata nkumbizi, naho hewekwiva dya mntu, wata kweduvya naho wata kutenda na tama za kungisa vintu wakaleka kumunga Chohile. ⁵ Kwa kuse nawelagise enga wantu wehamwenga mwe kumvikila Chohile, mna wabela nguvu zakwe. Kwenege na wantu awo. ⁶ Kwaviya mgati mwawo kuna wamwenga wakwengiza mwe nyumba za wantu na kuwaluvya wavyele wahezi wazamilwe ni mizigo ya masa na kukweswa ni tama zilozi-ize. ⁷ Wavyele awo waunga kuhina mazuwa yose, mna hawakudaha kumanya ichindedi. ⁸ Wantu wadya wahiga ichindedi enga viya Yane na Yambule wahiganaga na Musa. Fanyanyi za wantu awo zaga, naho uzumizi wawo uhitukila kutenda wa bule. ⁹ Mna wantu awo hawajendese, kwaviya uhezi wawo nawelagise pwiili mwa meso ya wantu. Nivyo vyendile kwa wachina Yane na Yambule.

Malagiso ya kukomeleza

¹⁰ Mna weye kutimila mahinyo yangu na lujendo lwangu na viya hunga mo wikazi wangu na uzumizi wangu na ujijimizi wangu na kunga kwangu na kugoja kwangu, ¹¹ masulumizo yangu na nkunto zangu. Kumanya mbuli zinilaile kudya Antiyokiya na Ikoniya na Lisitila. Masulumizo ayo yatendese siyajijimiza, Zombe niyo anambula mwe mbuli izo zose. ¹² Mntu yoyose akunga kwikala wikazi wa kumvikila Chohile mwe kulungana na Kulisito Yesu, nasulumizwe. ¹³ Wantu wehiye na wadanti nawajendeleze kutenda wehise, wakawadanta wantu watuhu na wowo wakadantwa ni wantu watuhu. ¹⁴ Mna weye wikale mwe mbuli

uhinyigwe na kuzizumilisa. Kumanya niyuhi akuhinyize. ¹⁵ Usekujala kugamba kukongela udodo wako kumanya Mawandiko Yakukile yakudaha kukwinka ubala chani wambulwe kwa sila ya kumzumila Kulisito Yesu. ¹⁶ Mawandiko yose Yakukile yawandikwa kwa Muye wa Chohile naho yawagila kwa kuhinya, naho kufunda wantu wavu wawo na kuwogola na kuwalongoza mwe wikazi wedi wa Chohile, ¹⁷ chani mntu akumsankanila Chohile atende katoga naho emalanye vitendese kudamanya chila ndima yedi.

4 Nakulagiza kulongozi kwa Chohile na kulongozi kwa Kulisito Yesu akunga awakantile wantu wajima na wabanike, naho kwaviya neze kulongoza mwenye nuyo Seuta, ² jendeleza kulonga Ulosi wa Chohile wemalanye mwe chipindi chiwagile na mwe chipindi hechiwagile. Kwamila naho liganya naho funda naho jalamoyo na kuhinya kwa ujijimizi. ³ Elo nakwize chipindi wantu nawalemele kwetegeleza mahinyo ya chindedi, mna nawatimile yadya wakunga kwetegeleza wakechisanyiza wahinyi walozize chani wawahinye mbuli ziya wakunga kwiva. ⁴ Nawalemele kwetegeleza ichindedi, nawahitukile ngano za udanti. ⁵ Mna weye usinyise mwe mbuli zose, jijimiza masulumizo damanya ndima yako ya kulonga Mbuli Yedi. Damanya indima yako vyedi vitendese.

⁶ Chipindi changu cho kubanika chihaguhi sakame yangu najidwe saviya walavyantambiko wakujida ntambiko ya divai kulongozi kwa Chohile. ⁷ Sidamanya indima yangu kwa kuhikiliza na kuibinda, enga mntu akuhudana mwe nguluko sidamanya vyedi na uzumizi siudima. ⁸ Haluse visigaila kwinkigwa ntunyo ya kuwoneka ywedi kulongozi kwa Chohile. Chilemba icho naninkigwe mwe dizuwa idyo ni Zumbe eli mlamuzi akulamula viya vikungwa, naho suyo miyedu mna nawadya wose wakugoja kwa kungisa ukuya kwakwe.

Paolo amlagiza Timoseo

⁹ Hikiliza wize kwangu. ¹⁰ Dema kaungisa mbuli za mwe isi niyo anasa aita Sesalonike. Chilete niyo aita Galatiya, na Tito naye niyo aita Dalimatiya. ¹¹ Luka uyo-
du ehano hamwenga na miye. Mguhe Mako wize hamwenga naye, kwaviya nanambize mwe indima yangu. ¹² Mna simsigila Tikiko aite Efeso. ¹³ Umo ukeza nigaila idijoho dyangu nasaga kwa kalipo kudya Tilowa, naho unigaille viya ivitabu, vitendese viya vidamanywe kwa nchingo.

¹⁴ Alekizanda yudya msana vyuma kanidamanyiza yehiye yalozize. Zumbe namlihe mwe viya adamanye. ¹⁵ Wenawe umsinyise kwaviya nakauhigisa ulosi wetu.

¹⁶ Umo hekanila nkanana ya nkongo nendile hahana mntu hata yumwenga anambize, wose wanasa. Nam-lombeza Chohile awalekele mo wihi wawo. ¹⁷ Mna Zumbe nehamwenga na miye kaninka nguvu niyo nawagambila Mbuli Yedi ilongigwe pwilili mwe wantu wose wa isi ntuhu waive, ivyo sambulwa mwe mlomo wa simba. ¹⁸ Zumbe na anambule mwe ndima zose zihyiye anike mpeho mo uzumbe wakwe wa kwembingu. Ukulu wa mazuwa yose una uyo! Taile.

Ndamsa za Udumo

¹⁹ Nilamsiza Pilisika na Akila hamwenga na wemwe kaya ya Onesifolo. ²⁰ Elasito nakasigaila Kolinto, Tilofimo naye nasimwasa Mileto kwaviya nanimnyonje.

²¹ Sunguza kwiza chipindi che mpeho hechinati kubula. Eubula na Pude na Lino na Kilaudiya na wantu wose wamzumile Kulisito wakulamsa.

²² Wedi wa Zumbe wikale na weye mo moyo wako. Muye wa Chohile utende hamwenga na nyuwe.

TITO

Ulongozi

Chitabu cha Tito ni chitabu chimwenga mwe baluwa nne kulaila kwa Paolo idya igalwe kwe mntu ikaleka wazumile. Zibaluwa ntuhu ntatu 1 Timoseo, 2 Timoseo, na Filemoni. Paolo awandikaga saviya kugamba ibaluwa iyo nisomwe kwa izwi mo lumpe. Chadaha chivimanye vino kwaviya katamwila umanyi wakwe saviya Msigilwa. Chintu chiya Tito na kaungwa aheze kumanya. Paolo vyadahika kawandika ibaluwa ino chipindi cha mihilimo ya 63-65. A D.

Paolo kamlagiza Tito alongoze wazumizi mwe chisiwa cha Kilete. Paolo awandikaga ibaluwa ino chani amlagize Tito mo kusagula kwakwe na kuhinya vilongozi wa wazumizi. Kalavya malagizo yesimile mwe baluwa yakwe kwa Timoseo. Baluwa yakwe ifyambula ivyo vilongozi wazumizi nawaikwe mwe udahi mkulu. Wazumile na vilongozi wa wazumile dyelo waungwa wasinyise viya vikungwa mo ulongozi.

Vimndani

Paolo amlagiza Tito aike vilongozi wa Chohile (1:1-16).

Akaheza, naho amlagiza ahinye wantu kwikala wikazi wa Chi Chohile (2:1-3:11).

Udumo, Paolo kabindiliza kwa kuwandika milosi ya kubindiliza (3:12-15).

1 Miye Paolo, mndima ywa Chohile na msigilwa ywa Yesu Kulisito.

Miye sisagulwa nambize uzumizi wa wantu wasagulwe ni Chohile, chani wazumile na kuwalongoza wamanye chindedi chikuligana kwa kudamanya yadya yakumuwigila Chohile. ² Na kwa sila iyo nawatende na msuhi wa ujima wa mazuwa yose, udyo Chohile hekdanta alaganaga na suwe umo nkongo isi heinati kumbwa. ³ Agubulaga ulosi wakwe mwe chipindi chiwagile kwa sila ya kuzumila yadya Chohile Mwambula ywetu anilagize niilonge.

⁴ Nakuwandikila weye Tito, ukwinga mwanangu ywa chindedi mo uzumizi chikwehanga hamwenga.

Nakungila wedi wa Chohile na utondowazi kulaila kwa Chohile Tate na kwa Kulisito Yesu Mwambula ywetu.

Ndima ya Tito uko Kilete

⁵ Nasikwasa Kilete chani uliganye mbuli zasigaile naho usagule vilongozi wa wadalahala wa bunga dya wazumile Kulisito wa chila mzi, saviya hulagize, ⁶ mdalahala akulongoza bunga dya wazumile atende ni mntu hena lema, mta mvyele yumwenga du, na wanawe watende wakanuni, wamanyike kugamba sawo wankumbizi naho hewekwiva. ⁷ Mdalahala chilongozi ywa bunga dya wazumizi mchimaila ywa mbuli za wantu ni mchimaila ywa ndima ya Chohile aungwa atende mntu hekulongwa vihiye ni wantu watuhu hekwevya naho asekutenda mhufu wa maya naho mkozi naho mnkumbizi hegu mta kulonda ugoli mwe

sila zihye. Naho hena lema mchimaila ywa ndima za Chohile. Aungwa asekutenda mta kweduvya hegu mta maya hegu mkozi hegu mnkumbizi ⁸ Mna atende mta kugoneka wajeni naho mtakunga yedi naho mta fanyanyi zedi naho mta kudamanya yedi naho mntu akuwoneka ywedi kulongozi kwa Chohile mkuka naho mta kwechinda. ⁹ Atoze Ulosi wa chindedi wa uzumizi ukuligana na mahinyo ya chindedi, ivyo nadahe kuwajela moyo wantu kwa sila ya mahinyo ya chindedi na kuwahuma wakuyahiga.

¹⁰ Kwaviya kuna wantu walozize hewe kwiva, wata mbuli zikudanta, wadanti vitendese wadya wajeligwe ngasu Wayahudi wakuwalemela vilongozi wawo na kuwadanta wantu ko uhezi wawo. ¹¹ Wantu awo viwagila wachindwe, kwaviya wazaganya wantu we kaya yose kwa kuhinya mbuli hezikuwigila kuhinywa chani wahokele hela. ¹² Naho mntu yumwenga mwa muwoni wawo wenye, Mkilete kagamba, "Wakilete ni wadanti mazuwa yose, wenga wanyama wehiye, wabwa naho wabafu." ¹³ Ukuzi uwo ni wachindedi. Ivyo wakwamile chani watende wachimale watogile mo uzumizi. ¹⁴ Naho wase kwetegeleza ngano za udanti za, Chiyahudi hegu miko ya wadya wakulemela ichindedi. ¹⁵ Chila chintu chilenguswa kwa wantu walenguswe. Mna hahana chochose chilenguke kwa wantu wazavu na hewekumzumila Chohile, kwaviya fanyanyi zawo ni zavu. ¹⁶ Wetenda wammanya Chohile, mna kwa ntendwa zawo wamlemela. Ni wata kuihiza, naho heweligane na kudamanya ndima yoyose yedi.

Mahinyo ya chindedi

2 Mna weye uhinye mahinyo yakwivana na mahinyo chindedi. ² Wagambile wagosi wadalahale wechinde naho watende wamanyi naho wahoile naho watogile mo uzumizi na mokunga na kujijimiza. ³ Seivyo naho, wagambile wavyele wadalahale watende na lujendo lukumuwigila Chohile wasekutenda wasongaganyi hegu wasekutenda watumwa wa ukozi. Wahinye mbuli zedi. ⁴ Chani wadahe kuwahinya wandle wawaunge wagosi wawo na wana wawo, ⁵ Watende na kwechinda naho watende walenguswe wakuchimaila nyumba zawo vyedi naho wawatunye wagosi zawo, chani ulosi wa Chohile usekukulutwa.

⁶ Naho wawafunde wabwanga watende na kwechinda mwe zimbuli zawo. ⁷ Mwe zimbuli zako zose wela gise kutenda mligano mwe ntendwa zedi naho mwa mahinyo yako wela gise kugamba wayatunya na kukaulisa. ⁸ Milongele yako isekutenda na lema dyodyose chani wakukuhiga wengile soni kwa kuswesa mbuli ihiye ya kuchilongela.

⁹ Watumwa wawetegeleze wakulu wawo mwe mbuli zose na kuwabwedeza mazumbe wakenega kudedelesana nawo, ¹⁰ wasekubawa, mna wela gise kugamba ni wazumizi chindedindedi chani wayatende mahinyo ya Chohile Mwambula ywetu yawonwe kugamba ni yedi yakuwagila mwe chila sila.

¹¹ Kwaviya wedi wa chohile ukwigala wambulwa kwa wantu wose uwoneka. ¹² Mbazi za Chohile zachihinya kugamba chileke wihi na tama za mwe isi, na kwikala mwe isi ino ya vino haluse kwa kwechinda naho mwe wedi wa kumvikila Chohile. ¹³ Chikatenda chagoja zuwa diya dye chinyemi chikiye msuhi umo naulaile ukulu wa Chohile mkulu na Mwambula ywetu Yesu Kulisito. ¹⁴ Uyo nakelavya mwenye kwa chausa chetu, chani achikombole kulaila mwe wihi wose na kuchilengusa chitende wantu wakwe we ichedu, wantu wana nkwinia ya kudamanyana ndima yedi.

¹⁵ Elo uno nuwo ulosi ukungwa kuhinywa, ukawafunda wantu na kuwawahila kwa udahi wose. Use kuleka mntu akakubela.

Kudamanyana yedi

3 Wakumbuse wantu wanyanyahale mwa wakulu na wata ukulu. Wawetegeleze naho wemalanye

kutenda chila dyedi. ² Wagambile wasekumuluta mntu yoyose naho wasekutenda wankumbizi mna wekale kwa utondowazi naho mazuwa yose wanyanyahale kwa chila mntu mazuwa yose. ³ Kwaviya, ahokale suwe naswi nachywahezi, naho hechikutimila naho wagile nachitozwa ni tama zihiye na kubweda kuzidamanyana. Chikekala wikazi wihiye wa chinyulu wantu nawachihiwa naswi niyo chawehiwa. ⁴ Mna umo Chohile Mwambula ywetu eze alagise wedi wakwe na kunga kwakwe mwa wantu, ⁵ kachambula suwe. Siyo kwachausa cha ntendwa zikumuwigila Chohile chidamanye. Mna kwa mbazi zakwe, kwa sila ya Muye Ukukile kachitenda chelekwe nkanana ya kaidi nakuchinka ujima mhya kwa kuchisunta kwa mazi. ⁶ Chohile kachinkisa Muye Ukukile kwa sila ya Yesu Kulisito Mwambula ywetu. ⁷ Vidamanyika ivyo chani kwa wedi wa Chohile chizumilwe kugamba chiwedi mwa meso ya Chohile naho chihokele ujima wa mazuwa yose chikiye msuhi. ⁸ Ulongi uno ni wachindedi.

Naunga uhikilize mo ulongi uwo chani wamzumile Chohile wahikilize kudamanyana yedi. Mbuli iyo ni ntana naho ni yedi naho yawagila mwe wantu. ⁹ Mna wenege mahigano ya chihezi na ngano za ludongo lwa nkolo za wadalahala na nkumbizi hamwenga na mahigano ya sigilizi. Kwaviya mbuli saizo hazina loso naho ni zabule. ¹⁰ Mwenenge mntu akuleka wantu wasentane hegu kumfunda nkongo naho kaidi. ¹¹ Kumanya kugamba mntu sa uyo kagilwa, naho wavu wakwe walagisa kugamba ana masa.

Malagizo ya Udumo

¹² Umo nanimsigile Alitema hegu Tikiko kwako, sunguza kwiza chidugane kuno Nikopoli, kwaviya siwona kugamba hekale uko mwe chipindi che mpeho. ¹³ Hikiliza kumtafya vyedi Zeno mhinya sigilizi hamwenga na Apolo, chani wasekuswesa chintu chochose wakunga mo utafi wawo. ¹⁴ Wantu wetu wahine kudamanyisa yedi chani walavye wambizi mwe vintu vikungwa. Mwe ivyo wikazi wawo hewina wambizi.

¹⁵ Wantu wose wehamwenga na miye wakulamsa. Nilamsiza wazumizi wetu wakuchunga.

Wedi wa chohile utende na nyuwe.

FILEMONI

ULONGOZI

Chitabu chijihi cha Filemoni chiwandikwe ni msigilwa Paolo (1:1). Paolo nendile mwe chifungo umo akawandika, ni kugamba awandikaga akatenda Lumi. Hegu ne Lumi awandikaga mgati mwe chipindi cha mihilimo mtandatu na imwe hadya elekagwa Kulisito, ichipidi icho kawandika na Kolosai.

Kaiwandika ibaluwa ino kwa mbwanga akwitangwa Filemoni. Filemoni naniyumwenga mwe bunga dya wantu wamzumile Kulisito na mkulu ywa watumwa. Paolo kamwandikila kugamba sanimkantile mtumwa ywako Onesimo uyo amsumke Filemoni. Kwa sigilizi za Lumi Filemoni kawagilwa kumkoma Onesimo. Paolo ajeseza mwe mbuli za mahigano kumjela moyo Filemoni enegane na Onesimo uge mmbuya mkulisito na kumwambiza Onesimo kumlekeila kudamanya alongese Paolo (1:13-14),

Vimndani

Paolo amlamsa Filemoni 1:1-3

Ukajika Paolo amlongela Onesimo kugamba Filemoni kamwenega uge mmbuya wa Mkulisito (1:4-21).

Paolo akomeleza kwa kuwagambila ivyo nawatalamkile na kwigala ndamsa (1:22-25).

1 Miye Paolo, mfungwa ywa Kulisito Yesu, hamwenga na Timoseo mlukolo mnyetu Chakuwandikila weye Filemoni chikukubweda naho mndima mnyetu, ² kwa Afiya lumbu dyetu, na Alikipo mnkondo mnyetu na bunga dya wazumizi wakudugana mwe nyumba yako. ³ Chawaungilani wendi na utondowazi kulaila kwa Chohile Tati yetu na Zumbe Yesu Kulisito.

Kunga kwa Filemoni na Kuzumila

⁴ Namhongeza Chohile ywangu mazuwa yose mo kuvika kwangu, ⁵ kwaviya neva mbuli za uzumizi wako kwa Zumbe Yesu na kunga wantu wose wa Chohile. ⁶ Nalombeza Chohile chani ndala ya uzumizi wako utende na cheleko na kwe isila iyo udahe kumanya yedi yose chikutenda nayo mokulungana kwetu hamwenga na Kulisito. ⁷ Mlukolo kunga kwako kuni-gaila chinyemi chikulu na kunijela moyo vitendese! Weye nawe kuisangalaza imyoyo ya wantu wa Chohile.

Paolo amlombeza Filemoni amwambize Onesimo

⁸ Kwaivyo, hata hegu nahadaha, sikogoha kutenda mlukolo mwe kulungana na Kulisito, kukulagiza ukungwa utende, ⁹ mna kwaviya nawaungani, viwagila hulombeze. Natenda vino hata hegu miye ni Paolo mdalahala ywa Kulisito Yesu, naho haluse ni mfungwa ywa Kulisito Yesu. ¹⁰ Ivyo, namlombezeza Onesimo akwinga mwanangu mwenye mwa Kulisito kwaviya umo nendaga mwe chifungo natendaga tati yakwe ywa chimuye. ¹¹ Aho nkongo hakuwagile, mna haluse achiwagila chose miye na weye.

¹² Namvuza kwako, naho uyo ekale uge umoyo wangu miye mwenye. ¹³ Nahaunga Onesimo ekale na miye hano mwa hantu hako anambize vikaleka weye chipindi hatenda mwe chifungo kwachausa cha Mbuli Yedi.

¹⁴ Mna sanitende chochose chiya hunigambile. Sikunga hutintise unambize, kwaviya wedi wako waugwa mweviya ukunga weye mwenye siyo kwa kukutintiswa.

¹⁵ Mafani Onesimo ahalawaga kwako kwa chipindi du, chani udahe naho kutenda naye mazuwa yose.

¹⁶ Mna haluse uyo suyo mtumwa du, mna ni ywedi kujinka mtumwa, uyo ni mlukolo ywetu ywedi mwa Kulisito. Ni mntu mtana kwangu miye, na kwako natendese mtana, naho enga mlukolo mwa Zumbe.

¹⁷ Ivyo, uneva wanimanya kugamba miye ni mnyawo, mhokele seiviya wanihokelaga miye mwenye. ¹⁸ Uneva nakakubalanga chintu, hegu nandile ana liho dyako, nahulihe. ¹⁹ Miye Paolo siwandika kwa mkono wangu mwenye, miye nanilihe. Sikunga hagamba ujima wako ni dideni ukutigiza kwangu. ²⁰ Heye, mlukolo mnyangu, nidamanyiza imbuli ino kwachausa cha zina dya Zumbe, bwedeza moyo wangu enga mlukolo mwa Kulisito.

²¹ Nakuwandikila hatenda na msuhi kugamba nauzumile ukulombeza kwangu, naho simanya kugamba nodamanye vikujinka yano hukulombeza.

²² Hamwenga na yano, nikiyani chumba cha kugona kwa viya nina msuhi kugamba mo kulombeza kwenyu, Chohile nanitende niwatalamkileni.

Ndamsa za Nkomelezo

²³ Epafula, mfungwa mnyangu kwachausa cha kum-sankanila Kulisito Yesu, akulamsa, ²⁴ Awo wachina

Mako, na Alisitaliko na Dema na Luka wandima weyan-gu wakulamsa.

²⁵ Wedi wa Zumbe Yesu Kulisito wikale na nyuwe.

WAEBULANIYA

ULONGOZI

Chitabu cha Waebulaniya ni baluwa ya kujela moyo ikulagisa ivyo Yesu ajesize uwoni ulozize wa Lagano dya Kale. Dyawandikagwa saviya lavyo. Kwendaga kuna vintu seivyo 60 (milongo mtandatu) mwe Lagano dya Kale mwe Chiyahudi chiya chikulagisa pwilili ivyo Yesu ajesize uwoni ndima za Walavyantambiko Wakulu wa Chiyahudi. Kwa chausa chino chitabu na chilanga kuwajela moyo Wakulisito wa Wayahudi. Waebulaniya chagisa ivyo Yesu akomeleze Isigilizi chani walavyantambiko wase kulavya ntambiko vituhu. Yesu endaga ntambiko ya masa yose, nkongo na kwa chipindi chose. Mwe chipindi chino wakulisito wadaha kujelwa moyo ni baluwa kwa Waebulaniya kuwaika wamtimile Yesu Kulisito saviya yumwenga akutenda vidahike kwa suwe chi mzumile Chohile. Naho kujendeleza kumzumila uyo (12:2).

Hahana amanyize uyo awandike chitabu cha Waebulaniya, mna wasomi watenda wevane saviya Msigilwa Paolo Luka, hegu Banaba. Dizuwa chiwandikilwe seivyo hadimanyike mna wazumile walozize wagamba chawandikagwa nyumani mwa mihilimo ya 70 (milongo mfunigate) AD. Yelusalemu wabalangagwa mihilimo ya 70 AD. Mna mtakuwandika we baluwa ino atamwila mwe Yelusalemu saviya kugamba nendile haunati kubalangwa. Waebulaniya cha wandikagwa uko Lumi (13:24) na mafani chalavyagwa mgati mwe mabunga ya kumzumla Kulisito yalozize.

Vimndani

Mta kuwandika alagisa kugamba Yesu komboka udahi wa uwoni kwa Chohile na wandima wa kwembingu (1:1-4:13).

Akaheza ajendeleza kulagisa kugamba Yesu ni mkulu kwa walavyantambiko wadya wakusankanila mwe nyumba nkulu ya Chohile uko Yelusalemu (4:14-7:28).

Naho Yesu usankani wakwe ni mkulu kujinka ndagano ya kale idya chohile aikiye na wantu wakwe kujinkila Sigilizi idya amwinkile Musa (8:1-10:31).

Eze atamwile kugamba Yesu ni mkulu mwa chila sila, mwandika alavya malagiso ya lozize ya ntendwa (10:32-13:17).

Mo kukomeleza mwandika abindiliza ibaluwa hamwenga na ujela moyo na ndamsa (13:18-25).

Mbuli ya Chohile kujinkila kwa mwanawe

1 Aho kale, Chohile alongaga na tati zetu nkanana ziloze kwa namna ziloze kujinkila wawoni wakwe, ² mna mazuwa yano yakukomelekela, alonga na suwe kwa sila ya Mwanawe. Kwa sila ya uyo Chohile aumbaga isi, kwa uyo kamtenda vintu vyose vitende vyakwe. ³ Uyo ni ung'azi wa ukulu wa Chohile, na mli-ganyo uhezize wa ivyo eli Chohile mwenye, chila chintu chajendeleza kutenda aho mwe isi kulawana no ulosi wakwe une nguvu. Akaheza awatende wantu walenguswe masa yawo, kekala uko kwembingu mkono wa ntendele ya kulume ya ntunyo ya Chohile Mkulu.

Mwana ywa Chohile ni mkulu kujinka wandima wa kwembingu

⁴ Mwana katendwa mkulu kujinka wandima wa kwembingu, saviya idizina enkigwe ni Chohile ni kulu

kujinka dyawo. ⁵ Kwaviya Chohile hamgambile ng'o hata yumwenga ywa wandima wa kwembingu wakwe kugamba,

“Weye wi mwanangu, miye nagamba dyelo sitenda Tati yako.”

Naho halongile mwe mndima ywa kwembingu yoyose, “Miye nanitende Tati yako, natende Mwanangu.”

⁶ Mna Chohile hadya amwigale Mwanawe, mwelekwa ywakwe ywa nkongo mwe isi, kagamba, “Wandima wa kwembingu wose wa Chohile wamvikile.”

⁷ Mna kwa wandima wa kwembingu, Chohile kagamba,

“Chohile awadamanya wandima wa kwembingu kutenda mpeho, naho wandima wakwe myali ya moto.”

⁸ Mna kwa mbuli ya Mwana, Chohile kagamba, “Chigoda chako cho uzumbe weye Chohile, chekala mazuwa yose! Na useuta wako

walongoza wantu wako viligane.
⁹ Weye waunga yadya yakumu wagila Chohile, na kwihiwa wavu.
 Nivyo vikuleka Chohile, Chohile ywako kakusagula na kukujidila mavuta kwa chinyemi chikulu na ntunyo nkulu kujinka weyawo.”
¹⁰ Naho kagamba,
 “Weye, Zumbe aho nkongo waumbaga nkongelo ye isi,
 na imbingu ni ndima ya mikono yako.
¹¹ Izo naziusike, mna weye nousigale mazuwa yose, zose nazisakale saviya suche.
¹² Na uzizinge enga suche nazihambulwe enga suche.
 Mna weye nuyudya mazuwa yose, wikazi wako hausile.”
¹³ Chohile hamgambile ng'o hata yumwenga ywa wandima wa kwembingu wakwe,
 “Ikala mwe ntendele yangu ya kulume kubula aho naniwaike wankondo wako, watende hasi he viga vyako.”
¹⁴ Togolani! Wandima wa kwembingu ni mbwani? Ni myuye ikumsankanila Chohile na wadya wegalwe kuwambiza wadya nawahokele wambulwa.

Wambulwa Mkulu

2 Elo chikaulise yose chivile chinasekuswesa msuhi wetu. ² Ulosi, uadya ulavigwe na wandima wa kwembingu walagisaga kugamba ni chindedi, chila mbanasi naho chila mntu heutimile nakantilwe saviya viligane. ³ Ivyo, suwe nachihone vivihi uneva chaubela wambulwa mkulu sauwo? Ulongigwe mwe nkongo ni Zumbe mwenye, na wadya wevile wachiukuila kugamba ni chindedi. ⁴ Chohile naye kongezeza aho ukuzi wakwe kwa kudamanya vilagiso vya chila namna na mpituko na maula, na kawapangila wantu majeleko ya Muye ukukile saviya akunga.

Akuchilongoza suwe ko Wambulwa

⁵ Chohile hawaikiye wandima wa kwembingu wailongoze isi ikwiza, kugamba isi idya chikulonga mbuli zakwe. ⁶ Naho vyalongwa hantu hasiku mwa Mawandiko,
 “Wantu ni mbwani, hata uwafanyanye,
 naho wana wa mntu ni mbwani hata uwakaulise?
⁷ Kamtenda mdodo hadodo kujinka wandima wa kwembingu,
 kumvika chilemba cha ukulu na ntunyo,
⁸ na kuwatenda vilongozi mwe vintu vyose.”
 Yalongwa kugamba Chohile kawadamanya
 “vilongozi mwe vintu vyose” Kwa kwika chila chintu hasi hakwe, Chohile halekile chochose kuse mo ulongozi wakwe. Mna saviya vili vino haluse hachikuwona mntu akavilongoza vintu vyose. ⁹ Mna chamwona Yesu yudya atendagwa mdodo kujinka wandima wa kwembingu kwa chipindi chidodo, chani kwa wedi wa Chohile abanike kwachausa cha wantu wose.

Kwachausa cha masulumizo kubula kubanika kwakwe mna haluse chamwona kavikwa chilemba cha ukulu na ntunyo. ¹⁰ Vyendaga jejeje kwakwe kugamba Chohile, yudya aumbaga na kuvika vintu vyose saviya vili, kamtenda Yesu atoge kwa sila ya masulumizo, chani awalete wana walozize welunge mo ukulu wakwe. Kwaviya Yesu nuyo akuwalongoza kowambulwa.

¹¹ Uyo akuwalengusa wantu masa yawo, uyo hamwenga na wadya wasuntigwe, wose wana tate yumwenga. Nivyo vikuleka Yesu hakuwona soni kuwemtanga awo, walukolo, ¹² Akamgamba Chohile,
 “Naniwagambile wantu wangu viya udamanye.

Nahuchemele nchemo za ntogozzi mwe midugano ya walukolo wazumile.”

¹³ Naho agamba, “Nanike msuhi wangu kwa Chohile.”
 Naho agamba, “Nihano hamwenga na wana aninkile Chohile.”

¹⁴ Elo, kwaviya wana awo, saviya ukuwetanga, ni wantu wata mwili na sakame, Yesu mwenye katenda enga wowo na kwelunga mo untu wawo. Endaga vino, chani kwa sila ya file yakwe, amhude yudya Mwavu mta nguvu mwe file, ¹⁵ ivyo awalekeile wadya wendile watumwa mo wikazi wawo wose kwachausa cha nka-ma ya file. ¹⁶ Ni pwilili kugamba uyo hezile kwachausa cha kuwambiza wandima wa kwembingu, mna keza kuwambiza welekwa wa Bulahimu. ¹⁷ Nivyo vikuleka vimunga atende enga walukolo wakwe kwa chila namna, chani atende Mlavyantambiko Mkulu ywawo mkanuni na mta mbazi mwe kumsankanila Chohile, chani masa ya wantu yausigwe. ¹⁸ Kwaviya uyo mwenye kaji-jimiza masulumizo umo akajezwa chani adahe kuwambiza wadya wakujezwa.

Yesu ni Mkulu kujinka Musa

3 Elo walukolo weyangu, wantu wa Chohile wadya mwitangwe kwembingu ni Chohile fanyanyani ya Yesu msigilwa ywa Chohile atende Mlavyantambiko Mkulu ywa uzumizi chikulonga kwa milomo yetu, ² uyo endaga mkanuni kwa Chohile amsagule kudamanya ndima yakwe saviya Musa ivyo endaga mkanuni mo kuwasankanila wantu wose wa Izulaeli wetangwe nyumba nkulu ya Chohile. ³ Mna Yesu awagila kuhokela ntunyo nkulu kujinka Musa, kwaviya mzesi ywa nyumba ahokela ntunyo itendese kujinka inyumba yenye. ⁴ Chila nyumba yazengwa ni mntu msiku, mna Chohile nuyo mzesi ywa vintu vyose. ⁵ Musa endaga mndima mkanuni mo kuwasankanila wantu wa Izulaeli wetangwe nyumba nkulu ya Chohile. Chani aukule mbuli zedi za Chohile nazilongwe aho nyumani. ⁶ Mna Kulisito ni mkanuni saviya Mwana akuchimaila nyumba nkulu ya Chohile. Nyumba yakwe ni suwe uneva chikajendeleza kutenda wakankalu na kutoga mwe chiya chikwikiya msuhi.

Humulo dya wantu wa Chohile

⁷ Elo, saviya Muye Ukukile akulonga mwa Mawandiko Yakukile,

“Dyelo uneva mkeva idizwi dya Chohile,
⁸ msekutenda saviya wakale wenyu walemele kunetegeleza,
 hadya wanijeze.

⁹ Uko wakale wenyu wanihimaga na kunijeza,
 hata hegu wawonaga yose nidamanye kwa chipindi cha mihilimo milongo mine.

¹⁰ Kwachausa icho nelwihwaga lweleko lwawo, niyo nagamba,

Fanyanyi zawo mwe myoyo zaganika
 ‘Wantu awo umo wakafosa mazuwa yose.
 Awo wendaga hawakutimila sila zangu.’

¹¹ Elo, nelisaga kwa maya kugamba,
 ‘Hawengile ng’o hantu hangu hakuhumula!’ ”

¹² Ivyo walukolo weyangu, msinyise anasekutendeka mgati mwenyu mntu yumwenga mta moyo wihiye hekuzumila, abwile mwe kumwenega Chohile mta ujima. ¹³ Mna mkajendeleza kwiva mbuli dyelo ika-somwa mwa mawandiko jalanani moyo chila zuwa chani hata yumwenga ywenyu asekutendwa mdala kwa kudantwa ni masa. ¹⁴ Kwaviya suwe chose chalungana hamwenga mwa Kulisito uneva chatozesa msuhi nachinanawo mwe nkongo kubula ko udumo.

¹⁵ Elo, saviya Muye Ukukile akulonga mwa Mawandiko Yakukile,
 Uneva mkeva izwi dya Chohile dyelo,
 msekuitenda myoyo yenyu midala, saviya wababa zenyu wendaga

hawamwetegeleze Chohile

¹⁶ Haluse ni wahi wevaga izwi dya Chohile na kumleka? Ni wadya wose walongozwe ni Musa kulaila Misili. ¹⁷ Naho ni wahi Chohile awehiwaga kwa mihilimo milongo mine? Ni wadya wose wakoile masa, na vimba vyawo vyamwaganikanaga kudya kwenyika. ¹⁸ Naho ni wahi Chohile awelisizaga kugamba, “Hawengile ng’o hantu hangu hakuhumula,” sawo wadya walemele kumwiva.

¹⁹ Elo, chawona kugamba hawadahile kwingila uko, kwaviya hawamzumile.

4 Elo, kwaviya ndagano ya Chohile kugamba wantu nawadahe kwingila hantu ha kuhumula, chogohe chani mgati mwenyu anasekunduga kwingila mwe dihumulo idyo. ² Kwaviya Mbuli Yedi, ilingwa kwetu saviya yalongagwa kwa wantu wa kale. Mna ulosi uwo hauwawagile chintu, kwaviya wadya wevile hawauhokele kwa uzumizi. ³ Mna haluse suwe chikuzumila, nachingile mwe dihumulo diya Chohile alongaga akagamba.

“Niyo nelisa kwa maya kugamba,
 ‘Hawengile ng’o he dihumulo dyangu!’ ”

Chohile alongaga ayo hata hegu abindaga kale indima yakwe kukongela hadya aumbaga isi. ⁴ Kwaviya ilingwa hantu hasiku mwa Mawandiko Yakukile mwe zuwa dya mfunigate, “Chohile ahumulaga kwaviya abindaga ndima zakwe zose.” ⁵ Naho, mwa Mawandiko chilingile aho, Chohile agamba, “Hawengile ng’o he dihumulo dyangu.” ⁶ Wadya wendaga wa nkongo kulonga Mbuli Yedi hawengile mwe dihumulo diya kwaviya

hawazumile. Hata hegu vichei vikudahika kwa wantu watuhu kwingila. ⁷ Kwachausa icho Chohile kaika zuwa tuhu dikwitangwa “Dyelo” naye alongaga mwe dizuwa diya nyumani ya mihilimo ilozize kwa sila ya Daudi, kumtilana na Mawandiko yano yalongagwa kale,
 “Dyelo uneva mkeva izwi dya Chohile
 msekutenda myoyo yenyu midala.”

⁸ Kwaviya uneva Yohuwa endaga awabuzaga wantu kwe dihumulo, Chohile halongile naho nyumani mwe zuwa tuhu. ⁹ Elo, kuche na humulo diya Chohile awekiye wantu wakwe. ¹⁰ Kwaviya yudya akwingila mwe dihumulo diya aikiye, ahumula kwaviya kabinda ndima zakwe zose saviya Chohile ahumulaga eze abinde ndima zakwe. ¹¹ Ivyo, chihikilizwa kwingila mwe dihumulo diya, chani mntu yoyose asekubanikilwa saviya wadya wabalangwe kwenyika.

¹² Mbuli za Chohile zina ujima naho zina nguvu, za-twelesa kujinka bamba dikutwa kwidi mbuli izo zafifinya kubula kundani ko moyo no untu saviya bamba dikutwelesa kubula kundani kwe vimpandwa na msopwa nazo zabunkula fanyanyi na vikungwa ni myoyo ya wantu. ¹³ Hahana chumbe chochose chifisike kulongozi kwa Chohile, chila chintu chigubulwa na kwikwa pwilili mwa meso yakwe, chongigwa chilongele kwakwe ntendwa zetu chidamanye.

Yesu nuyo Mlavyantambiko Mkulu

¹⁴ Elo, chitozese uzumizi chikulonga kwa milomo yetu. Kwaviya chinanaye Mlavyantambiko Mkulu engile kubula kwembingu kwa Chohile, uyo ni Yesu Mwana ywa Chohile. ¹⁵ Yuno Mlavyantambiko Mkulu ywetu akuchifilambazi kamanyisa ukhwa kwetu uyo mwenye nakajezwa enga suwe kwa chila namna mna hadamanye masa. ¹⁶ Ivyo, chichisogeile hechine nka-ma chigoda cho Useuta wa Chohile mta wedi, chani chihokele mbazi na wedi wa Chohile vya kuchambiza umo chikaunga.

5 Chila Mlavyantambiko Mkulu asagulwe mgati mwa wantu kaikwa kwa kumsankanila Chohile kwachausa cha wantu chani alavye majeleko na ntambiko kwachausa cha masa. ² Kwaviya uyo mwenye hakwedaha, adaha kuwajijimiza wadya wagile hewemanyize. ³ Kwaviya uyo mwenye hakwedaha, aungwa elavize ntambiko, siyo kwachausa cha wantu du, mna iviya kwachausa cha masa yakwe mwenye. ⁴ Hahana mntu akweinka mwenye ntunyo ino ya kutenda Mlavyantambiko Mkulu. Mna aungwa etangwe ni Chohile, saviya Haluni etangagwa.

⁵ Seivyo, Kulisito naye henkile mwenye ukulu wa kutenda Mlavyantambiko Mkulu, mna ni Chohile nuyo amgambile,

“Weye wi mwanangu,
 dyelo sitenda Tati yako.”

⁶ Saviya alongile hantu hatuhu mwa Mawandiko,
 “Weye wi mlavyantambiko mazuwa yose kwa mliganyo wa Melikizedeki.”

⁷ Yesu hadya ekalaga mwe isi, alombezaga na kwikala kwa kufuzuma vidala hamwenga na kulavya mesozi

kwa Chohile yudya nendile akudaha kumwambula mwe file. Chohile amwivaga Yesu kwaviya nakamtunya. ⁸ Hata hegu nendile ni Mwana ywa Chohile, ahinaga kwiva kwa sila ya masulumizo yadya enkagwa. ⁹ Eze aheze kutendwa katoga, niyo awalongoza wantu wose wakumwiva watende wambulwa wa mazuwa yose. ¹⁰ Ivyo, Chohile alongaga kugamba uyo ni Mlavyantambiko Mkulu kwa mliganyo wa Melikizedeki.

Kanyo dya kuleka uzumizi

¹¹ China milosi ilozize ya kulonga mwe mbili ino, mna ni vidala kuwagambilani kwaviya nyuwe mwi wadala wa kwiva. ¹² Chindedi, kwechipindi chino nyuwe namkaungwa mheza kutenda wahinya, mna mchei mwaungwa mtende na mntu ywa kuwahinya mahinyo ya nkongo mwe ulosi wa Chohile. Mhitukila vituhu watakunga konkezwa mele siyo nkande itogile. ¹³ Kwaviya chila mntu akwikala kwa konka mele ayodu achi mwana mchembe, hamanyize mahinyo ya mbuli zikumuwagila Chohile. ¹⁴ Mna nkande itogile ni kwa chausa cha wantu wajima, ni wadya wazwezwe fanyanyi zawo wamanye yedi na yehiye.

6 Elo, kwa chausa chino, chileke mahinyo ya nkongo mwa Kulisito. Chisekuzenga msingi mhya wa mbuli zino, kulekana na ntendwa hezikuwagila, na mwekumzumila Chohile, ² mahinyo ya kubatizwa na ya kujelekelwa mikono, uyuso wa wabanike na nkanto ya mazuwa yose. ³ Chijendeleze kudamanya vino! Uneva Chohile akaunga.

⁴ Kwaviya wantu wagubwilwe ichindedi cha Chohile niyo waluma majeleko ya kwembingu, na kwikala mwe kulungana na Muye Ukukile, ⁵ wakaheza kuluma wedi wa Ulosi wa Chohile na nguvu ze isi ikwiza, ⁶ vikaheza wakagwa, havikudahika kuwatenda naho wahituke na kuleka ntendwa zawo zihyiye. Kwaviya wamtungika wowo wenye Mwana ywa Chohile nkanana ya kaidi na kumjela soni kulongozi kwa wantu.

⁷ Ulongo ukunyelwa ni fula chila nkanana kuhoteza mani na vintu vikunga ni walimi, ujimbikwa ni Chohile. ⁸ Mna uneva ukalavya miwa na ndago, ulongo udyu suwo wedi naho wihaguhu kuligitwa ni Chohile naho udumo wakwe ni kubalangwa.

⁹ Mna walukolo weyangu, hata hegu chalonga savi-no, hachina nkama na nyuwe, chikamanya kugamba sila yedi vitendese, idya yo wambulwa wenyu.

¹⁰ Kwaviya Chohile ni mta wedi. Uyo hajale ndima yenyu na ungi mumlagise kwa chausa chakwe kwaivyo muwambize wantu wakwe na mkujendeleza kuwambiza. ¹¹ Mna china nkwinna kugamba chila yumwenga mgati mwenyu ajendeleze kulagisa kuhikiliza ukudya kubula udumo, chani yadya mkwikiya msuhi yachinte. ¹² Ivyo msekuhitukila kutenda wabwa, mna mtimile mliganyo wa wadya wakuzumila na kujijimiza. Kwe sila iyo wahokela yadya Chohile alongaga.

Lagano dya Chohile ni chindedi.

¹³ Hadya Chohile alaganaga na Bulahimu, adamanyaga cheliso. Kwaviya hahana mntu mtuhu mkulu kujinka uyo chani alonge zina dyakwe, kelisa kwa zina dyakwe mwenye. ¹⁴ Kagamba, "Chindedi na hujimbike naho hwinke lukolo lulozize." ¹⁵ Bulahimu eze agoje kwa ujijimiza, niyo ahokela chiya alagana na Chohile. ¹⁶ Kwaviya wantu wakelisa, welisa kwa zina dya mntu mkulu kujinka wowo wenye, naho cheliso icho chabinda nkani zose mgati mwawo. ¹⁷ Elo Chohile naye, kwaviya na kaunga alagise pwilili kwa wadya nawahokele ndagano kugamba uyo hakudaha kuhitwila mbuli yakwe hata kujeza, ailavyanya kwa cheliso. ¹⁸ Ivyo, kuna mbuli mbili, ndagano na cheliso, hevikuhitukila, mweivyo Chohile hakudaha kulonga udanti. Ivyo, suwe chimgulukile chajelwa moyo vitendese na kutoza kwa nguvu msuhi chikiwe. ¹⁹ Msuhi uno watogeza na kudima myoyo yetu saviya nanga ikuchimalisa meli nkulu vitogile. Uwo wafifinya kujinka mwe paziya na kwingila mwe Hantu Hakukise. ²⁰ Yesu mwenye alongolaga kwingila hantu hadya kwa chausa chetu. Katenda Mlavyantambiko Mkulu mazuwa yose, kwa mliganyo wa Melikizedeki.

Mlavyantambiko Melikizedeki

7 Yunu Melikizedeki endaga seuta ywa mzi wa Salemu, na mlavyantambiko ywa Chohile Mkulu. Umo Bulahimu endaga akauya kulaila kwe nkondo idya awakomaga maseuta, Melikizedeki aduganaga na Bulahimu niyo amjimbika, ² Bulahimu niyo amwinka fungu dya mlongo dye vintu vyose atahaga kwe nkondo. Lufyambo lwa zina dya nkongo dya Melikizedeki, nkongo ni "Seuta ywa mbuli zikuwagila," Naho uyo endaga seuta ywa mzi wa Salemu, zina dyakwe naho dyagamba "Ni Seuta ywa utondowazi." ³ Tati yakwe na mami yakwe hawakulongwa, naho lukolo lwakwe havikumanyika kugamba elekagwa ini, naho abanikaga ini. Aligana na Mwana ywa Chohile, najendeleze kutenda mlavyantambiko mazuwa yose.

⁴ Elo fanyanyani, ivyo mntu uyo endaga mkulu. Hata mkale ywetu Bulahimu amwinkaga fungu dya mlongo dye vintu vyose atahaga kwenkondo. ⁵ Naho chimanya kugamba kuligana na sigilizi Chohile amwinkile Musa welekwa wa Lawi wendaga walavyantambiko walekelwe waguhe fungu dya mlongo kulaila kwa walukolo hata hegu wawo ni welekwa wa Bulahimu. ⁶ Uyo Melikizedeki hendaga ywa lukolo lwa Walawi mna nuyo ahokelaga fungu dya mlongo kulaila kwa Bulahimu, naho niyo amjimbika uyo enkagwa ndagano ya Chohile. ⁷ Hahana nkama kugamba akujimbika ni mkulu kujinka yudya akujimbikwa. ⁸ Naho awo walavyantambiko wakuhokela fungu dya mlongo ni wantu wakubanika, mna hano akuhokela fungu dya mlongo ni mntu akugambigwa hakudaha kubanika. ⁹ Ivyo chadaha kugamba vino, umo Bulahimu akalavya fungu dya mlongo dyo ugoli wakwe, Lawi mwelekwa

ywakwe naye alavyaga fungu dya mlongo kujinkila kwa Bulahimu, ¹⁰ kwaviya Lawi endaga hanati kweleka, mna endaga mwe sakame ya ise Bulahimu, umo Melikizedeki akadugana naye.

¹¹ Kulaila mo ulavyantambiko wa Walawi wantu wa Izulaeli wenkigwa Sigilizi. Haluse uneva ndima ya Walawi yachintile hakwatendile naho na luhosa lwa ulavyantambiko mtuhu wendile utimile ulavyantambiko wa Melikizedeki mna suwo uduya wa Haluni.

¹² Kwaviya hadya ulavyantambiko ukuhitukila, Sigilizi nayo yaungwa ihitukile. ¹³ Elo Zumbe dyetu yudya mbuli zino zikumlonga, endaga mntu ywa kabila tuhu, naho hahana hata yumwenga ywa kabila dyakwe atendaga mndima mwe nchanja yo kulaviza ntambiko akatenda mlavyantambiko. ¹⁴ Kwaviya imanyika pwilili kugamba Zumbe dyetu kalaila mwe dikabila dya Yuda, mna Musa haditajize idikabila idyo hadya nakalonga mwe walavyantambiko.

mlavyantambiko mtuhu aligane na Melikizedeki

¹⁵ Naho imbuli ino ni pwilili vitendese, mlavyantambiko mtuhu aligane na Melikizedeki kalaila. ¹⁶ Uyo mtuhu haikigwe atende mlavyantambiko kwa sigilizi za chiuntu, mna kwa nguvu za ujima hewina udumo. ¹⁷ Kwaviya Mawandiko Yakukile yaukula kugamba, "Weye wi mlavyantambiko mazuwa yose saviya wendaga ulavyantambiko wa Melikizedeki." ¹⁸ Ivyo, mwiko uduya wa kale usigwa, kwaviya wendaga uhuhisa naho haukuwagila chintu, ¹⁹ Kwaviya Sigilizi Chohile amwinkile Musa haitogeze mbuli yoyose. Mna haluse hantu hakwe haikwa msuhi wedi utendese, ko msuhi uwo chadaha kumsogeila Chohile.

²⁰ Kwa kongezeza hano hana cheliso cha Chohile. Mna wadya watuhu watendagwa walavyantambiko hakwine cheliso. ²¹ Mna Yesu kaikwa kutenda mlavyantambiko kwa sila ya cheliso, hadya Chohile amgam-bile,

"Zumbe kelisa,
na hahitukile,
'Weye wi mlavyantambiko mazuwa yose.'"

²² Kwachausa che cheliso chino, Yesu nuyo akuchi-maila lagano dyedi ditendese.

²³ Naho awo walavyantambiko watuhu wendaga walozize kwaviya nawakabanika ivyo wadundugaga kujendeleza nendima yawo. ²⁴ Kwaviya Yesu ekala mazuwa yose ulavyantambiko wakwe ni wa mazuwa yose. ²⁵ Kwaviya adaha kuwambula awo wakwiza kwa Chohile kwa sila yakwe, kwaviya ekala mazuwa yose akawagombela kwa Chohile.

²⁶ Ivyo, yendaga mbuli ikuwagilisa kwetu kutenda na mlavyantambiko Mkulu akukile sauyo hena lema hegu hena masa. Uyo Kakuka, hana lema naho masa. Kasentwa hale na wata masa, kenulwa kulanga kwembingu. ²⁷ Uyo haligane na wadya walavyantambiko wakulu watuhu haungigwe kulavya ntambiko chila zuwa nkongo kwachausa cha masa yakwe mwenye, vikajika kwachausa cha masa ya wantu watuhu. Kadamanya ivyo kwa nkanana imwenga du

kwachausa cha wantu wose, eze elavye mwenye, niyo yachinta kwe chipindi chose. ²⁸ Sigilizi Chohile amwinkile Musa yawaikaga wantu wahwele watende Walavyantambiko Wakulu, mna Chohile hadya alaganaga kwa cheliso, kulagana uko kwizile eze sigilizi ijinke, kumsagula Mwana atendagwa atogile mazuwa yose.

Yesu Mlavyantambiko ywetu Mkulu

8 Ivyo, mbuli nkulu mwe ayo chikulonga nino. Suwe china Mlavyantambiko Mkulu ywa seivyo, ekale ntendele ya kulume ye chigoda cho Useuta cho Ukulu wa kwembingu. ² Uyo adamanya ndima ya ulavyantambiko mwe Hantu Hakukise, kugamba mndani mwe dihema dya Chohile dizengigwe ni Zumbe, suyo mntu. ³ Chila Mlavyantambiko Mkulu kasagulwa amlavize Chohile majeleko na ntambiko. Elo, Mlavyantambiko ywetu Mkulu ongigwa atende na chintu cha kulavya. ⁴ Uneva endaga ywa hano he isi, hendaga mlavyantambiko ng'o, kwaviya weyaho walavyantambiko watuhu wakulavya ntambiko kutimilana ne Sigilizi Chohile amwinkile Musa. ⁵ Ndimu zawo zo ulavyantambiko ni mligano wa chiya chizuli cha yadya ye kwembingu. Kwaviya Musa hadya endaga haguhi kuzenga diya idihema, Chohile niyo amgamba. "Damanya chila chintu kuligana no uduya umligano ulagiswe umo nawiko lugulu." ⁶ Mna haluse Yesu kenkwa ndima ya ulavyantambiko yedi kujinka yawo, saviya ndagano ya wivanyi eikiye mwa wantu na Chohile ni wedi vitendese. Kwaviya indima iyo ichimala mwe viya Chohile alagane mwe sigilizi za mbuli zedi zitendese.

⁷ Uneva hakwendaga na lema mwe lagano diya dye nkongo, hakungigwe kutenda na dya kaidi. ⁸ Mna Chohile kawalonga kugamba wantu wakwe wana malema hadya alongaga, "Zumbe agamba mazuwa yeza, hadya nanike lagano hya na wantu wa Izulaeli na wantu wa Yuda.

⁹ Lagano dino haditende enga diya nidamanye na wababa zawo mwe idizuwa niwalongoze kwa kuwatoza kwa mkono wangu kulaila mwe isi ya Misili.

Kwaviya hawatendile wakanuni mwe dilagano dyan-gu, ivyo miye siwasa siwakaule.

¹⁰ Zumbe agamba dino nidyo lagano nanidamanye na wantu wa mwenyumba ya Izulaeli, mwa mazuwa yakwiza.

Nanike Sigilizi zangu mwe zifanyanyi zawo, na kuziwandika mwe myoyo yawo.

Miye na nitende Chohile ywawo, nawo nawatende wantu wangu. ¹¹ Hahana naho mhinya mnyawe,

hegu kumgambila mlukolo ywakwe, 'Mmanyane Zumbe.'

Kwaviya wose nawanimanye, kukongela hawekwedaha na wakwedaha.

¹² Kwaviya naniwalekeile masa yawo, sanifanyanye naho wihi wawo.”

¹³ Kwa kulonga lagano dino ni hya, Chohile kaditenda diya dya nkongo disakala, na chintu chochose chidala-hale na kusakala chihaguhi na kwaga.

1 Mviko wa walavyantambiko mwe isi na kwembingu

9 Lagano dya nkongo dyendaga dina miko yakwe ya kuvikila na hantu hakwe hakuvikila hazengigwe ni wantu. ² Hadamanyagwa hema dya vyumba vidi cha nkongo nachiketangwa Hantu Hakukile. Umo mwendaga na chiya cha kwikiya taa na meza ikigwe migate ikigwe kulongozi kwa Chohile. ³ Na kunyuma kwe dipaziya dya kaidi dye dihema kwendaga na hantu hakwitangwa Hantu Hakukise. ⁴ Mndani mwendaga na nchanja ya kuvunkiziza ubani idamanywe kwa zahabu na shanduku dya lagano, diya dyendile dihakwa zahabu ntendele zose, na mndani mwakwe nendile mna nyungu ya zahabu yendile na nkande ikwitangwa mana na nkome ya Haluni yendile isuka mani na viya vibawo vidi vya mayuwe viwandikwe idilagano. ⁵ Mlanga mwe dishanduku mwendaga na vyumbe vidi vikwitangwa makelubi vina mawawa yakulagisa ukulu wa Chohile, na mawawa yawo yakusulwa kugubika mlanga mwe hantu hadya masa yawo yakusigwa. Mna haluse hachikudaha kulongesa mwe mbuli izo.

⁶ Vino nivyo mbuli izo zikigwe, ukajika walavyantambiko wengilaga mwe chumba cha nkongo che dihema kudamanya ndima zawo. ⁷ Mna Mlavyantambiko Mkulu ichedu nuyo akwingila mwe chumba cha kaidi nkanana imwe du kwa chila mhilimo. Uyo aguhaga sakame idya akumlaviza Chohile kwachausa chakwe mwenye na kwachausa cha wantu wakoile masa hewemanyize. ⁸ Nivyo kugamba Muye ukukile ahinya pwilili kugamba chiya ichumba cha nkongo che dihema chikatenda chichei chichimale sila ya kwingila hantu hakukise kwembingu hainati kuvugulwa. ⁹ Mbuli ino ni mligano wa chipindi cha haluse kugamba, malavyo na ntambiko vikulavigwa kwa Chohile havikuwatenda wakuvika wadahe kwetula masa yawo. ¹⁰ Ayo yose yalanga mbuli za nkande, vikunywegwa na sila zesi-manane za kulengusa mili. Yose iyo ni miko ya kuse du, udahi wakwe waduga umo Chohile navitende vintu yose uhya.

¹¹ Mna Kulisito kabula saviya Mlavyantambiko Mkulu ywa mbuli zedi, ziya haluse zibuile kale. Uyo engilaga mwe dihema dyedi dichintise hedidamanywe ni wantu, ni kugamba sidyo dye isi ino yumbigwe. ¹² Uyo kengila lumwenga du Hantu Hakukise, hegale sakame ya vulata na ndama, mna kegala isakame yakwe mwenye. Na kwa idya kachinka wambulwa wa mazuwa yose. ¹³ Wantu wendile ni wazavu mwe izisila za kumvikila Chohile nawadaha kulenguswa imili kwa kumyagilwa sakame ya vulata na njeku hamwenga na maivu ya moli. ¹⁴ Mna Kulisito kelavya mwenye kwa Chohile atende ntambiko jejeje kwa nguvu ya Muye wa Chohile wa mazuwa yose, togola isakame yakwe haikudahisa kuchilengusa umanyi wetu wa masa yetu

na kuchikombola mwe ntendwa zetu hezikuwagila ikuchidahiza kumsankanila Chohile mta ujima.

¹⁵ Kwachausa icho, Kulisito ni mwivanyi ywa lagano hya diya wadya wetangwe ni Chohile wadaha kuhokela kujimbikwa kwa mazuwa yose alagane. File yakwe yawambula wantu mwa masa yawo wadamanye mwe chipindi che idilagano dya nkongo.

¹⁶ Kwaviya lagano dya usiya uwandikwe nautende na nguvu uneva file ya yudya awandikwe file yakwe imanyika. ¹⁷ Kwaviya lagano dya usiya hadina nguvu uneva mta kuuwandika achi mjima. ¹⁸ Nivyo vikuleka hata lagano dya nkongo hadikigwe hehene sakame. ¹⁹ Nkongo Musa kawagambila wantu wose malagizo yose saviya mwe miko Chohile amwinkile, vikaheza kaguha sakame ya moli hamwenga na ya vulata na mazi, uzi winkundu na mahuto ya zani dikwitangwa hisopo niyo achimyagila chiya ichtabu che sigilizi na wantu. ²⁰ Agamba, “Ino ni sakame ya lagano diya Chohile alagize mtoze.” ²¹ Seivyo Musa kamyagila idya isakame mwe dihema na mwe viya vya kuvikila. ²² Mwe Sigilizi Chohile amwinkile Musa, vintu vilozize vyalenguswa kwa sakame, na masa yalekeilwa du uneva het-ilwa sakame.

1 Yesu ni ntambiko ikusa Wavu

²³ Vintu ivyo ni chizuli du wa viya vikwembingu navyungwa vilenguswe mwe sila iyo. Mna vintu vya kwembingu vyaungwa vilenguswe kwa ntambiko zedi kujinka izo. ²⁴ Kwaviya Kulisito hengile hantu Hakukile hazengigwe ni wantu, chiya ni chizuli du wa chiya ichenye chi kwembingu. Uyo engilaga kwembingu kwenye kudya haluse akuchimala kulongozi kwa Chohile kwachausa chetu. ²⁵ Mlavyantambiko Mkulu ywa Wayahudi engila Hantu Hakukise chila mhilimo, akatenda kaguha sakame ya mnyama. Mna Kulisito hengile umo chani elavye mwenye nkanana ziloze, ²⁶ Uneva nivyo, Kulisito nakaungwa asulumizwe nkanana ziloze kukongela kumbwa kwe isi. Mna haluse chipindi chino chikatenda chihajihi na kusila, uyo kalaila lumwenga du kusa masa kwa kwelavya ntambiko mwenye. ²⁷ Saviya wantu weikiwe kubanika lumwenga du ukajika wakantilwa ni Chohile. ²⁸ Seivyo Kulisito naye kelavya ntambiko nkanana imwenga abanike chani ause masa ya wantu walozize. Aho nalaila nkanana ya kaidi suko kwa kutowana na masa mna kwachausa cha kuwambula wadya wakumgoja kwa nkwinu.

10 Kwaviya Sigilizi Chohile amwinkile Musa ni chizuli du cha vintu vyedi vikwiza, mna sicho chilagiso chikulagisa seiviya mbuli siya zihezize. Kwa chausa chino Sigilizi haikudaha ng'o, kwa sila ya ntambiko zikulavigwa nkanana ziloze chila mhilimo, kuw-tenda wadya wa kumvikila Chohile watende wachinta. ² Wadya wakumvikila Chohile kwa sila idya nawakaungwa walenguswe vitendese nkanana imwenga du, naho fanyanyi zawo hazadahile kuwakantila ng'o mwe masa, ivyo ntambiko izo hazalekigwe kulavigwa. ³ Mna kwa sila ye zintambiko ziya,

wantu wakumbuswa masa yawo chila mhilimo,
⁴ kwaviya sakame ya ng'ombe na ya mbuzi haikudaha kusa masa.

⁵ Kwa chausa chino, chipindi Kulisito umo ezaga mwe isi, agambaga,

“Weye hukunga ntambiko hegu malavyo.

Mna kunikiya mwili.

⁶ Huwagilwe ni ntambiko za kutikimya mwe moto hegu za ntambiko za kulekeila masa.

⁷ Niyo nagamba, ‘Ni hano, weye Chohile, siza kudamanya viya ukunga, saviya viwandikwe mwangu mwe chitabu che Sigilizi.’

”

⁸ Nkongo Kulisito kagamba, “Hukunga naho hukuwagilwa ni ntambiko na malavyo, hegu ntambiko za kutikimya mo moto hegu ntambiko za kulekeila masa.” Hata hegu ntambiko izo zose nazikalavigwa kutimilana na Sigilizi Chohile amwinkile Musa. ⁹ Akaheza agamba, “Miye ni hano, weye Chohile, siza kudamanya viya ukunga.” Kwa ivyo Chohile kausa ntambiko zose za nkongo niyo azika kwa sila ya Kulisito mwenye enga ntambiko. ¹⁰ Kwaviya Yesu Kulisito adamanyaga viya Chohile aungile, suwe chilenguswa masa yetu kwa sila ya mwili wakwe alavize ntambiko nkanana imwenga du.

¹¹ Chila mlavyantambiko asankanila kulongozi kwa Chohile chila zuwa kwa kumvikila Chohile kulavya ntambiko seiziya nkanana ziloze hezikudaha ng'o kusa masa. ¹² Mna Kulisito uyo alavyaga ntambiko imwenga du ikuwagila kwa mazuwa yose kwa chausa cha kulekeila masa. Akaheza niyo ekala na udahi kulume kwa Chohile. ¹³ Nauko akagojesa kubula wankondo wakwe waikwe hasi heviga vyakwe. ¹⁴ Kwaviya kwa sila ya ntambiko imwenga du alavize, kawatenda wadya alenguse kutenda wachintile mazuwa yose.

¹⁵ Naho Muye Ukukile achiukwila seivyo mbuli izo. Nkongo alonga vino,

¹⁶ “Dino nidyo lagano nanidamanye nawo yakajinka amazuwa ayo, alonga Zumbe, nanike sigilizi zangu mwe myoyo yawo, na kuziwandika mwe zifanyanyi zawo.”

¹⁷ Akaheza ongezeza agamba, “Miye sanifanyanye naho masa yawo hegu ntendwa zawo zihye.” ¹⁸ Elo chipindi masa yakalekeilwa, hakutende na luhosa lwa kulavya ntambiko kwa chausa cha kulekeila masa naho.

Chimsogeile Chohile

¹⁹ Ivyo walukolo, china ukankalu wa kwingila mwe Hantu Hakukise kwa sila ya sakame ya Yesu. ²⁰ Uyo kachivugila sila mpya ya ujima, ikujinkila mwe paziya, nikugamba kwa kulavya umwili wakwe. ²¹ Elo, china Mlavyantambiko akuchimaila mwe nyumba nkulu ya Chohile. ²² Ivyo chimsogeile Chohile kwa moyo wa chindedi na uzumizi hewine nkama na myoyo ilenguke mwe umanyi wa kudamanya vihiye na kwa mili isuntigwe kwa mazi yedi. ²³ Chitozese msuhi wetu chikulonga kwa milomo yetu, kwaviya Chohile yudya

alagane ni mkanuni. ²⁴ Chikaulane suwe wenye kwa chausa cha kujelana moyo na kungana na kudamanya yedi. ²⁵ Chisekuleka kudugana hamwenga, saviya watuhu wazwele kudamanya. Mna chifundane, vitendese kutimilana na viya mkuwona kugamba Zuwa dya Zumbe dihaguhi.

²⁶ Kwaviya, chikakola masa kasidi chikaheza kubunkula pwipwipwi ichindedi, hahana naho ntambiko ntuhu ikudaha kulavigwa kwa chausa cha kusa masa yetu. ²⁷ Mna ikusigala ni kugoja kwa nkama nkanto na moto utendese udyu nauwabinde wose wakumhiga Chohile. ²⁸ Mntu yoyose nalemele sigilizi Chohile amwinkile Musa, na kakomwa hehena mbazi kwa ukuzi wa wantu watatu. ²⁹ Togola, mntu yudya akumbela Mwana ywa Chohile na kuiwona isakame ye dilagano dya Chohile ikumlengusa ni ya bule, na akuhuluta Muye wa wedi wa Chohile enwigwe nkato kulu divivihi? ³⁰ Kwaviya chimanya yudya agambile, “Ndima ya kuliha chikoda ni yangu nanilihe,” Naho nakagamba, “Zumbe nawakantile wantu wakwe.” ³¹ Ni mbuli ya kogoheza mntu akugwilwa ni mikono ya Chohile mta ujima chani akantilwe!

³² Kumbukani mbuli ziwalaile mazuwa yadya yomboke, hadya nyuwe mwamulikilagwa ni Chohile, mwajinkilaga mwe masulumizo yalozize mna mwajijimizaga. ³³ Ahamwenga mhulutwa mo lumpe na kujelwa soni, na ahamwenga mzumila kulungana na wadya watendelwe seivyo. ³⁴ Muwafilambazi wadya wendaga mwe chifungo, naho mzumila kwa chinyemi kuhokwa vintu vyenyu, kwaviya mvimanya kugamba mna vintu vyedi naho vikwikalisa. ³⁵ Elo, msekwaza msuhi wenyu kwaviya namwinkwe jeleko kulu. ³⁶ Mtende na ujijimizi, chani mdamanye ya kungwa ni Chohile, chani mdahe kuhokela chiya alagane. ³⁷ Saviya, Mawandiko Yakukile yakulonga,

“Hasigala chipindi chidodo du,
 yudya akungwa kwiza,
 neze naho hakawe.

³⁸ Mna mntu mta wedi kulongozi kwa Chohile nekale kwa uzumizi,

mna mta kutugatuga mo moyo,
 sanitende na chinyemi na mntu uyo.”

³⁹ Mna suwe hachi wantu wakutugatuga na wakuya kunyuma na kubalangwa, mna suwe chi wantu wadya wazumile naho chikombolwa.

Lufyambo lwa Uzumizi

11 Haluse kutenda na uzumizi ni kukombaganya pwilili mwe mbuli chikwikiya msuhi ni kumanya jejeje mbuli hechikuziwona. ² Kwa uzumizi wawo wadalaha wetu wazumilagwa ni Chohile. ³ Kwa uzumizi suwe chimanya kugamba isi yose yaumbagwa kwa mbuli alongile Chohile, vintu vikuwoneka vilawane mwe vintu hevikuwoneka. ⁴ Kwa uzumizi Habili amlavizaga Chohile ntambiko yedi kujinka ya Kaini. Kwa uzumizi wakwe kazumilwa kugamba adamanya yakumuwigila Chohile, niyo Chohile azumila ntambiko

zakwe. Habili kwa uzumizi hata hegu nakabanika ntendwa zakwe zichei zachihinya.

⁵ Kwa uzumizi, Henoko aguhagwa ni Chohile, ivyo habanike. Hawoneke vituhu kwaviya Chohile kamguha. Hadya henati kuguhigwa Mawandiko yakukile yagamba Henoko nandile akamuwagila Chohile. ⁶ Ivyo, hehana uzumizi ni vidala kumuwagila Chohile. Kwaviya chila mntu akumwitila Chohile azumile kugamba Chohile eyaho, na kugamba awajeleka wadya wakumlonda kwa kuhikiliza.

⁷ Kwa uzumizi, Nuhu afundagwa ni Chohile mwe mbuli hewone nazilaile nyumani, uyo kamwiva Chohile na kuzenga ngalawa nkulu mudya yeye hamwenga ne kaya yakwe wambulagwa. Kwa uzumizi wakwe wantu mwe isi yose wawonekana kugamba ni wavu, niyo Nuhu ahokela na kuwazizwa kugamba kadamanya yakuwagila kwa Chohile kwa uzumizi.

⁸ Kwa uzumizi, Bulahimu amwivaga Chohile hadya amwitangaga aite mwe isi akaguhe chiya alagane hata hegu hamanyize Bulahimu niyo ahalawa. ⁹ Kwa uzumizi, ekalaga saviya mjeni mwe isi alaganaga na Chohile kugamba namwinke, nakekala mwe mahema hamwenga na Isaka na Yakobo wowo welunga na Chohile. ¹⁰ Kwaviya Bulahimu nakagoja mzi una msingi utogile mzi udyo Chohile mwenye nuyo fundi au fanyanye na kuuzenga.

¹¹ Kwa uzumizi, Bulahimu ahokelaga udahi wa kutenda Tate hata hegu nakadalalalisa na mkaziwe Sala endaga hana cheleko kwaviya azumilaga kugamba Chohile amwikiye ndagano ni mkanuni. ¹² Kwachausa icho, kulaila mo mntu uyo, Bulahimu yudya endaga saviya abanike, welekagwa wantu walozize hewekuwazika saviya ntondo za kwembingu na msanga wa mpwani.

¹³ Wantu wose wano wabanikaga mwe uzumizi hewenati kuhokela mbuli Chohile alagane. Mna kwa hale wawonaga mbuli izo niyo watenda na chinyemi chitendese, kulonga pwilili wowo wendile ni wajeni mwe wajinka sila. ¹⁴ Kwaviya wantu wakulonga vintu seivyo, walagisa pwilili kugamba walonda isi yawo ye dikolwa. ¹⁵ Uneva nendile wakawazagula kudya walaile nendile wakadaha kutenda na luhenyo lwa kuya uko. ¹⁶ Mna haluse wanankwina ye isi idya yedi itendese, kugamba isi ya kwembingu. Nivyo vikuleka Chohile hakuwona soni wakamwitanga uyo Chohile ywawo, kwaviya uyo mwenye kaheza kuwaikiya mzi wawo.

¹⁷ Kwa uzumizi, Bulahimu amlavyaga mwanawe Isaka atende ntambiko chipindi Chohile amjezaga. Bulahimu nuyo endaga alagane na Chohile, mna nendile kemalanya kumlavya mwanawe ichedu atende ntambiko. ¹⁸ Chohile kamgamba, "Lweleko lwako hwikiye ndagano na lujinkile mwa Isaka." ¹⁹ Bulahimu nakazumila kugamba Chohile adaha kuwauyusa wabanike, naho chindedi saviya chikulonga, Bulahimu niyo avuzizwa naho Isaka saviya auyuke.

²⁰ Kwa uzumizi Isaka kawajimbika Yakobo na Esau, watende na ujimbiko wa mbuli nazize.

²¹ Kwa uzumizi, Yakobo umo nehaguhi na kubanika, awajimbikaga wana wa Yusufu, amvikila Chohile akegamila idya inkome yakwe.

²² Kwa uzumizi, Yusufu umo nehaguhi nakubanika, nakalanga mbuli za kufosa mwa Waizulaeli mwe isi ya Misili naho niyo awasiza malagiso ya mbuli za kudamanya mwa mavuha yakwe. ²³ Kwa uzumizi welesi wa Musa wamfisaga uyo mwana kwa chipindi cha myezi mitatu eze elekwe. Kwaviya wawonaga kugamba nendile ni mwana mtana, naho hawogohi lagizo dya seuta.

²⁴ Kwa uzumizi Musa, eze atende mkulu, kalemela kwitangwa mwana ywa mndele ywa Falao seuta ywa Misili. ²⁵ Kawona ni vyedi asulumizwe hamwenga na wantu wa Chohile kujinka kwikala kwa mbwedo wa masa kwa chipindi chijihi. ²⁶ Na kawazagula kugamba kusulumizwa kwakwe kwachausa cha Kulisito Mwambula kwawagilisa kujinka ugoli wose wa isi ya Misili, saviya msuhi wa jeleko dikwiza.

²⁷ Kwa uzumizi, Musa kahalawa Misili hekogoha maya ya seuta, kwaviya nakajendeleza kwika msuhi kwa Chohile hekuwoneka. ²⁸ Kwa uzumizi, vimtenda akongwe mwe Pasaka na kulagiza sakame imyagilwe mlanga mwe izinyivi chani mkomi asekuwakoma welekwa wa nkongo wa Izulaeli.

²⁹ Kwa uzumizi, wantu wa Izulaeli wajinkaga mwe bahali ya Shamu saviya kugamba ni isi ikwinga hantu hanyaila, mna Wamisili weze wajeze kutenda ivyo niyo wamelwa na mazi na kubanika.

³⁰ Kwa uzumizi, viwambaza vizunguluke umzi wa Yeliko vigwa umo Waizulaeli weze wavizunguluke kwa mazuwa mfunigate.

³¹ Kwa uzumizi, Lahabu yudya mchilanga hakomigwe hamwenga na wadya walekile kumwiva Chohile, kwachausa cha kuwahokela wadya wazuza wa Izulaeli kwa utondowazi.

³² Ivyo, nilonge mbwani naho? Kwaviya chipindi hachikunichinta kutamwila kumlanga Gideoni na Balaiki na Samsoni na Yeftha na Daudi na Samwilu na wawoni wa Chohile. ³³ Kwa uzumizi wano wose wagomba nkondo na maseuta, niyo wadamanya vikuwagila wahokela vintu Chohile alagane nawenke. Wataliza milomo ya simba, ³⁴ wakomaga myoto mikali, wanyilika kukomwa kwa mabamba. Usokezi wawo uhitukila watenda na nguvu, wendaga wakankalu mwe nkondo niyo wawahuma wankondo wa chijeni. ³⁵ Wavyele awamwenga wazumile, wavuzizagwa wabanike wawo wakatenda wauyuswa. Wamwenga wawo walemelaga kulekeilwa, niyo wasulumizwa kubula kubanika, wasekuzumila wambulwa chani wenkigwe uyuso na kwingila mwe ujima wedi vitendese.

³⁶ Wamwenga nawabelwa na kuvyalutwa milugwa, na watuhu hata watalizwa minyolo na kujelwa mwe chifungo. ³⁷ Watoigwa mayuwe niyo wabanika, watulwa vihandehande, wakomwa kwa mabamba. Wangadika wakatenda wavaile nchingo za ngoto hegu za mbuzi wendaga wantu wachiwa wasulumizwe na kudamanyizwa yehiye. ³⁸ Wantu we isi ino hawawagilaga

kutenda na wantu eng awo! Ivyo wangadikaga mwe nyika na mwamagulu, wekalaga mwe mpanga na malundu.

³⁹ Wantu wose awo walongelagwa ni wakankalu kwa uzumizi wawo! Mna hawahokele yadya Chohile alagane nawo, ⁴⁰ kwaviya Chohile nakachikiya mwalo wedi utendese. Kugamba awo wose nawatendwe wachinata wakatenda hamwenga na suwe.

Chohile akukwahila wanawe

12 Suwe china fyo dino kulu dya waukuzi dikuchizunguluka. Elo, chuse chila chintu chikuchichinda, na masa yachimamatile. Chiguluke kwa ujijimizi mwe zinguluko zikigwe zikulongozi kwetu. ² Chimkaule Yesu akongile uzumizi wetu, naho nachintize. Uyo Kwachausa cha chinyemi nendile chikamgoja, nakajijimiza file kuno akabela soni yo kubanika mo msalaba. Haluse ekala ntendele ya kulumye ye chigoda cho useuta cha Chohile. ³ Wazagulani mwe mbuli zimbwile Yesu, ivyo ajijimize umhigano mkulu kwa wantu wata masa. Chani msekufachevu na kuleka. ⁴ Mokuhigana na masa, nyuwe hamnati kutowana na kubula mwe kwitila sakame yenyu. ⁵ Naho mjala milosi ya kujelwa moyo idya Chohile akuwagam-bilani eng a wanawe? "Mwanangu, wetegeleze hadya Zombe akukwivanya,

naho usekufachevu akakukwahila.

⁶ Kwaviya, Zombe amwivanya chila yudya akunga, na kumtowa chila yumwenga akumzumila saviya mwanawe."

⁷ Jijimizani mkakantilwa, kwaviya Chohile awatendela nyuwe saviya wanawe. Ni mwana yuhi hekukantila ni tati yakwe? ⁸ Mna uneva hamna kantilwe, saviya wanawe wose wakukantilwa, ivyo, nyuwe hamwi wanawe chindedi, mna mwiwanahalamu. ⁹ Uneva watati zetu wa chimwili, nawakachikwahila naho nachikawatunya. Elo, havyawagile chimtunyise Tati ywetu ywa chimuye chani chitende na ujima! ¹⁰ Watati zetu wa chimwili nawakachikwahila kwa chipindi, saviya wowo wenye viya wawone kugamba ni vyedi, mna Chohile achikwahila kwa chausa cha kuchambiza suwe wenye, chani chehange nauyo mo ukuka wakwe. ¹¹ Kukwahila kokose kukalavigwa yawoneka saviya ni mbuli ya chinyulu hegu sidyo dya chinyemi. Mna mo udumo wadya wahinyigwe wahokele majeleko ya utondowazi na ya wedi kwa Chohile.

Malagizo na makanyo

¹² Elo, inulani imikono yenyu ilegele, naho, mtogeze mavindi yenyu yahwele. ¹³ Jendelezani kujenda mwe sila ichumile, chani chiga chigwejuka chise kulumizwa, mna chihonywe. ¹⁴ Hikilizani mwikale mwe utondowazi na wantu wose, naho mwikale mwe ukuka, kwaviya hahana mntu namwone Zombe hena wikazi sauwo. ¹⁵ Mkaulise mntu yoyose anase kuswesa mbazi za Chohile. Chani sina dya mti wisungu dinase kusuka mgati mwenyu na kuwakoma wantu walozize kwa

sumu yakwe. ¹⁶ Mkaulise chani mgati mwenyu kusekuta na mntu mchilanga hegu mntu hekumtunya Chohile saviya Esau, atagile welekwa wakwe wa nkongo kwa mdyo umwenga. ¹⁷ Nyuwe mmanya kugamba hata hadya nyumani aungile ahokele ujimbiko wendile wakwe, alemelagwa, kwaviya henkigwe vituhu luhenyo lwa kweila yadya adamanye, hata hegu alondaga kwa mesozi.

¹⁸ Nyuwe hambwile kolugulu lwa Sinai, ludyu lukudaha kutozwa saviya wadamanye wantu wa Izulaeli. Habwile komoto ukwaka, hana chiza na mvumo wa nkung'unto. ¹⁹ Seivyo kwivika izwi dya gunda, na mvumo wa izwi. Wadya wevile idizwi idyo niyo walombeza wasekwiva izwi ntuhu naho, ²⁰ kwaviya wadunduga kujijimiza lagizo dilavigwe, "Natoze ulugulu luno hata hegu ni mnyama, nakomwe kwa kutoigwa mayuwe." ²¹ Ayo yose yawoneke yatisisa hata Musa niyo agamba, "Nogoha naho nazingiza!"

²² Mna nyuwe mwiza kolugulu lwa Sayuni na ko Mzi wa Chohile mta ujima, nuwo mzi wa Yelusalemu wa kwembingu, kudya wakudugana kwa chinyemi wandima wa kwembingu hewekuwazika. ²³ Mwiza mwe mdugano mkulu wa wantu wa Chohile wakwitangwa welekwa wa nkongo, wadya amazina yawo yawandikwe kwembingu. Mwachimala kulongozi kwa Chohile, yudya mkanti ywa wose, naho kulongozi kwa myuye ya wantu wedi watendigwe jejeje. ²⁴ Mbula kwa Yesu, yudya mwivanyi we dilagano hya, na yudya isakame yakwe itike ikulonga mbuli zedi kujinka idya ya Habili.

²⁵ Ivyo mkaulise, chani mnase kulemela kumwetegeleza yudya akulonga na nyuwe. Wantu wadya walemele kumwetegeleza yudya awakwahilaga hano he isi hachidahe kusumka. Suwe nachidahe viwili kusumka, uneva chikalemela kumwetegeleza yudya akuchikwahila kulaila kwembingu! ²⁶ Mwe chipindi chiya izwi dyakwe dyasingisaga isi, mna haluse kaika lagano, "Naniisingise ulanga kwa nkanana ntuhu naho siyo isi du mna nemingi." ²⁷ Ulosi uno, "Naho" walagisa kugamba vintu vyose vyumbigwe navisingiswe na kwaga chani visigaile viya heviku daha kusingiswa.

²⁸ Elo suwe nachi hongeze, kwaviya chahokela useuta heukusingisika. Chimhongeze na kumvikila Chohile kwaviya navimuwigile, kwa ntunyo na nkama, ²⁹ kwaviya Chohile ywetu chindedi ni moto ukutikimiza.

Chikumwelela Chohile

13 Jendelezani kungana saviya walukolo mwa Kulisito. ² Msekujala kuwahokela wajeni, kwaviya kwakudamanya ivyo wantu wamwenga wahokelaga wandima wa kwembingu hewevimanyize. ³ Usekuwajala wadya we mwe chifungo saviya kugamba mwikwa mwe chifungo hamwenga na wowo. Wakumbukeni wadya wakusulumila saviya kugamba nanywi mwasulumizwa saviya wowo mwe mili.

⁴ Nyinka itunywe ni wantu wose, wagosi na wavyele watende wakanuni kwa chila yumwenga. Chohile na awakantile wachilanga na wagonyi. ⁵ Msekutenda wantu wakungisa hela, msekunga kutenda na vintu

vilozese kuleka viya mnanavyo. Kwaviya Chohile kagamba, "Sa hwase ng'o, naho sahudule ng'o."

⁶ Nivyo vikuleka chabesa kugamba, "Zumbe nuyo mwambizi ywangu, sanogohe.

Mntu nanitende mbwani?"

⁷ Msekuwajala vilongozi wenyu wadya wawagam-bileni mbuli ya Chohile. Wazagulani ivyo nawakekala na kubanika, mtimile uzumizi wawo. ⁸ Yesu Kulisito nuyudya gulo, dyelo na mazuwa yose.

⁹ Mse kuyuganiswa kuno na kuno kwa mahinyo yes-imile majeni. Wedi wa Chohile nuwo ukutogeza Muye wenyu na siyo miko ikwikwa ya nkande haikuwambiza wadya wose wakuitimila. ¹⁰ Suwe china nchanja ya kulaviza ntambiko wadya wakudamanya ndima mwe dihema dyo kuvikila hawana udahi wa kudya vintu vyakwe. ¹¹ Mlavyantambiko Mkulu ywa Chiyahudi egala sakame ya wanyama mwe Hantu Hakukise na kuilavya ntambiko kwachausa cha kusa masa, mna mili ya wanyama yatikimwa kuse kwe dilago. ¹² Nivyo Yesu naye, chani awalenguse wantu kwa sakame yak-we mwenye, nakasulumizwa na kubanika kuse komzi. ¹³ Ivyo, chimsogeile, uko kuse kwe dilago chikahulutwe saviya yeye ahulutwe. ¹⁴ Kwaviya hano heisi hachina mzi ukwikala mazuwa yose, mna chakawila mzi udya ukwiza. ¹⁵ Ivyo kwa sila ya Yesu, chimlavize Chohile ntambiko ya ntogozo mazuwa yose. Mbuli izo za ntogozo ni malavyo yetu hadya chikulonga kugamba ni Zumbe. ¹⁶ Mse kujala kudamanya yedi na ndala, kwaviya zino nizo ntambiko zikumwelela Chohile.

¹⁷ Weveni vilongozi wenyu na kutoza malagizo yawo, wadima imyuye yenyu nawalonge kulongozi kwa

Chohile yadya wadamanye mwe ndima yawo. Ivyo mkaweve nawadamanye ndima zawo kwa chinyemi, hamnawevile na wazidamanye kwa kung'ung'uzika, ivyo haviwambizeni.

¹⁸ Mchilombezeze. Kwaviya china msuhi kugamba myoyo yetu haikuchilagisa kugamba china masa kwaviya chaunga kutenda na lujendo lwedi mwe mbuli zose. ¹⁹ Nawalombezesani vitendese mumlombeze Chohile asunguzise kunivuzi kwenyu.

Malombezo ya nkomelezo na ndamsa

²⁰ Chohile ywa utondowazi kamuyusa Zumbe dyetu Yesu Kulisito yudya ni Mdimi Mkulu ywa ngoto kwa chausa cho kwitila sakame yakwe ikulagisa kugamba idilagano dya mazuwa yose ni chindedi. ²¹ Awatogeze kwa chila ntendwa yedi chani mdamanye yadya akunga, uyo na adamanye mndani mwetu kwa sila ya Kulisito yadya yakumwelela mwenye. Ukulu utende kwa Yesu, mazuwa yose! Taile.

Mbuli za udumo

²² Ivyo, walukolo nawalombezesani mwetegelezese ulosi uno wakuwajelani moyo. Ino ni baluwa nguhi du niwawandikileni. ²³ Naunga mvimanye kugamba mlukolo mnyetu Timoseo kalavigwa mwe chifungo. Uneva anasunguza kubula hano, nanizanye naye umo heza uko kwenyu.

²⁴ Walamseni vilongozi wenyu wose hamwenga na wantu wa Chohile! Walukolo wa Italiya wawalamsani.

²⁵ Chawalombezesani nyuwe wose wedi wa Chohile utende na nyuwe nyose.

YAKOBO

ULONGOZI

Chitabu cha Yakobo chawandikagwa ni mntu msiku akwitangwa Yakobo. Vyadahika ni Yakobo mlukolo ywa Yesu, endaga chilongozi ywa bunga dya wazumizi wa nkongo naho endaga yumwenga ywa wantu we chitala wa Yelusalemu (Ntend 15:13). Iviya msigilwa Paolo amwitanga nguzo, ya bunga dya wazumizi komzi wa Galatiya 2:9. Wawandike walozize wazumila kugamba chitabu cha Yakobo chawandikagwa mo mhilimo wa 50 eze elekwe Kulisito. Umo Yakobo endaga chilongozi ywa bunga dya wazumizi komzi wa Yelusalemu numo awandike ichitabu achi kwikala aho.

Yakobo kachitambalisa ichitabu chakwe “makabila mlongo na maidi yazagale mgati mwe izisi” (1:1). Mwalo wa Paolo wendaga ni kwa wakulisito wose mna ulosi “makabila mlongo na maidi” vyadahika kugamba awandikaga kuwalanga wakulisito wa Chiyahudi. Kwaviya chitabu chino chidosa wantu wagoli wabunga dya vilongozi, kalagisa kwa wafungu walozize. Yakobo halongole kulanga ndala mgati mwa uzumizi na Ntendwa. Uzumizi wa chindedi walagiswa ni Ntendwa (2:17). Iviya awafunda kulanga kuhingiza wantu wagoli (2:1-4) naho achigambila chikaulise mwe milongele yetu (3:1-12).

Vimndani

Yakobo awalamsa vilongozi 1:1.

Akajika awajela moyo wakulisito wajijimize umo wakasulumizwa (1:2-27).

Akajika alonga ivyo vikungwa uzumizi ulagiswe kwa Ntendwa (2:1-26).

Akajika alonga ivyo ulosi ukudaha kutenda na nguvu (3:1-12).

Akajika Yakobo atambalisa ivyo umanyi wa Chohile ukwesimana na umanyi we isi (3:13-4:10).

Akajika awafunda vilongozi wakwe kulanga kweduvya (4:11-5:6).

Yakobo abindiliza ichitabu chakwe 5:7-20 kwa kuwenka malagizo masiku ya hamwenga.

1 Miye Yakobo, mndima ywa Chohile na Zombe Yesu Kulisito, nawawandikilani nyuwe makabila mlongo na maidi ya Izulaeli yazagale mwe isi yose! Nawalamsani.

Uzumizi na Ubala

² Walukolo weyangu bwedesani mkabwilwa ni majezo yesimane. ³ Kwaviya mmanya kugamba kujezwa ko uzumizi wenyu kwegala ujijimizi. ⁴ Mna vyaungwa ujijimizi uchintize ndima yakwe chani mchume naho mtende jejeje hemkuhungukilwa ni chintu. ⁵ Uneva mntu ywa kwenyu ahungukilwa ni ubala, aulombeze kwa Chohile, kwaviya Chohile awenka wantu wose kwa ulozo na chisekwesekwe hehena kukwahila uyo nenkigwe. ⁶ Mna aungwa amlombeze kwa uzumizi asekutenda na nkama yoyose. Mntu mta nkama aligana na wimbi dya mazi mwe bahali yakuyuganiswa ni mpeho niyo dyafiliswa ntendele zose. ⁷ Mntu sauyo asekufanyanya kugamba nahokele chintu chochose kulaila kwa Zombe, ⁸ kwaviya ni mta kutoza kaisi na kanyaile na mta kuhitukila mo lujendo lwakwe.

Mchiwa na Mgoli

⁹ Mlukolo yoyose mchiwa aungwa elelwe umo Chohile akamkweza. ¹⁰ Elo mgoli aungwa elelwe akaselezwa ni Chohile. Kwaviya mgoli nausike enga luwa dya kumbago. ¹¹ Zuwa dyatontomoka mpungile yakwe yanyaza mani naho amalua yakwe yagwa hasi naho utana wakwe wose wabanika. Saivyo, mgoli naye nabalangwe mwe zindima zakwe.

Majezo

¹² Ujimbiko nautende mwe mntu akujijimiza mwe majezo, kwaviya anayahuda amajezo, nenkigwe jeleko dya ujima Chohile alaganaga mwa wadya wakumunga. ¹³ Umo mntu akajezwa, asekugamba, “Najezwa ni Chohile.” Kwaviya Chohile hakujezwa na wavu, naho hakumjeza mntu yoyose. ¹⁴ Mna chila mntu ajezwa mwe vihiye akunga umo akakweswa na kugwizwa. ¹⁵ Ukajika viya vihiye akunga vinazwela vyahosa masa, masa yanazwela yahosa file.

¹⁶ Walukolo weyangu hunga, msekudantika! ¹⁷ Chila jeleko dyedi na jejeje dyalaila kwembingu kwa Chohile Tate, Mumbi ywa ulangazi hewikuhitukila naho hana

chilagiso chochose cha kuhitukila. ¹⁸ Kwa kunga kwakwe mwenye kacheleka kwa ulosi wakwe wa chindedi chani chitende saviya limbulo dya vyumbe vyakwe.

Kwiva na kudamanya ulosi wa Chohile

¹⁹ Walukolo weyangu, naunga mmanye mbuli ino! Chila mntu natende mhufu ywa kwiva mna asekuata mhufu ywa kulonga hegu mhufu ywa kwihwa. ²⁰ Kwaviya mta maya hakudaha kutenda mbuli za chindedi zikumuwigila Chohile. ²¹ Elo, lekani lujendo lwihiye na wihi wose utendese, mweike hasi ha Chohile naho hokelani uduya ulosi uhandigwe mwe myoyo yenyu, uduya ukudaha kuwambulani.

²² Msekwedanta wenye kwetegeleza du ulosi wakwe, mna udamanyizeni ndima. ²³ Yoyose akwetegeleza du ulosi, akajika hakuutenda, aligana na mntu akwesinya isula yakwe mwenye mwe chelole. ²⁴ Esinya mwenye, akaheza aita zakwe, akajika ajala ivyo eli. ²⁵ Mna mntu akukaula kwawengele malagizo jejeje yadya yakuwalekeila wantu, mntu akujendeleza kuyatimila, mna asekwetegeleza na kujala, mna ajese viya yakunga, uyo na jimbikwe ni Chohile mwe chila chintu akudamanya.

²⁶ Uneva mntu afanyanya kugamba ni mta kutongela sila ya Chohile, mna hakudaha kuchinda ululimi lwakwe edanta mo moyo wakwe, naho isila yakwe kwa Chohile haimwambize. ²⁷ Sila ilenguke ya kumtongela Chohile kujinka zose naho heina lema kulongozi kwa Chohile Tate ni ino, kuwambiza wabanikilwe ni welesi wawo na kuwambiza wabanikilwe ni wagosi mwe zinkunto zawo, naho kwedima usekubalangwa ni ino isi.

Kanyo dikulanga kupagula

2 Walukolo weyangu, mkatenda mwamzumila Zumbe dyetu Yesu Kulisito, Zumbe ywa ukulu, msekuhingiza wantu. ² Chigambe mntu yumwenga kavala madanga ya zahabu na suche zedi engila mo mdugano wenyu, aho engila mntu mchiwa mta sakaza. ³ Uneva mna mtunya yudya availe suche zedi, mwamgamba, "Ikala hano hantu hedi." Niyo mwamgamba yudya mchiwa, "Weye chimaila uko," hegu, "Ikala hasi he viga vyangu." ⁴ Togola, uko suko kuhingiza mgati mwenyu? Togola, uwo ulamuzi wenyu haulawane na fanyanyi zenyu zihye?

⁵ Walukolo weyangu hunga, tegelezani! Chohile kasagula wantu wachiwa mwe isi ino chani watende wagoli mo uzumizi, naho wahokele useuta uduya alaganaga mwe wadya wakumunga. ⁶ Mna nyuwe mwawabela wachiwa! Togolani, wagoli sawo awo wakuwabunyanya na kuwegalani kwe vitala? ⁷ Togolani, sawo awo wakuhuluta zina dyedi dya Zumbe uyo nyuwe mwi wantu wakwe?

⁸ Uneva mna jesa sigilizi ya chiseuta saviya mawandiko yakulonga, "Munge mnyawo saviya ukwenga wemwenye," mwatenda vyedi. ⁹ Mnahingiza wantu mwakola masa, kwaviya sigilizi ya Chohile

yawakantila kugamba hamtimile sigilizi. ¹⁰ Kwaviya mntu hanatimile lagiso dimwenga du mwe sigilizi ya Chohile, uyo hatimile mwe sigilizi yose. ¹¹ Kwaviya uyo agambile, "Usekugonya," Nuyo agambile, "Usekukoma." Ivyo hegu hukujenda uyaga, mna wakoma weye huitimile sigilizi yose ya Chohile. ¹² Ivyo, longani na kudamanya saviya wantu na wakantilwe kwa sigilizi ya Chohile ikwigala kulekeilwa. ¹³ Kwaviya, Chohile hatende na mbazi aho namkantile mntu hena mbazi. Mna mbazi yahuda kanto.

Uzumizi na ntendwa

¹⁴ Walukolo weyangu, kuna maliho yani hegu mntu anagamba ana uzumizi, mna hakulagisa kwa ntendwa zedi? Togola, uzumizi wadaha kumwambula?

¹⁵ Chigambe hana mlukolo msiku ana sakaza hegu ana gumbo. ¹⁶ Yawagila chibwani nyuwe kuwagamba awo, "Jendani mpeho mkotele moto na kwiguta," mna hakuwenka viya wakunga mo wikazi? ¹⁷ Seivyo, uzumizi du hewina ntendwa ubanika.

¹⁸ Mna mntu adaha kugamba, "Yumwenga ana uzumizi, mtuhu ana ntendwa." Miye nanimhitule, "Hake nilagisa ivyo uzumizi wako hehena ntendwa. Nami nahulagise uzumizi wangu kwa ntendwa." ¹⁹ Togola, weye wazumila kugamba Chohile ni yumwenga? Nivyo! Mna hata mpepo zazumila saivyo naho zazingiza kwa nkama. ²⁰ Weye wi hezi! Togola, waunga ulagiswe kugamba uzumizi hewina ntendwa ni wa bule?

²¹ Togola, mkale ywetu Bulahimu azumilagwa vihihi kugamba adamanya viya Chohile akunga kwa ntendwa, umo amlavize jeleko mwanawe Isaka mlanga mwe nchanja yo kulaviza ntambiko? ²² Wawona kugamba uzumizi wakwe na uhangana na ntendwa zakwe naho uzumizi uduya nendile wachintizagwa kwa sila ya ziya izintendwa. ²³ Mawandiko niyo yachinta yakugamba, "Bulahimu kamzumila Chohile, Chohile naye amzumilaga na kumwona ni ywedi kwakwe," Chohile niyo amwitanga mbuyakwe. ²⁴ Ivyo mwawona kugamba mntu azumilwa kutenda mwagilwa kwa Chohile kwa ntendwa zakwe, suwo uzumizi uwodu.

²⁵ Saivyo, yudya mchilanga Lahabu, uyo azumilagwa kutenda mwagilwa kwa Chohile kwa ntendwa mwe viya awahokelaga wadya wazuza, niyo awalavya kuse kujinkila sila ntuhu.

²⁶ Elo, saviya mwili hewina muye ubanika, saivyo uzumizi hewina ntendwa ubanika.

Kuchinda lulimi

3 Walukolo weyangu, msekutenda wahinyi mlozize mgati mwenyu. Mkamanya kugamba wahinyi nachinkwe nkanto ikulise kujinka watuhu. ² Suwe chose chazaganyisa kwa sila zesimile. Mntu hekuza ganya mo kulonga kwakwe uyo kachuma, naho adaha kuchinda umwili wakwe wose. ³ Suwe chazijela falasi nkamba mwe milomo yawo chani zichiive, mwe isila iyo chadaha kuzilongoza kokose chikunga. ⁴ Naho kaulani ngalawa nazo, hata hegu ni nkulu zitendese,

naho zasindikwa ni nkung'unto nkali, zadaha kuhitulwa kwa chihande cha lubao, zihinge kokose akunga judya akuzilongaza. ⁵ Saivyo, lulimi ni chitago chidodo mo mwili, lwetogola ntogozi nkulu zitendese.

Kasese kadaha koka mbago nkulu. ⁶ Lulimi nalo ni saviya moto. Lulimi ni chitago chikuchimaila wavu wa chila namna, lwimgati mwe vitago vyetu, nulo lukubalanga umwili wose. Lwabalanga wikazi wetu wose kwa moto ukulaila kwe bome hedina uhelo. ⁷ Mntu adaha kudima wanyama wesimile wa kumbago na wadege na nyoka na vyumbe vya mwe bahali naho kavifuga kale. ⁸ Mna hahana mntu akudaha kudima lulimi. Lulimi lwiha, halukuchindika naho lumema sumu ikukoma. ⁹ Kwa lulimi suwe chamtogola Zumbe uyo Tati yetu. Naho ko ulo ululimi chaligita wantu waumbigwe kwa mliganyo wa Chohile. ¹⁰ Milosi ya kujimbika na ya kuligita yalaila mwe mlomo umwenga. Walukolo weyangu, mbuli zino hazikungwa zitende saivyo. ¹¹ Togola, sokwe imwenga yadaha kulavya mazi yempeho na yemuny hamwenga? ¹² Walukolo weyangu, togolani, mkuyu wadaha kweleka zabibu? Hegu, mzabibu kweleka nkuyu? Sokwe ya mazi yemuny haikudaha kulavya mazi yempeho.

Ubala kulaila kwembingu.

¹³ Togola, ni yuhi mnta ubala na umanyi mgati mwenyu? Elo, nalagise imbuli iyo mo lujendo lwakwe lwedi naho kwa ndima yakwe yedi ikudamanyika kwa unyanyahala na ubala. ¹⁴ Mna uneva imyoyo yenyu imema finju ihangane na chinyulu na ubafu msekwe-duvya naho msekudanta mwe chindedi. ¹⁵ Ubala sauwo haukulaila kwembingu, ubala uwo ni wa mwe isi naho suwo wa Muye wa Chohile ni wa mpepo. ¹⁶ Kwa viya hohose hana finju ihangane na chinyulu na ubafu, aho hana nkumbizi na chila wavu. ¹⁷ Mna ubala ukulaila kwembingu, nkongo ulenguka, waunga utondowazi, kuhola na kwiva na ufambazi na ntendwa zedi hewina kuhingiza naho ya chindedi. ¹⁸ Mbuli zikumu wagila Chohile ni ulailo wa mbeyu zihandigwe ni wantu wakulonda utondowazi wahanda mwe utondowazi.

Umbuya na mbuli za mwe isi

4 Nkumbizi na ngavungavu mgati mwenu vyalaila kuhi? Gamba zalaila mwe tama zenyu zihaye mkunga zikutwana mndani mwe mili yenyu? ² Mwameila mate vintu naho kwaviya hamkuvipata mwadaha kukoma, mwajelejeza vitendese kutenda na vintu, mna hamkudaha kupata, ivyo mwadamanya nkumbizi na kutowana. Hamkupata chiya mkunga kwa viya hamkuchilombeza kwa Chohile. ³ Naho, mkalombeza hamkupata kwaviya mwalombeza kwa kunga kwihye, mwalombeza mpate kuchintiliza tama zenyu za mbwedo. ⁴ Nyuwe mwi wantu hemwina ukununi enga wachilanga. Togola, hammanyize kugamba kutenda umbuya na mbuli zihaye za mwe isi ni kutenda mnkondo ywa Chohile? Chila akunga kutenda mbuya

we isi etenda mnkondo ywa Chohile. ⁵ Mse kufanyanya kugamba Mwandiko ya Chohile yalonga mbuli ya bule, hadya yagambile, "muye wikigwe ni Chohile mndani mwetu wajelejezesa mwe kunga." ⁶ Mna, mbazi chikwinkwa ni Chohile zina nguvu vitendese, saviya Mwandiko ya Chohile yakulonga, "Chohile awahiga wakweduvya mna awafilambazi wakwenyanyahaza."

⁷ Ivyo, mwiveni Chohile, mhigeni Mwavu naye nawanyilikeneni. ⁸ Msogeileni Chohile, naye nawasogeileni. Suntani imikono yenyu nyuwe wata masa! Lengusani imyoyo yenyu nyuwe wata kutoza kaisi na kanyaile! ⁹ Hololani, ilani naho lombolozani, luseko lwenyu lutende ni ndilo, na chinyemi chenye chitende chiholoji. ¹⁰ Nyanyahalani kulongozi kwa Zumbe, uyo nawakwezeni.

Kanyo dya kumkantila mnyawo

¹¹ Walukolo, msekuzigilizana. Akumzigiliza mlukolo ywakwe hegu kumkantila, uyo aiziga naho aikantila sigilizi. Hegu unaikantila sigilizi ya Chohile, weye hukuitimila sigilizi, mna waikantila. ¹² Chohile ichedu nuyo mta kwika sigilizi naho kukanta. Nuyo ichedu akudaha kukombola na kubalanga. Elo, weye wiyuhi umkantile mnyawo?

Kanyo dya wefenyi

¹³ Haluse kwetegelezeni nyuwe mkugamba, "Dyelo hegu luvi nachite kwe mzi msiku chikekale uko mhilimo mjima chikadamanya mayombe kuno chajenjeza mapesa." ¹⁴ Nyuwe hammanyize ivyo ujima wenyu nautende luvi! Nyuwe mwikala saviya kungugu dikuwoneka kwa chipindi chijihi du na kutazuka. ¹⁵ Nyuwe mwaungwa mgambe, "Zumbe akaunga nachikale nachidamanye chino hegu chiya." ¹⁶ Mna haluse mweduvya naho mwefenya, kweduvya kose sauko kwiha.

¹⁷ Ivyo, mntu hekudamanya mbuli yedi amanyize kugamba aungwa aidamanye, akola masa.

Kanyo kwa wagoli

5 Elo, haluse netegelezani nyuwe wagoli ilani naho lombolozani kwa chausa cha nkunto naziwezileni. ² Ugoli wenyu uwola, na suche zenyu zidigwa ni kuhu. ³ Zahabu na hela zenyu vikola nkanga, naho inkanga iyo naitende ukuzi kwenyu, nayo naidye imili yenyu saviya moto. Nyuwe mtutika ugoli mwa mazuwa yano yo uhelo! ⁴ Hamuwenkile maliho wandima wadamanye ndima mwe zinkonde zenyu. Tegelezani ivyo waku-fuzuma! Ndilo yawo wakuvuna mwe zinkonde zenyu ibula mwa magutwi ya Zumbe mta udahi. ⁵ Mwikala mwe isi wikazi wa mbwedo mwe myoyo yenyu naho mwahomola. Mweneneheza mwe zuwa dya kuchinjwa. ⁶ Muwakantila na kuwakoma wantu hewena lema, awo nendile hawakuwahiga!

Ujijimizi na kulombeza

⁷ Ivyo, walukolo weyangu, mjijimize kubula Zumbe akauya. Kaulani mlimi ivyo akugoja kwa kujijimiza viya ahandile vimwelekele ulozo akungisa naviya akujijimiza kukongela fula ya nkongo kubula ya udumo.

⁸ Nyuwe nanywi mwaungwa mtende na ujijimizi, chimalani mtogile mo uzumizi, kwa viya zuwa dya kwiza kwakwe Zumbe dihagahi.

⁹ Walukolo weyangu, msekufuzumilana mnase kukantilwa ni Chohile, uyo ni mkanti kachimala ho lwivi. ¹⁰ Walukolo weyangu, mkaunga kuwona mliganyo wa ugoji na ujijimizi mwe masulumizo, wafanyanyeni wawoni wadya walongile ulosi ukulaila kwa Zumbe. ¹¹ Chawetanga awo wajimbikwa kwaviya wajijimiza. Mwiva ujijimizi wa Ayubu, naho mmanya ivyo Zumbe amtendele mo udumo. Kwaviya Zumbe kamema mbazi na wedi.

¹² Kujinka ayo yose, walukolo weyangu, msekwelisa kwembingu, hegu kwe isi, hegu kwa chintu chituhu chochose. Gambani "Taile" hegu ni taile, na "Bule" hegu ni bule, aho hamkantilwe ni Chohile.

¹³ Togolani, hana mntu yoyose mgati mwenyu mta ulosi? Aungwa amlombeze Chohile. Togola, hana mntu mta chinyemi? Aungwa acheme mila ya ntogazi. ¹⁴ Togola, hana mnyonje mgati mwenyu? Aungwa awetange wadalaha vilongozi wa bunga dya wazumizi wa Kulisito, wowo nawo nawamlombeze na kumkuluguta mavuta kwa zina dya Zumbe. ¹⁵ Wakalombeza kwa uzumizi mnyonje nahonywe, kwaviya Zumbe namwinkage luhulwila hata hegu kakola masa yoyose nalekeilwe. ¹⁶ Ivyo, mweile nyuwe wenye masa yenyu mdamanye, naho mlombezezane, chani mhonywe. Lombezo dya mntu mta kuwoneka ywedi kulongozi kwa Chohile dina nguvu ya kudamanya yalozize.

¹⁷ Eliya endaga mntu sasuwe. Alombeza kwa kuhikiliza fula isekunya, nayo hainyele mwe isi kwa chipindi cha mihilimo mitatu na myezi mtandatu. ¹⁸ Niyo alombeza kwa kuhikiliza, fula kulaila koulanga niyo yanya mwe isi niyo yalavya nkande.

¹⁹ Walukolo weyangu, mntu yumwenga anazaganya mwe chindedi, niyo mtuhu amvuza, ²⁰ manyani kugamba, uyo akumvuza mta masa kulaila mo uzaganyi wakwe, nahonye umuye wa uyo na file na masa yalozize nayauswe.

1PETULO

ULONGOZI

Baluwa ya nkongo ya Petulo yawandikagwa ni msigilwa Petulo. Petulo akongaga ibaluwa yakwe kwa kwe tam-balisa kugamba ni yuhi naho kwa yudya akuwandikila. Kelavyanya ibaluwa kwa Wakulisito wose wadya “We wajeni mwe isi” (1 Petulo 1:1). Keigala kwa wadya wantu wakwe wakusoma savino nkanana ziloize. Kwaviya ibaluwa ino yaligana ne Baluwa ya Paolo kwa Waefeso mwe sila saizo, wazumizi walozize wadya 1 Petulo awandikaga nyumani mwa Waefeso mihilimo ya 65 AD. Petulo awandikaga ibuluwa ino kulaila Lumi kuya etanga Babeloni (5:13).

Petulo alongaga kugamba awandikaga ibaluwa ino kwa chausa cha “kuwajelani moyo na kuwaukwilani kugamba uno ni utondowazi wa chindedi wa Chohile” (5:12). Kuna vyesimile mgati mwa Petulo 2:11-3:7, Waefeso 5:18-6:9, na Wakolosai 3:18-4:6. Vintu vyose ivi vya vino vitatu vya chilagisa mwe wivano wa lukolo na kwiva wakulu. Naho kajela moyo Wakulisito wajijimize hadya wakatenda na masulumizo kwa viya udumo wihaguhi (4:1).

Vimndani

Petulo ketambalisa mwenye na kulonga na wasomi wakwe (1:1-2).

Akaheza kamhongeza Chohile ko wambulwa udyo wose wehangile kwa kugamba wikazi wawo (1 Petulo 1:3-2:10).

Akabinda awalagiza wazumizi vikungwa wikazi wedi mwe isi na kulonga wehangi wesimile saviya mgati mwe mgosi na mkaziwe naho mtumwa na mkulu (1 Petulo 2:11-4:11).

Akaheza aho Petulo awajela moyo wajijimize hadya wakasulumizwa (1 Petulo 4:12-5:1).

Akaheza abindiliza ibaluwa yakwe (1 Petulo 5:12-14).

1 Miye Petulo msigilwa ywa Yesu Kulisito, nawawandikilani nyuwe msagulwe ni Chohile na kuzagala naho mwekala enga wajeni uko Ponto na Galatiya na Kapadokiya na Asiya na Besaniya. ² Nyuwe mwasagulagwa ni Chohile Tate kuligana na mzungu wakwe, naho mtendwa wakukile kwa Muye, chani mumwive Yesu Kulisito naho mmyagilwa sakame yakwe chani mlenguswe.

Nawaungilani wedi wa Chohile na utondowazi vyongezekele mwenyu.

Msuhi wa Ujima

³ Chimtogole Chohile Tate ywa Zumbe dyetu Yesu Kulisito! Kwaviya kwa mbazi zakwe nkulu kachinka kwelekwa uhya mwe msuhi wa chindenedi kwa sila ya kumuyusa Zumbe dyetu Yesu Kulisito, ⁴ naivyo chini msuhi wa kwinkigwa ujimbiko udyo Chohile awaikiyani wantu wakwe. Chohile kawaikiyani ujimbiko uwo kwembingu kuya hewikudaha kuwola hegu hewina uzavu hegu kubanika hegu kufifiya. ⁵ Ivyo ujimbiko uwo ni wenyu nyuwe, udyo kwa uzumizi mwadimwa ni nguvu za Chohile kwa chausa cha wambulwa udyo umalanywe chani ugubulwe mwe chipindi cho udumo.

⁶ Mwe imbuli iyo mwelelwa, hatahegu vino haluse kwa chipindi chidodo, mwaungwa mjelwe chinyulu kwachausa cha majezo yakwesimana mkusulumizwa.

⁷ Majezo ayo mwalo wakwe ni kubunkula kugamba uzumizi wenyu ni wa chindedi. Zahabu yenye ikubanika yajezwa kwa moto seivyo uzumizi wenyu ukutogoleswa kujinka zahabu waungwa ujezwe chani umanyike kugamba ni wachindedi. Kwa chausa icho namhokele ntogozini na ntunyo na ukulu hadya Yesu Kulisito akwizila. ⁸ Nyuwe mwamunga, hatahegu hamumuwone mna mwamzumila, hatahegu haluse hamkumuwona. Mwamzumila na kweleleswa. Ivyo mwamtogola kwa chinyemi chikulu hechikulongeka, ⁹ kwaviya mwahokela wambulwa wenyu kwaviya nivyo vikungwa mo uzumizi wenyu kwakwe.

¹⁰ Wawoni walavyaga uwoni kuno wakazuza na kukaulisa mo wambulwa uwo wimwe wedi wa Chohile namwinkwe. ¹¹ Wajezaga kumanya chipindi chani neivyo navilaile, kugamba chipindi awahegile Muye wa Kulisito endaga mndani mwawo. Akalongela amasulumizo nayambwile Kulisito na ukulu nautimile yakajinka ayo. ¹² Chohile awagubwilaga wadya wawoni kugamba ulosi udyo walongaga nasuwo wawo mna wasankanaga kwa chausa chenye, haluse ulosi uwo ulongwa kwenyu ni wadya walongile Mbuli yedi ya Yesu Kulisito

kwa udahi wa Muye Ukukile asigilwe kulaila kwembingu. Mbuli izo wandima wa kwembingu wabesa wazi-manye.

Mwitango wa wikazi ukumuwaigila Chohile

¹³ Elo mwemalanye mwe zifanyanyi zenyu, na kuchezeza. Ikani msuhi wenyu wose mwe wedi wa Chohile uwo namwinkigwe chipindi Yesu Kulisito nagubulwe. ¹⁴ Saviya wana wata kwiva, msekwikala kwa kutimila tama zenyu zihiye namnanazo chipindi mwendile hemwimanyize ichindedi cha Chohile.

¹⁵ Mna saviya uyo awetange akukile, nyuwe nanywi mtende mkuka mo lujendo lwenyu lose. ¹⁶ Kwaviya iwandikwa, "Namtende wakukile, kwaviya miye ni mkuka."

¹⁷ Uneva mwamwitanga Tate, uyo akukantila chila mntu hekuzila mntu, kuligana ne ndima yakwe, ivyo jesani ichipindi chenye chisigale hano ho ujeni kwa kumtunyisa Chohile. ¹⁸ Kwaviya mmanya kugamba nyuwe mwakombolagwa mwe lujendo lwenyu helukuwagila chintu ludy mwahokelaga kulaila kwa wadalahala wenyu. Mna hamwambulwe kwa vintu vikubanika, kugamba hela hegu zahabu, ¹⁹ mwambulwa kwa sakame ikutogoleswa ya Kulisito, yudya endaga saviya mwanangoto hena lema hegu dwentwe.

²⁰ Uyo asagulagwa ni Chohile isi heinati kumbwa, niyo agubulwa mwa mazuwa yano yokuduma kwa chausa chenye. ²¹ Kwa sila yakwe, nyuwe mwamzumila Chohile amuyuse na kumtenda atende mkulu, elo ukununi no msuhi wenyu wi kwa Chohile.

²² Elo haluse kwa kwiva ichindedi nyuwe mlenguswa myuye yenyu na kuwaunga wenyu hemwina usongaganyi elo unganisanani kwa moyo wose. ²³ Kwaviya chinkigwa ujima mhya siyo ukulaila mwe mbeyu ikubanika, mna kulaila mwe mbeyu heikubanika kugamba ulosi wa Chohile una ujima hewina udumo.

²⁴ Saviya mawandiko yakukile yakugamba, "Wantu wose wenga mani

na ukulu wakwe wose wenga maluwa ya kumbago. Mani yanyala na maluwa yahugutuka.

²⁵ Mna ulosi wa Zumbe wekala mazuwa yose." Mbuli iyo ni Mbuli Yedi ilongigwe mwenyu.

Yuwe dya ujima na wantu wa Chohile

2 Elo, lekani wihi wose, na udanti na usongaganyi na finju na milosi ya kuzigana. ² Saviya wana wachembe wana nkwinia ya mele, nyuwe nanywi mtende na nkwinia ya mele heyetujulwe ya chimuye chani kwa nguvu yakwe mdahe kukula na kwambulwa. ³ Hegu chindedi, "Mbunkula kugamba Zumbe ni ywedi!"

⁴ Elo mbaseni Zumbe, nuyo yuwe dya ujima dilemelwe ni wantu mna kulongozi kwa Chohile ni yuwe disagulwe, na dikutunyiswa. ⁵ Nyuwe nanywi, saviya mayuwe yana ujima mzungwa mwe nyumba ya chimuye, mtende walavyantambiko wakukile, chani mlavize ntambiko za chimuye zikumwagila Chohile

kwa sila ya Yesu Kulisito. ⁶ Kwaviya iwandikwa mwa mawandiko Yakukile,

"Tegeleza! Naika yuwe uko Sayuni,

Yuwe dya msingi dya mwe mpembe, disagulwe dikutunyiswa.

Mntu akunga amzumile hahayuswe." ⁷ Kwa nyuwe mkuzumila yuwe idyo dyatunyiswa, mna kwa wadya hewekuzumila, mawandiko yakukile yagamba, "Yuwe diya dilemelwe ni wazesi haluse.

Ditenda yuwe dya msingi dya mpembe nkulu." ⁸ Naho yagamba,

"Yuwe idyo ni yuwe dya kwekobadika wantu.

Ni luwe lukugwisa wantu." Wekobadika kwaviya hawauzumile ulosi uwo, nivyo wekiwe kukongela nkongo.

⁹ Mna nyuwe ni lukolo lusagulwe, walavyantambiko wa chiseuta, bunga dya wantu wa Chohile mwenye, kwa chausa cha kulonga ntendwa nkulu za Chohile awetangeni kulaila kwe chiza, kawengizani mo ng'azi wakwe wa maula. ¹⁰ Mwe nkongo nyuwe hamwendaga wantu wa Chohile, mna haluse mwi wantu wa Chohile, chipindi chimwenga hamwamanyize mbazi za Chohile, mna haluse mhokela mbazi zakwe.

Wandima wa Chohile

¹¹ Walukolo weyangu, naweilani nyuwe saviya wajeni na wakusumka hano he isi, enegani tama zihiye zo un-tu zikuhigana na myuye yenyu. ¹² Lujendo lwenyu mgati mwa wantu hewemanyize Chohile, lwaungwa lutende lwedi vitendese, chani hata wantu watuhu wakawazigani kugamba mwadamanya yehiye wadahe kubunkula ntendwa zenyu ni zedi chani wadahe kum-togola Chohile mwe dizuwa akwizila kukantila wantu.

¹³ Elo weveni wantu wose wata udahi mkulu, kwa chausa cha Zumbe, mwiveni seuta eli chilongozi mku-lu, ¹⁴ hegu vilongozi wasagulwe chani wawakantile wehi na kuwatogola wakudamanya yedi. ¹⁵ Kwaviya Chohile aunga nyuwe kwa kudamanya yedi mnyamaze milomo ya chihezi ya wantu hewena fanyanyi.

¹⁶ Ikalani saviya wantu walekeilwe, mna msekujesa kulekeilwa kwenyu kufisa wihi, ikalani saviya wandima wa Chohile. ¹⁷ Watunyeneni wantu wose, waungeni walukolo wenyu wazumile. Mogoheni Chohile, naho mtunyeneni Seuta.

Mligano wa masulumizo ya Kulisito

¹⁸ Nyuwe watumwa wa mnyumba watunyeneni wakulu wenyu kwa ntunyo yose, sawo wadya wedi na wahoile du, mna hata wadya watampula. ¹⁹ Elo, Chohile awag-ilwa ni mntu akujijimiza masulumizo heyawagile kwinkwa kwaviya mazuwa yose amfanyanya Chohile.

²⁰ Elo, ni ntogozo zani hegu mkajijimiza nkomano mkuwagila kwa chausa cha masa yenyu? Mna hegu mwajijimiza masulumizo kuno mkatenda mwadamanya yedi, namumwagile Chohile. ²¹ Ayo nayo mwitangilwe, kwaviya Kulisito mwenye asulumizagag-wa kwachausa chenye, niyo awasizani mligano, chani

mdamanye saviya adamanye. ²² Uyo hakoile masa, naho halongaga mbuli yoyose ya udanti. ²³ Eze ahulutwe hahitule kwa huluto, eze asulumizwe hawatisize, mna aikaga msuhi wakwe kwa Chohile, mkanti akukanta vikuwagila. ²⁴ Uyo mwenye enulaga amasa yetu mo mwili wakwe mo msalaba, chani chileke masa, chitende wajima mwe mbuli za kuwagilwa kwa Chohile, kwa kulumizwa kwakwe nyuwe mhonywa. ²⁵ Nyuwe nendile mwaga saviya ngoto zagile, mna haluse mu-muwiya Umdimi na Mwamizi ywa ujima wenyu.

Wavyele na Wagosi

3 Saivyo nyuwe wavyele msoligwe weveni wagosi zenyu, chani uneva hana wagosi hewekuzumila Mbuli ya Chohile, wazumile kwa kutamilwa nulujendo lwenyu, naho havyungwe mlonge mbuli, ² kwaviya nawawone ulujendo lwenyu viya lulenguke na lwa ntunyo. ³ Kwehamba kwenyu kusekutenda kwa kuse, saviya kushuka fili kwa namna zesimile, kwehambisa kwa vintu vya zahabu, na kuvala suche za yombe kulu. ⁴ Mna, utana wenyu waungwa ulawane na ivyo vili vimdani mwe untu wa chindedi, utana heukubanika wa wedi na kuhola kwa muye. Utana uwo watunyiswa kulongozi kwa Chohile. ⁵ Ivyo nivyo welembaga wavyele wakukile wechikale waikiye msuhi wawo kwa Chohile, wekalaga kwa kuveva wagosi zawo. ⁶ Saviya Sala amwivaga Bulahimu, niyo amwitanga uyo Zumbe. Haluse nyuwe mwi wandele wakwe uneva mkadamanya vyedi hemwi kogoha chochose. ⁷ Seivyo nyuwe wagosi, ikalani na wavyele wenyu mkamanya kugamba wowo ni vyumbe hevina nguvu sanyuwe, saivyo mwaungwa muwenke ntunyo kwaviya nawahokele hamwenga na nyuwe jeleko dya ujima. Mdamanye ivyo chani malombezo yenyu kwa Chohile yasekuchindwa.

Kusulumizwa kwa Kudamanya Yedi

⁸ Habindiliza nagamba vino, nyoseni mfanyanye chalumwe na mfilane mbazi naho unganani saviya walukolo wazumile mtende mhoile na wata kunyanya-hailane. ⁹ Msekuwaliha wantu wihi kwa wihi, hegu huluto kwa huluto, mna wajimbikeni, kwaviya nyuwe mwitangwa chani mhokele ujimbiko. ¹⁰ Saviya Mawandiko Yakukile yakulonga,
 "Akunga abwedeze mo wikazi,
 na kuwona mazuwa yedi,
 achinde lulimi lwakwe lusekulonga yehiye,
 milomo yakwe isekulonga udanti. ¹¹ Aleke yehiye, na adamanye yedi,
 Alonde utondowazi kwa moyo wakwe wose. ¹² Kwaviya meso ya Zumbe yawakaula wata kumu-wagila,
 na magutwi yakwe yetegeleza malombezo yawo,
 mna Zumbe awahiga wakadamanya yehiye."
¹³ Ni yuhi akudaha kuwalumiza uneva mwahikiliza kudamanya yedi? ¹⁴ Mna, hata hegu namungwe msulumizwe kwa chausa cha kudamanya mbuli za kuwagi-

la mbweda, msekumogoha mntu yoyose, msekutenda na nkama. ¹⁵ Mna mwe myoyo yenyu mtunyeneni Kulisito enga Zumbe. Mwemalanye kumhitula mntu yoyose akunga amuzeni mo msuhi wi mndani mwenyu. ¹⁶ Mna mtende ivyo kwa kuhola na ntunyo. Mtende na myoyo heikuwalagisani kugamba mna masa, chani mkahulutwa wadya wakulonga vihiye mo lujendo lwenyu lwedi lwa kumzumila Kulisito wawone soni. ¹⁷ Ni vyedi kusulumizwa kwa kudamanya yedi, uneva nivyo Chohile akunga, ukaleka kusulumizwa kwa kutenda yehiye. ¹⁸ Kwaviya Kulisito naye asulumizagwa na kubanika lumwenga du kwa chausa cha masa yenyu niyo yachinta, mntu endaga akumu-wagila Chohile kwa chausa cha wantu hewekuwagila chani awegaleni nyuwe wa Chohile. Mwili wakwe nuwo wakomwagwa niyo adamanywa ujima chimuye, ¹⁹ kwa muye aitagata kulonga mwe myuye yendaga kwechifungo. ²⁰ Wantu wadya walemele kumtimila Chohile umo awagojaga kwa ujijimizi chipindi Nuhu akasana isafina. Mndani mwe chiya icho ni wantu wajeche du, kugamba wantu mnane wambulwe kwa sila ya mazi, ²¹ ayo yendaga mligano wo ubatizo ukuwambulani nyuwe vino haluse. Ubatizo siyo mbuli ya kusa nongo mo mwili mna ni chiya chilaganwe ni Chohile chikudamanyika kwa kulagisa kugamba myoyo haina masa. Udyo ukuwambulani kwa sila ya uyuso wa Yesu Kulisito, ²² na haluse Kulisito kaita kwembingu. Kekala ntendele ya kulume ya Chohile, mwa wandima wa kwembingu wose, na wakulu na nguvu zose vikwa hasi ho ulongozi wakwe.

Wikazi mhya

4 Kwaviya Kulisito asulumizagwa chimwili, nyuwe naywi mwetogeze mwe zifanyanyi saziya izakwe, kwaviya mntu asulumizwe chimwili hamuli naho mwe kudamanya masa. ² Kukongela haluse mwe chipindi chenye chisigale cho kwikala hano he isi, msekujendeleze kwikala mwe tama za chimntu, mna mwe viya Chohile akunga. ³ Mwe chipindi chijinkile mwendaga na luhenyo lutali lwa kujesa mbuli waungile wantu hewemmanyize Chohile. Mwekalaga wikazi wa uchilanga na tama zihye na ukozi na ngasu zimemile ukozi na uchilanga na miviko ya matukulu ikwihiza. ⁴ Haluse, wantu awo hewemmanyize Chohile wehelwa waka-wona kugamba nyuwe hamkujesanya vituhu mo wikazi wihise, ivyo wawahulutani. ⁵ Mna nawalonge mbuli zawo wenye kulongozi kwa Chohile emalanye kuwakantila wata ujima na wabanike. ⁶ Vino nivyo vilekile Mbuli Yedi yalongagwa hata kwa awo wabanike, chani wakaheza kukantilwa mo wikazi we chimwili saviya wantu watuhu, wekale chimuye saviya Chohile akunga.

Mchimaila ywedi ywa majeleko ya Chohile

⁷ Uhelo wa vintu vyose wi haguhi. Elo mtende na fanyanyi zedi na wengele vikuwadahizani kumlombeza Chohile. ⁸ Kujinka yose unganani kwa moyo wose,

kwaviya ungi wagubika masa yalozize. ⁹ Hokelanani kwa chisekwesekwe hehena kufuzuma. ¹⁰ Chila yumwenga, ajeseze jeleko ahokele kulaila kwa Chohile, ajese kwa kuwambiza watuhu saviya mchmaila ywedi ywa majeleko yesimile ya Chohile. ¹¹ Mntu akalonga nalonge saviya mbuli za Chohile, mta ku-sankana asankane kwa nguvu enkigwe ni Chohile, chani mwe zimbuli zose Chohile atogolwe kwa sila ya Yesu Kulisito, yudya ukulu na nguvu una uyo mazuwa yose. Taile.

Masulumizo mwa mntu Mkulisito

¹² Walukolo weyangu, msekwehelwa ni majezo yakulumisa yakuwambwilani, msekuyawona kugamba ni chintu chijeni kwenyu. ¹³ Mna elelwani kugamba mwasulumizwa saviya Kulisito asulumizwe, chani umo ukulu wakwe na ugubulwe mweleleswe. ¹⁴ Bwedani mkahulutwa kwa chausa cha kumtimila Kulisito, mbuli iyo yalagisa kugamba muye mta ukulu, uwo Muye wa Chohile wekala mndani mwenyu. ¹⁵ Mgati mwenyu asekutendeka mntu akusulumizwa kwaviya ni mkomi, hegu mbavi hegu mbanasi hegu akusankana mwe mbuli za wantu watuhu. ¹⁶ Mna uneva mntu asulumizwa kwaviya ni Mkulisito, asekuwona soni, mna amtogole Chohile, kwaviya mntu uyo etangwa kwa zina dya Kulisito. ¹⁷ Chipindi cha kanto chibula, naho nkan-to idyo dyakongela mwa wantu wa Chohile mwenye. Hegu kanto dyakongela kwetu suwe, elo udumo wakwe kwa wantu wakulemela Mbuli Yedi ya Chohile nautende vivihi? ¹⁸ Saviya mawandiko yakukile yakulonga "Uneva mntu akudamanya ya kumuwasigila Chohile, ni vidala kwambulwa, navitende vivihi kwa wadya hewekumvikila Chohile na wata masa?" ¹⁹ Elo wadya wakusulumizwa kwa chausa cha kutimila yadya akunga Chohile, wajendeleze kudamanya yedi welavye wikazi wawo mwe mikono ya Chohile Mumbi ywawo mkanuni.

Kudima bunga dya Chohile

5 Naweilani nyuwe wadalahala vilongozi mgati mwenyu, miye mnyenyu nawonaga masulumizo

ya Kulisito na kulungana na udyu ukulu naugubulwe, ² dimani idibunga dya Chohile mwinkigwe, mdidime hemwikukunkuswa, mna kwa kunga wenye saviya akunga Chohile. Msekudamanya ndima heikungwa kuno mkatigiza maliho. ³ Msekulongoza chinguvu dibunga mwinkigwe mdidime, mna mtende mligano mwe dibunga idyo. ⁴ Umo Mdimi Mkulu nalaile, nyuwe namhokele chilemba cho ukulu hechikufifiya.

⁵ Seivyo, nyuwe wabwanga, weveni wadalahala, nyose mnyanyahale chani mwambizane, kwaviya Mawandiko yakukile yagamba, "Chohile awahiga wakweduvya. Mna awafilambazi wakwenyanyahaza." ⁶ Elo, nyanyahalani hasi ho mkono una ukulu wa Chohile mta udahi, chani awenuleni mwe chipindi chakwe chikuwasigila. ⁷ Mzagileni uyo nkunto zenyu zose, kwaviya uyo awatunduliyani.

⁸ Sinyisani, naho mkaulise! Kwaviya mnkondo ywenyu Mwavu, enga simba ikubuma, ikuzunguluka zunguluka, ikacheseke mntu chani imlubutule pele. ⁹ Mtoge mo uzumizi na kumhiga, mkamanya kugamba walukolo wenyu wazumile kose kwe isi wajinkila masulumizo ayo. ¹⁰ Mna Chohile ywa wedi wose awetangani mwingile mo ukulu wakwe wa mazuwa yose mo kulungana kwenyu mwa Kulisito, mnaheza kusulumizwa kwa chipindi chiguhi, uyo mwenye nawatendeni uhya na kuwajela nguvu na kuwatogezani na kuwenkani msingi utogile. ¹¹ Udahi utende kwakwe mazuwa yose! Taile.

Ndamsa za Udumo

¹² Siwawandikilani ibaluwa ino nguhi kwa wambizi wa Siliwano, mlukolo nimanyize kugamba ni mkanuni. Naunga ni wenkeni moyo na kuwaukwilani kugamba mbuli ino ni mbazi za Chohile chindedi. Togani mwe zimbazi izo.

¹³ Bunga dya wazumile Kulisito weyuko Babeli iviya disagulwe ni Chohile, dyawalamsani, saivyo Mako akwinga mwanangu awalamsani. ¹⁴ Lamsanani kwa chilagiso cha ungi wa wantu wakumzumila Kulisito.

Nawaungilani utondowazi nyuwe wantu wa Kulisito.

2 PETULO

ULONGOZI

Baluwa ya 2 Petulo yagamba kugamba yawandikagwa ni Msigilwa Petulo mna wasomile walozize wadyelo hawa kufanyanya kugamba ni chindedi. Vyadahika kugamba mntu mtuhu awandikagaga malagizo ya Petulo. Mta kuwandika hakulonga kugamba mta kuwona kwa meso kwa wikazi wa Yesu na vitendese ko ulavyanyo (2 Petulo 1:17-18). Uneva Petulo awandikaga ibaluwa vyadahika kugamba aiwandikaga uko Lumi mwe mihilimo ya 60 AD. Henati kubanika. Petulo naho itanga kuga baluwa yakwe ya kaidi (2 Petulo 3:1) akaika zuwa dya kudiwandika eze abinde baluwa ya 1 Petulo. Keigala kwa Wakulisito wose. Petulo kawandika ibaluwa ino chani awajele moyo wazumizi wekale wikazi wedi na kuwafunda wase kutimila wahinyi wa udanti (2 Petulo 2). Kawajela moyo wabele wantu wadya wakugamba kugamba Yesu ne kalise kuuya. Akaleka alonga kugamba Chohile hakawe mna aunga chila mntu ambulwe (2 Petulo 3:8-9). Vino nivyo vikungwa wikazi wedi (2 Petulo 3:14).

Vimndani

Petulo etambalisa na kuwagambila wasomi wakwe (2 Petulo 1:1-2).

Akaheza awakumbusa wekale wikazi wedi kwaviya Chohile kachidahiza suwe (2 Petulo 1:3-21).

Vikaheza awafunda mwe wahinyi wadanti na kugamba viya na vilaile kwa wahinyi wadanti mo udumo (2 Petulo 2:1-22).

Akaheza aho Petulo abindiliza kwa kuwajela moyo wazumizi wekale wikazi wedi kwemalanya wizilo wa kaidi wa Yesu (2 Petulo 3:1-17).

1 Miye Simoni Petulo, mtumwa na msigilwa ywa Yesu Kulisito.

Nawawandikilani nyuwe wadya mhokele uzumizi mkulu ukutogoleswa saudya chinanawo suwe kwa sila ya vikumuwigila Yesu Kulisito uyo Chohile na Mwambula ywetu.

² Nawalombezezani wedi wa Chohile na utondowazi vyongezekele mo kummanya Zumbe Yesu Chohile ywetu.

Mwitango wa kusagulwa ni Chohile

³ Kwa nguvu zakwe za chichohile, Chohile kachinka mbuli zose chikunga mo wikazi wetu wa kumvikila Chohile na kumvikila yudya achitange chitende hamwenga mo ukulu na wedi wakwe mwenye.

⁴ Kwaivyo kachinka majeleko yedi na yakutunyiswa ya ndagano chani kwa majeleko ayo mdahe kwenega ubanasi ukwigalwa ni tama zihye zi mwe isi na kwelunga neivyo eli chichohile. ⁵ Kwa chausa icho, hikilizisani mjenyeze wedi mo uzumizi wenyu, na mo wedi mjenyeze umanyi, ⁶ na mo umanyi mjenyeze kwelongoza wenye na mo kwelongoza kwenyu mjenyeze ujijimizi na mo ujijimizi mjenyeze wogohi kwa Chohile, ⁷ mo wogohi kwa Chohile mjenyeze umbuya wa chilukolo mjenyeze ungi. ⁸ Mnatenda na ntogozi zilozize saizo, naziwadahizeni kutenda wandima wakuwag-

ila na kutenda na ntendwa zedi zikulawana no umanyi wenyu mo kummanya Zumbe dyetu Yesu Kulisito.

⁹ Mna mntu hena ntogozi izo mta belenge hakudaha kuwona vyedi chindedi ni tuntu naho kajala kugamba kaheza kulengusa masa yakwe ya kale.

¹⁰ Elo, walukolo weyangu hikilizisani mtende umwitungo wenyu na usagulwa wenyu kwa Chohile utende ni mbuli ikujendeleza heina udumo, uneva mnekala seivyo hamgwe ng'o. ¹¹ Kwaviya kwa kudamanya ivyo namzumiliswe na kulekeilwe kwingila mo useuta wa mazuwa yose wa Zumbe uyo Mwambula ywetu Yesu Kulisito.

¹² Elo nanijendeleze kuwakumbusani mazuwa yose mbuli zino, hata hegu mzimanya kale naho mtoga mwe chindedi mhokele. ¹³ Nafanyanya kugamba ni vyedi niwachimpuleni kwa kuwakumbusani izifanyanyi zenyu chipindi chose cho wikazi wangu hatenda nichei mo mwili uno. ¹⁴ Kwaviya simanya kugamba nihaguhi na kubanika saviya Zumbe dyetu Yesu Kulisito anilagise pwilili. ¹⁵ Ivyo, nanidamanye chila hudaha kulavyanya kugamba haheza kubanika mdahe kukumbuka zimbuli zino mazuwa yose.

Ukuzi ukulanga ukulu wa Kulisito

¹⁶ Elo umo chawahinyagani udahi na kuya kwa Zumbe dyetu Yesu Kulisito hatchatimilaga ngano za ku-

tula kwa ubala, suwe chawonaga wenye ukulu wakwe. ¹⁷ Kwaviya ahokelaga ntunyo na ukulu kulaila kwa Chohile Tate, chipindi izwi dimwizile kulaila kwakwe uyo eli Ukulu Mkulu dikagamba, "Yuno ni Mwanangu hungisa, akuniwagila!" ¹⁸ Suwe wenye chevaga idizwi idyo kulaila kwembingu umo chendaga hamwenga naye kudya ko lugulu ludyu lukukile.

¹⁹ China ukanuni utendese kugamba ulosi wa wawoni wa Chohile wachilagisa mbuli iyo ni chindedi uneva mkautimila, kwaviya wenga taa ikulangaza hantu he chiza kubula hadya nakutandazuke na ung'azi wa ntondo ya machelwa ikung'ala mwe myoyo yenyu.

²⁰ Kujinka yose kumbukani kugamba hahana mntu yoyose akudaha kutambalisa uwoni kwa chausa cha fanyanyi zakwe mwa Mawandiko Yakukile. ²¹ Kwaviya hahana uwoni ukulawana saviya mntu akunga mna wantu walavyaga uwoni wa Chohile wakalongozwa ni Muye Ukukile.

Wahinyi wa Udanti

2 Walailaga wawoni wadanti mgati mwa wantu, na seivyo wahinyi wa udanti nawalaile mgati mwenyu. Wantu awo nawengize mahinyo ya udanti na yawegaile ubanasi na kumlemela Zumbe awakombole, na mwe isila iyo nawasunguze kwebalanga wenye.

² Naho wantu walozize nawatimile izo izisila zawo zo uchilanga, na kwachausa icho watuhu nawaibele isila ye chindedi. ³ Kwa chausa cha tama zawo zihye za ugoli, wahinyi awo wo udanti nawahokele luso mwenyu kwa sila ya mbuli za udanti. Mna Chohile alumulaga kale kugamba nawakantile naho hagonile. Chindedi nawabalange!

⁴ Chohile hawafite mbazi wandima wa kwembingu wadamanye masa, mna kawadula hantu ha masulumizo umo wanyinywa minyolo waikwa mwe ziza wakagaja zuwa dye nkanto. ⁵ Naho Chohile haiyonele mbazi isi yo kale mna nakegala fula nkulu igale mazi yagubike isi idya ya wantu hewena wogohi kwa Chohile. Mna kamwambula Nuhu endaga akalanga mbuli zikumuwaigila Chohile hamwenga na wantu watuhu mfunigate. ⁶ Naho, Chohile aikantilaga imizi ya Sodoma na Gomola kwa kuitikimya. Kwe isila iyo, kalagisa mligano wa mbuli nazize zilaille kwa wantu hewena wogohi kwa Chohile. ⁷ Naho amwambulaga Lutu mntu akumuwaigila Chohile, kwaviya moyo wakwe endaga akawona chinyulu vitendese kwa lujendo lwa wachilanga lwa wantu wehiye. ⁸ Mntu uyo akudamanya mta kuwoneka ywedi kulongozi kwa Chohile endaga akekala mgati mwawo asulumilaga mo moyo wakwe chila zuwa, mwe viya nakawona na kwiva ubanasi wawo nawakadamanya. ⁹ Elo hegu nivyo, Zumbe kamanya ivyo nawambule mwa majezo wantu wata wogohi kwa Chohile, naivyo vya kuwaika hewekuwaigila kubula zuwa dye nkanto, ¹⁰ vitendese wadya wakutimila tama zihye za chimwili na kubela udahi wa Chohile.

Wantu awo hawakwiva, wata kweduvya, naho wavihuluta na kuvibela vyumbe vina ukulu vya kwembingu. ¹¹ Mna wandima wa kwembingu wata udahi na nguvu

kuwajinka wahinyi wo udanti hawawalongeleze kwa kuvihuluta vyumbe ivyo kulongozi kwa Zumbe. ¹² Wantu awo wakuhuluta vintu hewevimanyize wekala saviya wanyama hewena fanyanyi wadya wakwelekwa niyo wagwilwa na kuchinjwa! Wantu awo nawabalangwe seivyo nawabalangwe wanyama awo. ¹³ Nawalihwe masulumizo kwa ntendwa za wihi wadamanye. Wabweda kudamanya yehiye naho nomsi mo lumpe, tama zihye za mbwedo wo mwili. Awo ni wazavu naho ni soni izodu mwe dibunga dyenyu chipindi wakulungana na nyuwe mwe zindala zenyu, kuno wabwedesa sila zawo zo udanti! ¹⁴ Meso yawo yamema ugonyi, wantu hewekuhela kudamanya masa, wata kudanta wantu wahwele, wazweza imyoyo kutenda na tama ya ugoli, waligitwa! ¹⁵ Waileka isila ichumile na kuwazaganya na kutimila isila ya Balamu, mwana ywa Beoli. Uyo aungaga kuhokela ugoli kwa kubunyanya, ¹⁶ mna niyo akwahilwa kwa chausa cho wavu wakwe. Mpunda heikulonga, yalongaga enga izwi dya chimntu, niyo amchinda yudya muwoni asekudamanya mbuli za kichilalu.

¹⁷ Wantu wano wekala enga sokwe zinyaille, saviya maingu yakufiliswa ni nkung'unto, Chohile kawekiya wikazi wawo hantu he ziza. ¹⁸ Ivyo walonga milosi ya kweduvya ya bule na kwakujeseza tama zawo zo uchilanga, wawakwesa kwe masa wadya wantu wakongile kwepagula vintu zuzi kulaila mwe wantu wakwikala mo wavu. ¹⁹ Wakawekiya ndagano za kulekeilwa, nawo wenye wakatenda ni watumwa wa ubanasi, kwaviya mntu ni mtumwa mwe chiya chikumlongoza.

²⁰ Kwaviya wadya wepagule no uzavu we isi kwa kumanya Zumbe uyo Mwambula Yesu Kulisito, uneva wanagwizwa na nakulongozwa naho, wantu awo nawatende wehise kujinka hadya nkongo. ²¹ Elo nanivyedi hegu hawamanyize isila ikumuwaigila Chohile ukaleka waimanya na wakaheza waleka lagizo dikukile wenkigwe. ²² Mna vilaila kwawo mliganyo wa chindedi ukugamba, "Kuli dyawiya matahika yakwe," na lutuhu lukugamba, "Nguluwe isuntigwe yawiya kugalagala mwe ntagata."

Zuwa dya kwizila Zumbe

3 Walukolo weyangu, baluwa ino huwawandikilani ni ya kaidi. Mwe izibaluwa zose mbili sijeza kuchimpula fanyanyanyi zedi kwa kuwakumbusa mbuli zino. ² Naunga mkumbuke mbuli zalongagwa chikale ni wawoni wakukile, na lagizo dya Zumbe naho mwambuzi mwinkigwe ni wasigilwa wenyu. ³ Nkongelo ya yose, manyani kugamba mwa mazuwa yo udumo naweze wantu lujendo lwawo nalulongozwe ni tama zawo wenye. Nawawatileni, ⁴ nakugamba, "Awaikiyaga ndagano kugamba neze! Haluse ekuhi? Mbuli ni iziya kukongela kubanika kwa wadalahala wetu na vintu ni iviya vili saviya navili mwe nkongelo yo kumbwa kwe isi!" ⁵ Wantu awo, kwa kasidi wajala kugamba chikale Chohile alongaga du mbingu ne isi niyo vyalaila. Kwa ulosi wakwe aumbaga isi, kwa kuisenta isi ikulumbale kulaila mwa mazi, ⁶ Chohile alagizaga mazi yabohole

yabalange isi ya kale. ⁷ Mna kwa ulosi udiya mbingu ne isi za haluse zisigazwa chani zize zidulwe mo moto zikwa kwachausa che dizuwa diya wantu hewena wogohi kwa Chohile na wakantilwe na kubalangwa.

⁸ Mna wambuya zangu, msekujjala imbuli ino, kugamba, kwa Zumbe, zuwa dimwenga dyenga mihilimo magana mlongo naho mihilimo magana mlongo yenga zuwa dimwenga. ⁹ Zumbe hakukawa kudamanya yadya alagane saviya wantu watuhu wakufanyanya kugamba nakawe. Mna awajijimizani kwaviya hakunga mntu yoyose abalangwe, mna awakwesa wose chani weile masa yawo.

¹⁰ Mna zuwa dya Zumbe nadize enge mbavi. Mwe dizuwa idyo, mbingu nazusike kwa sindo nkulu, vintu vyose mo ulanga saviya zuwa na ntondo na mnenge na vituhu navitikime naho isi na chila chintu chiyumo navyusike.

¹¹ Elo, kwaviya vintu vyose navibalangwe saivyo, nyuwe mwaungwa mwikale wikazi wivivihi? Mwikale wikazi ukukile na kumtunya Chohile, ¹² mkagoja idizuwa dya Chohile naho mditende disunguze kwiza, mwe dizuwa idyo mbingu nazitikime kwa moto na vintu vyose mo ulanga navilolomoke kwa chivuguto.

¹³ Mna suwe kutimilana ne ndagano ya Chohile, chagoja isi mpya na mbingu mpya umo mkwikala wedi wa Chohile.

¹⁴ Mweivyo wambuya zangu, mkagoja vintu ivyo, hikilizani chani mwoneke hamna malema hegu katitu kulongozi kwa Chohile na kutenda na utondowazi naye.

¹⁵ Mmanyeye kugamba ujijimizi wa Zumbe dyetu ni luhenyo lwedi akuchinka chani chambulwe. Ivyo nikuligana na viya mlukolo ywetu Paolo awawandikileni akajeseza ubala enkigwe ni Chohile. ¹⁶ Ayo nayo akulonga mwe zibaluwa zakwe zose akalonga mwe zimbuli izo. Mndani mwe zibaluwa zakwe mna mbuli ntuhu ni ndala kuzimanya. Mbuli ziya wantu hewemanyize watoza kaisi na kanyaile wahitula viya akulonga saviya wakuhitula hantu hatuhu mwa mawandiko Yakukile mwe ivyo webalanga wenye.

¹⁷ Elo nyuwe wambuya zangu, mbuli ino mwimanya kale. Haluse kwedimeni chani mnasekuzaganywa ni wavu wa mahinyo yehiye ya wantu hewekutimila sigilizi niyo mwagwa mwe chegamo chenyu chitogile.

¹⁸ Mna jendelezani kukula mo wedi wa kumanya Zumbe dyetu mwambula ywetu Yesu Kulisito ukulu utende wakwe. Haluse na mazuwa yose! Taile.

1YOHANA

ULONGOZI

Baluwa ya nkongo ya Yohana yawandikagwa ni msigilwa Yohana mgati mwe chipindi cha 85-90 AD. Yohana halongile mwenye kugamba nuyo awandike, mna sula ya nkongo ilagisa kugamba ni mukuzi wa meso yakwe mwe wikazi wa kwambulwa ni Yesu Yohana 1:1-3. Ivyo iwandikwe ni Yohana ywa nkongo naho ivugalwa seiviya iwandikwe mwe Mbuli Yedi kuligana na Yohana. Ni kuzumila kugamba Yohana kawandika Mbuli Yedi kuligana na Yohana na baluwa ntatu, Yohana ywa nkongo na Yohana ywa Kaidi na Yohana ywa katatu kuno akatenda ekala Efeso.

Yohana kawandika baluwa ino kwa wose Wakulisito na mwe chipindi che nkunto ye dikanisa kulaila mwe bunga dya wantu wakwitangwa, "Mbilikimo." Wazumila kugamba Yesu kachinta ni Chohile mna ivyo neli chindedi ni mntu kuno kwe isi. Kwachausa chino Yohana awandika kulanga ukuzi wa meso mwe kwikala na Yesu na kwa mkono wakwe kamtoza Yesu (1 Yohan 1:1-3). Mwalo wa Yohana mwe kuwandika ibaluwa ino ni kuchintiza mbwedo wakwe (1 Yohan 1:4), kuwachinda wazumile kulaila mwe masa (1Yohan 21), kuwachinda wazumile kulaila mwe wahinyi wa udanti (1Yohan 2:26), kukaulisa wazumile kugamba wakombolwa (1Yohan 5:13).

Vimndani

Yohana alavyanya ibaluwa yakwe na kuwenka umwalo wo kuwandika (Yohan 1:1-4).

Naho katambalisa ivyo Chohile achumile na ivyo vikungigwa kwikala enga Yesu ivyo ekale (1 Yohan 1:5-3:10).

Naho achikumbusa lagiso dya kungana (1Yohan3:11-5:12).

Achisanya izibaluwa zakwe mwe 5:13-21.

Mbuli ya Ujima

1 Ulosi uno walawana na Mbuli ya ujima yendaga aho nkongo suwe chawivaga na kumwona kwa meso yetu, chimwona na kumtoza kwa mikono yetu wenye. ² Ujima uyo aho alailaga suwe nachimwona, haluse chalonga izi mbuli zakwe, na kuwagambilani mo ujima uwo wa mazuwa yose wendaga kwa Tate na kugubulwa kwetu. ³ Yadya chiwone na kuyeva nayo chikuwagambilani nyuwe chani nanywi mtende na ndala na suwe hamwenga na Tate na mwanawe Yesu Kulisito. ⁴ Chawandikila mbuli zino zo ujima chani kumbweda kwetu kuchinte.

Chohile ni Ulangazi

⁵ Elo, mbuli chivile kwa Yesu na kuwagambilani ni zino, Chohile ni ulangazi na hamna chiza chochose mndani mwake. ⁶ Chinalonga kugamba china ndala naye, mna chekala mwe chiza na chitende chalonga udanti naho hachikwikala mwe chindedi. ⁷ Mna chinekala mwe ulangazi saviya eli mo ulangazi, suwenye nachitende na ndala na sakame yakwe Yesu Kulisito Mwanawe yachilengusa masa yose.

⁸ Chinagamba hachina masa, chedanta suwe wenye na ichindedi hachimuli mndani mwetu. ⁹ Mna chikeila

masa yetu, Chohile ni mkanuni naho ni ywedi mazuwa yose naye na chilekeile masa yetu yose na kuchilengusa wihi wose. ¹⁰ Chinagamba hachidamanye masa, nachimtende Chohile ni mdanti na mbuli yakwe haimuli mndani mwetu.

Kulisito mgombezi ywetu

2 Wanangu nawawandikilani mbuli zino chani msekudamanya masa, mna inalaila mntu adamanya masa chinanaye yumwenga akuchigombela kwa Tate, nuyo Yesu Kulisito akumuwigila Chohile. ² Kulisito nuyo alavigwe ntambiko chani ause masa yetu chinanayo mna siyo masa yetu du mna na masa ya wantu wose we isi.

³ China yeva malagizo ya Chohile, chadaha kutenda na ukanuni kugamba chimanya. ⁴ Mntu anagamba kamanya Chohile mna hakutimila malagizo yakwe mntu uyo ni mdanti, naho chindedi hachimuli mdani mwakwe. ⁵ Mna mntu yoyose akwiva mbuli ya Chohile, nuyo eli na ungi jejeje wa Chohile mndani mwakwe. Vino nivyo chikudaha kutenda na ukanuni kugamba chalungana naye, ⁶ mntu yeyose akugamba kalungana na Chohile aungwa ekale saviya ekalaga Yesu Kulisito.

Lagizo hya

⁷ Wambuya zangu, lagizo dino huwawandikilani sidyo hya, ni lagiso dya kale mwendaga mnanadyo kukongela nkongo. Lagiso idyo dya kale ni mbuli mwivile. ⁸ Seivyo, lagizo dino huwawandikilani ni lagiso hya, ne chindedi chakwe chawoneka mndani mwa Kulisito na mndani mwenyu naho. Kwaviya chiza chausika, na ulangazi wa chindedi ukonga kale kulangaza.

⁹ Yoyose akulonga kugamba ekala mo ulangazi, mna amwihiwa mlukolo ywakwe mntu uyo achei mwe chiza. ¹⁰ Yoyose akumunga mlukolo ywakwe, mntu uyo ekala mwe ulangazi, naho mndani mwakwe hamna chintu chochose chikunga chimhose mtuhu akole masa. ¹¹ Mna akumwihiwa mlukolo ywakwe ekala mwe chiza ajenda mwe chiza, naho hamanyize uko akwita, kwaviya chiza chimtenda tuntu.

¹² Nawawandikilani nyuwe wana kwaviya masa yenyu yalekeilwa kwa zina dya Kulisito.

¹³ Nawawandikilani nyuwe, watate, kwaviya mumanya Kulisito endaga eyaho kukongela nkongo. Nawawandikilani nyuwe wabwanga kwaviya mumhuma yudya Mwavu.

¹⁴ Nawawandikilani nyuwe wana kwaviya mumanya Tate. Nawawandikilani nyuwe watate kwaviya mummya yudya endaga kukongela nkongo. Nawawandikilani nyuwe wabwanga, kwaviya mna nguvu na mbuli ya Chohile yekala mndani mwenyu naho mumhuma yudya Mwavu.

¹⁵ Msekunga isi hegu chintu chochose chi mwe isi. Mntu akunga isi, ungi wa Tate haumuli mndani mwakwe. ¹⁶ Vintu vyose vya mwe isi kugamba tama zihye zo mwili, tama zihye za meso na weduvi ukuhoswa nu ugoli vyose ivyo havikulaila kwa Tate, mna vyalaila mwe isi. ¹⁷ Isi hamwenga ne vintu vyakwe vyose na tama zose zi mndani mwakwe navijinke, mna mntu akudamanya yadya akunga Chohile nekale mazuwa yose.

Mnkondo vya Kulisito

¹⁸ Wanangu, udumo wi haguhi! Namwiva kugamba mhiga Kulisito eza, haluse wahiga Kulisito walozize weza kale, elo chimanya kugamba udumo wihaguhi. ¹⁹ Wantu awo walaila mgati mwetu mna hawendaga wetu wa chindedi, nivyo vilekile nawachasa, hegu wendile wetu, nawekala na suwe. Mna nawahalawa, waita zawo, chani vilavyanye pwipwi kugamba sawo wetu ng'o.

²⁰ Mna nyuwe mhokela Muye Mkuka kulaila kwa Kulisito, ivyo nyuwe nyose mmanyanya ichindedi. ²¹ Siwawandikilani nyuwe kwaviya hammanyize icho chindedi, mna kwaviya mmanyanya kugamba hamna udanti wowose ukulaila mwe icho ichindedi.

²² Mdanti ni yuhi suyo yudya akulemela kugamba Yesu ni Kulisito Mwambula? Uyo nuyo mhiga Kulisito amlemela Tate na Mwana. ²³ Chila akulemela

Mwana, iviya amlemela Tate na yoyose akumzumila Mwana, iviya amzumila Tate.

²⁴ Elo nyuwe mhezize kuwiva ulosi uwo kukongela nkongo, wikale mwe myoyo yenyu. Hugu ulosi uwo mwivile kukongela nkongo unekala mndani mwenyu, elo namwikale mwe kwelunga na Mwana na Tate.

²⁵ Na chiya Kulisito alaganaga na suwe ni chino, ujima wa mazuwa yose.

²⁶ Siwawandikilani zimbuli zino kwachausa cha wadya wakunga wawazaganye. ²⁷ Mna nyuwe mhokela Muye Ukukile kulaila kwa Kulisito na uyo ekale mndani mwenyu. Kwaivyo hamungwe mhinywe ni mntu yoyose. Kwaviya uyo nawahinyeni chila chintu, naho mahinyo yakwe ni ya chindedi. Elo tozani mahinyo ya uyo Muye na kusigaila mwe kulungana na Kulisito.

²⁸ Haluse, nyuwe wanangu jendelezani kwikala mndani mwakwe chani chipindi nalaila mtende wakankalu hemwina luhosa lwa kwefisa kwa soni mwe dizuwa dyo kwizila kwakwe. ²⁹ Mmanyanya kugamba Kulisito amuwagila Chohile vitendese, iviya mwaungwa mmanyanya kugamba chila mntu akudamanya mbuli zedi natenda mwana ywa Chohile.

Wana wa Chohile

3 Kaulani ni ungi wi vivihi Tate achungise, hata chetangwa wana wa Chohile! Naho chindedi nivyo chili, nivyo vikule wantu we isi ino hawachimanyize, kwaviya hawamanyaga Chohile. ² Wambuya zangu, suwe haluse chimanya chiwana wa Chohile, mna havinati kubunkulwa pwilili ivyo nachitende chili. Mna chivimanya kugamba, umo Kulisito nalaila, nachifanane naye kwaviya nachimwone viya eli. ³ Elo chila mntu mta msuhi uno mwa Kulisito, elengusa saviya Kulisito alenguke.

⁴ Chila mntu akudamanya masa atula sigilizi ya Chohile, kwaviya masa ni kutula sigilizi. ⁵ Mvamanya kugamba Kulisito ezaga kusa masa yetu, na kugamba uyo hana masa yoyose. ⁶ Elo chila akwikala mwe kulungana na Kulisito hakudamanya masa, mntu akujendeleza kudamanya masa hamuwone ng'o hegu kumanyanya Kulisito.

⁷ Elo wanangu, msekuzumila kuzaganywa ni mntu yoyose. Mntu akudamanya ntendwa za wedi zikumwagila Chohile saviya Kulisito eli mwagilwa vitendese kwa Chohile. ⁸ Mna mntu akujendeleza kudamanya masa ni ywa yudya Mwavu, kwaviya Mwavu kadamanya masa kukongela nkongo. Mna mwana ywa Chohile ezaga mwe isi kubalanga ndima za yudya Mwavu.

⁹ Chila eli mwana ywa Chohile, hakujendeleza kudamanya masa kwaviya ujima wa Chohile wekala mndani mwakwe, hakudaha kujendeleza kudamanya masa kwaviya katenda mwana ywa Chohile. ¹⁰ Mna yoyose hekudamanya mbuli zedi, hegu hekumunga mlukolo ywakwe, uyo suyo mwana ywa Chohile. Uko nuko kwesimana kwa wana wa Chohile na wana yudya Mwavu.

Unganani

¹¹ Na ulosi mwivile kukongela nkongo nuno, chaungwa chungane! ¹² Chisekutenda saviya Kaini, ywa yudya Mwavu, amkomaga mvunawe. Amkomaga kwa mbwani? Kwaviya ntendwa zakwe zendaga ziha, mna mvunawe endaga na ntendwa zikumuwagila Chohile.

¹³ Elo, walukolo wetu, msekwehelwa hegu wantu we isi ino wakawehiwani nyuwe. ¹⁴ Suwe chimanya kugamba, chideluka kale kulaila mwe file na kwingila mwe ujima, kwaviya chawaunga walukolo wetu. Mntu hena ungi asigaila mwe file. ¹⁵ Chila akumwihiwa mlukolo ywakwe ni mkomi, nyuwe mmanya kugamba mkomi yoyose hana ujima wa mazuwa yose mndani mwakwe. ¹⁶ Suwe chimanya kugamba ungi ni mbwani kwa viya Kulisito alavyaga ujima wakwe kwa chausa chetu. Suwe naswi ivyo chaungwa chilavye ujima wetu kwa chausa cha walukolo wetu. ¹⁷ Elo, hegu mntu anatendesa na vintu vya hano he isi niyo amuwona mlukolo ywakwe ni mchiwa, mna niyo atenda na moyo mdala hamuwonele mbazi, Togola! Adaha zeze kugamba ungi wa Chohile wi mndani mwakwe? ¹⁸ Wanangu, ungi wetu usekutenda milosi na kulonga du, mna utende ungi wa chindedi na wantendwa.

Myoyo heikogoha kulongozi kwa Chohile

¹⁹ Ivyo nivyo chikudaha kumanya kugamba suwe ni wantu wa chindedi naho hachitende na woga mwe myoyo yetu kulongozi kwa Chohile. ²⁰ Kwaviya hata hegu udahi we myoyo yetu yachikantila, chimanya kugamba Chohile ni mkulu kujinka myoyo yetu, na kugamba uyo kamanya vintu vyose. ²¹ Wambuya zangu hegu myoyo yetu haikuchikantila, china ukankalu kulongozi kwa Chohile, ²² naho nachihokele kwakwe chochose nachilombeze kwaviya chatoza miko yakwe na kudamanya yakumuwigila. ²³ Na mwiko wakwe ni uno, kumzumila Mwanawe Yesu Kulisito na kungana saviya achilagize. ²⁴ Wantu wose wakwiva miko ya Chohile wekala mwe kulungana na Chohile, na Chohile ekala mwe kulungana naye. Kwa sila ya Muye Ukukile chinkigwe ni Chohile, suwe chimanya kugamba Chohile ekala mwe kulungana na suwe.

Muye wa Chindedi na Muye wa Udanti

4 Wambuya zangu msekumzumila chila mntu akugamba alongozwa ni Muye wa Chohile, mna mjezeni muone hegu mntu uyo alongozwa ni Muye wa Chohile hegu bule, kwaviya kuna wawoni wadanti walozize mwe isi. ² Sila ya kumanya hegu mntu alongozwa ni Muye wa Chohile ni ino, chila mntu akulonga mwenye kugamba Yesu Kulisito ezaga niyo atenda mntu, mntu uyo alongozwa ni Muye ukulaila kwa Chohile. ³ Mna mntu yoyose hekumlonga mwenye Yesu seivyo hana Muye ukulaila kwa Chohile. Mntu uyo ana muye ukulaila kwa mhiga Kulisito nanywi mw-evaga kugamba eza, haluse kabula kale hano he isi.

⁴ Mna nyuwe mwi wana mlawane na Chohile, naho muwahuda kale awo wawoni wa udanti, kwaviya muye wi mndani mwenyu ni mkulu kujinka muye wi mwa wantu we isi ino. ⁵ Wawoni wo udanti walonga kutimilana mbuli ivyo zili mwe isi ino, na wantu wa mwe isi wawetegeleza kwaviya ni wantu wa mwe isi. ⁶ Mna suwe chi wantu wa Chohile. Mntu ammanyize Chohile achetegeleza, mna mntu suyo ywa Chohile hakuchetengeleza. Elo kwa sila iyo chadaha kubunkula kwesimana mgati mwa Muye wa chindedi na muye wa udanti.

Chohile ni Ungi

⁷ Wambuya zangu chungane, kwaviya ungi walaila kwa Chohile. Chila mntu mta ungi katenda mwana ywa Chohile naho kamanya Chohile. ⁸ Mna mntu hena ungi hammanyize Chohile kwaviya Chohile ni ungi. ⁹ Naho Chohile alagisaga ungi wakwe kwetu kwa kumwigala Mwanawe ichedu mwe isi, chani chitende na ujima kwa sila yakwe. ¹⁰ Vino ungi nivyo wili, suko kugamba suwe chamungaga Chohile nkongo, mna kwa uyo achungaga niyo amwigala Mwanawe atende ntambiko ya kuchilekeila masa yetu.

¹¹ Wambuya zangu, uneva Chohile achungaga saivyo, elo suwe naswi chaungwa chungane. ¹² Hahana mntu amuwonaga Chohile, mna chinaungana Chohile ekala mwe kulungana na suwe na ungi wakwe watenda jejeje mwetu.

¹³ Mwe dino chimanya kugamba chekala mwe kulungana naye, uyo naye ekala mwe kulungana na suwe, kwaviya kachinka Muye wakwe. ¹⁴ Suwe chiwona na kuwaukwila watuhu kugamba, Tate amsigilaga Mwanawe atende Mwambula ywa wantu we isi yose. ¹⁵ Mntu yoyose akulonga mwenye kugamba Yesu ni Mwana ywa Chohile, Chohile ekala mwe kulungana naye, uyo naye ekala mwe kulungana na Chohile. ¹⁶ Elo suwe chimanya naho chazumila ungi ananawo Chohile kwetu suwe.

Chohile ni ungi. Chila mntu akwikala mwe ungi ekala mwe kulungana na Chohile na Chohile ekaka mwe kulungana na uyo. ¹⁷ Mwe sila ino ungi wi jejeje mndani mwetu chani chidahe kutenda na ukankalu mwe dizuwa diya dye nkanto, kwaviya wikazi wetu hano he isi wenga udya wa Kulisito. ¹⁸ Ungi hauna woga, heye, ungi jejeje wausa woga wose. Elo mntu mta woga hejejeje mwe ungi, kwaviya nkanto yahosa mntu kutenda na wogohi.

¹⁹ Suwe china ungi kwaviya Chohile nuyo akongile kuchunga. ²⁰ Mntu anagamba amunga Chohile, mna kuno amwihiwa mlukolo ywakwe, ni mdanti. Kwaviya mntu hekumunga mlukolo ywakwe akumuwona, hakudaha kumunga Chohile hekumuwona. ²¹ Elo uno nuwo mwiko achinkile Kulisito, mntu akumunga Chohile iviya aungwa amunge mlukolo ywakwe.

Uhuda wa mbuli zihye zimwe Isi

5 Mntu yoyose akuzumila kugamba Yesu ni Kulisito ni Mwambula, uyo katenda mwana ywa Chohile, chila mntu akumunga mwelesi iviya amunga umwana. ² Vino nivyo chimanyize kugamba chawaunga wana wa Chohile, kwa kumunga Chohile na kwiva imiko yakwe, ³ kwaviya kumunga Chohile ni kwiva imiko yakwe, naho imiko yakwe siyo midala. ⁴ Kwaviya chila atendile Mwana ywa Chohile adaha kuhuda mbuli zihye zimwe isi ino, vino nivyo chikuhuda mbuli zihye zimwe isi ino kwa uzumizi wetu. ⁵ Haluse ni yuhi akudaha kuhuda mbuli zihye zimwe isi? Ni yudya akuzumila kugamba Yesu ni mwana ywa Chohile.

Uukuzi mwa Yesu Kulisito

⁶ Yesu Kulisito nuyo ezile kwa mazi na sakame. Hezile kwa mazi du mna kwa mazi na sakame. Ni Muye akuukula kugamba ni chindedi uyo Muye ni Chindedi.

⁷ Elo, weyuko waukuzi watatu, ⁸ Muye Ukukile na mazi na sakame na ukuzi wa awo watatu wevana. ⁹ Hegu chazumila ukuzi wa chimntu, ukuzi wa Chohile una nguvu zitendese na uno nuwo ukuzi alavize Chohile mwenye mwa Mwanawe. ¹⁰ Akumzumila Mwana ywa Chohile ana uwo ukuzi mndani mwakwe, mna hekumzumila Chohile, amtenda uyo ni mdanti, kwaviya hazumile ukuzi alavize Chohile mwa Mwanawe. ¹¹ Ukuzi wenye nuno, Chohile achinkaga ujima wa mazuwa yose, na ujima uwo wi mndani mwa Mwanawe. ¹² Mntu yoyose mta Mwana ywa Chohile ana ujima uwo, na mntu yoyose hena Mwana ywa Chohile hana ujima uwo.

Ujima wa mazuwa yose

¹³ Nawawandikilani chani mmanye kugamba ujima wa mazuwa yose una nyuwe mkuzumila zina dya Mwana ywa Chohile. ¹⁴ Elo chino nicho chindedi chinanacho, kugamba chikalombeza chintu chochose saviya akunga, achetegeleza. ¹⁵ Elo, uneva chimanya kugamba achetegeleza chila chikamlombeza, iviya chimanye kugamba achinka chochose chikumlombeza.

¹⁶ Unamuwona mlukolo ywako kadamanya masa heyekumwigala kwe file, umlombezeze kwa Chohile, naye Chohile namwinke ujima. Nalonga imbuli ino halanga wadya wadamanye masa sayo ya file. Mna kuna masa yakumwigala mntu kwe file, miye sikugamba mumlombeze Chohile kwa chausa icho.

¹⁷ Chochose hechikumuwagila Chohile ni masa, mna kuna masa heyekumwigala mntu kwe file. ¹⁸ Chimanya kugamba watendile wana wa Chohile hawakudamanya masa kwaviya Mwana ywa Chohile awadimisa, na yudya Mwavu hakudaha kumtenda chochose.

¹⁹ Chimanya kugamba suwe chi wa Chohile, hata hegu isi yose ihiye yalongozwa ni yudya Mwavu.

²⁰ Naho chimanya kugamba Mwana ywa Chohile nakeza, niyo achinka umanyi chani chimmanye Chohile ywe chindedi naho chikale mwe kulungana na Chohile ywe chindedi na mokulungana na Mwanawe Yesu Kulisito. Uyo nuyo Chohile ywe chindedi na nuwo ujima wa mazuwa yose.

²¹ Wanangu, mwenege kuvikila milungu.

2 YOHANA

ULONGOZI

Baluwa ya kaidi ya Yohana yawandikagwa ni msigilwa Yohana mo mhilimo 90 A D. Yohana hetembalise kugamba nuyo awandike, hantu hakwe etanga mwenye mdalahala. Mwalo wa kaidi waligana na mwalo ukulagiswa mwe Mbuli yedi iwandikwe ni Yohana. Vitendese vino vyelagisa mwe izisila za kumtambalisa Yesu, akalagiza chila yumwenga amunge mnyawe, umo akaliganyiza kumunga Yesu kwa kutimila miko yakwe (2 Yohana 1:5-6, Yohana 15:9-10). Vyafanyanywa kugamba Yohana awandikaga Mbuli Yedi kuligana na baluwa ntatu za Yohana, 1Yohana ywa kaidi Yohana ywa katatu umo akekala komzi wa Efeso. Yohana aitambalisa ibaluwa ino kwa mvelele asagulwe na mwanawe. Ni saviya nakaliganyiza na bunga dya wamzumile Kulisito. Akajika awagambila wamzumile Kulisito wose. Mwalo wa Yohana wo kuwandika ibaluwa ino ni kuwajela moyo wamzumile Kulisito na kuwafunda wawenege wahinya wa udanti.

Vimndani

Yohana aitambalisa ibaluwa kwa kulonga kugamba ni yayuhi na kwa kuwalamsa wadya awawandikile (2 Yohana 1:1-3).

Akajika awajela moyo wamzumile Kulisito na kuwakumbusa mwiko mkulu (2 Yohana 1:4-6).

Akajika awafunda wawenege wahinya udanti.

Yohana abindiliza ibaluwa yakwe kwa kulaga (2 Yohana 1:12-1).

1 Miye mdalahala chilongozi nakuwandikila weye mnala usagulwe ni Chohile hamwenga na wana-wo hungisa. Naho suyo miye du huwaungani, mna wose wamanyize ichindedi wawaungani nyuwe, ²kwaviya ichindedi chekala mndani mwetu, icho nachijendeleze kwikala hamwenga na suwe mazuwa yose. ³Wedi wa Chohile na mbazi na utondowazi kulaila kwa Chohile Tate na Yesu Kulisito, Mwana ywa Tate, vitende hamwenga na suwe mwe chindedi na ungi.

Chindedi na Ungi

⁴Naseleleswa kuwona kugamba wanawo awamwenga wekala mwe chindedi saviya Tate achilagize. ⁵Na haluse weye mnala, nina lombezo dimwenga kwako chungane, lombezo dino suwo mwiko mhya, mna nudya chendaga nawo kukongela nkongo. ⁶Mwiko mwivile kukongela nkongo nuno, kwikala kwa kwiva miko ya Chohile, mwaungwa mwikale kwa kulagisa ungi. ⁷Wadanti walozize walaila mwe isi, wantu awo hawakuzumila kugamba Yesu Kulisito keza kwetu niyo

atenda mntu. Mntu akulonga seivyo ni mdanti naho ni mhiga Kulisito. ⁸Elo nyuwe msinyise, mnasekwaza chiya mdamanyize ndima mna mhokele jeleko di jejeje. ⁹Mntu yoyose hekutoza na kwikala mwa mahinyo kumlanga Kulisito, mna ongezeza mbuli ntuhu uyo hana Chohile. Mna akwikala mwa mahinyo ayo ana wose waidi Tate na Mwana. ¹⁰Elo, mntu akeza kwenyu mna hawegaileni mahinyo ayo, msekumhokela mwe zinyumba zenyu naho msekumlamsa. ¹¹Mntu yoyose akumlamsa uyo, alungana naye mwe zintendwa zakwe zihye.

Ndamsa za nkomelezo

¹²Nina mbuli zilozize za kuwagambilani, mna sikunga kudamanyia ivyo kwa kuwawandikilani, kwaviya nina msuhi wa kuwatalamkilani na kulosana na nyuwe mlomo kwa mlomo, chani chinyemi chetu chichinte.

¹³Wana wa lumbudyo asagulwe ni Chohile wakulamsa.

3 YOHANA

ULONGOZI

Baluwa ya katatu ya Yohana yawandikagwa ni msigilwa Yohana mwe chipindi cho mhilimo wa 90 AD. Yohana hakwetambalisa kugamba nuyo awandike, hantu hakwe etanga mwenye mdalahala (3Yoh 1:1). Kadamany seiviya adamanye mwe baluwa yakwe ya 2Yohn (1:1). Vyafanyanywa kugamba Yohana awandikaga chitabu cha Mbuli Yedi iwandikwe ni Yohana na baluwa ya nkongo na baluwa ya kaidi na baluwa ya katatu umo akekala ko mzi wa Efeso. Yohana awandikaga ibaluwa ino kwa mzumizi akwitagwa Gayo. Kamtambalisa Gayo enga mm-buya na kumlagiza awasankanile wamzumile Kulisito wakitamba kujinkila hantu aho.

Vimndani

Yohana atambalisa ibaluwa yakwe (3 Yoh 1:1).

Akajika amjela moyo Gayo na kumlagiza alagise kuwasankanila walukolo (3Yoh 1:2-8).

Akajika atambalisa kulanga wantu waidi, Diotulefe na Demetilio (3Yoh 1:9-12).

Abindiliza ibaluwa yakwe (3Yoh 1:13-14).

1 Baluwa ino yalaila kwangu miye mdalahala chilongozi nakuwandikila weye Gayo, mbuyangu hungisa chindedi. ² Mbuyangu nakungila ujenyeze mwe mbuli zose naho utende mjima ngungulu saviya wili ngungulu mo muye wako. ³ Naseleleswa hadya walukolo we dibunga dya wazumile weze wabule hano, niyo waukula mo ukanuni wako mwe chindedi, weye wajendeleza kwikala mwe chindedi. ⁴ Hahana chintu chikuneleleswa kujinka heva kugamba wanangu wekala mwe chindedi.

Gayo atogolwa kwa kuwasankanila walukolo

⁵ Mbuyangu weye wi mkanuni chila nkanana ukawasankanila walukolo hata hegu ni wajeni kwako. ⁶ Walukolo awo, wadiukwila bunga dya wamzumile Kulisito ne zimbuli za ungi wako. Nodamanye vyedi unawambiza saviya vikumwagila Chohile chani wajendeleze ne ntambo yawo. ⁷ Kwaviya wakonga ntambo yawo mwe usankanilo wa Kulisito naho hawakunga wahokele wambizi wowose kulaila kwa wantu hewemzumile Chohile. ⁸ Ivyo, suwe chaungwa chiwambize wantu sa awo chani naswi chidamanye ndima hamwenga nawo kwachausa che chindedi.

Diyotulefe na Demetiliyo

⁹ Sidiwandikila bunga dya wamzumile Kulisito mna Diyotulefe, yudya akunga ukulu kujinka wose, alemela kuchetegeleza. ¹⁰ Hadya hwizila, nanike pwilili mbuli zose akudamanya uyo akuchisezenga na kulonga mbuli za udanti mwetu! Sivyo ivyodu uyo alemela kuwagoneka walukolo we mwe ntambo, naho awachinda wantu watuhu wakuwagoneka na awabalaza kuse wantu wa bunga dya wamzumile Kulisito wadya wakunga kwambiza! ¹¹ Mbuyangu, use kwigiliza wihi, mna wigilize wedi. Mntu akudamanya yedi ni ywa Chohile, akudamanya yehiye hammanyize Chohile. ¹² Wantu wose wamlonga yedi Demetiliyo, heye chindedi chenye chamtogola. Suwe naswi chalavya ukuuzi wetu mwakwe, weye nawe kumanya kugamba chino chikulonga ni chindedi.

Ndamsa za kubindiliza

¹³ Nina mbuli zilizoteleza za kukugambila mna sikunga kukuwandikila mwe kalamu na wino. ¹⁴ Nina msuhi kugamba nanisunguze kukuwona, nachilosane mlomo kwa mlomo. ¹⁵ Nakungila utondowazi kwa Chohile. Wambuya zako wakulamsa. Chilamsize wambuya zetu wose chila yumwenga yeye mwenye.

YUDA

ULONGOZI

Baluwa yetangwa Yuda ni zina nyumani ya mwandisi. Yuda elonga mwenye kugamba ni mkuluwe dya Yakobo, mkuluwe dya Yesu. Elo naho azumila kugamba kutenda yumwenga mwa mkuluwe dya Yesu (Yud 1). Hachi-manyize kugamba ibaluwa iwandikwa hantu hamanyike mwe nyumba yo kuvikila naho mwe misitali imwe Lagano dya kale, Yuda nuyo chilongozi mwe Wayahudi. Hata hegu aitambalisa ibaluwa “wose wetangwe, wakungigwa ni Chohile Tate na waikigwe kwa Yesu Kulisito” (Yud1). Ibaluwa iwandikwa hagati ha 60 A D. Umwalo wo kuwandika ibaluwa ni kwa wakulisito wose na kuwafunda wadya wakwikala mwe kuhinya udanti (Yud 4). Kajeseza misitali mwe Lagano dya kale yalaile na kulavya uwaza mwe uchumi wa kwivana. Baluwa ino yahangana na fanyanyi za Petulo zikuchisanya mafundo ya wahinyi wa udanti (Yud 4, 2 Petulo 2:1) uge misitali ya wandima wa kwembingu na Sodoma na Gomola.

Vimndani

Yuda etambalisa mwenye kugamba ni chilongozi (Yud 1-2).

Atambalisa ni kwambwani kawandika kuwafunda wadya wakuwahiga wahinyi wa udanti (Yud 3-4).

Kujinka ayo niyo awenka mliganyo kulaila kwa wantu na vilaile mwe Lagano dya kale (Yud 5-16).

Akajika wawagambila viya vikuwagila vyaungigwa mwe mafundo (Yuda 17-23).

Uhelo avugala mwe ibaluwa kwa kumtunya Chohile (Yud 24-25).

1 Miye Yuda mtumwa ywa Yesu Kulisito na mvunawe dya Yakobo,

Nawawandikilani nyuwe mwitangwe ni Tate Chohile na mkwikala mo ungi wakwe na kudimwa vyedi kwa chausa cha Yesu Kulisito.

² Nawaungilani mbazi na utondowazi na ungi kulaila kwa Chohile vyongezekele mwenyu.

Kanto dya wahinyi wa udanti

³ Wambuya zangu, nendile hahikiliza kuwawandikilani mbuli ya wambulwa udyo chikwehanga suwe chose, mna nasiwona vyaungwa niwawandikilani chani niwatintise kugombela uzumizi wenkigwe wantu wa Chohile nkanana imwenga du kwe chipindi chose.

⁴ Kwaviya kuna wantu wamwenga hewekumtunya Chohile weingize kwa chinyele mgati mwetu, wahitwila ulosi wa wedi wa Chohile ywetu chani wadamanye uchilanga na kumlemela Yesu Kulisito uyo eli mkulu ichedu na Zumbe dyetu. Mna Mawandiko Yakukile yahezaga kulonga kukongela nkongo kanto dyawagoja wantu awo.

⁵ Haluse naunga niwakumbuseni hata hegu mzi-manyi kale izimbuli zino zose, kugamba Zumbe eze aheze kuwambula Waizulaeli kulaila mwe isi ya Misili, mna nyumani niyo awabalanga wadya hewezumile.

⁶ Wandima wa kwembingu hewedimile udahi wawo mna wasa wikazi wawo, Chohile kawavugaila mwe chiza kwa kuwanyinya minyolo ya mazuwa yose chani

wakantilwe mwe dizuwa diya dikulu. ⁷ Kumbukani saviya Sodoma na Gomola na mizi ihaguhi hakwe, wakaya wawo wadamanyaga saviya wadya wandima wa kwembingu wadamanyaga ugoni na kutimila tama zihye heziligane ne dikolwa. Wantu wano wenkagwa kanto dya moto wa mazuwa yose vitende fundo kwa wantu wose.

⁸ Seviyo wantu wano nawo sozi zawo zawalongoza mwe kuitenda imili yawo itende mazavu, wabela udahi wa Chohile na kuhuluta vyumbe vina ukulu vya kwembingu. ⁹ Mna Mikaeli, mndima mkulu ywa kwembingu, eze adedelesane na yudya Mwavu kwachausa cho umwili wa Musa, hajezize kumkantila kwa kumhuluta mna nakagamba, “Zumbe mwenye akukwahile.”

¹⁰ Mna wantu wano wahuluta vintu hewevimanyize.

Kuna mbuli wamanyize na wazidamany hewekuzifanyanya saviya wanyama hewena fanyanyi wadamanya. Mbuli izo za wabalanga wowo wenye.

¹¹ Nawaluwone! Wantu awo wakutimila sila idya ya Kaini. Kwachausa cha hela wejela mwe wavu udyo wa Balamu. Wahitukilaga saviya Kola ahitukaga niyo wabalangwa saviya uyo abalangwe. ¹² Wantu wano wewhanga hamwenga na nyuwe mwe zindala zenyu za ungi hewena soni. Wenga mayuwe yakutisa yakudaha kuvuna meli ni saviya wadimi wakwegusa wenye du, ni saviya maingu heyena mazi yakufiliswa ni mpeho, ni saviya miti heina matunda chipindi cho ulozo ing'oligwe na kunyulukisa. ¹³ Wantu awo wenga mawimbi makulu ya bahali, ntendwa zawo ni za soni zalaila en-

ga chifulo. Waligana na ntondo zikuchagachaga, Chohile kazikiya hantu mwe chiza chikulu mazuwa yose.

¹⁴ Henoko naye, mntu ywa cheleko cha mfungate kukongela Adamu, nuyo alavyaga uwoni aho nkongo mwa wowo, akagamba, "Tegelezani! Zumbe neze hamwenga na wandima wakwe wa kwembingu wakukile hewekuwazika. ¹⁵ Neze awakantile wantu wose na kuwakoza masa wantu wehiye na hewekumtunya Chohile kwa chausa cha ntendwa zawo zose zihye wadamanye na kwa mbuli zakwihiza za wata masa walongile mwakwe!"

¹⁶ Wantu wano wang'ung'ula na kufuzuma, watimila tama zawo zihye, wakalonga mbuli za kweduvya na kwekomba kwa wantu watuhu chani wapate yadya wakunga wowo.

Mafundo na malagiso

¹⁷ Mna nyuwe wambuya zangu, kumbukani mbuli za longagwa kale ni wasigilwa wa Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ¹⁸ Nawagambilani, "Mazuwa yo udumo, naku-laile wantu hewekumtunya Chohile, wantu wakutimila

tama zawo zihye, awo nawawatileni." ¹⁹ Awo ni wadya wakuhosa kusentana mgati mwa wantu, wantu wata fanyanyi za mwe isi, hewena Muye wa Chohile. ²⁰ Mna nyuwe wambuya zangu, mwezenge mo uzumizi wenyu ukukise, na kulombeza kwa nguvu za Muye Ukukise. ²¹ Mkajendeleza kwikala mo ungi wa Chohile mkamgoja Zumbe dyetu Yesu Kulisito, yudya kwa mbazi zakwe nawenkeni ujima wa mazuwa yose.

²² Wafileni mbazi wata nkama, ²³ wambuleni mwe nkanto saviya mntu akupempula chintu kulaila mwe moto. Mna kwa watuhu mtende na mbazi na kukaulisa mkehiwa hata izisuche zawo zina madwentwe ye zitamawo ze mili zihye.

Malombezo ya ntogozi kwa Chohile

²⁴ Elo kwa uyo adaha kuwadimani chani mnase kugwa, na kuwachimalisa nyuwe kulongozi ko ukulu wakwe hemwina lema naho kwa chinyemi chikulu, ²⁵ kwa uyo eli ichedu Chohile, Mwambuzi ywetu, atogolwe na kutende na ukulu na nguvu na udahi kwa sila ya Yesu Kulisito Zumbe dyetu, kukongela kale isi heinati kumbwa na haluse na mazuwa yose. Taile.

UGUBULO

ULONGOZI

Chitabu cha ugubulo wa Yohana nicho cho udumo mo ludongo lwe vitabu vye dilagano hya. Naho nicho chendaga cho udumo mo kuwandikwa. Chawandikagwa ni muwoni Yohana Ugubulo 1:1. Naho nuyo awandike Mbuli Yedi saviya iwandikwe ni Yohana na baluwa ntau 1Yohana na 2Yohana na 3Yohana. Muwoni Yohana amanyikaga saviya aungigwe ni Yesu. Yohana awandikaga ichitabu chino umo endaga kwechisiwa chikwitangwa Patimo uko kwendaga sumkilo kwa chausa cha kulonga Mbuli Zedi za Yesu Kulisito. Ugubulo 1:9. Ugubulo wa Yohana wo kuwandika chitabu cha ugubulo wa Yohana ni kuwajela moyo awo nawasome chani watoge kutenda wakanuni mwa Yesu Kulisito na kuwenka msuhi, kwaviya kuya vituhu kwa Yesu kwihajihii. 1:3 na 22:7. Chitabu chino chawandikagwa kwa chausa cha wantu wakulisito wose naho kwa mabunga ya wazumizi yesimile mfungate, ukasoma 2-3. Yohana alagisa mawandiko yakwe kugamaba ni uwoni ugubulo 1:9. Yohana ajeseza vilagiso vya miliganyo akalonga yadya awone. Chitabu chino chaligana na hantu hasiku mwe dilagano dya kale, vitendese Zakaliya 6:1-8. Mabunga mfungate na nkomano mfungate yaliganisa na nkomano ziya Chohile ajeseze kuitowa isi ya Misili. Ukasoma mwe chitabu cha kulaila 7-9. Chitabu cha Ugubulo chasimwila chipindi cha udumo kugamba Yesu natenda mhuda, na wadya wose wamzumile nawekale naye mazuwa yose. Hake chitabu chino chikulagise na kukwinka msuhi kugamba Yesu asunguza kwiza.

Vimndani

Yohana akonga kwa kwetambalisa kugamba ni yuhi na ivyo awone visimo vya uwoni uno 1:1-20.

Yohana ayenka mabunga yamzumile Kulisito mfungate ulosi kulaila kwa Yesu na kuwigala ulo na ulo kwa mabunga ayo. 1:1-3:22.

Akajika alongela yadya mahula mfungate 4:1-8:5 na yadya magunda mfungate 8:1-11:19.

Akajika aho Yohana alongela nkondo ya mwana chilume na zoka dina mitwi mfungate 12:1-14:20

Akajika awandika mbuli ya nkomano mfungate za maya 15:1-16:18.

Atongela kwa kulonga ivyo Chohile akuwahuda wankondo wakwe kwembingu 17:1-20:15.

Udumo akomeleza kwa kulonga mwe mbuli za ulanga mhya nazitendeke mo udumo wa yose 21:1-22:21.

1 Uno ni ugubulo wa mbuli zigubulwe ni Yesu Kulisito. Kulisito enkagwa ugubulo uno kulaila kwa Chohile chani awalagise wandima wakwe mbuli ziya zikungwa zisunguze kulaila. Kulisito kamsigila mndima ywakwe ywa kwembingu akamgambile Yohana mndima ywakwe amanye mbuli izo. ² Uyo Yohana kaukula ukuzi wa mbuli zose awone kugamba zaligana na ulosi wa Chohile na ukuzi wa Yesu Kulisito. ³ Kajimbikwa mntu akusoma ichitabu chino chine milosi ye chiwoni, na wajimbikwa awo wakwiva na kutoza yawandikwe mndani, kwaviya chipindi chihajihii.

Ndamsa kwa mabunga mfungate ya wamzumile Chohile

⁴ Miye Yohana nayawandikila mabunga mfungate ya wamzumile Kulisito mwe isi ya Asiya.

Wedi na utondowazi kwa mabunga mfungate vikulaila kwa Chohile vitende nanyuwe, kwa uyo eyaho na endaga aho, na akunga eze, kulaila kwa myuye mfungate ikulongozi kwe chigoda chakwe cho uzumbe, ⁵ na

kulaila kwa Yesu Kulisito, uyo ni mukuzi mchindedi, mwelekwa ywa nkongo ywa wabanike naho mta udahi wa maseuta mwe isi. Uyo kachivuguila mwe vifungo vya masa yetu mwe sakame yakwe.

Achunga na mwe file yakwe kachitenda chilekeilwe masa yetu, ⁶ naho kachitenda walavyantambiko wa useuta chani chimsankanile Chohile Tati yakwe, kwakwe Yesu Kulisito utende ukulu wa Chohile na nguvu unauyo mazuwa yose! Taile.

⁷ Kaula, eza mwa maingu! Chila yumwenga namwone, hamwenga na wadya wamtungile, na kabila zose mwe isi nawalomboleze kwa chausa chakwe. Heye! Taile.

⁸ "Miye ni ywa nkongo naho ywa udumo wa vintu vyose," alonga Zumbe Chohile Mkulu mta udahi wose na eyaho na endaga na naeze.

Uwoni wa Yohana ukumlanga Kulisito

⁹ Miye ni Yohana mlukolo mnyenyu, kwa kulungana na Yesu Kulisito nehanga hamwenga na nyuwe

mwezinkuto na useuta na ujijimizi jejeje. Miye nasidulwa mwe chisiwa chikwitangwa Patimo hatenda mfungwa, kwaviya nahalonga mbuli za Chohile, na ukuzi wa Yesu. ¹⁰ Mwe Zuwa dya Zumbe, nasigwilwa ni muye wa Chohile, niyo neva izwi kulu, saviya dya gunda hanyuma hangu. ¹¹ Dyagamba, "Wandika mwe chitabu vintu vino ukuwona, uchigale kwemabunga ya wamzumile Chohile mwe mizi ino mfungate, Efeso na Similina na Peligamo na Tiyatila na Salidi na Filadefiya na Laodikiya."

¹² Niyo nahituka nikaule uyo akulonga na miye, niyo nawona viya vya kwikiya taa mfungate vidamanywe kwa zahabu, ¹³ mgati mwe viya vya kwikiya taa niyo nawona yumwenga akwinga mntu, avikile nkazu ibwile mwe viga vyakwe, na kwenyinya msipi wa zahabu mwe chifuwa chakwe. ¹⁴ Fili zakwe nazing'ala chwee na meso yakwe yaka enga myali ya moto, ¹⁵ viga vyakwe enga shaba ichiliswe wadaha ugambe chisuntigwe mwe mvuo, nedizwi dyakwe dyenga chivumilo cha mazi yakwitika. ¹⁶ Mo mkono wakwe wa kulume nendile ana ntondo mfungate na mo mlomo wakwe mlaila bamba dinoligwe ntendele zose mbili, uso wakwe naung'alisa saviya zuwa dikwakisa. ¹⁷ Nize nimwone, niyo nagwa mwe viga vyakwe saviya mntu abanike. Niyo anijelekeila umkono wakwe wa kulume niyo anigamba, "Usekogoha! Miye ni ywa nkongo na ywa udumo. ¹⁸ Miye ni uyo emjima! Nasibanika mna kaula haluse ni mjima mazuwa yose. Nina makomwelo ya file na kuzimu. ¹⁹ Haluse, wandika mbuli ukuwona, mbuli za vino haluse na mbuli nazilaile nyumani. ²⁰ Chinyele cha ntondo mfungate waziwonaga mo mkono wangu wa kulume na viya vya kwikiya taa mfungate vye zahabu ni ino, ziya izintondo mfungate ni wandima wa kwembingu wa yadya mabunga mfungate ya wamzumile Kulisito na viya iviya vya kwikiya izita ni yadya mabunga mfungate ya wamzumile Kulisito.

Ulosi kwa bunga dya wazumizi wa Waefeso

2 "Mwandikile vino mndima ywa kwembingu mwe dibunga dya wamzumile Kulisito diko mzi wa Efeso,

"Miye hutoza ziya izintondo mfungate mo mkono wangu wa kulume nakujenda mgati mwe viya vya kwikiya taa mfungate vidamanywe kwa zahabu, nagamba vino." ² Simanya izintendwa zako zose, na kuhikiliza kwako na ujijimizi wako. Simanya kugamba hukudaha kwivana na wantu weihiye, na kugamba kuwabela wadya wakwetanga hambwe ni wasigilwa kumbe sawo, kubunkula kugamba ni wadanti. ³ Weye kung'wina na kusulumila kwa chausa che dizina dyan-gu naho husokele. ⁴ Mna nina ulosi na weye, kugamba kuleka ukunga kwako kwa nkongo. ⁵ Elo, fanyanya viya nawili hadya nendile hwinati kugwa! Ukeile ukadamanye chiya naukadamanya aho nkongo. Hegu hukuhituka kulaila mwa masa yako, nanize kwako nakuchusa chiya cha kwikiya taa chako hadya chili. ⁶ Mna nakutogola mwe chintu chimwenga, weye

wayehiwa yadya wakudamanya Wanikolai, saviya miye huyehiwa.

⁷ "Yudya mta magutwi, netegeleze yadya muye akuyagambila mabunga ya wamzumile!"

"Kwa yudya akuhuda nanimwinke adye matunda yo mti wo ujima wimwe hantu hahoile ha Chohile."

Ulosi kwa bunga dya wazumizi wa Similina

⁸ "Mwandikile vino mndima ywa kwembingu ywa bunga dya wamzumile Kulisito wa Similina,

"Miye ni ywa nkongo na ywa udumo, uyo nabanika-ga niyo nekala mjima naho, Nagamba vino." ⁹ Simanya izinkuto zako na uchiwa wako, mna ichindedi wi mgoli! Naho simanya mahuluto ukuhulutwa ni wadya wakwetanga Wayahudi mna sawo, ni bunga dya Shetani!

¹⁰ Usekogoha chintu chochose. Kwetegeleze! Mwavu nawajezeni wamwenga wenyu nawajele mwe chifungo na masulumizo yenyu nayatende kwa mazuwa mlongo umwenga. Mna utende mkanuni hata vikaungwa ubanike, miye nahwike jeleko dya ujima.

¹¹ "Mta magutwi, netegeleze viya Muye akuyagambila mabunga ya wamzumile Kulisito!

"Wadya nawahude hawabwilwe ng'o ni file ya kaidi."

Ulosi kwa bunga dya wazumizi wa Peligamo

¹² "Mwandikile vino mndima ywa kwembingu mwe dibunga dya wamzumile Kulisito wa Peligamo.

"Miye mta bamba dinoligwe kwidi. Nagamba vino."

¹³ Sihamanya aho ukwikala, naho he chigoda chako cho uzumbe wa Shetani! Mna ujendeleze kutenda mkanuni kwangu, huhituke uzumizi wako kwangu hata mwa mazuwa yadya mukuzi ywangu mkanuni Antipa, akomagwa mgati mwenyu hantu akwikala Shetani. ¹⁴ Mna nina mbuli njeche mwako. Awamwenga mwenyu watimila mahinyo ya Balamu, amhinyize Balaki kuwategela wantu wa Izulaeli wadye nkande zivikilwe tukulu na kudamanya ugonyi. ¹⁵ Seivyo wenawe una wantu wakutimila mahinyo ya Wanikolai. ¹⁶ Elo kweile, huneile nanisunguze kwiza kwako nakugomba nkondo na wantu awo kwa bamba dikulaila mo mlomo wangu.

¹⁷ "Mta magutwi, netegeleze viya Muye akuyagambila mabunga ya wamzumile Kulisito!

"Kwa wadya nawahude naniwenke idya inkande ifisigwe ikwitangwa mana. Naho nanimwinke chila yumwenga yuwe ding'aile mlanga mwakwe diwandikwe zina hya hedimanyigwe ni yoyose ukaleka yudya akudihokela."

Ulosi kwa bunga dya wazumizi wa Tiyatila

¹⁸ "Mwandikile vino mndima ywa kwembingu mwe dibunga dya wamzumile Kulisito wa Tiyatila,

"Uno ni ulosi wa Mwana Chohile, mta meso yakumweka mweka saviya moto ukwaka nevigavya vyang'ala saviya shaba ichiliswe." ¹⁹ Ntendwa zako sizimanya, simanya ukunga kwako na uzumizi wako na kusankana kwako na kung'wina kwako. Simanya

kugamba haluse wadamanyisa kujinka viya nkongo. ²⁰Mna nina ulosi na weye, kugamba hamkwivana na yudya mvyele Yezebeli, akwetanga muwoni. Akuhinya na kuwaza wandima wangu wadamanye ugonyi na kudya nkande zivikilwe matukulu. ²¹Simwinka chipindi eile masa yakwe, mna hakunga kuleka ugonyi wakwe. ²²Kaula nanimzage mo lusazi kwa unyonje hamwenga na wadya wakumgonya nawasulumilise. Nanividamanye vino haluse hegu hawa kweila ntendwa zawo. ²³Naho naniwakome wantu wakumtimila, chani mabunga ya wamzumile Kulisito wose wamanye kugamba miye ni miye huzuza fanyanyi ze myoyo yawo. Miye nanimlihe chila yumwenga ywenyu kuligana na ntendwa zakwe.

²⁴"Mna nyuwe watuhu mwi yuko Tiyatila wadya hemkutimila mahinyo yakwe Yezebeli, hemhinile chiya wakwitanga chinyele cha Shetani, nawagambilani saniwatwise mzigo mtuhu. ²⁵Mna kubula umo heza, mtozese chiya mnanacho. ²⁶Uyo akunga ahude na kujendeleza na kutimila ntendwa zangu kubula udumo nanimwinke udahi wakulongoza wantu wa si. ²⁷Nawalongoze kwa nkome ya chuma nawatuletule enga viya vya ulongo. ²⁸Saviya nihokele udahi kulaila kwa Tate. Miye nanimwike idya ntondo ya machelwa.

²⁹"Mta magutwi, netegeleze viya Muye akuyagambila mabunga ya wamzumile Kulisito!"

Ulosi kwa bungu dya wazumizi wa Sadi

3 "Mwandikile vino mndima ywa kwembingu ywe dibunga dya wamzumile Kulisito uko Salidi, "Miye nina Myuye ya Chohile mfungate na ntondo mfungate. Nagamba vino ntendwa zako zose sizimanya. Simanya kumanyika kugamba wimjima, mna kubanika! ²Ivyo inuka, utogeze chochose chisigaile chihaguhi na kubanika. Kwaviya kubula haluse sinati kuwona ntendwa zako kugamba ni jejeje kulongozi kwa Chohile ywangu. ³Kumbuka viya uhokele na viya wivile, timila na kweile. Mna hunenuke, nanize saviya mbavi naho homanye ng'o chipindi hegu saa nanizile kwako kukukantila. ⁴Mna uchei na wantu wajeche uko Salidi hewekugize izisuche zawo. Nachijendanye na wadya wavaile suche zing'aile, kwaviya wawagila kutenda ivyo. ⁵Yudya na hude naviswe suche zing'aile, naho miye sanidyuse idizina dyakwe ng'o mwe chitabu cho ujima. Naho nani mlavyanye kugamba ni ywangu mwameso ya Tate na wandima wakwe wa kwembingu. ⁶"Yudya mta magutwi netegeleze viya Muye akuyagambila mabunga ya wamzumile Kulisito!"

Ulosi kwa bunga dya wazumizi wa Filadefiya

⁷"Mwandikile vino mndima ywa kwembingu ywa bunga dya wamzumile Kulisito uko Filadefiya, "Miye mkuka na mchindedi, miye mta komwelo dya Daudi, umo akavugala hahana navugule, akavugula hahana navugale. ⁸Ntendwa zako zose sizimanya. Kaula, sivugula ulwivi kulongozi kwako hahana mntu akudaha kuluvugala. Simanya kugamba weye huk-

wedaha, mna kutoza ulosi wangu naho hulemele idizina dyangu. ⁹Tegeleza! Nahwigaille wantu wa bunga dya Shetani, wantu wakwetanga ni Wayahudi mna sawo, ni wadanti. Awo naniwatende weze kwako wafike madi kulongozi kwako chani wamanye sikusagula naho miye nakunga. ¹⁰Kwaviya kutoza ulosi wangu na kung'wina kwa ujijimizi kwangu, miye nami nahudime mwechipindi cha nkuto chikwiizila isi yose, kuwajeza wantu wose wakwikala mwe isi. ¹¹Nasunguza kwiza. Tozesa unanacho haluse, chani unasekuhokwa jeleko dyako dyo uhuda. ¹²Mhuda nanimtende nguzo mwe Nyumba nkulu ya Chohile ywangu, hajeze kufosa ng'o. Naho naniwandike mlanga mwakwe zina dya Chohile ywangu nedizina dyo umzi wa Chohile ywangu, kugamba Yelusalemu mpya, mzi udy a nausele kulaila kwembingu ya Chohile ywangu. Naho naniwandike mlanga mwakwe zina dyangu hya.

¹³"Yudya mta magutwi netegeleze vyedi viya Muye akuyagambila mabunga ya wamzumile Kulisito!"

Ulosi kwa bunga dya wazumizi wa Laodikiya

¹⁴"Mwandikile vino mndima ywa kwembingu kwe bunga dya wamzumile Kulisito wa Laodikiya, "Miye hwitangwa Taile, mukuzi mkanuni na mchindedi, yudya nkongelo ywa vyumbe vyose aumbile, Chohile nagamba vino. ¹⁵Ntendwa zako zose sizimanya, simanya kugamba weye hwimoto naho hwimpeho. Nanivyedi hegu nawimoto du hegu na wimpeho du! ¹⁶Mna kwaviya wiluvuguvugu, hwimoto hegu mpeho, nihaguhi na kukutahika kulaila mo mlomo wangu! ¹⁷Wegamba wi mgoli huna icho ukuswesa. Mna hwemanyize kugamba weye wimnyonje mta kufilwa mbazi, wimchiwa naho wituntu naho wimwazi! ¹⁸Nakulangiliza, ugule zahabu kwangu, isuntigwe kwa moto, chani utende mgoli. Naho gula suche zing'aile uvale na ugubike soni zo umwazi wako. Gula mti wa meso ujele chani uwone. ¹⁹Miye nawakwahila nakuwakantila wose hunga. Ivyo kwekambe kwa moyo wako weile masa yako. ²⁰Tegeleza! Sichimala ho lwivi natowa hodi, yoyose akunga eve izwi dyangu nakuvugula ulwivi, naningile na kudya hamwenga naye, naye nadye hamwenga na miye. ²¹Kwa yudya nahude nanimwinke luhenyo lwa kwikala na miye mwe chigoda changu cho uzumbe, saviya miye mwenye nihudile niyo nekala hamwenga na Tate mlanga mwe chigoda chakwe cho uzumbe. ²²"Yudya mta magutwi netegeleze viya Muye akuyagambila mabunga ya wamzumile Kulisito!"

Mviko kwe Mbingu

4 Eze yajinke ayo niyo nawona lwivi luvugulwa kwembingu na izwi diya nivile hadya nkongo dyenga izwi dya gunda, dyagamba, "So kuno nahulagise mbuli nazilaile aho nyumani." ²Aho niyo nengilwa ni Muye. Nawona chigoda cho uzumbe chikigwa kwembingu na yumwenga kekaila mlanga mwe chigoda icho. ³Uyo ekale mlanga mwakwe

kang'ala enga yuwe tana dya alimasi na yuwe tana dinkundu dya akiki na lutamwasi luzunguluke mwe chigoda cho uzumbe lukawoneka luna langi ichijani enga yuwe tana dya zumalidi. ⁴ Kuzunguluka chigoda cho uzumbe kwendaga na vigoda vya chizumbe milongo mido na vine, vikailwe ni wadalaha milongo mido na waidi wavikile suche zing'aile naho wavikile vilemba vya zahabu mwe mitwi yawo. ⁵ Mwe chigoda chiya cho uzumbe kwalaila lumwemwe, mlulumo na lubaula. Magala mfungate ya moto nayaka kulongozi kwe chigoda cho uzumbe. Magala ayo ni Myuye mfungate ya Chohile. ⁶ Iviya kulongozi kwe chigoda cho uzumbe nakuna chintu chikale saviya bahali ya chelole ikung'ala saviya yuwe ding'alise.

Chiya ichigoda cho uzumbe chendile chihagati nachizunguluka ntende zose ni vyumbe wane wata ujima wagubikwe ni meso kulongozi na kunyuma. ⁷ Chumbe uyo ywa nkongo mta ujima kekala saviya simba, ywa kaidi kekala saviya njeku, ywakatatu nana uso ukuligana na wamntu, ywakane naye kekala enga ngwilizi ikupuluka. ⁸ Chila chumbe chimwenga mwe wadya wata ujima wane na mawawa mtandatu, yamemile meso hasi na mlanga mwakwe. Hawalekile kuchema chilo na msi.

"Mkuka, mkuka, Zumbe Chohile Mkulu mta Udahi, endaga eyaho, naho eyaho, naho akwiza."

⁹ Chila nkanana vyumbe awo wane nawakamwinka ukulu na kumtunya na kumhongoza uyo ekale mwe chigoda cho uzumbe, akwikala mazuwa yose, ¹⁰ wadya wadalaha milongo mido na wane wafika madi na kufunamiza imitwi yawo kubula hasi kulongozi kwa uyo ekale mwe chigoda cho uzumbe, na kumvikila uyo akwikala mazuwa yose. Nawo nawakeza kwika vilemba vyawo kulongozi kwe chigoda cho uzumbe wakagamba,

¹¹ "Zumbe dyetu na Chohile! Wawagila kuhokela ukulu na ntunyo, na nguvu.

Kwaviya kuumba vintu vyose, na kwa kunga kwako vintu vyose na vyumbwa naho viyaho."

Chitabu na Mwana Ngoto

5 Haheza niyo nawona mo mkono wakwe wa kulume wa uyo ekale mwe chigoda cho uzumbe, chitabu chiwandikwe kulongozi na kunyuma niyo chavugalwa na mahula mfungate. ² Niyo nawona mndima ywa kwembingu mta udahi, akulonga kwa izwi kulu, "Ni yuhi akuwagila kutula idihula na kugubula ichitabu?" ³ Mna nahahana mntu kwembingu hegu mwe isi, hegu hasi heisi adahile kuchivugula ichitabu na kuchikaula mndani mwakwe. ⁴ Niyo naila kwa usungu kwaviya hahana awoneke awagile kuchigubula ichitabu hegu kukaula mndani mwakwe. ⁵ Niyo yumwenga mwa wadya wadalaha anigamba "Usek-wila. Kaula! Simba ywa kabila dya Yuda, lweleko lwa Daudi, kahuda inkondo, naho adaha kutula idihula dya mfungate nakuchigubula chiya ichitabu."

⁶ Niyo nawona hadya hagati he chigoda cho uzumbe Mwana Ngoto kachimala, akazungulukwa chila ntende ni wadya vyumbe wane wata ujima na wadalaha. Uyo Mwana Ngoto kawoneka enga achinjigwe. Nendile ana mahembe mfungate, na meso mfungate, ziya zendile ni myuye mfungate ya Chohile yendaga igalwe chila hantu mwe si. ⁷ Niyo Mwana Ngoto aita achiguha chiya ichitabu mo mkono wa kulume wa yudya ekale mwe chigoda cho uzumbe. ⁸ Eze aguhe du chiya chitabu, wadya vyumbe wata ujima wane hamwenga na wadya wadalaha milongo mido na wane wafika madi kulongozi kwa Mwana Ngoto. Chila yumwenga ana chisindamgunda na mabakuli ya zahabu yamemile ubani, ayo ni malombezo ya wantu wa Chohile. ⁹ Elo niyo wachema wila uno mhya, "Weye wawagila kuchiguha icho ichitabu nakuvugula mahula yakwe.

Kwaviya weye wachinjagwa, na kwe isakame yako kumkombwela Chohile ywetu, wantu kulaila mwe chila kabila chila longa naho chila lukolo naho chila si,

¹⁰ Wawenkaga ulavyantambiko wa chiseuta chani wamsankanile Chohile ywetu, nawo nawawalongoze wantu mwe isi."

¹¹ Umo hakaula, niyo neva izwi dya wandima wa kwembingu walozize hewekuwazika! Wendile wekala kuzunguluka chigoda cho uzumbe, wadya vyumbe wata ujima wane na wadya wadalaha, ¹² na kulonga kwa izwi kulu,

"Mwanangoto achinjigwe awagila kuhokela nguvu na ugoli na umanyi na udahi ntunyo na ukulu na ntogosi!"

¹³ Niyo neva chila chumbe chi kwembingu na mwe isi na hasi heisi na kwe bahali, heye vyumbe vyose vimwe isi vyagamba vino,

"Uyo ekale mwe chigoda cho uzumbe na Mwanangoto, ntogosi na ntunyo, na ukulu na udahi na uzumbe mazuwa yose"

¹⁴ Vyumbe wata ujima wane niyo wagamba, "Taile!" Na wadya Wadalaha niyo wafika madi wakavika.

Mwanangoto atula mahula

6 Niyo nawona Mwanangoto atula hula dimwenga mwa yadya mahula mfungate. Niyo neva yumwenga mwe wadya vyumbe wata ujima wane akagamba saviya izwi dya mbala "So!" ² Niyo nakaula nawona falasi ikung'ala. Na uyo akweile iyo ifalasi nana uta, niyo enkigwa chilemba. Niyo afosa enga mhuda ajendeze kuhuda.

³ Mwanangoto eze atule na kugubula hula dya kaidi, niyo namwiva yuda chumbe mta ujima ywa kaidi akagamba, "So!" ⁴ Niyo yalaila falasi ntuhu inkundu guu. Na yudya akweile ifalasi nakenkigwa udahi wa kusa utondowazi mwe isi chani wantu wakomane. Niyo enkigwa bamba kulu.

⁵ Niyo Mwanangoto atula nakugubula hula dya katatu, niyo namwiva chumbe mta ujima ywa katatu

akagamba, "So!" Niyo nawona hana falasi ntitu. Mta kuikwela ifalasi nakatoza chintu cha kuhimila uzami wakwe mo mkono. ⁶ Niyo neva chintu chikale saviya izwi dikulaila mgati mwa wadya vyumbe wata ujima wane, dikugamba, "Chibaba chimwenga cha ngano kwa maliho ya zuwa dimwe, na vibaba vitatu vya shaili kwa maliho ya zuwa dimwe. Mna mnasekubalanga mavuta ya mizaituni hegu divai!"

⁷ Mwanangoto niyo atula idihula dya kane, niyo namwiva yudya chumbe mta ujima ywa kane akagamba, "So!" ⁸ Niyo nakaula nawona, nakuna falasi ichivu. Idizina dyo mkwela falasi iyo dyendaga File na kuzimu vimtimila mnyuma. Awo nawenkigwa udahi mwe lobo imwenga ye isi, wawakome wantu kwa bamba na sala na manyonje na makala yamwe isi.

⁹ Mwanangoto eze atule na kugubula hula ya shano, niyo nawona hasi he nchanja yo kulaviza ntambiko myuye ya wadya wachinjigwe kwa chausa cha kulonga ulosi wa Chohile na kwa chausa cha ukuzi walavize.

¹⁰ Waguta kwa izwi kulu, "Weye Zumbe mkulu mkuka, naho mchindedi! Nozigile kubula ini kulaha na kulihiza wantu wakwikala mwe isi kwa chausa cha kukomwa kwetu?" ¹¹ Chila yumwenga ywawo enkagwa nkazu ing'aile, niyo wagambigwa wajendeleza kuhumula kwa chipindi chiguhi, kubula aho wadya wandima weyawe na walukolo weyawe wose wasigale wakungwa wakomwe wachinte.

¹² Niyo nakaula Mwanangoto eze atule na kugubula idihula dya mtandatu, niyo kwalaila chisingisa chikulu, zuwa niyo dyatenda dititu chii enga juniya titu, mnenge uhitukila winkundu guu saviya sakame.

¹³ Ntondo za kwembingu niyo zagwa mlanga mwe isi, enga nkuyu ziholoze zikahugutuka umo mkuyu ukasingiswa ni nkung'unto. ¹⁴ Ulanga nautatuka mahande maidi nayazingwe saviya mcheka ukuzingwa, na chila lugulu na chisiwa navisingiswe na kubogozoka. ¹⁵ Niyo maseuta we isi na wakulu na vilongozi wa wankondo na wagoli na wata nguvu, na chila watumwa na wantu wenenwe, wefisa mwe zimpanga na mgati mwa mayuwe makulu ya magulu ayo.

¹⁶ Wakayagambila amagulu na mayuwe ayo, "Chigweleni nakuchifisa chisekuwonwa mwa meso ya yudya ekale mwe chigoda cho uzumbe na maya ya Mwanangoto! ¹⁷ Kwaviya zuwa kulu dya maya yawo dibula, ni yuhi nadahe kuhiga?"

Waizulaeli 144,000 wafamikwa mahula

7 Eze yajinke ayo niyo nawona wandima wa kwembingu wane wachimale mwe ntendele nne ze isi, wakachinda nkung'unto isekuvumila mwe isi naho mwe ibahali hegu mwe mti wowose. ² Niyo nawona mndima ywa kwembingu mtuhu akakwela kulaila ulailo wa zuwa na famiko dya Chohile mta ujima. Niyo awagutila wandima wa kwembingu wane wenkigwe udahi wa kuibalanga isi ne bahali. ³ Na mndima ywa kwembingu niyo agamba, "Use kubalanga isi, hegu bahali, hegu miti, kubula aho nachibindile kuwafamika wandima wa Chohile ywetu mwe vinengo vyawo."

⁴ Niyo nagambilwa, wantu wawazigwe ni wadya wafamikwe famiko mwa makabila yose ya Waizulaeli ni laki imwenga elufu mlongo mine na nne, ⁵ wantu wafamikwe famiko kulaila mwe dikabila dya Yuda ni elufu mlongo umwenga na waidi. Na mwe dikabila dya Lubeni, wantu elufu mlongo umwenga na waidi, na mwe dikabila dya Gadi wantu, elufu mlongo umwenga na waidi, ⁶ Kulaila mwe dikabila dya Asheli wantu, elufu mlongo umwenga na waidi, na mwe kabila dya Nafutali wantu, elufu mlongo umwenga na waidi, na mwe dikabila dya Manase wantu elufu mlongo umwenga na waidi, ⁷ Kulaila mwe dikabila dya Simoni wantu, elufu mlongo umwenga na waidi, na mwe dikabila dya Lawi wantu elufu mlongo umwenga na magana mlongo midi, na mwe dikabila dya Isakali wantu elufu mlongo na waidi ⁸ Kulaila mwe kabila dya Zabuloni, elufu mlongo umwenga na waidi, na mwe dikabila dya Yusufu wantu, elufu mlongo na waidi na mwe dikabila dya Benjamini wantu, elufu mlongo na waidi wafamikwe hula.

Lukudidi lwa wantu wa chila isi

⁹ Eze yajinke aho, niyo nawona lukudidi lwa wantu hewekuwazika, wantu wa chila si, na chila kabila, na chila lukolo na chila longi, nawachimala kulongozi kwe chigoda cho uzumbe na mwa Mwanangoto, wavaile nkazu kuno watoza matambi ya mitende mwe mikono yawo. ¹⁰ Wetanga kwa izwi kulu, "Wambulwa wetu walaila kwa Chohile ywetu, akwikala mwe chigoda cho uzumbe, na kulaila kwa Mwanangoto!"

¹¹ Wandima wa kwembingu wose wakatenda wachimale kuzunguluka ichigoda cho uzumbe, na wadalaha, na vyumbe wata ujima wane. Niyo wafika madi na kufunama kubula hasi mwe chigoda cho uzumbe na kuvika kwa Chohile, ¹² wakagamba, "Taile! Ntogozi na ukulu na umanyi na hongezi na ntunyo na udahi na nguvu vitende na Chohile ywetu mazuwa yose! Taile!"

¹³ Yumwenga mwa wadya wadalaha anuza, "Wano ni wahi wavikile nkazu zing'aile, naho walaila kuhi?"

¹⁴ Namhitula, "Sivimanyize mkulu mna ni weye umanyize Zumbe dyangu!"

Anigamba, "Wano nawo womboke na kuhona mwe inkunto idya inkulu. Nawo wafuile nkazu zawo na kuzitenda zing'aile kwa sakame ya Mwanangoto. ¹⁵ Ivyo nivyo vikuleka we kulongozi kwe chigoda cho uzumbe cha Chohile na wamsankanila chilo na msi mwe nyumba yakwe. Uyo akwikala mwe chigoda cho uzumbe natende nawo na kuwadima. ¹⁶ Hawalumwe ni sala naho hawakalukwe naho zuwa hadiwoke hegu chivuguto chitendese, ¹⁷ kwaviya Mwanangoto, nuyo ehaguhi ne chigoda cho uzumbe chi hadya hagati, natende mdimi ywawo, naho nawalongoze kwe mfajo wa mazi ya ujima. Chohile nawahanguse amesozi yawo."

Hula dya mfunigate

8 Umo Mwanangoto akatula na kugubula hula dya mfunigate niyo kwembingu kwanyamala dwi kwa

chipindi cha nusu saa. ² Naho niyo nawona wandima wa kwembingu mfungate wakuchimala kulongozi kwa Chohile, wenkigwa magunda mfungate.

³ Mndima ywa kwembingu mtuhu mta chetezo cha zahabu, keza niyo achimale mwe nchanja yo kulaviza ntambiko. Kenkigwa ubani ulozize aulavye ntambiko hamwenga na malombezo ya wantu wa Chohile wose mlanga mwe nchanja ye zahabu ikulongozi kwe chigoda cho uzumbe. ⁴ Umosi wa udyu ubani niyo wakwela kulanga, hamwenga na malombezo ya wantu wa Chohile kulaila mwe mikono yauyo mndima ywa kwembingu achimale kulongozi kwa Chohile. ⁵ Uyo mndima ywa kwembingu niyo aguha chiya chetezo chimemile moto kulaila mwe nchanja yo kulaviza ntambiko, achidula mlanga mwe isi, niyo kwatenda na mbaula na izwi na lumwemwe na chisingisa mwe isi.

Magunda mfungate

⁶ Wadya wandima wa kwembingu mfungate wata magunda mfungate wemalanya wayavile.

⁷ Mndima ywa kwembingu ywa nkongo niyo avila idigunda dyakwe, kwatenda na fula nkulu ya mayuwe na moto vihangane na sakame, niyo vyadulwa mwe isi. Fungu dimwenga mwe mafungu matatu yaligane ye isi niyo dyahya, fungu dimwenga dye miti niyo dyahya hamwenga na mani mabisi yose niyo yahya.

⁸ Niyo mndima ywa kwembingu ywa kaidi avila gunda dyakwe. Niyo chintu chikale saviya lugulu lukulu lukuhya moto lwadulwa mwe bahali. Fungu dimwenga mgati mwe mafungu matatu yaligane, ye bahali dyahitukila sakame, ⁹ Fungu dimwenga dya mafungu matatu yaligane ye vyumbe vina ujima mwe bahali niyo vyafa, seivyo naho fungu saviya idyo dya meli niyo zabalangwa.

¹⁰ Naho niyo mndima ywa kwembingu ywa katatu avila gunda dyakwe, ntondo nkulu ikwaka saviya gala, yalagala kulaila ko ulanga nakugwa mwe fungu dimwenga dya mafungu matatu yaligane mlanga mwe mito ne mifajo ya mazi. ¹¹ Zina dye ntondo ni "Usungu." Fungu dimwenga mwe mafungu matatu yaligane ya mazi yadwalukila usungu, wantu walozize wabanika kwa kunywa amazi ayo, kwaviya usungu utendesa.

¹² Niyo mndima ywa kwembingu ywa kane avila gunda dyakwe. Fungu dimwenga mwe mafungu matatu yaligane ya zuwa yatoigwa, seivyo naho dya mnenge, na ntondo chani fungu dyawo dimwenga mwa matatu yaligane yakomele chiza. Fungu dimwenga mwe matatu yaligane dya msi diswesa ung'azi saivyo naho dye chilo.

¹³ Umo nahakaula, niyo neva ngwilizi ikupuluka mo ulanga vitendese ikaila kwa izwi kulu, "Namluwone! Namluwone, namluwone wose mkwikala mwe isi umo mwe chipindi wandima wa kwembingu watatu wasigale wakavila magunda yawo!"

⁹ Niyo mndima ywa kwembingu ywa shano avila gunda dyakwe. Nawona ntondo ikulagala mlanga mwe isi kulaila kwembingu. Inkigwa komwelo dya lwina lwedibome hedina uhelo. ² Niyo agubula ulwina

lwe dibome hedina uhelo, mosi niyo wakwela kulaila mwe dibome enga mosi wa tanuli kulu, zuwa no ulanga vitenda chiza kwa chausa cho umosi uwo. ³ Sije zilaila mo mosi udyu niyo zengila mwe isi zinkigwa udahi saviya visuse. ⁴ Sije izo zisekubalanga nyasi hegu mani mwe isi hegu miti yoyose, mna ziwabalange wadya du hewe famikwe hula dya Chohile mwe vinenngo vyawo. ⁵ Sije hazungigwe ziwakome wantu mna kuwasulumiza du kwa myezi mishano. Ulumi wawo wikala enga ulumi wa chisuse. ⁶ Mwa mazuwa ayo wantu nawalonde file mna haiwagwele nawabese kubanika mna file naiwanyilike.

⁷ Kweivyo zikuwoneka sije izo nendile zikenga falasi zemalanye kwa nkondo, mwe mitwi yawo nendile mna vilemba vikale vidamanywe kwa zahabu, na kwa meso kwawo ni saviya wantu. ⁸ Fili zawo zisaviya fili za wavyele, meno yawo yesaviya ya simba. ⁹ Vifuwa vyawo vigubikwa na vintu vikale saviya valo dya chuma. Izwi dikulaila mwa mawawa yawo dikala saviya izwi dya myutuka ikubuluzwa ni falasi zilozize zikugulukisa kwita kwe nkondo. ¹⁰ Nazina michila ina miwa saviya ya chisuse, mwe michila iyo nendile mna udahi wa kuwaluma wantu kwa chipindi cha myezi mishano.

¹¹ Naho wana seuta ywawo, uyo ni mndima mkulu ywa kwedibome hedina uhelo. Zina dyakwe kwa Chiebulaniya ni Abadoni, kwa Chiyunani idizina ni Apoliyoni kugamba "Mbanasi."

¹² Namluwone lwa nkongo lujinka, vikajika ivyo kuna namluwone ntuhu mbili zikwiza nyumani.

¹³ Niyo mndima ywa kwembingu ywa mtandatu avila gunda dyakwe. Neva izwi dikulaila mwe mahembe mane ya zahabu yemlanga mwe zintendele nne ze nchanja ye zahabu ya kulaviza ntambiko yendile kulongozi kwa Chohile. ¹⁴ Izwi dimgambila uyo mndima ywa kwembingu ywa mtandatu mta gunda, "Wavuguile awo wandima wa Shetani wane wavugailwe haguhi no mto mkulu wa Fulati!" ¹⁵ Wadya wandima wane wa Mwavu niyo wavugwilwa, nawo nawemalanya kale mwe saa idya dizuwa dyo mwezi na mhilimo uwo, chani wakome fungu dimwenga mwa mafungu matatu yaligane ya wantu. ¹⁶ Nevaga kugamba wankondo wakwela falasi wawazigwe wendaga milioni magana maidi. ¹⁷ Vino niyo niwone mo uwoni wangu, siwona falasi na wakwezi wawo, na wana valo dya chuma mwe vifuwa vyawo zendile zikawoneka zinkundu saviya moto nazikawoneka zibuluu saviya ulanga na zinjano saviya unga wa chola. Mitwi ye zifalasi izo na isaviya ya simba, na mwe milomo yawo mwalawaga moto na mosi na mayuwe ya chola yakwaka. ¹⁸ Fungu dimwenga mwa mafungu matatu yaligane ya wantu awamwenga wakomwa kwa nkomano izo ntatu na moto na mosi na chola chikulaila mwe milomo ye zifalasi. ¹⁹ Kwa viya nguvu ze zifalasi nazimwe milomo yawo na mwe michila yawo. Michila yawo naikenga mitwi ya nyoka kwa michila iyo nazikaje-seza kulumila wantu.

²⁰ Wantu wasigale, hewekomigwe ni zinkomano izo izintatu, haweile na kuyaleka matukulu wadamanye

kwa mikono yawo hawalekile kufikila madi mpepo na matukulu yadamanywe kwa zahabu kwa hela na shaba na mayuwe na miti na vintu hevikudaha kuwona, kwiva hegu kujenda. ²¹ Wantu wadya haweile na kuleka ukomi wawo na usai wawona ugonyi wawo hegu ubavi wawo.

Mndima ywa kwembingu na katabu

10 Niyo nawona mndima ywa kwembingu mtuhu mta nguvu akasela kulaila kwembingu. Kavikwa ingu na lutamwasi mo mtwi wakwe. Kwa meso yakwe enga zuwa, viga vyakwe navyo vikala saviya nguzo za moto. ² Mwe mikono yakwe katoza katabu kadya kagubulwe. Nakajata ichiga chakwe cha kulume mwe bahali na ichiga cha kumoso kajata mwe isi, ³ nakwitunga kwa izwi kulu dikuguta saviya mbumo wa simba. Eze agute, imibumo mfungate niyo yalavya izwi kulu. ⁴ Na mbaula mfungate zize zilavye izwi, miye na haunga niwandike. Mna niyo neva izwi dikulawa kwembingu dikagamba, "Zike hula izimbuli izo ze mibumo mfungate, use kuziwandika!"

⁵ Niyo nawona yudya mndima ywa kwembingu nawonaga achimale mlanga mwe bahali na mwe isi kenula mkono wakwe wa kulume kwembingu, ⁶ na kwelisa kwa zina dya Chohile, akwikala mazuwa yose, aumbile imbingu ne isi na vyose viyumo ne bahali na vyose viyumo. Mndima ywa kwembingu agamba, "Hahana chipindi cha kugoja naho!" ⁷ Mna chipindi yudya mndima ywa kwembingu ywa mfungate umo akaunga avile idigunda dyakwe, Chohile naye nadamanye mizungu yakwe ya chinyele ilaile saviya awagambile wandima wakwe awo wawoni."

⁸ Niyo izwi naheva kulaila kwembingu dyanigamba naho, "Hita kaguhe katabu kagubulwe mo mkono wa mndima ywa kwembingu achimale mwe bahali na mwe isi."

⁹ Ivyo niyo nambasa mndima ywa kwembingu namlombeza aninke kadya katabu. Anigamba, "Kaguhe ukadye, mo mlomo wako nakatende kemwile enga uchi, mna kwe ndako nakatende kesungu!"

¹⁰ Siguha katabu kulaila mo mkono wa yudya mndima ywa kwembingu nakukadya, mo mlomo ke mwile saviya uchi. Mna nize nikamele, kahitukila usungu mndani mwe inda yangu. ¹¹ Niyo wanigamba, "Waungwa vituhu kulonga ulosi wa Chohile ukulanga wantu wa makabila yalozize na si zilozize na wantu wa milongi ilozize na maseuta walozize!"

Waukuzi Waidi

11 Niyo nenkigwa tete dya kuhimila dikwinda nkome ya kujendela, nagambigwa, "Jenda kahime inyumba nkulu ya Chohile ne nchanja yo kulaviza ntambiko, naho uwaze wadya wakuvika mndani mwe nyumba nkulu ya Chohile. ² Mna usekuhima kwe balaza ya kuse ye nyumba nkulu ya Chohile, kwaviya wenkigwa wantu sawo wayahudi, wadya nawajatangile umzi ukukile wa Chohile kwa chipindi

cha miezi milongo mine na midi. ³ Miye naniwasigile waukuzi wangu waidi chani walonge ulosi wa Chohile kwe chipindi icho cha mazuwa ayo elufu imwenga magana madi na milongo mtandatu wakatenda wavala suche za majuniya."

⁴ Awo waukuzi waidi ni idya imiti imidi ye mizaituni na viya vya kwikiya taa vidi vikuchimala kulongozi kwa Zumbe ywe isi. ⁵ Uneva mntu yoyose anajeza kuwalumiza, moto naulaile mwe milomo yawo nakumbalanga mnkondo ywawo, yoyose akujeza kuwabalanga nabanike seivyo. ⁶ Nawo wana udahi wakuvugala ulanga fula isekunya mwe chipindi wakalavya uwoni. Naho wana udahi wa kuhitula mazi yatende sakame na kuitowa isi kwa chila nkomano, chila nkanana nawaunge.

⁷ Chipindi nawabinde kulavya ukuzi wawo diya dikala dikulaila mwe dibome hedina uhelo na ditowane nawo. Na diwahude na kuwakoma. ⁸ Imili yawo naigone mwe sila yo mzi mkulu, udyo wetangangwa kwa ulongi wa chiwoni Sodoma hegu Misili. Kudya Zumbe ywawo atungikwe mo msalaba. ⁹ Kwa chipindi cha mazuwa matatu na nusu wantu kulaila mwe si zose na makabila na milongi na chila lukolo nawakaule vimba ivyo naho hawavileke ivimba vyawo vihambwe. ¹⁰ Wantu wakwikala mwe isi yose nawelelwe kwachausa che file ya waidi wano. Nawadamanye ngasu na kwigailana majeleko, kwaviya wawoni awo waidi wawegaila masulumizo yalozize mwa wantu mwe isi yose. ¹¹ Mna yanajinka mazuwa matatu na nusu muye wa ujima kulaila kwa Chohile nauwengile niyo wasisiluka, elo woseni nawawawone nawogohesa. ¹² Wawoni waidi niyo weva izwi kulu kulaila kwembingu dikawagamba, "Soni hano halanga!" Nawo niyo kwawela kwembingu wakazungulukwa ni ingu kuno wankondo wawo wakawasinya. ¹³ Ahadya niyo halaila chisingisa chikulu, fungu dimwenga dya mlongo dyo umzi udyo niyo dyabogozoka, wantu magana milongo mfungate wakomwa ni chiya ichisingisa. Wantu wasigale wogohesa niyo wamtunya Chohile ywa kwembingu.

¹⁴ Namluwone ya kaidi ijinka, mna kaula namluwone ya katatu naisunguze kwiza!

Gunda dya mfungate

¹⁵ Mndima ywa kwembingu ywa mfungate niyo avila gunda dyakwe, kwatenda na izwi kulu kwembingu, dikagamba, "Useuta mwe isi utenda wa Zumbe dyetu na Kulisito yudya asagulwe kutenda mwambula. Uyo nalongoze mazuwa yose!" ¹⁶ Vikaheza wadya wadalaha milongo midi na wane wekale kulongozi kwa Chohile mwe vigoda vyawo vye chizumbe wafika madi na kufunama kubula hasi wamvikila Chohile, ¹⁷ wakagamba,

"Chakuhongeza weye Zumbe Chohile Mkulu mta udahi,

wiyaho, wendile wiyaho!

Kwa viya kulagisa Nguvu zako nkulu kukonga kulongoza saviya Seuta!

¹⁸Wantu wa si ntuhu niyo wemukwa ni maya, mna zuwa dya maya yako dibula, elo chipindi cha kuwalaha wabanike chibula. Nicho chipindi cha kuwenka majeleko wandima wako wawoni, na wantu wose wakuditunya idizina dyako wakutunywa na hewekutunywa.

Chipindi cha kuwabalanga wadya wakuibalanga isi!”

¹⁹Aho nyumba nkulu ya Chohile kwembingu niyo yavugulwa, ne dishanduku dye dilagano niyo dya-wonekana mndani mwakwe. Kwalaila lumwemwe na mlulumo na lubaula na chisingisa na fula nkulu ya mayuwe.

Mvyele na zoka

12 Kulaila chilagiso chikwehela koulanga. Nakuna mvyele avaligwe zuwa na kweviga vyakwe na kavala mnenge, komtwi nakavala chilemba china ntondo mlongo na mbili. ²Mvyele uyo nendile ni mso-ka, niyo aguta na kusulumila kwa ulumi wa usungu wa kwefungula.

³Naho niyo kwalaila chilagiso chikwehela chituhu koulanga. Nakuna zoka dinkundu dina mitwi mfun-gate na mahembe mlongo umwenga, naho chila mtwi nauna chilemba. ⁴Umchila wakwe nokabuluzwa fungu dimwenga mwe mafungu matatu yaligane ye izinton-do zo ulanga na kuzidula kwe isi. Niyo idizoka idyo nadichimala kulongozi kwa yudya mvyele, chani dim-mele umwana ahadya akakwelekwa. ⁵Yudya mvyele niyo efungula mwana chigosi, amalanywe kulongoza si zose kwa nkome ya chuma. Umwana uyo niyo apempulwa nakwigalwa kwa Chohile na kwe chigoda cha Chohile cho uzumbe. ⁶Yudya mvyele niyo asumki-la kwe nyika, hantu enkigwe ni Chohile, akunga alelwe kwa mazuwa elufu imwenga na magana maidi na mi-longo mtandatu.

⁷Niyo kwagwa nkondo kwembingu. Mndima ywa kwembingu Mikaeli na wandima wa kwembingu weyawe na diya idizoka nadyo ditowana hamwenga na wandima wakwe, ⁸mna idizoka idyo na wandima wak-we wadunduga, idyo na wandima wakwe niyo wabal-azwa kwembingu. ⁹Elo, zoka idyo niyo dyadulwa kuse, zoka idyo ni yudya nyoka ywa kale ikwitangwa Mwavu hegu Shetani akudanta wantu wa si zose. Kadulwa hasi hamwenga na wandima wakwe.

¹⁰Niyo neva izwi kwembingu dikagamba, “Haluse wambulwa wa Chohile wiza! Haluse wambulwa ubula na nguvu na useuta wa Chohile ywetu na udahi wa Kulisito asagulwe kutenda mwambula ywakwe! Kwaviya yudya akuwalongeleza walukolo wetu kadul-wa hasi. Uyo akuwalongeleza walukolo wetu chilo na msi. ¹¹Walukolo wetu wamhuda kwa nguvu ya sakame ya Mwanangoto na kwa ulosi waukule kwa viya hawatunyize wikazi wawo kugamba ni chintu, we-malanya kubanika. ¹²Elo mwelelwe, nyuwe ulanga, na nyuwe nyose mkwikala uko! Mna namluwone isi ne bahali! Kwaviya Mwavu kawaseilani, akatenda na

maya yakulise, naho kamanya kugamba chipindi chak-we chisigale ni chiguhi.”

¹³Elo idizoka dize dimanye kugamba didulwa hasi he isi, niyo dyakonga kumgulusa yudya mvyele efungule mwana chilume. ¹⁴Mna umvyele uyo nakenkigwa mawawa maidi ya ngwilizi chani apuluke kubula hantu hakwe kwe nyika hale ne idizoka, akunga alelwe kwa chipindi cha mihilimo mitatu na nusu. ¹⁵Elo, idizoka idyo niyo dyatahika mazi yalozize kulaila mo mlomo wakwe yakwinga mto, niyo yamtimila uyo mvyele mnyuma chani yamzole. ¹⁶Mna isi niyo yamwambiza yudya mvyele yegubula enga mlomo, na kunywa yadya mazi yalaile mo mlomo we dizoka. ¹⁷Ivyo idizo-ka niyo dya mwihwa yudya mvyele, niyo dyehalaila na kwita kutowana na welekwa watuhu wa uyo mvyele, kugamba wose wakwiva malagizo ya Chohile nakuten-da waukuzi wa Yesu. ¹⁸Idizoka niyo dyachimala mo lu-jevu lwe bahali.

Makala maidi

13 Niyo nawona kala dikulaila kwe bahali. Nadina mahembe mlongo na mitwi mfun-gate, mwe chi-la hembe dyakwe nakuna chilemba, naho mwe chila mtwi wakwe nakuna mazina yakumhuluta Chohile.

²Kala idyo niwone nadikenga suwi, viga vyakwe ni saviya dubu no mlomo wakwe ni saviya wa simba. Idi-zoka didinka idikala idyo nguvu zakwe, chigoda chak-we cho uzumbe na udahi wakwe mkulu. ³Umtwi umwenga we idikala idyo uwonekana enga nauna kovu dikulawana na kuchinjwa dikogofya. Wantu wose we isi niyo wadyehelwa idikala idyo niyo waditimila.

⁴Wantu wose niyo wadivikila diya idizoka kwa viya na-didinka udahi wakwe diya didubu. Naho niyo wadifiki-la madi diya ididubu wakagamba, “Niyani esavino dino didubu? Naho niyani akudaha kutowana nadyo?”

⁵Idikala nadinkigwa udahi wa kulonga milosi ya kwe-duvya na kumhuluta Chohile, naho niyo dyenkigwa udahi kwa chipindi cha miyezi milongo mine na midi.

⁶Ivyo dyakonga kumhuluta Chohile, na kudihuluta idizina dyakwe na kuhuluta hantu hakwe akwikala na kuwahuluta woseni wakwikala kwembingu. ⁷Niyo dyenkigwa nguvu za kugomba nkondo na wantu wa Chohile na kuwahuda, naho nadinkigwa udahi mwa chila kabila na chila si na chila longa na chila lukolo.

⁸Wantu woseni wekazi wa mwe isi nawadifikile madi idyo, ukauka wadya mazina yawo yawandikwe kukon-gela kumbwa kwe isi mwe chitabu cho ujima cha Mwanangoto achinjigwe.

⁹“Mta magutwi, netegeleze! ¹⁰Uneva yoyose aikiwe kutahwa natahwe, yoyose aikiwe akomwe na bamba nakomwe na bamba. Ino yawalagiza wantu wa Chohile watende na ujijimizi na uzumizi”

¹¹Naho niyo nawona kala tuhu, dikulaila mwe isi. Nadina mahembe maidi enga mahembe ya mwanan-goto, nadikalonga saviya diya idizoka. ¹²Nendile nadikajesa udahi wose kulaila kwe dikala diya dya nkongo. Niyo dyaitenda isi na woseni wakwikala umo wadifikile madi idikala dya nkongo, dyendile na kovu

dya kuchinjwa dikogofya. ¹³ Ivyo idikala idyo dyakaidi didamanya mpituko nkulu, seivyo dyadamanyaga mo-to usele mwe isi kulaila kwembingu kulongozi kwa wantu. ¹⁴ Kwachausa cho udahi dinkigwe wa kudamanya mpituko hantu he dikala dya nkongo. Di-wazaganya wantu wakwikala mwe isi kwa kuwagamba wadamanye tukulu kwa ntunyo ye dikala dyendile ne nkovu ye idibamba mna niyo dyatenda na ujima naho. ¹⁵ Akaheza diya idikala dya kaidi dyenkigwa udahi wa kuvila muye wa ujima kuditenda iditukulu idyo diya dikala dya nkongo mnyama diheme na kulonga na kuwatenda wantu wadya hewe divikile wakomwe. ¹⁶ Idikala diwatintisa wantu wose wakulu kwa wadodo na wagoli kwa wachiwa na watumwa na walekeilwe na wafamikwe famiko mwe mikono yawo ya kulume hegu mwe vinengo vyawo. ¹⁷ Niyo dyalemeza mntu yose asekgula hegu kutaga hefamikwe, kugamba zina dya diya idikala hegu namba ye idizina dyakwe. ¹⁸ Hano haungwa umanyi. Mntu mta fanyanyi adaha kubunkula ichindedi che namba iyo ye idikala, kwaviya ni namba ya mntu. Inamba iyo ni magana mtandatu milongo mtandatu na mtandatu.

Mwanangoto na wantu wakwe

14 Niyo nawona Lugulu Iwa Sayuni na Mwanangoto kachimala mlanga mwake, hamwenga naye nana wantu laki imwenga magana mane milongo mine elufu wadya idizina dya mwanangoto ne idizina dya Tati ywakwe nendile yawandikwa mwe vinengo vyawo. ² Niyo neva izwi kulaila kwembingu, dikuguta saviya izwi dya chibulumo cha mazi saviya izwi kulu dya lubaula. Izwi nivile dyenga dya wavini wakitowa visindamgunda vyawo. ³ Wadya wantu magana gana milongo mine na nne elufu nawachimala kulongozi kwe chigoda cho uzumbe, na wadya vyumbe wata ujima wane na wadya wadalaha. Nendile wakachema wila mhya endile wahinile du kwaviya nendile hahana mntu adahile kuhina uwila uwo ukaleka awo wantu wakombolwe mwe isi. ⁴ Wantu awo ni wadya hewechafuwe kwa kugonya wavyele ng'o weika untanda. Awo wamtimila Mwanangoto kokose akwita. Wakombolwa kulaila mwa wantu watuhu watenda saviya malavyo ya ulozo wa nkongo kutoga ukulavigwa kwa Chohile na kwa Mwanangoto. ⁵ Hawamanyize kulonga udanti hawana lema dyodyose.

Wandima wa kwembingu watatu

⁶ Niyo nawona mndima ywa kwembingu mtuhu akapuluka kulanga vidala ko ulanga, akatenda na Mbuli Yedi ya mazuwa yose kulonga kwa wantu wa mwe isi, kwa chila si na kabila na longi. ⁷ Uyo niyo alonga kwa izwi kulu, "Mtunyenye Chohile nakutogola ukulu wakwe! Kwaviya chipindi chakwe cho kukantila chibula. Mvikileni adamanye imbingu ne isi ne bahali na mifajo ya mazi!"

⁸ Mndima ywa kwembingu ywa kaidi katimila ywa nkongo, akagamba, "Ugwa! Ugwa Heye, Babeli Mkulu

Ugwa! Kanywesa wantu wa si zose idivai yakwe, divai yakungisa kwakwe ugonyi!"

⁹ Na mndima ywa kwembingu ywa katatu kawatimila wadya awaidi, akalonga kwa izwi kulu, "Yoyose adivikile diya idikala ne ditukulu dyakwe na kuhokela famiko dyakwe mwe chinengo chakwe hegu mwe mikono yakwe, ¹⁰ naye nanywe divai ya maya ya Chohile, iyo ijuluzwe mwe chikombe cha maya yakwe hehanganywe na mazi. Mntu uyo nasulumile mwe mayuwe ya chola yakulibuka kulongozi kwa wandima wa kwembingu wakukile na kwa Mwanangoto. ¹¹ Mosi wo moto ukuwasulumiza wakwela kulanga mazuwa yose. Wantu awo na wakadivikila diya idikala no mli-ganyo wakwe na wafamikwe ne idizina dyakwe, hawatende na luhulwila lolose chilo na msi."

¹² Ivyo yaungwa wantu wa Chohile kugamba ni wadya wevile lagizo dya Chohile na kumzumila Yesu watende na ujijimizi.

¹³ Niyo neva izwi kulaila kwembingu dikagamba, "Wandika vino, mbwedo wi mwa wadya wakubanika wakatenda walungana na Zumbe kukongela haluse!"

Muye naye agamba, "Heye, nawahumule kulawana nezinkuto zawo kwa viya mbuli za ntendwa zawo zaitimilana nawo."

Ulozo we Isi

¹⁴ Naho niyo nakaula nawona hendanga na ingu ding'aile. Na mlanga mwe idingu idyo nakekala yumwenga endile ekale saviya mwana ywa mntu. Nendile kavala chilemba cha zahabu mo mtwi wakwe na nyengo ikutwa mo mkono wakwe. ¹⁵ Niyo mndima ywa kwembingu mtuhu alaila mwe nyumba nkulu ya Chohile na kwa kuguta amgambila yudya ekale mwe idingu, "Guha inyengo yako ukasengele ulozo, kwaviya chipindi cho ulozo chibula, ulozo we isi wiva!" ¹⁶ Yudya ekale mwa maingu adula inyengo yakwe mwe isi na ulozo we isi walozolwa.

¹⁷ Niyo nawona mndima ywa kwembingu mtuhu akulaila kwe nyumba nkulu ya Chohile ya kwembingu, uyo naye nana nyengo ikutwa.

¹⁸ Niyo mndima ywa kwembingu mtuhu, mchimaila ywo moto, kalaila kwe nchanja ya kumvikila Chohile. Kaguta kwa izwi kulu kwa mndima ywa kwembingu mta inyengo ikutwa, "Guha inyengo yako, ukante kakungu ka zabibu mwe isi, kwaviya zabibu ziva!"

¹⁹ Ivyo mndima ywa kwembingu adula inyengo yakwe mwe isi, niyo achisanya zabibu za mwe isi, na kuzijela mwe hantu hakufumbuila maya ya Chohile. ²⁰ Zabibu zijatangelwa mndani mwe difumbwilo dikuse ko mzi, sakame niyo yalaila mwe difumbwilo no mjuluziko wakwe utenda chimo cha mita imwenga na nusu na utali wakwe maili magana matatu.

Wandima wa kwembingu wata nkomano mfungate za uhelo

15 Niyo nawona chilagiso chituhu chikwehela chikulu kwembingu. Kwendaga na wandima wa

kwembingu mfungate wata nkomano mfungate za udumo. Kwe zinkomano izo mfungate maya ya Chohile yaheza.

² Niyo nawona chintu chikale saviya bahali ya chelole ihanganywe na moto. Naho niyo nawawona wadya wantu wadihudile diya idikala neditukulu yakwe, idyo idizina dyakwe dilongwe kwa idya inamba, nendile wachimala mo lujevu lwe iyo ibahali ye chelole wakatenda ne visindamgunda wenkigwe ni Chohile.

³ Nendile wakachema wila wa Musa mndima ywa Chohile, na wa Mwanangoto wakagamba, "Weye Zombe Chohile Mkulu mta Udahi, ntendwa zako ni nkulu na za kwehela vitendese!

Weye Seuta ywa si zose, sila zako zichuma naho ni chindedi!

⁴ Zombe ni yuhi hekukogoha weye? Ni yuhi hekuditunya idizina dyako?

Ni weye ichedu ukukile, wantu wa si zose na wakwizile na kukuvikila

kwaviya ntendwa zako zijejeje zigubulwa kwa wantu wose."

⁵ Vikaheza niyo nawona nyumba nkulu ya Chohile idyo ni Hema dya ukuzi di vugulwe kwembingu.

⁶ Wadya wandima mfungate wa kwembingu nawana nkomano mfungate walaila mwe nyumba nkulu ya Chohile, wakatenda wavala suche zing'aile naho zilenguke zikumwekamweka na misipi ya zahabu inyinyigwe mwe vifuwa vyawo. ⁷ Yumwenga mwa wadya wata ujima wane kawenka wandima wa kwembingu mfungate awo wenkigwe mabakuli mfungate ya zahabu yamemile maya ya Chohile, akwikala mazuwa yose.

⁸ Nyumba ya Chohile naimema mosi ulawane no ukulu na nguvu za Chohile, naho hahana mntu adahile kwingila mwe nyumba nkulu ya Chohile, kubula udumo wa nkomano mfungate za wadya wandima mfungate wa kwembingu zichinte.

Mabakuli mfungate ya maya ya Chohile

16 Neva izwi kulu dikulonga kulaila kwe nyumba nkulu ya Chohile dikawagamba wadya wandima wa kwembingu mfungate, "Hitani mkajide amabakuli ayo mfungate ya maya ya Chohile mwe isi!"

² Mndima ywa kwembingu ywa nkongo kaita na kuji-da idibakuli dyakwe mwe isi. Maihu yeihiye naho yakulumisa yawengila wose nendile wana mfamiko wa diya idikala na kuvikila tukulu dyakwe.

³ Niyo mndima ywa kwembingu ywa kaidi etila idibakuli dyakwe mwe bahali. Mazi niyo yahitukila sakame ya mntu abanike, niyo vyumbe vyose vimwe bahali vina ujima niyo vyabanika.

⁴ Na mndima ywa kwembingu ywa katatu ajida idibakuli dyakwe mwe mito ne mifajo ya mazi, niyo yahitukila sakame. ⁵ Niyo namwiva mndima ywa kwembingu mchimaila ywa mazi akagamba, "Weye ukukile wiyaho naho nawiyaho! Weye kwa sila ino kukantila isi saviya viwagile! ⁶ Kwaviya wantu wano wetila sakame ya wantu wa Chohile na ya wawoni, we-

nawe kuwenka sakame wainywe, wawagilwa wadamanyizwe ivyo!" ⁷ Niyo neva izwi dikulaila mwe nchanja yo kulaviza ntambiko dikagamba, "Zombe Chohile Mkulu mta Udahi! Kukantila kwako ni kwawagila naho ni chindedi!"

⁸ Niyo mndima ywa kwembingu ywa kane ajida idibakuli dyakwe mwe dizuwa, niyo dyenkigwa nguvu ya kuwoka wantu kwa moto wakwe. ⁹ Ivyo wantu niyo wokeswa ni chivuguto chikali chakwe, niyo wamhuluta Chohile mta udahi mwe izinkomano izo. Nawo haweile na kumtologa Chohile.

¹⁰ Niyo mndima ywa kwembingu ywa shano ajida idibakuli dyakwe mlanga mwe chigoda cho uzumbe cha diya idikala. Chiza niyo chebunga uzumbe wakwe, wantu niyo waluma imilimi yawo kwa chausa cha ulumi wananawo, ¹¹ niyo nawo wamhuluta Chohile ywa kwembingu kwa ulumi yawo na maihu yawo, mna haweile na kuleka ntendwa zawo zihye.

¹² Niyo mndima ywa kwembingu ywa mtandatu ajida idibakuli dyakwe mo mto mkulu wa Fulati. Mazi yo mto uwo niyo yanyala, kuwenka sila maseuta wezile kulaila ulailo wa zuwa. ¹³ Niyo nawona mpepo nchafu ntatu zikale enga majula, imwenga ilaila mo mlomo we dizoka na imwenga nayo mo mlomo wa diya dikala na imwenga mo mlomo wo muwoni mdanti. ¹⁴ Ayo majula ni myuye ya mpepo zikudamanya mpituko. Ni-zo zikwita kwa mazumbe wose mwe isi yose, kuwachisanya hamwenga kwa nkondo ya zuwa kulu dya Zombe Chohile Mkulu mta Udahi.

¹⁵ "Mweva! Nasunguza kwiza enga mbavi! Akubweda ni yudya akucheleza akatenda kavala suche zakwe, chani ase kwingila soni hadya wantu nawamwone emwazi!"

¹⁶ Mpepo izo zawachisanya hamwenga wadya mazumbe hantu hakwitangwa kwa Chiebulaniya, Hali Magedoni.

¹⁷ Niyo mndima ywa kwembingu ywa mfungate ajida idibakuli dyakwe mo ulanga. Niyo kwalaila izwi kulu mwe chigoda cho uzumbe chi mwe nyumba nkulu ya Chohile, dikagamba, "Viheza!" ¹⁸ Niyo kwalaila milulumo na mwemwe na lubaula na chisingisa chikulise hachalailaga kukongela Chohile aumbaga wantu mwe isi. ¹⁹ Udya umzi umkulu watulagwa vihande vitatu, naho imizi ye si zose niyo yabogozoka. Chohile haujaile umzi mkulu wa Babeli niyo aunywesa chikombe che divai ya maya yakwe yatendese. ²⁰ Visiwa vyoseni niyo vyagila, na magulu yoseni yatulwa tulwa. ²¹ Fula nkulu ya mayuwe yakulise yazamile enga chilo milongo mine chila dimwenga, kulaila kwembingu niyo yawanyela wantu. Wowo niyo wamhulute Chohile kwa chausa che nkomano iyo ye fula ya mayuwe. Kwaviya nkomano ye fula iyo yendaga nkulu.

Mchilanga amanyikise ne dikala

17 Niyo yumwenga ywa wandima wa kwembingu mgati mwa wadya mfungate watozize amabakuli anisogeila anigamba, "So hulagise ivyo mchilanga amanyikise nakantilwe, akwikala hankanda ha

mazi yalozize. ² Maseuta we isi wamgonya na wantu mwe isi wakolwa ni idivai yo ugonywa wakwe.”

³ Muye wa Chohile niyo waningila, mndima ywa kwembingu niyo anigala chimuye kwe nyika. Niyo nawona mvyele kekala mlanga mwe diya dikala dinkundu, kala idyo mwili wakwe wose yawandikwa mazina ya kumhuluta Chohile. Kala idyo nendile dina mitwi mfungate na mahembe mlongo umwenga. ⁴ Mvyele uyo nendile kavala suche ya zambalau na inkundu, naho kehamba kwa vintu vidamanywe kwa zahabu na mayuwe ya yombe kulu na lulu. Mwo mkono wakwe katoza chikombe cha zahabu chimemile mbuli zikwihiza na ntendwa nchafu zo ugonywa wakwe. ⁵ Mwe chinengo chakwe mwandikwa zina dya lufyambo lwa chinyele, “Babeli mkulu, mamiyawo wawilanga wose na mbuli zose zikwihiza mwe isi.” ⁶ Niyo nawona kugamba yudya mvyele kakolwa ni sakame ya wantu wa Chohile na sakame ya wadya wakomwagwa kwaviya ni waukuzi wa Yesu.

Nize nimwone, niyo nehelwa vidala. ⁷ Yudya mndima ywa kwembingu niyo anuza, “Ni mbwani kwehelwa? Nahugambile ichinyele cho mvyele uyo ne dikala akweile, diya dine mitwi mfungate na mahembe mlongo umwenga. ⁸ Kala diya uwone nadina ujima, mna haluse dibanika. Haluse dihaguihi na kukwela kulaila mwe dibome hedina uhelo mna nadikomwe. Wantu wose wakwikala mwe isi, wadya mazina yawo hayawandikagwa mwe chitabu cho ujima kukongela kumbwa kwe isi nawehelwe kuwona dikala idyo hadya kale nadina ujima niyo dyabanika mna haluse nadilaile vituhu.

⁹ “Hano haungwa umanyi. Idya imitwi mfungate ni magulu mfungate ekalaga umvyele uyo. Mitwi iyo ni maseuta mfungate, ¹⁰ mwa maseuta awo mfungate, washano wabanika kale, yumwenga achei alongoza, na mtuhu hanati kwiza, aho nezile nalongoze kwa chipindi chiguihi. ¹¹ Idyo idikala dyendaga na ujima mna haluse dibanika ni seuta ywa mnane mna uyo mwenye ni yumwenga mwa awo mfungate nabalangwe.

¹² “Mahembe mlongo umwenga uwone ni maseuta mlongo umwenga hewenati kukonga kulongoza, mna nayenkwe udahi wa useuta wa kulongoza saviya maseuta kwa saa dimwenga hamwenga ne dikala.

¹³ Wose awo mlongo umwenga wevana, naho nawadinke diya idikala nguvu na udahi wawo wose.

¹⁴ Nawatowane na Mwanangoto, mna Mwanangoto hamwenga na wadya etange na kuwasagula awo wakanuni wakumtimila nawahude, kwaviya Mwanangoto ni Zumbe ywa mazumbe na Seuta ywa maseuta.”

¹⁵ Naho yudya mndima ywa kwembingu niyo anigamba, “Yadya mazi uwone hadya akwikala yudya mchilanga, ni mabunga ya wantu wa chila si na wantu wa chila lukolo na wantu wa chila longa. ¹⁶ Amahembe mlongo yadya uwone hamwenga ne dikala nawamwihiwe yudya mchilanga, nawamhoke chila ananacho na kumwasa mwazi nawadye umwili wakwe na kumtikimya moto. ¹⁷ Kwaviya Chohile kaika mwe my-

oyo yawo chiya akunga wadamanye, kugamba wevane wowo wenye na kudinka idyo dikala useuta wa kulongoza kubula hadya mbuli alongile Chohile nazichinte.

¹⁸ “Mvyele uwone ni udyo mzi mkulu ukuwalongoza maseuta we isi.”

Kubogozolwa kwo mzi wa Babeli

18 Ayo yeze yaheze niyo nawona mndima mtuhu ywa kwembingu akasela kulaila kwembingu.

Uyo nendile ana udahi mkulu, na isi yose iyo yang'ala kwa ukulu wakwe. ² Niyo aguta akagamba, “Ubogozoka, ubogozoka Babeli mzi mkulu ubogozoka! Haluse kutenda wikalo wa mpepo na myuye ihiye, utenda vyaila vya chila madege mazavu na yakwihiza. ³ Kwa viya wantu wa si zose wakozwa divai nkali yo kungisa uchilanga wakwe. Na maseuta we isi wamgonya, naho wachuluzi wa mwe isi watenda wagoli kulawana nezi nguvu ze zitama zakwe zitendese.”

⁴ Naho niyo neva izwi tuhu kulaila kwembingu, dikagamba.

“Mlaweni! Mlaweni mwakwe nyuwe wantu wangu!

Msekwehanga naye mwa masa yakwe, mnasekubwilwa ni zinkanto zakwe!

⁵ Kwaviya masa yakwe yeumbika kubula kwembingu, na Chohile naye kakumbuka wihi wakwe.

⁶ Mdamanyizeni saviya awadamanyizeni, mliheni nkanana mbili kwa yose awadamanyizeni.

Mhanganyizeni mwe chikombe divai nkali nkanana mbili.

Kujinka idya awahanganyizeni nyuwe.

⁷ Mwinkeni masulumizo na chinyulu viligane na viya akeduvya na kubweda,

kwa viya akwelongela mo moyo,

hano miye ni seuta ywa chivyele!

Suyo mvyele abanikilwe ni mgosiwe, sanibwilwe ni chinyulu!

⁸ Kwa chausa chino, nkomano yakwe naimbwile kwa zuwa dimwenga

chinyulu na sala na file,

naho nokwe na moto,

kwaviya Zumbe Chohile mta kumkantila ni mkulu.”

⁹ Maseuta we isi wamgonyize na kwikala naye wikalo wa mbwedo nawaile na kulomboleza chipindi wakanona mosi wo kuhya kwakwe. ¹⁰ Na wachimale hale naye, kwa kogoha masulumizo yakwe. Wakagamba, “Nauluwone, nauluwone! Weye Babeli mzi mkulu una nguvu! Kwa saa dimwenga du kukantilwa kwako kubula!”

¹¹ Wachuluzi mwe isi nawaile na kwingila chinyulu, kwaviya hahana mntu akugula naho viya wakuchuluzi, ¹² hahana akugula zahabu yawo na mayuwe ya hela na mayuwe ya mayombe makulu na lulu na suche za chitani zedi na suche za zambalau na suche za halili na suche zinkundu na chila mti miti ikulavya mhempe na chila viya vidamanywe na mahembe na chila chiya cha yombe kulu na viya vidamanywe kwa mahembe ya ntembo viya vya shaba na vya chuma na vya malumalu, ¹³ na mdalasini na binzali na ubani na

uvumba na mavunkizo na mavuta yakupwepweleka na divai na mavuta ya mizaituni na unga wedi wa ngano na ng'ombe na ngoto na falasi na magali yakubuluzwa ni falasi na watumwa na hata wikazi wa wantu.

¹⁴ Wachuluzi wamgamba, "Vintu vyedi vyose wendile ukabesa vitende vyako vyaga na vintu vya yombe kulu na vya kwefenyeza no ukulu wako vichulupuka hovi-wone naho!" ¹⁵ Wachuluzi wendile wagoli kulawana no mzi uwo na wachimale hale kwaviya wogoha masuluzimizo yakwe. Wakaila na kwingila chinyulu. ¹⁶ Wakagamba, "Nauluwone! Nauluwone weye mzi mkulu! Nakuzwela kuvala suche za chitani na suche za zambalau na suche zinkundu. Na kwehamba kwa vintu vidamanywe kwa zahabu na vidamanywe kwa mayuwe ya yombe kulu na lulu!" ¹⁷ Kwa saa dimwenga du ugoli wako waga!"

Walongoza meli wose na watafi wakitamba mwe bahali na wakudamanywa ndima mwe meli na wose wachuluzi wakuchuluzwa kwa sila ya bahali niyo wachimale hale, ¹⁸ niyo wagutila weze wawone umosi wo moto wendile ukoka mzi udyo wakagamba, "Hahanati halaile mzi mkulu sauwo!" ¹⁹ Niyo wefiligisa hasi chilagiso kugamba wanachinyulu, waguta na kwila na kulomboleza, wakagamba, "Nauluwone! Nauluwone! Nauluwone weye mzi mkulu! Ni mzi udyo wata meli wose zikutamba mwe bahali watenda wagoli kwa ugoli wakwe. Kwa saa dimwenga du kwaza chila chintu!"

²⁰ "Nyuwe mbingu elelwani, na nyuwe wantu wa Chohile na wasigilwa na wawoni! Kwa chausa cha kubalangwa kwakwe kwaviya Chohile kaukantila vikuwagila kwa mbuli uwadamanyizeni nyuwe!"

²¹ Niyo mndima ywa kwembingu yumwenga mta nguvu enula yuwe kulu dya kusagila na kudidula mwe bahali akagamba, "Vino nivyo mzi mkulu wa Babeli naubogozolwe kwa ngavungavu hauwoneke naho.

²² Weye Babeli izwi dya wakitowa visindamgunda na wachemi na watowa miluli na watowa magunda hayevike mndani naho hegu fundi yoyose mndani mwako, izwi dya yuwe dya kusagila hadivike mndani mwako ng'o! ²³ Ulangazi wa taa hauwoneke mndani mwako ng'o, nchelejele za nyinka za wasozi na wasolwa hazivike mndani mwako ng'o. Wachuluzi wako nendile ni wantu wamanyikise mwe isi, na kwa usai wako na kuwazaganya wantu wa si zose!"

²⁴ Mzi wa Babeli naukantilwe kwa luhosa lwa kwitila sakame ya wawoni, na ya wantu wa Chohile na ya wadya woseni wachinjigwe mwe isi zose.

19 Vikaheza ivyo, neva lwasu lukulaila kwembingu enga lwasu lwa fyo kulu dya wantu dikagamba, "Zumbe atogolwe! Wambulwa na ukulu wakwe na nguvu ni vya Chohile ywetu! ² Kanto dyakwe ni dya chindedi naho dyawagila. Kamkantila yudya mchilanga amanyikise yudya nendile akayaza isi kwa ugonywa wakwe. Chohile kamlihiza chikoda kwaviya kawakoma wandima wakwe." ³ Niyo waguta naho, "Zumbe atogolwe! Mosi wo moto ukoka udyo mzi mkulu wakwela kulanga mazuwa yose!" ⁴ Niyo wadya wadalaha milon-

go midi na wane, na viya vyumbe vine vina ujima niyo wenamila hasi na kumvikila Chohile, ekale mwe chigoda cho uzumbe. Wagamba, "Taile! Zumbe atogolwe!"

Nyinka ya Mwanangoto

⁵ "Niyo izwi kulaila kwe chigoda cho uzumbe dyagamba mtogoleni Chohile ywetu, wandima wakwe wose na wantu wose, na nyuwe wose wamanyikise na hewemanyike, nyuwe wata wogohi kulongozi kwakwe!" ⁶ Niyo neva chintu enga izwi dya fyo kulu dya wantu, na izwi dikale enga chivumilo cha mazi yalozize naho saviya mlulumo mkulu wa lubaula dikagamba, "Zumbe atogolwe! Kwaviya Zumbe Chohile Mkulu mta Udahi nuyo Seuta!" ⁷ Chelelwe na kumsekela na chimgotogole Chohile ivyo eli mkulu! Kwaviya chipindi chibula che nyinka ya Mwanangoto no mwali naye kemalanya kale. ⁸ Uyo mwali kalekelwa avale suche zing'aile za chitani zilenguke." Suche iyo ye chitani chedi ni ntendwa zikuwagila za wantu wa Chohile.

⁹ Niyo mndima ywa kwembingu anigamba, "Wandika yano, wabweda wadya wagonkwe kwe nyinka ya Mwanangoto." Naho anigamba uno ni ulosi wa chindedi wa Chohile.

¹⁰ Aho niyo nafika madi kulongozi kwakwe haunga nimvikile, mna uyo niyo anigamba, "Leka usekutenda ivyo! Miye ni mndima ywa Chohile enga weye na walukolo wako, chose chamukula Yesu. Mvikile Chohile! Wantu wakumukula vikumlanga Yesu ni wadya wakulongozwa ni muye uwalongoze wawoni."

Yudya akweile falasi ing'aile

¹¹ Niyo nawona kwembingu nakuvuguka uko nakuna falasi ing'aile. Mkwela ifalasi iyo na ketangwa Mkanuni na Mchindedi. Umo akakantila wantu na kugomba nkondo adamanya ayo kwa sila ikuwagila. ¹² Meso yakwe ye saviya moto ukwaka, naho nakavala vilemba vilozize mo umtwi wakwe. Nakawandikwa zina hedi-manyigwe ni mntu yoyose mna mwenye ichedu.

¹³ Nendile kavika suche itufikwe mwe sakame. Zina dyakwe uyo ni "Mbuli ya Chohile." ¹⁴ Wankondo wa kwembingu wavaile suche zilenguke zing'aile za chitani wamtimila wakatenda wakwela falasi zing'aile.

¹⁵ Mo mlomo wakwe mlaila bamba dikutwa na kwedibamba idyo nawahude wantu wa si zose. Uyo nalongoze kwa nkome ya chuma na kuifumbula divai hantu ha kufumbula maya yalozize ya Zumbe Chohile Mkulu mta Udahi. ¹⁶ Uyo mwe suche yakwe na mwe diwambo dyakwe diwandikwa zina dino "Seuta ywa maseuta na Zumbe ywa mazumbe."

¹⁷ Niyo namwona mndima ywa kwembingu yumwenga kachimala mwe dizuwa. Akagutila kwa wadege wose wendile wakupuluka mo ulanga, "Soni mchintane mo mdyo mkulu wa Chohile!" ¹⁸ Soni mdye vimba vya maseuta na wakulu wa nkondo na wantu wata nguvu na nyama ya falasi na wadya wakuzikwela na mili ya wantu wose wakatenda watumwa na walekelwe na wamanyikise na hewemanyike!"

¹⁹ Niyo nadiwona diya dikala hamwenga na maseuta we isi na wankondo wadugana chani wagombe nkondo na yudya ekale mlanga mwe falasi ing'aile hamwenga na wankondo wakwe. ²⁰ Mna idyo idikala niyo dyagwilwa, hamwenga na yudya muwoni mdanti adamanya vilagiso hantu he dikala. Ni kwa sila ze izimpituko izo kawazaganya wadya wafamikwe na wadya wafikile madi iditukulu dyakwe. Kala idyo hamwenga na muwoni ywa udanti wadulwa wachei wajima mwe ndiwa imemile mayuwe ya chola yakwaka, ²¹ na wankondo wawo wasigale wakomwa kwa bamba dilaille mo mlomo wa yudya akweile ifalasi ing'aile. Wadege wose weguswa ni nyama ze mili ye vimba vya wadya wakomigwe.

Shetani afungwa mihilimo magana mlongo

20 Niyo nawona mndima ywa kwembingu akasela kulaila kwembingu mo mkono wakwe katoza komwelo dya kwingila kwe dibome hedina uhelo na mnyolo mkulu. ² Kadihuma na kudigwila diya idizoka, diya idizoka dya kale, idyo dikwitangwa Mwavu hegu Shetani niyo adinyinya na mnyolo kwa mihilimo magana mlongo. ³ Mndima ywa kwembingu kadidula kwe dibome hedina uhelo niyo avugala ulwivi lwo kwingilila uko na kulujela hula chani disekudaha vituhu kuwazaganya wantu wa si zose kubula idya imihilimo magana mlongo ichinte, mna ikaheza kujinka imihilimo iyo dyaungwa divuguilwe vituhu mna kwa saa dimwenga du.

⁴ Niyo nawona vigoda vya chizumbe na wantu wendile wavikaile, wenkigwa udahi wa kukanta. Niyo nawona naho Myuye ya wadya wakantigwe imitwi kwa chausa cha kulonga ichindedi chiukulwe ni Yesu na Mbuli ya Chohile. Wantu wadya hewekudifikila madi diya dikala ne ditukulu dyakwe naho hawafamikwe mwe vinengo yawo hegu mwe mikono yawo. Naho wenkwa ujima na kulongoza hamwenga na Kulisito enga maseuta kwa chipindi cha mihilimo magana mlongo. ⁵ Wadya watuhu wabanike hawenkigwe ujima kubula mihilimo magana mlongo ichinte. Uno nuwo uyuso wa nkongo. ⁶ Elo wabwedesa naho wakuka wadya na watende mo uyuso wa nkongo. File ya kaidi haitende na udahi mwawo awo nawatende walavyantambiko wa Chohile na wa Kulisito mkombola nawalongoze enga maseuta hamwenga na uyo kwa chipindi cha mihilimo magana mlongo.

Kuhudiswa kwa Shetani

⁷ Chipindi cha idya mihilimo magana mlongo chikaheza, Shetani nalekelwe kulaila mwe chifungo chakwe, ⁸ uyo nalawe nakukonga kuwazaganya wantu wazagale chila hantu, wantu awo nawetangwe Gogi na Magogu. Shetani nawachisanye kugomba nkondo awo nawatende walozize enga msanga wa bahali. ⁹ Wazagala mwe isi yose na kuzunguluka kwe zinkambi za wantu wa Chohile na mzi wa Chohile aungile. Mna moto usela kulaila kwembingu na kuwatikimya. ¹⁰ Niyo

Mwavu yudya awadantile kadulwa mndani mwe ndiwa imemile mayuwe ya chola yakwaka mna diya dikala na yudya muwoni mdanti, wose awo nawasulumizwe chilo na msi mazuwa yose.

Kanto dya Udumo

¹¹ Niyo nawona chigoda cho uzumbe chikulu ching'aile na yudya achikaile. Isi ne mbingu vyagila kulongozi kwakwe na haviwoneke naho. ¹² Haheza niyo nawona wantu wadya wabanikaga wakulu na wadodo wachimala kulongozi kwe chiya chigoda cho uzumbe. Vitabu vigubulwa na chitabu chituhu chigubulwa, chitabu cho ujima. Wantu wadya walahwa kuligana ne zintendwa zawo wadamanye saviya viwandikwe mwe ivyo ivitabu. ¹³ Niyo ibahali yawalavya wabanike wendile mndani mwakwe. File na kuzimu vyawalavya wantu wabanike wendile mndani mwakwe. Chila yumwenga kakantilwa kuligana na ntendwa zakwe. ¹⁴ Niyo file na kuzimu vyadulwa mndani mwe ndiwa yo moto. Ndiwa iyo niyo file ya kaidi. ¹⁵ Na mntu yoyose yudya zina dyakwe hediwoneke diwandikwa mwe chitabu cho ujima, nadulwe mwe ndiwa yo moto.

Mbingu mpya na si Mpya

21 Niyo nawona mbingu mpya na si mpya. Mbingu ya nkongo na isi ya nkongo vyagila, bahali nayo yaga. ² Naho niyo nawona mzi ukukile kugamba Yelusalemu mpya, ukusela kulaila kwembingu kwa Chohile, nendile wikwa vyedi enga msolwa ahambigwe vyedi adugane na mgosiwe. ³ Neva izwi kulu kulaila kwe chigoda cho uzumbe dikagamba, "Kaula! Wikalo wa Chohile wi mwa wantu. Nekale mwawo nawatende wantu wakwe nawo nawatende Chohile yawo. ⁴ Uyo nahanguse mesozi yawo yose kwaviya file haitendeke naho hegu usungu hegu ulumi naho ndilo. Kwaviya isi ya kale ijinka."

⁵ Niyo yudya ekale mwe chigoda cho uzumbe agamba, "Haluse, nadamanya vintu vyose vitende vihya." Naho anigamba, "Wandika mbuli zino, kwaviya ni za ukanuni na chindedi." ⁶ Naho agamba, "Vichinta! Miye ni Alufa na Omega, ywa nkongo na ywa Udumo. Mta nchilu na nimwinke mazi ya kunywa heyena maliho kulaila mwe mifajo yo ujima. ⁷ Mhuda yoyose nahokele yano, miye nanitende Chohile ywakwe, uyo natende mwanangu. ⁸ Mna wantu wakogoha, na hewekuzumila na wakwaza na wakomi na wagonyi na wasai na wakuvikila matukulu, na wadanti wose hantu hawo ni kwe ndiwa imemile mayuwe ya chola yakwaka, ino ni file ya kaidi."

Yelusalemu mpya

⁹ Niyo yumwenga ywa wadya wandima wa kwembingu mfungate wendile na mabakuli mfungate yamemile nkomano mfungate za udumo, keza na kunigamba, "So! Miye nahulagise msolwa mkaza Mwanangoto." ¹⁰ Muye wa Chohile niyo waningila, muye uyo niyo anigala kolugulu lukulu naho lutali.

Kanilagisa mzi ukukile, nuwo Yelusalemu wendile ukasela kulaila kwembingu kwa Chohile. ¹¹ Uwo mzi ukang'ala kwa ukulu wa Chohile. Ung'azi wakwe nendile saviya yuwe dya yombe kulu dikwitangwa yasipi, dikumweka saviya chelole. ¹² Nendile ukazungu-lukwa nu ugoma mtali naho mkulu una nyivi nkulu mlongo na mbili na chila lumwenga nalukadimwa ni mndima ywa kwembingu. Mlanga mwa chila lwivi na mwandikwa zina dimwe dya mazina ya makabila mlongo na maida ya Waizulaeli. ¹³ Nendile kuna nyivi ntatu chila ntendele, ntendele ya ulailo wa zuwa nyivi nkulu ntatu, ntendele ya kwa mwenye mzi nyivi nkulu ntatu, ntendele ya chibula nyivi nkulu ntatu na ntendele ya uswelo wa zuwa nyivi nkulu ntatu. ¹⁴ Na ugoma uzunguluke umzi uwo lwendaga luna mayuwe ya msingi mlongo na maida na mlanga mwe chila yuwe nendile kuwandikwa zina dya yumwenga ywa wadya wasigilwa mlongo na waidi wa Mwanangoto. ¹⁵ Mndima ywa kwembingu yudya endaga akalonga na miye endaga ana nkome ya kuhimila ya zahabu chani auhime umzi udyu nezinyivi zakwe na ugoma wakwe. ¹⁶ Umzi wenye wendaga una ntendele nne, uzangalamu na utali wakwe viligana. Ivyo, mndima ywa kwembingu kahima umzi udyu kwa idya inkome yakwe, wandaga una utali na uzangalamu na utali wa kwita kulanga wendaga ni chilomita elufu mbili na magana mane. ¹⁷ Niyo ahima ugoma wakwe, unene wendaga ni mita milongo mtandatu kuligana na chihimo cha chiuntu chiya mndima ywa kwembingu ahimile. ¹⁸ Ugoma wendaga uzengwa na mayuwe ya yombe kulu dya yasipi, na umzi wenye nendile uzengwa na zahabu ilenguke ikumweka saviya chelole. ¹⁹ Na vipinka vyo ugoma vyo msingi wo mzi uwo vyendaga vihambwa kwa chila aina ya mayuwe ya yombe kulu. Yuwe dya nkongo dyendaga ni dya yasipi na dya kaidi dyendaga salifaya na dya katatu dyendaga ni kalikedoni na dya kane dyendaga diketangwa zumalidi. ²⁰ Dya shano ni sadoniki dya mtandatu ni akiki na dya mfungate ni kilisolito na dya mnane ni zabalajadi na dya chenda ni mayuwe ya topazi na dya mlongo chilisolalazo na dya mlongo na imwe ni yasinto na dya mlongo na mbili ni dya amasito. ²¹ Izinyivi zinkulu mlongo na mbili zendaga ni lulu milongo mido na mbili, chila lwivi lwendaga ludamanywa kwa lulu imwenga. Sila nkulu yo mzi yendaga idamanywa kwa zahabu ilenguke ing'aile enga chelole.

²² Siwone nyumba nkulu ya Chohile mo mzi uwo, kwaviya Zombe Chohile Mkulu mta Udahi na yudya Mwanangoto weyumo hantu hakwe. ²³ Umzi udyu haukunga zuwa hegu mnenge kuumulikila, kwaviya ukulu wa Chohile waumulikila, na Mwanangoto nuyo ita yakwe. ²⁴ Wantu wa si zose nawekale mo ukuka wakwe, maseuta we isi nawo nawawigaile ugoli wawo. ²⁵ Nyivi nkulu nazifugulwe ulonaulo kwaviya umo hakutende na chilo. ²⁶ Vintu vyedi na ugoli wa wantu wa si zose nawigalwe umo mndani. ²⁷ Mna hahana chintu chochose nachitende chizavu nachingile umo ng'o, naho mntu yoyose akudamanywa mbuli zikwihiza

hegu za udanti hengile. Ni wadya du wawandikwe mwe chitabu cho ujima cha Mwanangoto nawo nawengile mndani.

Mto wa ujima

22 Naho mndima ywa kwembingu kanilagisa mto wa mazi ya ujima, yakumweka saviya chelole, yakajuluzika kulaila kwe chigoda cha uzumbe cha Chohile na Mwanangoto. ² Mto uwo ujuluzika kujinkila mgati mwe sila nkulu yo umzi. Chila ntendele yo mto nendile kuna miti ya ujima, ukweleka matunda nkanana mlongo na mbili kwa mhilimo, kugamba chila mwezi mti udyu naukeleka, na mazani yakwe ni mti ukuhonya wantu wa si zose. ³ Hakutende na chintu chochose chigitwe nachitende mo umzi uwo.

Chigoda cho uzumbe cha Chohile na Mwanangoto navitende mo umzi na wandima wakwe nawamsankanile. ⁴ Nawawone uso wakwe na zina dyakwe nadiwandikwe mwe vinengo vyawo. ⁵ Hakutende na chilo naho hakungigwe taa hegu ulangazi wa zuwa, kwaviya Zombe Chohile nawalanagazize naho nawalongoze enga maseuta mazuwa yose.

Kwiza kwa Yesu

⁶ Niyo mndima ywa kwembingu anigamba, "Mbuli zino ni za chindedi naho za chikanuni. Zombe Chohile yudya akuwenka wawoni Muye wakwe, kasigila mndima ywakwe ywa kwembingu awalagise wandima wakwe mbuli nazisunguze kulaila."

⁷ Yesu agamba, "Tegelezani! Neza ivino haluse! Wajimbikwa wadya wakutoza ulosi wa uwoni wimwe chitabu chino!"

⁸ Miye, Yohana, siva na kuwona mbuli zino zoseni. Naho nize nibinde kwiva nakuziwona, niyo nafika madi kulongozi kwa yudya mndima ywa kwembingu analagise izimbuli izo, naho nahonga nimfikile madi.

⁹ Mna uyo niyo anigamba, "Leka usekutenda ivyo! Miye ni mndima ywa Chohile enga weye na walukolo wako wawoni na wose wakutoza malagizo ye mwe chitabu chino mfikile madi Chohile!" ¹⁰ Naho niyo anigamba, "Usekuijela hula mbuli iyo yo uwoni ye chitabu chino, kwaviya chipindi cha kulaila izimbuli zino chihaguhi.

¹¹ Haluse mta kudamanywa yehiye nadamanyise yehiye, mzavu naye natendese mzavu, mta kudamanywa yakuwagila nadamanyise yakuwagila, akukile naye ajendeleze kulenguswa."

¹² Yesu agamba, "Tegeleza! Nasunguza kwiza na jeleko nanimwinke chila yumwenga kuligana na ntendwa zakwe umo heza. ¹³ Miye ni ywa nkongo na ywa udumo, uyo akongile mbuli zose na kuzibuza ko udumo."

¹⁴ Wadya wakufula nkazu zawo wabweda, kwaviya walekelwe wengile mwe zinyivi zo mzi uwo na kutenda na udahi wa kudya amatunda yo mti wo ujima. ¹⁵ Mna kuse ko mzi uwo kuna wantu wa kwihiza na wasai na wagonyi na wakomi na wakuvikila matukulu na wose wakunga kulonga udanti na kuudamanywa. ¹⁶ "Miye,

Yesu, simsigila mndima ywangu ywa kwembingu awaukuileni nyuwe mwe zimbuli zino mwa mabunga ya wamzumile Kulisito. Miye ni mwelekwa ywa lukolo lwa Daudi, miye ni ntondo ya machelwa ikumweka mtondo.”

¹⁷ Muye wa Chohile na msolwa wagamba, “So!”

Chila mntu akwiva imbuli ino nagambe, “So!”

Mta nchilu neze, yudya akunga naguhe mazi ya ujima heyena maliho.

Nkomelezo

¹⁸ Miye Yohana namfunda chila mntu akwiva uwoni wi mwe chitabu chino, mntu yoyose nongezeze mbuli

yoyose, Chohile namtende asulumile kwa nkomano ziwandikwe mwe chitabu chino. ¹⁹ Na mntu yoyose nahunguze chochose mwe zimbuli zo uwoni we chitabu chino, Chohile namhoke fungu dyakwe dya matunda yo mti wo ujima, na hantu hakwe mo mzi udyu ukukile, udyu uwandikwe mwe chitabu chino.

²⁰ Mukuzi mwe zimbuli zino agamba, “Chindedi nasunguza kwiza!”

Taile, So Zumbe Yesu!

²¹ Nawalombezezani wedi wa Zumbe Yesu. Taile.